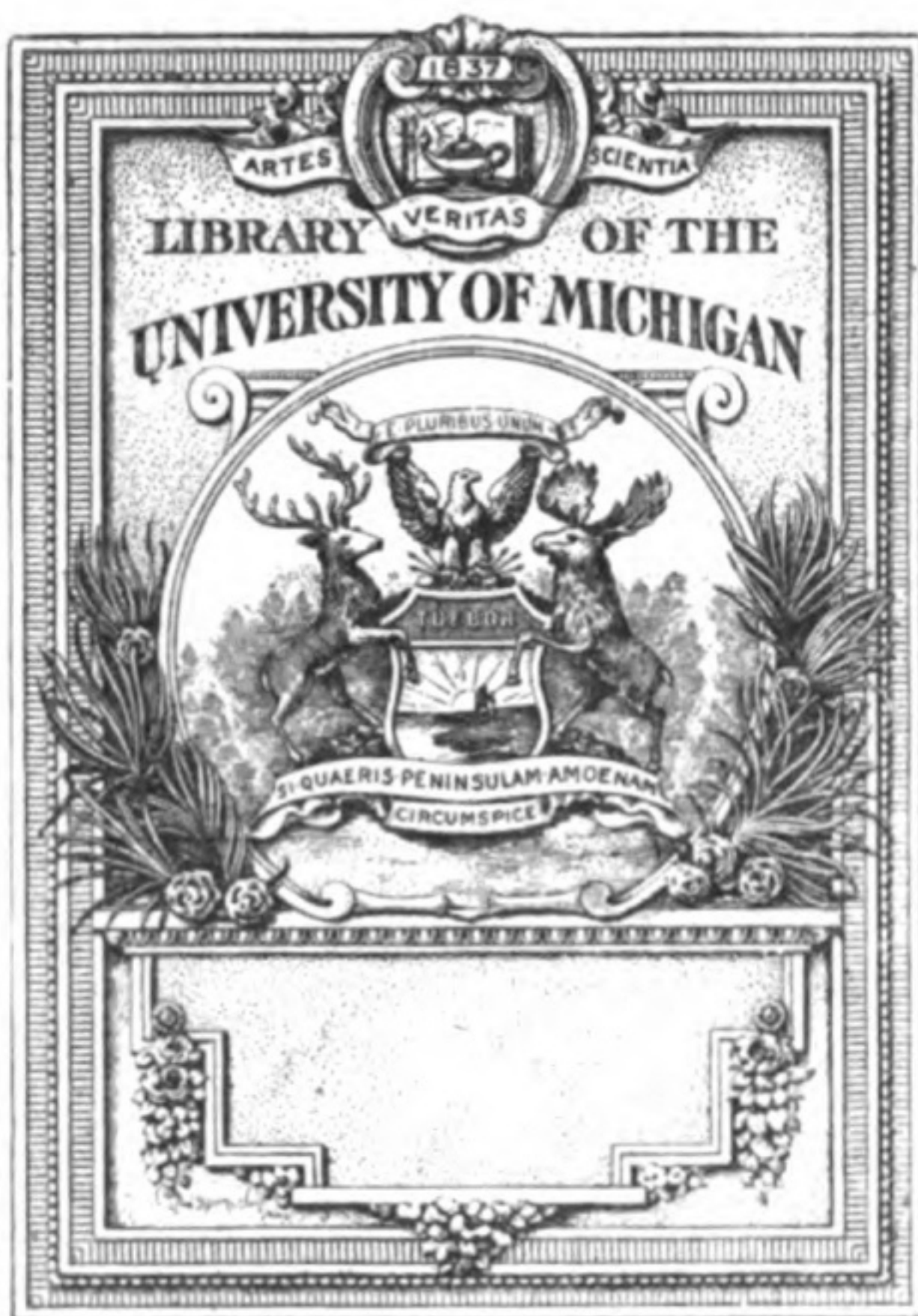
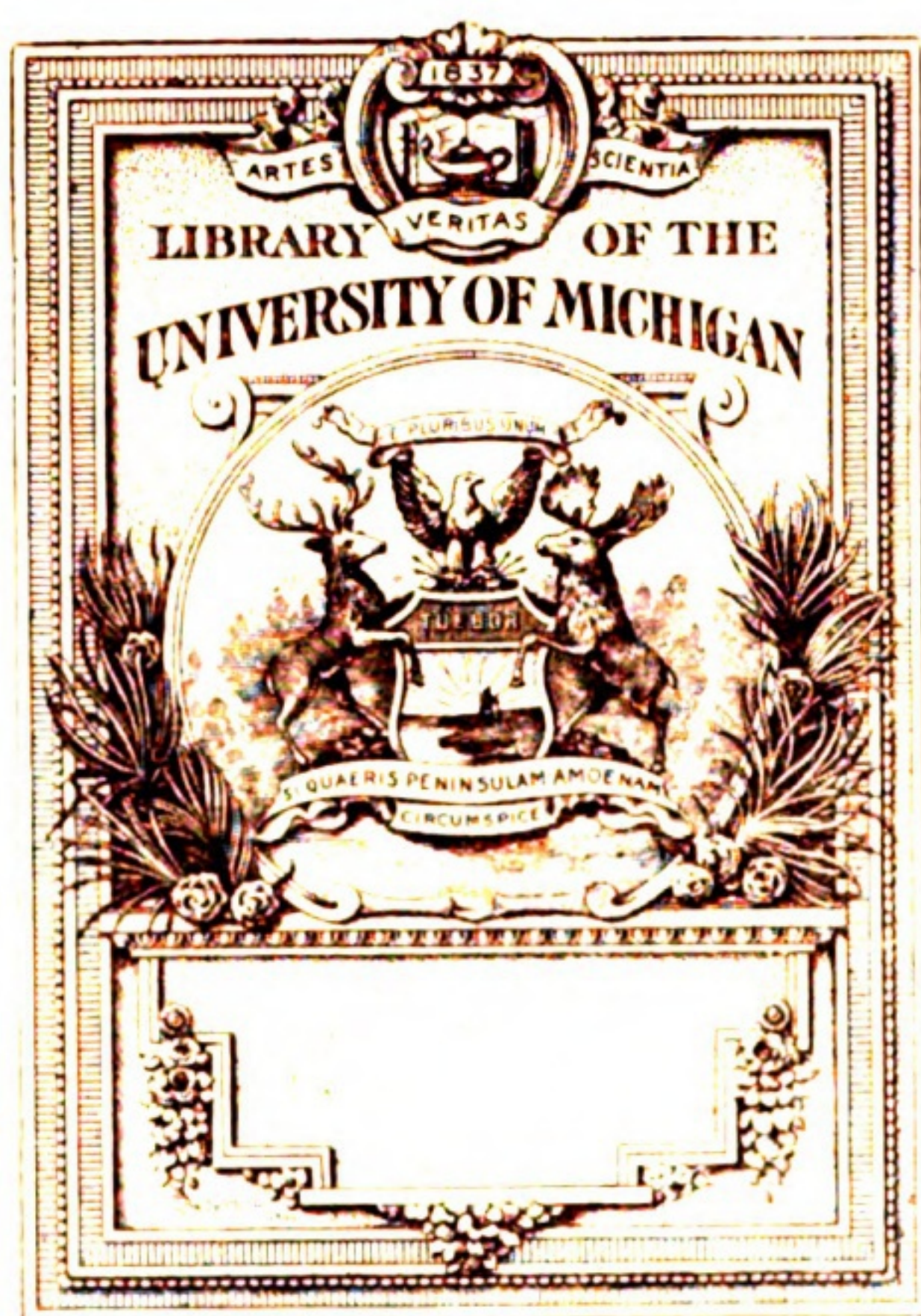

B 1,058,305

AS
284
1267

AS

284

1267

UPPSALA UNIVERSITETS

ÅRSSKRIFT

1913

BAND 2

UPPSALA

A.-B. AKADEMISKA BOKHANDELN

PROGRAM M. M.

268153

UPPSALA UNIVERSITETS ÅRSSKRIFT 1913

PROGRAM 1

UPSALA UNIVERSITETS HISTORIA

BIHANG

III

HÄFT. 2

HANDLINGAR 1720—1749

UPPSALA

A.-B. AKADEMISKA BOKHANDELN

UPPSALA 1913

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

67.

Handlingar rörande Olof Rudbecks jakter, Upsala 1720.

1.

Magistratens taxering af Rudbecks jakter.

Upsala rådhuus d. 1 Augusti 1720. Till underdånigst föllje af Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förordning dat. Stockholm d. 26 September 1719 om jakternas taxering, som professoren wälborne Hr Olof Rudbeck håller härstädes och emellan Upsala och Stockholm gå låter, föllo borgmästare och råd eenhälligen på den tanke, att berörda jakter äro så importante, det dee böra och kunna taxeras åhren 1719 och 1720 bägge tillsamman för 600 daler kpmt.

Ex protocollo. Olaus Rangel.

2.

O. Rudbecks besvär hos landshöfdingen öfver taxeringen.

Ödmiukt memorial.

Näst ödmiukast tacksäjelse för gunstig communication af extracto protocolli öfwer then taxering, hwilken then lofl. stadsmagistraten d. 1 Aug. sistl. behagat göra på mina jakter til en 400 daler kpmt åhrligen, täckes högwälborne H. Baron, Generallieutenanten och Landshöfdingen fölliande i högunstig consideration hos sig komma låta, såsom

1) Är jag för min bortowaro then tiden i Stockholm ther öfver förr ej blifvit hörd.

2) Hafer hans högstsalig Majestet kung Carl den XII åhr 1717 d. 22 Aug. af hög Konglig nåd och ynnest gifvit mig på twenne jagters ständiga gång emellan Upsala och Stockholm thes allernådigste privilegier utan all gravation och affgift för then, och thet

3) Mäst i afseende til min långliga tjenst här wid Kongl. academien alt sedan år 1686, tå jag blef medicinæ adjunctus, men 1690 professor ordinarius under hwilken tid

4) Jag betient många sjuka så af staden som landet, uthan at någon arfodslön therföre taga, mindre begära, som ock

5) I afseende på the många mina stora och kostsamma wärk, hwilcka jag uthom mina embetssysslor til Guds ähra och fäderneslandets heder utharbetat, såsom alla foglars aftagande i hela Swerie med sina lifliga färgor samt rätta storlek och skapnad, hwilket wärk uthi twenne stora folianter, at litet

nämna, wist kostat mig öfer 12 à 13,000 daler kpmt, hwar af och hans högstsallig Maj:t, then lilla del han såg, aldra nådigst lät sig tackas och behaga.

6) Widare hafer jag samanskrifit ett wärk under titul Thesaurus linguarum Asiæ et Europæ harmonicus, stort til en 11 à 1200 folier, hwilket med många andra mina smärre tractater och arbeten at på egen kostnad låta uthi liuset komma uthan hielp af publico mig nästan för swårt faller.

7) At nu förtiga hwad för thetta af mig i liuset kommit, nemligen 1. De propagatione plantarum. 2. De fundamentali plantarum notitia. 3. Lapponiæ illustratæ första del, hwartil ännu arbetas på elfa tomer. 5. Selav. 6. Thesauri linguarum prodromus. 7. Usus linguæ Gothicæ etc. och många andra skriffter, såsom parentation öfer hennes högstsallig Majestet drottning Ulrika Eleonora, hans högstsallig Majestets Kong Carl d. XI död och den XII cröning, jubelfesten etc.

8. Uthom the som än ligga ferdiga til tryckas såsom om Borith prophetarum, Scheretz haoph, Even Hapuch etc.

9. Hwad före judicia the lärde så in som uthomlands ther öfer gifit, kan ses så af actis eruditorum som många particulaires bref til mig ifrån England, Holland, Tyskland, Frankrike etc.

10. Hwarföre ock hennes Kongl. Majestet Ulrica Eleonora, såsom then högst söker befrämia studier, icke then ringsta swårhet funnit at d. 20 April 1719 högstbemälte kong Carl d. XII privilegier på twenne jagter för mig allernådigst at confirmera, änskiönt

11. Hennes Majestet sedermera på städernas besvär d. 26 september samma åhr i nåder funnit, at bemälte jagter med någon afgifft till staden må beläggas.

12. Hwilken jag så mycket skäligare förmodar blifa, som jagterna nu emot then förre tiden icke när så dräktiga äro, sedan åen grundat igen, och folket måste nu med så stor kostnad hielpa sig til Flötsund, som förr ifrån Upsala til Stockholm på jagterne.

13. Flera få nu taga folk och fara med jagter och rodarbåtar.

14. Kommer och reparation på them nu långt dyrare än förr. Hafandes jag hwar karl i wåras mått betala 3 daler om dagen för timbrager så här som i Stockholm på jagterna, thes uthan för rep och tog, wärke, buldan, master, tiära, bräder, spik, jern etc. fyradubblt dyrare än förr.

16. Måste och jagtfolket för tidernas swårhet skull nu hafa tillökning 1 daler person för hwar resa, hwilket på 12 personer intet litet drager.

17. Har jag och förledit åhr tagit intet liten skada på myntecknen i fragt, som tog them emot til sista man och äntå ther intet stegrat fragten såsom andre.

18. Måste jagterna nödwändigt hwart annat åhr hafa nya segel, ther andra båtar, hwilka icke så jämt gå, länge nog kunna bärga sig med sådana.

19. Måste och jagterna afgå sine wissa dagar och timar, om the få någon eller flera personer in med sig, och botsfolket lika wäl niuta sin fulla lön.

20. Drifer jag och ingen handel härunder, som the hwilka elliest betala en wiss genant til städerna, för thet the hafa frihet med sina farkoster fara och handla.

21. At nu förbigå mycket annat: lefandes i then säkra förtröstan, at thet som redan i ödmiukhet andraget är, lærer hos högwälborne Hr Baron General-lieutenanten och Landshöfdingen finna et gunstigt bifall til en taxering, som någorlunda kan dräglig wara, nemlig om jag oförgripligen sielf får nämnan, 200 daler kpmt åhrligen för bägge jagterne, och

22. At sådant tager sin begynnelse med innewarande åhr 1720, emedan hennes Kongl. Majestets nådigste resolution fallet förledit åhr wed slutet af seglation.

Olof Rudbeck.

3.

Landshöfdingens resolution.

Som iag har funnit skiäligt at moderera den taxering, som magistraten öfwer desse begge jakter d. 1 Augusti sistl. har giort, till trehundra daler kpmt. om åhret, och det i anseende till de skiähl och motiver, som Hr professoren och doctoren uti föregående har anført, så är det en ting som där wid till vidare förblifwer. Men som Kongl. Majestet redan uti förledet åhr har uppå borgerskapets underdånigst inlagde beswär resolverat, at Hr professoren och doctoren borde gifwa denna afgiften till staden, så kan iag därutinnan ingalunda dispensera, utan wille Hr professoren och doctoren foga den anstalt, at pengarne för begge åren till 600 daler emot behörigt qvittance blifwa uti stadscassan insatte.

Upsala d. 14 sept. 1720.

Magnus Cronberg.

Nils Lillieström.

(Efter originalen i Upsala Univ. Bibliotek. S. 139: a).

68.

Konsistoriets öfverläggningar vid kanslern grefve Gustaf Cronhjelm's besök d. 8 december 1720.

År 1720 d. 8 December hölts Consistorium Majus, närwarande Hans Höggrefl. Excell:ce, Riks Rådet, Præsidenten och denna

Academiens Cancellor, Högwälborne Hr Gustaf Chronhielm, Högwördigste Hr Arkie Biskopen och Procancellarien, Doctor Matthias Steuchius, Hr Rector Doctor Ioannes Stæuchius, Hr Doctor Molin, Hr Doctor Palmrooth, Hr Doctor Lundius, Hr Prof. Sveder, Hr Prof. Reftelius, Hr Prof. Rudbeck, Hr Prof. Roberg, Bibliothecarien Hr Doctor Benzelius, Hr doctor Celsius, Hr. Prof. Törner, Hr Prof. Nesselius, Hr Prof. Schylberg, Hr Prof. Elof Steuch, Hr Prof. Hermanssson, Hr Prof. Arrhenius, Hr Prof. Grönvall, Hr Prof. Nils Celsius.

§. 1. Hans Höggrefl. Excell:ce Illustrissimus Cancellarius hölt följande tal: Jag har nu den äran at på ämbetets wägnar besöka dem. Och som iag fägnar mig öfwer deras goda hälsa och tackar dem för den wälwilja, de emot mig altijd welat betyga, önskar ock, at deremot kunna så swara, som mit upsåt och mening är, samt at denna Academien framgent måtte florera, Gud til ära, Kongl. Maj:t til nådigt wälbehag och hela fäderneslandet til lycka och wälgång.

Högwördigste Hr Arkie Biskopen och Pro Cancellarien swarade: Det är oss alla en särdeles fägnad, at se vår höga förman hos oss. Den Högste Gud uppehålle Eder Höggrefl. Excell:ce wid en beständig och långwarachtig hälsa och sundhet, så lefwe wi samteligen i den förtröstan, at denna Academien framgent får äga uti Eder Höggrefl. Excell:ce en högtbewågen patron och befordrare, försäkrandes derhos, at alla de som här wid Academien tiena skola altid finnas Eder Höggrefl. Excellences ödmiukaste tienare.

II. Hans Höggrefl. Excell:ce frågade, om huldhetseden till Kongl. Maj:t wore af denna Academiens ledamöter aflagd?

Hr Rector swarade: at det wore ännu intet skiedt emedan ingen befallning derom ankommit. Men som Hans Höggrefl. Excell:ce behagar nu höggunstigt derom påminna, så skal Consistorium Academicum med första låta detta wara sig angeläget. Högwördigste Hr Arkie-Biskopen och Pro-Cancellarien berättade, at i Consistorio Ecclesiastico wore huldhetseden aflagd.

III. Hans Höggrefl. Excell:ce frågade Hr Rector, om något för Academien angeläget wore at påminna. Hwaruppå Hr Rector begiärte ödmiukeligen, at Hans Höggrefl. Excell:ce wille höggunstigt taga i betraktande, om icke billigt wore, at Exercitiemästarne widmachthölle hwar sina rum på exercitie huset, och lemnade dem til sina successores åtminstone så goda, som de dem emottagit; aldenstund det eljest skulle wara för stor gravation för Academiens ærarium, at framgent swara för en så stor bygnings reparation.

Hans Höggrefl. Excell:ce sade: Iag tilstår mig wara consistorio et swar skyldig angående detta. Jag kan för min del intet annat finna, än detta billigt och skiäligt wara; kunnandes rummen på exercitie huset blifwa Exercitiemästarne tilinventerade, då de sedan böra sielfwe hålla dem widmackt och

lämna dem så goda ifrån sig; hwilket öfweralt är practicabelt, hwarest någon niuter wåningsrum af publico. Men hwad det angår, om de skola förplicktas at betala hyra för rummen, eller om de skola dem fritt och utan hyra få bebo, det wil jag underställa Kongl. Maj:ts egen decision.

Hr Prof. Reftelius gjorde denna förfrågan, om taket på exercitiehuset bör jämwäl härunder förstås och komma med under Exercitie mästarnes reparation? Hans Höggrefl. Excell:ce fandt wara dermed en annan beskaffenhet. Men om allenast en sten eller annan blåses neder af taket eller annat af ringa värde felas, måge de wäl sielfwe sådant låta laga.

IV. Wid detta tilfälle talte Hans Höggrefl. Excell:ce om Exercitiestaten och yttrade sig deröfwer således: at hade Hans Höggrefl. Excellence wäl funnit enligt wara med Kongl. förordningar, at Exercitiemästarnes stat blefwe til inkomst och utgift skild ifrån den öfriga Academiens stat; men förmodar doch, at Consistorium Academicum drager derom behörig omsorg, at hwad som det ena året kan komma för dem at brista, måtte dem af et annat års inkomster ersättias och gottgiöras. Hr Rector berättade, at Exercitiehemmanen wore af swaga wilkor, hafwandes somlige af dem warit öde, jämwäl den tiden då de under Academien kommo. Och som Consistorium äfwen så wäl wårdat desse, som de öfrige til Academien donerade hemmanen, warandes räntorna deraf härtills gångne in communem massam, så skal det ej häller hädan effter sådan sin plicht underlåta.

V. Hr Prof. Rudbeck och flere consistoriales klagade deröfwer, at Dansmästaren Malpart kan intet förmås dertil, at komma til professorerna hemma i husen, til at informera deras döttrar, ehuruwäl sådant af Rectore Magnifico blifwit honom antydt, hwilket ingen af hans antecessorer någon tid wägrat sig at göra.

Hans Höggrefl. Excell:ce resolverade här uppå, at Dansmästaren Malpart bör icke undandraga sig at informera herrar professorernas döttrar hemma i husen, aldenstund sådant af honom intet begiäres utan emot skiälig wedergjälning, kunnandes han, åtminstone då ferier äro, finna dertil tid och lägenhet nog; och gaf fördenskuld Hans Höggrefl. Excell:ce sit höggunstiga bifal dertil, at bemälte Dansmästare må igenom tienliga medel förplicktas at detta behörigen effterkomma.

VI. Hans Höggrefl. Excellence proponerade äfwenwäl, huru nödig en Ritmästare är här wid Academien, i synnerhet för dem som lära mathematiquen, och at Hans Höggrefl. Excell:ce fördenskuld wore benägen at befordra det ärendet hos Hans Maj:t, at Ritmästaren Klopper, som nu betienar ungdomen til allas goda nöje, kunde en ständig lön bekomma.

Samteliga Hrr Consistoriales betygade häröfwer sin ödmiukaste fägnad. Och erinrade härwid Hr Doct. Molin, at til lön för Ritmästaren wore för detta af Consistorio förslag ingifwit på mantalspengarne, som för Academiens personer i landtränteriet eljest pläga årligen inlefwereras.

VII. För Hans Höggrefl. Excell:ce gjorde Bibliothecarien Hr Doct. Benzelius följande berättelse, at såsom desse förflutne åren, då man lefwat i frucktan för fiendens anfal, warit wid Bibliotheket mera arbete än wanligt plägat wara, med böckernas nedtagande, inläggande och åter upsättiande; så har man för berörde orsak skuld blifwit nödsakad, at antaga en betient til hielp, som bekommit för sitt omak 12 a 15 plåtar om året utaf cassa bibliothecæ. Och aldenstund en sådan betient synes jämwäl hädan effter wara nödig, at wid hwarjehanda tilfällen bära böcker til och från bibliotheket, at sopa och damba deruppe med mera, i synnerhet som bibliotheket på någon tid märkeligen tiltagit och årligen tiltager, så anhölt Hr Bibliothecarien ödmjukast om Hans Höggrefl. Excell:ces höggunstiga lof och tilstädielse, at få gifwa en sådan betient eller wachtmästare någon ständig lön af cassa bibliothecæ, berättandes derjämte, at Ceremonie Mästaren Hr Sparfvenfeldt har skiänckt et hemman til bibliotheket, hälst til en wachtmästares lön wid bibliotheket, som räntar 6 tunnor, ehuruwäl för de swåra och starka inqwarteringarnes skuld af berörde ränta intet stort kunnat utgå. Hr Bibliothecarien nämde ock härwid, at om en sådan betient eller wachtmästare wid bibliotheket bestodes 60 daler km:t, så wore bibliothekets extra utgifter, eller sådana som intet användes til böckers inkiöpande, just 300 daler k:mt.

Hans Höggrefl. Excell:ce fandt en sådan betient wara wid bibliotheket nödig för åtskilliga orsakers skuld, och om än skiönt igenom des aflönande något afgår den summan, som eljest kunde användas til böckers inkiöp, så pröfwade Hans Höggrefl. Excell:ce det lända til icke mindre bibliothekets nytta, at böckerna blifwa wäl förwarade och wäl ansade; ty befalte Hans Höggrefl. Excell:ce at Hr Bibliothecarien sätter up et litet memorial, så wil Hans Höggrefl. Excell:ce detta Hans Kongl. Maj:t föredraga, förmodandes at Hans Kongl. Maj:t warder dertil gifwandes sit nådiga bifall.

VIII. Hr Prof. Reftelius gaf wid handen, hwad gravation Academiens hemman måste undergå, i det at de, som intet hafwa större ägor til öretalet än cronohemmanen i samma by, måste likwäl til inkwarteringar utgiöra dubbelt, ja somligestädes tredubbelt mera än andra, hwarigenom skier, at Academiens hemman blifwa aldeles utmattade, den Academiske staten til märckelig och obotelig skada.

Hans Höggrefl. Excell:ce sade, at som roteringen och indelningswärket är inrättad effter öretalet, så wore ock skiäligt, at wid inqwarteringar så förhöllles, eljest måste nödwändigt Academiens hemman, för denna olikheten skuld, aldeles komma utaf sig. Hans Höggrefl. Excell:ce lofwade fördenskuld höggunstigt at wilja sörja för Academiens bästa, jämwäl i detta målet.

IX. Hans Höggrefl. Excell:ce frågade huru Academiens hemman giöra sina utlagor?

Consistorium förmodar, at om allenast den förenämde jämnlikheten uti inqwarteringar och extraordinarie utgiärder kunde träffas, så skulle Acade-

miens hemman någorlunda kunna hinna med sina utlagor, helst om Gud tackes förlåna bättre tider, än härtil varit.

X. Hans Höggrefl. Excell:ce berättade sig hafwa uti Kongl. Senaten proponerat och begiärt, at hädan effter måtte inga officerare och soldater här i staden blifwa inlagde, aldenstund den studerande ungdomen kunde igenom deras exempel och sällskap blifwa brackter til spelande och annat skadeligit tidsfördrif, sig til stort hinder i studierne.

Denna Hans Höggrefl. Excell:ces höggunstiga försorg för den studerande ungdomens wälfärd erkiende samtelige consistoriales med ödmjukaste tacksägelse, läggandes dertil, at på det sättet kunde slagsmål och annat mycket ondt, hwarpå man nyligen bedröfweliga exempel hafwer, aldrabäst förekommas.

XI. Hr Rector föredrog, at såsom consistorium ingen wisshet hafwer, hwilka nu det Helmfeldiska Stipendium innehafwa, så skal det i ödmjukhet gärna önska, at Hans Höggrefl. Excell:ce wille förmå Stads Magistraten i Stockholm dertil, at meddela consistorio någon kundskap derom, så wil consistorium sedan söka at tilhålla stipendiaterna, at likmätigt testamentet idka studier här wid academien.

Hans Höggrefl. Excellence berättade sig hafwa för en tid sedan skrifwit til Stads Magistraten härom, men för sin hastiga afresa intet kunnat infordra swar; erindrades sig, at testamentet innehåller, det Helmfeldiani böra wara wid academien.

XII. H. Doct. Molin proponerade, om icke besparingsmedlen af Stipendio Stiegleriano kunde gies åt Liunggren.

Hr Prof. Reftelius påminte, at tabulæ testamenti innehålla, det besparingarne skola delas ibland alla stipendiaterna. Hr Prof. Schyllberg gaf wid handen, at desse besparde medel härröra deraf, at Wretmans Stipendium blef innehållit, effter som han intet upfylde den condition, som testamentet kräfjer.

Hans Höggrefl. Excell:ce lät sig föreläsa orden af sielfwa testamentet, som så lyda: *der en eller annan gång med en etc.* . Och fant Hans Höggrefl. Excell:ce wara aldratryggast, at hålla sig stricte wid sielfwa orden, och komma fördenskuld desse besparde medel at delas ibland alla 8 stipendiaterne.

XIII. Hans Höggrefl. Excell:ce frågade, om Facultas Medica finner så många subjecta, som stipendia äro i deras Facultet. Hrr Professorerne Rudbeck och Roberg berättade, at någre rum innehafwas af Musicis. Eljest de, som anmäla sig til stipendia i medicinen, låfwa fuller alla at wilja blifwa beständige i detta studio, hwilket doch intet alle hålla.

XIV. Hans Höggrefl. Excell:ce kom wid detta tilfälle at tala om en stipendiat i medicine, benämd Ekman, som supplicerat til Hans Höggrefl. Excell:ce, at han intet måtte mista sit stipendium, fast än han varit ifrån Academien denna terminen, för något wist arbete i Tyska scholen.¹ Och som Hans Höggrefl.

¹ Ett i Riksarkivet (på Academica) befunnit transsumt af detta protokoll tillägger här "förmedelst en latinsk comoedie, som man agerat i Tyska Scholan och hwarvid han sig öfwat uti orerande och annat likt".

Excell:ce wiste sig willig at denne Ekman i sin begiäran wilfara, emedan han wid det wäreck, de för sig haf[wa] i Tyska Scholan, sig wäl skickat, så försäkrade ock Facultas Medica, at han wid sit stipendium skulle blifwa bibehållen.

XV. Hans Höggrefl. Excell:ce frågade, huru tilförende warit brukeligt med prolongation af stipendierne, innan som Kongl. Maj:ts resolution utkom, angående at sådana ärender skola Kongl. Maj:t sielf föredragas?

Derpå swarades, att tilförende hade de, som niutit prolongation af stipendio, sådant erhållit effter Illustrissimorum Cancellariorum bewilning.

Hans Höggrefl. Excell:ce frågade ytterligare, at emedan på riksdagen blifwit resolverat, at alt skulle sättias på den gamla foten, om icke man hädan effter kunde bespara, at beswära Hans Maj:t med dylikt; särdeles, som det intet skall skie så ofta, at förberörde prolongationer skola bewiljas?

Consistorium skal rätta sig effter Hans Höggrefl. Excell:ces höggunstige behag.

XVI. Hr Rector berättade, at Academiens ærarium måste årligen hafwa den grawation, at låta afcopiera Helmfeldiska stipendii räkningarne, hemställandes nu Hans Höggrefl. Excell:ces höggunstiga anpröfwande, om icke billigt wore, at den, som räkningarne förfärdigar och derföre så ansenligt arfwode niuter, wore plicktig at berörde räkningar in duplo öfverskicka til consistorium, så at det ena exemplaret kunde blifwa här qwar i consistorii archivo, och det andra, sedan thet här blifwit igenomsedt, til Höglöfl. Kongl. Cammar Revisionen öfverskickas.

Hr Doctor Molin sade, at då detta blifwit statscommissarien Hr Wulfcrona, som räkenskaperne förfärdigar, föredragit, hade han swarat, det intet wara nödigt, at räkningarne afcopieras och af academien förwaras.

Hans Höggrefl. Excell:ce yttrade sig häröfwer således. Det wore likwäl wäl och kunde i framtiden gifwa nödig uplysning, om räkningarne blefwe qwar i academiens archivo. Hans Höggrefl. Excell:ce lofwade ock at wilja tala med statscommissarien Wulfcrona härom, äfwenwäl med Stads-Magistraten i Stockholm om de ännu återstående och intet indrifne påster, som detta stipendio tilhöra.

XVII. Hans Höggrefl. Excell:ce åstundade nogare kundskap om Hr Pehr Flemmings stipendio Wrediano.

Såsom Hans Höggrefl. Excell:ce utaf det bref, som nyligen afgådt til högwälb: fröken Wrede, lærer bäst kunna se, huru med Hr Pehr Flemmings stipendio förewetter, så skal hos Hans Höggrefl. Excell:ce ödmiukast insinueras en copie deraf.

XVIII. Hans Höggrefl. Excell:ce frågade, huru tilstår med räkenskaperne, emedan 1718 års bok ännu intet är inlefwederad.

Hr Räntmästaren berättade, at emedan academie befalningsman i Hälsingland ännu intet bekommit af cronobetienterne nödiga quittencer på den spanmålen de upburit, så har med räkenskapernes afslutande kommit at dröjas.

Hans Höggrefl. Excell:ce fandt bäst wara wid slika händelser, at fogdarne ingifwa en räkning som de kunna och balancera sig för resten, och förklara sedan balancen.

XIX. Emedan Hans Höggrefl. Excell:ce behagat communicera med consistorio Rabbi Rosenboms supplicque, angående at han kunde få niuta de stipendia, som Rabbi Kemper warit för detta förundte, så recommenderade honom nu Hr Rector ödmiukast, at igenom Hans Höggrefl. Excellences höga gunst blifwa uti sin fattigdom hulpen.

Hans Höggrefl. Excell:ce swarade: Jag för min del skulle gärna se, at han blefwe hulpen, men wet intet, om detta kan låta sig göra med mindre det blir Kongl. Maj:t föredraget.

XX. Hr Rector begiärte ödmiukast Hans Höggrefl. Excell:ces utlåtelse deröfwer, om icke det wore nyttigt, at de studenter, som icke hålla sig til wissa nationer, blifwa förplictade at skrifwa sig til wissa landskap.

Hans Höggrefl. Excell:ce hölt det wara nyttigt för åtskilliga orsakers skuld, kunde ock intet annat erindra sig, än at detta finnes i Kongl. Constitutionerne förordnat.

XXI. Hr Rector talte om de Diarier öfwer lectiones publicas et privatas, som Hans Höggrefl. Excell:ce behagat höggunstigt af consistorio fordra, säjandes derjämte, at der Hans Höggrefl. Excell:ces wilja och befallning så skulle wara, at sådane Diarier blifwa månadteligen öfwer sände, så wille consistorium ingalunda underlåta, at sådant aldra ödmiukast effterkomma.

Hans Höggrefl. Excell:ce frågade huru tilförende warit practicabelt?

Och då det swarades, at wid hwart rectorats slut hade sådana Diarier blifwit til Illustrissimos Cancellarios öfwersände, fandt Hans Höggrefl. Excell:ce det wara alt nog, warandes derom försäkrad, at hwar ock en af Hrr Professorerne lära med al tilbörliq flit och redelighet skiöta sit ämbete.

XXII. Hans Höggrefl. Excell:ce recommenderade Buschenfeldt til något af de större stipendia, emedan han förnimmes wara af särdeles qwickhet och skickelighet.

När något rum ledigt blifwer, wil consistorium gärna honom ihogkomma.

XXIII. Hans Höggrefl. Excell:ce berättade, at secreteraren Flack beswärat sig deröfwer, huru som hans son blifwit förmendt til at disputera under professoris extraordinarii Castovii præsidio.

Hans Höggrefl. Excell:ce finner constitutionerne i detta mål icke så klara, men emedan praxis, som är altera lex, icke wil medgifwa, at professor extraordinarius præsiderar för ens annars arbete, utan allenast för sitt eget, så bör man fuller låta det derwid blifwa, allenast kunde denna gången gies en exceptio a regula, emedan disputationen är redan tryckt.

Effter som Hans Höggrefl. Excell:ce så behagar, så låter Facultas Juridica sig gärna nöja dermed, at professor extraordinarius denna gången præside-

rar för ens annars arbete, men begiär ödmuukeligen, at faculteten måtte sedermera blifwa bibehållen wid sina jura.

XXIV. Hr Rector proponerade, at wore til önskandes om Amanuensis consistorii kunde bekomma ständig lön, så kunde han längre tid wid samma bestälning förblifwa och imedlertid inhämta en sådan kundskap och förfarenhet, at han kunde något lisa secreterarens arbete, som äljest blifwer för honom alt för drygt.

Hans Höggrefl. Excell:ce berättades derhos, at nu för tiden niuter Amanuensis stipendier för sit omak.

Effter som han är studiosus, så är Hans Höggrefl. Excell:ce dermed til frids, at han niuter stipendia til wedergjälning, hälst emedan han häraf hafwer ju så god öfning, som om han i något collegio ausculterade.

XXV. Decanus Facultatis Juridicæ Hr Prof. Sveder hade en materia at angifwa, som studiosus Holsten wil disputera under prof. extraordinarii Hr Castovii præsidio.

Hans Höggrefl. Excell:ce resolverade häröfwer således, at Holsten tager en ordinarium professorem til præsidem, effter som praxis sådan altid tilförendewarit. Hwad Flacken anbelangar, så blir det et exemplum sine exemplo, at han får disputera under prof. extraordinarii præsidio.

XXVI. Hans Höggrefl. Excell:ce talte än ytterligare om Professore Extraordinario, at han i andra förmåner och privilegier tyckes böra wara lika med Professoribus Ordinariis, såsom at wara fri för mantals- och bakungs pengars erläggande, och at han sin rang hafwer näst effter Ordinarios Professores.

XXVII. Sluteligen betackades Hans Höggrefl. Excell:ce aldraödmuukast som med så stort tålmod och besynnerlig ynnest behagat anhöra Consistorii angelägenheter, samt deröfwer så höggunstigt tächts resolvera.

(Efter Konsistoriets originalprotokoll.)

69.

Konsistoriet till Kanslikollegiet. Betänkande om undervisningsväsendet, Upsala d. 21 april 1721.

Eder höggrefl. Excellence och höglofl. Kongl. Cancellie Collegium tackes höggunstigt sig förekomma låta det oförgripeliga förslag til studiernas befordran och bättre idkande hos oss, hwilket til wördsamt följe af E. H. Excellence och högl. Cancellie Collegium ankomne befallning consistorium academicum författat och nu härjämte i största ödmuukhet insinuerar, warandes jämwäl sam-

teliga professores beredde att hwar i sin profession uppsättia och ingifwa en methode, huru samma studium bäst, wigast och som snarast läras och fattas kan, om E. H. Excellence och höglofl. Kongl. Cancellie Collegium skulle täckas sådant att fordra. För öfrigt framhärde ouphörligen med alt som största wördnad etc.

Upsala academies förslag til studiernas förbättrande.

Aldenstund i scholar och gymnasier ungdomen först kommer att underwisas, och thersammastädes bör läggias grunden til then lärdom, hwarmed hwar och en framdeles wil och bör främja Guds ära och betiena fäderneslandet, så är wisserligen et ibland thet angelägnaste til studiernas befordran hos oss:

1. At sådane personer utwäljes til ungdomens underwisning, thet ware sig wid scholar eller annorstädes, hwilka thertil äro af en bepröfwad skickelighet: thet är förstå then sysslan, hwartil the kallas, och icke allenast äro för sig sielfwom lärde, utom jämwäl hafwa gáfwer att meddela androm sin lärdom och wettenskap. Thetta kan ingalunda behörigen i ackt tagas, tå man in electione docentium ser allenast uppå åldren eller annos academicos och föga bekymrar sig om eligendus är dugelig til thet lediga ämbetet eller ey, oacktat att åtskillige yngre finnas, hwilka med flit och ex professo, som man säga plägar, slagit sig på thet studium, som thet samma erfordrar. Hwaraf kommer att en ofta sättes til lection eller dylikt, hwartil han intet har sig serdeles applicerat, och fördenskuld skickar ifrån sig odugeliga disciplar til academien: hwarest, i thet stället the borde betiena sig af exercitiis academicis, man måste hänwisa them til the första elementa. Hädan är ock otwifwelachteligen, at et och annat gymnasium här i riket kommit så långt ifrån sin forna frägd, att the, som til academierna therifrån anlända, icke ens swara i profecter emot them, som å andra orter, hwarest bättre anstalt och nogare inseende är, frequenterat allenast en trivial schola.

2. Emedan herrar præsules och ephori icke kunna så egenteligen känna the tienligaste subjecta, som af theras stift studera wid academien, och thessutan icke är alltid så lätt för them att sielfwa försökia hwars och ens eligendi skickelighet (*non enim omnia possumus omnes*), them tå täcktes genom illust. Cancellarios af consistoriis academicis underrätta sig om them som af theras stiffts barn aflagt the bästa profwen och förtiena framför andra at ihugkommas. Hwarigenom the, som största answaret härvid hafwa, icke allenast gå then tryggaste vägen, utan ock underhålles en förtrolig correspondence them emellan, hwilka böra räckia hwarannan handen i et wärk, som angår hela rikets heder och wälgång.

3. Skulle thet jämwäl intet ringa hielpa til studiernas bättre drifft och docentium upmuntring wid scholar och gymnasier, att the, som warda til schole ämbeten satta, i rättan tid måge släppas utur oket och niuta therifrån en skiälig promotion til wedergällning för sitt mödosamma arbete. Ty att hålla them

qwar til thess the af ålder äro så af sig komne, att både minnet, ögon och hörsel samt andra krops och sinnets krafter fela them; thet är att sättia them och theras ämbeten i et offentligt förackt, hwaraf ungdomen merkeligen lider, och andre, som unge och skickelige äro, warda afskräckte att wedertaga en beställning, hwarwid en wiss armod, men en owiss befordan them förestår. Thet kan och icke annars skie, än en gamal och wälförtient läromästare måtte theraf fatta olust, att han ser sin discipel, hwilken är nyligen dimitterad utur scholen, blifwa sig i alla mål föredragen. Thet är sant, att uti thet almäna wäsendet intet kan gå så trå-rätt til med distributione honorum et beneficiorum, så tilhörer likwäl them som mackten hafwa så skicka, att en trogen arbetare får sin lön, och så mycket som giörligit är afwärja, att ingen med suckan gör sitt embete. Ty är

4. icke mindre nödigt, att the, som betiena ungdomen antingen wid scholar eller academier, måtte blifwa försedde med en sådan lön, att the theraf kunna sig och the sina någorlunda underhålla utan att sökia andra utvägar til sit nödiga uppehälle, som äro them hinderliga i theras egenteliga syssla. Ty att hafwa boken i then ena handen och plogen i then andra, thet förderfwar bägge delarna; hwilket doch de flästa af publicis docentibus här i Sverige måste göra, thet är se sig om effter något annat utom boken, att themed försörja sig och the sina. Ty theras ringa salaria förslå näpligen til hälfften af theras outhälsamma tarfwor. Hwarföre måste then, som intet annat hafwer än sin ringa lön att tilgå, med mycken wederwärdighet och sinnets distraction förrätta sit ämbete, lefwa i förackt och fattigdom, och när han genom döden afgår, lämna hustru och barn effter sig i ett uselt tilstånd. Hwilket kan med många exempel äfwenwäl af våra berömligaste academicis besannas, om så skulle behöfwas. Förutan nödiga och nya böcker är och omögeligit att komma fort för en docente publico hälst wid academierna, hwarest ungdomen bör höra både nytt och gammalt och i bägge delarna lära at utwälja thet goda och förkasta det onda. Men huru mycket en docens här i Sverige får lägga årligen af til böckers inkiöp, utan sin ganska stora afsaknad, lämnar man hwar rättsinnig att efftertänka. Thetta är jämwäl bland mycket annat en orsak, hwarföre här i Sverige så litet utkommer i trycket af eruditis emot andra orter; ty en docens wid våra academier hinner ej mera än upwachta sina lectiones publicas och andre publique bestälningar, som äro långt trägnare än wid andra utländska academier, och hwad öfrigit är af tiden måste användas til hushållets bekymmersamma försorg, så framt de sig och de sina någorlunda skola kunna nära. Här äro wäl tilförene åtskillige wackra böcker utgångne af våra academicis i Sverige, men förutan thet att tiderna warit så drägligare, än the nu äro, så hafwa större delen af auctoribus antingen fådt ansenlig hielp thertil af höga öfwerheten, hwilket skaffat them ro och ledighet från en trägnare cura rei domesticæ, eller och äro theras arbeten förfärdigade, sedan de kommit från academien och the blifwit hugnade med bättre wilkor och större ro.

5. Skulle thet jämwäl hafwa sin nytta, om rectores scholarum och gymnasiorum, äfwen som academierne göra til sina herrar cancellarios, blefwo tilhåldne att årligen inlefwerera i höglofl. kongl. Cancellie Collegio sina förteckningar, hwaruti specificeras theras namn, som i synnerhet gifwa godt hopp om sig, hwad som ungdomen är wordet förestält, huru offta ephori om året besökia och visitera underhafwande scholar och gymnasier med mera sådant.

6. Aldenstund ingen kan serdeles fortkomma i studier, som icke med et skickeligt ingenio är begåfwad, altså är aldeles nödigt, att en delectus ingeniorum hafwes in classe rectoris i trivial scholen, så at the som intet äro falne til studier, måtte sättas i räkne classen och rådask til et annat vitæ genus.

7. Som ingenting är eller kan wara angelägnare, uti hwad stånd man ock är eller tilkomma kan, thet andeliga eller thet världsliga, än rätt weta och troget följa then ringa salighetenes wäg, och then samma oss ingenstädes troligare och fullkomligare föreställes än uti Guds egit uppenbarade ord eller then Heliga Skriff, hwadan alla andra rätta andeliga skriffter äro och böra tagne warda: är ock i scholar och gymnasier, icke utan moget betänkande, then förordning längst sedan införd, att dageligen skall et capitel af then Heliga Skriff ungdomen föreläsit och korteligen repeterat warda, på thet then rätta Guds kännedom och fruchtan likasom med modersmjölken ifrån barndomen eller ἀπὸ βρέφους som apostelen talar 2 Tim. 3: 15 må thy inplantad warda. Sielfwa erfarenheten der jämte nog wid handen gifwer, att en menniskia flera resor bättre fattar och i minnet behåller thet, som hon både med ögonen ser och med öronen tillika hör, än thet hon allenast och kan offta skie med liten achtsamhet nog [hörer]. Så skulle hålla[s] för rådeligit, att hwar och en scholapilt, åtminstone då han kommer til classem rectoris, borde hwar gång, när ett sådant capitel af then Heliga Bibel föreläses, hafwa sit egit exemplar med sig, och när capitlet [är] läsit, wara skyldig att korteligen göra beskied för hela des innehåld, hwilket på thet sättet synes bäst låta sig göra, att then, som af docentibus är och bör wara tilstädes, altid tager sig en eller flera före af discentibus utan någon ordning, så att alle måge hålla sig til en sådan repetition beredda. Tå blifwa the icke allenast hogsamme att efterse sådant innehåld, utan winna ock tillika en härlig memoriam localem uti sine exemplar. Äfwenså måste sedan med them fortfaras, när the warda til gymnasium befordrade. Ty att wänja sig til en rätt Guds kännedom och fruchtan ifrån barndomen, ja ock att med egna ögon läsa och se, hwad Gud om ens salighets wäg stadgat hafwer, är sannerligen en stor och högnödig ting. Hwilket alt nu så mycket lätteligare sig kan göra låta än förr, som Bibelexemplaren nu äro ymnigare til att finna och för et mycket ringare pris, ja ock uti beqwämligare formater.

8. Bör ingen dimitteras från gymnasierne eller trivial-scholorna, hwar-est i provincen intet gymnasium är, förrän han gådt alla classerna igenom och således giordt sig i giörligaste måtto skickelig til the öfningar, som wanka wid

academierna. Och aldenstund gymnasisterna intet bör afskedas af rectoribus utan ephori wetskap och minne, så kunde thet jämwäl hafwa sin nytta med sig och förorsaka en större achtsamhet så hos then ena som hos then andra, att i testimonio nämnes per expressum, att then eller then dimitteres med præsulis eller inspectoris goda tilstånd och approbation.

9. Wore ock önskeligit til att erhålla en uniformitet i underwisandet, att vår ungdom wid scholar och gymnasier, så wäl som academier, blefwe försedd med nyttiga handböcker, hwaruppå hos oss är en stor brist. I synnerhet synes oförgripeligen oss fela en tienlig grammatica, compendium historiæ universalis, compendium logicæ et metaphysicæ, lexicon latino-suehicum och en klar och tydelig synopsis theologica. Til thessa böckers förfärdigande tryta oss intet beskiedeliga och lärde män, hwilka ock lära finnas redebogna, pro rata parte, att antaga thetta arbetet, enär the förmärckia thet wara höga öfwerhetens nådiga wilja och behag, och them förundes then tid och the subsidia, som härtil fordras.

10. Thet skulle jämwäl lända til the studerandes intet ringa båtnad, om våre bokförare å något sätt stodo att bringas til större billighet på sina waror, hwarpå the sättja ett sådant pris, att en fattig studiosus icke mäcktar att skaffa sig the nödigaste böcker.

11. Emedan skadeliga nyheter både i theologicis och philosophicis synas taga alt mer och mer öfwerhanden, wore högstnödigt, att them af studiosis, som ärna sig utomlands, måtte alfwarligen och med efftertryck warda förbudit, att studiorum gratia besökia the universiteter, som för sådant giort sig miss-tänckta, innan thess the wäl blifwit grundade uti sina rättta trosarticlar.

(Kopia, Konsistoriets arkiv, Literæ ad varios.)

70.

Konsistorium till Kanslern om dråpet på student G. Kalling, Upsala d. 16 april 1723.

Högwälborne Hr Grefwe, Swea Rikes Råd, Præsident och Upsala Academie Cancellor, Höggunstige Herre.

Ehuruwäl Consistorium Academicum aldrig underlåter, at förmana den här studerande ungdomen til et sedigt, stilla och sacktmodigt lefwerne, samt igenom tjenliga medel dem der til hålla och förplickta, har dock här för 2 wekor sedan wid pass beklageligen sig tildragit, at wälborne Olof Adlerberg har igenom et wärjestyng kommit en annan ung adelsman, Wälborne Gustaf Calling,

om lifwet. Hwaröfwer som nu blifwit noga ransakadt, så hafwe hos Eder Höggrefl. Excellence wi icke bordt underlåta, at aldraödmukast inkomma med en kort berättelse om samma olyckeliga och bedröfweliga händelse.

Den 30 Martii sidstledne har Calling kommit något plägader til aftonmåltiden hos Hr Professor Castovius, hwaröfwer Adlerberg begynt et sådant skämt, at han wiskadt åt sin granne några sådane ordeformer, som de der wid kosten plägade bruka om den som druckit sig drucken, såsom: han sörjer, han fryser, han får rättnu näseblod: sägandes Adlerberg til den, som wid bordet satt honom närmast, at han igenom wiskande skulle låta dessa orden gå utföre; öfwer detta har wid bordet blifwit et löje. Doch har Calling intet mycket sagdt der til wid bordet, men sedan samtliga disk-kamraterne efter måltiden, kl. in mot 9, kommit neder på gården och gatan, och större delen af dem woro på vägen at begifwa sig hem til sitt, har Calling, som redan war på gatan, rusat tillbaka igenom porten in på gården, hwarest Adlerberg war, och honom öfwerfallit med skälsord och örfilande, sägandes sig wara af honom affronterad wid bordet. Derpå har Adlerberg stigit tillbaka in på gården och dragit ut sin wärja. Nu ehuruwäl man förehaft alla dem, som man förmodat skulle kunna gifwa någon uplysning i saken, här man doch om sjelfwa stynget, huru och när det skedt, ei mera kunnat erfara, än att et edeligit witne intygat, at när Adlerberg tagit ut wärjan, har han stigit fram emot Calling och fört wärjan ut emot honom, i samma moment, då Calling tog ut sin wärja, förmenandes witnet, at Calling då måtte hafwa fått stynget, hwilket bekräftas af en liten gässes utsago af 12 år, som samma gång warit på gården, hwilken berättar, at Adlerberg stampat i backen och stött ut med wärjan, och at Calling då sagt: aij, han stack mig. Derpå hafwa de huggit hwarannan, och har Adlerberg fått et swårt hugg i hufwudet, och Calling et hugg på högra handen. Sedan har wärjan fallit Adlerberg ur händerne, och Calling har med händerne slagit honom undersig, och gifwit honom örfilar. Derpå har Calling stigit op och gådt derifrån, och som någre af disskameraterne imedlertid kommit tillbaka, har han af dem blifwit ledder hem i sit logement, hwarest han effter en fjärdeles timas förlop aflidit. Stynget har skedt med en mycket smal och spitsig klinga, och har det, som medici efter förrättad besichtning intygat, gått igenom sjelfwa hjertat. Adlerberg har samma afton begifwit sig ur staden, men ei hunnit längre än til Flötsund, förr än han blef fasttagen.

Denna bedröfweliga händelsen har förorsakadt hos hwar och en af oss så mycket större grämelse, som bägge desse unge adelsmän äro oss bekandte för deras wackra ingenia, såsom de ock bägge blifwit antagne til Helmfeldtska stipendiater, men i synnerhet har Adlerberg wunnit här wid academien et särdeles loford för des ogemena qwickhet och framsteg i studierna. Sluteligen är och skal altid wara allas wår innerliga önskan, at den högste Guden wille så wälsigna, styra och regera den här studerande ungdomen, at Eder Höggrefl. Excellence ifrån denna orten ei annat någon tid må förspörja, än

det som fägna samt och hugneligit wara må. Och wi förblifwe samt- och synnerligen af högsta wördnad oaflåteligen

Eder Höggrefl. Excellences
Aldraödmukeste Tienare
Laurent Molin.
h. t. Acad. Rector.

Upsala d. 16 Aprilis 1723.

(Original i Riksarkivet med ytterligare 13 professorsunderskrifter.)

71.

Kanslikollegium till Konsistorium om undervisning i
det nya statsskicket, Stockholm d. 16 juli 1723.

Högvördige Herr Doctor Erckiebiskop och Procancellarie så ock Ehre-
wärdige och Höglärde Herrar Professores.

Så stor nåd och välsignelse af Gudi som det är, när et wäl inrättat regemente i et land och rike befästes och hålles oryggeligen wid mackt, så handgripeligen skönjer man af alla tidens handlingar och enkannerligen af någre denna senare tidens exempel hos åtskillige europæiske nationer, huruledes onödige och obetänkte förändringar hafwa satt folk och land i stor olycka. Dessa skiälen lära ibland andra nogsamt öfwertyga Herr Erckiebiskopen och Consistorium at förutan det som lag, förordningar och förplichtelser kunna bibringa til en wäl och innom sina rätta gränsor faststæld regeringsforms widmackt hållande, det ock högstnödigt är, at den studerande ungdomen ifrån första början grundeligen underwisas i nyttige och rättsinnige principer af det som studium politicum tilhörer. Fördenskul och som Gud har låtit oss återfå ett regerings sätt här i Sverige, hwaruti alla uplyste nationer sig spegla och hwar af man med tiden och genom Guds nådiga tilhjelp kan förwänta en hugnelig frucht, så hafwer Kongl. Maj:ts och riksens Cancellie Collegium, hwilket riksens ständer updragit inseendet öfwer riksens ungdoms information, ej underlåta bordt igenom detta wänliga föreställande at anmoda herr Erckiebiskopen och Consistorium, de ville låta wara et stycke af deras besynnerliga omsorg, at den studerande ungdomen må, hwad politiske saker och den swänska regeringsformen anbelangar, så underwisas, at de på ena sidan tidigt lära och betrachta med hwad kärlek trohet och wördnad de böra gå landsens höga öfwerhet tilhanda, och på andra sidan fatta et redligit, ömt och nitälskande hierta för landsens frihet och det almäna bästa. Detta recommendere wij på det allrabästa och

befalla herr Erckiebiskopen och Consistorium Gud alsmächtig. Stockholm d. 16 juli 1723.

På Kongl. Maj:ts och riksens Cancellie collegii wägnar.

Arwed Horn.		A. Baneer.	
Carl Gyllenborg.	J. Cederhielm.	S. Bark.	J. von Duben.
D. N. von Höpken.	J. Brauner.	J. H. von Kochen.	
E. Wrangel.	O. Cederström.	J. Rosenadler.	
		Christ. König.	

(Original i Konsistoriets arkiv.)

72.

Konsistoriet till kanslern om universitetets förlust på mynttecknen, Upsala d. 20 juli 1723.

Högwälborne Hr Grefwe, Swea Rikes Råd och Præsident samt
Upsala Academiæ Cancellor, Höggunstige Herre.

Det hafwer Eder Höggrefl. Excellence igenom des ankomne skrifwelse af d. 27 Iunii sidstledne höggunstigt behagat påminna, at Academiens hufwud böcker måtte i följe af Kongl. Maj:ts reglemente d. 12 Iunii 1699 och des 28 punct behörigen och i rättan tid inlefwererade warda; och der jemte som uti academiens räkenskaper åtskillige des creditorer warda uppförde för deras hos academien hafwande fordringar, så åstundar Eder Höggrefl. Excellence jämwäl weta, för hwad orsaks skull de samma förlängst, och åtminstone uti myntteckns tiden, icke blifwit betalte, då det samma hade kunnat ske utan särdeles gravation för academien, som utan des på samma myntesort hafwer tagit skada.

Til wördsamste swar derå har Consistorium Academicum intet kunnat underlåta at aldreadmiukast wid handen gifwa, huru som med räkningarnas förfärdigande och öfwersändande för den orsakens skull kommit at fördröija, aldenstund academie fogdarne så sent och intet förr, ehuruwäl effter trägna på behörig ort giorda ansökningar, kunnat af cronobetjenterna nödiga verificationer för de sidsta åren erhålla; men så är likwäl så wida kommit, at 2 års böcker skola innan kort blifwa färdiga, til Kongl. Camar Revisionen at inlefwereras. Anbelangande det öfriga, hwar öfwer Eder Höggrefl. Excellence tackes infordra Consistorii Academici berättelse, så är wäl wist, at academien

tagit ansenlig skada på mynteteckn; men at denne myntesorten så hopetals i academiens ränte camare influtit, hände af följande orsaker.

Först emedan Kongl. Maj:ts förordning d. 11 December 1718 om myntetecknens gångbarhet i handel och wandel för 3 daler kpp:t stycket blef af Riksens Höglofl. Ständer d. 21 Febr. 1719 bekräftad, kunde man intet undgå, at sluta all academiens handel och alla contracter om mynteteckn, effter ingen under annan sort wille handla. Sedan när på Ständernas vidare föreställande Kongl. Maj:ts förordning utkom af d. 23 April 1719, at myntetecknen skulle afslås d. 1 Iunii derpåföljande, och at imedlertid all rest skulle få med denna myntesort betalas, så hafwa icke allenast andre academiens gjäldenärer betalt ansenliga summor i mynteteckn, hwilka man intet kunde wägra sig at emottaga, utan wiste ock almogen wäl at betjena sig af ofwan högst bemälte förordning, i det en stor del af dem sina restantier med denne myntesort betalte, så at fogdarnas lefwereringar den tiden ansenligit stego öfwer wanligheten.

I lika måtto, och ehuruwäl flere remonstrationer giordes, blef academien igenom General Lieutenantens och Landshöfdingens högwälborne Hr Baron Cronbergs resolution pålagdt, at emottaga myntteckn för den spanmål, som framledne Landshöfdingen Högwälborne Hr Baron Ribbing låtit föra til bruken. Äfwen ock för den spanmål, som i Helsingland blef borttagen til militien, har academien ej annat än mynteteckn blifwit tilbudne, ehuru man äfwen der emot sträfwat. Af desse orsaker har summan på myntetecknen i academiens Ränte Camare mera tilwuxit, än man förmodat eller wetat råd före, hälst som så store påster af mynteteckn blefwo academien påtrugade, besynnerligast på yttersta tiden och medan de ännu beräknades gångbare. Icke des mindre har man, så mycket som i någon måtto giörligit warit, sökt sig dem at afbörda, i det at icke allenast alle löningarne, utan och åtskilliga gamle fordringar blefwo med denna myntesort betalte. Sluteligen uti Eder Höggrefl. Excellences höga ynnest anförтро sig samtelige Consistoriales aldra ödmiukast, med oaf-lätelig wördnad framhårdandes

Eder Höggrefl. Excellences
Ödmiukaste Tienare
Ioan Reftelius.
h. t. Acad. Ups. Rector.

[Upsala] d. 20 Iulii 1723.

(Original i Riksarkivet med ytterligare nio professorsunderskrifter.)

73.

K. Maj:ts bref om löneförbättring genom lönens delvisa utgående i spannmål, Stockholm d. 13 augusti 1723.

Kongl. Maj:ts nådige resolution uppå Consistorii academici i Upsala hoos Riksens ständer gjorde ansökning, att academiens ledamöter och betiente, i afräckning på deras löhner, måtte få åtniuta en dehl af den academien anslagne spannemåhlen in natura effter cronowärderingen, och iemwål någon tillökning på löhnerne effter den sidste för academien författade staten af åhr 1699. Gifwen Stockholm i Rådammaren d. 13 Augusti 1723.

Kongl. Maj:t har af Riksens Ständers inkomne skrifwelse dat. d. 19. Iulij nästledne inhämtat den ansökning, som i förenämde måhl å Upsala academiæ statens wägnar giord är. Och ehuruwål till följe af förre Swea konungars skedde inrättningar samt de academien förlähte privilegier och donationer wisse hemman och inkomster blifwit academien anslagne, hwarutaf professorerne och academiæ betienterne tid effter annan likmätigt de formerade stater deras löhningar i penningar åhrligen åtniuta, med den widhängde stränga befallning att uti ingen måtto öfwerträda den författade staten, samt att i fall någon gång så hända skulle, att räntorne alla åhr icke ricktigt utföllo till denne statens fullkomblige afbetalning, skulle en sådan brist stadna alla proportionaliter till last, men icke för en allena eller flera, hwilken brist academien åter hade att niuta ersättning före när medlen influto, eller af hwad ett annat åhr öfwer skiuta kunde: hwarjemte och stadgat och förklarar blifwer, att cronan ey skulle disponera något utaf academiens inkomster, utan låta det som staten öfwer skiuta kunde oförtryckt behållas som ett reserve, att deraf alltid måtte hafwas hielp och tillgång wid hwarje handa på kommande händelser: af hwilcket alt följer, att som Kongl. Maj:t och cronan å ena sidan icke will, att något utaf det som academien blifwit anslagit skall disponeras till andre usus än till academiens egne tarfwer och behof, så måste och deremot å andra sidan igenom en god huushåldning så jämckas och lagas, att academiens fallande besparingar blifwa till hwarjehanda påkommande oförmodelige händelser håldne oförtryckte, på det publlicum då med någon ny och owahnlig utgifft icke måtte blifwa graverad. Hwarföre ock Kongl. Maj:t i anseende till alt sådant ey kan gifwa des samtycke till löhnernes förhöijande för academiæ ledamöterne och betienterne, eller att samma löhner till en dehl ständigt skulle blifwa dem uti spannemåhl in natura effter cronowärderingen anslagne, efftersom deraf lätteligen hända kunde, att framdeles ey allenast, twert emot sielfwa inrättningen, ingen besparing för hwarjehanda påkommande händelser blefwe, utan twert om en brist i sielfwa staten de effterkommande academiens ledamöter och betiente till förfång och afsaknad.

Icke destomindre och som academiens för tiden warande ledamöter och betienter förnimmes under de sidst framflutne beswärlige krigsåhren uti deras löhner och inkomster i en och annan måtto kommit mycket att lida; ty har Kongl. Maj:t i anseende och betraktande deraf för godt funnit, för innewarande åhr och till nästkommande riksdag tillägga hwardera af professorerne, bibliothekarien samt räntmästaren fyratjo tunnor spannemåhl hälfften af hwardera slaget i afräckning på deras löhner, efter cronowärdering, men secreteraren, adjuncti och bokhållaren, såsom wid ringare wilckor sittande, trettio tunnor in natura, dock med det förbehåld, att sådant framdeles ey drages till exempel, eller academiens ledamöter deraf taga sig anledning inkomsterne annorlunda att disponera och använda, än staten det medgifwer, efftersom ock detta gratial och bewillning nästkommande riksdag eller tre åhr häreffter aldeles kommer at uphöra, och löhningarne sedan, som hijt in till skedt, effter staten och inrättningen att betalas uti penningar. Men i fall emot all förmodan någon brist skulle blifwa uti desse trenne åhrens stater medelst denne skedde bewillningen, så böre academiens ledamöter för ingen dehl äga någon mackt eller frihet den faststälte staten utaf de nästföljande åhrens inkomster att upfylla eller någon ersättning derföre sökia, utan bristen då stadna hwar och en i proportion till last. För öfrigit förblifwer Kongl. Maj:t Consistorio academico med Kongl. nåd och ynnest bewägen. Datum ut supra.

Friedrich.

S. Bark.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

74.

Konsistorium till kanslern, om förrådet af mynttecken,
Upsala d. 17 september 1723.

Högwälborne Hr Grefwe, Swea Rikes Råd och Præsident samt
Upsala Academiae Cancellor, Höggunstige Herre.

Eders Höggrefl. Excellences ytterligare höggunstiga skrifwelse af d. 26 nästl. Julii så om academiens räkenkaper, som i synnerhet myntetecknen, under den tiden de här i landet ännu woro gångbare, är i Consistorio Academico wyrd-sammast föreläsen. Och som Eders Höggrefl. Excellence, hwad bemälte räkenkaper i gemen angår, höggunstigast hafwer påmint och befaldt, på det de altid i rättan tid måge blifwa förfärdigade och inlefwererade, det wederbö-

rande wid sådan händelse, at verificationerne intet kunna erhållas af cronobetjenterne, sig med en wiss mening balancera, som gifwer orsaken til balancen tilkiänna, så skal consistorium en sådan Eders Höggrefl. Excellences wilja med all wördnad effterkomma och behörigen tilse, att räkenskaperne hädan-effter på den tilförordnade tiden och terminen warda öfwerlefwererade.

Anbelangande 1718 års academiae spannemål, som gör 1719 års aflöning, så ehuruwäl då, så wäl som fram på året 1719, myntetecken öfwer alt, som bekant är, både anbefalte och gångbare woro, så såg consistorium likwäl sig så före, at bemälte års spannemål wardt för goda penningar föryttrad; hwilka penningar sedermera dels til statens aflöning blifwit använde dels ock i underdånigt följe af höga öfwerhetens befalning för contributioner erlagde; warandes ändå af samma för spannemålen det året influtne medel 2363 daler $7\frac{2}{3}$ öre i behåld, som saldo i 1718 års räkningar utwisar. Men at academiens inkomster den tiden växte til en så ansenlig och stor summa i myntetecken; kom fuller först der af, at academiens gjäldenärer så wäl som andre i gemen i följe af höga öfwerhetens anordning hade makt och tilstånd at med myntetecken afbörda sig sin skuld, men der jemte, at när som consistorium af sine orsaker en och annans tilbåd i myntetecken wedersakade, blef sådant genom resolution anbefalt, som consistorii förra [bref] med mera innehåller. Här emot åter bearbetade consistorium på alt giörligit wis, at göra sig de bemälte mer och mer tilflytande myntetecken qwitt, och fördenskuld flere gånger erböd creditorerne, sal. professor Carl Lundii sterbhus samt hr superintendenten doctor Esberg, för deras fordringar och innestående lön för halfwa året 1710, myntetecken, men kunde ingenthera förmå dem at wedertaga, förr än man måste til process, oaktat de eller des anhörige förstodo, eller åtminstone bordt förstå sig der til så mycket mer förbundne, som alla andra, det året här wid academien tjenande och halfwa lönen mistande, tagit och måste taga sin betalning i de merbemälte myntetecken. Desutan tilstälte ock consistorium sal. prof. Bellmans och Billovii sterbhus assignationer för deras fordringar i myntetecken; men de skickades tilbakars igän protestando, och ligga fördenskuld myntetecken än i räntecammaren för deras räkning. Yttermer och hwad de gamla och äldre creditorerne angår, så måste man förnimma, at de så mycket mindre wille sig förstå eller beqwema låta til myntetecknens mottagande, som af dem enhälligt wille inwändas och drifwas, at deras salige afledne tjent och arbetat för riksens wanliga mynt och den tiden, som man intet wiste eller kunde gissa til någon titul af myntetecken. Hafwer altså consistorium för ofwansagde orsaker intet vidare kunnat komma, efter det ock icke heller, för hwarjehanda åtföljande olägenhet samt oundwikelige expenser, understått sig skrida til process med hwar och en af creditorerne. Icke des mindre afsattes til dem som läto sig beqwema, såsom sal. prof. Holms, Auriwillii arfwingar och andra, 7000 stycken. Och är nu så detta som Consistorium Academicum til följe af ofwanbemälde Eder Höggrefl. Excellences skrifttelige i ödmjuk-

het hafwer at berätta. I öfrigit förmodar consistorium, at Eder Höggrefl. Excellence warder här af ompröfwandes, det man intet försummat at i akt taga och yrka academiens bästa, men at man intet kunnat i bemälte mål vidare förmå och wärcka. Så är man ock desutan i den tanka, at när alt kan liquiderat warda, skal creditorerne och fordringarne til en god del förminskade blifwa. Sluteligen recommenderar sig uti Eder Höggrefl. Excellences wanliga höga ynnest och bewägenhet Consistorium med ödmjukaste tilförlåtelighet, och framgent med all vördnad förblifwer Eder Höggrefl. Excellences

Upsala d. 17 Sept. 1723.

Aldra ödmjukaste tienare

Joan Reftelius.

h. t. Acad:æ Ups:is Rector.

Laurent Molin. Daniel Diurberg. Joh. Palmrot. Daniel Lundius.

J. Malmström. Olof Rudbeck. L. Roberg. Olavus Celsius.

Fabian Törner. Petrus Schyllberg. Joh. Hermansson.

Lars Arrhenius.

And. Norrelius.

(Original i Riksarkivet.)

75.

Teologiska fakulteten till kanslern rörande förslaget till första teologiska professuren, Upsala d. 10 april 1724.

Högwälborne Her Grefwe, Sweriges Rijkes Högtbetrodde råd, Præsident och Cancellor, Höggunstige Herre.

Eder Höggrefl. Excellence willia wij ei gärna med något beswärs mål oroa, men finna oss doch nödsakade Eder Höggrefl. Excellence i ödmjukheet at föredraga några omständigheter af thet, som förelupit är wijd then uthi Consistorio Academico hafde consultation om thet effter framledne Doctor Molin ledigewarande Stads Pastoratets besättiande, görande wij oss i ödmjukheet försäkrade, at Eder Höggrefl. Excellence warder thet med wanlig ynnest och bewägenheet vptagandes.

Såsom sielfwa billigheten will fordra, at Professores Theologiæ äfwen som i the öfrige faculteterna behålla sin ordning effter åldern och tijden som the hafwa tjänat, altså har och pastoratet här i staden, såsom thet yppersta beneficium eller af större förmåner än the andra präbende pastorater, nu öfwer

100:de åhr, alt ifrån A:o 1621, i Höglofl. konung Gustavi Adolphi tijd, följt professionem primam, så at then som uthaf Theologiæ Professoribus warit then äldste thet samma altijd innehafft. Thetta lofliga och gambla bruk hafwer wijd thetta tillfället och Consistorium Academicum funnit så mycket mindre skäl at kräncka och rubba, som oss nu för tijden warande Theologiæ Professoribus intet annat kan tilläggias, än at wij i vår kallelse så redeligen och troligen som någon annan arbetat, och täncke thet samma än wijdare göra, effter then förmågo som genom guds nåd kan ännu tillräckelig wara. I sådant anseende skedde allaredo d. 23 November förledit åhr, at Consistorium Academicum fattade et samhelligt slut, at nämna till thenna vacancen allenast then äldsta uthaf oss, som är Doctor Daniel Diurberg, hwilket äfwen Reverendissimus Archiepiscopus, såsom Pro-Cancellarius, med sit bijfall bestyrkte; kunnandes förmodeligen i sådant fall, och tå the som i ordningen näst på föllia eij willia ther om med then äldsta competera, eij ansees för någon brist i förslaget, at eij 3:ne blifwa nämde, som man elliest wäl weet effter regeringsformen böra skee. Af hwad orsaak thet sedermera sig tilldragit, at bemälte Consistorii Academici enhälliga slut eij kom till Eder HögGrefl. Excell:ce at affärdas, thet lemnar man therhän. Men sedan Professor Rudbeck icke långt ther effter kom till at blifwa Rector Magnus, hände emoot all förmodan, at han begynte draga saken å nyo till Consistorium, och genom et för Professor Bentzelius upstält votum qwelia thet tillförene fattade samhelliga slut. Oss är thet icke emot at thenna vår nykomne collega får sit tilbörliga beröm, men at ofwannämde Rector Magnus i berörde sit voto såsom och elliest behagat thet samma så högt upgifwa, at thes närmeste påfölgd will wara förklening af andras förtienster, thet tyckes ofelbart röija, at thet härkommit af thet nära band, som är emellan merbemälte Rector Magnus och Professor Bentzelius, i ty at the äro i then swägerskaps grad, som swarar emot syskonbarn in consanguinitate. Och faller thet oss så mycket sällsammare före, ehuru icke allenast andre af Consistorii ledamöter yrkiat ther uppå, at han i sådant anseende eij wore habil till at sittia uthi dhenna saken, uthan och wij 2:ne våra exceptioner och jäf emot honom skriffteligen ingifwit, sampt begärt at theruthinnan en Pro-Rector af Consistorio måtte förordnas; hafwer thet doch så mycket mindre förmådt honom till at taga sig therifrån, eller lemna Consistorio frija händer sig ther öfwer at ytra, som han twärt emot tagit sig then myndigheten at sielf sittia qwar, och aldeles protestera emot en Pro-Rectoris förordnande, sampt oss uthan åtskildnat, och uthan at låta på vår begäran Consistorio ther öfwer sententiera, gång och annan uthur Consistorio uthwijsa, tå han thenna saak till sit upsåts genomdrifwande welat företaga. Wij hafwe och begiärt uthi förbemälte våre skrifftelige exceptioner, at hwad han låtit oss ohörda komma till protocollum måtte antingen blifwa ther uthur slutet eller och med oss communicerat, at eij något opåtalt måtte blifwa oss till gravation liggiandes. Men det äfwen hållits tillbaka och eij lemnats till Consistorii arbitrerande,

uthan twert om skedt med sådana protocoller, hwilka blijfwit hållne, tå wij Iohannes Palmrot och Daniel Lundius någon gång warit tillstädes, at wij doch icke, såsom nödwändigt wederbort, blijfwit upkallade, tå the till justerande företagits: så at af alt thetta, som nu korteligen blijfwit förmält, wij oförgripligen eij annat finna kunne, än at ofwanbemälte Rector Magnificus är at ansee uthi thenna saken mera som en part, än som en owäldug röstägande.

För wår deel äro wij ingenthera uthaf annat sinne, än at wij icke wår återstående så wäl som then framflutne tiden under guds behag och skickelse med all nöijsamheet hemställa, men hafwa i öfrigit then tancken, at wij icke böra med stillatigande lemna, hwad som synes på et eller annat sät willia bringas uthaf wägen, utan heldre söka, så mycket oss tillstå kan, med lämpa det at förekomma och en otwungen vocation förfrämia. I sådan mening hafwa förtenskull till Eder HögGrefl. Excell:ces höggunstiga och mogna bepröfwande wij funnit nödigt thenna wår sanfärdiga berättelse och oförgripliga beswärsskrift i ödmiukheet at öfwer gifwa; förblifwandes med skyldigste wördnad

Upsala d. 10 April. 1724.

Eder HögGrefl. Excell:ces

Ödmiukeste Tienare

Daniel Diurberg.

Ioh. Palmroot.

Daniel Lundius.

(Original i Riksarkivet.)

76.

Universitetsadjunkterna anhålla hos riksdagen om löneförbättringens bibehållande, Upsala [augusti 1726].

Underdån-ödmiukt Memorial.

Genom Kongl. Maj:ts nådiga resolution af d. 13 Augusti A:o 1723 uppå then underdåniga ansökning, som tå blef å Upsala academiæ statens wägnar gjord och af höglofl. riksens ständer gunstigast befordrad, hafwe wi här wid academien tjenande adjuncti under the sedermera framflutne åren hafft til at hugna oss af en sådan förbättring uppå wår ringa löhn, som hosgående copia af högbemälte resolution thet närmare wid handen gifwer. Så hugnelig som nu thenne förbättring oss warit, så bedröfweligit skulle oss åter blifwa, om then clausulen eller thet förbehåll som högbemälte resolution innehåller, at sådant framdeles ej måtte dragas til exempel, skulle i then strängheten tagas, at wj hädaneffter skulle gå uti mistning af all dylik benådning. Wij lefwe fast mera

i then underdånige förhoppning, at nu äfwen få hos höglofl. riksens ständer then ömheten röna, at thenna vår trängande nödtorfft nådgunstigast warder behiartad. Then blida omständigheten, at genom berörde nådige bewillning alsingen brist blifwit i the framflutne åhrens stater, utan at academiens besparing är nu äfwen så stor, som then war, förr än thenna bewillning skedde, wil så mycket mera oss som wid the ringaste löner sittja i en god förhoppning om thess vidare åtniutande styrka, som äfwen the flere, hwilke wid större löner merändels ock större förbättring åtniutit, lära i så beskaffat tilstånd om en nådig prolongation sig förtröste. Men i then händelse at någon förändring af thenne allernådigst bewilljade förbättring nu änteligen skulle sig tildraga, så är dock til höglofl. riksens ständer vår underdån-ödmiuke tilförsicht, at i nådgunstigt anseende kommer, huru ganska ringa then lönen är, som oss effter 1699 åhrs stat bestås; så at knapt wid någon schola eller gymnasium i riket någon så ringa bestälning är, som ey med tilräckligare löhn och underhåll är försedd; äfwen här wid academie-staten ey allenast adjunctorum wederlikar, utan ock andre, dubbel, ja! tredubbel löhn jämte andre märkeliga förmohner för adjunctis äge. Hwaremot adjuncti, under ey mindre trågit och ansvarligit arbete samt merändels lång förwäntan uppå vidare befordran, måste finna sina wilkor så swaga, at the omöjeligen til theras nödtorfftige underhåll, fast mindre til annan hielpreda eller nödige inkommande nya bökers förskaffande, kunna wara tilräckelige; hälst thesse tider, tå then extra ordinarie wedergällningen för theras arbete är nog ringare blefwen, och theremot priset af alla nödiga och outhärliga wahror så förhögd, at utkomsten ey til hälfften swara wil emot the förra tidars förmohn. Til höglofl. riksens ständer drage wij för then skuld then underdån-ödmiuke förtröstan, at the i behiärtande af thette vårt trångmål och twingande nöd sitt nådgunstige biträde oss icke försaka, utan ther med hugna, at wij antingen genom mehrbemälde benådnings vidare åtniutande eller älliast genom academiæ statens öfwerseende och möjeligaste förbättrande effter nu warande tider, såsom höglofl. riksens ständer thet bäst finnande warde, måge någorlunda blifwa conserverade. En sådan höglofl. riksens ständers priswärde omwårdnad och ömhet för vår wälfärd, hwilke älliast måtte vårt arbete med mycken suckan förrätta, skole wij framgent weta med så mycket större högachtning wärdera, som wij ock oaflåtel. förblifwe

höglofl. riksens ständers

underdån-ödmiuke tjänare

P. Martin.

Andr. Boberg.

Joh. Landberg.

Marcus Simming.

(Samtidig kopia i Upsala Univ. Bibliotek, U. 95.)

77.

Justitiekanslern Th. Fehman till konsistoriet i anledning af Celsii och Björners strid om runorna, Stockholm d. 15 sept. 1726.

Till Consistorium Academicum Upsaliense.

Iag har intet kunnat undgå venerando consistorio academico härigenom wid handen gifwa, hurusåsom de skriffter, hwilka professoren H. doctor Olaus Celsius, och translatoren H. Björner emot hwarannan låtit af trycket utgå, förorsakat så wäl uti kongl. cancellie collegio som hos annat ärbart folk et besynnerligt missnögie deröfwer, at personerne angripas med oanständiga expressi-
oner och sådan skrifart, som modestien intet kan tåla och allraminst anstår dem, som äre uti sådane ämbeten, at de icke mindre med goda exempel än lärdom böra arbeta til ungdomens förkåfring, så wäl uti seder och beskedelighet som bokliga kånster, til fäderneslandets nytta och tjenst, wiljandes man sedan sådane oanständigheter öfwerskyla och förswara under en förment rättmätig retorsion, derlikwäl sådant intet är tillåtet, utan den som förmenar sig wara af en annan förolämpad, hafwer andre och rättare vägar at söka samt erhålla behörig reparation, än gripa til sådan egenwillig hämd, som mera skada än nytta förorsakar. Translatoren H. Björner hafwer d. 5 hujus med en skriff wändt sig til justitiæ cancellers ämbetet, klagandes at H. professoren Doctor Celsius icke allenast honom utan och framledne antiquarierne Peringskiöld och Hadorph, til heder och skriffter, med en ohörd sinnes bitterhet försmädat, tillitandes justitiæ cancellers ämbetet at derpå behörig bot skaffa.

Och aldenstund klara kongl. förordningar finnas, i synnerhet af åhr 1662. och 1681., som föreskrifwa och befalla, det alt, hwad som af trycket utgår eller eljest publict göres, bör skie med all moderation och beskedelighet utan andras förklening, som Hans Kongl. Maj:t uti sidstbemälde förordning med särdeles misshag anser, och derjämte befaller samtelige H. professorerne gifwa acht deruppå, at icke något sådant emot förordningarne må skie och förelöpa, hwilket likwäl wid detta tilfälle intet skiedt är, påläggandes mig min instruction, at hafwa allmänt inseende huru stadgar och förordningar noga handhafwes och effterlefwes, samt hos Kongl. Maj:tt i sitiande råd angifwa, der något deremot handlas; altså wil jag i fölgie deraf och til en begynnelse hafwa H. professorerne i gemen och H. Doctor Celsius i synnerhet wälment påminte, at de behagade göra sig noga underrättade om ofvannämde kongl. förordningars innehåll, til hwilken enda af den senare, som intet af trycket utgången är, en copia häraf följer, och sedan låta sig om hiärtat wara med all underdånig lydno sådant effterlefwa, hwilket när det skier, kan et påsyfftat hälsosamt endamål lättare winnas, än när de som det samma söka, med onska och oanständiga expressio-

ner hwar annan angripa, hwarigenom Kongl. May:ts förordningar öfwerträdas, förståndigt och wälsinnadt folk förargas, och ungdomen får elaka exempel, hwilke i synnerhet hos dem fastna och hafwa en skadelig wärkan, när de gifwas af deras förmän och præceptorer, til hwilka de böra hafwa förtroende och mena deras exempel wara berömelige och loflige at effterfölia.

Hwilken thera hafwer rätt uti det, som professoren H. Doctor Celsius och H. translatoren äre af olika meningar, derom får den döma som wederbör; mig tilkommer allenast wid detta tilfälle hafwa inseende, at kongl. förordningarne icke måge vidare öfwerträdas, önskandes det som nu skier måtte hafwa den wärkan, at jag icke blifwer föranlåten i brist der af taga andra utvägar, som thorde förorsaka dem någon olust, til hwilkas nögie at befordra jag fast häldre hafwer all mödo ospard, som jag och gärna wid alla tilfällen will wara venerandi consistorii

Thomas Fehman.

Stockholm d. 15 Sept. 1726.

(Kopia i Upsala Univ. Bibliotek, N. 65.)

78.

Konsistoriet till kanslern, motiverar behovvet af sista löneförbättringens bibehållande, Upsala d. 12 oktober 1726.

Till Illustrissimum Cancellarium om academiens angelägenheter wid riksdagen.

Consistorium besinner dageligen med al eftertanke Ed. Höggrefl. Excellences stora och faderliga wälgierningar emot Upsala academie. Och de samme wälgierningar, som academien wedersors medelst Ed. Höggrefl. Excellences högst bepriseliga försorg om detta universitet, giöra, att wi ögonskienligen se och finna, ehuru wi ock bemöda oss, en oförmögenhet at bewisa vår aldraskyldigaste tacksamhet. Hwad oss antränger weta wij, at söka hielp weta wij, men huru wi skole fördrista oss hälst denna tiden under riksdagen inkomma för Eder Höggrefl. Excellence med våra oumgängeliga nödtorffter, weta wi intet, och kunde omöjeligen weta, om icke den nåd Eder Höggrefl. Excellence försäkrat oss om den nästlidne 16 julii lemnade oss friare tillträde wid de våre ansökningar, så at wi såsom här tils jämwäl hädan effter skola hafwa at fägna oss af en eftertryckelig handräckning hos Eder Höggrefl. Excellence i alt hwad höra kan till academien och des wälfärdande. Wi äga i detta ewär-

deliga berömmet intet at dela med Eders Höggrefl. Excellence, om icke det kan wäl blifwa uttydt af våra successorer, at wi gifwit en så nådig canceller wid handen, hwarmedelst och de få ämne til at skatta både sig och oss lyckeliga samt vidare utbreda Eders Höggrefl. Excellences ära i de långt efter dessa kommande tider.

Wår person hafwe wi til större delen utagerat på detta mödosamma theatret: och ängslar oss nästan intet mera, än om wi wid slutet af wår ålder skulle nödgas sticka oss undan bak om gardinen, förr än wi fådt tala ut för wederbörande, hwad wi wilje och kunna tala om Eder höggrefl. Excellence, fast wi ock tusende gånger talat.

Til 70 år hafwa en del nästan hindt, til 60 de flere, och de yngres ålder wisar i deras ansikte af et tungt arbete många skrynckior som man i anseende til wåre icke borde räkna. Doch ehwarest wi stanna i acten, skola de och våra disciplar continuera Eder höggrefl. Excellences odödeliga lof och äreminne.

Wi missunne intet wåre medbröder och professorer wid de andre Hans Kongl. Maj:ts och rikets academier alt det tilfång de kunna skaffa sig til theras höga förmäns och Cancellariers högst förtienta beröm. Men så lära och de tycka, at wi bracht oss i et behageligt anseende, at wi in för Hans M:t och höglofl. Riksens Ständer wågat frambära den stora Konungens Gustavi Adolphi testamente til academien i Upsala, at skiärskådas til sin rätta natur, som i donationen är uttryckeligen nämnd och utsatt: och det under Eder höggrefl. Excellences anförande och handledande. Och såsom wi utan det alsintet kunna eller wilja uträtta, så täcktes Eder höggrefl. Excellence höggunstigast finna af medföljande skrift til höglofl. Riksens Ständer, huru högstnödigt är för denna academien at få efter bokstafwen åtniuta den odödelige konungens donation och privilegier til godo: och när det skier, hwad steg då Upsala lærer taga at på ärones trappa upföra Eder höggrefl. Excellences otroliga förtjenster.

Det kan intet wara nog för Eder höggrefl. Excellences höga person at nu wara eller hos efterwerlden warit Academiae Upsaliensis Cancellarius. Men det är wist nog at hafwa kunnat fastställa hos Hans Kongl. Maj:t och Swea Rikes Ständer högstbemälte Kong Gustafs donation, och göra den Kongl. Gustavianske familjens nåd emot Upsala academie ewigwarande.

Nådige Cancellor, wår ansökning i detta ärendet är ingen annan, än den, som länder til Swea lands och ungdoms education, och derjämte conservation af det glorwördigste Gustavianske namnets dyra och af våra förfäder och oss dyrkade wärde: hwilket så mycket hos oss står, wi icke wilja skal blifwa efter wår tid förminskat, så at wi lemna wår catheder i Upsala magrare loca topica än wi dem emottagit.

Thet kunde så se ut, nådige Cancellor, at wi åtminstone i wår andra angelägenhet, [som wi] höglofl. Riks ständerna i ödmiukhet föredragom om continuation af den spannemål oss blef nådigt förund sidsta Riksdagen, söka wår egen fördehl. Men nådige Cancellor, ingen förhögning på någon denne statens

personer tilslagna lön understå wi oss at begära, utan supplicere ödmukeligast at komma något närmare til åtniutande af den oss af högstsal. Konung Gustaf Adolph och thess glorwördigste efterträdare uti regementet förundte och bestådde lönen, hwilken valvationen af myntet desse tider til en trediedel för oss förminskar och besparar för academiens räntocamare. Hwilket Eder höggrefl. Excellence nådigt tackes förmärka af bifogade ödmiuka memorial.

Wåre lägenheter i afseende på desse swåre tider äro så ringa, at de som utom lönen icke nytja andre lyckans förmoner, omöjeligen kunna utan skuld och gäld hafwa sin utkomst, måste ock de andre nödwändigt årligen en del tilsätta af sine private inkomster wid sine trågne och stundeliga upwachtningar wid Consistorium och Academien, då dem icke utrymme kan lemnas at förmera sin private egendom til de inkomster, andre af slike lägenheter äga.

Men för Eders Höggrefl. Excellence, som sielf så noga weet och känner det torftiga och beswärliga academiska wäsendet, är onödigt at bruka någon mera widlyffthet, utan underställa wårt trånga tilstånd Eder Höggrefl. Excellences nådiga försorg, och näst trogne böner för Eder Höggrefl. Excellences långwariga helsa och florerande til den barmhertige Guden förblifwa samteligen och synnerligen

Upsala d. 12 October 1726.

Fab. Törner acad. h. t. rector.

D. Diurberg.	Joh. Palmroot.	Dan. Lundius.	Joan Reftelius.
Joh. Malmström.	Laur. Roberg.	O. Celsius.	Isr. Nesselius.
P. Schyllberg.	Elof Steuch.	Joh. Hermansson.	L. Arrhenius.
	Er. Alstrin.	Eric Burman.	
			A. Norrelius.

(Efter kopian i Konsistoriets arkiv.)

79.

Konsistoriets svar till justitiekanslern rörande striden mellan Celsius och Björner, Upsala d. 14 oktober 1726.

Högwälborne H. Iustitiæ Cancell.

Af högwälborne H. Justitiæ Cancellers til consistorium academicum öfwerlemnade skrifwelse d. 15 sidstl. Sept. förnimmer consistorium, hwad missnogie orient. etc. professorens wid denna kongl. akademien H. Doctoris Celsius och translatoris regii i Stockholm H. Björners nyligen af trycket emot hwarannan utgifne skriffter, så uti höglofl. kongl. cancellie collegio, som hos annat

ärbart folk förorsakat medelst deras oanständiga expressioner och skrifart; hwarutaf högwälb. H. justitiæ cancelleren pröfwat nödigt consistorium påminna, hwad Kongl. Maj:ts förordningar af åhr 1662 och 1681. härom innehålla, nämligen at alt hwad af trycket utgår eller eljest publict giöres, bör skie med all moderation och beskiedelighet och utan andras förklening. Förden skull kan consistorium academicum icke dölja, at äfwen det har olust och slätt intet nögie af den skarpa stilen, man i berörde skriffter brukat, hållandes så före, at sådant med applausu hade kunnat å daga gifwas, om wederbörande uti wänlighet, och med ömhet om hwarandras namn och existimation, behagat andraga sina observationer och skiähl. Så betygar och consistorium härmedelst, det man bemälte H. doctor Celsii skrifft icke hört något af, än mindre sedt, för än den tryckt här uti boklådan såldes, kunnandes altså förmodeligen consistorio så mycket mindre något tillskrifwas af det uti henne influtit, som hon icke lemnats under consistorii eller wederbörande facultets censur. Förutan detta kan consistorium icke underlåta at nämna, det här wid academien hwarken bland professorerne eller andra sports något misshageligt i skrifwande frå långlige tider tillbaka, och ifrån sahlig professoren Schefferi och Verelii skrifftwäxlande, utan wi tacke Gud, at wi uti god sämja och enighet, som rättskaffens colleger ägnar och anstår, lefwe alle wid hwarannan tilsammans, skolandes hädaneffter äfwen om det samma oss beflita, och således winlägga oss om, at Kongl. Maj:ts allernådigste och hälsosamaste förordningar ei måge i dy mål på något sätt öfwerträdde, eller ungdomen något ont och förargeligt exempel lemnat warda. För öfrigit lefwe wi i den ödmiuka tilförsikten, det högwälborne H. justitiæ cancelleren med wanlig hög gunst och ynnest oss framgent omfatta täckes, hwaremot wi med skyldigaste wördnad framhärde

högwälborne H. justitiæ cancellerens

ödmiukaste tienare

Fabian Törner.

Acad. h. t. Rector.

Upsala d. 14 Oct. 1726.

(Kopia i Upsala Univ. Bibliotek, N. 65.)

80.

K. Maj:t bref om konsistoriets fördelning på divisioner,
Stockholm d. 20 december 1726.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud alsmächtig, tro
man wårt och riksens Råd, Herr Grefwe, Præsident och academiæ Cantzler.

Wij hafwe oss fördraga låtit eder underdånige skrifwelse af d. 7 Novem-
bris sidstledne, der utinnan I andragen, huru som wid eder sidsta warande i
Upsala för något mer än ett år sedan där i consistorio academico blifwit om-
talt, att professorerne alt för mycket skola hindras ifrån deras lectioner och
ungdomens underwijsande igenom de margfaldige och trägne consistorier,
hwar wid alla professorer effter reglementet måste wara tillstädes, hwarföre
berörde consistorium önskar, att ett så odrägeligit arbete kunde igenom någon
delning på beqwämligit sätt minskas, till deras lisa samt ungdomens bättre
nytta och förkofring, till hwilken ända professor Skyttianus darsammastä-
des Iohan Hermansson sig påtagit att der till författa ett tienligit project,
hwilket han effter föregångit öfwerläggande med consistorio academico upp-
satt och till eder insändt, sampt I, jemte före nämde eder skrifwelse, till wårt
nådiga ompröfwande sedermera ingifwit. Och som wij finne, att en sådan
sysslornes fördelning till arbetets lättande för professorerne där i Upsala är
mycket nyttig, sampt för denskull der till wele hafwa gifwit wårt bifall och
samtycke; altså hafwe wij eder sådant härmed till nådigt swar lemna welat:
hafwandes I att gifwa förberörde consistorio academico sådant till dess eff-
terrättelsse tillkiänna. Och wij befalle eder Gud alsmächtig, synnerligen nåde-
ligen. Stockholm i Råd Cammaren d. 20 Decembris 1726.

Friedrich.

S. Bark.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

81.

Kanslern till K. Maj:t med förslag till poeseos profes-
suren, Stockholm d. 12 maj 1729 (med åtecknad kunglig
resolution af 21 maj 1729).

Stormächtigste Allernådigste Konung!

*Upl. i Rådet d. 21 Maji 1729 och resol:t, at vice bibliothecarien mag:r
Mathias Asp får fullmacht på poëseos professionen wid Upsala efter professor*

Schylberg. Item afgår bref til h. Riksrådet och academiæ cantzleren grefwe Cronhielm, at som wid förefallande domsakers afgiörande samt under beneficiers utdelande wid Upsala academie professorerne derstädes äro til antalet så många, at de altid kunna wara dombföre, utan at flere af en slächt böra derwid wara tilstädes än förordningarne tillåta; Så böra wid slike ährenders slutande inga flere professorer af en slächt tilstädes wara, än Regeringsformen samt K. M:ts bref af d. 4. Maji 1727 föreskrifwer.

Erchiebiskopen och Procancellarien samt Consistorium Academicum i Upsala äro nyligen hos mig inkomne med förslag till den där ledige poëseos profession efter professoren Petrus Schyllberg, hwilken undfådt Eders Majj:tts nådigste fulmacht att wara theologiæ professor. Och som de till benämde poëseos profession föreslagit 1:o Academiæ Räntmästaren där i Upsala magister Elias Frondin, 2:o Secreteraren wid samma academie magister Andreas Norrelius och 3:o theologiæ adjuncten magister Magnus Beronius, som hosgående voterings protocoll vidare utwisar, altså underställes Eders Kongl. Majj:tts nådigste wälbehag underdånigst, hwilkenthera Eders Kongl. Majj:tt af de 2:ne främst nämde, nemligen Frondin och Norrelius, därmed tackes benåda, warandes den tredie ej längesedan förordnad till adjunctus theologiæ.

Consistorium Academicum har wäl också i synnerhet låtit förstå, att vice bibliothecarien magister Mathias Asp, som är en mycket lärd och särdeles uti poësi wäl förfaren och öfwad man, hade förtienat att wid förslagets uppsättiande ihugkommas och nämnas. Men som han med 2:ne professorer uti facultate philosophica är beswågrad, så har Consistorium Academicum i anledning af Eders Kongl. Majj:tts til håfrätterne, collegierne och magistraterne afgångne skrifwelse d. 4 Maj 1727 förment sig ej därtill äga macht och frihet, hwilket doch underdånigst lemnas till Eders Kongl. Majj:tts eget nådigste bepröfwande, hålst emedan till mig såsom Academiens Cantzler ett sådant Kungligt bref ej ankommit är, och mig jämwäl oförgripeligen tyckes, att det ej angår academierne eller lärer kunna lämpas till professorerne därsammastädes.

Jag förblifwer städse med diupaste wördnad

Stormächtigste allernådigste Konung

Eders Kongl. Majj:tts

allerunderdånigste troplicktigste undersåte och tienare

Gustaf Cronhielm.

Kolfäll d. 12 Majj 1729.

(Original i Riksarkivet: Kansler och Konsistorium till K. Maj:t.)

82.

Bibliotekarien Jöran Wallin till Kanslern om sina svaga embetsinkomster, Upsala d. 4 dec. 1730. (Med bilaga).

Högwälborne Herre, Grefwe och Riksråd, Præsident samt Upsala Acad. Cantzler,

Nädigste Herre.

Eder Höggrefl. Excellences nådgunstiga skärskådande underställes twänne uti ven. Consistorio Academico nyligen ingifne och nu här hos följande memorialer, med ödmjukaste förmodan, det låter Eder Höggrefl. Excellence Bibliothequets angelägenheter wara sig om hiertat och til det bästa recommenderade, enär de framdeles komma at föredragas.

Men hwad mig i synnerhet angår, och korteligen i den sidsta § på memorialet Lit. A. anført är, det nödgas jag här widlyftigare förklara in för Eder Excellence, högeligen beklagandes, at mine willkor wid bibliothecarie tjensten äro alt för trånge, så at jag med mitt hushåll omöjeligen kan utkomma. Det är Eder Höggrefl. Excellence nogsammt bekant, at jag, änskönt professorernas wederlike, aldrig hafwer at fägna mig öfwer något det ringaste utom ordinaira lönen, hwarken af rectorater, decanater, examinibus candidatorum, eller af inspectioner öfwer ærarium, stipendier, nationer etc., hwarigenom herrar professores hafwa ansenliga inkomster och kunna göra sin lön så godt som dubbel; hwilket jag doch ingalunda i den mening nämner, som skulle jag dem det på något sätt missunna. Bort sådant ifrån mig.

Præsidier hafwer jag wäl hafft in philosophicis, men ifrån de eljest här å orten wanliga helt och hållit åtskilda. Ty först måste jag sielf hafwa beswäret at sammanskrifwa disputationerne, och sedan deruppå, i stället at få för hwart præsidium 12 à 15 plåtar, ja den ringaste fyrk, offta sielf tilskiuta til trycket och omkostningarne af egna medel.

Det kunde wäl någon tänka, at jag genom collegier något torde sambla bredewid lönen, men det hafwer sig helt annorlunda. Orsaken är, at de studerande wända sig gemenligen och mäst thit, hwarest de hafwa något godt at wänta, såsom stipendier, conditioner, approbation uti examinibus och eljest annan promotion, hwilket alt de hos en bibliothecarius, som jag nu är, fåfängt skulle söka, som inga beneficiier äger at utdela, utan häldre behöfwer beneficiier sielf. Jag hafwer icke des mindre de wanliga tider intimerat til privata collegier och lectioner, såsom nu äfwen i höstas, hwilket af hosgående original sedel Lit. C. nådigt inhämtas kan; men effter ej flere än 2 a 3 sig anmälte, hölt jag det fåfängt och nästan nesligit wara, at läsa en hel termin och intet få mera än 3 plåtar i arbetslön.

H. Biskopen Benzeliuss hade i sin tid stora förmåner. 1) ett pastorat bestående af 2 sochnar bredewid på landet, 2) inspection öfwer Stockholms

landskapet och endteligen titul, rum och del ibland theologos, men jag intetdera in til denna dag. Widare: jag hafwer altsedan jag hitkom på fierde åhret infunnit mig i ven. Consistorio acad. med skreffit på skreffit, at mig doch förunnas måtte ett stycke åker, hwilken jag så wäl som andre bör med rätta hafwa af academiens jord; men ehuru det blifwit mig lofwat, hafwer jag doch ej ännu fått niuta denna förmånen, så liten och ringa den ock är, der likwäl mig är berättat, at en del professores, som senare fått Kongl. Maj:ts fullmacht än jag, längesedan fått både så och skära, och det oachtat de utom dess hafwa pastorat på landet.

Högwälborne Herre Grefwe och Riksråd, Illustrissime Cancellarie, ej mindre nådige än mächtige Herre. Sådane hafwa warit och äro mine willkor, och wet vår Herre, at jag ändå härtils med tolamod, med all lust och glädje framlefwat denna tiden här wid academien, såsom en ort, den jag älskat och påsyfftat i all min lifstid. Ett godt hopp hafwer och mycket giort härtil, nemligen at jag med en bättre lägenhet snart skulle här blifwa nådigast ihugkommen, fast det fallit swårt i förstone.

Samma hopp lär ej heller med Guds hielp slå mig felt, allenast af Hans Kongl. Maj:t genom Eder Höggrefl. Excellences nådiga och högrättwisa be-medlande mig nu samma förmåner i nåder förunnas som mine antecessorer, serdeles H. Biskopen Benzeliuss hafft, in til dess Gud och min aldranådigste Konung behaga beskära mig något annat. Ett förslag til pastorats erhållande kunde detta oförgripeligen wara, nemligen om kyrkoherden H. Galle vti Fundbo, hwilken församling ligger allenast en mil härifrån staden, blefwe transporterad til Tierp, som bättre är, och jag finge Fundbo igen til bibliotheket. Doch hemställer jag detta uti Eder Höggrefl. Excellences nådiga om-pröfwande, allenast af ödmuikt hierta bedjande, det täcktes Eder Excellence på detta eller något annat sätt hielpa at förbättra mitt tilstånd, hwilket i widrig händelse antingen ju längre ju mera blifwer förwärrat eller ock förorsakar, det jag, ehuru ganska ogerna, nödgas emottaga med Eder Höggrefl. Excellences nådiga tilstånd det bröd, som mig tiläfwentyrs annorstädes kan blifwa tilbudit.

I öfrigit förblifwer med diupaste wördnad, så länge jag lefwer . . .

Eder Höggrefl. Excellences

aldraödmuikaste tienare

Georg Wallin.

Upsala d. 4 Decemb. A:o 1730.

Bilaga.

Collegium Historiæ Literariæ jam continuare animus est, hoc modo; ut libri præcipui eorumque historia ac usus tam in Theologica Facultate quam Philosophica bibliothecæ publicæ fideliter recenseantur. Singulis etiam sep-

timanis semel contemplanda sistentur varia, quæ in terris exoticis comparavi, curiosa pertinentia ad Ecclesiam Judaicam, Rom. Catholicam, ad rem Antiquariam etc., additis semper ejusmodi observationibus, quæ utiles videbuntur, necessariae et jucundæ. Rogantur ergo harum rerum cupidi, velint die martis proxima, hora pomeridiana 2. in ædibus meis convenire; ut de certa hora deinde observanda consultemus.

Vpsaliæ d. XI Octob. A:o Mdcc xxx.

Georgius Wallin.

(Original i Riksarkivet, med åteckning: "Ank. d. 5 Dec. 1730, Besw. d. 9 d:")

83.

K. Maj:ts bref om löneförbättring, Stockholm d. 17 maj 1731.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud altsmächtig tro man wårt och riksens Råd, H. Gr. President och academiæ Cantzler. Oss hafwer riksens ständers secrete utskott medelst skrifwelse af d. 6 i innewarande månad underdånigst wid handen gifwit, huruledes det samma, så wäl i anledning af wår secrete propositions 28 § beträffande den academiens ledamöter och betiente i Upsala til nu innewarande riksdag förunte benådningen, at i afräkning på theas löner få åtniuta en del af then them anslagne spannemålen in natura effter cronowärdering, som ock af bemälte academies samtelige ledamöters ingifne skrifftelige ansökning om en ständig förbättring på lönen, tagit uti et behörigt och noga öfwerwägende, huru och på hwad sätt wederbörande kunde i förberörde mätto wid theas beswärlige sysslor med ungdomens information hugnade och tillfredsstälte warda. Andragandes derjemte bemelte secrete utskått sig wäl hafwa funnit betänkeligit wid rikets närwarande tilstånd, at bewilja en beständig förhöjning på lönen i penningar, men att hwad benådningen i spannmål widkommer, billigt tages uti consideration, at under de framflutne 8. åren ifrån och med 1723, då denne benådningen först bewiljades, och under hwilka år äfwen anseelige medel blifwit anwände til hwarjehanda reparationer och andre nödwändigheter, har dock genom waksam och försiktig hushåldning åstadkommits, at academiens förut besparde medel ej blifwit förminskade utan fast mera anseeligen ökte. I anseende hwartil och emedan skiälligt befinnes, att thenne sorgfällige och gode förwaltning må lända wederbörandom sielfwa til någon hugnad, hälst som riksens ordinarie stats

inkomster therigenom alts intet afgår, har riksens ständers secreta uskott fallit på den tankan, at som professorerne jemte räntmästaren och bibliothecarien in til denne riksdag niutit 40. tunnor spannemål hwarthera, men adjuncti och the öfrige betiente 30. tunnor ditto in natura effter cronowärdering i afräkning på lönen, så kunna i betrachtande af the redan anförde samt flere skiäl och omständigheter, som wid the förra riksdagar blifwit i acht tagne, samt i anseende til nu warande ringare pris på spannemålen, professorerne jämte räntmästaren och bibliothecarien häreffter niuta hwarthera 50. tunnor spannemål på lika sätt som hit in til 40. tunnor om året, och betienterne, nemligen secreteraren, adjuncti, vicebibliothecarien och bokhållaren, i stället för 30. tunnor hwarthere, 45. tunnor årligen; warandes jämwäl secreta utskottets mening, at thenne benådning må af wederbörande framgient åtniutas, så länge hushåldningen med then försigtighet bestyres, att staten sig riktigt bära kan, och academiens öfwerskätt och besparing till byggningar reparationer och andra nödwändigheter i framtiden ej blottas och uttömas, hwilket riksens ständers secreta utskätt till vår nådige approbation och fastställande hemstält. Nu emedan vi för godt funnit til denne underdånige föreställning at lemna vårt nådige bifall och samtycke, förthenskull gifve vi eder sådant härmed i nåder tilkänna, hafwandes I om wärkställigheten häraf att förfoga behörig anstalt.

Hwarmed vi befalle eder Gud altsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 17 Maji 1731.

Friedrich.

O. Cederström.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

84.

K. Maj:ts bref, att tyske språkmästaren och ritläraren skola aflönas af universitetsmedel, Stockholm d. 6 juli 1731.

Friedrich med Guds nåde etc.

Vår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud allsmächtig, troman, vårt och riksens råd, H. Grefwe, Præsident och academiæ Cantzler. Såssom riksens ständers secreta utskott genom memorial af d. 16 nästl. Iunii hos oss i underdånighet andragit, at det samma för godt funnit, det språkmästaren och ritaren wid Upsala academie, i anseende der til at deras beställningar skola wara oumgängeliga, böra hädaneffter til nästa riksdag lönas af academiens öfwerskotts spanmål, warandes deras lön tilsammans 550 daler smt:

men at deremot fendricken Lithows pensioner, så wäl af 200 daler s:mt som den i hemmans räntor af 100 daler s:mt böra aldeles indragas; altså gifwe wij eder detta riksens ständers secreta utskotts godtfinnande härmed til känna, med nådig befallning, at I consistorio academico til des och wederbörandes effterrättelse sådant antyden. Hwarmed wi befalle eder Gud altsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 6 Iulii 1731.

Uti hans Kongl. Maj:ts wär högst älskelige gemåls och herres frånwaru.

Ulrica Eleonora.

O. Cederström.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

85.

Bibliotekarien Jöran Wallin till Kanslern om bibliotekets brister, Upsala (juli 1732).

Ödmiukast Memorial.

1:o. Emädan til Upsala Bibliotheque ännu icke inkommit de förnämste böcker, som tid effter annan af trycket vtgått så här i Stockholm, som i Norköping, Skara etc., e. g. Bisk. Gezelii gamla Testamente, nya editionerne af Biblarna, Bisk. Humbles och Consulns Bachmanssons arbeten, Scriuers Sieleskatt med mera, och äfwen många tractater, som hos Antique boktryckaren Horrn äro uplagde; ty hemställes Hans Höggrefl. Excellences nådiga godtfinnande, på hwad sätt wederbörande kunna tilhållas, at effterlefwa Kongl. Maj:ts allernådigsta derom författade förordning.

2:do. Gifwes alraödmiukast tilkänna, at intet rum mera finnes vti Bibliothequet för nya böcker, som årligen inköpas, utan hafwer man här tils måst på många ställen flyttia de gamlare bak om på hyllorna, hwarigenom likwäl ordningen rubbas, och altså swårare faller at finna en af dem igen, när hon effterfrågas. Fördenskull wore högstönskeligit, om det mindre auditorium vti Academia Gustaviana kunde umbäras, at man sig deraf finge betiena, åtminstone til des med tiden en flygel på norra sidan blefwe vtbygd, som nödwändigheten oumgängeligen synes fordra.

3:o. Det hafwer Ven. Consistorium Academicum på min anhållan för ett åhr sedan behagat resolvera, at alle böcker som vtlånas böra innan 14 dagar återlemnas. Men effter sådant icke effterlefwes, ehuru offta man derom påminner, vtan behålles de af sombligom wäl ibland öfwer 1 a 2 åhr, och ändå

längre. Ty underkastas sådant Hans Höggrefl. Excellences nådiga ompröfwande, emädan jag för min del är rådlös, och allena icke förmår lägga mig upderemot.

Jöran Wallin.

(Original i Riksarkivet.)

86.

Kanslersbref om undertryckande af ej fullt ortodoxa disputationer, Stockholm d. 12 oktober 1732.

Högwördige H. Doctor, ärkebiskop och Procancellarie, så och högwördige etc. H. Rector Magnifice och samtel. H:rr Professorer.

Jag har under mit wistande på landet förleden sommar hafft tid och lägenhet, at igenomläsa åtskillige disputationer, som nyligen innom et eller flere år uti Upsala håldne äro. Och som iag deribland har funnit några mycket wackra och lärde, men derhos så beskaffade och skrefne, at den studerande ungdomen skulle deraf kunna fatta owissa och skadelige meningar icke mindre uti theologien än i philosophien; altså har iag ei undgå kunnat, at härmed wälment hemställa H. ärkebiskopens och procancellariens samt consistorii academici bepröfwande, om icke, jemte det at decanus noga påser och skärskådar sielfwa disputationerne, wederbörande måtte förmanas at wara sörgfällige om formulis caute loqvendi samt at mena rätt och tala eller skrifwa warsamt, på det förmedelst onödige subtiliteter och owanlige ordasätt eller nya termer inga måge warda förledde, och således den namnkunniga och widtbemärkta Upsala academia ei må förfalla uti slätt och wrängt omdöme, så utrikes som hemma i fäderneslandet, ändock man alltid om dem, som dertil gifwa anledning, kan med skäl säga det, som står första Iohannis epistel cap. 2. v. 19: »The äro utgångne af oss, men de woro icke af oss; hade de warit af oss, tå hade de iu blifit med oss.» Men skulle emot förmodan inga åtwarningar härutinnan hielpa, tå måste man wäl wara betänkt på andra medel och utvägar, aldenstund, äfwensom unanimis doctrinæ puritas är et ganska starkt vinculum vel nexus communitatis, så har twärt om dissensus et nova ac temeraria philosophandi ratio hwariehanda äfwentyrlige och farlige påföljder med sig. Jag förblifwer städse etc. Stockholm d. 12 Octobr. 1732.

tienskskyldigste

Gustaf Cronhielm.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

87.

K. Maj:ts bref om nationsföreningarna, Stockholm d. 9 mars 1733.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud alsmächtig, tro-man, vårt och riksens Råd H. Grefwe, President och academiæ Cantzler. Hos oss hafwer riksrådet och academiæ cantzleren grefwe Gyllenborg förestält, huruledes et stort misbruk och sielfswäld wid academien i Lund sig inrotat uti de så kallade nationer eller landskap, i det at de til academien ankommande ei allenast icke wilja begifwa sig deruti, utan och egenwilligt söndra sig derifrån, sedan de en gång deruti warit, hwilket alt mer och mer skal tilskynda academiska societeten oro, och der det icke i tid blifwer botat förorsaka effter-tänkelig påfölgd, hwarföre och consistorium i Lund anhållit, det något medel måtte wid handen tagas, hwarigenom sådant må hämmas och förekommas, hålst uti de akademiske constitutionerne ej så uttryckeligen här om skal finnas förordnat, hemställandes bemälte riksråd och academiæ cantzler, om icke emed-lertid och til des härutinnan något wist warder stadgat, oss måtte täckas con-firmera och stadfästa den wid alla academier antagne sedwanan, at fördela ungdomen i wissa landskap, emedan denna ordningen skal wara lika gammal med sielfwa academierna, så at den ei utan serdeles efwentyr skal kunna rub-bas, förutan det at den mycket skal bidraga til en god ordnings hållande och ungdomens förkofran i wettenskaperne: hwarjemte förbemälte riksråd och academie cantzler förmenar wara nödigt, det ingen student, förutan adelen hwilken likwäl, utom deras serskilte inspectores, tyckes böra stå under rectoris besynnerliga upseende, skulle tålas, som ei skrifwit sig til et wist landskap, derest seniores, curator och en professor, som öfwer samma landskap äger inse-ende, hafwer et noga öga på hans upförande, så i studier som lefwërne.

Nu emedan wij, effter detta ärendets behörige öfwerwägende samt i an-lödning af vårt cantzlie collegii häröfwer yttrade underdånige betänkande, i nåder godtfinne at härmed icke allenast stadfästa ofvannemde sedwana och hållsosamma bruk, i synnerhet som detta ungdomens fördelande i wissa socie-teter och landskap, adelen undantagande, tyckes hafwa tagit sin början wid sielfwa academiernes upkomst, så at den ei utan serdeles efwentyr lærer kunna rubbas, och finnes på så mångahanda sätt dessutan tilskynda de studerande mycken fördel och nytta, utan och härigenom at förordna, det de til acade-miske societeten ankommande ynglingar, sedan de uti en wiss nation sig begif-wit, som gierna rättas effter den ort der deras föräldrar wistas, böra under sina studiers idkande uti den samma ständigt förblifwa, utan at effter egit godtyckio få söndra sig derifrån eller gå till en annan, emedan af en sådan

egenwillig söndring ei annat kan än mycken oenighet och buller upkomma; fördenskul gifwe wij eder sådant, til wederbörandes effterlefnad, härmed i nåder tilkänna.

Men beträffande det, at de wid academien studerande unga adelsmän böra stå under rectoris enskijlte upsicht, så finne wij bäst wara, at det hädan-effter som hit tils förblifwer wid förra wanligheten, at som de gemenligen pläga hafwa någre af professorerne til deras enskijlte inspectorer, de och så beqwämligast kunna sig til dem hålla och med mera nytta blifwa uti studier och lefwerne anförde, emedan rector, näst den honom tilkommande generale inspectionen, är af dageliga sysslor under sin rectorats tid gierna öfwerhopad, och samme förwaltning effter et halfft eller helt års förlopp ombytes och til en annan lemnas, då man ei altid kan wara försäkrad, at det goda förtroendet, som bör nödwändigt wara emellan inspectoren och dem han äger upsicht öfwer, blifwer wid desse ombytningar til alla delar lika starkt: finnande wij derhos nödigt, det I, til en jemlikhets ernående wid alle wåre swenske academier, infordren och till oss insänden consistorii i Upsala betänkande och författning, huruledes och på hwad sätt, samt effter hwilka reglor den gamle inrättningen bäst må kunna förbättras, och all törhända ännu återstående osed och missbruk hädaneffter förekommas och förhindras. Hwarmed wij befalle eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 9. Martii 1733.

Friedrich.

Olof Nordenstråle.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

88.

Medicinal-kollegium till K. Maj:t om vikten af att medicine doktorspromotioner anställas, att därför utrikes promoverande förbjudes, samt promotionskostnaderna minskas, Stockholm d. 8 febr. 1734.

Stormächtigste, Allernådigste Konung.

Sweriges Rijkets fordom ey mindre stora än kloka Konungar, Glorwyrdigste uti åminnelse, hafwa af en högstbeprijslig Kongl. öm- och sorgfällighet för det allmänna bästas befrämjande och uprätthållande låtit sig högst angelägit wara, at här i landet, som annorstädes skiedt är, uprätta academier eller högscholar och altid försee dem med wittra, lärde och widtberömde professorer, så uti andra facultatibus som uti medica facultate, hwarest den wett-

giruga ungdomen, både uti andra för land och Rijket högstnyttige och nödige wettenskaper, och jemwäl uti studio medico, i alla tijder publice och privatim blifwit grundeligen underrättad, på det intet uti riket, wid all annan förråd af lärdom, konst och wettenskap, tienlige och skickelige medici måtte fattas, som kunde bijbehålla undersåtarnes helsa och deras påkommande siukdomar och bräckeligheter genom Guds den högstes bijstånd på alt giörligaste sättet mota, bota och utrota, hwarutom elliest alt annat skulle nödwändigt stadna utaf.

Academierne äro och i nåder wordne försedde med goda och helsosamma förordningar, Constitutiones Academicæ kallade, hwarefter wederbörande hafwa sig hörsamligen at rätta, warandes uti desse Kongl. akademiske förordningar äfwenwäl nådigst budit och stadgat, at de så wäl uti andra facultatibus som medicinske faculteten studerande, när de uti lärdom och wittert snille så wida förkofrat sig, få antaga gradum doctoratus här hemma, men icke wid de fremmande academier, hwilket i nåder kan sees af hoosgående Lit. A et Lit. B.

Nu hafwa wäl tijd efter annan uti de andra våra akademiske faculteter äthskillige wackra och anseelige promotiones blifwit förrättade, men intet uti medicina, särdeles wijd Kongl. Upsala universitet, så mycket witterligit är, utan twifwel för den der wid swårare än andra faculteter hängande omkostnaden skull: doch undantagandes en i desse sednare tijder wid Carolinska academien i Lund, nemligen doctor Kilian Stobæus, som nu är historiarum professor dårsammastädes, och för sina wackra meriter uti praxi medica blifwid benådad med Kongl. Archiatri fullmacht. Elliest har all wår i medicinen här hemma studerande ungdom rest utom lands at der antaga gradum doctoratus uti medicina, och det til en deel wid de academier, hwarest dem owärdigom så wäl som wärdigom doctor-brefwet torde blifwit meddelt, men med olijka lärdom, wettenskap och erfarenhet, samt deraf följande olijka wärdig- och skickelighet til fäderneslandets tjenst efter hemkomsten, som bäst uthrönes wid den af Eder Kongl. Maj:t i nåder anbefalte examine publico practico uti Collegio Medico.

Allernådigste Konung, som den helsosamma Kongl. förordningen angående promotionen uti medicina här hemma wid våra academier, hijt in til eij wunnit sin behöriga underdåniga wärkställighet, så hemställe wij uti diupesta underdånighet Eders Kongl. Maj:tts allernådigste ompröfwande, om icke 1:o uti nådigt anseende dertil, at äfwenså i Franckrijke, Dannemark, Preussen, och flerestädes förbudit är, at ingen af deras undersåtare uti medicinen få promovera utom lands utan allenast wid deras inhemska academier, 2:o uti nådigt anseende dertill at mycket penningar blifwer innom Sweriges rijke, som elliest til utländska promotioner användes, 3:o uti nådigt anseende der til, at studium medicum måtte så mycket bättre excoleras och uparbetas här hemma til publici nytta och gagn, ehwarest promovendi få låta för sina landsmän genom examina medica och der på följande publique disputationes in-

augurales, som af dem sielfwe utarbetas, sitt snille, wettenskap och uti Nosocomio förwärfwade erfarenhet, til allas så mycket större säkerhet och förtroende, blifwa allmänt kunnige och bekante, samt 4:o uti nådigt anseende dertil, at ingen af främmande nation kommer hijt at promovera hwarken uti de andre facultatibus eller uti medicina, och entligen 5:o i nådigt anseende der til, at våra academier, som alla dagar äro så goda och berömwärde, som någonsin de utlänningarnas, måtte få behålla och behörigen utöfwa den dem i nåder tillagde heder, myndighet och authorité uti medicinska gradens, tillijka med de andre faculteter, wärdiga utdelande, som ej altid skier wid fremmande universiteter, utan sända oss tillbaka sådane som de emottagit. Kunde en nådig, doch alfwarsam förordning utgå, at ingen af Eders Kongl. Maij:tts undersåtare, här i riket eller nu utom lands för sina studiers förkofring skull wistande, må hädan efter understå sig at taga gradum doctoratus uti medicina utomlands, wid hwilken academie det och helst wara må, utan i nåder anbefallas at här hemma med goda och tilräckeliga humanioribus begynna lära medicinen utur grunden, och när de behörigen gådt igenom alla studii medici angelägnaste delar och förkofrat sig derutinnan, serdeles uti praxi medica som wederbordt, då sielfwa sammanskrifwa och under præsidio förswara ett specimen academicum, och sedan cum testimonio inclytæ facultatis medicæ, efter deras egna wilkühr, eller [med] Kongl. Maij:tts eller Magnatum, aut aliorum civium eximiorum testamenterade rese-stipendiars tilhielp, resa utom lands 1. 2. 3 eller 4 åhr, at fullborda och fulkomna sina studia medica, så hwad physicam experimentalem som theoriam och praxin medicam uti utländske förtreffeligen inrättade siukstugor wijdkommer, och så efter hemkomsten ordenteligen promovera här hemma wid våra inhemska universiteter, derest de tilförne studerat och i underdånighet åtniutit stipendia regia aut aliorum, kunandes doch sedermera promoti Medicinæ Doctores ej undgå at wara undergifne examini publico practico uti Eders Kongl. Maij:tts Collegio Medico efter medicinalförordningens § III och § VI. Skulle någon fördrista sig emot denne Eders Maij:tts nådigste förordning at handla, tyckes oförgripeligen, at den samma ej bör erkiännas för promotus doctor, utan han icke å nyo antager gradum här hemma wid våra inhemske academier, och fördenskull inga fremmande doctores medicinæ här ålijtas och employeras, med mindre de icke här äro promoverade eller af Eders Kongl. Maij:tt sielf hijt införskrefne, efter Kongl. Medicinal-förordningens § IV.

Men allernådigste Konung, som promotio doctoratus uti medicina här hemma efter constitutiones academicas kommer nästan odrägeligen dyrare at kosta än utom lands; så wore uti underdånighet at önska, det täcktes Eders Kongl. Maij:tt i nåder så moderera den altfördryga omkostnaden der wijd, at den intet öfwerginge utlänningarnas billiga prijs wijd de fleste academierne, på det de, som wilja och skola promovera här inrijkes, särdeles de medellösa, intet måtte der ifrån. som hijt in til är skiedt, afskräckias. Eders Kongl.

Maij:tt tacktes allernådigst uptaga detta vårt wälmenta underdånigste förslag, som intet annat afseende har, än den förfallne medicinens ophielpande och uparbetande, til Eders Maij:tts och publici bästa och fromma. Wij förblifwe med allerunderdånigst zele in til vår dödsstund

Stockholm d. 8 febr. 1734.

Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maij:tts

allerunderdånigste och troplichtigaste tiänare och
undersätare

Joh. H. Wolluhn.

Joh. Nordenheim.

H. Boij.

Const. Soem.

Carl Alstrin.

Eric Wictorin.

Bilaga.

Lit. A. Cap. XVII de promotionibus § 16: qui promovendi. In heterodoxæ religionis academiis nemini licebit gradum accipere.

Lit. B. Statutum peculiare. Qui sacræ Regiæ Majestati parent et hujus regni indigenæ sunt, accipient gradum in Regni hujus academiis. Qui secus faxit, in docendo munere publico, in Scholis, Ecclesiis primariis, ceteris erit posterior, et graduum privilegiis in hoc imperio carebit.

(Kopia i Riksarkivet. Kanslersämbetets handlingar. Inkomna skrivelser.)

89.

Konsistoriet till Kanslern med klagomål öfver studenternas oväsen, Upsala d. 28 maj 1734.

Högwälborne H. Grefwe, Kongl. Maij:tts och Sweriges Rikes Råd,
President, och Upsala Academie Cantzler.

Eder HögGreflige Excellence har Consistorium Academicum eij underlåta bordt i ödmukhet underställa den osed, som här wid Academien, ibland de studerande med skiutande, så inne i husen och gårdarna på Walborgsmässe afftonen och de följande dagarne, som på torg, gator och gränder med puffer-tar, pistoler och stycken, i några år tilbakars sig insmygt, men nu alt mer och mera synes tiltaga, oachtat de skedde warningar af Rectore och Inspectoribus Nationum: som ock Rector i år näst för d. 1 Maji lät genom bemälte In-

spectores Nationum behörigen tilsäija alla landskaper, och private inspecto-
 rerne, efwen antydde sine inspiciendos, så af noblesse som de öfrige, at med
 sådant owäsende innehålla. Men det hade beklageligen dock ej det förmo-
 dade efftertryck med sig, utan skiöts ändå både Walborgsmässenatten och
 dagarne dereffter så starckt, at åtskillige klagomål [höjts] af dem, som här af
 blifwit nog förskrächte och altererade samt til hörslen illa skadde, kunnandes
 wachten, som war befalt at attrapera och namngifwa banemännen, likwäl i
 så stor myckenhet icke giöra sitt ämbete eller få någon fast: Fördenskul på
 det disciplina publica icke förmycket måtte komma at lida, och hela societe-
 ten, för sådane oartige ynglingars framfarande, blifwa hos sine höga förmän
 illa ansedd, har Consistorium Academicum, effter förut skiedd communication
 med Reverendissimo ProCancellario, sådant Eder Höggreflige Excellence
 aldraödmukast welat wid handen gifwa med anhållan, det täcktes Eder Hög-
 Greflige Excellence hos Hans Kongl. Maj:tt, emedan Constitutionerne ej
 härutinnan så uttryckeligen något stadga, utwärka en alfwarsam förordning,
 wid högt wite tilgiörandes, för de borgare, som i Walborgmässedagarne på
 förbudne stunder tappa öl och win samt sälja krut til den studerande ung-
 domen, hwilket härtils skiett fierdingetals; samt at de studenter, ware sig af
 adelen eller intet, som med så obetäncksamt skiutande beträdas, måtte exem-
 plariter få umgälla för sin olydna, antingen at de som några stipendier inne-
 hafwa skola dem straxt mista, eller och de andre til relegation på wiss tid blif-
 wa förfallne; i widrig händelse kan lätteligen af et så owarsamt skiutande om
 nattetid för orsakas en skadelig eldswåda, hela staden med des kyrckor, aca-
 demien och härliga bibliotheek til en obotlig skada, den Gud nådeligen afwände!

Wi förblifwe samt- och synnerligen, med oaflåtelig diupaste wördnad,

Eder HögGreflige Excellences

Aldraödmukaste tienare

Upsala d. 28 Maji 1734.

Andreas Grönwall.

Acad. h. t. Rector.

(Original i Riksarkivet, med ytterligare 14 underskrifter.)

90.

Konsistoriets svar på Protokollsdeputationens anmärkningar, Upsala d. 13 sept. 1734.

Memorial til höglofl. Riksens Ständers tilförordnade Protocollsdeputation.

Hwad det angår, som höglofl. Riksens Ständers Protocolls deputation behagat, under d. 2 September sistledne, infordra Consistorii Academici utlåtelse öfwer, och är

1. om rectores academiae under deras rectorater hålla några publice lectioner, eller för hvad orsak de sådant underlåta, täcktes höglofl. Riksens Ständers deputation gunstigast inhämta, at rectores här wid academien i mannaminne inga publice lectioner hållit, utan at sådant hwarken af höga Öfwerheten sielf, Kongl. Cantzlie collegium, eller academiens Cantzlerer någonsin blifvit påyrkat, hwar til orsaken är de mångfaldige syslor, som rectoribus så wäl alltid tilförene som i synnerhet i kraft af Kongl. Maj:ts för academien år 1699 utfärdade reglemente åliggia, hwarefter rectores äro förbundne at jemte Consistorio wårda alla wid academien förefallande oeconomiemål, dem samma wid härads- och lagmanstingen genom wederbörande behörigen bewaka och utföra låta, hwilket, hwad omtanka och answar det fordrar i synnerhet hos rector, såsom den der verkställandet af Consistorii resolutioner tilkommer, hwar och en lätteligen kan se: hafwandes syslorne nu i senare tider anseenligen förökts, emot det de tilförene warit, som af Consistorii nyare protocollers jemförande med de gamla nogsamt kan akttagas, hwilka wäl 6 eller 8 gånger widlöftigare äro än förr. Dessutom bör rector til följje af constitutionernes IV. cap. §. 3. och XX cap. §. 2. tilse, at de öfrige professorerne wid deras lectioner sin skyldighet fulgöra, at förtiga de många och årligen tilwäxande beswär rectores hafwa med magnatum och privatorum stipendiis, såsom correspondencer med donatoribus, eller dem som efter testamenterne äga dispositionen antingen öfwer stipendiaternes tillsättiande eller de til stipendier donegade gods och annat sådant. Häraf lærer höglofl. Riksens Ständers deputation förmodeligen kunna inhämta, at rector omöjeligen hinner med at hålla nogra lectioner, warandes han utom dess dagen igenom nog beswärad och öfwerhopad, der han elljest sin sysla wid rectoratet förswarligen skal förrätta.

2. Angående det höglofl. Riksens Ständers deputation begiär under rättelse, hwilken af adjunctis eller professoribus efter framledne professor Törner förrättat des lectioner, likmätigt constitutionernes VIII. cap. 1 §, så ländar til ödmiukt swar, at professoren Johan Hermansson efter professor Törners död och under vacancen hölt 2:ne lectioner i eloquentia, den ena öfver Ciceronis orationer, den andra uti rhetoricis. Dessutom kan Consistorium berättta, at alla adjuncti i facultate philosophica då mera än tilförene grepo sig

an i de saker, som til den professionen höra, i hopp at då blifwa i hogkomne, så at ungdomen under den vacancen i eloquentia ei led någon brist.

3. Är höglofl. Riksens Ständers deputations åstundan at få weta, om de som söka at blifwa til några lediga professioner promoverade, til följje så wäl af Konung Carl IX:des som Konung Gustav Adolphi privilegier, i deras theologie och erudition examineras eller afläggia några publice prof af deras lärdom. Härpå har Consistorium Academicum wäl ödmjukeligen bordt erhindra, at sedan ofwan åberopade Kongl. privilegier utgofwos, hafwa tiderne i åtskillige måhl så blifwit ändrade, at den deruti anbefalte examen och publice prof, hwilka då hade sin goda grund, nu mera oförgripeligen tyckas vara onödige och öfwerflödige. Warandes detta med mera annat, som i högstbem:te Konung Carl IX:des privilegier, såsom af §§ 5. 8. 9. 11. 12. och 13. är at aftaga, antingen intet practiceradt wordet eller längst för detta aflagt; så har det ock skiet med § 4 och 15 i högstsäl. Konung Gustav Adolphi privilegier. Man måste efwen tilstå, at i förtiden war stor brist af sådana män, som til en professions beklädande tienlige woro, at en stor del af ämnen til professioners besättjande förskrefwos ifrån utrikes orter, hwilka som de woro aldeles okände, så kunde man ei annorlunda än genom examen och publice prof deras christeliga religion och lärdom, som orden i de allegerade privilegierne lyda, förfara, hwaremot man nu har at hugna sig deraf, at knapt någon promotion sker, der man icke af magistris skulle kunna uttaga skickeliga ämnen til åtskilliga professioners besättjande så i theologia som philosophia, hwilka genom de då redan aflagde profwen och examina äro fulkomligen bekante. Wid lediga professioner voteras ock gemenligen på dem, som en tid warit adjuncti wid academien, om hwilkas skickelighet och flit Consistorium ei kunnat fattas många och tilförläteliga prof at blifwa underrättade. Hwarpå constitutionerne synes syfta, de Gustavianiska af d. 25 Junii 1625 § 6 lit. A. och de senare af år 1655 cap. 8 § 2 lit. B. För öfrigit då nu vacance wid någon profession förefaller, kunna åtskillige den samma söka, fast ei mer än en i sin ansökning kan reussera. Skulle altså alla de sökande med disputationers utgifwande belastas, måste då mången en sådan bekostnad fåfängt undergå och sig i widlöftighet sättja, hwarutur han sedan swärligen sig skulle kunna utreda, hwilket ock tillika med flere skäl föranlåt it Kongl. senaten at igenom dess rescript af år 1711 stadga, det i detta mål wid wanligheten skulle förblifwa, af hwilket bref höglofl. Riksens Ständers deputation hosfölljande transsumt lit. C. täcktes låta sig föreläsas; så at det således wid nämmandet och föreslåendet til någon ledig profession här, som i andra collegier, må komma an på professorernes ämbetes ed och samwete, samt bästa kunskap om personernes och de sökandes skickelighet.

4. Hwad det widkommer, at så wäl professores som adjuncti theologiæ af Kongl. constitutionerne äro förbundne at samman skrifwa och utgå låta en disputation årligen, men adjuncti philosophiæ 2 eller flera, så har Consis-

torium efwen här wid korteligen i ödmiukhet bordt erhindra, hwad skilnad det är emellan det academiska arbetet och den erudition, som idkades och weder-tagen war då constitutionerne giordes, och den som nu mera drifwes, sedan så wäl philosophien som theologien kommit i större lius, hwarigenom materierne så blifwit förökte, at der man sin lection med besked och heder hålla wil, äro ei en eller annan tima tilräkelig sig der til wederbörligen at bereda, at förtiga det professorerne utom de publiqve och private lectioners hållande, hwar om til Illustrissimum Cancellarium årligen afgår en noga förteckning, snart stundeligen i hwarjehanda stycken af discentibus warde ansökte och rådfrågade. Eljest lærer höglofl. Riksens Ständers deputation wäl wara bekant, at på den tiden mycket få disputationer årligen af studenterne höllos, så at man måste bruka allehanda medel dem der til at encouragera, hwar på efter alt utseende de nu åberopade puncterne i constitutionerne deras syftemål hafwa, hwaremot disputerande nu är så almänt och öfwerflödigt sker, at nu innom et år långt ansenligare disputationer publice blifwit ventilerade, förutan disputationes pro stipendiariis regiis och magnatum samt wid nationernes sammankomster, af hwilket alt professores sit dryga beswär hafwa. I anseende hwar til Consistorium ei annat kan finna, än at den studerande ungdomen bättre är betient, om den tiden til deras information än til disputerande användes. För öfrigit har med adjunctorum disputationer ingen annan beskaffenhet warit än såsom ännu i i dag befinnes, så at theologiæ adjuncti præsideradt wid sina synodal disputationer, och de senare nemligen philosophiæ adjuncti, som med de förre merendels alla ons- och lögerdagar privatim för discentes hålla colloquia disputatoria, warit för andre publiqve disputationer i afseende på den ringa lön de niuta frikallade och förskonte.

Beträffande sist at Consistorii protocoller ei äro med någons underskrift bekräftade, ei heller af den som protocollet fört, swares der til i ödmiukhet, at sådant här aldrig warit brukeligit, hälst secreteraren, sedan bemelte protocoller äro i Consistorio justerade wordne, blir för deras af- och renskrifwande genom amanuensen answarig, och har dem efter sin plicht och aflagde ed likmätigt constitutionerne i det XII cap. i Consistorii archivo at behörigen wårda och förwara.

Upsala d. 13 September 1734

P. Schyllberg

Acad. h. t. Rector.

Ol. Celsius. J. Reftelius. J. Wallrawe. Ol. Rudbeck. L. Roberg.

J. Nesselius. J. Hermansson. A. Grönwall. E. Frondin. A. Boberg.

S. Klingenstierna. M. Asp. A. Winbom. M. Beronius.

P. Ekerman.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

91.

Protokollsdeputationen till riksens ständer med förslag att upphäfva universitetets jurisdiktion, Stockholm d. 19 oktober 1734.

Riksens ständers Protocollsdeputations betänkande angående sysslornas lindrande wid Consistorium Academicum uti Upsala.

Wid consistorii academici uti Upsala protocollers igenomläsande hafwer deputationen funnit, at samtelige professores dersammastädes äro med ett trågt arbete förmedelst deras många sessioner uti consistoriis beswärade, så wäl genom oeconomiske som de, i anledning af samma academia tillagde widlyftiga jurisdiction, mångfalligt förefallande måhl, emedan förutan consistorium ecclesiasticum, uti hwilket de fyra theologiæ professorerne jämwäl sittia, consistoria academica minora et majora, dock desse senare långt flere än de förre, för år 1731: 86, 1732: 94, 1733: 68 blifwit håldne. Och som deputation tyckt, at så många sessioner om året uti consistorio ej kunna annat än taga mycket bort af en ädel tid, som eljest skulle behöfwas till professorernes öfriga och rätta embetes sysslors förrättningar, hwilka förnämligast böra bestå uti den derwarande ungdomens flitiga och högst angelägna goda information, och at densamma wid academien med sådan ospard flit och omsorg måtte blifwa underwist, at riket derifrån kunde i framtijden hafwa förråd af skickelige och dugelige ämnen til dess tjenst, altså har deputation funnit sig föranlåten riksens ständer sådant tillkjennagifwa och med sin berättelse inkomma, hwad de funnit ligga berörde professorer wid deras angelägnaste giöremåls förrättande i wägen samt at hemställa riksens ständers mogna ompröfwande, huruvida bemälte professorer skulle ifrån sådana hinder kunna dispenserade wara, helst som redan tillföre funnits nödigt, att academiens constitutioner skulle öfverses och förbättras.

De mål som uti consistorio förefalla äro af åtskillig beskaffenhet, där äro i anledning af academiens constitutioner oeconomica, såsom angående academiens räntor, byggnader och stipendiars utdelande och academiens tjeners besättjande. I consistorio skall jämwäl efterses, huru både de som niuta publique löhn för ungdomens underwisning som ock private informatorer använda sin flit och sig i lära och lefwerne förehålla, åliggandes consistorio, om de deruti skulle finnas sin skyldighet eftersättja, sådant som sakens beskaffenhet fordrar at afdömma och afstraffa, samt för öfrigit uti alt hålla så emillan docentes som discentes en god disciplin och ordning wid academien, hwilka alle mål nödwändigt böra lyda under consistorii academici skiärskådande och afgjörande.

Där är ock en mycket vidlyftig jurisdiction samma consistorio tillagd, hwilken i början var mera inskränkt, men sedermera blifwit besynnerligen af drottning Christina mycket utwidgad, som ses kan först af konung Carl den IX:des privilegier, der orden denna saken angående i § 2 så lyda: Skäl academien¹ Sedan hafwer konung Gustaf Adolph uti dess academien förundte privilegier ännu något tillagt, nemligen: 5:to Unne och efterlåte . . . Men drottning Christina har samma jurisdiction så utwidgat, at wid senare tider till det minsta intet kunnat finnas nödigt at tilläggas, som inhämtas kan af dess privileger: 1:mo att ändock academien . . . Hwaruppå konung Carl Gustaf intet mera förmåler om samma jurisdiction uti consistorierne än som följer: Cap. 1, § 3 *Academiae jurisdictio* . . . och åter uti: Cap. 1, § 7 *Reliquarum quoque* . . . och angår denna sista § intet egenteligen någon jurisdiction utan allenast den wid en academia nödiga disciplin at hålla ungdomen uti ordning.

Sist är ock executions rättigheten academien tillagd uti de mål, som i anledning af ofwannämde constitutioner och privilegier till samma forum höra, så at rector, sedan han varit uti tvenne eller consistorio minori et majori domare, är således jämwäl constituerad till executor af samma af honom fälde resolutioner och domar. Sådana äro för denskull de måhl, som uti consistorio academico skola företagas och afgöras samt igenom deras myckenhet förbinda professorerna at så ofta sammanträda.

Hvaremot deputationen åter funnit det trägna och mödosamma arbete och öfriga sysslor, som till ett professors embete egenteligen höra efter academiens förberörda privilegier och constitutioner, wara följande, nemligen at en professor til sine så publique som private lectioners sammanskrifwande och noga utarbetande behöfwer mycken tijd, om ungdomen deraf skal hafwa all den förwäntande nyttan och på ett lätt och gent wijs kunna inhemta såsom kjernan af nyttige och lofwärde wettenskaper; hwilket och consistorium uti dess till deputationen ingifne memorial erindrar, hwad skilnad det är emillan det akademiska arbetet och den erudition som idkades och wedertagen war, då constitutionerne giordes, och den som nu mera drifwes, sedan så wäl philosophie som philologie kommit i större lius, hwarigenom materierna så blifwit förökta, at der man sin lection med beskjed och heder hålla will, äro ej en eller annan tima tillräckelig sig dertill wederbörligen at bereda; hwarutaf så mycket bättre kan inhämtas, at lectioner, som med mindre flit och tids påkostnad äro utarbetade och bestå merendels uti widlyftige commentarier öfwer en eller annan autor, äro med så mycket mera skiäl förbudna uti constitutionernes 19 cap. 3 §, som de äro utan någon frucht och nytta samt tiena allenast at förnöta lectionstimarne.

¹ Jag har ansett öfverflödigt att belamra texten med detta och följande långa utdrag ur privilegier och konstitutioner, då de ej hafva någon betydelse för deputationens följande framställning.

Så fordras och icke mindre anseelig tid för professorerne, om de skulle efterkomma i det nogaste allt hwad constitutionernes 20:de cap. uti §§ 2 och 3 dem pålägger, nemligen att de med flit skola efterse, huru de studerande mer eller mindre sin flit använda, samt hwars och ens profector förmedelst ofta itererade examina utforska, på det de wid stipendiars, testimoniers och recommendationers utdelande må så mycket bättre wara i stånd at kunna belöna hwar och en efter sin anlagda flit och förtjenst.

Den 4:de § af samma 20:de cap. förmäler och, at professores böra noga hemma förhöra sina auditores, huru de fattat sina publica lectioner, och där de dem orätt hade förstådt vidare underwisa och rätta.

Man wet och, at de utan mycken möda och arbete ej hinna med att efterse, som sig bör, huru den till deras inspection så hela landskapwis som privatim anförtrodde ungdomen sig i studier och vittra bokliga konster förkofrat och tiden använder, som och i anledning af förbemälte 20:de cap. 5 och 6 §§, efter det ofta felas uti sielfwa informationssättet och ej alltid nog achtas, hwartill hwar och en af ungdomen är af naturen bögd; altså böra professorerne till följe deraf noga och med flit skiärskåda och ransaka, hwartill hwar och en af de under deras wård anförtrodde studerande mäst är skickelig, och uti hwilka stycken han kunde göra de nyttigaste och bästa framsteg samt derefter inrätta dess information.

Det skulle jämwäl intet mindre lända academien till lustre än samtelig den studerande ungdomen till upbyggelse och förmån, om professores finge, såsom wid utrikes orter mindre sällsynt är, tid och tillfälle att sammanskrifwa och genom trycket utgå låta lärda wärk och böcker.

Professorerne tyckas jämwäl behöfwa ingen ringa tid till deras egna studiers idkande, dels at underhålla deras redan förut förwärfwade erudition, dels och at förkofra sig ännu vidare uti de stycken och wettenskaper, som till deras professioner höra, och det besynnerligen uti facultate philosophica, hwarest adjuncti och magistri docentes måste, af hopp till snarare befordran, lägga sig nästan på alla sciencerne lika, emedan de ej kunna weta, till hwilkendera de wid owissa förefallande öpningar först kunna blifwa befordrade.

Sist är ej heller bland deras giöremål det minsta wid desse tijder, som så anseelige promotioner af 60 magistrar och äfwen deröfwer hwart tredie år skier, at nogare öfwerse och förbättra de disputationer för hwilka de skola præsidera, besynnerligen det torde hända, at de intet alltid så aldeles få lita uppå respondenternes qwickhet och capacitet, så wid disputationens sammanskrifwande som förswarande, som wid candidatorum examina, wid hwilka kan skie icke wore så mycket onödigt, at professorerne finge tid dem ännu nogare at förhöra, än det härtills för deras andra mångfaldiga sysslors skull låtit sig göra.

Sedan deputation desse ofwannemde professorernes embetes sysslor jemte flere deras giöremål, som till ungdomens trogna information höra, och för widlyftigt wore alla at upräkna, i öfwerwägende tagit, jemte det mödosamma

och trägna arbete af mångahanda sysslor professorer i consistorio äro underkastade som förbemäلت är, så kan deputationen intet finna, at en människas tid till så många förrättningar kan wara tillräckelig, utan at någondera måste antingen eftersättjas eller med mindre drift och sorgfällighet handteras.

Och som desse 80 eller 90 sessioner i consistorio om året, hwilka ändock äro för få til at afgiöra alla inkommande mål, som ses kan af listan på de oafgiorda saker främst i protocollet wid hwart rectorat, hålles merendels wid den tiden eller terminerne, som den studerande ungdomen där är samlad och då skulle tyckas behöfwa professorernes hela omsorg och åtankar, såsom ock at en professor näppeligen lærer hinna til så stort eller större antal af publice lectioner om året, än dessa sammanträden i consistorio äro, så kunna de ej heller annorlunda ansees än som ett stort hinder som ligger samtelige professorerne i vägen, så til at idka deras egna studier som ock till att upoffra hela sin tid till de studerandes trogna och goda handledande och underwisning, det de eljest sielfwa förmodeligen gierna skulle åstunda. Hwilken ungdomens upfostran och information är ett högst viktigt och angelägit wärk och bör med så mycket ömare sorgfällighet handteras, som hela rikets lycksalighet och wälgång däruppå beror at hafwa skickelige och dugelige ämnen både i det andeliga och werldsliga ståndet till dess tjenst och wärdande ärenders förrättande. Och detta är äfwen ändamålet och afsikten till scholars och academiers inrättande, at de skola wara lärostäder, som scholordningen af år 1724 cap. 12 § 10 förmäler, hwarest ungdomen till gudsfruchtan, christeligt lefwerne och lofwärda wettenskaper skal upfostras och anföras.

För den orsaken lära och consistoria academica wara förordnade på det en god disciplin måtte ibland både docentes och discentes hållas, utan något hinder uti informationen, som torde åstadkommas, om uti smärre saker och ordningens hållande wid academien man wore förbunden at taga tillflyckt till ett främmande forum, men intet at det skulle wara såsom en ständig sittjande rätt, hwarest mångfalligt förekommande twistigheter af åtskillig beskaffenhet skola afgiöras. Ty dessutan äro ändock så många rätter och dombstohlar tillförene förordnade, hwarest lag och rätt de twistande emellan skipas, at til deras hielp et consistorium academicum eij så warit af nöden at uprättas, at consistoriales derigenom på något sätt skulle ifrån deras andra angelägnare sysslor afhållas. Hwilket och deputationen af de academien i Upsala gifne constitutioner inhämtat ingalunda warit legislatoris tanka och mening, när sådan jurisdiction blef academien tillerkjend, emedan man wet, at i förra tider först intet så många twistigheter upkomne woro, och sedan at ingen så widlyftig methode och process dem at ransaka och afdöma war antagen, hwilket och consistorium academicum uti sitt till deputationen nu ingifne memorial tillkjenagifwer, hwaruti förmäles, att sysslorna hafwa nu i senare tider ansenligen förökts emot det de tillförene warit, som af consistorii nyare protocollers jämförande med de gamle nogsamt kan aftagas, hwilka wäl 6 eller 8 gånger wid-

lyftigare äro än förr. Hwarföre och konung Carl Gustaf uti constitutionernes 4:de cap. De rectoris officio, § 4 förordnat, at emedan då sällan någon sak förekom och derigenom oftast hände, at professorerne på långa tider ej uti consistorio sammanträdde, så skulle rector likwäl till det minsta en gång hwar månad kalla consistoriales tilsammans, då de skulle efterse och efterfråga, om och alt wid academien ordenteligen och beskjedligen tillginge.

Detta kan ock ännu vidare sees, at legislator intet welat, at sådan jurisdiction eller andra sysslor skulle wara samtliga professorerne till hinder, emedan constitutionerne uti det 4:de cap. De rectoris privilegiis, § 7 förmåla, at Rector ad lectiones et disputationes minus quam ceteri sit adstrictus, samt intet en gång dispensera och befria honom ifrån publique lectioner och disputationer, uppå hwilken likwäl förutan flere förrättningar execution af alt hwad i consistorio blifwit resolverat beror, hwilket likwäl nu för tiden efter consistorii academici berättelse uti dess ofwannemde memorial ej mera skal för tilltagandet af sysslorna i mannaminne låtit sig giöra, at någon rector kunnat läsa publice, hwarigenom ungdomen måst likwäl umbära en professoris lectioner, hälst som extra ordinem ingen professor eller adjunctus blifwit någonsin förordnad dem at förrätta.

Hwarföre deputationen funnit sig föranlåten riksens ständers mogna ompröfwande at underställa, om det icke wore högst önskeligit, at tilräckelig och den dertil nödiga tiden måtte lemnas åt samtelige professorerne till en så viktig och rikswärdande sysslas bewakande, som ungdomens uppfostran och information är och de sielfwe twifwelsutan åstunda, samt at rector kunde sättjas uti det stånd som tilförene war förordnat at för sin del ochså under samma tid kunna få bidraga till de studerandes underwisande.

Hwad academiens oeconomica angår, såsom dess räntor och byggnader, stipendiars utdelande med mera, så hafwer wäl deputationen funnit utaf consistorii academici protocoller, at nog tijd dertill måst användas. Men som det tyckes å ena sidan, at sådana mål intet kunna annat än höra under samma consistorii skiärskådande och afgjörande, och å den andra sidan, at inspectores ærarii synas kunna härefter tillika med rector så sluteligen afgjöra en större dehl af de förefallande målen om räntor, byggnader etc., at de intet behöfwa collegialiter i consistorio vidare förekomma och afgjöras och där någon tids förlust förorsaka. Altså hemställes riksens ständers godtfinnande, om icke detta med mera, som uti constitutionerna borde stå at förbättra, kunde ändras och jämkas samt sedermera i anseende till dess wicht och angelägenhet, lika med de öfrige collegiernes instruktioner, riksens ständer til skiärskådande och approberande föredragas, hwilket nu tyckes wara så mycket nödigare som Hans Maj:t glorwyrdigst i åminnelse Konung Carl den XI hafwer wäl då redan funnit academiens uti Upsala constitutioner förmedelst åtskilliga tidars ändringar mindre applicable och brukelige, hwarför han år 1696 befalt samtelige academiernas cantzlerer med wisse tillförordnade personer oftaberörde consti-

tutioner at revidera, hwarmed och då uti några consistorii deputerades närwaro en begynnelse wärkeligen blef giord, men för andra emillan komne hinder och hendelser har samma revision intet kunnat bringas til slut.

Men hwad den academien tillagde widlyftige jurisdiction widkommer, så hafwer deputationen funnit den samma wara af en helt olika beskaffenhet, ty det wid academiens inrättande föresatta ändamålet, som är ungdomens goda upfostran och anförande till gudsfruchtan och nyttige wettenskaper, kan utan en sådan jurisdiction wäl och wida bättre winnas, ej heller hafwer något af de öfrige riksens collegier en sådan rättighet at döma och afstraffa alla derunder lydande personer med deras hustrur, barn, enkjor och tjenstefolk. Fördenskul hafwer deputationen welat underställa riksens ständers godtfinnande, om icke academien i så måtto kunde hugnas dermed, at consistoriales ifrån berörda swära och mycket mödosamma jurisdiction måtte lättade och befriade warda och således återwinna den tiden, som eljest derigenom skulle dem ifrågå; doch så at alle de brått och andre måhl, som angå academien sielf eller derunder lydande docentium dienst samt den för ungdomen nödige disciplin, jemte alt annat som kan lända till ordningens underhållande wid academien, på sätt och wis som tilförene skiedt, under consistorii academici förhör, dom och execution må lyda, men att alle andre twistigheter med deras execution måtte till wederbörligt forum och executoren i orten remitteras med det förbehåld likwäl, at alla de penninge böter och sakören, som härtills academien tillfallit, måtte härefter, lika såsom förr skiedt, academien tillhörige wara, på det samme stat til dess inkomster ej måtte komma något at lida.

Till ytterligare bestyrkande häraf kan ej heller obemält lämnas, huru deputationen willigt ursächtar justitiæ målens långsamma skiärskådande och afgjörande darsammastädes, emedan assessores consistorii ej böra taga ifrån deras egna professioner all den tid som behöfwes at inhemta den till domarembetet nödiga erfarenhet, hwilken man wet erfordra en stor del af en mans ålder.

Dessförutan är och deputationens oförgripeliga tanka, at mycken tid skulle för professorerne winnas, om adjuncti facultatum samt de dertill skickelige befundne magistri docentes skulle alternatim tagas till assessorer under rectoris wanliga præsidio uti consistorio minori, hwarest mål af mindre wicht komma at höra, derigenom de 4 professorer, som deruti eljest skulle wara assessores, blifwa ifrån det hindret befriade.

Deputationen skulle och mena, at det ej litet kunde bidra till sakernes bättre och skyndsammare lopp, om till secreterare sysslan wid academien toges härefter sådane personer, som förmedelst ausculterande och arbetande wid hofrätter och andre dombstolar giordt sig skickelige och förwärfwat den i lag och process nödige erfarenhet, hwilken och kunde derifrån efter förtienst sedermera såsom andre rikets betjente till dommare eller andre embeten widaro hafwa befördring at förwänta.

Hwilket alt riksens ständers mognare ompröfwande underkastas.

Stockholm d. 19 october 1734.

Uppå riksens ständers protocols deputations wegnar

C. Strömberg. N. Wallerius. Ant. Borg. Anders Larsson.

(Kopia i Konsistoriets acta för 1734).

92.

Konsistoriet till Kanslern, förordar förslaget att för bibliotekets medel inköpa astronomiska instrumenter, Upsala d. 31 januari 1735 (med bilaga).

Högwälborne H. Grefwe Kongl. Maj:ts och Sweriges Rikes Råd,
President och Upsala Academie Cantzler, Nådgunstige Herre.

Til hörsammaste följe af Eder HögGreflige Excellences höggunstiga befallning, genom skrifwelse af d. 16 sistl. Decembris, angående Professoren H. Anders Celsii begäran, at få af publico 3000 daler kmt til at i Paris upköpa en Astronomisk Quadrant, och i London en Neutronianisk Reflexions Tub, och om til et så nyttigt wärk kunde förskiutas antingen af Academiens eller dess Bibliotheks medel, har Consistorium derom öfwerwägat, och som bemälte Mathematiska Instrumenter och de derigenom framdeles anställte observationer förmodeligen skola lända Akademien til prydnad, och den studerande ungdomen til märkelig förkofring i studio astronomico; altså har Consistorium Academicum, ehuru Professoren och Bibliothecarien H. Doctor Wallin för Bibliotheket afbedt en sådan utgifft, ei undgå kunnat at resolvera, som hosfogade extract af protocollet utwisar, det desse 3000 daler k:mt i krafft af Akademiske Constitutionernes XXII Cap. och §. 4. skola af bibliothekets medel inköpas, doch på det bibliotheket af denna summas utbetalande på en och samma gång ei för stor känning och swårighet hafwa måtte, at räntocammaren dertil prænnumererar som sedermera årligen af bibliotheket kommer at godtgiöras.

Wi förblifwe i öfrigit med oaflätelig diupaste wördnad

Eder HögGreflige Excellences,

Allerödmjukaste tjänare

Upsala d. 31 Januarii 1735.

Joh. Hermansson.

Acad. h. t. Rector.

(Original i Riksarkivet, med ytterligare 13 underskrifter.)

Bilaga.

Ödmjukt Memorial.

At Bibliotheca Publica icke kan inlösa den af H. Prof. And. Celsius åstundade Qvadranten och Tuben för en summa af 3000 daler kopp:mt, tackes Eder höggrefl. Excellence nådgunstigt inhämta af följande skäl.

1:o hafwer Bibliothequet nyligen wid hwarjehanda tilfällen inlöst stora och ansenliga partien böcker til en summa af 2850 daler, dessutan skal i dessa dagar en voxel på Hamburg utremitteras för inkomna böcker på 700 mark, lärandes de med lage etc. komma at gå öfwer 2000 daler.

2:o Äro icke längesedan 4 stora och nya hyllor med alt tilbehör samt skåp med mera förfärdigade til bibliothekets förnödenhet, som ansenligt dragit utur cassan.

3:o. Äro åtskillige kostsamma opera utifrån förskrefne, hwaribland Alb. Seba Thesaurus rerum Naturalium, som Eders HögGreflige Excellence nådigst recommenderat, hwilka fordra en tilräckelig besparing. At

4:o. förtiga det, som årligen behöfwes til bokbindares afbetalning, be-tienternas löningar, med mera som här ei kan upräknas.

5:o. Skulle altså nu 3000 daler til andra och mindre nödiga usus af Bibliotheca Academica afgå, så worde hon wisserrligen en lång tid stannande i ett slätt tilstånd, och på mång åhr stode inga böcker at ärhållas.

6:o. Är wäl sant, at Constitutiones Academicæ förmåla, det böra Instrumenta Mathematica jemte böcker anskaffas: Men det skrefs när bibliothequet aldräförst anlades, och kunna aldrig derunder förstås så dyra som dessa bägge äro, och kosta 3000 daler.

7:o. Brukar lagstiftaren på samma stället det ordet *exornare*, som gifwer nogsammt tilkänna, at sådana instrumenta böra lända bibliothequet til prydnad, och altså ständigt blifwa dersammastädes stående: deremot desse, som nu omröras, til den ändan allenast åstundas, at de sedermera brukas skola extra bibliothecam i privata hus, och kunna fördenskull på sådant sätt hwarken lända bibliotheket til prydnad eller någon nytta.

8:o. Finnas tilförende uti bibliotheket ibland andra allehanda instrumenta äfwen 2:ne Tuber och 1 stor Quadrant af ekwerke, som doch, för det han ofta winter och sommar stått under bar himmel hos professores Astronomiæ, är skämd blefwen och skattas altså nu för odugelig.

9:o. Uphittas nästan årligen utom lands nya och accuratare instrumenter, som skulle äfwen här hemma finnas nödiga, men wore doch för ett bibliotheque odrägeligit, om det skulle påbördas, at dem alla köpa och inlösa.

10:o. Är ett bibliotheque af en hel annan beskaffenhet, än som ett Observatorium Astronomicum, och böra de fördenskull så hos oss, som alla främmande nationer, så mycket mindre med hwar andra blandas och confunderas,

som det aldrig varit eller kunnat wara höga öfwerhetens mening, enär Constitutiones Academicæ första gången giordes.

11:o. Som i följe häraf högst önskeligit wore, at för publique nytta och til academiens samt hela fäderneslandets lustre ett dylikt Observatorium uprättades, så kunde äfwen wid det tilfället af vår Nädigste Öfwerhet eller Riksens Höglofl. Ständer på någon Riksdag utwärlas en wiss fond til så kostbara instrumenters anskaffande, utan at dermed behöfwa gravera Bibliothecam Academicam, derest den studerande landsens ungdom och äfwen främmande höga herrar mera fråga efter böcker än tuber och quadranter.

nomine bibliothecae

Jöran Wallin.

(Original.)

93.

Konsistoriet till Kanslern, om akademiens rätt till handtverkare, Upsala d. 4 mars 1735.

Angående det Eders Höggr. Excellence under d. 13 Januarii nästvekne med Consistorio Academico höggunstigast communicerat den wid sistledne Riksdag af Politie Borgmästaren Her Nils Stoltz ibland Upsala stads enskylta beswär ingifne 5 punct om academiens handtwärkare och förswarsfolk, at de intet vidare skola wara för academien nödige, hwarföre han å stadsens wägnar anhåller, det academien hädaneffter måtte förbiudas slika handtwärkare och förswarsfolk til academiens enskylte tjenst at antaga, jemwäl at de som redan antagne äro måtte påläggas at winna burskap och i arbete för academien med de öfrige af borgerskapet alternera, med hwad mera, har Consistorium Academicum sig häröfwer wördsammast bort utlåta: nemligen 1) åberopar sig academien i underdånighet härwid de af glorwördigst i åminnelse Sweriges Konungar undfångne nådige privilegier, hwilka tid effter annan och jemwäl nu af vår regerande allernädigste öfwerhet blifwit allernädigst confirmerade, som sådane handtwärkare och ämbetsmän academien serskilt förünne fria för utskrifningar och utan borgmästares och råds i Upsala förwägrande at bruka, af åren 1635 d. 8 Januarii, 1646 d. 22 December, 1651 d. 22 September och 1655 d. 27 Juni, som Lit. A. B. C och D. bredare utwisa. 2) Är så långt borta, at bemelte academiens serskilte handtwärkare något præjudicere borgerskapets ämbetsmän, att större delen af de senare sielfwa och godwilligt erkenna, at de sit mästa och bästa arbete ei af staden, derunder de höra, utan af academiens

ledamöter årligen niuta hwilket deras egenhändiga attester lit. E. intyga. 3) Som ock de publique academiens hus och byggnader aldrig äro så i stånd brachte och inrättade som föregifves, at icke ousgängelige reparationer därå, nu mera nu mindre kostsamma, behöfwas, såsom academie gårsmuren i de förflutne åren warit, men nu åter`wid den ena flygelen på det så kallade kongsstallet, hwilken ofördröjeligen bör oplagas, warandes det ogiörligit at kunna få tilräckelige arbetare af stadsens förswarskarlar och gierningsmän, såssom timberkarlar, snickare och murmästare, der icke academien hade sina egna, som wid påfordran ei få bemälte publique acter sig effter egit behag undandraga och desutan för något lindrigare pris stå at betinga. 4) Lärer Upsala borgerskaps klagan härutinnan så mycket snarare pröfvas obillig, som icke allenast de handlande och handtwärkarne, utan ock snart sagdt hvar borgare i gemen dageligen af academiens stat och de studerande något förtiena, så med sine rums uthyrande, som förtäring i disk och flere förnödenheter, utan hwilken inkomst de ei skulle wara i tilstånd at bygga vackra både trä och stenhus, som de nu wärkeligen giöra, som det är oförnekligit, det handtwärkarne, såsom skräddare och skomakare, om sommaren och under ferierne, då de mästa studerande äro på andra orter, sittia härstädes med toma händer, effter då så tilräckeligit arbete ei förefaller.

I betrachtande af föregående skäl förmodar Consistorium Academicum ej mindre nu än i de goda tider må likmätigt högstbemälte kung. privilegier få äga macht at sina ämbetsmän och handtwärkare bruka, utan botsmanshåll eller andra onera, hwilket hos Eder Excellence at å hög wederbörlig ort til academiens bästa befordra och nåd gunstigast andraga wi allerödmiukast anhålla, förblifwandes emedlertid och stedse.

Upsala d. 4 Martii 1735.

Joh. Hermansson

Acad. h. t. Rector

D. Diurberg. O. Celsius. E. Melander. P. Schyllberg. G. Wallin.

J. Reftelius. J. Wallrave. Ol. Rudbeck. J. Nesselius. A. Grönwall.

El. Frondin. A. Boberg. S. Klingenstierna. M. Asp.

A. Winbom. M. Beronius

P. Ekerman.

(Efter kopian i Konsistoriets arkiv; originalet har ej anträffats i Riksarkivet.)

94.

Medicinska fakulteten till Kanslern om lättnader för
medicine-doktorsgraden, Upsala d. 19 mars 1736.

Högwälborne Herr Grefwe, Kongl. Maj:ts och Riksens Råd och
President, samt Upsala Academiæ Cancellor, Nådige Herre.

*Såsom härigenom skulle skie en besynnerlig ändring uti Academiska Con-
stitutionerna: Altså behagade Herr Erkiebiskopen och ProCancellarien samt
Consistorium Academicum låta weeta hwad härwid må wara att påminna.
Stockholm d. 22 Mart. 1736.*

Gustaf Cronhielm.

Såsom några af Medicinæ studiosis finnas i studio medico giordt sådana
framsteg, at de med skiähl kunna begära af Facultate medica at blifwa til Doc-
tores Medicinæ promoverade; fördenskul understå wi oss at hos Eders högGref-
welige Excellence i underdånödmjukhet förfråga, huru wi oss där wid förhålla
skolom? Ty 1:o biuda Constitutiones Academicæ, at en som i Medicina wil
taga gradum, måste förut undergå examen både i Theologica och Philosophica
Facultate. Nu som sådant wid ingen utländsk academia är i bruk, och en noga
kunskap i Philosophien af en medico, i synnerhet practico, eij fordras kan: ty
anhålle wi underdånödmjukast härutinnan om ändring, warandes förmode-
ligen nog, om wi en sådan candidatum, sedan han en gång disputeradt, först
examinere i Physiquen, Chemien, Anatomien och i de discipliner, som til sielfwa
Theoriam Medicam höra, och sedermera i en annan examen giöra oss wäl un-
derrättade, om han förstår sin Medicinam forensem och det som til praxin
medicam hör, kunnandes honom hwar och en sedermera fresta, då han pub-
lice sin inaugural disputation förswarar.

2:o Som den omkostnad, hwilken en sådan candidat i anledning af Con-
stitutionerne kommer at giöra, är alt för stor; ty anhålle wi i lika underdån-
ödmjukhet, det täcktes Eders HögGrefweliga Excellence äfwen här utinnan
låta skie någon ändring.

Såsom genom denna ändring ingen fattig blifwer utestängd och de för-
mögnare hindras at utomlands utan något aflagdt prof kjöpa sig doctors bref,
penningarne blifwa inom riket samt academiens heder härigenom befrämjas,
lefwom wi i den ödmjuka förtröstan, at Eders HögGrefwelige Excellence oss
här utinnan bönhörer och wi framhärde med diupaste wördnad

Upsala d. 19 Martii 1736.

Eders HögGrefwelige Excellences
underdånödmjukaste tienare

Olof Rudbeck.

Laur. Roberg.

Nils Rosén.

(Original i Riksarkivet.)

95.

Konsistoriet till Kanslern, afstyrker medicinska fakultetens förslag, att läkare skola befrias från föregående teologisk och filosofisk examen, Upsala d. 13 april 1736.

Högwälborne Herr Grefwe, Kongl. Maj:ts och Sweriges Rikes Råd, President, samt Upsala Academie Cantzler, Nådgunstige Herre.

Eder Hög Greflige Excellence har under den 22 Martii sistledne med Consistorio Academico behagat höggunstigast communicera en af experientissima Facultate Medica ingifwen supplique, om någon ändring i Academiske Constitutionerne för dem, som tänka här hemma taga gradum i bemälte Facultet och promoveras til Doctores. Beträffande fördenskul Facultetens förfrågan, om icke en sådan Candidat måtte, efwen som utom lands skier, slippa examen Theologicum och Philosophicum, så hwad den förra widkommer, lærer så mycket mindre någon med skiäl kunna undandraga sig den samma, som der en Candidatus Medicinæ wil wid utrikes Universiteter promoveras, han ändå först, innan utresan anställes, bör likmätigt Constitutionerne wisa, huru grundad han är i sin Theologie och sine Tros-Articlar: men angående den senare eller Philosophiske, så på det [ett] så berömligit wärk, at här hem[ma] promoveras i Medicina, ei måtte [nu] komma at stanna för någon swår afgifft derwid, åtager sig Facultas Philosophica, at en sådan fattig och medellös Candidat gratis wilja examinera i de stycken som wederbör. Til Eder HögGreflige Excellence hade Consistorium Academicum dessutan tänckt ingifwa et project, huru och på hwad sätt kostnaden wid sielfwa promotionsacten i görigaste mätto skulle kunna lindras, om Facultas Medica på Consistorii anmodan dermed inkommit, men ehuru det ännu ei låtit sig göra, så har icke dess mindre Consistorium Academicum bordt i det förr omrörda målet härmed lemna sit aldraödmukaste utlåtande, förblifwandes med diupaste wördnad,

Upsala d. 13 April 1736.

Eder Hög Greflige Excellences.

Aldraödmukaste tienare

Joannes Steuchius.

Elias Frondin

Acad. h. t. Rector.

(Ytterligare 12 underskrifter.)

(Original i Riksarkivet.)

96.

Bibliotekarien A. Norrelius till Kanslern om bibliotekets brister, Upsala d. 25 maj 1736.

Högwälborne Herr Grefwe, Riks Råd, Praesident och denna Kongl. Academiens Cancellor.

1.) Min antecessor wid Bibliotheket, Högwyrdige H. Doctor Wallin, har igenom et memorial Ven. Consistorio Academico berättat, huru som hyllarne i bägge bibliothekves salarne äro så upfylte med böcker, at flere icke kunna på dem sättas, hwarföre han begärt, det Consistorium wille wara omtänkt på hwad sät bibliotheket kunde blifwa rymligare, hwar wid han gifwit det oförgripeliga förslaget, det en flygel på endera sidan af Academia Gustaviana måtte utdragas lika hög med den andra bygnaden. Detta har Ven. Consistorium lemnadt, såsom förorsakande en stor kostnad, och i des ställe pröfwat nödigt på bägge sidor uti berörde salar upsätta hyllar långt ut på gälfwet, hwaruppå en begynnelse genom twänne hyllars upsättande i hwardera rummet redan gjord är. I anledning der af kan jag icke underlåta underdånödmjukast förmåla hwad som torde gifwa wid handen, det berörde förslag til mera rum för böcker i bibliotheket icke lärar wara godt och nyttigt. Jag wil intet nämna hwad som kan wara af mindre wikt, såsom 1:mo at gälfwet uti Philosophiska rummet är så swagt, at det af en person kan komma at swikta och gunga: 2. at den wackra anläggningen, hwilken Academiae Cancelleren, loflig i åminnelse Gref Bengt Oxenstierna, efter det Vaticaniske uti Rom låtit göra, aldeles blifwer rubbad och förändrad: 3. Sjelfwa salarne derigenom oanse- nliga och så fördelte, at bibliothekves betjenterne icke kunna se och märka, om någon bok olofligen ned- eller borttages, utan 4. det som hufwudsakeligast är, nämligen böckerne komma i en stor oordentelighet, och cataloguerne til sina marginalier genom åtskilliga märkens tillsättande fördärfwade. Ty emedan böckerne på de nya hyllarne icke kunne få sina rum efter Faculteterne, måste de uti det Theologiska bibliotheket, derest ock Libri Iuridici och Medici stå, ställas hwar om annan, så at Theologiska af allahanda Sector, Philologiska, Iuridiska och Medicinska komma at blandas. Äfwen så måste skje i den andra salen med Philosophiska böckerne; men at man måtte få igen dem, då de påfordras, måste märken öfwer alt i bräddarne af cataloguerne tillsättas, hwilket gör bibliotheket oformligt och cataloguerne obehagliga. Här til kommer ock, at de som framdeles blifwa bibliothekets betjente lära blifwa så brydde, at de swårligen kunna finna sig i denna methoden. Och emedan beskaffenheten af detta förslaget sig så hafwer, underställes Eder Hög Grefl. Excellences högwisa ompröfwande underdånödmjukast, om bemälte förslag må vidare fortsättas.

2.) På Consistorii Academici underdånödmjuka förestälning d. 26 Novemb. 1725 af takets bofällighet på Gustavianska Academien och på CommercierRådets Polheims insända förslag, huru samma tak med goda järnplåtar måtte beläggas, har Eder HögGrefl. Excellence hos Hans Kongl. Maj:t i sittande Råd det ärendet anmält, hwaruppå i nåder blifwit resolverat, at bem:te Academia skal med järnplåtar beläggas, hwilket med mera Eder Hög Grefl. Excellences nådiga bref til Consistorium Academicum af d. 8 Decemb. 1725 förmåler. Nu ehuruwål alt ifrån den tiden, så i anledning af bibliothecariernes påminnelser och reservata i protocollet, som eljest flera resor blifwit omtalt, at sådant skulle komma til wärkställighet, har likwål der med til detta blifwit utdragit; och emedan de förmulnade spånorne på taket icke allenast förordsaka skadeliga dråpp, utan ock i hetesta sommaren äro såsom tunder, hwilket af ljungeld och gnistor, det Gud nådeligen afwände, lätteligen kunna antändas, och bibliotheqvet är likwål nu så härligit och rikt af böcker mss:ter och rariteter, samt årligen med dyra wärk och mathematiska instrumenter förmeras, at det blifwer en owärderlig skatt i fäderneslandet; altfördenskuld hos Eder Hög Grefl. Excellence anhåller jag å bibliotheqvets wägnar underdån-ödmjukast, det Eder HögGrefl. Excellence nådigst tackes befalla, at det med det första som skje kan måtte med järnplåtar betäckas. Anhåller ock i lika underdån-ödmjukhet, det aldeles måtte blifwa betagit, at få någon tid bruka eld eller ljus i Anatomiae Salen och Auctions Camaren, hwilke äro uti samma Gustavianska Academia.

3.) Hos Eder HögGrefl. Excellence har jag i al underdån-ödmjukhet tillkänna gifwit min åstundan, at för den studerande ungdomens nytta skuld få här wid Academien uprätta en Iudisk Synagoga med alt hwad der til hörer. Detta mit upsåt har Eder HögGrefl. Excellence icke allenast nådigt uptagit, utan ock befalt mig det hos Högwärdigste H. Archiebiskopen och ProCancelarien samt Consistorium Academicum anmäla. Til underdån-ödmjukast följe der af har jag det efterkommit. Högwärdigste H. Archiebiskopen hafwer låtit det sig så wäl behaga, at Hans Högwärdighet straxt efter i domcapitlet proponerat för mig, at få den salen til rum för Synagoga, som i samma hus wäster ut ligger, hwar til straxt gifwits bifall. Venerandum Consistorium har ock låtit sig behaga detta mit företagande, fast det å min anhållan ännu icke hos Eder Hög Grefl. Excellence inkommit med förslag til penningars bekommande af några ærarii academici inkomster til berörde Synagogae sättande i behörigt stånd. Har dock i medlertid bifallit, at en wacker samling af Iudiska Antiquiteter redan blifwit för bibliotheqvets medel til en Synagoga inlöster. Är altså nu hos Eder HögGrefl. Excellence min underdån-ödmjuckesta anhållan, det Eder HögGrefl. Excellence tackes wara så nådig och här öfwerhöra Consistorium Academicum, samt af några academiens medel tilslå en tilräckelig summa til denna min desseins utförande; skolandes jag, i anledning af Iudarnes skrifter, och det jag i deras Synagogor sjelf sedt, Synagogan så

anrätta, at man af henne och hwad i henne tracterat warder skal hafwa uplysning i många Gamla och Nya Testamentets rum, hwarjämte den studerande ungdomen får sådant höra och se, som den för sin medellösa skuld icke kan komma utomlands at få se.

Här å afwachtar jag Eder HögGrefl. Excellences nådiga yttrande och wilja, och förblifwer til mit yttersta

Eder HögGrefl. Excellences

underdånödmjukaste

tjenare

Andreas Norrelius.

Upsala d. 25 Maji 1736.

(Original i Riksarkivet.)

97.

K. Maj:t till Kanslern, att medicine doktorer befrias från examen i collegium medicum, Stockholm d. 26 april 1737.

Fredrich med Guds nåde etc.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägenheet med Gud altsmächtig, troman vårt och riksens Råd, Herr Grefwe, President och academiae Cantzler. Wij hafwe hoos oss i behörigt öfwerwägende komma låtit, hwad så wäl I, jemte riksråden grefwe Gyllenborg och grefwe Creutz, hos oss i underdånighet andragit beträffande deras befrielse ifrån examen i collegio medico, hwilka wid inrikes universiteter till medicinae doctorer promoveras, som ock hwad collegium medicum wid samma ärende i underdånighet hafft att anföra. Och som wij finne det wara både med medicinal förordningen och andra utfärdade resolutioner enligit, att de wid inrikes academier promoverade medicinae doctorer eij behöfwa underkastas vidare examen i collegio medico, så warder eder sådant härmed till swar och effterrättelse i nåder till kiänna gifwit: Dragandes wij för öfrigit till eder det nådiga förtroende, det I noga tillseen och hand deröfwer hållen, att wid academien inga andra än de, som äro fullkommligen skickelige och wäl bepröfwade, warda till doctores medicinae promoverade. Och wij befalle eder Gud altsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm Rådammaren d. 26. Aprilis 1737.

Friedrich.

Olof Cederström.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

98.

Professor Wallraves memorial om sättet för väljande af nationernas inspektorer, Upsala d. 4 maj 1737.

Hörsamt och Wälment Memorial.

Wid det tillfället, att nu för tiden 8 a 9 Nationum Inspectioner wid denna Kongl. Academi äro ledige, förmedelst de förre inspectorernes af ordine Professorio dödsfall eller befordran härifrån academi, har jag till hämmande af det stora och skadeliga missbruk, som wid bemelte inspectioners ambierande och utdelande sig härtils inritat, i det somlige af herrar professorerne, ja äfwen de, som redan haft 1 a 2 inspectioner, låtit af en särdeles modestie så giärna obtrudera sig flere, funnit nödigt likmätigt min eds och ämbetes plikt med följande påminnelser i anledning af academiens acter och protocoller till Eders Magnificence och Consistorium Academicum inkomma, och wisa sielfwa origine samt rätta ordenteliga arten och beskaffenheten af bemelte Nationum Inspectioner.

Åhr 1663 d. 14 Januarii blefwo uppå då warande academiæ rectoris h. Christiani Ravii hälsosamma och nyttiga proposition uti Consistorio Academico, inspectiones nationum inrättade på det sättet, att nationerne på alle professorerne utdeltes: Och alldenstund somlige nationer woro större och tahlrikare än de andre, antogo sig twänne professorer en nation till inspection per vices. Jemwäl ock, som nationerne således blefwo flere än antahlet på de ordinaire professorerne, så deriverades äfwen det onus af inspectionibus provincialibus på extraordinarie professorerne. Härutaf är nu så klart att sluta, det slike inspectioner warit i början af deras inrättning cum onere, som det är handgripeligt, att sedan honoraria och landskaps presenter upkommo, hwilcka i förstone, fast intet så store och ansenlige, lindrade likwäl detta beswäret, men sedan de uti wigten och wärdet tilltogo, förwandlades detta onus aldeles uti ett skadeligit emolumentum och egennyttighet, så att en enda inspection, som förr af de tahlrike nationerne tåhlte dehlning af onere, intet sedan kunde tåhla den minsta dehlning af national presenter och honorarium, utan upkom med sådane landskaps föräringar den owanan, att en professor sedermera intet war nögd med en, två, tre nationer, utan ambierade wäl flere, i det stället de måste af dess colleger skulle trädt [o: tvärt] emot sielfwa inspectionernes origine, egenskap och inrättning, wara ledige och frie ifrån sådane inspectioner, som kunde mången gång wara ju så tienlige, om icke ofta skickeligare, att se den studerande ungdomen till godo uti informations wärcket. Men det som särdeles och aldramäst är till märckandes, att sedan honoraria kommo i gång, hafwa de måste inspectionerne blifwit devolwerade till facultatem Theologicam, och att wisse nationers inspectioner kommit att wara likasom uti den

facultetens patrimonio, hwilcket skall kunna wisas, och intet äfwen för så lång tid sedan, att facultas theologiæ allena innehaft mer än hälften af alla, ja ibland de störste och profitableste blefne inspectioner; hwaremot åtskillige professorer af de andre tre faculteterne, af hwilcka många sutit wid professionerne 30 inemot 40 år, intet haft under hela den långa tiden en enda inspection. Att nationerne så länge de hafwa den friheten, hwilcket de ifrån början intet haft, utan sådant ankommit på Consistorii utdelande, att sielfwa wälja sig inspector, mer ibland af andras inrådande och soliciterande, kan hända ock af rädhoga än af egit tycke, helst hålla sig till facultatem theologicam, är ibland andra orsaker, dem jag nu denna gången will gå förbi, denne den förnämste, att uti de mästa nationerne, äfwensom [o: äfven om de] mäst bestå af dem som applicera sig till Juris eller Politices studium, de älste eller så kallade seniores äro theologiæ studiosi, eller ock fast än de hafwa stipendium uti philosophien docklikwäl hafwa studium theologiæ för sitt ändamål. Nu som desse seniores hafwa hwardera 2 och curatores 4 vota, och de intet allenast äro disponerade, utan ock disponera sina disciplar, antingen sielfwa om de hafwa dem i condition, eller igenom andra theologiæ studiosos som hafwa dem under sin information, ty det står fast, att de mäste conditioner äro uti studiosorum theologiæ händer; så kan det ju ingalunda slå felt, att de mästa af nationerne måste med wahlet falla på herrar professorerne uti facultate theologica, på det först de, antingen som äro af detta stiftet måge hafwa dem till patroner, så wäl i hopp af præmier med stipendiers utdehlande, som ock i wäntan af befordran i framtiden, och sedan af samma raison de öfrige nationer af andra stift, alt som de kunna föreställa sig att någon af deras här hafde inspectorer kunde med tiden blifwa promoverad till något biskopsdöme eller superintendentie här i riket. Sedan behöfwer man eij eller långt söka efter orsaker, hwarföre sådane anbod af inspectioner intet äro herr[ar] professorerne af facultate theologica obehagelige, ty förutan andre wigtiga skiähl och raisoner, så är äfwen denna intet den ringaste, att patronorum autoritas är mäst brillante och lysande af clientum numero et ardore. Men om någonsin ordning är nödig, så är wist wid den studerande och till rikets tjenst upwäxande ungdomen wid scholar och academier, och att alla derwid inritade skadelige prejudicater och missbruk måge afskaffas.

Hwarföre och till förekommande af detta wederstyggeliga och scandaleuse missbruket, med sielfswäld af wäljande på den ena, och egennyttig afsigt med ambierande å den andra sidan, såsom ock första och största orsaken, att inspectionerne kommit ifrån Consistorii disposition till nationernes egit friwilliga och abusive wahl, lærer hafwa warit connivencen af dem, som redan haft eller kunnat wänta sig någon särdeles fördehl deraf.

Uti Consistorio har ofta warit discourser och öfwerläggningar före, men besynnerligen år 1723 under herr professor Reftelii rectorat, då på behörigt föreställande blef i wänlighet öfwerenskommit, att en ricktig dehning skulle skie af inspectionerne alla professorerne emellan, såsom ock en och annan af

herrar professorerne, som hade flere än ett landskap, war redebogen i fruktan af en led och förtretelig efterfölgd att cedera de öfrige, hwilcka skulle tilläggas de andre professorerne, som hade inga landskap, men altsammans wardt efter rectoratet utan wärckan, och alt i sitt förra lucrative stånd lemnat, så att det skall kunna wisas, att sedan ett nu ledigt litet landskap fått hedra med present den inspector som det nu kommer att antaga, samma landskap har inom 7 högst 8 år erlagt 6 honorarier, kan hända ansenliga nog, hwilcka enär landskaps cassan intet är så rik och tillräckelig, som den omöijeligen kan wara, måste nödwändigt tillskiutas af lansmännernes propre medell, ja ibland utfattigas, och således taga brödet ifrån sin egen mun, twärt emot all billighet och föräldrarnas goda tancka och wälwilja med menage för sina barn wid academien, samt radgent emot sielfwa inspectionum första inrättning och sidst emot den fasta regell: Interest rei publicæ ne quis re sua male utatur. Fördenskull, i anseende till hwad ofwan anfördt är, will jag som ett membrum Consistorii wälment gifwa det rådet wid handen, att bäst wore, det herrar consistoriales wille i godt förtroende sins emellan så öfwerens komma, att på amicabelt sätt söka förmå nationerna till ett disintresserat wahl, som är utan afsigt för den ena eller den andra faculteten, eller i widrig händelse hitta på någon utwäg att hindra nationernes partiska inspections wahl, hwarigenom stora och förtreteliga skiljacktigheter och oenigheter innom landskaperne emellan seniores och juniores besynnerligen uti de store nationerne ofta upkommit, hwaraf man hafwer ett tillräckeligit och öfvertygande bewis utaf den förargelse och oreda som sig tilldrog och ännu är i friskt minne wid förra inspections walet uti Stockholms landskap, då seniores i förr omtalte afseende wille hafwa herr doctor Melander, men juniores salig herr professoren Hermanson. Hwarföre ock till en god ordnings bibehållande uti denne academiske societeten högst nödigt är att Consistorium wille utse ett temperament emellan nationernes wahl och Consistorii disposition, på det desse inspectioner måge med god ordning jemkas och delas alle professorerne emellan, så att om något landskap skulle med pluraliteten falla på någon professor, som tillförene har ett eller två landskaper, att då den professor, hwilcken intet har någon nation förut och har näst den förra de mästa röster, må då förmedelst Consistorii autoritet förordnas till inspector öfwer den nationen. Hwar och icke sådant skier, lærer utgången wisa, att ett sådant inritat missbruk af wahl för wisse afsikter och wisse personers nytta och förmån nödwändigt måste igenom publique autoritet af höga wederbörande blifwa behörigen rättat, och saken i sitt förra ordenteliga stånd brakt, då Consistorium kunde hafwa ringa heder af en i så lång tid passerad desordre.

Upsala d. 4 Majj 1737.

J. Wallrave.

(Original bland Konsistoriets acta.)

99.

Konsistoriet till K. Maj:t, undanbeder sig en ny extraordinarie professors tillsättande. Upsala d. 8 juli 1737.

Stormächtigste Allernådigste Konung.

Afgiordt hos Riksens Ständer wid 1738 års riksdag genom deras upkomne memorial af d. 16 Aprilis 1739.

Det har Eder Kongl. Maj:t under d. 23 Junii sistledne, til Consistorii Academici underdånigste utlåtande allernådigast tächts remittera theologiæ adjuncten magister Martin Kammeckers i underdånighet giorda ansökning, at han på lika och samma sätt, som adjuncterne Halenius och Hydrén icke longesedan blifwit med extraordinarie professorers fullmacher i den philosophiske faculteten benådade, måtte hugnas med professoris extraordinarii fullmacht i theologiske faculteten, til underdånig efterlefnad hwaraf hos Eder Kongl. Maj:t Consistorium Academicum ei underlåta bordt, med följande skiäl och omständigheter underdånigast inkomma, nemligen:

1. At löper sådant ansökande emot Kongl. akademiske constitutionerne af år 1655, som icke i det ringaste förmåla om någon extraordinarius professor, utan jemt och stadigt föreskrifwa, hwad ordinarii professores til den studerande ungdomens tjenst och underwisning böra och skola föreställa. Och änskiönt

2. Under Hans Excellences herr grefwe De la Gardies cancellariat i synnerhet åtskillige professores extraordinarii, nu i den ena nu i den andra faculteten, blefwo tilsatte; likwäl och emedan hwarjehanda oreda och beswär deraf förorsakades, så innom collegium, som [genom] klagomål å högre ort, så faststälte i anseende härtill glorwyrdigst i åminnelse Konung Carl den XI:te, i sin för denna academien år 1699 renoverade och förfärdigade stat, hwarest särskilt och uttryckeligen upføres hwilka ämbeten och tienster under academien bestås eller intet bestås, at ingen extraordinarius professor vidare pröfwades nödig, utan at den beställningen på staten aldeles skulle uteslutas, som ock de dåwarande extraordinarii til andra sysslor i riket blefwo transporterade.

3. Äro här tillräckelige professores, nemligen 19 stycken ordinarii och 2:ne extraordinarii, som mäst 4 på hwar timma, ifrån kl. 8 förmiddagen til kl. 4 eftermiddagen, hålla sina publiques föreläsningar på academien, så at der antalet ännu blefwo större, skulle både timmar och auditorier för dem fela.

4. Här til kommer ock det, at uti facultate theologica är nyligen en 5:tus ordinarius förordnad, och faculteten dymedelst i fullkomligt stånd at wederbörande til fullt nöje betiena och underwisa, utan at derwid någon extraordinarius behöfwes. Som ock

5. en långlig praxis gifwer wid handen, at facultas philosophica altid warit et seminarium facultatis theologicæ, så at när professores med nytta beklädt en filosofisk profession, hafwa de mäst och hälst til ledigblifwande theologiske professioner blifwit befordrade.

6. Der åter adjuncten Kammecker skulle lemnas detta extraordinariat, lära strax flere adjuncti, som äro iienstgiörandet äldre och hafwa lika om icke större skiäl för sig stridande, falla Eder Kongl. Maj:t med sine ansökningar beswärlige. Änteligen

7. torde desse extraordinarii professores begära säte och suffragation i consistorii och facultets-ärender, hwarigenom et stort inbrott oförnekeligen skedde emot både constitutioner, Kongl. bref och privilegier.

Detta är hwad Consistorium Academicum til följe af sin underdånigste plicht bordt Eder Kongl. Maj:ts allernådigste ompröfwande underställa, förblifwande med oafslätelig zele och diupaste soumission, Stormächtigste allernådigste Konung, Eder Kongl. Maj:ts

allerunderdånigste och troplichtigste undersåtar

Olof Celsius

Ac. h. t. Rector.

Er. M. Melander. Andreas Winbom. J. Wallrave. Olof Rudbeck.

Laur. Roberg. And. Grönwall. El. Frondin. And. Boberg.

S. Klingenstierna. Matthias Asp. Magnus Beronius.

Petrus Ullén. . . . Gabr. Mathesius.

Petr. Ekerman.

Upsala d. 8 Julii 1737.

(Original i Riksarkivet.)

100.

Konsistorium till änkegreffvinnan Ulrika Gyllenstjerna med önskan att se skytteanska professuren besatt med svensk man. Upsala d. 9 sept. 1737.

Til Grefwinnan Fru Gyllenstierna.

Näst de otaliga nådewälgerningar och härliga förmåner, hwilka wi så samt som synnerlig med diupaste wördnad tilstå och erkienne genom then alswäldige Gudens underbara försyn och theas Majestäters Sweriges konungars och regenters nådigste försorg och mildhet hafwa brackt thenna kongl.

academien til sitt nu warande fulkomliga flor och lustre, påminner sig consistorium academicum i lika måtto med all uptänkelig tacksamhet thet ansenliga och högt prisvärda testamente och donation til en eloquentia och politices professions ewärdeliga underhållande wid thenna kongl. academien, som fordom Kongl. Mayestäts och Sweriges rikes riddare och Upsala academies högtförtiente Cancellor then Högwälborne Baron och Herre Johan Skytte år 1622 här welat göra och inrätta. Och emedan bemälte Skyttianska profession genom salig professoren herr Johan Hermanssons död för någon tid sedan är ledig blefwen, och consistorium academicum med wördsam fågnad låtit sig berätta, att Högwälborna Fru Grefwinnan och Riksrådinnan skal, i följd af högbemälte testamente, behagat antaga sig curatelen och förmynderskapet för Skyttianska donations handhafwande, altfördenskul lefwer consistorium academicum i den ödmiska tilförsickt, såsom ock wördsamt anhåller, det tacktes Högwälborna Fru Grefwinnan och Riksrådinnan under thetta sit första högtförnåma anträde til administration af högbemälte testamente och therwid nu förekommande Skyttianiske professors tillsättjande icke gå denna kongl. academiens ledamöter så förbi, att ju någon lärd, erfaren och til berörde profession af akademiske societetens ledamöter skickelig och wäl meriterad man kan wid thetta tilfälle komma i höggunstig consideration och åtanka. Och thet så mycket mer, som nu snart mot samfälta fyratyo år merbemälte Skyttianiska profession af svenska professorer berömligen är worden förwaltad och bewakad. Men der denne consistorii academici önskan skulle icke winna hos Högwälborna Fru Grefwinnan och Riksrådinnan et nådigt bifall, så är nådiga Grefwinnans wilja i detta måhl wår lag, den wi både hierteligen wörda och effterlefwa; kunna dock lika som förut å den samma händelsen se och höra i bland folket et sådant omdömme och infall, att ehuru Upsala academia är den aldra älsta academien här i Norden, ja äldre än många utlänska universiteter, ägt efwen ock ifrån många år tilbakas det tilräckeligaste antal både på lärare och studerande ungdom och i följe deraf warit i stånd, utom att sielf förse sig med habiles docentes, att wid förefallande ledigheter til alla de öfrige kongl. universiteterne här i riket göra förskott på så många lärda män, som de betarfwat, och än til en del med heder hos dem sina professions ställen och tienster beklåda, skal [hon] likwål nu ei kunna upgifwa et så skickeligt och capabelt subjectum, som den nu lediga warande Skyttianska profession erfordrar. Uti nådiga Fru Grefwinnans och Riksrådinnans högtförnåma gunst och bewågenhet recommendere wi oss för thet öfriga och med diup wördnad oföränderligen förblifwa.

Upsala d. 9 sept. 1737.

(Kopia i Kons. arkiv, Literæ ad varios.)

101.

Konsistoriets protokoll vid kanslern Grefve Gustaf Bondes besök den 10 och 11 februari 1738.

1738 d. 10 februari consistorium academicum majus, närwarande hans höggrefweliga Excellence och denne kongl. academiens Cantzler högwälborne herr Grefwe Gustaf Bonde.

Reverendissimus Pro-Cancellarius herr Doctor Joannes Steuchius.

Rector magnificus herr Joannes Reftelius.

Doctor Celsius.

Professor Frondin.

Doctor Melander.

Professor Klingenstierna.

Professor Winbom.

Professor Celsius.

Professor Asp.

Bibliothekarien Norrelius.

Professor Beronius.

Professor Ullén.

Professor Wallrave.

Professor Mathesius.

Archiater Rudbeck.

Professor Ekerman, som förde protokollet.

Professor Roberg.

Professor Ihre.

Professor Grönwall.

Qvästor Rommel.

§ 1. Sedan hans höggrefweliga Excellence hade intagit sitt säte wid bordet, så yttrade sig högbemälte hans Excellence i följande tal: Som det är min fågnad att förnimma samtelige herrarne wara wid et godt tilstånd, så föränlåtes iag äfwen att aflägga min wälmenta tacksägelse för den äran de giort mig, att de hos hans Kongl. Majestät behagat denominera mig till denna berömliga academiens cantzeler. Hans Kongl. Mayestät har i anseende derpå allernådigst täckts förordna mig dertill och förmodar mig således kunna vinna tilfälle att wisa det sinnelag och den nijt, som jag bär för studier och et literat wäsende, hwilket iag är utsedd att befordra wid denna academien, warandes det så mycket nödigare och angelägnare, som bokwett är sielfwa ursprunget och grundwalen till et rikes wälstånd och beständiga lycksalighet, emädan då aldrig kunna fela tiänlige och nyttige subjecta att på mångahanda sätt understödia det allmänna bästa. Min flit och åhåga skal venerandum consistorium aldrig sakna, utan twärt om försäkrar iag, det wara mit nöje, enär consistorium academicum gifwer mig wid handen, hwarutinnan iag kan åstadkomma något, som antingen ländar denna illustre corps en general til wilja eller des ledamöter enskilt till någon behagelig tjenst.

Högwördigste herr ÄrkieBiskopen och ProCancellarien swarade å consistorii wägnar härpå med en prydelig lyckönskan, betygandes derhos consistorii wördnad för hans Excellence.

§ 2. När detta hade gått för sig, läste hans Excellence sielf up af constitutionerne c. 2. de officio cancellarii och frågade i anledning af de orden: »Videbit cancellarius, ne quid detrimenti capiat academia, sed ut ejus jura sarta tectaque conserventur», om något woro at andraga, hwarutinnan academien i sina privilegier och rättigheter blifwit förfördelad, emädan hans Excellence kunde försäkra, att på den händelsen det skiedde, skulle Hans Majestäts nådigste nöje wara att det strax hämma och företaga. Rector utlät sig, att woro wäl tid efter annan någre försök giorde, hwilka likwäl, på consistorii giorda remonstrationer å behörig ort, blifwit rättade och motade. I synnerhet nämndes det project, som wid sista riksdagen ifrån protocolls deputationerne til samtliga riksens plena blifwit ingifwit, angående [att] executionen och jurisdictionen skulle academien fräntagas, och den förra tillkomma landshöfdingen, men den senare höra stads magistraten til.

Hans Excellence utlät sig, att Hans Kongl. Majestät lærer sådant aldrig tillåta emot academiens privilegier, utan wil dem i hwad mål som åstundas snarare förmera än förminska.

Consistorium recommenderade detta ärendet hos hans Excellence, der bemälte project nästa riksdag skulle åter komma före. Wid de orden »visitabit academiam ad minimum semel in anno» förklarade sig hans Excellence att gierna willia komma öfwer, så ofta han tid och läglighet der til kan hafwa, och det ju oftare, ju häldre.

Åter wid orden: »lites ad se ex provocatione prolatas cum duobus vicinis Episcopis etc. dirimet» frågade hans Excellence, om detta någonsin warit practicerat. Consistorium swarade, att det i förra cancellarii, hans Excellences sal. Grefwe Cronhielms tid skiedt en enda gång, då han adjungerade sig Biskopen Rudéen och Witte samt secreteraren Wilde och afgiorde den twisten, som språkmästaren Papi då hade med räntcammaren om fria husrum.

§. 3. Härpå företog hans Excellence sig catalogum prælectionum publicarum och under det samma upslog cap. 19 i constitutionerne de lectionibus.

Wid de orden: »dabunt operam singuli, ut annuo spatio lectiones suas finiant», stannade hans Excellence och påminte, att woro wäl, om professorerne efwen denna puncten effterlefwa kunde, som hans Excellence likaledes afrådde perplexitates et subtiles tricas scholasticorum et logicorum.

Af det tillfället, att det omrördes om timmen för hwarje professor, och professorerne Wallrave, Frondin, Celsius och Ihre, som här tils läst kl. 1 effter middagen, beswärade sig der öfwer, att som den studerande ungdomen till en stor dehl spisar nu wid sina kosthåld kl. 12, hwilket i förra tider skiedt kl. 11 öfwer alt, så händer ganska ofta, att de ei så snart på måltiden hinna att biwista deras lectioner, och således understälte hans höggrefweliga Excellence i underdånig ödmiukhet, om icke de i stället för kl. 1 efftermiddagen måtte få hålla sina lectioner kl. 11 til 12 förmiddagen; altså biföll hans Excellence

för de anförde skiäl och omständigheter, att dessa lectioner måge flyttas från 1 till 11.

§ 4. Hans Excellence frågade härwid herr Ärchiebiskopen, om des embetssysslor tillåta honom att understundom afhöra professorernes lectioner på academien eller disputationer. Bemälte herr Ärchiebiskop sade, att han gör det så offta, och när öfrige åliggande sysslor kunna honom sådant tillställa, underrättandes han sig doch wid alla tilfällen om det, som docentium et discentium studier kan angå, hwarföre han tryggeligen kunde hans Excellence i ödmukhet försäkra, att här wid academien finnes både docentes och discentes så lärde, qwicke och skickelige, som wid någon academia kunna önskas, och som wid denna academien i förra tider varit.

Widare på hans Excellences frågan, om rector, som effter constitutionerna bör lectiones publicas subinde auscultare, hinner med det att fullgiöra, yttrade sig rector, att han de förra sina rectorater det giort, men emädan ferierna denna tiden varit, har han det ännu i detta rectoratet ei kunnat göra.

§ 5. Sedan hans Excellence hade gådt igenom lectiones theologicas, frågade hans Excellence, om någon tracterar theologiam naturalem, hwilken hans Excellence håller ganska nödig emot en atheus och indifferentist, hwaraf denna tiden är en larga messis.

Theologi swarade, att de den wid gifwit tillfälle äfwen förklara, men professor Ullén yttrade sig, att han är sinnad nu, sedan han absolwerat logicam och metaphysicam att ex professo tractera theologiam naturalem. Hwilket behagade hans Excellence wäl.

§ 6. Wid lectiones juris consultorum påminte hans Excellence wara ganska nödigt, att regerings-formen flitigt föreläses ungdomen. Rector berättade, att han flere gånger sådant de studerande hade förestält; äfwen sade professor Wallrave sig nyligen den i sit privato collegio hafwa afhandlat, som och professor Grönwall giort det samma för en tid sedan, som han ock såsom politicus af gazettorne wisar noblessen och flera, hwad ändringar i regeringar, tid efter annan, kunna förefalla.

§ 7. Wid medicorum lectiones frågade hans Excellence, om här skier offta anatomie, och fick det swar, att assessor Rosén gör här wid en särdeles flijt: Åter om i botaniquen något wises, hwartil archiatern Rudbeck swarade, att assessor Rosén efwen bör läsa der, men wet intet, om han på 2 år hållit några lectioner. Härwid uplästes Gustaf Samzelii supplique, som nu förestår bemälte trädgård, til hans Excellence, deri han anhåller om förbättring på sin lön.

Som hortus botanicus berättades wara i slätt tillstånd, emädan til des förnödenhet woro mycket litet anslagit, så önskade hans Excellence, att någon utwäg kunde finnas til någon cassa, hwarigenom drefbänkar, pomerantshus med andra tillhörigheter borde förskaffas samt efwen trädgårdsmästaren med någon tillräckeligare lön upmuntras att göra derwid så mycken större flit,

som ock hans Excellence lofwade af de simplicia, som han sielf i sina trädgårdar äger, willia förära academien.

Äfwen pröfwades nödigt, att Consistorium i framtiden woro omtänckt att lägga an et laboratorium chymicum, som ock apothekaren skulle af facultate medica tillhållas att effterlåta studiosos medicinæ få fri tillgång att se des præparatoria pharmaceutica.

Doctor Roberg åtog sig att emedlertid läsa, hwad som nödigt pröfwades i chymien af Lemerio och andre.

Wid detta tillfället omtaltes, att nuwarande apothekare Lambert är mächta dyr på sina medicamenter, hwilket til större delen kommer deraf, att han är privilegierad att wara allena här i staden.

Hans Excellence sade, att han måste alfwarligen påminnas, det han sitt undfångna privilegium intet missbrukar, samt att facultas medica utger af trycket den wanliga apothekare taxan, wederbörande til underrättelse.

Här wid kom att talas om promotionibus uti medicin, då hans Excellence recommenderade hos bemälte facultet, det inge andre der till måge komma eller befordras än de, som der till giort sig wärdige och skickelige samt äro både faculteten och academien till heder.

[§ 8.] Wid lectionibus philosophorum och professionerne [sic] astronomiæ frågade hans Excellence, om här woro accurate och fullkomlige glober, hwartil professor Celsius swarade, att det woro wäl åtskillige på bibliotheket af Bleau förfärdigade; men att det behöfwes, effter de förra äro felachtige, 1 par nyare, som kunna ifrån Engeland införskrifwas för 8 genéer [ɔ: guineer]. Hans Excellence gaf sitt bifall til sådane globers inlösen.

Wid professionerne [sic] Euclidis eller Geometriæ frågade hans Excellence professor Klingenstierna, om af de studerande woro några, som hade särdeles avancerat i algebern, hwarpå swarades, att här woro åtskillige och äfwen af noblessen, som han i synnerhet kunde recommendera, öfwerstlieutenant Woltemats son och des cousin, Örnsköld.

Lade ock professor Klingenstierna til, att han hade af ærario begärt en liten prænumeration att inkiöpa för sin räkning nödiga instrumenter til physiquen och dylikt, som han ärnade för ungdomen proponera.

Hans Excellence utlät sig, att han bemälte prænumeration gierna bifaller, och önskade des utan, att här woro tilgång att inrätta en professio physica, som kunde tillika tractera œconomiam och historiam naturalem.

När hans Excellence kommit til de sista orden af detta capitlet, hwarest puritas latini sermonis pro indole cujus cunque disciplinæ anbefalles, så utlät han sig, att denna war academie derföre i alla tider hafft hos utländingarne et särdeles beröm, det man ock hädaneffter bör söka att bibehålla.

§ 9. Änteligen frågade hans Excellence hwad dagar, som disputationer och orationer pläga hållas, hwartil när consistorium hade swarat, att de förra hållas ons- och lördagarne men de senare efwen på andre dagar, som tiden,

hwilka de angå, kan infalla. Härwid erindrade hans Excellence, att orationerne måge hållas hälst och mäst på ons- och lördagarne, likasom disputationerne, på det de publicke lectionerne ei för deras skull skola stå tillbaka.

§ 10. Widare ingaf hans Excellence en Kongl. Mayestäts remiss af d. 17 januarii på beridarens Georg Friedrich von Waldens giorda ansökning, att et beridare hus måtte effter 1696 års stat här blifwa inrättadt den studerande ungdomen til tjenst, och han der till beridare blifwa antagen, hwaröfwer han begärte, att consistorium wille lemna sin utlåtelse, att hans Excellence i anledning deraf måtte inkomma til hans Kongl. Majestät.

§ 11. Sist berättade Hans Excellence, att Hesselius, som har consistorii lof och tilstånd att informera i engelskan, mycket anhåller hos honom att få fullmakt på engelsk språkmästare utan att begära derföre någon lön eller gravera staten, och tyckte hans Excellence, om consistorium ei hade något serdeles derwid att påminna, att sådant måtte honom bewiljas, då desse conditioner skulle i fulmachten per expressum utsättias.

1738 den 11 februari consistorium academicum majus, närwarande illustrissimus Cancellarius hans Excellence Grefwe Gustaf Bonde.

Högwördigste herr Archebiskopen samt alla de öfriga consistorii ledamöter, som i går woro tilstädes.

§ 1. Hans höggrefl. Excellence företog sig nu det 11 cap. de qvæstore ejusque officio; frågades om qvæstor tilfölje af kongl. reglementet och 12 §. ingifwer månadtelligen sina förslag?

Qvæstor swarade, att han hade ingifwit för sistlidne november, som sedermera woro remitteradt til contoirtet, men för januarie sistlidne hade han intet gjort något, effter inga räntor i denna månaden influtit.

Hans Excellence förmente, att med månadsförslagen effter den åberopade §. i reglementet aldeles hädaneffter måtte af räntmästaren förfaras och det wid answer til görande, nemligen således att räntmästaren för hwarje månad ingifwer sit förslag til bokhållaren, och bokhållaren, sedan han det med fogdarnes insände förslager confererat, lefwererar det til inspector ærarii, som det med consistorio hafwer att communicera.

§ 2. Sedan frågade hans Excellence, om och huru offta räntecammaren plägar inventeras?

Swarade consistorium, att der i förleden julio hållits inventering, hwaraf en specification nu ingafs på de befinteliga medlen, och som der af syntes, att en post stor 9824 daler kopparmynt warit då hemma i räntemästarens hus i transport- och privatorum sedlar, så tog hans Excellence deraf anledning, att som constitutionerne så i detta 12 cap. biuda, att qvæstor reditus tam ordinarios quam extraordinarios tempestive colliget ac ærario inseret, som i 22 cap. de inspectoribus ærarii, hwilka skola tillse, ut quod ex reditibus academice qvæstor colligit, justo tempore ærario inseratur, locoque tuto et bene mu-

nito asservetur, samt att kongl. reglementet i 19 och 20 §. uttryckeligen befaller, det alla academix medel skola i säkert rum insättias och förwaras under 3:ne serskilte och olika lås och nyklar, men att räntmästaren ei tillåtes under sit ensamma lås och nyckel behålla academiens medel, erindra, det desse publique medlen måtte förwaras in loco publico, men ei privatim hos quæstor eller någon annan, effter lagen är härutinnan så klar och tydelig.

Räntmästaren gaf här wid tilkiänna, att han wid wisse tilfällen behöfwer hafwa penningar i Stockholm, hwilka ock der för hans räckning pläga af spanmålshandlarne insättias. Hans Excellence tillät fördenskul, att en wiss summa må lemnas under räntmästarens disposition, hwilken kan ökas eller minskas, efftersom omständigheterna fordra, men att denna summan förut upgifwes i consistorio, utan hwilkets minne och befallning det ei må skie.

§ 3. Hans Excellence frågade vidare, om icke til ærarium effter constitutionernes lydelse äro 3 nyklar, af hwilka en bör wara hos quæstor och de andre hos hwardera af inspectoribus.

Der til swarades, att för yttra dören woro allenast et hängelås och en nyckel, men til det inra woro 3 nyklar.

Hans Excellence finner wara bäst, att alla medlen, bestående så i penningar som läne bancosedlar, stipendiatsedlar och af hwad titul det mera wara kan, skola stå på et och samma rum med 3 lås före, men att i det yttra rummet kunde allenast den summan bli stående, som räntmästaren woro af consistorio lemnad att disponera. Härwid anförde professor Beronius, att han under de 2 åren, han varit inspector ærarii, wäl hafft en nyckel til inre rummet, derest en summa penningar skall wara, hwilken aldrig blifwit honom tillräknad, och han fördenskul ei wet, om der är mer eller mindre.

§ 4. Wid det att en lista ingafs på academiens spanmåls debitorer ifrån 1726 til 1735, bestigande sig deras rest til 25883 daler kopparmynt; undrade hans Excellence storligen, att penningarna på en så lång tid ei effter contracterne redan wid de förfallne terminerna af wederbörande quæstorer blifwit incasserade, emädan kan hända, att många, som då warit solvendo, sedermera blifwit falites.

Räntmästaren sade, att något sedermera blifwit betalt, hwarpå han skal ingifwa til hans Excellence sin förtekning.

Hans Excellence yrkade fördenskul starckt derpå, att räntmästaren noga vigilerar och icke allenast med all flit indrifwer denna skulden, emädan tilgång är, utan ock hädaneffter, wid des answar, icke låter några spanmåls-handlare utom den förelagde terminen nyttia penningarna, som böra wara i ærario, och af hwilka ærarium sielf kunde winna interesse, om de i rättan tid incasserades. Skulle åter af debitorerna några ei wara solvendo, så visa förordningarne, huru dermed bör procederas, då man häldre må afskrifwa summan såsom förlorad, än hon skal stå til boks, och ingen styfwer deraf är tilwäntan-

des, doch at der wid så lagligen förfares, att cammar revisionen ei får något derpå att tala.

§ 5. Af den upsats, som räntmästaren ingaf på academiens nu för tiden warande medel, befans likaledes att på 1736 års wäxt woro återstående 8000 daler kopparmynt, hwarföre hans Excellence wille weta orsaken til, emädan köpmännen förmodeligen ei woro lemnad så lång termin til betalning.

Consistorium med räntmästaren swarade, att i contracterne lemnas dem 3 terminer in Aprili, Julio och Octobri att betala den undfångna spannemålen, hwarmedelst academien merendels plägar prosperera något öfwer länets markegång, och det i följe af kongl. reglementet 18 §, som biuder, att spannmålen skal förtryttas til högsta markegång på de ställen, der säden dyrast är.

Hans Excellence lät sig den nyss åberopade § föreläsa, hwilken tillika förmår, att räntmästaren måste med flit pådrifwa, att penningarne effter slutne contracter i rättan tid blifwa i academiens ränto cammare inlefwereade, så lagandes, att han academiens spannmål til säkert folk borthandlar, att han är wiss om penningar, och academien på intet sätt deruti må komma att korta; och befalte räntmästaren, att han detta sig til effterlefnad änteligen föreställer.

§. 6. I samma upsats specificeras en utestående post af 7700 daler kopparmynt, hwarpå räntmästaren på tilfrågan swarade, att det woro de medlen, som dåwarande inspectores ærarii, doctor Roberg och professor Klingensterne, upburit under den tiden, quæsturen stod ledig effter salig Landbergs död, och som han dem ännu ei inbekommit, så har han sådant dem til last måst upföra. Professor Klingensterne swarade, att de penningarne äro redan i academiens ärender utgifne, och felar allenast liquidation med räntmästaren, så skal den saken straxt bli klar.

Hans Excellence önskade, att det ju förr, ju häldre måtte skie.

§. 7. Frågade hans Excellence, när den sista academiens hufvudbok blifwit til kongl. cammar collegium insänd, och swarade consistorium, att i sommars skickades 1731 års hufvudbok och 1732 års stat til framledne hans Excellence och cantzleren Gref Törnflycht, som lofwade den samma til kongl. cammarcollegium aflefwere låta.

Hans Excellence yttrade sig, huru det wille förswaras, att så långsamt med räkenskaperne tilgår twärt emot kongl. reglementet, som en skyndsammare tid förelägger, hwarpå förmodeligen torde komma observationer. Consistorium swarade, att det något kommit att dröjas med räkenskaperna för salig Landbergs infallande dödsfall, och att hofräts cammereraren Hök, som åtagit sig dem til afslutande, blef af sine andre ämbetes syslor uppehållen.

Hans Excellence begärte der hos weta, om räntmästaren och fogdarne i rättan tid inlefwere sina räkenskaper, hwarwid räntmästaren Romel utlofwade, att de 4 års räkningarne, som för honom ännu återstå, skola oförnekeligen innan d. 1 maii nästkommande bli färdige, så att de då kunna tilställas contoiret.

Hwad fogdarnes räkenskaper beträffar, så brukar consistorium derwid alfvarsamhet, som wara bör, och äro de alle inkomne.

Hans Excellence recommenderade til consistorium, att med räkenskaperne måtte skyndas.

§. 8. På hans Excellences frågan, om på bemälte academie räkenskaper pläga ifrån cammarrevision några observationer formeras, swarade consistorium med ja, och att nyligen ankommit en stor hop på 1731 års räkenskaper, som til d. 26 april nästkommande skola förklaras.

§. 9. Kom att talas om de byggningar och reparationer, som nu woro de angelägnaste, och nämdes fördenskul —

1. Bibliotheks takets betäckande med förtent bläck, hwilket bläckslagaren Mezger projecterat skulle ungefärligen komma till 10 a 11000 daler kopparmynt.

Hans Excellence kiände både bemälte Mezger för sit goda arbete och gaf derhos sit höggunstiga bifall, att denna bygnaden må skie med bläck, effter dermed kan ansenligen sparas, när twärt om jernplåtar skola hwart 4:de eller 5:te året omstyckas [o: omstrykas] med stor kostnad: allenast påminte hans Excellence, att wid sjelfwa påslagningen måtte en förständig man wara tilstädes, som noga examinerar, att arbetet blir upricktigt och så jämkadt, att inga läcken der framdeles måtte skie.

2. Skal den nederbläste [stall]flygeln til taklaget förfärdigas, men med sielfwa innanredet står an, tils man får se, om hans kongl. Majestät är så nådig och bifaller, att academien må ur statscontoiret niuta 1696 års stat til beridarehus med hwad mera, som dertil hörer.

3. Angående Nosocomii huset begärte hans Excellence, att doctor Roberg wille til consistorium ingifwa sit förslag til des inrättning och upbyggande, och när consistorium det sedermera hos hans Excellence anmäler, lofwar hans Excellence det i giörligaste måtto befordra.

4. Berörande den bygnaden til bibliothekets utwidgande, som i salig hans Excellence Gref Cronhielms tid blifwit resolverad, och bibliothecarien Norrelius i anledning af den resolution nu påyrkar, yttrade sig hans Excellence, att står den wäl fast, men lärer för tilgång af medel komma att något upskiutas.

Consistorium påminte här wid, att auditorium Gustavianum minus nu synes wara aldeles oumgängeligt, effter här blifwit tilsatte professores extraordinarii, så att på den händelsen, det rummet borttages, wissa lectioner då publice måste uphöra.

Herr Archebiskopen trädde af för sin opasslighet skull.

§. 10. Hans Excellence slog up staten och fann der allenast wara 4 ordinarii theologi och frågade fördenskul hwar 5:tus ordinarius niuter sin lön

Consistorium swarade, att den 5:ta theologiæ professio först kommit i bruk 1723, då biskop Eric Benzeliuss, som niöt bibliothecari lönen, den före-

trädde, som¹ superintendenten Wallin wid samma bibliothekarii lön, derpå professor Winbom med logices och metaphysices professions lönen, och nu professor Beronius med poëseos professions lön.

Professor Grönwall, på facultatis philosophicæ wägnar, anhölt, det hans Excellence wid existerande tilfälle täckes förhielpa den philosophiska professionslönen til facultatem philosophicam tillbaka, på det alt måtte komma i ordning effter stat och constitutioner.

Professor Beronius erindrade, att wid sista besättiandet af 5:ta professione theologica, som war i fiol, är hwarken i facultet eller consistorio någon påminnelse giorder der emot, utan ansågs den såsom nyttig och gagnelig för den studerande ungdomen, hwilket consistorii academici utlåtande til swar på framledne cancellarii Gref Cronhielms bref af d. 26 januarii 1737 nogsam utwisar.

§. 11. Berättade hans Excellence, att en eller annan facultet skrifwit honom apart til, och utan att det skiedt consistorialiter, och frågade, huru praxis härutinnan woro?

Consistorium yttrade sig, att när någon sak communiceras med consistorio, som kan angå den ena eller den andra faculteten, så inhämtar consistorium wäl facultetens utlåtande, men swarar dock in pleno eller consistorialiter; dock finnes några ärender, som äro meræ facultatis, då så wäl Hans Kongl. Majestät som de förra cancellarii plägat skrifwa i de omständigheterna faculteterne allena til.

§. 12. Begärte hans Excellence en upsats så wäl på alle nu för tiden warande stipendiarii regii som magnatum, på det han må wara i stånd wid deras hos honom giorda ansökningar att weta någon närmare beskaffenhet derutinnan. Consistorium lofwade denna upsatsen med det första skola öfwersändas.

§ 13. Angående de i constitutionerne och 21 cap. föreskrefne ferierne, påminte hans Excellence, att de ej måge förlängas, utan att lectionerne dereffter straxt skola anställas, och om ungdomen sig ej infinner, hölt hans Excellence rådeligast, att et programma anslås, hwarutinnan förkunnas, det lectionerne utan uppehåll skole fortsättias på de anbefalte tider: men skulle ungdomen ändock effter itereradt anslag ei inställa sig utan lemna auditoria vacua, så äro likwäl professores då ursäktade.

Detta skal så skie.

§ 14. Ingaf hans Excellence professoris extraordinarii Halenii hos Hans Kongl. Mayestät insinuerade och til högbemälte hans Excellence remitterade supplique om säte och stämma i consistorio och facultet.

Consistorium aflade aldra ödmiukast sin tilsäijelse derföre, att hans Excellence permitterade dem att härwid få anföra hwad constitutioner, privilegier och praxis kunna wid handen gifwa.

¹ Man skulle i stället för "som" vänta "och efter honom".

§ 15. Öfwergaf hans Excellence til rector facultatis philosophicæ yttrande på adjuncten Muréns beswär emot bemälte facultet.

Consistorium skal der utinnan sig framdeles utlåta.

§. 16. Resolverade hans Excellence, att doctor Martin Lithenius får niuta til ändan den i Kongl. Mayestäts nådigste bref under d. 24 martii 1736, honom förunte ytterligare continuationen af stipendio regio.

§. 17. Lemnade hans Excellence til rector Rothenii supplique om stipendio regio och åstundade deröfwer consistorii utlåtande.

§. 18. Tog hans Excellence med mycken ömhet för denna gången afskied ifrån consistorii ledamöter, hwarpå swarades af rector magnificus, som tackade hans Excellence för des höggunstige wårdnad för denna kongl. academien.

(Efter Konsistoriets originalprotokoll.)

102.

Med. adjunkten N. Rosén till kanslern med anhållan att blifva tredje ordinarie professor i medicinska fakulteten, Upsala d. 13 mars 1738.

Högwälborne Herr Grefwe, Kongl. Maij:ts och Riksens Råd, cancellie Råd, Præses Illustris, och Upsala academie canceller.

Emedan Eder Höggrefwelige Excellence icke tog det onådigt up, då iag i Upsala understod mig at i underdån-ödmiukhet anhålla om Eder Höggrefwelige Excellences befordran till at bli Tertius medicinæ professor; fördenskull understår iag mig at wid detta tillfället i lika underdån-ödmiukhet reiterera samma min begäran.

Skiählen som skulle tyckas wara för mig äro 1:o at bägge medicinæ professorerne äro redan till så hög ålder komne, at både Kongl. constitutionerne, så wäl som sielfwa nödwändigheten frikallar dem ifrån det arbete, som bemälte constitutioner den medicinska faculteten pålägga. Fördenskull är ock h:r archiatern Rudbeck redan af Hans Kongl. Maij:tt dispenserad, och herr professoren Roberg har sedan min hitkomst icke orkat med at hålla något collegium privatim, och sällan läsit publice. Fördenskull tyckes Qvæstio An? wara nog klar. 2:o har iag i 10 åhr warit adjunctus, och tillika effter Hans Maij:ts nådiga förordnande, i 7 åhr giordt professoris medicinæ tjenst, och så godt som allena under den tiden fullgiordt hwad constitutiones academicæ af hela faculteten fordra, ty publice har iag läsit det som h. archiatern Rud-

beck skulle tillkomma och privatim det h. professoren [Roberg] åligger, och tillika manuducerat medicinæ studiosos till sielfwa praxin, som här icke förr skiedt. Hwad flit iag derwid användt hoppas iag icke är obekant. Mine elever, som dels nu äro medicinæ doctores dels och förtiena nu snart bli der-till promoverade, kunna derom bära wittnesbörd. Likaledes consistorii academici underdåniga bref till Hans Maj:tt, i hwilket hela consistorium då anhöll om at få behålla mig qwar, när iag wardt kallad till Physices profession i Lund. Jag skulle och tro, at Consistorium Academicum icke annat kan än äfwen nu lemna mig dylikt wittnesbörd, i fall Eder Höggrefwelige Excellence skulle finna nödigt at sådant infordra. Men concurrence och andra omständigheter göra, at iag säkerligen i denna min ansökan får så af consistorio som af faculteten refus, i fall Eder Excellence skulle wela den med dem communicera.

Eder Höggrefwelige Excellence nådiga utslag underkastar iag mig med all diup wyrndad, utbeder mig allenast i underdån ödmukhet at eij behöfwa underkasta eller exponera mig consistorii eller facultatis medicæ refus, samt at Eder Höggrefwelige Excellence behagar taga i nådigt öfwerwägande, huru ganska swårt det är för mig at altstadigt göra professors tjenst, medan alla mine yngre medarbetare blifwa professorer. Jag framhårdar med diup wyrndad Eder Höggrefwelige Excellences

underdån-ödmukste tienare

Nils Rosén.

Upsala d. 13 Mart. 1738.

(Original i Riksarkivet.)

103.

Prokanslern till kanslern, anbefaller Reuterhjelm och Rosén att blifva ordinarie professorer (öfver stat), Upsala d. 14 mars 1738.

Högwälborne H:r Grefwe, Kongl. Majts och Riksens Råd, Kongl. cancellie Råd, och Upsala Academie Cancellor,
Nädgunstige Herre,

Såsom Eder Höggrefl. Excellence wid den af H:r doctor Reuterhielm hos Eder Excellence insinuerade supplique, at här wid academien blifwa antagen

til tertius professor juris ordinarius, behagadt infordra mitt och Consistorii Academici ödmiska betänckande; ty hafwer iag den äran, at härmedelst allenast uprepa hwad iag mundteligen tilförne haft tilfälle in för Eder Höggrefl. Excellence at föredraga; nemligen at iag för denna academien pröfwar nödigt, det något medel finnes, hwarigenom studium juris wid den samma med mera eftertryck och sådan drift, som uti de öfriga disciplinerne sker, måtte blifwa uparbetadt, samt ock hindras, at icke til landets och den academiska ungdomens ringa fördel denna angelägne wetenskapen wid andra och fremmande universiteter sökas måtte.

Det synes ock nu så mycket nödigare, at denna faculteten på något sätt förstärckes, som h:r professoren Reftelius, som snart är en 80 års man, sielf icke förmår at bestrida alla de stycken, som til hans profession höra, utan af Kongl. nåd fått tilstånd genom någon annans biträde söka lindring i sit besvär; såsom ock förmedelst doctor Ficks befordran til secretariatet et membrum af det antal, som facultas juridica förr pröfwadt nödigt wara, nyligen afgått. I hänseende hwar til, och at denna nödiga och den förnämste Rikets ungdom så nyttiga som begärliga wetenskapen måtte uti et bättre stånd och flor upbragt warda, kan iag icke annars, än i ödmiskhet styrka Eder Höggrefl. Excellence til alt hwad som på något sätt der til tiena kan. Och såsom det genom en tertii tillsättjande står at förmoda, ser iag intet hwad här mera hindra kan än uti facultate theologica, som är dubbelt så starck och med friska ledamöter besatt.

Hwad h:r doctor Reuterhielms person angår, har iag wäl intet haft tilfälle nogare at lära känna des skickelighet at wara en publicus docens; dock likwäl som iag af hans mångåriga resor, undfångna honoribus och beskedliga upförande hafwer orsak at döma til det bästa om honom, hemställer iag detta alt Eder Höggrefl. Excellences vidare nådiga ompröfwande. Men om så skulle hända, at bemälte D. Reuterhielm eller någor annor til ordinarius juris professor blefwe constituerad, tackes Eder Höggrefl. Excellence höggunstigt efterlåta mig i ödmiskaste förtroende underställa Eder Excellence, om icke samma nåd uti facultate medica Kongl. Lif-medico Nils Rosén kunde wederfaras, hwilken nu i 10 års tid, såsom adjunctus, med den flit och distinction betient den studerande ungdomen, som iag hoppas wara Eder Höggrefl. Excellence bekantare, än at iag behöfwer det berätta; och under det, nu i 7 år och det nästan ensam, förrättadt alla de sysslor, som professioner tilkomma, med publique lectioner, præsiderande, examinerande och annat. Hwilket ock så mycket nödigare warit, som bägge herrar medicinæ professorer til den ålder hunnit och så länge tient, at icke underligt synas bör, om de wid en mödosam sysla, den de i Glorwärdigst i åminnelse Konung Carl d. XI:tes regering började, omsider skulle tröttna. Som han är mig nermare förbunden, fördristar iag mig intet mera nämna til hans skäligen recommendation; utan befaller både

mig och honom i Eder Höggrefl. Excellences nåd och ynnest, som lærer skicka så det ena som det andra til academiens heder och sina underhafwandes hugnad.

Förblifwandes iag med oaflätelig trohet och wördnad

Eder Höggrefl. Excellences alraödmukaste tienare

Joan Steuchius.

Vpsala, d. 13 Martii 1738.

(Original i Riksarkivet.)

104.

Konsistoriet till kanslern, afstyrker doktor Reuterhielms ansökan att blifwa tertius ordinarius professor juris, Upsala d. 24 mars 1738.

Til illustrissimum Cancellarium i doctor Reuterhielms ansökande.

Det har Eders Höggrefl. Excellence under d. 3 hujus med consistorio academico höggunstigast communicerat doctor Reuterhielms hos Eders Höggrefl. Excellens ingifne supplique angående, att måtte han blifwa tertius juris professor ordinarius på samma sätt som förr någre gånger skiett uti facultate theologica, att qvintus theologus är förordnad, när någon af professoribus ordinariis i den fakulteten warit af ålderdom beswärad, och nu warande rector professor Reftelius blifwit för sine tiltagande år redan 1736 af hans kongl. Maj:t allernådigast dispenserad, med mera.

Hwarwid hos Eders Höggrefl. Excellence consistorium academicum ei underlåta bordt det aldrödmukast anmäla, at som ifrån första inrättningen af denne academien icke finnes en enda gång, at härstädes mera warit, än twenne ordinarii juris professores, enligt glorwördigst i åminnelse konung Gustaf Adolfs stat d. 7 juli 1621 (lit. A.), constitutionerne d. 20 junii 1626 (lit. B), drottning Christinas stat d. 25 november 1648 (lit. C), Carl Gustafs stat d. 12 junii 1655 (lit. D), constitutionerne d. 27 junii 1655 (lit. E), nya staten d. 8 junii 1699 (lit. F), altså håller consistorium academicum för hwarjehanda orsaker och swära effterföljder i framtiden nog betänckeligt at råda til det som af forna dagar ei warit wid denne academien brukeligt, utan synes gerad löpande emot constitutioner, stater och alla tider wedertagen praxis.

Hwad åter det skiälet beträffar, som doctor Reuterhielm sig til styrkia härutinnan åberopar, att en qvintus i facultate theologica både förr och efwen i nästledit år blifwit antagen, är derwid en hel annan och olika beskaffenhet, ty 1) är oförnekeligit, det antalet på de studerande i theologien är 6, om icke flere

gångar större än deras, som applicera sig till studium juris, hwilket så wäl af annat som deraf ögonskienligen förnimmes, at när facultati theologicæ äro anslagne 60 rum, så niuter facultas juridica allenast 15, at förtiga det efwen så många theologiæ studiosi innehafwa det så kallade stipendium collectaneum uti stiftet, 2) äro sysslorne så wida flere och drygare för en theologiæ professor, at han utom fakultets och consistorii sammankomster måste alla onsdagar för middagen, om icke offtare, biwista i domkapitlet de der förekommande hela stiftet och des presterskap rörande angelägenheter, 3) måste en theologiæ professor wid sin församling med predikande samt i öfrigit bewaka de erender som wid dess prosterie kunna förefalla, 4) plägar utom herr ärkebiskopen någon af professoribus theologiæ altid weljas til herrdagsman wid riksdagarne, då för sysslornes desto större drifft i domcapitlet och facultet samt pluralitets ernående i twistiga måhl qvintus theologiæ professor icke allenast finnes nödig, utan ock med publique och private föreläsningars hållande, under en theologiæ professors bortowaro länge nog wid riksdagen, mycket nyttig, 5) är primaria theologiæ professio och domprosteembetet här wid academien förknippadt med mångfaldigt answar och beswär. Ty en domprost måste, jemte sin professions bestridande, här dirigera trenne kyrkior och församlingar, sitta i domkyrko och hospitalsråd, at förbigå det ingen gerna hinner til den hedren, förrän wid högre år och ålder aldeles så, at afledne domprosten och primarius professor doctor Diurberg ei på 10 år warit i consistorio academico tilstådes, som han ock år 1730 om missommars terminen lät för den orsaken rectoratseembetet gå sig förbi (witnar lit. G), under hwilken tid hans Kongl. Maj:t af nådig omsorg för academiens flor och förkofring fann sig föranlåten den theologiska faculteten härstådes til den studerande ungdommens nytta och fromma at förstärka (wisar lit. H) med biskopen doctor Ericus Benzelius, superintendenten doctor Wallin och professor Winbom, kommandes efwen denna och de flere förr andragne omständigheter i consideration, när på framledne hans höggrefl. Excellence, dåwarande academie cantzlerens, herr gref Gustaf Cronhielms skrifwelse under d. 27 januarii 1737 och des derutinnan i anseende til doctor Celsii ålder samt mångfaldige hinder och beswär af domprosteembetet förmälte orsaker (likmätigt lit. J.) consistorium för sin del efwenledes biföll, att en qvintus theologus woro nyttig och nödig.

Häremot är facultatis juridicæ enda göromål at utan facultets och consistorii ärender besöria de publique och private föreläsningar til den studerande ungdommens tjenst och förkofran, och änskiönt rector professor Reftelius år 1736 för sin åkommande oförmodeliga döfhets och öronpassion sökte och efwen allernådigast erhöft dispensation ifrån sine föreläsningar på academien, ty widare begiärtes ingen frihet, så har likwäl sedermera denna swårigheten så ändrats, at han både redan hemma hållit för studiosis juris private collegier, som ock hädanefter tänker effter förmågan dermed at fortfara, som han ei heller wid wiktiga öfwerläggningar och consultationer undandragit sig

at biwista consistorii sammankomster, fast mindre at han någre facultets ärenden försummat: warandes det et behageligt prof af des styrka och krafter, at han på det 80:de året med särdeles mognad och uppmärksamhet kan förestå rectoratet och det til wederbörandes både fägnad och nöje hinner bekläda. Och är således förmodeligen ingen brist på docentes eller information i bemelte facultate juridica, när professor Wallrave såsom ordinarius och adjuncten Piscator, hwilken effter kongl. Maj:s egit allernådigste tilstånd under d. 25 october 1736 (ses lit. K) företräder oftanämde professor Reftelii eller den andre professoris ordinarii lectioner på academien, betiena de studerande, samt alla 3 gå dem hemma tilhanda med private öfningar i alla stycken, som af discentes åstundas. Dock kunde ännu skie desse juris studiosis en öfwerflödigare anwisning wid sina studiers inrättande, om doctor Reuterhielm wille fulgiöra [sin] i fjol erhålne venia docendi i facultate juridica, som ock den nyss förordnade academie secreteraren Fick lærer, jemte denna sin bestälning, uti processer och andra lagfarenhetens stycken de som det begiära kunna tilhanda gå och behörigen underwisa.

Desutan kan consistorium academicum det ei heller obemält lemna, at ingen qvintus theologus är någonsin tilsat worden här wid academien, som icke länge förut innom wärket med præsiderande och ungdomens flitiga information sig habiliterat och suttit antingen in munere professorio eller bibliothecarii, så at doctor Reuterhielms ansökning jemwäl i den omständigheten är ifrån de förenämdes nog skilgjachtig. Som ock salig professor Carl Lundius, hwilken af hwar owäldig dommare med största fog ägdt och äger det loford, at han uti jure warit en så widtberömdt docens, sedan han under flere års kostsamme resor i genom Dannemark, Tyskland och Holland kommit til Upsala hem igen, åtnöjde sig ifrån år 1666 med adjunctura juris härstädes, ehuru han för sin bekanta lärdom och ogemena studier hade wärkeligen tilbod af ordinarie profession i Dorpt och Åbo, til år 1674, då han först blef juris professor extraordinarius, och arbetade således hela 12 åren, innan han 1678 wardt här juris professor ordinarius. Flere sådane exempel at ei vidare andraga, utan härmedelst at bifoga denne händelsen, som nyligast infallit, at sedan bemelte Piscator förmärckt doct. Reuterhielms ansökande, har ock han funnit sig föranlåten at anmäla samma begäran för sig immediate til consistorium, effter som han berättar, det Eders Höggrefl. Excellence icke skal warit i staden, när han sådant om doctor Reuterhielm förstod, beropandes sig på sine in på 13 året gjorde tjenst wid adjuncturen, såsom ock wid professor Reftelii bestälning, som alt synes hafwa något at innebära.

Fördenskul och ehuruwäl consistorium gerna unnar och ser så den enas som den andras befordran, likwäl och emedan bägge löpa emot de ofwan högst-bemälte allegata, och man högst önskade, at alt hwad denne tiden så oförmodeligen, så i en som annan måtto, sökes och bestrides måtte redresseras och omsider förblifwa wid den fasta grunden och foten, som af forna tider i kongl.

constitutionerna privilegierne och successive sedan fastställt är, och således qwäfwä och förekomma alt vidare framdeles och i längden, så understår sig intet consistorium at biträda hwarken den enas eller andras ansökning i detta målet. Wi förblifwe i öfrigit näst den communicerade skriffstens återställande med oaflätelig djupaste wördnad

Upsala d. 24 Martii 1738

J. Reftelius acad. h. t. rector

O. Celsius.	Er. Melander.	Andr. Winbom.	M. Asp.	M. Beronius.
J. Wallrave.	O. Rudbeck ut in prot.	L. Roberg.	A. Grönwall.	
El. Frondin.	A. Boberg.	S. Klingensstjerna.	A. Celsius.	P. Ullén.
Gab. Mathesius.	P. Ekerman.	Joh. Ihre.		

(Efter kopia i Konsistoriets arkiv; originalet har ej kunnat anträffas i Riksarkivet.)

105.

Konsistoriet till kanslern, afstyrker A. Hellants begäran att få trycka sin disputation på både svenska och latin, Upsala d. 21 April 1738.

I anledning af de til Eder Höggr. Excellence utaf studioso Andrea Hellant i underdån-ödmukhet ingifne beswär deröfwer, at facultas philosophica wägrat honom, uti sin til trycket färdiga disputation, de novo modo piscandi in fluviis Norlandiarum, at trycka swänskan eller versionen gent emot latinet, har Consistorium Academicum, til hörsammande af Eders Höggr. Excellences nådgunstiga remiss under d. 27 nästwekne Martii, hwarföre afläggdes en all-ödmukaste tacksägelse, icke allenast inhämtadt berörde facultets ytterligare betänkande, som nu tillika med den omförmälte Hellants supplicque in originali öfwersändes, utan ock sedermera d. 15 i innewarande månad uti samma ärende warit tilsammans. Och finner Consistorium Academicum för sin del intet annat, än at merberörde Hellants begäran directe strider emot både Kongl. constitutionerne och den här tils, så in- som utrikes, wid academierne almänt wedertagne praxin. At förtiga de inconvenientier, som härutaf i längden skulle kunna til en myckenhet sig insmyga, är redan i början at befruckta, det opponenterne, i stället för at pröfwa respondentens capacitet och med alf-warsamma skiäl utleta sanningen i sielfwa hufwud materien, torde endast roa sig dermed at häckla och nagelfara versionen, som intet är rätta ändamålet af våra disputationer. Eders Höggr. Excellences nådgunstiga ompröfwande

underställer Consistorium Academicum aldraödmukast, om icke til at undwika et så owanligit procedere Helant gjorde bäst, at han tryckte sin version särskilt på samma sätt, som magister Stridsberg, professor Browallius och flere för detta giordt: då icke hwar och en wid exemplarens upkiöpande graverades med den latinska och swenska texten tillika. Wi förblifwa med oaf-lätelig diupaste wördnad etc.

Upsala d. 21 April¹ 1738.

J. Reftelius

Acad. h. t. Rect.

Er. Melander.

A. Winbom.

M. Asp.

J. Wallrawe.

And. Celsius.

J. Er. Fick.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

106.

Kanslern medgifver studenten A. Hellant att, trots konsistoriets afstyrkande, trycka sin disputation såväl på svenska som latin, Stockholm d. 27 april 1738.

Edle och Höglärde Herre Rector Magnifice, så ock Hög och Ehrewördige, Wälborne, Edle och höglärde samtl. Herrar Professorer.

Det har Studiosus Andr. Helandt d. 27 nestl. martii hos mig anhållit om tilstånd at uti des til trycket ferdiga disputation: de novo modo piscandi in fluviis Norlandiarum få trycka swänska versionen gent emot latinen. Och aldenstund uti hr Rectors och Consistorii Academici under d. 21 hujus til mig häröfwer inkomne betänkande icke anföres några hindrande skiähl och omständigheter, at icke desto mindre bemälte studiosus uti des ansökning må wilfaras, hälst och emedan jag icke kan finna sådant strida emot akademiske constitutionerne på något sätt, och man äfwen så wäl kan observera puriteten uti latinska språket, när den är skrifwen på den ena sidan, som om den wore skrifwen på begge, kunnandes ej heller någon stans finna, at latiniteten bör excludera wårdt egit modersmähl; thy håller jag före, det kan förberörde studiosus Helandt lämnas fullkommelig frihet at uti des disputation jemte latinen jämväl få mit emot trycka swänska versionen, hwilket jag hermedelst Hr.

¹ I texten står "27 april", men originalet, som ej kunnat anträffas i Riksarkivet, har tydligen varit dateradt den 21 april, som kanslerns svar angifver.

Rectori och Consistorio Academico tjensteligen welat förståndiga. Jag förblifwer städse

Herr Rectoris Magnifici och Consistorii Academici
hörsamste tjänare
Gustaf Bonde.

Stockholm d. 27 april 1738.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

107.

Professorerna Rudbecks och Robergs memorial i anledning af N. Roséns begäran att bli deras kollega, Upsala d. 8 maj 1738.

Hörsamt Memorial.

Angående Kongl. Lif-Medici och Medicinæ Doctorens Nils Roséns ansökan, at blifwa tertius medicinæ professor ordinarius wid Kongl. Akademien i Upsala, som af venerando Consistorio till facultatem medicam remitterad är och nu här jemte återställes: så har facultas derwid det allenast at påminna, som bägge Medicinæ Professores egenteligen angår, nämligen at Kongl. Lif Medicus och Medicinæ Doctoren anförer, huru som han med swårt och tråget arbete bägges deras tjenester förwaltar och i några år förestått. Hwar wid Professoren Doctor Roberg här med betygar, det han aldrig begiärt af Kongl. Lif Medico Doctor Rosén, eller tillitat honom derom at förwalta sitt embete: och altså ei eller ordsak hafwer at tacka honom derföre: men twärt om bemälta Doctor Roberg ofta klagat deröfwer, at Kongl. Lif Medicus Doctor Rosén emot Constitutionernes innehåld dragit åt sig de syslorne, som Theoriæ och Practices Professori tillägges och dermedelst honom hindrat, som bekant är. Efwen och förklarar Archiatern och Professoren Doctor Oluf Rudbeck här med, at Kongl. Lif Medicus och Medicinæ Doctoren Nils Rosén, som des vices på sig tagit uti Botanicis och Anatomicis, på alla dessa åren i horto botanico icke läsit. Hwilket Archiater efwenwäl wid Hans Excellenses illustrissimi cancellarii närwarelse uppå förfrågan berättat har; mycket mindre at bemälta Kongl. lif-Medicus och Medicinæ Doctoren Nils Rosén uppå trädgården och hortulanum behörig upsickt hållit, som alt för ögonen är. Eljest hwad bemälte Kongl. Lif-Medici begiäran anlangar, at blifwa Professor, så är det ei någon res facultatis, utan et Consistorii Majoris högst angeläget giöromål at yttra

sig der om; undragandes sig icke bägge Medicinæ Professores at säya sina meningar, när en libera suffragatio deröfwer anställes efter Constitutionerne, och ordningen till dem kommer.

Upsala d. 8 Mai 1738.

Olof Rudbeck.

Laur. Roberg.

(Kopia i Konsistoriets arkiv bland kanslersbrefven.)

108.

Konsistoriet till kammardeputation i anledning af E. F. Hjärnes förslag att sälja akademiens hemman till skatte, Upsala d. 29 augusti 1738.

Til riksens högloflige ständers cammar oeconomie och commerce deputation med swar på Erland Fredric Hiärnes ingifna memorial om skattelösen.

Det hafwer riksens högloflige ständers cammar oeconomie och commerce deputation under den 3 sistledne med consistorio academico höggunstigast communicerat notariens i Kongl. Majestäts och riksens bergs collegio wälborne Erland Fredric Hiärnes memorial, angående det academiernes anslagne hemman måtte fritt och obehindrat til skatte försäljas, utan att kongl. förordningen af den 19 september 1723 der wid skulle ligga någon i vägen.

Hwarutöfwer ehuru consistorii academici ledamöter efter befallning särskilt yttrat sin tanka, som närgående voterings protocoll bredare förmäler; så har riksens högloflige ständers cammar oeconomie och commerce deputations höggunstiga ompröfwande consistorium academicum likwäl ödmukast bordt underställa. Nemligen.

1) Om de af glorwördigst i åminnelse konung Gustaf Adolph denna kongl. academien donerade arfwegods och egna gårdar, som efter de följande Sweriges konungars allernådigste confirmation öfwer samfälte 100:de år under så många tidernas och lyckans omskiften af blodige krig och swåra påfölgder blifwit som en dyrbar clenod aldeles orubbade håldne, nu skola så fritt til skattelösen uplätas, hwarigenom de mista sin gamla frälse natur, art och egenskap.

2) Om icke til de publique husens i staden, som äro 4 auditorier, bibliotheket, anatomiesalen, kongs-stallet eller excercitie huset, academie-gården, botaniska örtagården och akademiens miölqwarn, men straxt utanför staden Ulfwa, Ekeby, Wattholma qwarnar, underhållande och nödiga reparationer

samt, der Gud skulle, som år 1702 beklageligen skiedde, straffa med eldswåda, å nyo upbyggande, wil wara aldeles outhälsamt att ifrån academiens hemman, som med timber och bielkar försedde äro, dugeligt wärke och materialier anskaffa och tilgripa, hylst nu sedan privati öfwer alt så noga begynt freda sina skogar, och ifrån crono-allmenningarna, som äfwen äro strängeligen förbudne, ingen tilgång gifwes.

3) Om icke den skattelösen, som för denna academiens hemman så blindt-wis utsättes till 2,196,000 daler kopparmynt, der den likwäl ei högre än til 20:de delen någonsin står att bringa, ansenligen förminskas, när academien ei allenast måste umbära sina städslepengar utan ock nödgas sina kiörslor och dagswärken wid academiens förefallande dryga byggnader i det dyraste betala.

4) Om räntan til academien med lika säkerhet kan utgå hos skattemannen, det ware sig antingen förra hemmanets åboe, som oförnekeligen måste fördiupa sig i giäld, innan han mäktar med hemmanet att inlösa, eller andre ståndspersoner, de der, såsom wid Wedewågs manufactoriet med academiens hemman, Qwarnbacka, Backa, Clementsboda och Gåsnäs, båda i Örebro län, skiedt är, ei så lätteligen kunna förmås til räntans årliga och tidiga præsterande, då academien ånteligen nödsakas, efter den sielf ej äger som Cronan executionen i händren, anlita wederbörande landshöfdingar och crono betiente om sin tilständiga rätts utsökande, hwilka alla steg ei utan beswär, tidsens utdräckt, kostnad och wärkeliga mistning för academien lära aflöpa.

5) Om icke jordägaren af et sådant academie-hemman fordrar dagswärke, skuts och annan fördel i åker och äng, hwarigenom ei annat skier eller kan skie, än hemmanet likasom styckas och förswagas, men dess rätta häfd och upodlande på långt när, som wederbör, icke förrättias, hwaraf följer, att academien, som enligt kongl. reglementet ingen ersättning af Hans Kongl. Majestät och Cronan wid någon förorsakad brist af misswäxt eller andra skadeliga händelser får begära, måste ansenligen komma att lida.

6) Om icke riksens högloflige ständer wid riksdagen 1723 alla dessa swårigheter krafteligen welat möta, då de, — ånskiönt framledne landshöfdingens högwälborne herr Baron Pehr Ribbings afgifna förklaring emot academiens hos Hans Kongl. Majestät i underdånighet andragne supplique om förskoning för en sådan academie hemmanens skatteförsälgning, hwilken notarien Hiärne, såsom en grundelig wederläggning af alla de skiäl, som af academierna allmenelig brukas, ur registraturen allegerar och sig til stöd påberopar, war dem wäl bekant, som [äfwen] kongl. förordningen af den 19 september samt presterskapets privilegier under den 16 october samma år, — tydeligen föreskrifwa et alment academie hemmans skatteköp med wissa och säkra præcautioner, låtandes på wederbörande föreståndares närmare mögnande och bepröfwande ankomma, när och huru många samt hwilka academiens hemman, såsom för de publique husen mistelige, kunde til skatte försäljas. Til efterlefnad hwaraf

consistorium academicum icke underlåtit att bewaka academiens fördel wid det nyligast faststälte skattekiöpet med Nyhammars bruks interessenter för Norrby i Medåker socken och Wessmanland, hwilket när det på offentlig auction 1717 inropades för 5544 daler kopparmynt, nu betaltes med 18000 daler kopparmynt, och ändå med det förbehåll, att skall derifrån lemnas nödigt timber til andra der intil gränsande skogslöse academie hemman.

7) Om icke notarien Hiärne fördenskul helt obefogadt in för riksens högloflige ständer söker misstyda denna academiens ledamöter, såsom de der till hwarjehanda privata afsickters befrämjande samt til academie fondens stora skada utan skiäl och orsak aldeles wägradt skattekiöpande, så att i anseende til academie hemmanen benemde kongl. förordning skolat hit tils warit frucktlös, som verba formalia lyda. Likaledes i hwad ackt och mening berörde notarius til någon annan rikets tarf och angelägenhet, twärt emot academiens wälfångne eller nådigste privilegier, stat och reglemente, welat de insamlade skattekiöpskillingarne skulle användas. Samt huru Nosocomii wärkets inrättande kan komma an mer eller mindre på consistorii hit tils brukade hushållning med academie hemmanen, enär hos riksens högloflige ständer wid näst förflutne riksdag af consistorio academico är öfwerbewist, att den staten intet är academien pålagd, utan att hwarken huset eller den fond, som ungefehr til 12000 daler kopparmynt der til finnes, rörer consistorii förwaltning.

8) Om icke consistorium academicum utan notarien Hiärnes påminnelse wist sig nog benägit för et observatorii astronomici upbyggande härstädes, när der til icke allenast för någre år sedan äro utifrån anskaffade nödiga instrumenter för 3,000 daler kopparmynt, ock nyligen til dess i stånd sättjande anslagne 9,000 daler kopparmynt, samt et tienligt stenhus kiöpt för 8000 daler kopparmynt; som efwen til årliga öfverskottet af ridscholan redan utwägar blifwit tagne. 9) Om det med en försiktig hushållning kunnat bestå, der consistorium academicum wid giordt anbud antingen af ett romerskt medaille cabinet, som skiedde år 1731, eller wid afledne archiatern von Bromells swänska mynte cabinet, år 1734, betungat academie räntecammaren och i et aldeles fruchtlöst capital stuckit en summa stor 84,000 daler kopparmynt: ty att andre curieuse malm cabinetter och rara samlingar warit academien budne til kiöps, wet consistorium eller dess protocoll intet af.

10) Om de af notarien Hiärne projecterade nya professioner här äro angelägne och oumgängelige, när physiquen och chymien af professoribus medicinæ enligit academiske constitutionernes 19 cap. och 3 §: när ars navigandi af professore astronomiæ, när physica experimentalis af mechanices och geometriæ professore, så wida hans här tils hafde instrumentorum apparatus tillåtit, med al flit drifwas och tracteras, hafwandes consistorium academicum til en complet apparatus anslagit 6000 daler kopparmynt att dermedelst så mycket mera upmuntra ungdomen til et så nyttigt studium, hwilket de här tils i brist

af tienlig befordran men intet af nödig underwisning ei funnit sin räkning wid
att så almänt slå sig på

Wi förblifwe etc.

Upsala d. 29 Aug. 1738.

O. Rudbeck

Acad. h. t. Rect.

O. Celsius. Math. Asp. M. Beronius. I. Reftelius. J. Wallrave.

A. Grönvall. E. Frondin. A. Boberg. S. Klingenstierna. A. Celsius.

Pet. Ullén. G. Mathesius. P. Ekerman. I. Ihre.

I. Er. Fick.

(Efter kopia i Konsistoriets arkiv.)

109.

Bibliotekarien A. Norrelius till kanslern om den stora
olägenheten af att bibliotekets medel skola användas till
uppköp af astronomiska instrumenter, Upsala d. 19 sept.
1738.

Afslagit.

Högwälborne Herr Grefwe etc.

För några få dagar sedan blef mig af et tilfälle kunnigt, det venerandum
Consistorium Academicum skal hafwa genom skrifwelse hos Eder Höggrefl.
Excellence gifwit förslag på 6000 dal. k:mt bibliotheqves-medel til mathe-
matiska instrumenters upköpande för observatorium, hwilket här wid acade-
mien skal inrättas. Och som wälbemälte Consistorium tilförene satt biblio-
theqvet i skuld hos ærarium academicum för 3000 dal k:mt, hwilket Eder Hög-
grefl. Excellence af hosgående extracto protocolli (Litt. A) nådgunstigast täc-
kes inhämta, och wil nu åter genom 6000 dalers lån för bibliotheqvets räkning
af samma ærario sättjat ännu i större, så at det blifwer fördjupat i 9000 dal.
k:mts skuld: och vidare som consistorium genom et sådant förslags insän-
dande, utan at mig det ringesta der utaf weta låta, har behagat wisa mig och
det mig i nåder anförtrorde ämbetet förakt; Altfördenskuld hos Eder Höggrefl.
Excellence anhåller jag underdån ödmjukeligen, det Eder Höggrefl. Excellence
täckes hafwa den nåden för mig och af detta inhämta, hwad jag så wid det ena
som det andra hafwer at andraga.

At bibliothecarierne blifwit kallade til consistorium, då någon bibliothe-
qves angelägenhet skulle företagas, intyga protocollerne håldne under bib-

liothecariernes Loccenii, Schefferi, Verelii, Örenhielmii, Stiernbergii, Obrechtii, Norrmanni, Benzeli och de följandes tider. Och som detta icke kan wara ven. consistorio obekant, icke eller hwad Kongl. brefwet daterat Thorn d. 27 Junii 1703 (Litt. B) innehåller, hwartil kommer hwad wår allernådigste Konung genom bref utfärdat d. 17 Augusti 1736 (Litt. C.) i nåder stadgat, nämligen at bibliothecarien skal äga röst och stämma uti consistorio academico bland philosophos, då sådana mål der förekomma som bibliotheqvet angå: altså kan ej annars wara, än icke det ven. consistorium mig aldeles owitterligen tagit sig före at drifwa, bibliotheqvet berörande, måtte mig sällsamt förekomma. Af hwad ordsak ven. consistorium gådt ifrån den gamla praxi af hwad Kongl. brefwen innehålla och förmå, samt ämbetes beskaffenhet erfordrar, kan jag ingalunda weta. Med hwad åhuga och sorgfällighet jag under den lilla tiden, som jag bibliothecariats ämbetet förrättat, föresedt bibliotheqvet med sköna och stora böcker och wärk, det skal hwar facultet om mig witna. Har ock derjämte betjent en och annan af herrar consistorialibus genom böckers införskrifvande från utländska orter, så at det icke annat kan än ängsla, at man ingen godhet, wälwilja och benägenhet der emot skal förnimma, utan twärt om obenägenhet och förakt. Jag har ock den åldern inne, at de måste tilstå, det jag icke för unger och omeriterad kommit til denna sysslan, hwilken jag genom Guds nåd så framgent skal söka förestå, at academien kan hafwa så stor heder och nytta af den, som af de andras. Jag hade wäl tänkt med detta och annat mera innehålla, men som jag af flera tilfällen märkt, huru litet mina å ämbetes wägnar ingifne memorialer och muntelige påminnelser blifwit hörde och wärkstälte, och nu åter med större ängslan måste förnimma, huru man genom et för bibliotheqvet skadeligit förslag wil afhända det alla des medel på en gång; så kan ej annars wara än icke sådant måste aftwinga mig hwad jag nu i underdånödmjukhet berättar. Til at efterkomma min ämbetes plikt, har jag i ven. consistorio tit och ofta der på drifwit, det annat tak måtte laggas på bibliotheqvet; at takdräppen, som äro i sjelfwa galleriet, måtte i medlertid lagas: at hwalfwen under Academia Gustaviana måtte utrymmas och med järndörr och järnluckor bewaras, at dit kunde ryckas, der eldswåda den Gud nådeligen afwände upkomme, hwad på bibliotheqvet rarest och kostbarest är; at gipstaket i bibliotheqves salarne, hwilket alt mer och mer nedfaller, måtte repareras och botas: at auditorium Gustavianum minus med rummen der in til måtte sättas i stånd, at Bibliotheca Theologica må kunna dit flyttas, efter som i salig cancellerens grefwe Gustaf Cronhielms och Eder Höggrefl. Excellences närwaru uti consistorio academico godtfunnit, resolverat och fast ställt är; med mycket annat, som jag för widlyftigheten skuld icke wil omnämna; men har der med ej mera kunnat uträtta, än at ordres nyligen gifwits til järndörrens och luckornes förfärdigande. Sådant uppskjutande från tid til tid lemnar det oskattbara bibliotheqvet under faran af det murkna spåntaket, och har med sig skadeliga påföljder.

Och hwad bemälte förslag enkannerligen beträffar, är det af den beskaffenhet, at det hielper wäl den enas dessein, at få et observatorium i fullkommeligit stånd, men hindrar och stjelper den andras, at til academiens och hela rikets nytta och lustre föröka bibliotheqvets med härlige wärk och böcker. Ty om medlen tagas mig undan, kan jag icke vidare utifrån införskrifwa böcker; icke eller 2:do til bibliotheqvets inlösa Meiers wärk *De Pace Westphalica* af 6 tomer in folio bestående, hwilket kostar öfwer 210 dal. k:mt och är genom en god mans besörjande redan kommit til Stockholm för bibliotheqvets räkning här i Upsala; icke eller 3:o Doctor O. Celsii Botaniska Bibliotheque, som innehåller en fullkommelig samling af arabiska Mss:ter och af trycket utkomne böcker och tractater botaniquen angående. 4. Får jag intet bruka de goda tillfällen, hwilka på auctionerne här- och annorstädes pläga sig yppa, at för ringa kiöp få rara och wackra böcker. 5. Har jag intet at aflöna vice-bibliothecarien och bibliotheqves waktmästarne med, icke eller 6. at betala bokbindaren med, hwilken nu hafwer de böcker om händer at inbinda, hwilke nyligen kommit från Amsterdam och kosta bibliotheqvets 1510 dal. 14 öre k:mt. Och ehuruwäl det tyckes befrämja ven. consistorii förslag, at de 6000 dalerne kunna af ærario academico förskjutas, och sedan efter handen til det samma af bibliotheqves cassan indragas igen; så är lika fullt det wist, at bibliotheqves mistning för matematiska instrumenters skuld blifwer 9000 dal. k:mt och at hwart år, innan den summan blifwer betalt, något ansenligt af bibliotheqves ringa inkomster til ærarium academicum måste lefwereras. Och när, likmätigt consistorii resolution d. 11 Octob. 1737 (Litt. F.) 300 dal. för 3000 dal. lånets skuld årligen dragas utaf de 600, hwilke af ærario academico bibliotheqvets tilslagne äro, och ännu större summa för 6000 dal. lånets skuld, skulle sannerligen, sedan betjenterne fådt sina löner och mycket annat, som bibliotheqvets tarfwor erfordra, blifwit betalt, icke någon tilräckelig summa wara öfrig af de 500 dal. S:mt hwilka af novitiars inskrifning inflyta, at köpa bibliotheqves-böcker före. At jag icke med widlyftigare skrifwande i detta ärendet uppehålla må, låter jag med detta följa de påminnelser (Litt. D. E.) hwilka för detta bibliothecarien, nu superintendenten på Gothland H:r doctor Wallin och äfwen jag, såsom då warande vice-bibliothecarius, på hans befallning i consistorio academico ingaf, enär det in Januario 1735 å färde war, at en tub och en quadrant för 3000 dal. k:mts bibliotheqves-medel köpas skulle. Och fast än salig Hans Excellence grefwe Cronhielm, för det tillfället skuld som då war at få besagde instrumenter från Paris och London, til de goda skjälén icke attenderade; lefwer jag dock i den underdån-ödmjuka förtröstan, det Eder Höggrefl. Excellence wid detta tillfället, som långt hårdare wil gripa til bibliotheqves medel, låter dem, tillika med hwad jag här af min ämbetes plikt förmålt, hos sig i nådig consideration komma, hwar til jag nu lägger, at intet mindre war legislatori i tankan, då han i Kongl. academie-constitutionerne cap. XXII. § IV. skref dessa orden: Bibliothecarius providebit, ut Bibliotheca quot-

annis augeatur instrumentis Mathematicis, än at et observatorium skulle här inrättas och til det så många dyra instrumenter inköpas. Hos Eder Högreffl. Excellence anhåller jag fördenskuld underdånödmjukast, det Eder Högreffl. Excellence täckes hägna och wårda detta Kongl. bibliotheqvets medel, at de til det som legislator enkannerligen destinerat och tilslagit dem måge nu och i framtiden anwände warda, och bibehålla mig och dem, hwilka efter mig til detta bibliothecariatsämbetet framdeles komma kunna, wid den rät och de förmoner, som genom Kongl. bref, fullmakter och sjelfwa academiska constitutionerne de förra så wäl som de senare bibliothecarierne allernådigst tillagde äro. Jag lefwer til mit yttersta med oafslätelig djup wördnad, Eder Högreffl. Excellences

underdånödmjukaste tjenare

A. Norrelius.

Upsala d. 19 Septemb. 1738.

(Original i Riksarkivet.)

110.

Riksens ständers manufactur och handels deputations betänkande, angående en oeconomiae et commerciorum profection uti Upsala, Stockholm d. 11 december 1738.

Såsom landthushållningen, manufacturer och en wähl inrättad handel oförnäkeligen räknas för de trenne starckaste grundpelare till ett rikes wälstånd, styrcka och förmågo och icke läras af en slump eller lycka, utan af et igenom studier och ädla wettenskaper uplyst samt igenom en långlig praxin wäl upöfwat förstånd, med den åtskillnad, att en som blott igenom den senare till samma kundskaper vägen letar, måste esomoftast gifwa dryg lärepennning och kan sällan hinna till en fullkomlig insickt, hwarcken uti landthushållning och manufacturer, som äro ett alster af naturkunnogheten, mechaniquen och chymien, eller uti handelen som med så många hemligheter och betänckeligheter förknippad är, och som förnämbbligast består uti en grundelig lärdom af geographie, navigation, staters interessen, tractater och förbindelser, samt hemlige syfftemåhl, så wäl som alla orters frucktbarhet, producter, tillwäreckningar och anläggningar, jemte främmande handelslagar, tulltaxor och deras compagniers privilegier, utom hwad ärfarenhet i åtskillige språk, samt räknekonsten, fabriqvers natur och egenskaper, wexelcourser, assecuren-

cer och mera sådant som en rätt handlande äga bör, men här för widlyftigt at uprepa; Altså har den öfver handell och manufacturährenderne förordnade deputationen hörsammast welat underställa Riksens höglofl. Ständers gunstiga efftersinnande och mogna ompröfwande, om icke den swenska ungdommen, som wid academier tillbringar flere åhr till att lära mycket in futuram oblivionem, borde derstädes till sådane ädle wettenskaper wägledas och få tillfälle att lära det, hwarigenom rikedomar i landet kunna samblas och utifrån införskaffas, samt således blifwa närande i stället för tärande ledamöter af republiquen.

Deputationen tycker för sin dehl oförgripeligen, att i stället för juris romani profession, som wid Upsala academie finnes, skulle en professor oeconomiae et commerciorum wara publico mycket gagneligare, emedan professor juris patrii, som med lagens mörka språks förklarande nu mera ej kan wara så sysslosatt som tillförende, och som desutan bör wara fullkomligen hemma uti jure romano, kunde gifwa den studerande ungdommen all den underrättelse derutinnan, som till swenska lagfarenheten ärfordras. Och på den händelsen denna deputationens tancka skulle winna Riksens höglofl. Ständers bifall, håller deputationen före, det en sådan omväxling af professionerne skulle nu genast så mycket bättre stå at wärckställas, som herr professoren Wallrave, hwilcken juris romani professionen bestrider, är en man som med en berömlig upmärksamhet och nytta besedt de fläste orter i Europa, samt inhämtat all den lärdom och kundskap som till samma ändamål tiäna kunna, så att man näppeligen nu för tiden skulle finna ett lärare och habilare subjectum till så angelagne afsickters befrämjande; och enär man framdeles får ärfara, hwad hugnelig wärckan ett slikt försök hafft i Upsala, lærer en lika inrättning wid de andre academier desto lättare winna sin fortgång.

Ibland de mångfaldige nyttigheter, som detta wälmenta förslag publico tillbringa kunde, har deputationen allenast welat anföra följande, nembligen att många goda ämnen, som icke wetta hwad vitæ genus de hälst wällja borde, härigenom torde anledas till fördehlacktige speculationer och till fäderneslandets producters förädlande, jordens bättre upodlande, nyttige konsterns upfinnande, till hushållningens och manufacturernes förbättring, samt att lämpa deras utrikes resor till fäderneslandets större fördehl, än härtills torde hafwa skiedt; att många capitaler som elljest dels ligga ofrucktbara, dels med föga publici winning här hemma användas, dymedelst i rikets handel instickas, och det som deputationen af egen erfarenhet finner ej mindre önskeligt wara, att många skickelige män af alla stånd derigenom med tiden skulle wara att tillgå, som wid riksdagarne, däräst så granlaga och rikswårdande ährender komma att skiärskådas, wiste med tillbörlig mogenhet och försiktighet dermed att umgå: kunnandes en slik författning aldeles ingen ändring uti faculteterne förordsaka, emedan oeconomie och commerciernes professor aldra beqwämligast tyckes höra till juridiske faculteten, hwilcket doch ankommer an-

tingen på redan utfärdade förordningar eller på hwad derom framdeles förordnas kan.

Ifall deputationen icke redan nogsamt wore öfvertygad om Riksens höglöfl. Ständers högst berömwärde bewägenhet för handelens uphielpande och förkofring, så skulle den bemöda sig att framleta flere skiäl till bestyrckande af denna des trogne föreställning; men som de andragne förmodeligen lära göra tillfyllest, så twiflar ock deputationen intet om ett gunstigt bifall. Stockholm den 11 December 1738.

Uppå manufactur och handels deputationens wägnar

E. Wrangel. C. N. Lenæus. Tho: Plomgren. Eskil Perso[n].

Bilaga.

Resolution. R[idderskapet] och A[deln] funno högstnödigt, at en oeconomiæ och physiciæ experimentalis professor wid Upsala academie förordnas, hwilken kommer at niuta den löhnen, som härtills åt en professor pcëseos warit bestådd; huaremot professor eloquentiæ regius jemte eloquentia prosa jämuäl uti ligata bör informera den studerande ungdomen. testor

S. von Otter.

Resolution. Preste Ståndet har tagit thetta ärendet i noga öfwerwägan- de och finner thet samma af sådan beskaffenhet, at wäl å ena sidan är orsak at beprisa then berömliga afsicht, som thermed hafwes uppå publici bästa, men åter å andra sidan hwarjehanda omständigheter, som wilja göra thess werckställande betänckeligt. Ty (1) lærer ingalunda kunna förnekas, at så wäl pcëseos som juris romani profession wid ett fullkomligen inrättadt och tahlrijkt universitet hafwer sin nödwändighet, serdeles som lätteligen hända kan, at then som är lyckelig i eloquentia prosa icke har idkat poësin eller af naturen thertil fallen är. (2) Kan med skiäl säjas, at på nödig vnderwisning vti oeconomia och physica experimentali ingen brist wid Upsala academiæ wara mände, som af hosföljande consistorii academici memorial närmare är at intaga; och kan therofwanuppå af adjuncto juris samt adjuncto medicinæ och adjunctis philosophiæ härvtinnan wackert bijträde åstadkommas. 3) Mätte billigt befaras, å ena sidan at för en man ogiörligt wara wil, alla til en så am- pel profession erforderliga öfningar at bestrida, och å andra sidan at om wid academien vti slika styckers tracterande alt för wida gås skulle, så torde thet then studerande ungdomen mera skada än gagna, emedan större delen skulle therigenom lätteligen efftersättia, hwad vti andra wettenskaper och bokeliga konster them högstnödigt wara wil, i thy at ganska få äro, hwilka lägenhet hafwa sig så länge wid academien at vppehålla, at the kunna sträcka sig til så margahanda, och åter andra sig til båtnad räkna at snart söka och winna til- träde vti riksens collegier eller eljest genom hwarjehanda vtwägar i orterna

sig förese om vidare fortkomst och lyckas görande. Preste ståndet håller således före alt för efftertänckeligt wara, at bewilja någon rubbning eller ändring i then foundation, som framfarne glorwyrdigste konungar och academiers lofwärda statores högwiseligen giort hafwa, och jämwäl wår nu warande allernådigste konung i försäkringens 20. § emot all förändring kraffteligen befästat; görandes sig härvtinnan om the öfriga respective ståndens benägna bijfall så mycket mera försäkradt, som thet påsyfftade ändamål til vngdomens handledande i the besagda wettenskaper icke thess mindre ernås kan. Testor

Johan Wiman.

(Original i Riksarkivet. Deputationens akter. Å detsamma är antecknad: "Uppläst hos R. o. A. d. 16 dec. 1738, ånyo d. 10 jan. 1739; hos preteståndet d. 10 febr. 1739; hos borgarståndet d. 21 febr. 1739, ånyo d. 15 Martii 1739; hos bondeståndet d. 20 Martii 1739")

111.

K. Maj:t bref om stallinstitutionens återupprättande.
Stockholm d. 29 maj 1739.

Friedrich med Guds Nåde etc.

Wår ynnest och nådige benägenhet med Gud alsmächtig. Tro man Wårt och Ryksens Råd, herr Grefwe, President och Academie Cantzlar. Under d. 18 April sistl. förmåla Ryksens Ständer, det Secrete utskottet hoos dem andragit, huruledes beridaren wid vårt hofstall von Walden, igenom en till Secrete utskottet remitterad föreställning, hwarmed han hos oss tilförene sig i underdånighet anmält, anholit att som en ridschola wid Upsala Academie redan åhr 1692 af publiqve medel warit bestådd, oagtadt den sedan wid krigets början blifwit indragen, samt at stall och ridhus tillika med behörige wåningsrum för betienterne ännu finnas at tillgå, än skiönt de skola wara nogot förfallne, det fördenskull denne så nyttige inrättning måtte förnyas, hwartill han föreslagit en summa af 3030 daler 5¹/₃ öre s:rmt åhrligen, som gör en skillnad af 332 daler s:rmt högre än bemälte Academie stall stat på 1696 åhrs stat warit uppförd; anhollandes i lika motto, det Wi till ber:de ridscholas i stånd sättiande ey allenast wille gifwa ridhästar med ordinarie scholæ sadlar och ridtyg, utan ock honom till stallmästare därwid förordna.

Wid detta med hwad mera som des memorial innehollit har Secrete utskottet ey haft nogot at påminna, så wida den föreslagne tillökningen på 1696 åhrs stat i det närmaste synes wara efter närwarande tid lämpad, utan hafwer

det samma funnit denna inrättning så mycket mera angelägen, emedan eljest i hela riket intet tilfälle at öfwa sig i ridkonsten gifwes för den svenska ungdomen, som till slika exercitier äger en besynnerlig böyelse och skickelighet, utan hafwa de få som dertill haft förmögenhet samma konst wid utrikes academier med stor bekostnad måst inhemta, och således sakna alt tilfälle till en så nyttig och oungängelig öfning, hwilken andre machter wid deras academier med sorgfällighet och god framgång inrättat. Hwarföre ock Secrete utskottet låtit sig angelägit wara at tilse, huru sådant må kunna wid Upsala Academie wärckställas, samt funnit at på 1696 åhrs stat 2698 daler 5 $\frac{1}{3}$ öre s:rmt härtill warit upförde; dock som Secrete utskottet förment, at statswärc-ket wid närwarande knappa tider icke kan ensamt och allena draga denna last, fördenskull har det hållit före det bästa expedient wara at till de 3030 daler 5 $\frac{1}{3}$ öre s:rmt, som berörde stallstats underhollande erfordrar, kunde til Ryksens Ständers närmare reglerande wid nästa ryksdag anslås så stor summa af statsmedlen som till utfordringen reqvireras, belöpande till 1562 daler 5 $\frac{1}{3}$ öre s:rmt; och de öfrige 1468 d:r til aflöhningen med mera af Academien fornöyas.

Häremot hafwer Consistorium Academicum uti des af Secrete utskottet öfwer detta ährende infordrade utlåtande wäl begifwit sig, at ridhuset af Academiens medel må upbyggas, samt at den projecterade tilökningen öfwer 1696 åhrs stat må af samma cassa til 333 daler s:rmt åhrligen betalas, så länge ingen brist i den för Academien faststälta staten är at befara: men at till det, som Cronan redan 1696 bestådt, af Academiens medel något ehrlägga, dertil har Consistorium sagt sig icke kunna samtycka. Nu som Ryksens Ständer wid öfwerwägende häraf ansedt denna inrättning wid Upsala Academie för nyttig och nödig, men deremot hålla betänkeligit, at utom det hwartil Consistorium Academicum sig sielf ehrbudit nogot af Academiens medel motte tagas, i anseende til de skiäl och omständigheter, som bemelte Consistorium uti des til Secrete utskottet aflätne memorial andragit, samt at Regeringsformens 31 § förmår, det 1696 års stat til grund tagas bör, som ock at 20 § af wår nådige försäkring tryggar Academien om des fundations oföränderlige bibehållande, hwarföre och Ryksens Ständer skiähligt pröfwat, at de uppå 1696 åhrs stat til denna ridschola anslagne medel thertil måtte blifwa bestadde, då jemwäl det, hwartil Consistorium Academicum uti des ofwannämde memorial sig begifwit och samtyckt, äfwenledes af Academiens medel dertill kommer at tagas och användas; så gifwe Wi Eder sådant härigenom tillkiänna, hafwandes Wi äfwen anbefalt wårt Statscontoir at draga behörig försorg, at detta wid nästa åhrs stat må observerat blifwa. Och Wi befalla eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 29 Maii 1739.

Friedrich.

Gust. v. Heland.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

112.

K. Maj:ts bref om rätt för professor att i visst fall få afgå med full lön i pension, Stockholm d. 14 juni 1739.

Friedrich med guds Nåde, etc.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägenhet med Gud allsmächtig. Troman, vårt och Riksens Råd, herr Grefwe, Præsident och Academie Cantzler. Under d. 18 nästlidne Aprilis hafwa oss Riksens Ständer berättat, det de hos sig till öfwerwägende förehafft eder tillika med Riksrådens och Academie Cantzlerernes Grefwe Bondes och Creutzes hoos oss afgifne och med Riksens Ständer communicerade skrifwelse, derutinnan hemställes, om icke wid de tillfällen, när någon propheffor wid academierne för ålders skul eller andra orsaker ey är i stånd at med behörig drifft till den studerande ungdomens nytta bestrida sin profession, en sådan professor då ifrån sysslorne aldeles må taga afskied, och derest han länge och wäl tient benådas i sin öfriga listid med professors lörens åtniutande, då åter till vacancen och de academiske föreläsningarnes fortsättiande kunde föreslås de mäst skickelige personer som wore att tillgå, och den af dem, som oss kunde tackas dertill förordna, hafwa till någon upmuntran at hugna sig af de öfrige till professionen hörande förmåner så i consistorio som faculteterne, till des professors lören äfwen kunde honom tillfalla. Hwilket förslag, såsom ländande till den studerande ungdomens bättre underwisning wid slika tillfällen, Wi wäl funnit på goda skiähl grundat, men likwäl welat deröfwer inhämta Riksens Ständers underdåniga utlåtande. Och som Riksens Ständer funnit bäst och säkrast wara att i underdånighet hemskiuta denna saken till vårt nådiga föranstaltande effter omständigheterna, sedan wederbörande deröfwer blifwit hörde, samt derhos hållit före at i den förslagne händelsen præbendehemmanen jemwäl böra räknas under professorernes löner, så warder eder det samma härigenom i nåder tillkiänna gifwit, på det wid dylika wed wår Academie i Upsala förfallande tillfällen sådant må hos oss i underdånighet andragas och vårt nådige utslag deröfwer afwachtas. Och wi befalle Eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen.

Stockholm i Rådammaren d. 14 Juni 1739.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöldh.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

113.

Kanslern till konsistoriet, uppskjuter ifrågasatt skärpt straff för studenternas missbruk af skjutvapen, m. m., Stockholm d. 18 juni 1739.

Högärewyrdige, wälborne, ädle och höglärde Herrar, Rector och samtelige Professorer.

Utaf Consistorii Academici skrifwelse af d. 8 hujus har det warit mig ganska okiert at förnimma den olyckan, som wid Kongl. Academien sig nyli- gen tildragit igenom studiosi Petter Setterbergs dödeliga blesserande, af det tilfälle att ungdomen förlidne walborgmässo afton föröfwat et olofligt skiutande, oachtadt alla de utvägar som Consistorium Academicum användt til at et sådant skiutande förekomma. Och såsom Consistorium Academicum hos mig anhollet, det måtte iag till vidare förekommande af sådane olyckor hos Hans Kongl. May:tt i underdånighet utwärcka en förordning, war uti relegation för dem som med ett slikt olofligt skiutande warda beträdde, samt et anseenligt wite för dem som til ungdomen sälja krut eller lemna gewähr må utsättias; så skulle iag wäl intet underlåta at denna Consistorii Academici åstundan fullgiöra, der iag icke gierna önskade at särdeles i början af mit anträdde cantzlärs embete få uppskiuta med slika och andra alfwarsamma stegs giörande, til des iag kan af egen erfarenhet röna, om iag med Guds hielp icke tör wid denna Kongl. Academien wara så lycklig, som iag warit wid Kongl. Academien i Lund, at med lämpa och wänliga förmaningar bringa den stude- rande ungdomen til ett stilla och den anständigt upförande.

Med svar på Consistorii Academici andra bref af förberörde dato angående de twenne lediga professionerne uti facultate juridica har iag trodt mig böra dröya, till des iag undfåt Hans Kongl. May:tts aller nådigste befallning i anledning af den ändring, som Ryksens högl. Ständer skola hafwa giordt på sista Ryksdag med en af ofwanbemälte professioner. Förblifwandes med särdeles tillgifwenhet

Collegii Academici
tienstberedwilligste tiener och wän
Carl Gyllenborg.

Stockholm d. 18 Juni 1739.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

114.

K. Maj:ts bref om ofoget med extraordinarie-professorer, Stockholm d. 10 juli 1739.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud alsmächtig. Tro-mann, Wårt och Riksens Råd, herr grefwe, Præsident och Academie Cantzler. Under d. 16 April sidstlidne förmåla Riksens Ständer sig hafwa anmärkt, att uppå framledne Riksrådets och Academiæ Cancellarens gref Gustav Cronhielms memorial och tilstyrkande Adjuncti wid Upsala Academie, Magister Engelbrecht Halenius och Magister Laurentius Hydrén, med extraordinarie professorers caractere och heder blifwit benådade, samt dem behöriga fullmachter meddelta, deruti dessa extraordinarie professorer tilläggas alla de förmohner och rättigheter, som wid ordinarie professioner förefalla, hwar af är händt att den förra påstått säte och stämma i consistorio och faculteten.

Detta ärende hafwa Riksens Ständer hos sig i öfwerwägende tagit och yttra sig så mycket mindre kunna finna någon grund till det wid ett omrördt tillfälle gjorde yttrandet, att Upsala Academie Cantzlererne alltid blifwit efterlåtet att enskylt föreslå till extraordinarie professioner, som 43 § i Rege-ringsformen och 5 § af förordningen om characterer tydeligen förmå, att academiske Consistorierne äga att upprätta förslag, dem Cantzleren sedan i underdånighet insinuerar och till slut befordrar, hwilket Consistorium i Upsala wid detta tillfället icke heller kunnat eller bordt göra, mindre tilstyrcka att någre extraordinarie professorer skulle förordnas och befullmächtigas, som ofwannämde 5 § i characters förordningen tydeligen förbiuder att constituera extraordinarier, enär ordinarii derigenom lida något intrång, hwilket senare Consistorium Academicum i Upsala så utförligen bewist wara skiedt medelst Hallenii påstående om säte och stämma i consistorio och faculteten, samt att sådane extraordinariers förordnande icke allenast strider emot de academiske constitutioner och privilegierne och länder till præjudice för andre der wid Academien bättre meriterade betienter. Riksens Ständer förmåla sig derföre ey annat kunna, än i underdånighet styrckia oss dertill att igenom Eder gifwa Academien i Upsala den nådiga försäkran, at de Hallenius och Hydrén meddelte extraordinarie professors fullmachter icke böra ligga Consistorio Academico i wägen att wid förfallande vacancer upföra de personer på förslag, som det till hwarje profession finner tienligast och bäst förtiente. Och på det Academiernes privilegier måga blifwa handhafde, så anhålla Riksens Ständer i underdånighet, det oss måtte täckas låta afgå nådige ordres till Academie Cantzlererne, att bibehålla Academierna wid deras i nåder undfångne privilegier och en gång reglerade stat, samt icke låta, mindre styrckia till deras förminskande och rubbning, jemwäl och att hwad

i desse senare åren deremot emellan Riksdagarne kunde wara förelupit och stadgadt måtte wederbörligen blifwa ändrat och rättadt. Hwad nu Riksens Ständer i ofwannämde mätto funnit nödigt och nyttigt, gifwa wy Eder häri-genom tillkiänna, warande till Eder wår nådiga wilja och befallning, det I dra-gen behörig försorg, at sådant wid wår Academie i Upsala må till alla delar blifwa wärkstält och i acht tagit, samt till den ändan gifwen Consistorio Aca-demico derstädes till des effterrättelse behörig dehl. Och wi befalle Eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådcommaren d. 10 Julii 1739.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöldh.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

115.

Konsistorium till kanslern om bibliotekarien Norrelii ogenhet vid utlåningen af böcker, Upsala d. 6 nov. 1739.

Til Illustrissimum Cancellarium angående Bibliothecarien Norrelii beswär.

Til ödmiukt följe af Eders Höggrefl. Excellences höggunstiga skrifwelse under d. 1 nästledne November, har Consistorium Academicum bordt inkomma med sit aldraödmiukaste utlåtande öfwer de beswär, hwilka bibliothecarien herr magister Andreas Norrelius tagit sig anledning at anföra wid den af Consistorio Academico fattade resolution under d. 10 October nästlidne angående en boks utlänande af academiske bibliothequet, hwilken herr professoren Johan Ihre begärdt, men bibliothecarien wägradt, med mera.

Consistorium håller före, det så mycket mindre någon widlyftig förklaring i detta måhl lærer wara af nöden, som af h:r bibliothecariens bilaga (Lit. A) och således alt hwad häröfwer i Consistorio blifwit talat, swarat och resolverat, nogsamt lærer kunna tagas sakens billighet, och at Consistorii resolution grundar sig på academiske constitutionernes cap. XXII §. IV m. 4 och 5 som här jemte i ödmiukhet bifogas. Dock kan följande läggas här til, at ändamålet af et publiquet academiskt bibliotheque är och bör ingen annan wara, än at de studerande, men i synnerhet professorerne, som uti allehanda wetenskaper den studerande ungdomen underwisa skola, måge kunna sig deraf få betiena, enär de det til sine ämbetes förrättningar af nöden hafwa. Wid

hwilka tilfällen det icke så lätteligen som bibliothecarien förmenar låter sig göra, at på en stund eller annan, ofta under stark kiöld, i et stort och kalt rum, der studenterne och understundom andra resande sig inställa, kunna exerpera utur böckerne alt det som kan behöfwas, hwilket icke eller professorernes tid tillåter, som hafwa stundeligen, förutan sine publique och private lectioner, at sysla med inspectioner, examina, disputationer, jämte Consistoriernes mångfaldiga syslor och beswär, förutan hwad extraordinarie tid efter annan infalla kan; så at morgon och aftonstunderne merendels måste tillsättas wid det arbete, hwilket professorerne få använda til sine föreläsningar; då ganska oumgängeligt är at hafwa wid handen de böcker och auctores, som wid de förekommande saker äro nödige at tilgå; warandes icke någon påföljd, efter h:r bibliothecariens andragande, at de böcker som af bibliotheket uttagas skola derföre til handböcker under lectionerne brukas; thet så mycket mindre om sådane Thesauris tänckes eller säjes kan, hwilke bibliothecarien upräknat och omrört, bestående af 8, 10 eller 20 tomer in folio; fast än kan hända något enda tilfälle gifwit då warande bibliothecarien h:r Doctor Jöran Wallin anledning til den utlåtelsen uti sit memorial d. 28 Nov. 1730, wid bibliothecarien Norrelii skrift (sub. Lit. E) allegeradt.

Åtminstone wilja professores nu för tiden, til vidare bewis, wara ifrån den beskyllningen frikallade, såsom ock derifrån, at igenom bibliothekes böckernes släpande uti säckar eller lakan hit och dit öfwer hela staden, eller igenom oacksamt brukande i private hus eller kamrar, hafwa dem til deras wackra band någon skada tilfogat; kunnandes böckerne, enär de med tilbörliig acksamhet handteras, hwarom så wäl den ena som den andra lärar wara angelägen, äfwen så goda komma tilbakars, som de uttagas. Och der annorledes ske skulle, eller någon oacksamhet woro at befara, så är bibliotheket til den ändan med tilräckelige betiente försedt, hwilka derföre niuta och upbära sin lön, at de skola gå wederbörande tilhanda, så wäl med böckers ut- och intagande efter ofwan allegerade rum i constitutionerne, som eljest; då deras ämbetes skyldighet wara mände at tilse, om böckerne under utewarandet få någre åkommor och derom i sådant fall behörigen påminna til wederbörliig rättelse, hwilket wid den af h:r professor Ihre nyligen låntagne boken blef efterkcmmit, så at den samma wid inlefweringen til bibliotheket, som skiedde netto efter lofwen och 8 dagar ifrån låntagandet, af h:r bibliothecarien sielf noga besicktigades och befans therpå ei den ringaste skada eller minsta fläck.

Men för ingen del finner Consistorium bibliothekets inrättning wara utsedd derhän, det böckerne för sine prydelige band skola ei få nyttias, utan så godt som andre wäggzirater wisas på sina rum och hyllor, emedan sielfwa omöjeligheten ligger i vägen, at aldeles och altid kunna bruka dem på det sätt igenom exerperande uppe på bibliotheket, såsom h:r bibliothecarien wil föreskrifwa, så mycket som til hwarjehanda materiers drifwande och utförande kan erfordras, i synnerhet då när flere auctores skola consuleras och concilie-

ras, at man deraf må kunna inhämta och behålla det bästa; och kan hända, der man någre resor, efter bibliothecariens tilbud och förslag, förr och efter middagarne på extraordinarie dagar, då bibliotheket icke publice öppnas, skulle wilja therin, torde snart nog anledning blifwa til nya klagomåhl. Utom detta tilkommer Consistorio, men icke h:r bibliothecarien at öfwer bibliotheket föra directionen; hwarföre förmodeligen h:r bibliothecarien så mycket mindre warit befogad, at öfwer denne Consistorii resolution anföra beswär, som man aldrig warit sinnad at påbörda honom något answar för de författningar, hwilka Consistorium finner skäligt at academiske constitutionerne enligt göra; kunnandes den förtydning af mera eller mindre dyra böcker, som nu eller då Kongl. constitutionerne blefwo utgifne uti bibliotheket funnits eller finnas måtte, icke hafwa något rum; som man ock deremot hafwer god anledning til at tro, det böckerne i förre tider wäl warit så dyra at anskaffa, som i dessa sednare, då tryckerier på flera orter kommit i gång. Så förekommer ock Consistorio icke rimligt, at h:r bibliothecarien wil förneka professorerne den förmon och frihet, hwilken h:r bibliothecarien så wäl som vice bibliothecarien, ja amanuensis, som utaf rationariis bibliothecæ nogsamt inhämtas kan, betienar sig utaf; Och detta så mycket mera, som icke skäl synas til at en gång wägra de studerande at uppå professorum cautioner, såsom för detta altid wanligt warit, få låna böcker utaf bibliotheket.

Hwad den andragne omständigheten af upbrundne bibliothèques böcker wid den olyckelige wådelden, som denne staden öfvergick år 1702, och at en del af samma böcker blifwit igenom Kongl. Maj:ts nåd sal. professoren doctor Olof Rudbeck eftergifne, så war sådant en mycket extraordinair casus, som händt allena den gången alt sedan något biblioteque här inrättadt blef. Hwad den sista elswådan beträffar, som 5 dagar efter det den boken af h:r professor Ihre blifwit begärd, hwilken nu gifwit anledning til detta beswäret, upkom, och skal satt hela staden i frucktan, så blef den igenom en god anstalt med Guds hielp hämmad, och war Gudi lof ei större, än at någre uthus med en kiölna och en kammare deröfwer blefwo förbrände nedre wid Waxala tullen, och således ifrån h:r professor Ihres hus, som nu bebor salig biskop Norrmans gård opwid Fierdings tullen, wida aflägsen. Alt för swårt skulle det ock falla, om hwar och en professor genom slickt förmenande måtte obligeras at inlösa och förskaffa för egna medel alla de böcker, hwilka wid något tilfälle i des profession kunna komma at behöfwes; warandes nogsamt kunnigt, at professorer ei niuta större lön, än hwad til deras besynnerligaste handböckers anskaffande och dryga hushålds underhållande på denna orten wäl behöfwes. Denna skiälige frihet at få betiena sig af bibliothekets böcker på det sätt, som bäst och beqwämligast låter sig göra och i så lång tid för detta öfligt warit (ty hwad uti alleg. Lit. E wid h:r bibliothecariens skrift utaf högst sal. Konung Gustaf Adolphi constitutioner anföres har i de senare högstaal. Kung Carl Gustafs icke utan wicktiga skiäl blifwit ändradt), har ock ingen af förra bibliothecariis

söckt at bestrida, eller professores nu wilja sig betagas låta, hãlst när hwar och en gerna är wederrodo, at i alla tilfällen bibliotheket skadeslöst hålla, förmodandes Consistorium i ödmukhet bemelte frihet wara på så goda skiäl grundad, at h:r bibliothecariens Norrelii andragne klagemål för ingen del kunna den samma rubba eller förminska. Hwilket Eders Höggrefl. Excellences nådgunstiga ompröfwande Consistorium Academicum här medelst i al ödmukhet underställer. Med diupaste wördnad förblifwer etc.

Upsala d. 6 Nov. 1739.

And. Grönwall.

Acad. h. t. Rector.

Er. Melander.	A. Winbom.	Matth. Asp.	L. Roberg.	El. Frondin.
S. Klingenstierna.	And. Celsius.	P. Ullén.	P. Ekerman.	Joh. Schick.
				I. Secret.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

116.

K. Maj:t så godt som förbjuder utlåning från universitetsbiblioteket, Stockholm d. 7 mars 1740.

Friedrich med guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud alsmächtig, Troman, vårt och Riksens råd, herr Grefwe, President och Academie Cantzler. Wij hafwe i nåder låtit oss föredraga eder underdånige skrifwelse af d. 12 november förledne åhr angående bibliothecarien Norrelii förde beswär öfwer böckers utlånande utur bibliotheket wid wår academie i Upsala. Och som wij i anseende til hwad härwid blifwit anfördt i nåder godt funnit at förordna, det hädaneffter wid bemalte bibliothek, likasom wid andra kongl. bibliotheker är brukeligit, inge böcker till hwem det wara må utlånas måge, så framt icke någon af professorerne af hög ålder eller med långlig sjukdom behäftad skulle på kort tid wid något tillfälle wilja taga et eller annat wärk hem till sig, utan att de eljest altid in loco derest de böra wara måge nyttias, så är härmed till eder wår nådiga wilja ock befallning, det I antyden wederbörande att ställa sig sådant till underdånig effterlefnad. Och wij befalla Eder etc. Stockholm i rådcammaren d. 7 Martii 1740.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöld.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

117.

K. Maj:ts bref med bestämmelse om den nya professio jurisprudentiæ oeconomiae et commerciorum, Stockholm d. 8 mars 1740.

Friedrich med Guds Nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud alsmächtig. Troman wårt och Riksens Råd, Hr Grefwe, President och Academie Cancellier. Sedan wi genom nådig skrifwelse till Eder af d. 26 i nästledne månad mån timer jemte den swenska lagfarenheten läsa och förklara den rommerska lagen, och att professio oeconomiae et commerciorum, hwilcken nu kommer dersam mastädes att inrättas, må blifwa en särskilt profession, så ären I under d. 6 hujus med en underdånig föreställning till oss inkomne, hwarutinnan I, i anseende til derhos anförde skiähl, till wårt nådigste ompröfwande underställen, om icke oss, effter wårt och Riksens Cancelliicollegii underdåniga tillstyrkande, i nåder skulle täckas förordna, att professor oeconomiae et commerciorum, hwilcken alla oeconomiska lagar och förordningar kommer att förklara, skal wara ledamot af den juridiska faculteten och kallas jurisprudentiæ oeconomiae et commerciorum professor, på det samma facultet hädan effter som hit in tils må komma att bestå af twenne personer, samt om icke nästbemälte professor borde wid examina rigorosa äfwenwål wara tilstädes och höra, hwad framsteg philosophiæ candidaterna i de oeconomiske wettenskaperne hafwa giordt, och de disputationer, som under hans præsidio desse wetenskaper angående hållas, anses och räknas för dem som wilja antaga gradum in philosophia. Detta alt hafwa wi hos oss i öfwerwägende komma låtit: och länder Eder härmed till nådigt swar och effterrättelse, det wi för godt funnit förberörde eder underdåniga föreställning till alla delar i nåder att bifalla: hafwandes I här af att gifwa Consistorio Academico i Upsala behörig del. Och wi befalle Eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådcam maren d. 8 Martii 1740.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöldh.

(Original i Riksarkivet.)

118.

Bibliotekarien A. Norrelius till konsistorium om vice-bibliotekarien Ol. Burmans försummelse i tjänsten, Upsala d. 8 juni 1740.

Ödmjukt Memorial.

§ 1. Den 24 Maji 1737 insinuerades af mig et memorial, uti hwilkets 2. §. begärtes, det Ven. Consistorium wille låta förbättra de af dräpp skadde gipstaken i bibliotheqves-salarna, och som sådant icke kunde skje förspåntakets bofällighet, som då war öfwer academien: altså och emedan den nu är bewarad med et så godt järntak, at man icke må befara någon skada af dräpp, är min ödmjuka begäran, det Eder Magnificence och Ven. Consistorium tackes bruka det tilfället som nu är genom bygmästaren Körner och låta berörde gipstak, medan sommarvärmen är, laga, at främmande folk icke vidare må undra på de der utur fallne stycken, och de som ständigt upwackta wid bibliotheqvets icke måtte blifwa olyckelige af de fall, som der utur styckewis ofta skje.

§ 2. Hr. vice bibliothecarien Mag. Burman utlät sig litet efter sin hemkomst från Stockholm i wintras, at han skulle sätta sig på Eka i Waxala och på öppningsdagar resa in och upwackta wid bibliotheqvets; och ehuruwäl man der wid yttrade sig, at sådant icke kunde honom efterlåtas, har han likwäl flyttat sit hushåld dit, som höres, at der wistas. Nu som vice bibliothecarien på academiens stat är upförd, af konungen njuter lön, stadigt bör bo här i staden äfwen som andre akademiske personer, dageligen bör wara tilstädes så för förnämna resande personer, hwilke oftare owäntade än wäntade pläga ankomma och se bibliotheqvets, som i synnerhet för theologiska cataloguens omskrifwande skuld, hwilken redan är så fullskrifwen och förnötter, at den med möda kan brukas: altså måste jag hos Eder Magnificence och V. C. i ödmjukhet anhålla, det Eder M. och V. C. tackes med det första antyda vice-bibliothecarien Burman at flytta hit in i staden igen och behörigen göra sin tjenst.

§ 3. Angående hans här i Consistorio insinuerade och med mig d. 4 Junii nästlidne communicerade begäran, at för sin recreation och hälsas skötande få njuta de ferier, hwilka Kongl. akademiske constitutionerne högre och nedrigare ledamöter skole förunna, så emedan orden i Kongl. constitutionernes cap XXI: *Feriae ordinariae sunt in Academia, Natalis Christi etc.* lära enkanerligen böra tagas om docentium befrielse från lectionibus publicis och privatis, och vice-bibliothecarien, i anseende til sit upwacktande på bibliotheqvets allenast twänne gånger om wickan hela wintrarne igenom, hafwer många och långa ferier nog, i ty han under den tiden för kölden skuld icke kan skrifwa på cataloguerne, och eljest icke beswäras med bibliotheqvets räkenskaper, correspondence, memorialers renskrifwande, Palmsköldianis, eller sådant mera;

så lærer han så mycket mindre kunna förgynnas med berörde feriers njutande, som cataloguerne på bibliotheqvet måste förfärdigas, och Illustrissimi Cancellarii wilja och befalning är, at man medan sommartiden är dageligen lemnar herrar professorerne och andra frihet at nyttja bibliotheqvet. Och fast än jag låtit honom Hans Höggrefl. Excellences wilja och befallning weta, håller han sig lika fullt på Eka. Och hwad hans ohälsa widkommer, den han skyller uppå, så tror jag wäl, at han i wåras warit opasslig, fast han mig det icke lät weta, men tror dock der jämte, at han långt för detta är fullkomligen restituerad, aldenstund han nyligen sjelf för mig berättat, på huru kort tid han kan gå emellan Eka och Upsala, och andra äfwen weta tala derom. I den tron styrker mig ock, at han hellre wil wistas på landet än i staden, hvarest han om sjuklighet wore, kunde konsultera medicos och af apotheqvet hämta hwad föreskrifwes, samt slippa gå en så lång wäg, som är halfannan fjerdingswäg emellan Eka och staden.

§ 4. I anledning af H. Vice bibliothecariens ord i berörde des skrift: at han wid slutet af nästlidne hösttermin fem veckor allenast warit från sin bibliotheqves-syssla, måste jag berätta huru der med i sanning sig hafwer. Nästlidne 10 Octobris war första öppningen på bibliotheqvet, då war han litet uppe med, men d. 13 absenterade han sig, äfwen så d. 7. 10. 14. 17. 21. 24. 28 November, sammalunda d. 1. 5. 8 December alt til slutet af samma termin, hwilket alt jag uptecknat hafwer, jämwäl ock at han nästl. termin d. 16. 19. 23. 26. 30 April, 6. 10. 14 [Maj] etc. warit borta, hwilket man dock icke nämner något mera om, aldenstund han den tiden sades wara sjuklig. Nu som ingen lærer neka, at icke konungens tjenst, när hälsan är, bör göras, och den ursäkt h:r vice bibliothecarien förebär, at han för sin lyckas befrämjande skuld war borta, icke är tilräckelig, aldenstund han, äfwen som hans competitorer, hade bordt resa hem til sin syssla igen, sedan han i Stockholm insinuerat sin angelägenhet; och det så mycket mera, som Illustrissimus Cancellarius sig yttrat, at de icke behöfde uppehålla sig der, och vice-bibliothecarien icke ens begärte af mig lof att resa dit, än mindre at en så lång tid der få dröya. Jag måste imedlertid at göra studerande ungdomen nöye, tillika med amanuensi, klifwa på stegarne efter böcker samt annan tjenst göra, som nu vice bibliothecarien åligger, hwilket mit arbete jag räknar bibliotheqvet til godo, och fördenskuld i ödmjukhet påstår, at den lönen, nämligen 120 dal. k:mt, hwilken han skulle af cassa bibliothecae för bemälte hösttermin få njuta, måtte til den få indragas; hälst och emedan han den öfriga lönen af stipendii medlen och cassa studiosorum fådt, tillika med benådnings spanmålen, njuta. På dessa ofwanstående ärender, beder jag ödmjukeligen om Eder Magnificences och Ven. Consistorii rättwisa utslag och extracter af protocollet

A. Norrelius.

Upsala d. 8 Junii 1740.

(Kopia i Riksarkivet, kanslersämbetets handlingar. Inkomne skrivelser.)

119.

Kanslern skrapar konsistoriet för uppskofvet med förslagssättning till tvänne professurer, Stockholm d. 14 augusti 1740.

Högwördige Herr Doctor, Ärkebiskop och Procancellarie, så ock Högärewördige, wälborne, ädle och höglärde Herrar, Rector Magnifice och samtel. Professorer.

Jag har bekommit herr Doctor Ärkebiskopen och Consistorii twänne til mig under d. 1 och 12 i denna månaden aflätne skrifwelser, hwarutur jag intagit huruledes herr Doctor Ärkebiskopen och Consistorium fallit på de tankar, at som en del af Consistorii ledamöter äro förreste til hälsobrunnar och så hastigt icke hemkomma kunna, samt ingen uti facultatibus juridica et medica fått säte och stämma eller i Consistorio, så skulle icke wara orådeligt, om Kongl. lif-medicus prof. Rosén och professorerne Arrhenius och Solander förut kommo at aflägga juramentum assessoris consistorii academici, at de således wid de till uprättande förslager finge wara tillstädes och med sina röster biträda de öfrige consistoriales, hwilcka annars nu för tiden äro nog få. Likaledes gifwer herr Doctor Ärkebiskop och Consistorium tilkiänna, at ehuru detsamma är nog sorgfälligt om, at de ännu vacante professionerne uti facultatibus juridica och medica måga kunna til instundande höste-termin warda besatte, dock likwäl och som större delen af Consistorii ledamöter icke tilltro sig at skrida til någon votering, innan de förut blifwit någorlunda underrättade om de sökandes capacité och skickelighet til desse så angelägne beställningar, så underställer herr Doctor Ärkebiskopen och Consistorium åter igen, om icke de sökande böra effter Kgl. constitutionerne aflägga i Upsala hwar sitt specimen med mera.

I det förra målet wet jag för min del intet, hwarföre man skall wilja gå ifrån Kgl. constitutionerne och alwarlig praxis, oacktdt ingen nödwändighet sådant kräfwet, ock likwäl i det senare så ganska granlaga följa deras ord, där likwäl hwad oeconomiska professionen angår dess beskaffenhet tyckes giöra sielf en exception därifrån. Ty oansedt en eller annan af Consistorii ledamöter kan wara frånwarande, så har jag dock af underskriffterna utaf herr Doctor Ärkebiskopens och Consistorii bref till mig sedt, at så många af herrar Professorerne äro nu tilstädes, som kunna wara nödiga til et förslags uprättande och de förekommande academiska ärendernes afgörande, ja än flere än ey allenast i Kongl. May:tts och Ricksens Collegier offta måste handla om ganska ömme och angelägne saker, uthan ock än som oftast i sielfwa Rådet, där underdånige råd skola gifwas Hans Kongl. May:t i rikswärdande ärender. Och hwad herr Doct. Erkebiskopens och Consistorii ytterligare yrkande angår, at

candidaterne til de ledige professionerne böra aflägga deras prof, såsom det säkraste medel hwarigenom kundskap må winnas om deras begrep och skickelighet att rätt förestå dem, så hade jag intet annat kunna föreställa mig, än at hwad herr Rector Magnificus å mina wägnar därom lærer hafwa förestält hr. Doctor Ärkebiskopen och Consistorio skulle gjort tillfyllest. Icke desto mindre will jag tillägga, at hwad den oeconomiska professionen angår, så äro dhe twänne som utom Academien sig därtill anmält och jag nämt, nämligen vice notarien Berch och adjunctus fac. jurid. i Lund mag. Bring ingalunda herr Doctor Ärkebiskopen och Consistorio obekante, i anseende därtill at den förra, utom det han för någre år gifwit wid Academien et publiqt prof af sina där giorda framsteg i studier, uptedt Kgl. Commercecollegii wittnesbörd om sin skickelighet, och hwad den senare angår jag, som warit Cantzler wid Kgl. Academien i Lund, under den tiden hafft tilfälle til at lära kiänna honom samt hwad wackra och mogna studier han äger, därom Consistorio underrättat, förutan det lærer Hans Excellence herr Riksrådet och där nu warande Cantzleren i des hosgående skrifwelse honom, såsom en ex fundamento lärd och utan motseyelse habil man, hos hr. Doctoren Erkebiskopen och Consistorium anmäla. Lämnandes jag således till herr Doctorns Erkebiskopens och Consistorii egit efftersinnande, om icke Kongl. Commercecollegii utsago och omdöme om vice notarien Berch och twänne Cancellariers wittnesbörder om mag. Bring böra med all skiäl äga så stort wittnesbörd uti de ärender som egentligen höra til deras giöromål, och om man icke kan däraf sluta rätt så mycket om desse personers skickelighet, som utaf en timmes disputerande i en catheder om sådan saker hwilka nu först komma där at afhandlas och läsas.

Til den medicinska professionen är också en kandidat utom Academien, neml. doctor Linnaeus, men så lærer han aldeles tilförlåteligen wara hr. Doct. Erkebiskopen och Consistorio bekant, ey allenast däraf at han redan för någor år warit docens i Upsala, utan ock genom så många wittra och lärda mäns wittnesbörder uti Europa at näppeligen någon swänsk för honom förskaffat sig så allmänneligit bifall och beröm. I anseende så wäl härtill som hwad jag tilförene låtit gifwa hr. Doctor Erkebiskop och Consistorio wid handen, förmodar jag, att hr. Doct. Erkebiskop och Consistorium straxt och utan widare upskof skrider til ofwannämde förslagers uprättande, och det så mycket häldre, som jag gärna önskar, at Riksens högl. Ständer wid deras nu snart instundande sammankomst måge see den oeconomiske professionen inrättad och i stånd, om hwilcken de sielfwe betygat en så berömelig sorgfällighet. Jag förblifwer med upricktig högachtning och tillgifwenhet

Högwyrldige hr. Doctorens Erkebiskopens och Procancellariens samt Consist. Academici tienstskyldigste och tienstberedwilligste tiener och wän
Carl Gyllenborg.

Stockholm d. 14 Aug. 1740.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

120.

K. Maj:ts bref att tertius theologiæ professor skall utan förslag träda efter secundus, Stockholm d. 9 januari 1741.

Friedrich med Guds nåde, etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud alsmächtig, Troman, Wårt och Riksens Råd, hr Grefwe, President och Academie Cantzler. Wy hafwa låtit oss föredraga Edert tillika med Riksrådens och Academie Cantzlerernes Nordensträhles och baron Cederströms jemte Wårt och Riksens Cancelliecollegii gemensamma underdånige swar af d. 8 nästledne November, angående sidstbemelte Riksråds och Academie Cancellers hemställande, huruvida 40 § i Regeringsformen kan wara lämpelig wid återbesättjandet af den nu wid Åbo Academie ledige andre theologiske professionen, så at dertill 3:ne personer böra föreslås, eller ock om det wid den härtills brukade ordningen och wanligheten wid bemelta och de öfrige Academier i Riket må förblifwa, så at den ena den andra efter ordningen utan något förslags uprättande succederar, undantagande primaria theologiæ professio, hwartil i följe af Wårt nådige förordnande af d. 7 Martii 1728 trenne personer enligt Regeringsformens 40 § böra föreslås: Warande härwid de skiähl och orsaker omständeligen anförde, i anseende till hwilcka I, jemte bemelde Riksråder och Academiæ Cantzlerer samt Wårt Cancelliecollegium, stadnat i den mening, at wid existerande öpningar wid Wåre Academier af secundæ theologiæ professionen den tredie uti samma facultet då succederar, utan at någon denomination och förslag dertill behöfwes. Och som Wy godt funnit detta Edert gemensame afgifne betänkande at bifalla; så warder Eder sådant härigenom till swar och efterrättelse tillkiänna gifwit, låtandes Wy jemwäl härom vårt nådige bref till förenemde Riksråder och Academie Cantzlerer samt Cancelliecollegium afgå. Och Wy befalle Eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 9 Januarii 1741.

Friedrich.

G. Boneauschiöldh.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

121.

Protokollsdeputationens anmärkningar vid konsistorieprotokollens genomläsande, Stockholm d. 27 mars 1741.

Utdrag af Protocollet hållet uti Protocolls Deputationens första utskått d. 27 Martii 1741.

I anledning af Riksens höglofl. Ständers för protocolls deputationen utfärdade instruction hafwer thetta utskått, wid igenomläsandet af Consistorii Academici i Upsala år 1738 håldne protocoll, funnit sig föranlåtit följande anmärckningar göra, och med wälbemälte Consistorium Academicum communicera.

1:o Af protocollet d. 8 och 12 Maji 1738 finnes, huru Consistorium Academicum tå förehaft en wid academien upkommen twist angående inspectionen öfwer trenne ledige nationer, nemligen Roslagska, Gottlands och Jemtlando Medelpadiska, samt theröfwer änteligen stadnat i det slut, at til al ordas undwikande, och på thet med inseendet öfwer landtskapen thesto richtigare måtte tilgå, och icke en med alt för många betungas; så skulle ingen nation få wälja then af Consistorii ledamöter til sin inspector, som förut åtagit sig curam antingen för ett stort eller twenne små landskaper, så länge någon finnes som ännu ingen nation emottagit. Men althenstund Kongl. constitutionerne til thetta Consistorii göromål ingen anledning gifwa, och detta tyckes wara et ärende, som egenteligen rör then studerande ungdomen och theras här under beroende förmohn, som egenteligen här wid bör anses, hwarföre äfwen nationerne altid obetagit warit, at sielfwa utse och nämna til deras inspector then af herrar professorne, som haft nationens bästa förtroende, och af hwilken nationen bästa nyttan kunnat lofwa sig, så i anseende til h:rr professorernas differente lectioner, som then bekantskap ena professoren framför then andra kan äga om landskapens angelägenheter och hwad ther wid besynnerligen är til at ackta; så håller utskåttet före bäst wara lemna nationerno then friheten hädan efter, som hit tils skiedt, sielfwa utse och wälja nationum inspectores, utan at Consistorium Academicum sig på något sätt theruti blandar eller ther wid handen lägger, utan när så skie kan, at nationerne härom inbördes blifwa stridige, tå Consistorium Academicum äger skilja them emellan, at then som nationens fläste ledamöter fallit på äfwen bör anmodas at inspectionen sig antaga. Warandes på andra sidan h:rr professorernas frihet, at afslå inspectionen öfwer the nationer som sådant begära, när någon finner sig af andra syslor eller inspectionen öfwer större landskap så wara hindrad, at han beswäret af det senare landskapet sig intet påtaga kan. I hwilket fall nationen får omtänka sig och sielfwa utnämna sig någon annan. Altförthen skuld wille Consistorium Academicum häröfwer lemna utskåttet theras närmare utlåtande och påminnelse härwid.

2:o Finner utskättet af Consistorii Academici d. 24 Martii 1738 håldne protocoll, huru Consistorium Academicum, i anledning af åberopat præjudicat, tillagt h:r professoren Ekerman at niuta secreterare lönen oafkårtad ifrån d. 20 Sept. 1737 til d. 3 April 1738, efter han den tiden jämte sin profession äfwen förestådt secreterare syslan under thes vacance. Hwaremot ehuru utskättet ingen särdeles påminnelse wil göra, så wida staten ingen extraordinare gravation haft, och skäligt tyckes wara, at then som giordt tjensten äfwen bordt åtniuta then ther wid bestådde lönen; så ser sig dock utskättet föranlåtit begära Consistorii utlåtande, om och huru wida Consistorium sådant med Illustrissimo Cancellario comunicerat och hans utlåtande therwid inhämtat, så wida Kongl. constitutionerne förmå uti 2 cap. 3 §, at Illustrissimus Cancellarius öfwer academiens inkomster och theras disponerande äger bestyra, och utskättet i anseende ther til håller före, at Cancellarii utlåtande här wid bordt begäras och afwachtas, innan något afslutades.

3:o I lika måtto och i anseende til högstbemälte förordnande uti Kongl. constitutionerne samt 1699 års reglemente finner utskättet nödigt, begära Consistorii Academici utlåtande, huru wida Consistorium wid the utlåningar, som af academiens besparde medel til en och annan blifwit bewiljade, sådant med academiens Cancellor comunicerat och hans utlåtande therwid inhämtat. Althenstund utskättet af protocollet fuller med nöje intagit, huru inkomsterne, som tilfalla academien af then staten tilslagne fond, igenom god hushåldning så tilräckelige äro, at årlig besparing theraf blifwer, som igenom utlåningar på ränta emot fullkomlig säkerhet kunnat fruchtbara göras, men theremot intet omförmält funnit, at sådant Illustrissimo Cancellario blifwit wid handen gifwit.

4:to Hafwer utskättet utaf Consistorii samma år håldne protocoll inhämtat, huru som tå warande academiæ Cancelleren, Riksrådet högwälborne Grefwe Herr Gustaf Bonde, wid thet tilfälle han besökte academien, i anledning af Kongl. constitutionernes 19 cap. 4 §, hwarest stadgas: at quantum fieri possit dabunt operam singuli, ut annuo spatio lectionem suam quisque finiat, then påminnelse giordt: at thet wore wäl om h:rr professorerne then puncten efterlefwade. Och som utskättet äfwen för sin del håller ganska nyttigt, at thenna punct blifwer i ackt tagen, på thet hwar och en docens dymedelst må kunna med det snaraste gå igenom en disciplin, och ej i flere år läsa på en auctor, hwarigenom kan hända, at discentes antingen ledsna eller ock fara ifrån academien, utan at gå igenom then disciplin the påbegynt höra sig föreläsas, och såleds intet få then kundskap i wettenskaperne, som the böra inhämta wid academien, Utskättet äfwen förmodar, at discentes i sådan händelse flitigare skulle frequentera de publiqve lectioner, än gemenligen skie plägar; Förthen-skuld och emedan utskättet af protocollerne ej kunnat intyga, huru wida h:rr professorerne warit mohne om then punctens efterlefwande, så åstundar utskättet af Consistorio få efterrättelse, om h:rr professorerne härutinnan con-

stitutionerne efterlefwat. Och som academiæ Cancelleren wid lectiones juris consultorum äfwen samma gång then påminnelse giorde, at thet woro ganska nödigt, at Regeringsformen flitigt förelästes ungdommen, så wille Consistorium äfwen underrätta utskättet, huru wida samma nyttiga påminnelse blifwit i acht tagen och i wärket stäld.

5:to Anmärkes wid Consistorii Academici d. 14 October 1738 håldne protocoll uti saken, som tå före warit emellan justitiæ borgmästaren i Upsala Petter Herkepeus och academie waktmästaren Gustaf Holtz, angående en gärdehandel them emellan, huru Consistorium minus stadnat i thet slut, at saken såsom öfwerskridande 45 daler s:mts värde til Consistorium majus skulle refereras och ther afgöras och dömmas. Hwartil, som utskättet ingen anledning finner, i synnerhet när til öfwerwägende tages, hwad Kongl. constitutionerne 7 cap. 4 § innehålla och förmå, at från mindre Consistorium intet wad är tillåtit, utan när sakens värde öfwerstiger 45 d:r, hwar af liusligen wil följa, at Consistorium minus wäl äger dömma uti slike saker, fast wad therifrån tå tillåtit är; så är utskättets begiäran Consistorium Academicum wille lämna sitt utlåtande, hwad anledning för Consistorium minus här til kan hafwa warit.

6. Widare hafwer utskättet wid Consistorii Academici protocollers igenomläsande intagit, thet academie Cancelleren ej allenast bör efterse, huru docentes så wäl som discentes theras åliggande fullgiöra, och huru the til studerande ungdomens soutien anslagne stipendier behörigen utdelas, samt änteligen huru academiens öfrige medel i rättan tid blifwa indrifne, rätteligen disponerade och riktig redo samt räkning therföre giord, med mera, som på academie Cancellereus bestyrande ankommer, på thet alt enligt höga öfwerhetens inrättning til academiens nytta och wettenskapernas tiltagande må wäl och ordenteligen tilgå. Hwilket academie Cancellereus giöromål än mera lærer ökas, när Consistorium Academicum enligt constitutionerna med Cancelleren communicerar theras dispositioner öfwer academiens medel, hwarom utskättet sin påminnelse nu låter afgå. Och som utskättet wid öfwerwägende af alt sådant nogsamt finner, at en ständig correspondence uti slike mål mellan academie Cancelleren och Consistorium förefalla lærer, hwar til Cancelleren nödwändigt måste betiena sig af en secreterare, som til ärendernas expedierande af nöden är, men ther emot intet finnes, at någon lön uti staten en sådan betient anslagen är, utan Cancelleren af enskylta medel honom underhålla måste, hwilket dock af academie Cancelleren så mycket mindre kan ärfordras, som han endast af ärefull hog och nit at tiena academien om thes nytta och heder omsorgen sig antagit; så har utskättet fallit på the tanckar, at til Consistorii närmare öfwerwägende lämna, om icke i anseende til alt sådant skulle tienligare wara, at academien af sine medel til en sådan secreterare skulle bestå någon wiss årlig lön til en 400 daler s:rmt, än at Illustrissimus Cancellarius thermed vidare beswäras, i synnerhet som Consistorium therigenom wid förefal-

lande tilfällen och Academiens angelägenheter så mycket friare hos Cancellaren thesas ärender kunde anmäla.

Öfwer hwilket alt Consistorii förklaring och utlåtande med första införväntas. Ut supra

Uppå befallning.

Eric Lundin.

(Kopia bland Konsistoriets Acta.)

122.

J. G. Wallerii redogörelse för sin ryktbara mot Linné riktade disputation och förloppet vid dess ventilerande, Upsala d. 27 mars 1741.

Ödmiukt Memorial.

Sedan Maxime Venerandum Consistorium Academicum under d. 28 Nov. nästledne gunstigast behagadt antyda mig, såsom sökande wid den ledige Medicinæ Practicæ professionen, at disputando något prof afläggia af min skickelighet till samma professions bestridande, och iag begynte omhugsa mig effter någon wijd sådant tillfälle wärdig och tienlig materia, hälst iag redan föruth 6 gånger publice disputeradt, syntes mig, emedan frihet lemnadess några theses at sammanskrifwa, icke wara ett owärdigt ämne wjd sådant tillfälle, om iag skulle till närmare skiärskadande föreställa åtminstone några Hypotheses medicas, hwilka uti K. Ammiralitets Medici ädle och högterfarne H:r Doctor Carl Linnæi skrifter mig såssom dubieuse förekommit, och i synnerhet för denna gången de Causa Febrium intermittantium. Detta mitt wälmente upsåt, som endast på en rätt grundat sannings utletande stält war, syntess mig äfwen af så mycket större wigt, som iag derwjd hälst kunde äga tillfälle at wisa, huruwida jag med bemelte min h:r competitor uti the till thenna professionen hörande stycken kunde komma uti någon billig consideration; hwilket jag äfwen hållit före wara ändamålet af sådana anbefalte prof. Till at äfwen så mycket mera betyga, det sanningens uthletande härwid war mitt förnämsta ögonmärke, så mände iag uti god tid föruth min disputation h:r Doctor Linnæo, min goda vän och bekanta, wänligen communicera, jämte bref och anmodan, det täktess han såssom opponens här närwarande försökia utaf hwad grund mina satsser wara mände. At [jag] nu den andrass hypotheser såledess examinerar, har iag icke kunnat finna wara något sällsynt, utan fast

mera öfwer hela werlden wedertagit bruk till sanningenss bättre uthletande; och at sådant äfwen här hos oss så in facultate medica som elljest i sednare tjder icke warit obrukeligt, det intyga Blocks, Lindestolpes, Hiärnes och Rudbecks så wäl som flerass skriffter. Lärer ock så mycket mindre kunna på något sätt räknass mig till last, at iag fölgdt derass exempel, eller af någon der hän emot min intention och tanka förtydass, det skulle iag härigenom welat för-ringa h:r Doctor Linnæi berömwärda flit uti Botanicis, som iag twärt om uti min disputation de Historiæ Naturalis usu medico § XII p. 15 et 17, tå aldeles woro ljka omständigheter och wi äfwen som nu tillsamman sökiande wjd den vacante botanices professionen, tillagdt honom sitt wälförtiente beröm för thess ogemena flit i the stycken. Dessutom hafwer det förmodeligen altjd warit enom räknat till beröm, at med grund och skiäl kunna examinera någon lärd manss skriffter, det måtte antingen skie munteligen eller skriffteligen, hwaruppå äfwen wjd denna Kungel:a Academien exempel gifwass. I anledning hwaraf iag icke eller kunde finna något som hindrade mig at modeste examinera herr Doctor Linnæi hypotheser, så wjda jag dertill kände mig wuxen och skickelig.

Enär jag dereffter utarbetat min disputation, lemnadess densamma till Kungl. Lifmedicum Professor Nils Rosén, såssom Decanum facultatis medicæ, at undergå behörig censure. Sedan åter det war skiedt, lemnadess den till tryckeriet, och effter förfärdigandet samt af decano uthnämnd dag till ventilation blef, i föllje af K. akademiska constitutionerne, disputationen 8 dagar föruth å wanligt ställe upslagen och till wederbörande omburen och uthdelt. På den uthsedde dagen öppnades i rättan tjd af mig disputations acten genom et kort och tienligt tal, som gick ut theruppå at bewjsa, huruwida hypotheses kunna admitteras uti medicina theoretica, men derhoss huru äfwentyrligit och farligt det är någon praxin på dem at byggia och grunda. Så blef äfwen förestält igenom många widtberömde mäns exempel, huru sorgfällige medici altid warit till at examinera den ena den andrass hypotheser, och at mycket godt dymedelst blifwit påfunnit; nämde också derwid, det min oskyldige dessein woro äij at röra D:r Linnæum, utan at igenfinna sanningar och dem å daga lägga. Sedan inviterades prior ordinarius opponens, medicinæ candidaten h:r Eberhard Rosén, som proponerade åthskilliga solida argumenter och oppositioner. När han effter decani påminnelse slutit, inviterades med et ödmiukt tal Högwyrdige och Höglarde Herren och theologiæ professoren h:r mag:r. M. Beronius, som någon stund tillförene war ankommen. Hwaruppå herr professoren begynte med et widlyfftigt och långt tal, innehållandess merendelas en hop swåra expressioner och tillmälen, medelst hwilka herr professoren bød till att hoss auditorium förringa mig, men på alt sätt uphöja h:r Ammiralitets Medicum D:r Linnæum, hwilket iag en god stund måste åhöra, utan at iag eller min respondens kunde få anföra något ord till tienligt swar derå; till dess äntelig h:r decanus genom itererade föreställningar fick förmå herr

professoren till at föreställa et enda argument, då mig ändtelig lemnadess frihet at swara deruppå, det iag äfwen icke underlät at giöra. Deruppå sade herr professoren: video me nihil proficere, och till slut wände sig till auditorium och sökte åter med ett långt tal, jämte upräknande af h:r Doctor Linnæi utgifne tractater uti Botaniquen med mera, at förmå ungdomen till veneration för bemelte Herr Doctor, men som af anförde omständigheter slutass och hämtass kunde, at förklena och förringa mig.

När nu högwyrldige och höglorde herr professoren Beronius ändtelig slutat sitt widlyftiga tahl, tackade iag ödmjukeligen och korteligen effter tidsenss lägenhet och war sinnad at efter all wanlighet af ordning invitera först en ung herre af ordine eqvestri, och sedan vice bibliothecarien herr magister Burman, och så wjdare af dem som nu till den ändan framme på de wanliga bänkarna woro tillstädess. Men i det samma feck jag höra herr magister Klingenberg tala mig till å andra sjdan och, utan uppskof eller afwacktning af anständig invitation och ordning som wara plägar, straxt sitt tal begynna at framföra; måste fördenskull wända mig till honom. Här war nu så mycket mindre swårt til at döma, hwarutinnan orsaken til en så stor hastighet och häftighet månde bestå, som den klarligen straxt wistes i en stark ifwer at få framkomma med swåra och grofwa tillmälen, icke emot mina theses utan emot min person för denna disputationens skull; som han och sielf intygade, det han hade icke något at opponera såsom medicus, utan såsom Linnæi amicus, med mycket mera, som the hwilka woro honom närmare bättre än iag kunde höra. War ock ock i denna sin ifwer så häftig, at då wälbemelte herr decanus, sedan han nogsammt märkte, at på anstötelige och mig læderande expressioner icke wille blifwa någon ända, bød honom proponera något argumentum reale, han dock äij allenast continuerade i sit förra utan ock opponerade sig emot Decanum, utan at lemna något gehör. Besinnade sig dock på slutet, proponerandes några som skulle wara argumenta realia, fast än alt fort icke utan swåra expressioner och mycken häftighet, hwarföre han gång efter annan måste förnimma auditorii åthlöje, hwarwjd han nödsakades säga: ridete, ridete, mea tamen sunt vera. Sedermera slöt herr magister Klingenberg med lika swåra expressioner som han han begynte, om icke swårare. Nu som opponentium ordning redan, som förmält är, war perverterad samt den efter Kl:e constitutionerne föresatte tiden för detta förfluten, inviterades secundus ordinarius opponens medicinæ studiosus herr Stillman, som proponerade ett eller annat argument, hwarmed hela disputationens acten slöts på wanligit sätt, och war då wid kläckan tu efter midagen.

Huru iag mig härwid förhållit och huru iag min disputation ex cathedra publice defenderadt, derom will mig äij anstå at tala; lemnar fördenskull gärna androm som wederbör at owäldigt döma om mitt förhållande härwid, samt om iag icke till nöje förswarat min disputation, och i alt öfwrigt som sig bordt mig wid alt detta upfördt.

Och detta är hwilket till ödmiukt swar iag efter befallning lemna welat uppå den frågan, hwarföre iag i min disputation tagit mig före at examinera min h:r competitors D:r Linnæi hypotheses medicas, samt huru sielfwa disputationis acten aflupit, hoppas at alt på högwederbörlig ort nådigt uptages.

Upsala d. 27 Martii 1741.

Johan Gotsch. Wallerius.

(Original i Riksarkivet, Kanslersämbetets handlingar.)

123.

Professor M. Beronius relation om förloppet vid J. G. Wallerii ryktbara disputationisakt, Upsala d. 27 mars 1741.

Underdånödmjukaste Memorial.

Till wördsamt följe af Ven. Consistorii beslut har jag den ähran at inkomma med närwarande berättelse, om det som förledne d. 25 Februarii, då doct. Wallerii disputation i academien ventilerades, i mitt tal til Præsidentem öfwer samma disputation wälment förestältes; med hwad som eljest under samma min opposition sig tilldrog, och nu till Hans Höggrefwel. Excellence Illustrissimum Cancellarium kommer att effter höga ordres insändas, som följer.

Nästförwekne d. 7 Febr. ingaf Kongl. Lifmedicus och Professoren hr. doctor Rosén doctor Wallerii materia disputandi här i Consistorio, under namn af Theses Medicas Miscellaneas. Och emedan icke långt dereffter öfwer alt här i staden berättades, at denna disputationen skulle wara stäld emot medicinæ doctorn wid Kongl. Ammiralitetet h. Carl Linnæus, påmintes i näst derpå följande Consistorio af nogre respective h:r collegis, så wäl som af mig, att ett sådant specimen, hwarutinnan den ena competitorn angriper den andra, icke är anständigt hwarken för auctor sjelf eller för academien, utan strider emot bonos mores och emot thet som i akademiske constitutionernes XVIII cap., memb. 2, 1 § stadgat finnes om de materier som kunna upväcka motus, nemligen att sådane icke böra admitteras, med mera som Acta Consistorii widare innehålla. Icke desto mindre blef denna disputationen igenom trycket publicerad och utdelt. Hwarföre wid dess igenomläsande jag fann mig föranlåten att under sielfwa acten göra de wälmente påminnelser, som här nedanför anföras.

Wid pass kl. $\frac{2}{4}$ till 11 trädde jag fram i auditorio, och sedan jag en timme setat på bänken in wid cathedern och afwachtat, till dess ordinarius op-

ponens, medicinæ studiosus Dominus Rosén, hade slutit sin opposition, blef jag af h:r Præsides inviterad. Hwaruppå effter aflagd tacksägelse till Præsiden lät förstå, at som denne materien icke war mitt studiorum genus, så wore jag ock icke för denna gången upkommen att egenteligen agera nogen disputator, utan fast mera at göra Præsidi nogre wänlige och wälmente föreställningar uti ett och annat mål, som jag i denna disputationen oförgripeligen icke fant så öfwerensstämmelige med de regler, som goda seder och en christelig kärlek föreskrifwa. Hwarföre med största moderation, som af mig brukades, och hwarom auditorum lærer kunna gifwa ett sanfärdigt vittnesbörd, förestältes Præsidi, huru han just wid detta tillfället, då han å nyo wille aflägga ett specimen i medicina och det publice förklara, kunde finna anständigt till at wälja ett sådant argument, hwaruti en man skulle angripas, som wore långt öfwer Præsidis beröm. Lemnade för öfrigt h:r auctor sit förtienta loford, gratulerandes honom dess profecter i detta studio. Och förklarade meningen ingalunda wara denna, som skulle af mig ogillas den frihet som hwar och en bör hafwa at frambringa sanningar i ljuset och at examinera andras tankar. Men likwäl, så wida in omni negotio spectatur non tantum quod sit, sed etiam quomodo unumquodque fiat, och uti alt förehafwande effter all christelig moral attenderas, huru sielfwa intentionen styres till det rätta och förnämsta ändamål, som icke bör wara nogen privat afsicht, eho den ock wara må, utan Guds ähra och allmän upbyggelse, jämwäl at man effter apostelens lära skickar sig effter tiden, wille allenast wälment erinra, huru wida ett sådant institutum wid detta tillfället monde passa sig och lända academien, så wäl som auctor sielf, till den heder som wederbör. Kunde för min del icke se huru detta wille aflöpa utan sinistra omdömen, serdeles hos de utländske, at en swensks existimation, som uti rara wettenskaper med hela den lärda werldens approbation och förundran war etablerad, skulle här hemma af dess egne landsmän och wid en academia patria så oförskyld tilhäcklas. Som det ock vidare för auctor sielf är så mycket oanständigare, som bekant är, at doctor Linnæus på denna tiden är dess competitor till den nu ledige professionen i medicina här wid academien. Hwilken omständighet tyckes i synnerhet hafwa bordt föranlåta auctor, at nu åtminstone hafwa fördrag med till att komma fram med en disputation, som icke allenast directe är stäld emot dess competitor, utan ock till sielfwa skrifarten med sådane ordasätt sammanfattad, som äro nog omilde och oanständige; på thet han icke måtte hafwa synts med ett sådant specimen der hän syftat till at hos ungdomen här wid academien förringa sin competitors existimation. *Non patiuntur humanitatis et charitatis leges, ut dura de aliis, maxime competitoribus, proferamus judicia in privata conversatione: Tu tamen, vir experientissime, non pepercisti tuo competitori in publico scripto.* Utbad mig hos Præsidium den gunsten, att han icke tächtes illa uptaga, om jag i detta fallet af ett uprichtigt sinne och på mitt samwete rent ut yttrade min tanke, nemligen at jag höll före, det han i detta målet icke helt skickat sig med den eff-

tertanke och försigtighet som sig borde, icke handlat bona fide, eller observerat regulas decoræ et christianæ charitatis. (Wid detta laget eller litet före kom h:r Decanus, som härtills ifrån actens begynnelse hade setat bak uti academien, framträdandes i auditorio och tog sitt säte jämte mig på bänken. Jag continuerade mitt tal.)

Som ock än vidare tykes deraf bestyrkas, at man icke wiste, det doct. Linnæus gifwit honom dertill nogon anledning, giordt honom nogot förnär, eller uti nogot af sine skreffter retat honom till ett sådant certamen, hwartill præses på denna dagen sig utrustat. Man wille gerna hysa den goda tanke om h:r auctor, at han ju icke lærer räkna sig nogot derutinnan skje förnär, at doctor Linnæus är dess competitor, eller at han är nampnkunnig igenom de lärda skriffter, hwarmed han upodlat botaniquen och historiam naturalem och derutinnan warit så lyckelig, at hans systeme wid de förnämsta orter och universiteter i Europa såsom authentique är wedertagit, med mera. Till at förtiga, det han af Hans Kongl. Majestet och Riksens höglofl. Ständer wid hemkomsten af sine resor blef med en pension benådad, såsom ett säkert witnessbörd till en conduite, som icke hade förtjent wid detta tilfället at exponeras. Hwarföre wänligen förestältes, huru det kunde anses för bona fide handlat till at insontem invadere et non lædentem lædere.

Och effter auctor wid detta tilfället änteligen skulle controvertera med sin competitor, undrar man billigt, hwarföre han det ock icke låtit förstå på titelbladet af denna sin disputation, effter som wanligit är sådant at göra, när som controversier moveras. Orden woro vidare dessa: *Legenti hanc inscriptionem nihil quidem occurrit, quod suspicionem injiciat causæ alicujus aut motæ contra Linnæum controversiæ. Ita simplex est et sine ullo litis ullius indicio formata hæc inscriptio. Ipsa tamen tractatio, quanta quanta est, contra virum hunc doctissimum dirigitur. Hic scopus, hic finis fuit totius istius laboris. Aliud, vir experientissime, geris in sinu et corpore tractationis, aliud in ejus frontispicio. Pace tua dixero. Non hoc videtur mihi esse bona fide agere.*

Ännu sälsammare förefaller det, at herr auctor icke angripit hela Doctor Linnæi systeme och sökt at wisa nogot bättre, än det Doctor Linnæus för detta giordt. Man kan icke neka, at då igenom ett rychte war utspridt, det h:r auctor hade under händer en disputation emot D. Linnæus, man då straxt fattade en hel annan idee om denna saken, än som sielfwa utgången wisat. Synnerligen som nogre wid handen gifwit, att detta wärket skulle omkullkasta hela D. Linnæi systeme uti alle Naturæ regnis. Men så finnes icke sådant wara effterkommit i denna disputationen. Ty när man tager undan twenne theses, som stå i början, och twenne andre, som stå mitt i denna disputationen, så går hela auctoris arbete löst på ett inaugural specimen de Febribus intermittibus, som D. Linnæus publicerat i Harderwick pro capessendis honoribus in medicina. Hwilket till at refutera auctor anwändt hela sin force i denna disputationen. Och ehuruwäl detta lemnas i sitt värde, så

är dock en stor åtskildnad at gå löst på sielfwa grunden och hufwudsaken i en auctors skriffter, och at styckewijs här och der nogot anfächta, som tyckes kunna emotsäjas. Serdeles när man detsamma, som man icke finner just rimma sig med egne begrep om saken, tager sig före at misstyda och förringa. Hwilket icke kan hållas för at ske bona fide.

Här wid inföll h:r Decanus och straxt med en hop omilda utlätelser förklarade det som af mig sades för scommata, för verbalia etc. Ordasätten woro ongefer desse, hwarom auditores bättre kunna wittna. *Hæc sunt scommata. Profer argumenta viro cordato et theologo digna: Hæc sunt verbalia, aut si leas, aut argumenta proferas; Serventur vices loquendi; Respondeat Præses.* Jag frätte med stillatigande i mitt sinne en affront, som aldrig här wid academien ännu lærer hafwa händt en publicus docens, och swarade Decano icke ett ord, utan emedan ibland annat påmintes: *serventur vices loquendi, respondeat auctor*, lämnade Præsidi icke allenast frihet at swara, utan ock bad hononom med största wänlighet at explicera sig i de af mig anförde momentis. Huru då Præses skickade sig emot mig med ropande, stampande och bultande i cathedern, lemnar jag auditores, som detta alt sågo, at wittna, som ock lära kunna intyga, med hwad tolamod jag alt thetta uptog, utan till at yttra mig uti nogot ord, hwarken emot Decanus eller Præses, uti alt thet som mig således wedersfors. Warandes märkwärdigt, at decanus hwarken då eller eljest under hela den öfrige acten som påstod, under mitt och magister Klingenberg's opponerande, det ringaste påmintes Præses om dess salsamma upförande.

Deruppå citerades af mig pagina 3 i disputationen, och begärtes af Præses, at han wille yttra sig angående Doct. Linnæi *Classificatio Animalium*, den han på det stället anfächtar, och ibland annat honom imputerar en orimlig definition på Homo, såsom att Homo, effter Linnæi systeme, skulle wara ett Animal Quadrupes Anthropomorphon etc., hemstältes om det wore en cordat man anständigt at så argumentera. Och effter h:r auctor äfwen i detta målet beropat sig på Collectores Lipsienses, såsom de der ock i sin recension af åhr 1737 p. 70 skulle hafwa giordt narr af denna Linnæi classification etc., som præsidis ord lyda i dess disputation: *Non mirum itaque Collectores Actorum Erudit. Lips. A:o 1737 p. 70 adeo jucunde luisse cum classificatione Linnæana. Verba eorum hæc sunt, etc.*; Begärte jag af Præsiden att sådant nu måtte bewisas. Här på swarades intet annat, än med blotta orden påstods at så war. Jag däremot lät förstå, at h:r auctor förgripit sig icke allenast emot sin competitor Linnæus, utan ock äfwen emot sielfwe Lipsienses, dem han söker draga på sin sida; hafwandes giordt dem ett tilmäle, som qwäljer deras existimation och strider emot de reglor, som desse berömde collectores samteligen följa i deras recensioner i gemen. De der ingalunda gå ther på ut at begabba lärddt folk, utan fast mera at jämte uprichtige och oförfalskade reciter af de böcker och skriffter, som dem förekomma, lemna i lika mätto sielfwa auctorerne deras förtienta heder. Ja, ock strider emot den conduite, hwar-

med desse collectores sig upfört emot D. Linnæus, så wäl på andra ställen, der de uti sina actis med största beröm och estime recenserat dess skriffter, som ock i denna af præside anförde recensionen. Till bestyrkande hwaraf sielfwa denna Lipsiensium recension, som så förtyddes af auctor, uplästes, synnerligen desse orden: *Insectorum classes eleganter admodum adornat* (Linnæus) och wid slutet desse orden: *In quibus recensendis ordinem majorum parum mutavit, dignus cui Hecatombe mactetur*. Här giordes den remarquen, at sedan auctor förtyddt Lipsiensium recension, så sluter han ut desse ofwananförde orden, som stå i samma recension, emedan de så klart föreställa D. Linnæi merite och således röija hela saken. Hemstältes om detta war bona fide handlat till at så pervertera en illustre societets ord och mening twert emot sanningen, och at wända det till sin competitors last, som är sagt till dess beröm och heder; om nogot magnificentius och excellentius elogium kunde nogon gifwas, än det som Lipsiensis här gifwit D. Linnæus: dignus cui hectatombe mactetur; om detta kunde kallas at göra narr af folk; om nogon svensk ännu erhållit ett så ampelt eloge, eller stode till förmoda, det nogon häreffter kunde större erhålla.

Detta mitt tal blef af Decano interromperat med en hop utlätelser, hwarmed hela min föreställning, äfwen som tilförene, förklarades för scommata, verbalia, ineptiæ och dylikt; hwarom auditores bättre kunna wittna, så at jag måtte stadna i halfwa talet. Swarandes dock h. Decano icke ett ord, utan med stillatigande alt unddrog, och med nogra ord begärte af auctor, at han wille explicera sig angående de omilde och passionerade expressioner, som han öfwer alt i denna sin disputation brukar emot sin competitor.

Hwarpå till prof anfördes wid pass 14 ställen i disputationen. Såsom till exempel det som Linnæus i sin disputation de Febr. intermitt. har talt om studenternes wärfrossa här i Upsala, kallar h:r auctor p. 11 icke allenast observationes hyperbolicas Linnæanas, utan ock anser det af den consequence och äfwentyr, at man hade till at frugta, det både ut- och inländske skulle af desse observationer afskräckas at besöka denna academien, med mera, som der underligen anföres och har smak af en icke mindre twungen, än som omild critique. P. 4 förklarar auctor den classification som D. Linnæus har giordt på Regnum Lapideum, nemligen in Petras, Mineras et Fossilia, för en sådan som är novitatis studio magis, quam ex rei veritate excogitata. Wijstes contrarium af exteris, och deras honorifica judicia derom, som uplästes af actis Lips. A:o 1737 p. 68 så lydande: *Linnæus sicut mineralium elegantem in itinere Suecico sibi comparaverat cognitionem, ita de singulis fossilium productis apte cogitare et scienter eloqui potuit*. Skulle ock nogot med skäl wara at ändra uti en auctors mening, så fordrar billigheten och decorum at tala med moderation. Widare: Linnæus errat, hwilket på monga ställen uprepas. Och wijstes obiter pag. 14 at då h:r auctor på twenne samfälte rader upprepar denna beskyllningen: Linnæus errat, har han sielf begått i det senare rummet twenne

ansenliga fel. Widare: *Linnæus aberrat et decipitur: Linnæus imbecilli, putaticio et erroneo utitur argumento; Cur imaginemur nobis cum Linnæo pro adstruenda falsa hypothesis; Linnæus logicarum regularum immemor decipitur; Linnæus periculosa, vana et falsa statuit; Ad Calendas Græcas*, med dylikt mera öfwer alt. Erinrandes då och då med desse orden: *Nonne debuisses, vir experientissime, mitius loqui, præsertim de competitore tuo. Et num ita deceat loqui in publicis scriptis!* Äfwen påmintes med nogra ord huru med passion också der talas om ammiralitets apothecaren Sahlberg; kan hända för det at han är Linnæi vän. Synnerligen allegerades en h:r auctors expression, som står pag. dissert. 28, hwilken är så obscoen, att jag publice måtte bekänna med desse orden: pudet me hæc verba recitare. Orden äro desse: — — — *hoc nemini ignotum, qui alvum umquam solvit.* På hwilket oanständiga infall, som roulerade på Linnæus, om hwilken talas i denna paragraphen, jag redan förnummit åtskillige, som hafwa stött sig med mycken förargelse. Lade detta till: *scio permissum esse medicis, in re medica medice, hoc est, secundum requisita naturæ, loqui: sed nunquam fas esto in medicis locutionibus consecrari argutias in aliorum contumeliam.* Och emedan h:r auctor på den ledige sidan straxt effter titelen på disputationen har anfördt en auctor, benämd Geuderi, ord, dermed at wijsa hwad moderation de, och ibland dem h:r Præses sielf, böra bruka, som taga sig före att examinera andras skriffter, så uplästes samma Geuderi ord, så lydande: *in eo nunc vivimus seculo, quo non adeo acriter pro certæ alicujus sectæ aut ducis honore magis quam pro sancta veritate, pugnare conviciando et calumniando solent philosophi, sed pro una veritate maxime solliciti plerique alteri alterorum inventa et cogitata placide modesteque expendunt.* Och önskades at auctor i denna sin disputation welat följa ett sådant rättesnöre som han här sielf utgifwit. Dock beklagades, at then method som här brukades icke kan kallas effter desse anförde orden: *aliorum inventa et cogitata placide modesteque expendere.* Wijstes deremot Doct. Linnæi upförande i dess skriffter, och uplästes Eruditorum judicia om dess modestie. Synnerligen detta ex act. Lips A:o 1738 p. 463 så lydande: *Modestus est Noster (Linnæus) in majorum sententiis perquirendis, nihil duri sonat, nihil conviciorum, quæ novis plerumque auctoribus sacrum solent esse palladium.* Præses swarade här på intet annat, än at han i det som om D. Linnæus war talat bero-pade sig på decanus och på dicasterium superius. Hwilket jag icke förstod. Huru han eljest på wanligit sätt med ropande, stampande och bultande i cathedern skickade sig, och nu synnerligen wände ifrån cathedern en öpen bok till mig, yrkandes med fingren på de opslagne bladen, och med häftigt rop bad mig se hwad der war skrifwit, lemnar jag auditores som alt sågo och hörde at berätta. Som ock lära kunna intyga med hwad tolamod, och utan till att yttra mig i nogot ord deremot, jag alt uptog, äfwen som ock det at h. Decanus då i samma wefwa med sådana och dylika ordaformer: *jubeo te silere, abstineas a talibus ineptiis, imponerat mig silentium.* Hwarpå jag då, så wäl som hela

tiden tilförene, icke ett ord swarade, utan wände mig till auditores med desse orden: *Quoniam vera dicendo nihil proficio ac insuper silere jubeor, proinde finem hisce impono; id vel maxime nunc facturus, etiamsi non fuisset jussus. Ne autem Vos, Lectissimi Juvenus, patiamini sinistram animis vestris ingenerari opinionem de Linnæo, ecce vobis, quis et qualis ille vir sit, paucis edisseram.* Gaf således korteligen en character af D. Linnæus till dess härkomst, oskyldige opförande här wid academien, synnerlige fata under stor fattigdom, mores, resor, scripta, som jag annoterade af ett papper upläste, dernäst erhåldne benådning af Hans Kongl. Maj:t och Riksens höglofl. Ständer, och änteligen testimonia eruditi orbis om honom. Af desse testimonia war jag sinnad twenne allenast at anföra. Nemligen först Medici Leydensis van Roijens i dess Flora Leydensi præf. p. 20 så lydande: *Quintum systema a sexu plantarum, staminibus scilicet et pistillis condidit Carolus Linnæus omnium seculi sui Botanicorum Princeps. Hic enim, non omnibus impar, universam Botanices doctrinam reformavit omnesque ejus partes illustrando ita castigavit, et a foedissimis quas contraxerat, sordibus amicorum impulsu repurgavit, ut nec purior nec pulchrior umquam exstiterit. Immo,*

*Si quid habent veri vatis præsagia, Floræ
Structa super lapidem non ruet hæc Domus.*

P. 21. Alter a Tournefortio: *Qui in generibus aliquid præstitit, fuit Linnæus; hic senior accedens, sed doctior.* Sedan af actis Lips. A:o 1739 p. 256 de Horto Cliffortiano, det som följer: — — — *An celeberr. auctoris (Linnæi), temporum nostrorum Dioscoridis, singularem industriam miramque ingenii felicitatem collaudare debeamus. Eadem, quæ Linnæum in præstatione a laudibus detinuit, et nos detinet Cliffortii modestia. Nec Linnæum alius quam Linnæus collaudet. Ea est viri fama, quæ commendatore non indigeat. Loquuntur pro eo scripta et ingeniose excogitata methodus, quæ florum fructuumque minutissima quæque, ante hæc tempora incognita nullique perspecta, in lucem protraxit. Is est, quem Gallia colit, postquam eundem in Societatem Regiam correspondentis membri nomine cooptavit; quem Belgium invitum dimisit; quem Suecia reducem gaudens amplectitur.* War ock sinnad, at i anledning af anförte eloger, och synnerligen desse orden: *quem Suecia reducem gaudens amplectitur*, med få ord förekomma hos auditores de ledsamma reflexioner, som sig allaredo yppat öfwer det som på titelbladet står: jussu Ven. Senatus Academici; hwilket aldrig tilförene på nogon disputation satt är, med mera. Men blef på den ena sidan af Præses, på den andra af h. Decano så aldeles nedertystad, at jag hwarcken detta eller nogot af desse anförde testimonia, fast jag begynte andra gången wilja upläsa, mera än som nogra ord allenast fick framföra. Hwarunder h:r Decanus som almänt berättas, i nogon efftertänkelig och förklenlig expression öfwer mig utbrustit. Hwarföre, utan at nogot ord swara, slöt aldeles med en höflig compliment till Præses; itererandes det beröm, som jag honom

förr under denna acten gifwit, och det som i begynnelsen af mig sades, nemligen at Præses icke skulle illa uptaga, utan till bästa uttyda de påminnelser, hwilka jag, såsom en publicus docens, funnit mig föranlåten at göra. Önskan- des för öfrigt honom Guds nåd och allsköns wälsignelse.

Upsala d. 27 Martii 1741.

Magnus Beronius.

(Original i Riksarkivet, Kanslersämbetets handlingar.)

124.

K. Maj:t till kanslern, att den nyskapade professio jurisprudentiæ oeconomiae et commerciorum nu, enligt ständernas önskan, skall intagas af notarien A. Berch, och att i dennes föreläsningar och disputationer det svenska språket skall användas, Stockholm d. 16 sept. 1741.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud allsmächtig tro man, vårt och riksens råd, herr grefwe, president och academiae cantzler. Hoos oss hafwa riksens wid den nu öfwerståndne riksdagen församlade ständer genom underdånig skrifwelse af d. 22 i nästledne månad andragit, huruledes sedan de wid 1738 års riksdag funnit sig föranlåtne att hos oss underdånigst anhålla, det måtte den i Upsala då ledig warande juris romani professionen tädan efter förordnas til föreläsningar för den studerande ungdomen öfwer fundamentene til oeconomie- commerce- och manufactur-författningarne i riket, och wij i anledning af deras då tillika gjorde underdåniga hemställande, huruvida samma oeconomiae och commerciorum profession borde endast och allenast skiöta föreläsningarne öfwer rikets handel och hushållning, hwaraf den tädan efter kommo att få sitt namn, eller ock wid juris romani professionen wara förknippad, genom utslag d. 16 februari 1740 i nåder faststält, att oeconomiae och commerciorum professionen skal endast skiöta sådana saker, som dermed gemenskap hafwa, samt den 18 Martius samma år vidare i nåder förklarat, att bemälte professor oeconomiae et commerciorum, hwilken kommer att förklara alla oeconomiska lagar och förordningar, skal wara ledamot af den juridiska faculteten och kallas juris prudentiae oeconomiae et commerciorum professor såsom ock wid examina rigorosa undersöka, hwad framsteg philosophiae candidaterne giordt uti de oeconomiske wettenskaperne samt att de

disputationer, som hållas under bemälte professors presidio angående desse wetenskaper, skola anses och räknas för dem som wilja antaga gradum in philosophia; så hafwa riksens ständer wid den nu öfwerståndna riksdag erfarit, huru som denna sak blifwit lemnad uti det stånd, att til närwarande tid intet förslag til denna profession hwarken blifwit författadt eller insändt.

Riksens ständer, som på åfwanförmälte sätt redan förut pröfwat nödwändigheten af denna inrättning wid wår academie i Upsala, förmåla sig alt-så nu hafwa funnit sig föranlåtne att ytterligare arbeta derhän, att en så nyttig och wälbetänckt sak må bringas till den fullbordan och slut, som swarar emot riksens ständers härmed hafde upsåt och påsyftade ändamål: Hafwandes riksens ständer wid öfwervägande häraf sig erindrat, hurusom wår academie i Upsala med rätta eger heder och beröm, att den i alla tider upammat sådana ämnen samt inom sig sielf nu hafwer flere sådana män, som med grundelig lärdom kunna tilskynda riket både nytta och anseende; hwarföre riksens ständer ock i de mål, som efter academiens forna inrättning egenteligen höra til Consistorii Academici bersörjande, hafwa til bemälte Consistorium Academicum alt godt förtroende. Men som riksens ständer derjemte kommit att besinna, hurusom den med oeconomiae och commerciorum profession nu sedermera giorde författning är wid academien i Upsala aldeles ny och owanlig, och att detta studium härtills icke blifwit på det sättet wid academien idkadt; Så hafwa riksens ständer wid sådan omständighet acktat nödigt att nu wid denne nya professionens besättjande för första gången taga de mått, hwarmedelst den samma må blifwa försedd med en sådan man, som jemte de dertil erforderlige wetenskaperna äger sielf hug och böijelse för manufacturer och handeln samt lust att derom inplanta i ungdomen sunda principer och en för riket fördelaktig omtanka, så att af dess skickelighet riksens ständer kunna göra sig et tilförlåteligit hopp om det påsyftade ändamålets erhållande samt att i genom den nu blifwande professoren för framtiden få sådane ämnen upamma-de, som honom i samma profession kunna efterträda, hwarföre riksens ständer och yttra sig, att de warit omtänckte att til oftanämde nya oeconomiae et commerciorum profession i Upsala nu för första gången utse och nämna en sådan man, som icke allenast äger uti de akademiske wetenskaperna god kundskap och grund utan ock nödig insikt i det allmänna hushållnings wäsendet samt en besynnerlig hog och böijelse för det, som manufactur och commerce saker tilhör, och hwilken under de sidst förflutne riksdagar, då riksens ständer med all möijelig nijt och åhuga sträckt sin omsorg til rikets manufacturers och handels utwidgande och den almäna hushållnigens förbättrande, riksens ständer sielfwa funnit wara försedd med de egenskaper, som fordras til detta professors embetes behöriga förwaltande wid wår academie i Upsala. Blifwandes för öfrigt Consistorium Academicum obetagit att i framtiden til denna så wäl som de öfrige professionerna enligt lag och akademiske constitutioner uprätta förslag.

Riksens ständer anmäla fördenskull til merofthanämde profession wid vår academie i Upsala hos oss i underdånighet extra ordinarie notarien uti vårt och riksens commercie collegio Anders Berch, hwilken riksens ständer pröfwat wara til samma beställning både förtjent och skickelig. Anhållandes riksens ständer derhos, det oss tacktes medelst bemälte Berchs förordnande til oeconomiae et commerciorum professor wid vår academie i Upsala nådigst befordre det upsåt och ändamål, som riksens ständer endast af wälment ömhet för ungdomens sanskyldiga underwisning och handledande uti de högnödige oeconomiske wettenskaper fattat til fäderneslandets både enskylda och allmänna nytta och tjenst.

Sluteligen anföra riksens ständer, att som det latinska språket äger wid academien många älskare och idkaré, hwarföre det billigt synes böra lemna något rum åt vårt svenska tungomåhl, så är jemwäl riksens ständers underdåniga åstundan och anhållan, det oss tacktes göra den nådiga författning, hwarigenom denna oeconomiae et commerciorum professor förpliktas att hålla dess föreläsningar på svenska språket, samt att alla disputationer, som under bemälte professors præsidio komma att hållas, böra skie uti svenska språket, emedan riksens ständer anse det wara både tjenligast och nyttigast, att vår svenska hushållnings wettenskap blifwer förestäld uti sitt eget svenska modersmål. Detta alt som riksens ständer hos oss andragit gifwe wi eder härigenom i nåder tilkjenna med nådig wilja, att I om verkställigheten af hwad härwid på eder försorg ankommer behörigen föranstalten: Hafwandes wij enligt riksens ständers i åfwanberörde måtto yttrade åstundan åfwannämde extra ordinarie notarien Anders Berch med vår nådiga fullmakt på ofthanämde profession försedt. Hwarmed wij befalle eder Gud allsmäktig synnerligen nådeligen. Stockholm i rådkammaren den 16 september 1741.

Friedrich.

Gust. V. Heland.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

125.

K. Maj:ts bref om nationernas rätt att frítt välja sina Inspectores samt om inrättande af ett kanslerssekreteriat, Stockholm d. 16 sept. 1741.

Friedrich med Guds nåde etc.

Vår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud allsmäktig. Troman Vårt och Riksens Råd herr Grefwe, President och Academiae Cantzler.

Oss hafwa Riksens Ständer under d. 22 Aug. nästlidne i underdånighet wid handen gifwit, det de wid genomläsande af Consistorii Academici protocoller i Upsala sedan 1738 åhrs Riksdag, hafwa anmärckt, hurusom bemälte Consistorium d. 12 May 1738, uti ett då upkommit twistemål om inspectorers wäljande för några ledige Nationer, genom utslag faststält, at ingen nation skulle få utwälja den till inspector af professorerne, som förut antagit sig inseendet antingen öfwer ett stort eller twenne små landskaper, hwaröfwer Riksens Ständer förmåla sig hafwa infordrat berörde Consistorii Academici förklaring och närmare utlåtande, samt tillika inhämtat hwad I härwid hafft at påminna. Och emedan Riksens Ständer häraf å ena sidan fuller intagit, det Consistorii Academici förnämsta afsigt härwid warit, at genom föromrörde deras förordnande angående nationum inspectores skaffa en likhet professorerne emellan och således alla stridigheter wid slika tillfällen förekomma, utan at derigenom någon i synnerhet förfördela; men på andra sidan derjemte i billigt öfwerwälgande kommit, huru den studerande ungdomen wid Academien, hwars för-mohn härunder egenteligen beroor, och hwilken detta ährendet endast synes angå, härigenom will betagas den frihet, som de för detta alltid ägt, at sielfwa få utse och wälja till nationis inspector den af professorerne, som de flästa nationens ledamöter hafft bästa förtroende till, och af hwilken nationen förment sig bästa nyttan kunna hämta, så i anseende till professorernes differente lectioner effter hwars och ens facultet, som den bekandtskap den ena professorn framför den andra kan äga om nationernes besynnerliga angelägenheter och hwad derwid är till at achta; Fördenskuld och som i academiska constitutionerne intet egenteligit härom är förordnat och till wederbörandes effter-rättelse föreskrifwit, ty anföra Riksens Ständer, till förekommande af all ore-da i framtiden och at bibehålla den studerande ungdomen wid en skiälig frihet at sielfwa få wälja sig inspectores, sig nafwa funnit nödigt hos oss i underdånighet anhålla, at den studerande ungdomen måtte fritt få wälja den af professorerne till nationis inspector, till hwilken de hafwa mästa förtroende, och at Consistorium då endast lägger handen derwid, när så hända kunde, at nationen derom innom sig blefwe stridig och Consistorii utslag i saken begiärade, i hwilket fall Consistorium Academicum alltid bör bifalla de flästa nationens ledamöter, och den som de utnämna anmodas at inspectionen öfwer nationen sig antaga. Dock at professorerne ey betagas at undandraga sig denna inspection hwartill de således blifwit kallade, enär någon finner sig af andra sysslor eller inspection öfwer större landskaper så wara hindrad, at han beswäret af det senare sig icke kan åtaga.

Utom dess och som Riksens Ständer äfwen wid academiska handlingarnes öfwerseende kommit at efftersinna, med hwad mångfaldig möda och beswär den Academiernes Cantzlerer åliggande omsorgen at befordra Academiernas angelägenheter är förbunden, hwilket beswär för Academien i Upsala är så mycket drygare, som till den studerande ungdomens understöd derstädes

flere stipendier äro samma Academie än någondera af de andre tillslagne, om hwilkas behöriga utdelande, förutan hwad som elliest på åtskilliga sätt förefaller, en ständig brefwäxling är nödig at underhållas; warandes det för Academien derjemte både ganska nödigt och nyttigt at af alla Wära till Eder ankommande nådiga bref så wäl som andra handlingar, hwilka Academie staten på något sätt angå, ett archivum här i Stockholm blefwe uprättat, hwarest alla documenter borde i ordning hållas, och hwilket wid hwart ombyte med Cantzlers embetet kunde af den tillträdande emottagas, samt således wid hwarjehanda tillfällen utaf de samlade acter och documenter nödige under rättelser stå at erhållas, hwilket alt, utan en särskilt dertill antagen betiening, icke kan åstundas eller af Eder besörjas, som med Edre öfrige embetes angelägenheter nog ären sysslosatte, så berätta Riksens Ständer [sig] i betraktande häraf hafwa funnit ganska billigt, at ett sådant Edert besvär som I endast af berömmelig nit för Academiens bästa Eder åtagit, bör med en anständig och till correspondancens samt de öfrige här ofwanförmälta sysslors för rättande oumgängelig betiening af en secreterare blifwa lättad och understödd, till hwilkens åhrliga aflönande fyrahundrade daler s:mt kunde af Academiens besparings-interesse medel anslås, och den ordinarie staten således genom denna betiening icke warda på något sätt betungad och förökt: anhållandes hos Oss Riksens Ständer underdånigst, det täcktes Oss om wärckställande och befordrande häraf låta Wår nådiga befallning afgå. Hwad altså Riksens Ständer i förenämde måtto andragit och tillstyrkt gifwe Wi till effterrättelse och föranstaltande Eder härmed i nåder tillkiänna. Och befalle Eder Gud allsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 16 Sept. 1741.

Friedrich.

Gust. Heland.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

126.

Bibliotekarien A. Norrellii harmsna utlåtande öfver Olof Celsii d. yngres begäran att få föreläsa literaturhistoria på biblioteket, Upsala d. 6 mars 1742.

Magnifice Domine Rector och Venerandum Consistorium.

Aflägger ödmjuk tacksägelse för communication af vice bibliothecarien mag:r Ol. Burmans vicarii, M. Ol. Celsii, hos Illustrissimum Cancellarium in-

sinuerade och til Venerandum Consistorium remitterade skrift at få veniam docendi i historia litteraria, hwilken nu återställes.

Innan jag något utlåter mig öfwer den samma, finner jag nödigt härmedelst förklara, at jag det gör utan all afsigt på annat än sanning och det som til publici tjenst hörer.

Benämde vicarii hufwudskiäl at få veniam docendi in historia litteraria, och det i bibliotheca publica som förmärkes, äro 1:o at hr. professor Asp, då han war vice bibliothecarius, skolat der hålla föreläsningar uti berörde historia, 2. at från den tiden ingen skolat den handhafwa, och 3. at ingen nu skal den samma skiöta.

Hwad det första anbelangar, är det hans höggrefliga Excellence Illustrissimo Cancellario ofullkomligen förebragt, aldenstund wälbemälte professor hade af amplissima facultate philosophica veniam docendi et jus affigendi, innan han blef vice bibliothecarius, och då han det blef, hade han icke frihet at läsa uti bibliotheket, förr än han den feck af då warande bibliothecarien Palmroth, som war af ålder och lång fångenskap en trötter man.

I gemen är det at erindra, det ingen vice bibliothecarius har för detta budit til at vindicera sig den auctoriteten at efter behag dageligen få publice öppna Kongl. bibliotheket, hwilket ordinario bibliothecario allena til answar anförtrödt är.

Man ser wäl at professor Enberg, när han war vice bibliothecarius, fådt af då warande Academie Cancellario befallning at läsa historiam litterariam, men den befallningen fick han icke så wida han war vice bibliothecarius, utan så wida han til sin lilla löns förbättring fick fullmagt på en adjunctur i philosophiska faculteten. Och sanningen at säga, har en vice bibliothecarius, om han kan göra de stycker hwilka honom åligga, ingen tid öfwerlöps at hålla collegier uppå, sedan han sin ämbetes pligt behörigen efterkommit, hwilket af det som här bättre fram anföres vidare skal kunnigt blifwa.

Hwad merbemälte Celsius rör, at denna til bibliotheket hörande delen på en rum tid tillbakars icke skolat wara handhafd, så erindras at Kongl. constitutionerne på intet ställe biuder och pålägger bibliothecarierne et sådant arbete, hwarföre ock de före år 1702 constituerade aldrig så mycket mig witterligit är hållit collegia in re litteraria, fast än de niutit både professors och bibliothecarii lönerna. Och hwad 3. mig enkannerligen widkommer, så har jag på det sättet skiött den delen, at jag likmätigt Kongl. constitutionerne, dels införskrifwit nya, dels completerat de förra ephemerides och acta eruditorum, uti hwilka hwar studiosus sine magistro kan få igen hwad i den saken kan desidereras. Jag har flere gånger tänkt at öppna et collegium i den wettenskapen, men som jag i studentåren bewistade ett sådant på bibliotheket och då såg, hwad conflux af studerande der i förstone war, men huru snart de drogo sig derifrån igen, så at rät få blefwo qwar til slutet, har jag tykt ängsligit skulle blifwa at taga en sak före, som tid och flit fordrade, men af ungdo-

men åter torde såsom en mindre nödig lemnas och försakas. Men icke desto mindre kan den, som hog och lust til det studium hafwer, få sitt fullkomliga nöje af Wolfii Bibliotheca Hebræa, Fabricii Bibliotheca Latina, ejusdem Bibliotheca Græca, Du Pini Bibliotheca Ecclesiastica, Struwii Bibliotheca Juridica, samt af actis eruditorum Lipsiensibus och andra många wackra ephemeridibus och journaler, med hwilka bibliotheket är riktat och wäl försedt. Då sådane subsidier ännu icke woro til, woro många som höllo collegier i den historien, men sedan de utkommit och saken genom dem blifwit för allas ögon lagder, har ej hörddts utaf, at någon tagit sig före at läsa det som är så obvium.

Hwad mig vidare beträffar har jag nu under händerne det som mera arbete fordrar, och är eljest nog sysselsatter af correspondence, bibliothèques upböörden och utgiften, inspection på tryckeriet och besynnerligen af Collectaneis Palmskiöldianis, hwilke esomoftast efterfrågas och allena göra mig snart sagt större besvär, än de förre haft af hela bibliothèques ämbetet. Desutan har jag för hwarjehanda omwäxling skuld wid bibliotheket måst kännas wid den olust och besvär, som mina antecessorer icke wetat utaf.

Men at detta må kunnigt blifwa hwaruti vice bibliothecariens sysla består, måste jag den föreställa af den instruction som för honom finnes i det juramento som står i Kongl. constitutionernes cap XXII, § IV, m. 8, och han wid beställningens anträde bör aflägga, genom hwilket han förbindes 1:o at ordinarie dagar och timarna wara uppe i bibliotheket, 2. ställa böckerna i sin rätta ordning, 3. så föra dem in i cataloguerne, at bibliothecarien wid sitt afträde kan lefwerera ifrån sig perfectos catalogos, 4. förfärdiga bibliothèques räknin-garne, 5. præscio bibliothecario lemna böcker til dem som dem begära, med mera i samma juramento. Och at vice bibliothecariens ämbete mäst består uti cataloguers och andra til bibliothekets tjenst hörande sakers skrifwande, ses af Upsala Academiæ år 1699 författade stat, uti hwilken om amanuensi står, att han för det han underhielper vice bibliothecarien med skrifwande niuter 100 daler s:mt. I kraft af denna instruction antydde bibliothecarien, nu biskopen doctor Eric Benzelius, vice bibliothecarien, sedan professoren J. Malmström, at skrifwa den philosophiska cataloguen, äfwen v. bibliothecarien, nu kyrkoherden i Storkyrkan doctor Eric Alstrin, och efter honom vice bibliothecarien, nu theologiæ professoren Matth. Asp, at skrifwa den juridiska, hwilke cataloguer, til bestyrkande af det jag berättat och at se med hwad exactitude och politesse de af vice bibliothecarierna sielfwe äro förfärdigade, äro här wid handen. I stöd och kraft af samma instruction har jag kunnat och bordt antyda vice bibliothecarien Burmans vicarius, Mag. Celsius, at förfärdiga den til omskrifning för rum tid sedan påbegynta gamla och försletna theologiske cataloguen, samt at den fullkomligare göra genom orientaliska, grækiska, latinska och andra Mss:ters införande på sina ställen, men som han ej har särdeles lyckelig hand at skrifwa, hwilket genom hans hos illustrissimum cancellarium insinuerade och nu för händer warande skrift bewisas, har jag måst

låta det arbetet hwila, på det icke det sköna imperial papperet, som til samma catalogue köpt är, må så användas, at man icke skulle kunna för in- och uthemska förnåma ståndspersoner med särdeles heder upwisa den cataloguen.

Förutan benämde catalogue, hwilken til 4 volumina kommer at omskrifwas, äro ock ut- och inländske disputation-cataloguen samt cataloguen på de tryckta wärk och skrifter, hwilke til bibliotheket kommit från typographierne i riket och böra äfwen rent och wackert skrifwas: men af ofwannämde orsak har ock det arbetet måst alt til detta ligga ogjordt, hwilket grämer mig tämmeligen, effter Konungens tjenst står tillbaka, men lönerne likafult utgå. Häraf tackes Eder Magnificence och Venerandum Consistorium inhämta, huru tilkommer at mag:r Celsius finner sig hafwa tid at hålla collegier.

Yttermera hwad hans upsåt berörer at hålla dem i historia litteraria och på bibliotheket, är det en sak som mig tillkommer, och jag framdeles sielf, om Gud wil, aktar föreställa, sedan jag hinner få färdigt det jag nu under händer hafwer. Imedlertid nämner jag allenast, at et sådant arbete fordrar en diupare insigt än at blott tala om editioner och dem framwisa, hwilka besagde repertoria och promptuaria bibliothetica öfwerflödeligen gifwa wid handen, och särdeles då man kommer at handla om orientalium och græcorum literatura och de saker som den innehåller.

Nu som det med mag:r Ol. Celsius sig så hafwer som förmält är, och man ej annat hör om vice bibliotecarien Burman, än at han har hälsan och goda kraffter, ty hos Eder Magnificence och Venerandum Consistorium anhålles ödmjukeligen, det Eder Magnificence och Venerandum Consistorium tackes för detta Kongl. bibliothekets nytta och angelägenheter skuld hans höggrefliga Excellence wår nådige Cancellor sådant förståndiga, på det hans höggrefl. Excellence må med all säkerhet förnimma, huru härmed förewetter, och vice bibliothecarien M. Burman blifwa befalter at sielf företräda sitt ämbete. Blifwer jag härutinnan hörder är wäl, hwar ock icke obtinerar jag ändå hwad jag söker, nemligen bonam et tranqvillam conscientiam. Förblifwer etc.

And. Norrelius.

Upsala d. 6 Martii 1742.

(Kopia i Konsistoriets arkiv, bilagd kunga- och kanslersbrefven.)

127.

K. Maj:t till kanslern om det som är att iakttaga, då konsistoriet tjänstgör som domstol, Stockholm d. 1 april 1742.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet etc. Wij hafwe wäl för detta i nåder funnit det nödigt wara, at Academiske constitutionerne warde öfversedde och jämkade, men som sådant hit in tils icke kommit at werckställas, och bemälte constitutioner dels icke uttryckeligen föreskrifwa, huru många af Consistorii ledamöter erfordras til et domfört anthal, så wäl uti Consistorio majori som minori, dels ock ibland annat innehålla, at alla saker skola hos Rector angifwas, tå han uti utsökningsmål kan såsom executor resolvera til utmätning, om han finner målet så beskaffadt, eller i annor händelse förwisa det til Consistorium, tit han jämwäl bör skiuta the saker, som eljest under ransakning och dom komma böra, och ändok skulle Rector, effter constitutionernes anledning, sitta öfwer samma sak både uti Consistorio minori och majori, ther likwäl allmänna lagen i 13 cap. 1 § Rättegångs Balken förklarar thet för laga jäf emot domaren, om han i annan rätt i samma sak domare warit, eller förut såsom betient i någon rätt eller hos Konungens Befallningshafwande något slut fattadt, som den saken rör, och om domaren wet, at sådant jäf emot honom är, änskiönt parterne ey äro therom kunnoga, bör han sielfmant träda ifrån rätten; Fördenskul och i anledning af en hos Oss i detta mål giord underdånig förfrågan, hafwa Wy funnit skiäligt at imedlertid, och tilthess constitutionerne kunna blifwa öfversedde och jemkade, i nåder förordna, at til et domfört anthal uti Consistorio minori böra fem tilstädes wara, och at uti Consistorio majori ey färre än siu döma måge, hälst ther offta nog angelägna både twister och brottmål förekomma, samt at the professorer som warit ledamöter uti Consistorio minori icke kunna i samma sak wara domare uti Consistorio majori, så ock at Rector, då han förut på något sätt handterat saken, antingen såsom executor eller at han förwyst målet til Consistorium, icke bör såsom domare sitta hwarken i Consistorio majori eller minori, men tå han icke förut lagt handen wid målet, innan thet til Consistorium inkommit, må han uti etthera Consistorio och Prorector uti thet andra wara öfwer saken och then samma til et lagligit afgiörande befordra. Ther ock en eller flere af professorerne wore af siukdom eller andre laga förfall hindrade, så at Consistorium ey kunde blifwa domfördt, må Consistorium i then händelsen hafwa frihet, at af bibliotekarien, räntemästaren, secreteraren och academiæ adjuncterne tilkalla en eller flere, så många som erfordras, at Consistorium må blifwa domfördt, hwilka tillkallade ledamöter förut hafwa at aflägga den wanliga domareden, och komma ey längre at hafwa sådant säte uti Consistorio än til dess Con-

sistorium af professorer åter kan warda fullsutit. Af hwilcket alt Wy, til wederbörande Consistorii Academici underdåniga effterrättelse wid förefallande tilfällen, i nåder welat lemna Eder del. Hwarmed Wy befalle Eder Gud Allsmäktig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådcammaren den 1 April 1742.

Friedrich.

Carl Gustaf Löwenhielm.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

128.

Kanslern till Konsistoriet, afgör frågan om det omtvistade inspektorsvalet i Jämtlands nation, Stockholm d. 7 juni 1742.

Högärewördige, Wälborne, Ädle och Höglärde Herrar Rector Magnifice, Doctorer och samtelige Professorer.

Under d. 31 sidstl. Majj anmodade iag Consistorium Academicum, at som Jemptlands nation flere år warit utan inspector, nu med det aldräförsta och medan den studerande ungdomen är tilsammans förmå den af herrar Professorerne at antaga sig inspectionen öfwer bemälte nation, som genom votering därtill blifwit wald, med mera. Nu som iag utur de denne saken angående och af Consistorio Academico mig sedermera tilsände acter intagit, at twänne voteringar gådt för sig, och at professoren And. Celsius i den förre, men professoren Ulléen i den sednare ärhållit pluralitet; så har iag på det icke, genom frågan om hwilkendera af desse voteringar bör hafwa bestånd, tiden måtte längre utdragas, funnit nödigt at förordna, det den förre voteringen bör blifwa oqwald och i följe därpå professor Celsius straxt til inspector nationis constituerat. Consistorium Academicum lærer sielf finna huru angelägit det är, förutan nationens härunder beroende enskylte fördel, at de studerande i gemen icke blifwa wanda til oroligheter och tråtor sins emellan, hwilket likwäl aldrig kan förekommas, om icke ordning och lagliga wal så stadfästas, at de som dem antasta wilja se deras möda blifwa fåfång. Jag förblifwer med särdeles tillgifwenhet och wänskap Herr Rectoris Magnifici och Consistorii Academici.

tiensberedwilligste tienare och wän

Stockholm d. 7 Junij 1742.

Carl Gyllenborg.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

129.

Filosofiska fakulteten till kanslern om Joh. Amnells ansökan att blifva docent och om docentfrågan i allmänhet, Upsala d. 12 nov. 1742.

Högwälborne Herr Grefwe etc.

Nådige Herre.

Hos Eder Höggreflige Excellence aflägger Facultas Philosophica aldredmjukast tacksägelse för höggunstig communication af philosophiæ magistrerna Johan Amnells hos Eder höggreflige Excellence insinuerade beswärskrift deröfwer, at facultas philosophica, när magistern år 1740 begärte veniam docendi uti poësi, wäl behagat resolvera, at prof medelst præsiderande för en academisk disputation skulle afläggas af dem, hwilka om venia docendi anhöllo, men at magistern, sedan han i följe theraf ej utan omkostnad 1741 uplagt och förswarat ett academiskt specimen, och å nyo anmält dess begäran om det samma, icke äntå kunnat vidare komma i facultetens åtanka, än at tå warande decanus til swars lemnat, at faculteten stadnat i det beslut at inga docentes antaga. Af hwilka omständigheter magistern blifwit föranlåten at i djupaste underdån-ödmjukhet bönfalla om Eder höggreflige Excellences nådiga tillåtelse, at innewarande höst med privata föreläsningar få betjena then academiska ungdomen, i synnerhet sedan poëseos professoren uti ett sjukligt tilstånd blifwit försatter, och filosofiska faculteten skal synas så mycket mindre graveras therigenom, som nu mera docens magister Diurberg blifwit befördrad till et lectorat i Gefle, och allenast 5 docentes skola wara wid academien, magistrarne Klingenberg och Celsius tillika inbegrepne; med det mera som suppliquen, hwilken nu i all ödmjukhet återsändes, innehåller och faculteten till at undgå widlyftighet utelemnar.

Hwarpå faculteten till aldredmiukaste swars afgifwande härmedelst inkomma bordt, at har wäl facultas philosophica å ena sidan att hugna sig theraf, att Upsala academie är i stånd at afgifwa flera till academiens tjenst och nytta skickeliga ämnen, dem faculteten för sin ringa del gierna såge hulpne och befördrade; men at faculteten å andra sidan funnit betänkligit wara at så föröka magistrum docentium anthal, at de på staten tienande personer, som hafwa nog knappa wilkor och therjämte äro skickelige och kunde hinna at bestrida the erfordrande stycker, komma therigenom något at lida, hwaraf oreda och klagomål kunde förorsakas och hwaraf man i dessa sednare åren haft prof.

Hwarföre faculteten, så wida henne tilständigt warit, mera sparsamhet brukat med docentium antagande, och häldre sökt at förminska numerum af the antagne, än den samma utan högsta nödwändighet at föröka; så at, när så wäl magister Amnell, som flere med honom, emot hwilkes personer och skic-

kelighet man icke hade något at påminna, 1740 anmälte sig hos faculteten til at vndfå *veniam docendi*, faculteten icke kunde gå ifrån dess syftemål at förminska antahlet af *docentibus*, hälst ingen nödwändighet tå fordrade dess tillökning, utan lät swara dem som sig anmält, at om de wille hafwa *jus petendi* skulle de förut *præsidente* disputerat för en academisk dissertation; men at faculteten, sedan magister Amnell *præsidente* disputerat och therigenom förwärfwat sig *jus petendi* samt å nyo sig anmält, icke ändå kunde wara honom till wiljes, ehuru ingen ting war at påminna om sielfwa specimen, det kommer icke deraf, at ju så wäl *poëseos* professoren Arrhenius, som hela faculteten, gjerna såg magistern willfaras uti dess begäran, utan war det orsaken, at såsom faculteten likmätigt dess åliggande plikt wille i gemen bringa *docentium* antahl, fast det då emot förra wanligheten war litet, till ännu mindre, som ock Eder höggreflige Excellence lærer en slik facultetens oförgripeliga tanka tilförne nådgunstigast hafwa förnummit; så pröfwades efwen i synnerhet en *docentis* tillsättjande uti *poësen* icke äntå nödigt, althenstund, jämte thet at *poëseos* professoren, så wida faculteten witterligt war, sjelf war då i tillstånd at sköta så sina publice och private föreläsningar, som de andra til professionen hörande syslor, faculteten dessutan hade sig bekant, at adjuncten och *extraordinarius philosophiæ* professoren magister Laurentius Hydrén, hwilken tilförne då och då, när saken så fordrat, haft publice föreläsningar uti *studio poetico* och *privatim* alt jämt betjent the yngre studerande uti *elementis artis poeticæ*, som dem betarfwat, wid detta tilfället så mycket mindre undandrog sig at wilja fortfara uti samma dess förehafwande, som han genom *decanum facultatis* lät förstå, om icke det skulle tyckas wara hårdt, der han, som så länge med all oförtrutenhet betjent academiska ungdomen, skulle nu genom någon ny *docentis* tillsättjande uti *poësen* till någon del missgå de små emolumenta, som honom tilförne theraf tilflutit. Hwilket anbringande och skäl, tillika med de förr anförde, icke annat kunde än så aldeles hafwa hos faculteten den werkan, at magister Amnell icke då kunde efter facultetens önskan ihugkommas, at ock om saken nu hade lika fatta omständigheter, faculteten för sin ringa del swårligen wore i stånd at wara magistern til behag uti dess ansökan, änskönt *docens* magister Diurberg sedermera blifwit lector i Gefle, och allenast 5 *docentes* woro wid academien, magistrarne Klingenberg och Celsius, som efwen *præsidente* disputerat och fått Eder höggreflige Excellences tillstånd at få hålla föreläsningar, tillike inbegrepne.

Men sedan *poëseos* professoren råkat uti en ganska swår sjukdom, och således är aldeles satt utur stånd at på något sätt befatta sig med professionens behöriga bestridande, samt adjunctens och *extraordinarii* professoren Hydréns publice lectioner, såsom de der eljest anses för *supernumerariæ*, i det stället dertill så länge blifwit emplojerade, och dess private föreläsningar deruti hafwa deras wanliga gång; så har faculteten, när den d. 3 hujus war tilsammans öfwer magister Amnells hit remitterade ansökan, i sådan sakens beskaffenhet,

för sin del, för skäligt aktadt at antaga magister Johan Amnell till docens uti facultate philosophica, på det sättet, at decanus therjämte blifwit antydt at uti programmata nämna och utsättja de stycker af poésien som magistern begärt och hwarwid han sig hålla bör, på det all befruktad orede och andras förfång, i fall ock poëseos professoren komme till hälsan igen, må tjenligen förekommas, och faculteten alla äljest förorsakande klagemål och mycken olust wid åtskilliga tilfällen undgå måtte.

Detta är hwad Eder höggreflige Excellence faculteten i all ödmjukhet bordt tilkänna gifwa, med lika ödmjuk tillförsikt, at Eder höggreflige Excellence täcktes af föregående icke allenast finna, det facultetens göromål endast grunda sig på academiens wälstånd och en god ordnings bibehållande, utan ock så det ena som det andra theraf med nådigt wälbehag ansee och uptaga. Wi förblifwe samt och synnerligen med oafslätelig djupaste wördnad Eder höggreflige Excellences

aldra ödmjukaste tjenare

Petrus Ullén.

Fac. Phil. h. t. Decanus.

And. Grönwall.	E. L. Frondin.	And. Boberg.	S. Klingenstierna.
And. Celsius.	Petr. Ekerman.	Joh. Ihre.	

Upsala d. 12 Novemb. A. 1742.

(Original i Riksarkivet.)

130.

Kanslersbref, att med anledning af teologiska fakultetens klagomål censuren af disputationer måste skärpas, Stockholm d. 28 april 1743.

Högwördige, Wälborne, Edle och Höglärde Herrar, Rector
Magnifice med samtelige Doctorer och Professorer.

Theologiske faculteten har genom skrifwelse under d. 13 sidstledne December förestält den swårighet, som faculteten finner at möta och förekomma, det sådana satser, som dels endast höra til theologien, dels så föreställas at ängsliga påföljder stå at framdeles deraf befara uti vår rena evangeliska lära, måge i några wid academien håldne philosophiske disputationer anföras och publice ventileras, med mera. Häruppå har iag sedermera begiärt facultetens närmare utlåtande om någon wiss casus, som til bemälte beswär gifwit

anledning, hwarom iag också under d. 29 sidstledne Martii fick behörig underrättelse.

Detta öma och granlaga werck, som är wår evangeliska läras renhet, tyckes af sielfwa Academiska Constitutionerne tilräckeligen wara kringbygdt och förwaradt. Icke desto mindre har högst sahlig Konung Carl XI:te åhr 1691 d. 26 Octob. genom bref til då warande Cantzleren och Riksrådet H:r Grefwe Bengt Oxenstierna än vidare funnit nödigt at eftertryckeligen förekomma, at intet inbrott måtte skie uti en sak af så stor wigt, hafwandes iag äfwen sett, huruledes framledne Riksrådet och Cantzleren H:r Grefwe Gustaf Cronhielm under d. 12 Julii 1732 å embetes wägnar giort en alfwarsam föreställning at innehålla med alla oriktiga satsers förfäktande wid academien, på det ungdomen ey måtte förledas til orätta begrep uti theologien. I anseende härtil synes wäl ingen ting vidare i detta måhl stå at göra, emedan när desse hälsosamme förordningar efterlefwat, ingen oreda eller fahra kan hafwa något rum; dock lijkwäl och emedan uti et så högwigtigt måhl inga précautioner kunna wara öfwerflödiga, så har iag i anledning af det upgifna måhlet härmedelst bordt, likmätigt den mig åliggande embetes skyldighet, Consistorio Academico på det högsta föreställa, huru angelägit det är, at när Academiens rector blifwer anmodad af någon facultet at låta innehålla med någon disputation ventilerande, sådant straxt må skie, och berörde disputation icke förr få utgifwas eller förswaras, än orsakerne af wederbörande blifwit skiärskodade och behörigt utslag blifwit deröfwer fält.

Wid sådane måhl lærer ock rector academix så mycket mindre finna någon swårighet at biträda faculteterne, som om dymedelst något uppehåll eller skada skulle för respondenten existera, faculteten derföre allena är ansvarig. Som nu på detta sätt facultas theologica i synnerhet tyckes försättas i tilstånd at förekomma, det inga materier som endast höra til theologien måga uti philosophiske disputationer inblandas, och den studerande ungdomen icke må wänjas at i theologiska saker alt för fritt raisonnera, så lærer Consistorium Academicum tilse, at sådant wid alla tilfällen noga i ackt tagit warder. Jag förblifwer med wanlig tilgifwenhet Herr Rectoris Magnifici samt Consistorii Academici tjenstberedwilligste tienare och wän

Carl Gyllenborg.

Stockholm d. 28 April 1743.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

131.

Utdrag ur Konsistoriets protokoll vid kanslern grefve
Karl Gyllenborgs besök d. 24 och 31 januari 1744.

Anno 1744 d. 24 Januarii kl. 9 förmiddagen Consistorium Academicum
Majus, närvarande Rector professor Ullén

Doctor Celsius	Prof. Grönvall
Doctor Melander	Prof. Frondin
Prof. Asp	Prof. Boberg
Prof. Beronius	Prof. Klingenstierna
Prof. Solander	Prof. Celsius
Prof. Berch	Prof. Mathesius
Prof. Rosén	Prof. Ekerman
Prof. Linnæus	Professor Ihre

Prof. Winbom sjuklig ännu

Secr. Fick

§ 7. Härpå gick consistorium och den öfriga staten, extraordinarii profes-
sores, adjuncti och docentes til hans höggrefl. Excellence academie cancelleren
och aflade sin allerödmiukaste upwaktning, då rector hölt et kort och prydligit
tal, som utaf högbemälte hans Excellence mycket nådigt beswarades. Hwar-
efter rector med hela sin suite tog afträde och förfogade sig til consistorium
tilbaka at emottaga hans höggrefl. Excellence, som straxt derpå tillika med
doctor Celsius och secreteraren Carlson inkom.

§. 8. Hans höggrefl. Excellence tillträdde sitt præsidium i consistorio med
följande tal. Det är nu snart 45 år, sedan jag, som rector illustris, hade den
äran at sitta på detta rummet. Än har jag den fägnaden at efter den högstes
skickelse och min nådigste konungs förordnande samt consistorii wänliga an-
modande, åter komma hit som denna kongl. academiens canceller. Min hjer-
teliga önskan och åtrå har warit, alt sedan detta ämbete blef mig anförtrodt,
att få besöka denna orten, men mina öfriga ämbetes syslor hafwa näppligen
tillåtit mig at en dag wara ifrån Kongl. residence staden i dessa besynnerligen
granlaga tider och deras omskiften. När jag ock tänkte at afbryta någon tid,
har min hälsa sådant intet welat tillåta. Nu som hans kongl. höghet sig beha-
gat yttra, at han wille göra kongl. academien den nåden och hedra henne med
des höga närwarelse, har jag som eder förman tyckt mig icke böra underlåta
at försöka hwad någonsin görligit wore til at wid et så önskeligit tilfälle wara
tilstädes. Och tackar jag Gud, som så styrkt mina krafter, at jag förmått göra
denna resa och möta Consistorii ledamöter i detta rummet. Jag saknar nu
alla de wittre ledamöter, som när jag sidst satt på denna stolen, hade här äf-

wen deras säten, men jag ihogkommer dem med det wälförtjenta loford, som deras grundeliga lärdom, deras exemplariske uppförande och deras inbördes enighet och förtroende billigt förtjena. De woro alla män som med lärdom och uppförande förelyste och wägledde riksens ungdom, hwilken goda tanka jag om de närwarande deras efterträdare äfwen hyser och twiflar intet på, at ju de allesammans beflita sig om at gå i deras fotspår, hwartil jag dem på det högsta . .¹ wil hafwa. Hwad mig angår, så försäkrar jag at med alwar och rena afsikter så härefter som hitintils skedt söka denna kongl. academiens bästa och bidraga til allas eders wälfärd, hwad jag förmår, såwäl som hwars och ens nöje alt det jag skäligen åstadkomma kan.

Anno 1744 d. 31 januarii kl. 9 förmiddagen consistorium academicum majus närwarandes . . . denne kongl. academies canceller . . .²

§ 2. . . Om ett nytt facultets rum i stället för det som facultas philosophica härtill innehaft och är nu aldeles både otienligt och obrukeligt samt i högsta mätto osundt, at skola dertil twenne rum uti Nosocomio hyras, och hyran betalas utaf det som faller i hyra för Hadorfii hus.

§ 3. Beslöts att professor Klingensstierna äfwen uti Nosocomio skulle få et rum til at hafwa sina physicaliska instrumenter uti och at derföre på lika sätt blifwer betalt, som de föregående facultets rummen. Och kom så öfwerens, at en sal och twenne kamrar til alt detta skulle anslås, då philosophiska faculteten och professor Klingensstierna får hwar sin kammare, men salen blir commune.

§ 4. På kongl. lifmedici och professor Roséns begäran at ock få den stora salen til at deri dels förwara præparata anatomica, och dels til at i medicinæ studiosorum närwaro examinera patienter samt hålla sina föreläsningar uti, resolverades at efter huset är publiqt, må en sal dertil utan hyra anslås och et skrank för præparata uppsättjas, men i fall publique anatomier komma att hållas, bör det ske efter wanligheten på anatomiesalen.

§ 5. Lofwade hans höggrefl. Excellence på Kongl. lifmedici och professor Roséns föreställning at få några cadaver til nödiga anatomier wid academien, at enär remonstration derom inkommer, wilja hos hans Kongl. Maj:t utwärka nådig resolution, at sådana utur hospitalet här i staden må hädanefter bekommas.

§ 6. Taltes om Kongl. academiens processer och i synnerhet Nosocomii saken, Humbliska processen, räntemästaren Rommels balance och saken angående botaniska huset. Hwarwid hans höggrefl. Excellence påmint, at som desse woro granlaga och för räntekammaren högst angelägna saker, skulle dermed alfwarsamliga tilgå och intet vidare på tiden ankomma, utan consis-

¹ Renskrifvaren har lämnat lucka för ett ord.

² Samma consistoriales äro uppe som d. 24 januari.

torium förse sig med någon fullmäktig, som desse och flere kongl. academiens processer bewakar, änskönt derpå något skulle påkåstas. Consistorium erinrade, at secreteraren doctor Fick wäl haft de angelägnaste om händer, men som hans trägna syslor icke tillåtit honom at fullfölja hwar sak som wederbordt, har dermed, utom både hans och consistorii förwällande, något kommit at utdragas. Och som consistorium wid detta tillfället betygade sitt förtroende til academiesekreteraren, såsom trogen och skickelig til kongl. academiens processers utförande, resolverades, at skulle en vicarius i des ställe wid protocollet med hwad mera til secreterare syslan hörer förordnas, och han secreteraren doctor Fick jämte behåldningen af sin wanliga lön, för sportlerna som des vicarius kommer at åtnjuta, få någon ersättning af ærario årligen samt utan des en discretion för hwarje process efter omständigheterna jämte reseomkostningar och dagtractamente, som för detta wanligit warit. Hwaremot han emottager och bewakar kongl. academiens processer af hwad namn de äro, til des härutinnan omsider winnes en önskelig redighet, då han träder til sin syssla igen. Och begärte hans höggrefl. Excellence, at enär secreteraren Fick fått göra sig klar ifrån protocollerne och deraf dependande expeditioner med mera, consistorium wille inkomma med förslag, huru och på hwad sätt han må få tilräckelig ersättning för sina accidentier och sportlar, som igenom processernes antagande förloras, på det föregående resolution så mycket snarare må komma til at i wärket ställas.

Wid detta tillfället gjorde hans Excellence en alfwarsam förmaning til samtelige consistorii ledamöter at så hafwa inseende på kongl. academiens medel och räkenskaper, at icke deras hustrur och barn en gång måtte få kännas wid dryga observationer. Item lofwade hans Excellence at wilja förordne någon, som secreterare syslan förwaltar, så snart secreteraren Fick blifwer så färdig, at han kan gå til then omtalte actoris syslan.

§ 7. Påminte hans höggrefl. Excellence om lilla Nosocomii husets reparande. Och sedan secreteraren gjort sin berättelse, at detsamma innehafwes emot hyra af Robergska arfwingarne, til des medel til detta husets reparation kunna erhållas, resolverades, at skal huset tagas i possession, och reparation anställas, så snart möjligt är. Och projecterade hans höggrefl. Excellence dertil någon del af köpeskillingen för det så kallade Wallrawiske huset, som hans höggrefl. Excellence tyckte kunna säljas til professor Berch, häldre än af kongl. academien behållas, helst emedan hyran icke swarar emot interessen af det capital, som man för huset torde få, reparationerna och komma ærarium til gravation, börandes ei eller academien, som et publiqt wärk löpa fara af eldswåda.

§ 8. Och när man sade sig intet weta, om just någon wore som hade lust at köpa bemälte hus, erböd secreteraren Carlsson 10,000 dal. krmt för samma hus, om ingen wille gifwa mera, men han lemnade præferencen til professor Berch eller någon annan af kongl. academiestaten, som wille gifwa samma

summa; och resolverades, at skal bemälte hus och gård igenom kundgörelse i gazetterne anslås til auction och insättningssumman blifwa 10,000 dal. krmt, som redan blifwit erbudna.

§ 9. Ingaf hans höggrefl. Excellence et promemoria af följande innehåll.

1) På det de publique lectionerne måga göra den nytta, som swarar emot deras ändamål, så wäl som Sweriges glorwördigste konungars högstbepri-seliga frikostighet emot denna kongl. academien, så tyckes wara mödan wärdt at derom något öfwerlägga. Min mening är, i korthet at tala, denna. Enär rector magnificus fått til sig de listor af nationerne, hwarpå de studerande antecknat sina namn och derhos, hwilka af herrar professorerne de ärna höra publice om terminerna, böra samtelige professorene få deraf behörigt utdrag och förteckningar. Wid första lectionen kunde då professoren, sedan en fjerdedels timma är förbi, upropa alla, som efter förteckningen borde wara tilstädes, och efterfråga dem, som tiläfwentyrs woro frånwarande, hwilket twenne eller trenne gånger hwarje termin kunde repeteras. Sedan kunde wid terminens slut en examen hållas med samtelige auditores, wid hwilket tilfälle en eller annan af de öfrige professores sig infinna skulle, så at åtminstone trenne woro wid examen uppe. Härigenom tyckes alt det stå at winna, som genom goda författningar kan erhållas, det öfriga ankommer på hwars och ens egen flit och hug.

2) Wil jag anmoda consistorium, at enär någon af herrar professorerne har något lagligt hinder, så at han publice intet kan hålla föreläsningar, den-samme då, jemte det sådant plägar intimeras, måtte gifwa rector tilkänna de orsaker som hindra honom ifrån sin syslas förrättande. Sedan lærer konsis-torium låta sådant wid hwarje termins slut mig tilsända. Härigenom är intet min mening at just controllera herrar docentium flit, om hwilken jag intet twiflar, utan som man tywärr ofta får höra omdömen om de academiske sa-kerne som intet borde wara, så håller jag före, at sådant kan förekommas, enär man ser, at god ordning wid alla syslor och göromål i möjeligaste måtto tagas i akt.

3) Som både de studerandes nytta såwäl som hela academiens bästa in-och utomlands derpå mycket beror, at nyttiga och wackra materier blifwa uti de publique disputationerne afhandlade, så håller jag för nyttigt, att den för-sta disputation eller specimen kan wara hörande til hwilken facultet respon-denten själf tycker, och ändå räknas för et specimen för den som wil undfå honores in philosophia. Ämnen blifwa på det sättet både flere och kanske utwaldare, enär faculteterne sins emellan i detta mål wisa en loflig och beröm-wärd æmulation.

Hwilket alt efter något discourerande fastställdes i så måtto, at kongl. constitutionerne icke upläsas mer än en gång om året efter wanligheten, men catalogerne på de studerandes flit wid lectionerne infordras twenne gånger om året eller hwarje termin; at en och annan lections uteblifwande för hastig

påkommande opasslighet icke behöfwes at notificeras, utan då det går öfwer weckan eller längre ut; och at den första disputationen må hållas i hwilken facultet respondenten sielf wil, men den sednare nödwändigt ske i den faculteten, hwarest han söker promotionen, så at således ingen facultet egentligen kan fordra mer än en enda disputation, som är gradualen, efter den pro exercitio är fri som sagdt är. Och beslöts derföre, at rector genom offentligit anslag gör desse twenne omständigheter, nemligen om lectionerne och disputationerne, kunnoge för de studerande här wid academien.

§ 10. Uplästes professor Linnæi memorial, i hwilket han beskrifwer botaniska husets, academie trädgårdens och orangeriets för tiden warande tilstånd¹ med mera, samt anhåller om utslag i följande mål, som tages i öfverwägande och afslöts som följer, nemligen 1) at professor Linnæus, som wid detta wärket wisat en besynnerlig flit, må såsom dess antecessores bo husfritt [o: hyresfritt] i det botaniska huset, allenast at han hädanefter som härtils wårdar örtegården och sielf består reparation på botaniska huset, så at det alltid hålles wid magt. 2) at til orangeriet bestås årligen 50 lass wed utaf academiens skogar i Nora, Harbo eller deromkring. 3) At en dräng til orangeriets eldande, luckornas up- och igensläende samt annor nödig upwaktning må antagas och bestås. 4) At porten åt gatan som är mitt emot trädgården må göras såsom et galler af jern. Och som wid detta tilfället berättades, det herr lagmannen högwälborne herr grefwe Fredrik Gyllenborg lofwat dertil förära så mycket jern som betarfwades, resolverades, at skulle derföre et tacksäjelse bref, enär jernet kommer, i consistorii namn afgå. 5) Angående kongl. academiens ersättning för de på detta wärket giorda bekostningar resolverades, at skal den af Rudbeckiska sterbhuset giorda dispositionen [o: depositionen] för botaniska processen uti kongl. slottscancelliet af secreteraren Fick lyftas och lemnas academie räntkammaren i afräkning på samma bekostnad, men hwad sedermera öfverskjuter blir ståendes i räkenskaperna, såväl som omkostnaden på Nosocomii huset, til des man framdeles får se, huruwida desse summor kunna blifwa ersatte, eller ock komma i räkenskaperne at afskrifwas. Och 6) at hwad ännu återstår med rappning, panelning, golf, fönster, träd och sand til gångarne med mera efter desseinen skal fullbordas, så snart det sig göra låter.

(Efter Konsistoriets originalprotokoll.)

¹ Linnæi memorial är tryckt i "Bref och skrivelser af och till C. v. Linné", utg. af Th. Fries. I. afd., Del 1, 1907 s. 167.

132.

De tre universitetskanslererna till K. Maj:t om examina (Stockholm d. 4 april 1744).

Stormächtigste etc.

Den omwårdnad Eders Kongl. Majestät allernådigst behagat anförtro oss öfwer des academier, har brackt oss att efftersinna, på hwad sätt ändamålet af desse högstnödige och kostbare inrättningar numera måtte stå att winnas, så att intet rikets ungdom först på sådane ställen fåfengt måge använda deras bästa tid, och sedan mindre dugeliga ämnen uti rikets tienster här och där sig intränga. I förra tider älskade mästadelen af almänheten att förblifwa wid det lefnadssätt, i hwilket de blifwit upfödde, hwadan lusten att igenom studier bringa sig up ey andre åkom än dem, som funnos med förstånds qwickhet begåfwade och til des upodlande särdeles hugfälte: till förtigande deraf, att academier, gymnasier och scholar ey woro så många icke heller uti det flor och anseende som nu för tiden, hwarigenom mångom dels felades tillfälle att wid sådane lärohus sig inställa, dels ock andre höllos tillbaka, när studier och lärdom war mera säslynt och i högre värde, då de ansågo det lefnadssättet såsom öfwer sitt stånd och höfwa eller aldeles öfwer sitt begrep och förmåga. I desse senare tider ser man twärt om, huruledes alt för många dels af föräldrars, dels af egen otidig ährelystnad drifwas till att igenom studier söka sin upkomst och tränga sig in i andeliga eller werldsliga ståndet, då först deras skickelighet pröfwat och offta finnas lämpeligare till plogen eller handtwärck än till boken, rikets tienst till ogagn, skada och wanheder. Andre drifwas af orklösa att tillgripa detta lefnadssätt såsom det lättaste näringsmedel, bry sig intet om, huru de med heder måge kunna en gång bekläda något ämbetes rum som de påsyffta, eller skaffa det gagn i rikets tienst, som deras skyldighet af dem fordrar, hwarföre också många ämbeten mera effter båttnad och winst, än såsom det sig bör, af slika personer handteras och skiötas. Till att i möijeligaste måtto förekomma sådant, hafwa wij trodt oss böra Eders Kongl. Majestäts nådigste ompröfwande och godtfinnande följande i underdånighet underställa.

1:o Om icke Eders Kongl. Majestät igenom en ny och alfwarsam förordning täcktes anbefalla alla biskopar, consistorier, rectores gymnasii och scholæ att strängeligen effterlefwa 1724 åhrs scholæ ordnings 2 cap. 6 §., som innehåller, att de eij skola tillåta någon omogen resa till academien, samt att de som åstunda resa dit böra förut noga examineras, med mera.

2:o Om icke Eders Kongl. Majestät igenom nådig befalning till consistoria academica i nåder skulle täckas förordna, att wid de till studerande sig angifwande personers antagande på följande sätt förhållas, nemligen

När en gymnasist eller diäkne kommer till academien och där till följe af academiske constitutionernes cap: 9: §. 9 af decano kommer att examineras, en sådan examen publice på academien uti några timmar noga anställles, och där han då ey befinnes grundad uti de wettenskaper, som wid scholan och uti gymnasio böra läras, strax ifrån academien till scholan förwisas att vidare uti studierne mogna, eller ock där han till studier finnes oskickelig, aldeles afwisas och inrådas att sig ett annat vitæ genus utwälja, på det han wid academien, det almäna till skada och sine anhörige till kostnad, sina ungdoms åhr ey må förnöta.

Widare och sedan en yngling ett sådant prof behörigen undergådt och yttermera uti någon wettenskap wid academien åstundar antaga graden samt till den ändan kommer att undergå examen theologicum, styli och rigorosum, borde alla dessa examina publice på academien uti rector, samtelige facultetens ledamöters och hela academiska societetens närvaro, under ett behörigt protocols förande, hwari frågor och swaren noga upptecknas, företagas samt, så wida det wore examen rigorosum derom af decano 8 dagar förut offentlig intimeras, att den eller de personer den dagen skola undergå berörde examen, hwareffter den sedan på den utsatta dagen kommo på sätt, som sagt är, ifrån kl. 8 om morgonen till kl. 12 och ifrån 2 till 4 effter middagen, på det allwarsammaste att företagas samt effter slutet act protocollet straxt uti allas närvaro justeras och upläsas.

Dagen effter mera omförmälte examina, som aldeles förbiudas att hållas under ferierne, bör faculteten sammankomma och deliberera om, hwilka af de examinerade kunna approberas eller icke, hwareffter deras namn som för giltige blefwo ansedde straxt allom till underrättelse, såsom ett facultetens beslut, af decano kundgöras, och således härigenom alla cautioner, hwarom uti cap. 17 m: 2 uti constitutionerne talas, aldeles afskaffas, och aldenstund det påsyftade ändamålet i anseende till utrikes academier icke står att winnas, efftersom en del ungdom torde här af taga sig anledning att utomlands antaga graden, så kunde sådant igenom Eders Kongl. Majestäts allernådigste förordnande på det sättet förekommas, att ingen, som utomlands blifwit graduerad, skall i riket deraf niuta någon heder eller förmån, så wida han wid hemkomsten wid en svensk academie genom disputerande under egit præsidio ey wisar sig en sådan utomlands förwärfwad heder wärdig wara, och hwarå den facultet, till hwilkens censur des utgifna disputation hörer, honom bewijs utan någon wedergjälning meddela bör. Blifwer han då för en lärd man bepröfwad eller har han, för eller effter sin resa till utrikes orter, här i riket antagit graden, bör likmätigt kongl. förordningar des resor lända honom till förmån och befordran framför den, som sin tid jemte studier icke på utländska resor använt.

Allernådigste Konung! enär nu på det här ofwan i underdånighet omtalte sättet med studerande ungdomens wahl och antagande wid academier-

ne förhålles, så är wäl icke utan, att ju också härmed något underslef och missbruk torde kunna sig insmyga; dock som faculteten, hwaruti promotion sökes, alt för mycket då synes lida till sin heder och anseende, om de skulle antaga någon, som hela societeten kan intyga wid examen hafwa wisat litet prof af lärdom eller ock förwisa den, som med beröm sig förswarat, så tyckes det äfwen i underdånighet föreslagne sättet att examinera wara det bästa och ett medel att upwäcka täflan emellan de studerande samt att afhålla en hop odugeliga ämnen, som nu offta, sedan de effter den antagne methoden privatim blifwit examinerade eller upwist approbations sedel, under namn af magister eller studerad sig uti det andeliga och werldsliga ståndet, riket till en otrolig skada, intränga.

Detta hwad således i underdånighet anfördt är underkasta Eders Kongl. Majestäts egit närmare nådigste ompröfwande och godtfinnande wij underdånigst och i lika underdånighet hemställa, om icke, sedan det till en wiss förelagd tid med alla inrikes academierne blifwit communicerat, Eders Kongl. Majestät i nåder täcktes det samma sig till vidare öfwerwägende företaga, och i fall Eders Kongl. Majestät i nåder täcktes detta underdåniga förslag gilla och stadfästa, då ett wisst wite må utsättias för den professor, rector gymnasii eller scolæ med flere, som understodo sig uti ringaste måtto häremot bryta.

Wy framhärda etc.

Stormächtigste etc.

Carl Gyllenborg.

O. Cederström.

I. Gyllenborg.

(Kopia i konsistoriets arkiv bland kollegiernas bref med åtecknad:
"Inl. i Consist. Maj. Ups. d. 11 Juni 1744.")

133.

Fakulteternas betänkanden i anledning af kanslerernas examensförslag, Upsala juni 1744.

1.

Teologiska fakultetens betänkande d. 11 juni 1744.

Facultatis theologicæ oförgripelige utlåtande öfwer the föreslagna examinations methoder.

1:o Angående examine novitiorum, tyckes den process som föreslås hafwa en och annan olägenhet med sig.

Ups. Univ. Hist. Bih. III.

20

1:o är ordsak att befara det skickelige och til studier wäl artade ingenia blifwa härigenom tillbaka hållne. Thet är en bekant sak, huru novitier, som komma ifrån gymnasier til academier, äro i afseende på en främmande ort och en myckenhet af obekante studerande timide och reddhogade. Skulle nu fordras af them efter några dagars ankomst en examen publicum i academien uti samtelige societetens närwaro, så woro til befrucktandes, att en del goda ingenier, icke af olust eller oskickelighit naturell til studier utan endast för ofwannämde ordsak, blefwe afskräckte att någonsin täncka på academien. Kunde ock lätteligen hända, att någon af them, som wågade sig undergå förhör uti några hundra personers bivistande, af räddhoga och en ei ännu öfwad talfrihet in loco publico, icke kunde göra det besked för sig eller swara til framstälta frågor som sig borde, blefwe tå i kraft af thenna examinations method tilsagd att resa åter til gymnasium eller ock straxt utwälja et annat vitæ genus; ther likwäl et sådant ingenium, om thet blefwe på fogligare sätt och med större warsamhet uti thess första inträde til academien handterat, skulle sedermera gifwa prof af både hog och skickelighet til studier. Härwid synes ock det förtiena någon eftertancka, att ofta finnes en sådan varietas ingeniorum, att somlige wisa uti yngre åren prof af qwickhet och framsteg, andra åter behöfwa längre tid och utrymme, förr än the kunna afgifwa samma prof; men likwäl, som förfarenheten intygar, förmedelst Guds wälsignelse samt egen oförtruten flit och arbetsamhet, efter någon tids förlopp avancera the qwickare förbi och hinna til mera stadga och mogenhet uti studierne. Wore icke tå större afsaknad än förmohn för publicum, om dylika ingenia igenom den projecterade examen hindrades uti sin lust till studier.

2:o Om alla the skulle wisas bort ifrån academien, som redan wid gymnasium begynt täncka på et annat vitæ genus och således ej användt tid på alla the stycken som uti gymnasier föreläsas, utan wisat sig mer hogade för thet som framdeles kommer them til måtto i det stånd, til hwilket the fäst sina tanckar, och äfwen til den ändan rest til academien att än vidare fullfölja sin dessein, så kunde likaledes härigenom för en del ynglingar alt tilfälle afskiäras att göra vidare projecter til det ändamål som the påsyffta. Studier äro ju nödige och pryddande ey allenast för them, som framgent täncka therwid förblifwa, utan ock i wiss måtto för them som wilja göra sig skickeliga att med tiden tiena publicum uti andra stånd. Hwarföre ock riksens ständer uti then icke så längesedan öfwersedda och förbättrade gymnasii- och scholæ-ordningen cap. 2 § 6 uttryckeligen förbehållit sådane personer att förr släppas ifrån gymnasierne.

3:o såsom thenna novitiorum examen angår allenast them, hwilka komma ifrån gymnasier til academien, så tyckes ey eller i så måtto det påsyfftrade ändamålet stå att erhållas, aldenstund wäl tredjedelen, om icke halfparten, af the här wid academien studerande både adel och oadel, hwilka hafwa ifrån barndomen tilräckelig understöd af sina föräldrar, låta sig uti yngre åren im-

matriculeras och i följe theraf niuta privilegia academica, utan att sedermera kunna bringas til något förhör att therigenom utröna theras habilitet til studier, såsom thet skier med them, hwilka tilförene freqventerat något gymnasium. Sådane få icke thess mindre obehindrade wistas wid academien, så länge them behagar, men om the äro skickelige eller oskickelige ämnen til studier, blir til större delen obekant. Med tiden lära doch thesse, ey mindre än the genom examen utskilde tränga eller konsta sig uti allehanda tienster i riket.

4:o Om novitiorum examina ej böra under påstående ferier anställas, så måste antingen föräldrar eller andre som wederbör förbiudas att skicka sina söner eller pupiller til academien under samma tid, eller nödgas the ankommande novitier gå hela månaderna i staden utan att wara inskrifne. Thet förre lærer swärligen stå att erhållas, emedan föräldrarna äga frihet, att när theras wilkor och lägenhet tilsäger, afsända sina barn til academien, och det sednare skulle hafwa mångfallig skada och olägenhet med sig.

2:do Hwad then föreslagne processus examinativus wid examen theologicum, stili och rigorosum widkommer, så synes följande wara att påtäncka:

1:o Kommo på sådant sätt the publique lectionerne flere gånger om termin att uphöra, nemligen så ofta en dylik examen uti academien skulle företagas. På odensdagar och lögerdagar hållas wäl inga lectiones publicæ; men så äro thesse dagar mästadels til consistorier och disputationer destinerade och räckia äntå knapt thertil.

2:do Kunde professores wid swenska academier få nog skiälig ordsak att beklaga sig öfwer then wanheder, som them utan theras förwällande hos publiquen skulle öfwergå, thermedelst att then fides och thet witsord, som en facultets ledamöter tilförene i kraft så wäl af kongl. constitutionerne som sin egen ämbetes ed ägt wid examina och warit hitintils nog tilräckelig, komma nu mera, så framt den skal wara gällande och trowärdig, att underkastas omdömme af en hop ynglingar, hwilka til större delen ej ännu förwärfwat sig någon grund uti then ena eller andra disciplin, än mindre ernått donum discretivum i the frågor och swar, som wid thessa examina förefalla.

3:o vore det ganska troligt, att äfwen thet capableste subjectum, som innehade then mogenhet i studier som fordras til examen, skulle draga i betänckande att låta sig af så många ynglingar blifwa ei allenast censurerad utan ock, torde hända, prostituerad, emedan sådane omogne censores kunde, effter sit olika sinnelag för examinandus, fälla och kringspida olika ryckten och omdömen.

4:o Skulle til protocollers hållande wid alla examina fordras en wiss protocollist uti hwarje facultet, som wore wäl hemma och verserad i the stycken som förekomma. Och såsom ingen kan til en sådan syssla utan wedergjällning förbindas, så skulle ock härigenom antingen staten blifwa med en ny och owanlig utgift graverad, eller nödgades fattige stipendiater til sin stora afsaknad och skada lämna några rum til sådane protocollisters aflönande.

5:o Borde utan twifwel wid protocollernes justerande, så framt justeringen skal kunna anses för laglig och tiena til et rättesnöre, när examinati approberas eller improberas, brukas then wanlige methode, så att både frågande och swarande äga frihet sina ord tå att rätta och antingen til större uplysning lägga något til eller, om så nödigt pröfwas, taga något therifrån. Men hwad olägenhet och tidspillan therigenom skulle förordsakas, tå til exempel 6 timmars protocoll wid en examen rigorosum, bestående uti ett continuerligt frågande och swarande, borde på det utnämde sätt rafineras och skärskådas, det lærer hwar och en som hafwer sig någorlunda kunnigt, huru wid dylika examina bör procederas, handgripeligen kunna finna. Att nu förtiga, huru både den frågande och swarande woro förbundne att tala så långsamt, att den, som förde protocollet, måtte hinna med att exeqvera alla ord; hwilket synes för protocollisten nödigt, så framt fides protocolli effter wanligheten skal stadna på dess answar, och han wid påfordran wara i stånd att kunna theraf utgifwa et påliteligt extract.

6:o Såsom examina härtills warit för them, som tänckt dymedelst afgifwa prof af sin flitighet, et incitament och upmuntran att närmare och med mera eftertryck excolera sit genie uti the sciencer, som wid examina blifwit efterfrågade, så synes det följa af sig sjelft, att så snart the studerande til att undwika thet förträt och chagrin, som en sådan publique och nog äfwentyr- lig examinations methode kunde föra med sig, slogo alla examina utur hågen, skulle ock tillika en stor del af theas lust, drift och täflande afstadna, och the blifwa hog- och bekymmerlöse att winna en nödig förkofring uti det ena eller andra studiorum genere; warande mera nöjde med att utan oro och förträt behålla sin ignorance än först göra sig omak och sedan blifwa af en partisk myckenhet, som ock ofta ey wet bättre dömma än then blinda om fär- gen, in loco publico offenteligen igenomhäcklade.

7:o Synes en så stor och märkelig ändring uti den methode, hwilken härtills i följe af kongl. constitutioner warit långliga tider med riksens ungdoms studier wid swenska academier wedertagen och brukad, wara en sak, som tarfwar mera tid och utrymme än nu gifwas mån- de til samfält moget öfwerläggande.

Upsala d. 11 juni A:o 1744.

Vidi
Joh. G. Flodman.

Ex actis
Er. M. Melander.
Fac. theol. h. t. decanus.

2.

Juridiska fakultetens betänkande d. 11 juni 1744.

Memorial.

Det är en fråga ei mindre swår på ena sidan att upplösa än på den andra si- dan högst betänckelig att låta blifwa oafgiord, om myckenhet af dem, som

winlägga sig om bokliga konster, äro et land och rike til gagn eller skada. Denna frågas beswarande är swår, dels therföre att enskildte inbyggare i et rike tiltro sig böra om sin och de sinas upfostran äga en aldeles obetagen förvaltning, så att det på dem sielf bör ankomma hwad de wilja lära, och huru långt de uti lärdom wilja göra framsteg, eftersom regeringen efter theras tancka therigenom als intet kommer att lida, utan utdelar sina tienster blott och endast til de mäst förtiente, och således de, som illa använda sin tid, hafwa theraf största olägenheten: dels och therföre att i fall en alt för sträng räfst skulle öfvergå denna saken, och ei flere släppas til bokliga konsterns idkande än de som wisa en ogemen qwickhet, torde bokliga konster aldeles förqwäfwat, inga dugeliga ämnen til ricksens tienster erhållas, och alt på slutet stadna i okunnighet och förwirring.

Att deremot tilstådja hwar och en idka bokliga konster utan åtskilnad är äfwen lika betänckeligit, endels therföre att näringsmedlen uti et rike, hwarwid största folkhoppen bör sysselsättas, och hwilka äro kiällan til allmän och enskyldt wälmåga, i then händelsen icke finna tilgång på folk, särdeles uti et land som dessutan icke är folkrikt, men hwilket likwäl, så wäl i anseende til thess gräntsors widd som thess naturliga förmåner, kunde äga tilfälle både att hysa flere inbyggare och äfwen igenom arbete upodla landet och derigenom försörja sig och föröka landets wälmåga: endels och derföre, att när tienster uti et land, hwarwid bokliga konster fordras, anses för then endaste födkrok, så falla alla thertil, 10 täfla om en beställning, som kan wara mager nog för en, 9 gå miste och måste antingen wänta på öppning framdeles eller ock törhända på slutet få als intet; warandes påföljderne, somienstlystnad hos en nation kan förordsaka, uti det ena regeringssättet mera öhme än uti et annat.

Intet är naturligare, än att menniskorna sträfwa efter heder och anseende, och är det et beklageligit kiännetekn af elakt tilstånd uti et borgerligit samhälle, när alt för många, i hopp af tienster, winlägga sig om bokwett: ty antingen finnas der icke andra utvägar att föda sig än igenom tienster, hwarwid studier fordras, eller äro näringsmedlen icke så anstälte, att inwånarne thertil kunna fatta håg; eller hållas de för gemene och nedrige, eller få de icke kundskap om sådana handteringars förträffeliga värde, hwilka olägenheter och förut fattade meningar äro mäktige afhålla et land från alla de stora förmoner, som nyttige näringsmedel eljest medföra, och undersåtarenas antal kunde gifwa anledning til.

Att nu kunna förlika och göra thesse bägge sanningar öfwerensstämmande til et och samma ändamål, nemligen att göra innewånarne hogade för handteringar, hwarigenom näring för them sielfwa och rikedom för landet förskaffas, samt att lika fult hafwa tilgång på dugelige ämnen til landets tienst, lærer förnämligast ankomma på bepröfwande, hwilka måge admitteras til sådane studiers idkande, som til wissa beställningar äro oumgängelige, och hwilka böra hållas therifrån.

Det synes wara onödigt att anställa sådan urskillning antingen wid the scholar, hwarest barn underwisas i sin christendom, läsande, skrifwande, räk- nande och de allmännaste grundreglor af sedoläran, ty de äro sådane saker som hwar och en bör weta: icke eller wid sådane scholar, hwarest barnen wäg- ledas uti the språks lärande, som tiena til hielpreda i wettenskaperna, såsom ock uti elementis disciplinarum, fast än det torde äfwen hafwa sin goda nytta med sig att wissa år föreskrifwas, då scholegången bör wara ändad, på det den icke må blifwa täckmantel för lättia. Icke eller tyckes urskilningen med nyt- ta kunna wärkställas wid antagandet i gymnasier, hwarest ungdomen som til mognare wett är kommen plägar upöfwas uti wettenskapernas tydeligare för- stånd. Men då de någon tid warit der eller skola skiljas therifrån och begifwa sig til academierne, hwarest de med åldren skola stadga sig uti sina studier, då kunna theras läromästare någorlunda pröfwa, om de äro fallne til bokwett eller icke, och i den förra händelsen gifwa dem reselof til academierne, men i den sednare föreställa dem deras skickelighet til andra näringar. Sådant bepröfwande kunde ännu nogare anställas wid gymnasisternas ankomst til academierne.

Det står icke att neka en sak, som dageliga förfarenheten medgifwer, att snillen äro af åtskilligt lynne: en del äro i början tröge, men blifwa ige- nom tiden qwicke, en del hafwa lätt wid studier wid en wiss ålder, men trött- na af; i stöd af hwilken erfarenhet det wille synas betänckeligit, att wid ungdo- mens ankomst til sådane lärohus alt för strängt med them förfara, i hopp att deras ingenia tardiora torde med tiden förbättra sig. Men som det i sådan owisshet om sättet, huru det wil hwälfwa sig antingen til båtnad eller til skada, synes wara säkrast att rätta sig efter omständigheterna, som de då befin- na sig, helst det torde wara mindre förlorat i anseende til det almäna gagnet, om et ingenium, som wid thess ankomst til lärohusen befinnes trögt, men fram- deles kommer sig wäl före, icke blifwer emottagit utan handledt til annat vi- tæ genus, hwartil det kan finnas mera benägit, än om et trögt ingenium får lof att hålla sig wid boken och sedan i framtiden blifwa sig sielf och andra til beswär; altså tror man säkert, det stränghet, enär den härutinnan brukas wid lärohusen, kan göra så mycket mindre skada, som icke allenast wissa närings- medel fordra på sitt sätt lika qwicka ingenier som studier, utan ock et wid un- dersökningen befunnit trögt ingenium, hwilket efter någon tid eller år tilltager i qwickhet, kan då, ifall det skulle gifwa tekn af något sublimt wett, an- tagas och underwisas uti de saker, hwartil det finnes lämpeligit, theremot trö- ga begrep, hwilka man i hopp af qwickhetens tiltagande tilstådjer att studera, men derwid likwäl icke märker någon förbättring, hålla sig, i anseende til then tid och kostnad the therpå användt, för goda att företaga något annat än det som med bokliga konster har gemenskap.

Här kan jämwäl en omständighet omförmälas, som synes wara af stor wigt och angelägenhet, nemligen att de, som wid academierne warda ansed-

de för skickelige til bokelige konster, böra efter 2 å 3 års wistande derstädes, under hwilken tid the måste göra sig underrättade uti något af hwarje wetenskap, determinera sig til något wist vitæ genus och sedan derefter lämpa sina studier. Hwaraf äfwen synes nödwändigheten, att hwar och en studerande, antingen den är stadd i nationer, eller att wissa stånds ledamöter icke hafwa denna inrättning, bör stå under någons disposition i detta fall, som kan icke allenast råda dem, hwad lefnadssätt de böra utwälja utan ock handleda dem uti de sciencer, som til samma ändamål föra. Det föregående kan wäl passa sig til the unga personer, som ifrån gymnasier komma til academierne, hwilka äro eller åtminstone böra wara i studier så för sig komne, att de icke behöfwa enskyldte præceptorer: Men med andre af högre och lägre stånd, som komma under informatorers upseende til academierne under tiden i så späd ålder, att ingen kunskap af dem kan fordras, är det en annan beskaffenhet. Så wi da de icke kunna examineras, så kan ei eller theas egenskap utrönas; de måste wäl tålas att i framtiden se, hwad pund hos them nedlagdt är. Men de torde ock begifwa sig ifrån lärohusen, kan ske alt för tida, antingen til rikets civile och militair beställningar eller ock til utrikes orter, så att man icke wet, hwart de tagit vägen. I medlertid kan hända, att de samme torde til det ena eller andra ei warit mera dugelige än andre, som wid förhöret blifvit befundne til studier wara mindre skickelige. Att förekomma sådant samt att bibehålla en likhet emellan alla studerande, lærer wäl ingen annan utwäg [gifwas], än att sådane små barn wäl tilstädjas wara wid academierne, men att likwäl, sedan de hunnit til 15 års ålder, theas framsteg må utrönas samt då pröfwas, hwad hopp de kunna om sig gifwa. Til hwilken ända äfwen lærer wara nödigt, att inga admitteras antingen alt för unga til auscultanter, extraordinarier eller volontairer, såsom hwarigenom de kunna lockas att alt för bittida lämna boken, icke eller någre til ålder mera mogne, som icke antingen förut kunna upwisa testimonia academica om sina studier, eller af sådane ämbetsmän sielfwa examineras och godkännas, mycket mindre tilstädja dem, som på förbemälte sätt icke bewist sina snilles gåfwor, att för studiers skull resa utomlands.

Man måste wäl tilstå, att förmögne föräldrar, som icke täncka att begära för en halföres värde understöd af publico til sina barns upfostran, torde tycka det wara en swårighet att, wid sina barns skickande til academierne, exponera dem för denna undersökning, hwaraf torde hända, att the häldre aldelles höllo them ifrån studier; men deremot i betraktande kommer, att, fastän sådane föräldrar af egen pung underhålla sina barn, the doch likwäl af publico niuta den gunst, att wisse personer aflönas til theas tjenst och information, i hwilket afseende publicum likafult är deltagande uti theas underwisning. När derjämte öfwerwäges, att barnen icke endast tilhöra föräldrarne, utan att regeringen äfwen äger rätt til dem, och att det är en ibland öfwerhetens förnämsta omsorger att skapa och formera goda undersåtar, så blifwer wäl detta inkast nog förswagat, särdeles som den alfvarsamma författning ther-

jämte göres, att sådant snillepröfwande hwarken sker med hårdhet eller bör lända them til någon skam och förklening, mycket mindre hindra dem ifrån ytterligare sit snilles upodlande eller antagande til de näringsmedel, hwartil the eljest kunde hafwa lust och böjelse.

Det synes altså ingen ting wara at påminna wid en så nödwändig sak, så framt icke sättet, huru sådane examina böra anställas, torde fordra någon attention. Hitintils har warit brukeligit, att gymnasister eller andre, som wid academierne inskrifwas, warda, så wida de icke stå under någon privat information, af decano facultatis philosophicæ examinerade; och wid thenna kongl. academie har man ock exempel, att en eller annan yngling blifwit efter hållen examen ifrån academien återsänd. Men skulle sådane examina publice ske på academien uti så wäl några professorers som the studerandes närwaro, så torde det förtiena upmärksamhet, om icke docentes, hwilka behöfwa sina stunder til läsande och studerande, blefwo therifrån hindrade, de publique lectioner tör hända ofta uppskutne, igenom det att examinatores och examina- andi intogo auditorierne, och änteligen gymnasister och djäknar, hwilka til större delen ankomma til academierne under ferierne, uppehållne uti sin examen och inskrifning. I den händelse fördenskuld att den föreslagne method kommer att få sin fullbordan, lärer wara nödigt, att sådane ankommande gymnasister under påstående läsningstider icke warda på andra dagar i weckan examinerade publice än odensdagarne och att under warande ferier thesse examina likafult ei måge afstadna, änskönt auditorium ei består af flere än de emellan terminerne wid academien qwarblefne studerande.

Hwad angår det att de, som wid academierne åstunda antaga graden i någon wettenskap, borde uti rectoris, facultetens ledamöters och academiska societetens närwaro examineras under ett behörigt protocols förande, hwarom 8 dagar förut kunde offentligent intimeras, med det mera, som til wisshets och säkerhets erhållande om theras lärdom och skickelighet, hwilka warda examinerade, tjena kan; så är det wäl oförnekeligit, att om en ung studerande person vågar sig til examen, då then så offentligent anställs, om den icke misströstar att uti loco publico oförskräckt låta höra hwad han har inombords, om han icke frucktar för att hæsitera wid några diupsinniga frågor, så måste han wara öfwermåttan qwick och kiäck. Det är sant, att honores academici icke eller böra utdelas til andra än them, som kunna giöra wäl beskiöd för sig. Men then casus är möjelig, att en ung person, som enkannerligen winlagt sig om någon wiss del af studier hwaruti han excellerar, har likwäl icke studerat eller haft håg för wissa andre studier, som til thess ändamål ei så directe leda, men hwilka likwäl oundwikeligen komma före uti examine. Skulle nu en sådan person wåga sig til examen, så torde hända, att han med all sin lärdom blefwe swarslös, kunnandes auditorium icke wara owälduge dommare, huruwida thenne person, til sina studiers fortkomst, hade bordt weta det han icke wiste: wid eftertänckande af detta blifwer en sådan therföre ifrån ex-

amen. Derutaf händer då then olägenhet, att lika så stor skada som et altför ymnogt promoverande förordsakar, i det honores kunna komma i förackt, så förordsakar äfwen heders titlars sällsynta utdelande, att ingen stimulus eller retelse finnes, hwarigenom qwicka ingenia kunna upmuntras. Ännu en annan olägenhet är den, att när solida och qwicka ingenia, af fruktan för okunnighet uti wissa delar som i examine publico förekomma, afhålla sig derifrån och söka sedan beställningar i riket, så är det intet motive, hwarefter de, som om tjänsternas bortgifwande disponera, kunna göra skiljofång emellan en karl, som warit förtjent att promoveras, fastän han för de ofwan förmälte ordsaker sig derifrån afhållit, och en annan, som besitter allenast en medelmåttig kunskap, så att det kan hända att den senare blifwer befördrad, då den förre får stå tillbaka, och således al upmuntran förswinner.

Det torde alt derföre ankomma på eftertancka, om icke the wanliga sätt att utdela honores academicos kunde förbättras sålunda: när en studerande, som wid thess ankomst til academien blifwit befunnen hafwa et godt genie, efter 2 à 3 års förlopp som ofwan förmält är determinerat sig til et wist vitæ genus, och han sedermera i några år, under sin läromästares handledning, med flit arbetat icke allenast på de wettenskapers lärande, som til det utwalde vitæ genus äro oumgängliga, utan ock therjämte wunnit så mycken grund uti de öfrige wettenskaper, som honom til hielpreda uti sit hufwudändamål tiena kunna, att han förstår principerne deraf, då må han anmäla sig att blifwa examinerad af dem, som tractera de wettenskaper, hwilka han enkannerligen winlagt sig om. Sådan examen bör en sådan studerande kunna med så mycket större frimodighet undergå, som det är allenast thess hufwudstudium, hwar på största reflexion bör göras, och uti hwilket han bör kunna gifwa godt besked, men deremot thess kunskap i de öfriga wettenskaper icke vidare bör komma att utrönas, än så wida principia generalia theraf kunna tjena til att befästa thess hufwudsakeliga studium: kunnandes således icke förplocktas att göra redo för de specialia, hwilka eljest med fult skiähl böra fordras af them, som föresatt sig samma wettenskaper såsom ett hufwudwärk. Om nu en sådan person wid thenna publique examen befinnes göra wäl besked i de wettenskaper, som til thess föresatte vitæ genus pröfwat directe wara nödwändige, så måste också honores academici honom updragas i de wettenskaper, them han til sin wissa grad possiderar, och en sådan person wid lediga tjenester af sådane wettenskaper, hwartil thess wid examen bepröfwade studier gifwa anledning framför andra blifwa ihugkommen. Men deremot om en sådan person icke mäcktar göra fulkomligt skäl för sig, att then då icke med hårdhet bemötes icke eller räknas honom til skam och nesa, efter som en sådan antingen igenom vidare läsning kan förkåfra sig eller ock efter sin förtjenst låta benöja sig med mindre beställningar än de som uti examine blifwit aldeles godkände.

På detta sätt tyckes dugelige ämnen til något hwarje kunna erhållas, så att academierne icke allenast blifwa seminaria för andelige utan ock för

werldsliga ämbeten: ty en som ernar sig til cancellie affairer och wil til den ändan antaga gradum, att det må lända honom til så mycket större merite, behöfwer ju hwarken att låta examinera sig i mathematique, astronomie, metaphysique eller sådant som i dess tillärnade lefnadssätt aldrig förekommer, honom synes det nog att wara wäl grundad uti jure naturæ, politica, stads-historien, eloqvensen utom de språk, hwaruti wid academierne af professoribus förhör ei anställas.

Den, som ernar sig til justitie staten och wil för samma ordsaker göra sig meriterad, behöfwer ju icke eller låta examinera sig uti andra wettenskaper än de, som directe föra honom til sit påsyftade ändamål: finnes han deruti swarsgill, så må han ju få antaga gradum, fastän han wiste aldrig en bokstaf af the wettenskaper, han icke i sin syssla i framtiden kan tjena. Lika så den, som föresatt sig att genom gradens antagande förwärfwa sig någon merite wid the beställningar, hwarwid kunskap i allmänna hushåldningen fordras, antingen uti cammar eller commercie saker, synes wäl kunna umbära det som för andre är högst nödwändigt, allenast att han är wäl grundad i det som til hans ändamål hör. En architect behöfwer kunskap i wissa delar af mathematiquen, men kan umbära astronomen: han kan therföre likafult excellera och förtiena honores uti det förra och så vidare. Meningen är i korthet denna, att som det mensklige begrepet är så inskränkt, att det icke kan hinna til en aldeles diup insickt uti hwar och en wettenskap, som emellan hwar och en facultets ledamot är kringpridd, och fölgackteligen icke i stånd att med den penetration som wederbör swara til alla wettenskaper, och det likwäl tyckes bidraga til ändamålet, att hwar och en studerande förstår det hwartil han sig applicerar, altså tror man sådant lämpeligast kunna låta sig göra, om hwar och en promoveras uti sin wettenskap, sedan wisse grader blifwit utsatte, til huru stor högd af kunskap i hwar och en wettenskap de böra wara komne, som thesse honores skola komma att åtniuta, hwilket wore en hielpreda både för examinandos och examinatores.

Huruwida detta sätt att examinera skulle äfwen kunna taga lag wid de subjecta, som endast erna applicera sig till antingen ecclesiastique wärket, medicinen eller de blotta philosophiska studier, är en sak, hwarom juridiska faculteten icke kan sig utlåta.

Skulle detta winna approbation, så lærer tillika wara nödigt, att de som utomlands antaga gradum borde, så wida de hemma wilja niuta thenna förmon til godo, undergå samma examen, som om de hemmawarande studerande nu förmält är.

Detta är hwad juridiska faculteten, til faciliterande af et för rikets educationswärk så högst angelägit förslag, funnit sig föranlåten, i anledning af venerandi consistorii gifna communication, att wälment wid handen gifwa.

Upsala d. 11 junii 1744.

Vidi

Joh. Gabr. Flodman.

På juridiska facultetens wägnar

Andr. Berch

h. t. decanus.

3.

Medicinska facultetens betänkande utan dato. (Förbigås här, då det nyligen blifvit tryckt i: »Bref och skrifvelser af och till Carl von Linné.» Afd. I. Del 1, s. 14—16.)

4.

Filosofiska facultetens betänkande, utan dato.

Memorial.

Igenom högl. kongl. Cancellie Collegii med consistorio academico höggunstigast skedde communication af theras Excellensers herrar Riksråden och academie Cancellernes ingifne förslag, hurusom the högstnödige och kostbare academiska inrättningarne nu mera måge winna det ändamål, som dermed af höga Öfwerheten påsyftas, hafwer then philosophiska faculteten med diupaste wördnad och lika innerlig glädje inhämtat et nytt rön af then öma försorg, hwarmed theras Excellencer täckes omfatta så studier i gemen som the academier i synnerhet, hwilka theras Excellencer behagat taga under sin wård.

Och ehuruwäl det skulle synas bära smak af förwettenhet, att til det, som wunnit mognad under så höga och högvisa herrars händer, wilja någonting bifoga, dock som höglöfl. kongl. Cancellie Collegium höggunstigast behagat communicera detta ärendet med consistorium academicum, uttyde wi det billigt ei allena som tilstånd utan fast mera befallning, att allerödmiukast underställa, hwad oss lång eller dagelig förfarenhet i thy mål kan wid handen gifwa.

Hwad altså l:o thet angår, att Hans Kongl. Majestät underställes, om icke Hans Kongl. Majestät igenom ny och alfwarsam förordning täcktes anbefalla biskopar och öfriga wederbörande att strängeligen efterlefwa 1724 års scholæ ordnings 2 cap. 6 §. och ei tillåta någon omogen att resa til academien och til den ändan anställa förhör med alla them, som sig tit ämna; bifoge wi samtelige wår underdånigste lika önskan, hafwande consistorium academicum til samma ändamåls erhållande och att bespara sig den oron att afwisa dem, som långwäga ifrån komne tömt mästadelen af sit lilla förråd för att hinna hit til academien, redan år 1736 tilskrifwit alla consistorier i riket med begäran, the wille i thetta målet bruka en alfwarsamhet, som både kongl. befallning enlig är och therjämte bespar thesse af natur eller wanart tröge ynglingar en annan them här mötande och för them sielfwa långt obeqwämligare stränghet. Men som detta öfweralt ej blifwit wärkstält, hafwa decani nästan alla år måst återsända några til sina förra läroställen, som consistorii academici protocoll widare kunna bewittna. Men ther åter inspectores gymnasiorum welat haf-

wa thenna saken om hiertat, hafwa wi undgått al dylik olägenhet och med glädje kunnat emottaga the ämnen som oss blifwit tilsända. Hwad 2:do thesse ankommandes examen widkommer, och att den hädanefter uti academien offenteligen bör företagas, afwackte wi Hans Kongl. Mayestäts nådige wilja och befallning, som til alla delar skal efter wår underdåniga plickt willigt blifwa efterlefwad, som det ock i ringaste måtto ei skal falla oss beswärligit att, therest någon ting thermed uträttas, uti academien förhöra them som wilja blifwa inskrifna. Thet, som endast härwid kan göra någon swårighet, är att finna någon beqwämlig tid, tå thesse förhören måge anställas. Ty utom onsdagen och lögerdagen äro the öfriga dagarna til alla timmar uptagne af academiska lectioner: men af de förra åter åtminstone enthera occuperad af consistorier, och then andra af disputationer i faculteten, examina med mera, och likwäl måste utan twifwel thesse förhören anställas til det minsta en gång i weckan, så framt icke hwad som i våra academiska constitutioners 23 cap. 8 § stadgas, att ingen studerande får här wistas öfwer 8 dagar utan att blifwa inskrifwen, skal få någon vidare uttydning. Sker nu thet, at så tida förhör publice anställas, är til att förmoda, att ungdomens nyfikenhet snart lærer kalna och lämna äfwen så litet anseende af publique examen som nu, tå then anställes i decani hus under curatorum närwaro af en eller tillika flere nationer. Skulle åter emellan examina blifwa större uppskof, underställes, om icke fattige studerande tå så länge kommo att brista i then korta och dyrbara tid, theras knappa förråd tillåter them att, them sielfwa til gagn, lefwa wid academien.

Äfwen lära Hans Kongl. Majestäts academier wid then omständigheten någon förklaring nådigst tildelas, huruwida thenne examen efter en eller flere methoder bör och kan anställas. Ty utaf them, som hwarje år ankomma och sig inskrifwa låta, göra frälse och ofrälse hederlige och wackra mäns barn wid pass en hälft, the ther under informatorers handledande komma hit til academien att härstädes, jämte sina wanliga studier, öfwa sig i hwarjehanda kropps-exercitier och lefwande språk. Thessas ålder lærer wäl nu icke tillåta att af them fordras någon sträng examen, eller att någon wiss grad i studier sättes, til hwilken de böra hafwa hunnit, utan the antingen sine examine admitteres eller ock förbiudas att någon tid inskrifwas. Ty then mogenhet, som af en rättskaffens student erfordras, gifwa sig thesse, som bästa medlen hafwa, sällan eller aldrig tid att afwackta, utan af en, wi wete icke huru, falsk inbillning, att mångenstädes en mechanisk wana och routine samt någon ringa anciennitet skal öfwerwäga, hwad kunskap och lärdom wid academier någon tid kan förwärfwas, skynda sig att under studiers wräkande arbeta på sin tilkommande lycka.

Faculteten fördristar sig ock att försäkra, att af alla them, som nu tränas i collegier och rätterne, the fleste lærer wara af thenna delen, och ganska få gått något gymnasium igenom. Af samma delar eller dylik beskaffenhet torde tå the blifwa ansedde, hwilka högbemälte kongl. scholæ ordnings ofwan

berörde § sielf tydeligen undantager och ifrån en del af the styckers förhör, som i gymnasio idkas, uttryckeligen frikallar; the nemligen, som ei täncka att blifwa länge wid studier eller söka sacros ordines, utan allenast wilja betiena sig af the wid academien öflige exercitier, att therigenom mer anseende winna til sin lyckas befrämjande. Lära altså til publiqet förhör oförgripeligen endast [the] blifwa urskilde, som weta eller wilja widgå, att the med tiden ämna söka sin befordran wid det andeliga ståndet: och thesse äro vi redebogne att, när wi til decani blifwa antagne, några timar med al tilbörlig upmärksamhet examinera och thet äfwen publice i academien, oansedt wi nu icke kunna så lätteligen aftaga, hwad skilnad sista omständigheten i hufwudmålet göra kan. Ty decanus lärer nu lika som tilförene examinera, och hans samwete, ämbetes nit och ompröfwande, äfwensom hittills skedt, öfwerlämnas, huruwida the ankommande skola antagas eller ej: hwilket alt therföre med lika kraf, tmen olika beqwämlighet i anseende til tiden och timarna, uti decani rum kan afhandlas.

Imedlertid kan then philosophiska faculteten inför theas Excellencer, thet höglofl. kongl. Cancellie Collegium och hwarje man trygt bekräfta, att wi wid thenna academien jämwäl innom våra hus och dörar så göra vårt ämbete, som wi inför en rättwis Gud och nådig Öfwerhet gittom thet förswara: samt om wi jämte the öfriga academiens ledamöter gemensamligen skulle, emot förmodan och wällande, til någon misstancka uti vår ämbetes förrättning gifwa tilfälle, beklaga, att vårt redeliga inwärtens upsåt ei kan finna någon synlig domare, och att vårt utwärtens göromål oförskyldt finner så många omilda.

Med lika undergifwenhet och lydnad afwackte wi och hwad ändring, som med philosophiska examina oss kan blifwa förelagd. Men som doch theas Excellencer och höglofl. kongl. Cancellie Collegium höggunstigast behagat i thetta målet höra oss, fördriste wi oss följande allerödmiukast att föredraga.

Thet är mer än bekant, att 10 professorer af serskildte sciencer i vår philosophiska facultet examinera them, som uti then samma begära gradum magisterii. Nu är thet wäl omöjeligit, att någon enda som examineras kan uti alla wara lika fullkomligen förfaren; utan ju nyttigare han hafwer studerat, ju mer hafwer han samlat sin hog och lust på en eller några få wettenskaper, börande honom äfwen så litet i thet fallet nekas namn af en wäl studerat man, som hans examinatorer icke ens wilja berömma sig af att förstå hwars annars professioner. Men icke thess mindre, dels på det att alla, som wilja göra några synnerliga framsteg i studier, måge blifwa förordsakade att skaffa sig någon allmännelig smak af samtelige philosophiska wetenskaper, dels och att de måtte lägga en grund, uppå hwilken de kunna bygga, i fall them framdeles något lectorat skulle updragas, therest ofta wida afskilde sciencer, förmedelst docentium ringare antal, äro sammanbundne, kunnande tå the, som uti enthera äro wäl förfarne, jämwäl uti then andra lätteligen arbeta sig up. När nu et sådant publicum examen rigorosum anställes, kan föga annars ske, än att någ-

re professorer antingen måtte under försöket afhållas att gå diupare in uti wetenskaperna, eller ock then tilexaminerande befinnes i någon disciplin afgifwa mindre nöjaktige swar. Wi behöfwa icke med många ord förklara, huru mycket wid thenna alternativen antingen professorens existimation eller, som thetta hos honom lätteligen står att afböja, then examinerades sättes uti äfwentyr hos en hop omogne och oerfarne dommare af academisk ungdom, hwilka, om the hafwa nog wett att finna brist uti ett eller annat then examinerades swar, drista sig att fälla wrånga omdömen, tå the likwål icke waret i stånd att med sit jugement följa honom åt, när han blifwit ledd i the discipliner som waret hans hufwudwårk, än mindre kunna döma, huru wida mer eller mindre brist i en eller flera wetenskaper kunna igenom annorstädes wist större framsteg skylas eller ej; att förtiga uti hwad fara en owäns berättelser på aflägsne orter kunde sätta de käckaste män som således examineras, och hwaraf ei annat hända lærer, än att när någre blifwit illa utförde och til sit ryckte utan förskyllan förnedrade, the andre skrämmas att med tid och penningsspillan här blifwa qwar, för att skaffa sig et wanryckte som ei så lätteligen står att aftwå. På thet sättet lærer tå alla exercitia academica, som likwål äro så godt som äfwen så många publica examina, såsom uti hwilka hwar och en hafwer frihet att försöka then disputerandes framsteg, afstadna, hwilket dock wore en ringare förlust, om ei tillika al täflan uphörde, och therwid fruckte wi thet lærer blifwa.

Men thet, som wid thetta ärendet faller oss högst ömt och eftertänckeligt, är att thenna ändringen hos så wål alla i gemen som then studerande ungdomen i synnerhet, utom theras Excellencers syftemål, oundwikeligen lærer föda then tancken, som drages wår ämbetes trohet uti något twifwelsmål, helst som wåra lärjungar skola härutinnan blifwa antingen wåre domare eller åtminstone tilsyningsmän.

Upsala academie ledamöter hafwa hos framlidne, glorwyrdigst i åminnelse, Swea konungar warit i then credit, att then samma inseende blifwit anförtrödt öfwer gymnasierne och scholæ wäsendet i riket. Wi måtte då wara theras antingen ganska owärdige eller ock mycket olyckelige efterträdare, när hwar yngling, som rå och omogen hitkommer, skal blifwa dommare i en sak som wi publice läre, för hwilken wi niute lön och hafwe wår nådigste konungs fullmagt, samt äga mer witsord än wi, tå wi på wårt ämbetes säte och ed yttre wår mening. Wi få ej then satisfaction att hugna oss af en owäldig posteritets benägnare omdömmen, nödgas therföre att gifwa oss then rätten, att utan sky för misstancka om egenkärlek fritt bekänna, att ehuru wi weta hwad mycket oss brister, fattas oss doch aldeles icke redeligit upsåt, hug och lust, som wi och dierfwes tro, att studier[na] nu med så mycken flit och framgång drifwes som någon tid tilföre, att wår academie framalstrar ju så många qwicka ämnen som i framfarna tider, och om wi äfwen få lägga det thertil, at jämwål docentes förstå sin syssla nu så wål som många theras antecessorer,

hwilka doch i så måtto warit lyckeligare, att the haft att fägna sig åt mera publici erkänsla och justice.

Wår uppricktige och högsta önskan är therföre, thet wille höglofl. kongl. Cancellie Collegium låta sig om vårt göromål af sin præses och wår academies höggunstiga Cancellor underrättas, hwilken högbemälte herre lærer bewittna then sorgfällighet, som hwar och en af oss för academiens heder utan alt underslef wisar. Och om högbemälte hans Excellence, det wi önske, skulle om våra examina äska nogare underrättelse, få wi allerödmiukast underställa, om icke hädanefter, och innan til et steg, som professorum ämbetes myndighet så aldeles förkränka skulle, emot förmodan skrides, det medlet i wår facultet nyttias kunde, att wid hwarje examen philosophicum et noga protocol i facultets rummen öfwer frågor och swar hålles, som wid påfordran kunde wara att tilgå.

Wi blifwe therigenom i stånd att framte för hans höggrefl. Excellence, hwad hwarje gång passerar, och på det sättet, under hans Excellences höga skyddande, förebygga obefogad misstancka.

Ex actis

Johan Ihre.

Fac. phil. h. t. decanus.

Vidi

Joh. G. Flodman.

(Kopior i Konsistoriets arkiv, inbundna bland kollegiernas skrivelser, och med påteckning: »Inlt i Cons. Maj. Ups. d. 11 juni 1744.»)

134.

Kanslern till Konsistoriet om inköp af en muralkvadrant och inrättande af en observatorsplats, Stockholm d. 23 oktober 1744.

Högärewördige Wälborne, Ädle och höglärde herrar Rector Magnifice,
Doctorer och samtelige Professorer.

Hwad Consistorium Academicum genom skrifwelse under d. 16 innewarande månad anført angående Prof. Klingenstiernas förslag om en muralquadrants anskaffande och en observators antagande har iag i noga öfwerwägan-
de tagit

Det har fögnat mig at se Consistorii Academici sorgfällighet om den kostsamma inrättning, som wid observatorium astronomicum är giord, så wäl som des omsorg, huruledes til wår academies heder samt rikets lustre och anseende samma inrättning må alt mer och mer kunna til fullkomlighet bringas, kunnandes iag ey annat än gärna gifwa mit samtycke til så hälsosamma förslag.

Och alldenstund här i staden finnes en tillförlätelig arbetare, hwilcken bemälte mural quadrant behörigen kan förfärdiga, så lærer Consistorium Academicum draga försorg därom, at den samma så snart som möjligt är kan blifwa färdig, hwilcket iag ock redan låtit Professor Klingenstierna under des wistande härstädes förstå, på det han med bemälte arbetare innan sin afresa munteligen kunde härom öfwerlägga.

Likaledes finner iag af de andragne skiäl och omständigheter, huru oumgängeligt det wil wara at en observator antages, så framt med observationerne beständigt skal kunna fortfaras och ändamålet af den giorde astronomiske inrättningen erhållas, samt at 500 daler silf:mt til des årlige aflönande icke är för mycket, emot det trägna upwacktning och swåra nattwak som wid des giöromåhl erfordras.

Hwad angår utwägar til en sådan lön, så har iag set, huruledes Consistorium Academicum nu i förstone förmenar at 1000 daler kpp:mt kunde på det sättet anskaffas, at utom de 360 daler stipendii penningar, som amanuensis observatorii hit intils niutit, observator skulle undfå 300 daler af cassa studiosorum samt 340 daler af ærario.

Wid detta förslag finner iag icke något at påminna och förmodar at magister Hiorter, som är den endaste på hwilcken wid detta tilfället kan göras reflexion, torde tils vidare låta sig därwid åtnöija. Och skulle det lända honom til mycken upmuntran, om honom nu något arfwode tillades, för det han altsedan Prof. Celsii dödeliga fränfälle med observerandet fortfarit, hwartil Consistorium Academicum wille hos mig inkomma med des förslag och utlåtande.

Men som wid wår dyrbara inrättning ey allenast det närwarande utan des bestånd i framtiden bör eftersinnas, och det förslaget angående privilegium på allmanackor måste lemnas til en annan tid och omständigheter, så kan iag intet se något bättre än det Professor Klingenstierna til observatoris aflönande gifwit, så framt icke ærarium är i stånd at något därtill bidraga. Ty förutan det astronomen är en af philosophiens wackresta delar, och följackteligen icke kan sägas, at en philosophus tager sig något främmande wärck före, när han kommer til at lägga handen wid observatorium, så lærer han under observerandet och calculerandet hafwa ömnoget tilfälle at handleda ungdomen och grundeligast anföra dem uti de stycken som til mathematiska wettenskaperne höra.

Detta har [jag] welat lämna Consistorium Academicum til swar och behörig wärckställighet.

Förblifwandes med ständig tilgifwenhet och wänskap Herr Rectoris Magnifici, så ock Consistorii Academici

tienstberedwilligste tienare och wän
Carl Gyllenborg.

Stockholm d. 23 October 1744.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

135.

Kanslern till Konsistoriet, att docentantalet bör hållas nere, men att dock för denna gång Woltemats och Dahlmans ansökningar bifallas, Stockholm d. 18 febr. 1745.

Högährewördige, Wälborne, Edle och Höglärde Herrar, Rector Magnifice,
Doctorer och Professorer.

Iag har sedt af den philosophiske facultetens under d. 12 innewarande afgifne utlåtelse öfwer studiosi Hinric Jul. Woltemats ansökning om veniadicendi, hwad författning faculteten gjort til at icke blifwa öfwerhopad af alt för många dylika ansökningar. Jag är aldeles af den tanka, at docentium antahl bör så mycket som möjligt är inskränkas, så at icke en gång hwar och en, som will presidendo wisa sig, bör få blifwa docens; och til at så mycket mehr winna et sådant ändamåhl, kan Consistorium Academicum hos mig anmäla hwarje gång faculteten skulle finna nödigt, at til docens någon förordnas måtte. Men hwad i synnerhet Woltemats ansökning widkommer, så holler iag för äfwen så nödigt, at qwicka ämnen blifwa upmuntrade, när de så monga och öfvertygande prof af flit och skickelighet framte, som han redan gjort. H:r Rector och Consistorium Academicum wille fördenskull gifwa facultati philosophicæ tilkienna, at iag i sådant afseende finner för godt, det bemälte Woltemat må til docens förordnas.

Eljest har en wid namn Dahlman sig åter hos mig anmält at erholla veniadicendi uti swenska landthushollningen; och ehuruwäl iag för min del gierna önskar, at detta nyttiga studium måtte wid wår academie med alfware kunna updrifwas, så har iag trodt nödigt, at å andra sidan förekommas, det icke någon genom den vägen allenast skulle söka tilfälle at blifwa docens. Derföre har iag til H:r Rectors och Consistorii Academici försorg welat lemna wärkställigheten här af på det sättet, at nemligen denne Dahlman må til docens i landthushollningen förordnas, så framt han inför protocollet utfäster

sig, at efter hwarje termins förlopp låta genom trycket göra sina föreläsningar kunniga. Jag förblifwer med wanlig tilgifwenhet Herr Rectoris Magnifici samt Consistorii Academici

ienstberedwilligste tienare och wän
Carl Gyllenborg.

Stockholm d. 18 Februar 1745.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

136.

K. Maj:ts bref, att utlåning från biblioteket åter medgifves, Stockholm d. 10 oktober 1745.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud Altsmächtig. Troman, Wårt och Riksens Råd, herr Grefwe, President och Academiæ Cantzler. Wi hafwe låtit Oss föredraga Eder till Oss aflätne underdånige skrifwelse af d. 7 hujus, hwarutinnan I berättten, hurusom I, i anledning så wäl af professors Linnæi som de fleres hoos Eder ingifne ansökningar, funnit Eder förlåten Wårt nådiga wälbehag att hemställa, om icke Oss skulle tackas samt ycka, att enär någon af docentes wid Academien i Upsala gifwer wid handen, att han har något nyttigt arbete under händer, som han tänker genom trycket göra allmänt, honom då kunde lämnas tillstånd att emot behörig revers utur Kongl. bibliotheket därstädes till låns erhålla de böcker, som han till ett sådant sitt arbete kan hafwa af nöden. Nu som Wj till detta Edert hemställande för de derhos anförde orsaker welat gifwa Wårt nådiga bifall; börandes dock bibliothecarien de utlånte böckerne riktigt in termino åter infordra, samt i fall de ey då af låntagaren återställes sådant till undwikande af answar i Consistorio Academico angifwa, såsom ock den låntagande förbiudas de af honom låtagne böckerne från sig till någon annan att utlåna; så warder Eder sådant härigenom till swar lämnat, hwaraf I hafwen att gifwa wederbörande till deras efterrättelse behörig del. Och Wj befalle Eder Gud Altsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 10 Octobr. 1745.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöldh.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

137.

K. Maj:t till kanslern, att rikets akademier äga bygga dissektionshus och inrätta prosektorsplatser, Stockholm d. 13 januari 1747.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud Altsmäktig. Troman, Wårt och Ryksens Råd och Academie Cantzler. Uppå hwad I samt de öfrige Riksråden och Academie Cantzlererne genom gemensam underdånig skrifwelse af d. 12 Novemb. sidatlidet åhr hos Oss hemstält til befordran af medicinens upbringande genom anatomiens högre drift och skiötsel wid Academierna i Ryket, wele Wy Eder härmed til nådigt swar hafwa meddelt, det Wy samtyckt at samtelige Academierna måga hafwa tilstånd at på egen bekostnad bygga dissections huus, der så behöfwes skulle, såsom ock wid hwarje Academie antaga en prosector, hwilken lyka med adjuncterne kommer at ansees; låtande Wy nu fördenskull alfwarlige ordres afgå til wåre landshöfdingar i de provincier, där Academies äro, det de genom Cronobetienterne på anatomiæ professorernes requisition utan någon inwändning til anatomiæ sahlen uppskaffa antingen sådana delinquenter, som sig sielfwe förgiordt eller för begångne brott blifwit hängde, men i synnerhet at cronobetienterne efter prästernas angifwande til anatomiæ sahlen införa alla de oäkta barn, som antingen mördade eller döde blifwa; af hwilket alt I lämnen Consistorio Academico del til dess efterrättelse. Och Wy befalle Eder Gud altsmäktig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådammaren d. 13 Januari 1747.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöldh.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

138.

Konsistoriets protokoll d. 14 och 16 februari 1747 rörande kanslersvalet.

Anno 1747 d. 14 februarii kläcka 9 för middagen Consistorium Academicum Majus, närwarande rector, professor Daniel Solander, samt professorerne

Asp

Frondin

Halenius

Boberg

Ullén	Klingenstierna
Mathesius	Ekerman
Berch	Ihre
Arch. Rosén	Hydrén
Arch. Linnæus	Wallerius
	Benzelstierna

Secr. Fick

V. Secr. Tegnéus

Doctor Celsius och professorerne Grönvall och Strömer opasslige.

§ 8. Anmälte rector, att som thet varit then alsmäktige Guden behageligt att genom then timeliga döden hädankalla kongl. academiens hulda canceller, hans excellence riksrådet och præsidenten högwälborne herr gref Carl Gyllenborg, och thet wore nu then första gången på thetta året, då rector ser consistoriales, som af sjukdom ej förhindrade äro, endrägtigt församlade; förthenskuld och ehuruwäl rector tänkt, att med walet til thetta höga ämbetets återbesättjande kunde hafwas anstånd, til thes framledne cancellerns lik blefwe nedsatt, och wi hade bewist hans Excellence then sidsta tjänst, then han af oss så wäl här förtjänt, hwilket d. 2 martii nästinstundande kommer att ske; likwäl och på thet ingenting af rector som hörer ämbetet til måtte blifwa eftersatt, har rector Consistorii Academici gemensamma öfwerwälgande nu hemställa welat, om nu wore rätta tiden att tänka på et behörigt wäljande til thet lediga cancellers ämbetet.

Häröfwer discourerades åtskilligt, och gaf professor Asp therwid til känna, att som wid närwarande riksens höglofl. ständers sammankomst kongl. academien til thes warande angelägenheters befordrande ganska mycket understöddas kunde, om then ju förr thes häldre med canceller blefwe försedd; så wore rådeligit att med cancellers walet ej längre anstånd hafwas måtte, helst emedan man ock af praxi wet, att slika wale ej så länge som nu skedt är pläga blifwit upskutne.

Men som härwid yttrades någon skiljaktighet af en del Consistorii ledamöter, som förmente att man borde wänta til thes framledne hans Excellences lik, som kommer att nedsättjas här i domkyrkan, hitkommit, hwilket enligt hans Excellences riksrådet gref Jan Gyllenborgs bref til professor Ihre lärer ske på ofwansagde dag; ty fants nödigt att uti thetta ärendet höra hwad akademiske constitutionerne innehålla och förmå. I anseende hwartil förthenskuld uplästes 1 § af 2. cap., som följer: Cancellarium senatus academicus nominat atqve sacræ Regiæ Majestati sistit talem, qui sit secundum privilegia vir pius, idoneus, auctoritate præditus, Academiæ amans rerumqve Academicarum peritus, orthodoxæ religioni in verbo Dei, Confessione Augustana invariata et in Concilio Upsaliensi repetitæ comprehensæ sincere addictus; samt 1 §. uti högstsallig Hans Kongl. Majestäts gloriösigst i åmin-

nelse konung Gustav Adolfs thenna kongl. Academien i nåder förundte privilegier af d. 25 junii 1625 så lydande:

Först unne och privilegere wi härmed wår academia i Upsala, att hon til thes större anseende och myndighet må hafwa sin egen canceller, en af wåre älskelige riks råd, hwilken oss efter senatus academici råd och godtycke nådigast tackas förordna, som med oss och academien uti wår christeliga religion och lära ense och omisstänkt är, såsom ock sielf på academien studerat och om thes saker, tilstånd och lägenhet et godt förstånd hafwer, hwilken ock näst oss högsta rösten uti alla academiens förnämliga saker hafwa skal.

Men althenstund berörande tiden til Cancellers wäljande ingenting befants antingen i constitutionerne eller privilegierne wara stadgadt; förthen-skuld skreds til omröstande öfwer ofwanbemälte af rector gjorde underställande som följer:

Professor *Benzelstierna*; Ehuruwål thet torde wara nödigt att thet vacante cancellers ämbetet ju förr thes häldre blefwe återbesatt; dock som förmodeligen kongl. academiens warande angelägenheter icke lära wara så pressanta, att man ju kunde ännu en 14 dagar, och til thes framledne hans Excellences Cancellers lik blefwe härstädes nedsatt, med voteringen hafwas anstånd; ty finner jag för min del thet wara anständigt, att man härmed wäntar så länge som nu sagdt är.

Professor *Wallerius*; Som kongl. academiens angelägenheter erfordra nu i synnerhet en cancellers höggunstiga biträde, så är min mening, att cancellers walet nu bör företagas.

Professor *Hydrén*; Är af samma mening som professor Wallerius.

Professor *Ihre*; Är ock af samma mening.

Professor *Ekerman*; Bifaller professor Wallerii votum, så mycket mer som han har sig bekant, att med walet efter framledne hans höggrefl. Excellence och academie cancelleren Cronhielm ej drögdes mer än 6 weckor.

Professor *Klingenstierna*; Håller före att man borde dröja, tils framledne cancellerns lik blefwo nedsatt samt parentationerne behörigen försiggått.

Professor *Boberg*; Kan intet finna, hwarföre walet icke nu straxt kan företagas i anseende til the af professorerne Wallerius och Ekerman andragne skäl och omständigheter.

Professor *Frondin*; Är af samma mening som professor Boberg.

Archiatern *Linnaeus* tycker, att man för the af professor Benzelstierna anförde skäl kunde hafwa anstånd, tils framledne cancellerns lik hitkommit.

Archiatern *Rosén*; Är af then mening att walet nu straxt företages. Kunandes then omständigheten icke ligga i vägen, att förra cancellerns lik först borde nedsättjas, efter man har sig bekant att någre af theas excellencier herrar riksens råd torde wid thet tilfället komma hit, och thet kunde hända, att om walet nu företages, Consistorium Academicum fölle på then til canceller, som då förmodeligen wore härstädes närwarande.

Professor *Berch*: Håller före att anständigheten fordrar, att man först skulle nedsätta then döde, innan man tänker på någon ny canceller.

Professor *Mathesius*: Finner att thetta cancellers wal bör nu straxt företagas för the af professor Wallerius med flere af consistorialibus andragne wigtiga skäl.

Professor *Ullén*: Är af samma mening.

Professor *Halenius*: Tycker att man kunde dröja.

Professor *Asp*: Bifaller theas vota, som funnit att thet nu bör ske.

Rector, professor *Solander*: Conformerar sig med pluraliteten.

Sedan nu pluraliteten utfallit för then meningen, att cancellers walet bör gå för sig nu, thet är, som somlige af Consistorii Academici ledamöter rector förestäldte fråga förstodo, innan framledne cancellerns lik hitkommit; frågade rector 2:o, om procancellarien skal kundgöras om thetta slut, som nu skedt genom votering. Härtill swarades, att procancellarien ej förr, än sedan voteringen i hufwudsaken gått för sig, härom kundgöres efter wanligheten.

Som nu rector förnam, att någre af Consistorii ledamöter thes först framstäldte fråga på sätt som ofwantil förmält är förstätt; frågade rector 3:o, när då walet skal företagas? Hwartil swarades genom omröstning, som följer:

Professor *Benzelstierna*: Påstår att som han intet tänkt på thenna saken, så kunde themed lemnas anstånd til nästa onsdag enligt XXIII cap. 6 §. rättegångsbalken, eller åtminstone til i dag efter middagen. Hwarpå swarades, att ofwanhögstberörde lagsens rum anginge rättegångsmål. Hwarå bemälte professor yttrade sig, ja ja thetta är ock angelägit. Men härom taltes intet mer.

Professor *Wallerius*: Sade att han ej annorlunda fattade then förra frågan, än att man skulle utlåta sig när walet bör gå för sig. Han förklarade theföre sin mening således, att walet nu straxt borde företagas.

Professor *Hydrén*: Yttrade sig, att walet nu i thenna session borde ske.

Professor *Ekerman*: Äfwenså.

Professor *Klingenstierna*: Önskade sig gärna någon betänketid.

Professor *Boberg*: Nu i thenna session.

Professor *Frondin*: Likaledes.

Archiatern *Linnæus*: Påstår att något utrymme til betänkande gifwas måtte.

Archiatern *Rosén*: Är af then tanka, att walet för the af honom förr andragne skäl bör nu straxt ske.

Professor *Berch*: Tycker att man borde få tid åtminstone til onsdagen att betänka sig.

Professor *Mathesius*: Nu i thenna session.

Professor *Ullén*: Sammaledes.

Professor *Halenius*: Bifaller the fleste.

Professor *Asp*: Nu i thenna session.

Rector, professor *Solander*: Conformerar sig med pluraliteten.

4:o Frågade rector, huru the för opasslighet frånwarande professorerne, doctör Celsius, Grönvall och Strömer skola votera? Swarades, secreteraren går til them i theas tour och berättar the föregående vota samt befrågar theas mening.

Ytterst frågade rector, om nu något, som hörde til et laga och ordentligt cancellers wals företagande, wore utur akt låtit.

Hwartil som thet swarades nej utan att alt wore wäl iakttagit; så gjorde rector Consistorio Academico en alfwarsam och rörande förmaning och påminnelse att utan afsikt på annat än academiens sanskylliga wälfärd på ed och samwete yttra sig öfwer thetta högwigtiga ärendet. Hwarefter skreds til omröstningen, som följer:

Professor *Benzelstierna* inlemnade thes mening skrifteligen: Sedan denna kongl. academien bortmist sin höga förman och canceller, framledne hans Excellence riksrådet och præsidenten uti kongl. cancellie collegium högwälborne herr grefwe Carl Gyllenborg; kan jag intet neka, att icke jag med mycken sorgfällighet redan eftertänkt, huru samma academie åter skulle kunna erhålla igenom et cancellers wal, hwarpå des wälfärd och angelägenheter så mycket beror så wäl i anseende til landsens ungdoms som denna societetens öfriga ledamöters samt de academiske inrättningarnes hägn och förswar, en så mächtig och nådig förman, som wille et så wigtigt wärk sig företaga. Jag wet att utrikes academier til större delen få hugna sig af regerande förstar til deras cancellerer, som ock detta här uti Swea riket wid denna kongl. academien skal för detta wid något tilfälle äfwen påtänkt warit. Det är ock allmänt bekant, att denna academiens upkomst och wäl har fått sitt förnämsta ursprung och giort sina mästa framsteg under och igenom den höga kongl. Gustavianiska familien, hwars ättelägg wår allernådigste arfprints är: hwilka alla omständigheter hafwa warit å ena sidan hos mig nog öfwertygande om denna kongl. academiens lycka, [i] den händelsen hans kongl. Höghet skulle en sådan wår underdåniga ansökning nådigst bifalla och äfwen här lika nådigt antaga sig styrelse, såsom hans kongl. Höghet med den samma redan bewärdigat twenne regementer uti wårt rike. Och ehuru jag å andra sidan kunde med något skäl frukta, att en sådan wår underdåniga begäran skulle kunna anses för en djerfhet, hälst ock ingen full wisshet genom förut giord förfrågan stode i detta ärende att erhålla; likwäl som jag icke allenast sielf wet, med hwad hög nåd hans kongl. Höghet alt ifrån sin första ankomst i riket denna academien har wärdats omfatta, utan äfwen af dem, som ej annat kunna än wara härom mera underrättade, fått det säkra hopp, det torde hans kongl. Höghet åtminstone ej med onåd samma bönfallan anse: Altså wil jag, oansedt aldeles nu i dag på denna höga sakens utförande oberedd, dock efter venerandi Consistorii resolution mig såsom den yngste i Consistorio och första voterande således häröfwer utlåta, att efter min tanka ingen annan härtil kan påtänkas, så länge icke alt

hopp är oss betagit att för denna academien en så hög förmån och sällhet vinna, warandes det upläste konungabrefwet så mycket mera härmed enligit, som hans kongl. Höghet så wäl uti som utom rådet är hans kongl. Majestät wår allernådigste konung närmast. Och lærer denna min mening så mycket mer winna allas bifall, som den oemotsäjeligen syftar icke allenast till academiens utan ock hela rikets önskade wälstånd, i det jemwäl landsens ungdom således får mera tilfälle att lära känna och i underdånighet wörda sin tilkommande öfwerhet.

Sedan förestående wardt upläst, frågade rector, om det wore professorens votum eller yttrande i gemen? Bemälte professor swarade, att thet wore hans votum, som han wil hafwa til protocolls.

Under thetta påmintes, att man wid slika tilfällen aldrig plägar yttra sig vidare eller resonnaira öfwer then man nämner, än att man allenast säger namnet. Hwilket af the fleste Consistorii ledamöter berättades wara conformt med wanligheten, emedan man håller före att wara öfwer wår förmåga att ställa så höga herrar, som riksens råd äro, i jemförelse med hwarandra eller tillägga them några epitheta.

Professor *Wallerius*: Som så wäl alle af oss i gemen som hwar och en i synnerhet hafwa swurit hans kongl. Höghet wår huldaste och nådigste cronprints, tillika med hans kongl. Majestät wår huldaste och allernådigste öfwerhet, en undersåtelig trohets ed; ty kan jag för min del ej finna en undersåte anstå att til et undersåteligit och med answar bebundit ämbete sådant som thetta är högstbemälte cronprints och dyra arffurste nämna, hälst emedan hwar och en icke thesto mindre är försäkrad om hans kongl. Höghets huldaste och nådigste öfweromwårdnad för thenna kongl. academien. Hwilket utan twifwel warit orsaken, att fastän wårt kära fädernesland tilförne haft then nåden att fägna sig af cronprintsar och förstar i landet, ibland hwilka jemwäl wår nu regerande allernådigste konung jag understår mig att i diupaste underdånighet nämna, som warit här ifrån 1715 til thes hans kongl. Majestät kröntes, förutan the förra höga förstar och cronprintsar och särdeles hans kongl. Höghet försten af Holsten Carl Fredrich, och af hwilka en del ock studerat wid thenna kongl. academien, hafwer dock Consistorium Academicum wid ledig warande cancellers ämbeten under then tiden, så mycket mig witterligit är, ej dristat sig att thertill i underdånighet nämna någon af så höga herrar och printsar, utan presse i thetta målet följt hans kongl. Majestäts glorwördigst i åminnelse konung Gustav Adolphi förordning samt thenna kongl. academien i nåder förundte privilegier af d. 25 junii 1625, som uttryckeligen bjuder och befaller, att en af thesas excellencier herrar riksens råd skal wara canceller wid thenna kongl. academien. Ty understår jag mig icke att ifrån högstbemälte kongl. förordning afwika, utan nämner förthensskuld til thet nu ledig warande cancellers ämbetet hans Excellence, riks rådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm.

Professor *Strömer*, som beskickades enligt consistorii academici resolution, upsände thes mening skrifteligen: Om hans kongl. höghet wår allernådigste arffurste skulle i nåder tackas wara denna kongl. akademiens canceller, så räknar jag det för den största lycka som oss hända kan. De redan å daga lagde öfwertygande prof af des huld- och ömhet för detta wärkets förkofring, som genom des glorwördige förfäders höga omsorg först tagit sin början och sedan wäxt til det flor, hwaruti det nu befinnes, jämte den besynnerliga höga nåd, hwarmed han oss alla denna kongl. akademiens ledamöter i gemen och hwar och en i synnerhet som oftast behagat omfatta, sättja mig i det hopp, att wår underdåniga anhållan derom åtminstone ej skulle med onådigt öga anses såsom en djerfhet, i fall högstbemälte hans kongl. Höghet skulle för godt finna den samma att afslå. Och således kan jag efter mitt yttersta samwete ej annat finna, än att den plikt, som oss åligger att befordra akademiens bästa, fordrar att wi först böra i underdånighet anhålla, att hans kongl. Höghet tacktes i nåder åtaga sig att wara wår höga förman och canceller. Skulle wi ej wara så lyckliga och winna wår åstundan, så är då först tid att skrida til et annat wal. Hwilket är min mening.

Professor *Hydrén*: Nämner hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the skäl, som professor Wallerius anført.

Professor *Ihre*: Wid then skiljaktighet jag finner uti the förut gående vota har jag wäl aldrig kommit i then tankan, att någon förnuftig man skulle sielf wilja begå then obetänksamhet eller göra en hög ämbetes man then orätten att ställa honom i jämförelse med then, hwilken wi swurit huldhet och then wi med wårt lif och blod tänke bewara, utan, som jag finner saken, lærer quæstion förehafwas och igenom votering nu sluteligen afgöras, om och huru wida wi böre drista oss att wid wår votering öfwer wana och academiska lagars innehåll i underdånighet framträda til hans kongl. Höghet. Och ehuruwäl jag nu på stunden hörde mig något indirect hopp gifwas therom, att thetta ej onådigt torde blifwa uptagit; dock som man icke wet, igenom hwilka och huru många canaler thet flutit, lærer meningen wara som then wisseligen är min, att efter ingen af oss som här sittja warit anlitt att göra sig härom mer underrättad än then andre, hwar och en hos sig pröfwar, hwad forna plägse den och anständigheten medgifwa. För min del pröfwar jag thet, som professor Wallerius anført, fotadt på mycket god grund och therföre jemwäl nämner hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm.

Professor *Ekerman*: Nämner hans Excellence, riks rådet och öfwerstemarskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för de af professorerne Wallerius och Ihre anförde skäl.

Professor *Klingenstiernas* mening är, att man i underdånighet hos hans kongl. Höghet anhåller, att högbemälte herre tacktes antaga sig protection

öfwer thenna kongl. academien såsom canceller. Kunnandes han intet finna, att sådant är stridande med privilegierne, efter hans kongl. Höghet är wärkelig ledamot af rådet, hwilket hwad the förra printsarne i Sverige angår, så mycket som witterligt är, ingen warit.

Professor *Boberg*: Nämner hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the af professor Wallerius anförde skäl.

Professor *Frondin*: Nämner likaledes hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, herr baron Samuel Åkerhielm för the redan andragne skäl och omständigheter.

Professor *Grönvall*, som beskickades, nämde genom vice secreteraren hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the af professorerne Wallerius och Ihre anförde skäl.

Archiatern *Linnæus*: Skulle önska, att Consistorium Academicum aldraförst i underdånighet anhåller hos hans kongl. Höghet, att han wille åtaga sig cancellers ämbetet; kunnandes jag i medler tid icke annat än votera på hans kongl. Höghet.

Archiatern *Rosén*: Jag voterar på hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm. Beropar mig för öfrigt på thet, som professorerne Wallerius och Ihre anført, och understår mig icke att bringa then i votis som är öfwer all votering, så länge jag thertil ej har nådig anledning.

Professor *Berch*: The skäl, som herrar professorerne Benzelstierna och Klingenstierna uti sina votis anført, är i mitt sinne så kraftige, att jag ingen ting behöfwer tillägga, utan conformerar mig the med til alla delar och nämne hans kongl. Höghet cronprintsen.

Professor *Mathesius*: Nämner hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the redan anförde skäl.

Professor *Ullén*: Nämner sammaledes hans Excellence, Riksrådet och öfwerste marskalken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the skäl och omständigheter, som professorerne Wallerius och Ihre anført.

Professor *Halenius*: Som jag märkt af somligom anses för förgripeligit, att wid thetta nu förewarande tilfälle nämna hans kongl. Höghet, Sweriges rikes utkorade och hyllade arffurste, af fruktan för någon otillbörlig jämförelse, så förklarar [jag] härmed, att utan all jämförelse jag aldeles instämmer uti herrar professorernes Benzelstiernas och Klingenstiernas underdåniga önskan och skulle skatta thenna kongl. academien högst säll och lyckelig, om therpå et nådigst bifall winnas kunde. Warandes thetta icke att anse såsom något på hans kongl. höghet aflemnadt votum, hwartil jag mig icke skulle understå, utom såsom ett votum eller önskan i sielfwa saken, hwilket om thet

skulle afslås, då håller jag före att wara rätta tiden att någon egenteligen [så] kallad votering anställa.

Professor *Asp*: Nämner hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalcken, högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the redan andragne skäl.

Domprobsten doctor *Celsius*: Lät genom vice secreteraren berätta, att han ej haft tillfälle att tänka på thenna saken; men som hans kongl. Höghet är nämder, så finner han sig ej kunna sättja någon i jemförelse med honom.

Rector, professor *Solander*: Wägar icke uti ett så högt och wigtigt ärende gå längre, än att enfaldigt hålla mig wid, hwad jag i Consistorio Academico nu fått förnimma wara gammalt bruk och plägsed, nämner altså hans Excellence, riksrådet och öfwerste marskalcken, Högwälborne herr baron Samuel Åkerhielm för the redan andragne skäl.

Sedan cancellers walet således war slutit, frågade rector huru härmed vidare förfaras skal. Och resolverades att bref afgår til hans kongl. Majestät samt hans Excellence riksrådet Åkerhielm efter wanliga formulairret. Kommandes herr Archibiskopen och procancellarien härom ock att notificeras.

Rector frågade ytterligare, huru bruket wore med slika brefs öfwersändande, antingen någre af consistorio borde them öfwerföra eller the samma skickas med påsten? Häruppå resolverades att skola några af Consistorio Academico efter wanligheten thesse brefwen öfwerföra och præsentera. I anseende hwartil för thenskuld professorerne *Asp* och archiater *Rosén* thertil förordnades.

Sidst frågade rector, när thenna expedition skal affärdas? Häruppå resolverades, att Consistorii Academici deputati skola resa, så snart brefwen efter thet i archivo warande formulairret blifwa färdige skrifne.

Afgick professor *Boberg* för något angelägit ärende skuld.

Anno 1747 d. 16 Februarii kläckan 9 förmiddagen Consistorium Academicum Majus, närwarande rector, professor *Daniel Solander* samt professorerne

Doctor <i>Celsius</i>	<i>Frondin</i>
<i>Halenius</i>	<i>Boberg</i>
<i>Ullén</i>	<i>Klingenstierna</i>
<i>Mathesius</i>	<i>Ihre</i>
<i>Berch</i>	<i>Hydrén</i>
<i>Rosén</i>	<i>Wallerius</i>
<i>Linnæus</i>	<i>Benzelstierna</i>

V. Secret. *Tegnéus*.

Professor *Asp* bortrest til riksdagen. Professorerne *Grönvall*, *Ekerman* och *Strömer* opasslige.

§. 1. Gaf rector til känna, huru som til följe af Consistorii Academici sidstledne lördags fäldte resolution af innehåll, att brefwen angående cancellers walet så snart skulle affärdas, som the samma efter wanliga formulairt blifwit färdige skrefne, vice secreteraren straxt efter middagen samma dag burit til rector ofwanbemälte expedition färdig skrifwen, hwilken ock rector straxt underskrifwit och til Consistoriales sedan til underskrift kringsändt. Men som sedan merbemälte expedition tillbaka kommit, thet befants att efterskrefne professorer, doctor Celsius, Halenius, Berch, Linnæus, Strömer och Benzeltierna underskrifwit brefwen til Hans Kongl. Majestät samt Pro Cancellarien med reservato »ut in protocollo», men til hans Excellence riks rådet och öfwerste marskalken herr baron Åkerhielm utan reservato, förthenskuld har rector icke trodt sig utan gemensamt rådförande med Consistorio Academico böra thenna expedition affärdas låta.

Sedan altså protocols justeringen som efter begäran nu företogs war slutet, hwarwid ock the för opasslighet frånwarande professorerne Grönvall, Ekerman och Strömer uti theas tour behörigen hörde blifwit, frågade rector, om expedition, sådan som then nu är och ofwantil förmält är, skal afgå? Hwarwid som thet erinrades, att thet wore en contradiction att uti ett och samma ärende underskrifwa brefwen til Hans Majestät samt Pro Cancellarien med reservato »ut in protocollo» och til hans Excellence utan reservato, swarade professor Halenius, att thet wore så mycket mindre någon contradiction, som jag aldeles intet disputerar en ren pluralitet af the voterande, utan endast therwid en underdånig önskan gifwit til känna, thet måtte thenna Kongl. Academiens blifwa så lyckelig att erhålla Hans Kongl. Höghet til sin närmaste förman och canceller, och jag supponerat att brefwet til Hans Excellens icke förr præsenteras, innan Hans Kongl. Majestät resolverat i saken. Archiatern Linnæus utlät sig, att som Hans Majestät sielf kommer att utnämna canceller, så skref jag under brefwet til hans Excellence utan reservato, emedan thet lærer ej blifwa upwist, innan Hans Kongl. Majestät målet ratificerat. Professorerne doctor Celsius, Berch och Benzeltierna conformerade sig med thesse professorernes Hallenii och Linnæi gjorde yttrande i thetta målet. Nu althenstund hwad sielfwa rectors förestäldte fråga angår någon skiljaktighet förspordes, om thet wore nemligen wanligheten och anständigheten enligit, att thenna expedition sådan som then nu är skulle afgå, ty wille Consistorium Academicum öfwer förestående fråga yttra sig per pluralitetem votorum. Men emedan ofwanbemälte professorer protesterade emot all votering öfwer thetta mål såsom theas rättighet rörande, hwilken Consistorium them icke kunde disputerat, förthenskuld upstego meroftanämde Professorer tillika med professor Klingensstierna ifrån bordet och, sedan the begärt Consistorii Academici resolution här öfwer, afträdde. Och resolverades, att ehuruwål Consistorium Academicum icke wil taga någon del uti hwad wid expedition oformligit är, wil thet dock icke göra något hinder, att ju expedition, sådan som then nu är,

må afgå; kommandes dock hela protocollet in extenso tillika med thetta att öfversändas. Professorerne inkommo och resolution uplästes.

Sidst anförde professor Klingenstierna att, som cancellers ämbetets besättjande ankommer på Hans Kongl. Majestäts egen nådiga decision öfwer Consistorii votering och förslag, som nu i underdånighet komma att afgifwas, och wid den saken synes wara sådane besynnerliga omständigheter, som oakadt den utfallne pluraliteten göra utgången owiss; fördenskuld tycker jag för min del ej ännu wara tid genom vocations bref detta cancellers ämbete til någon att offerera, innan Hans Kongl. Majestät deruti behagat göra ett nådigt utslag, i synnerhet som jag vid voteringen märkt, att det, som legat de fleste professorerne i wägen att göra et med min och de öfrigas underdåniga åstundan att få Hans Kongl. Höghet wår nådige arfförste til canceller, besynnerligast deruti består, att de tyckte sådant wara stridande med de denna academien allernådigast förunte constitutioner: ankommandes altså nu på Hans Kongl. Majestäts egit nådiga wälbehag att öfwer constitutionernes rätta förstånd i detta mål lemna des nådiga förklaring. Wid sådane omständigheter kan jag intet finna mig wid det projecterade vocations brefwet att underskrifwa.

Wid förestående protocols justering, hwilket alt hit tils skulle extraderadt och til Hans Kongl. Majestät jemte brefwet öfversändt blifwa, giordes följande anmärkningar

1:o Begärte professorerne Berch och Benzelstierna blifwa underrättade, om icke herr Archibiskopen och procancelleren bordt förut kundgöras om walets anställande, innan thet blifwit företagit. Til hwilken förfrågan professor Benzelstierna sade sig hafva anledning af en slik wid Lunds academie warande plägsed. Härtil swarades, att sedan cancellers walen här wid academien för sig gått, plägar procancellarien therom kundgöras, samt om han är i staden brefwen underskrifwa, hwilket ock af registraturerne befants wara skedt.

2:o Angående brefs wens præsenterande upkom then frågan, om icke herr Archibiskopen borde anlitas att them samma afgifwa. Men som thet är stats secreterarens göromål att brefwet hos Hans Kongl. Majestät insinuera, så kom Consistorium Academicum så öfwerens, att Consistorii deputati, som öfwerföra brefwen, them samma aflemna samt gifwa herr Archibiskopen therom behörig underrättelse.

Och 3:o sedan professorerne doctor Celsius, Berch, Linnæus, Klingenstierna och Benzelstierna inkommit och hördt resolutionen upläsas, begärte professor Berch, att som resolutionen grundar sig på hwad tilförene angående then förmente contradiction talat och swaradt war, så måtte thet ock såsom til historiam facti rätteligen hörande införas, hwilket ock skedde på sätt och wis som protocollet i föregående nu förmäler.

4:o Under protocols justeringen påminte rector 2:ne särskildte gånger, att man med granlagenhet skulle tala uti thet förewarande ärende och aldeles

intet nämna någon jämförelse och dylikt emellan Hans Kongl. Höghet och hans Excellence.

5:o Sedan justeringen war til ända förd til och med resolutionen angående expeditionens affärdande, frågade rector om nu altsammans wore justerad, så att expeditionen kunde ske. Och som härwid ingen ting vidare war att erinra, så lemnades expedierandet här af til vice secreterarens wård och bestyrande.

(Efter Konsistoriets originalprotokoll.)

139.

K. Maj:t resolverar, med anledning af uppkommen tvist i fråga om åborätten till Pasta akademihemman, att det kungliga brefvet af 19 okt. 1687 ej längre har giltighet, utan att akademien äger fritt till- och afsätta åbor å sina hemman, Stockholm d. 18 febr. 1747.

Friedrich med Guds nåde etc.

Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med Gud Alsmächtig. Troman, Wårt och Riksens Råd samt Academiæ Cancellor. Hos Oss har Wår och Riksens Swea Hofrätt genom skrifwelse af den 7 Martii 1745 i underdånighet andragit, huruledes en skriftwäxling der warit före emellan Consistorium Academicum i Upsala och för detta drabanten af Wår lifcorps Christopher Groth å den ena, samt nämndemannen Jonas Öрман såsom förmyndare för afledne brukspatronen Olof Westmarks omyndiga barn jemte länsmannen Eric Sohlberg på sin hustrus Johanna Catharina Westmarks wägnar å den andra sidan, angående åbo-rättighet til bemälte Academies frälsehemman Pasta, beläget i Wästmanland, Norrbo härad och Romfertuna sockn, hwilket Consistorium Academicum den 5 November 1743 uplåtitt til lifdrabanten Groth, som den 12 i samma månad af wederbörande städjebref derå erhållit, och af Academiæ fogden d. 4 Maji 1744 uti hemmanet är worden inrymd; Men justitiæ cancelleren och landshöfdingen Cederbielke genom utslag af den 9 November nästberörde år förklarar, det länsmannen Sohlbergs hustru, å egne och sine syskons wägnar, borde såsom åbo på detta hemman anses, til des lagligen bewist blifwit at de til besittningsrätten giordt sig odugelige, om wederbörande funne sig dertil skiäl hafwa; Öfwer hwilket utslag så wäl lifdrabanten Groth som Consistorium Academicum med beswär til Hofrätten inkommit

samt sökt at bewisa, det dispositionen öfwer de til Academien af högstaal. Konung Gustaf Adolph utaf des arf- och egit frälsegods skänkte och donerade hemman samt åboers af- och tillsättjande skal höra til Academien såsom ett *oeconomicum*, hwarmed Wäre embetsmän och befallningshafvande i orterna ej skola böra sig befatta, emedan de af Academien under frälsemannarätt skola innehafwas. Hwilket åter å andra sidan bestrides med påstående at desse hemman såsom *crono* böra anses. Och emedan parterne å ömse sidor til sin talans bestående åberopat sig Kongl. gåfwobref, privilegier, stadfästelser och resolutioner, som äro af olika innehåll, hwaraf Hofrätten stadnat i twifwelsmål om desse hemmans egentelige art och egenskap; Ty har Hofrätten i underdånighet hemställt Wårt nådiga ompröfwande, af hwad beskaffenhet de af Konung Gustaf Adolph år 1624 til Upsala Academie donerade hemman böra anses, antingen såsom frälse- eller *crono*-gods, eller ock om åboers af- och tillsättjande är ett sådant *oeconomicum*, at den som ej wore nögd med Consistorii författning må sådant Academiæ Cancellarens ompröfwande underställa.

Wid hwilket Hofrättens hemställande nu mera framledne herr Riksrådet, Presidenten och Academiæ Cancellaren Grefwe Carl Gyllenborg genom ingifwit memorial, af den 3 September 1745, ibland annat som der widlöftigt anföres, i underdånighet påmint, det han förmodar, at hwad under souverainitets tiden i ett eller annat mål med desse hemman kan wara tilgångit ej må nu mera ligga i vägen, med mindre Academien i nåder må förunnas at enligt Wår nådiga försäkring nyttja sina gods och derwid förknippade privilegier efter sielfwa insticktelsen och foundationerne samt således bruka den härtils wanlige processen med hushållningsmålens afgörande, i synnerhet som Academien såsom ett *publiquet* wärk här gemenligen wore sakägare, och ingen bättre eller ömare skal kunna se Academien til godo, än des egen domstol, som har alla des handlingar i sitt förwar och sielf utaf godsens warsamma och tidiga skiötsel niuter den fruckten, at ledamöterna med de flere tjenstgörande icke gå miste om sina löner, hwilket skulle wara för dem så mycket swårare, som de i sådant fall aldrig skulle af Oss och Cronan få begiära någon ersättning; Skulle ock Consistorium i något mål ej rätteligen förfara, wore det Cancellers embetets giöromål sådant at ändra, och om äfwen der något felsteg wore at befruckta, hafwa de sökande så hädan efter som hit tils öppen väg, at hos Oss vinna nådig ändring.

Detta med hwad mera som så wäl i förenämde memorial som Hofrättens förömrörde underdåniga hemställande anfördt blifwit, hafwe Wy hos Oss i nådigt öfwerwägende komma låtit. Och ehuruwäl resolutionen af den 19 October 1687, på hwilken Justitie Cancellaren och Landshöfdingen Cederbielke ofwanbemälte sitt utslag emellan lifdrabanten Groth och nämдемannen Örman å afledne brukspatron Westmarks arfwingars wägnar grundat, innehåller at de af Konung Gustaf Adolph år 1624 til Upsala Academie skiänkte arf- och egne gods borde hållas för *crono*, och at Academien derföre icke kunde

tilstädjas at hafwa någon jurisdiction öfwer samma gods och bönder; Dock som reglementet för Academien af den 8 Juni 1699 såsom senare utkommet förklarar, at Academien, som til förwaltande af des donerade hemman och de deraf flytande räntor wore med egne betiente försedd, jemwäl tilhörde at sielf om åboers af- och tillsättjande föranstalta samt deröfwer hafwa upsickt; Altså och i anledning så wäl här af som de Academien wid desse hemmans donerande förundte privilegier, finne Wy i nåder skiäligt, at Consistorium Academicum tilkommer såsom ett oeconomicum at af- och tillsättja åbo på sådane sine hemman, och at när twist derom sig yppar, det tilhörer Consistorium Academicum at icke allenast derutinnan behörigen undersöka, utan ock deröfwer efter omständigheterna sig utlåta, som endast af en sådan sin författning lemna landshöfdingen i orten til des underrättelse del. Hwarefter den, som med Consistorii Academici förordnande härutinnan finner sig missnögd, må sig deröfwer hos Academiæ Cancelleren beswära, samt des utlåtande derutinnan afwackta.

Hwilket Wy så til Eder som Consistorii Academici underdåniga efterrättelse härmed i nåder förståndiga welat. Och låta Wy äfwen under detta dato Wår nådiga skrifwelse til Wår och Riksens Swea Hofrätt härutinnan afgå med nådig befallning, at i anledning häraf ofördröjeligen sitt utslag öfwer de af Consistorio Academico och lifdrabanten Groth der anförde beswär til wederbörandes efterrättelse utfärda. Och Wy befalle Eder Gud alsmächtig synnerligen nådeligen. Stockholm i Rådscammaren den 18 Februari 1747.

Friedrich.

I. G. Bergensträhle.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

140.

Protokoll i Rådskammaren rörande det nyss skedda kanslersvalet i Upsala, Stockholm d. 25 och 26 februari 1747.

Onsdagen Förmiddagen d. 25 Februarii 1747. Närwarande

Deras Excellencier Herrar Riksens Råd

Baron von Rosen.

Gref Posse.

Herr Wrangel.

Gref Tessin.

Gref Gyllenborg.
 Baron von Höpken.
 Herr Palmstierna.

Hans Excellence H:r Gref Tessin sade, at hans Kongl. Majestet efterfrågat, om Upsala academie inkommit med des underdåniga vocation til Cantzlers embetets besättande, samt i fall så woro förklarad des nådige wilja wara at detta måhl i Rådet företages.

Cantzie Rådet Engelcke berättade berörde vocation til expeditionen wara inkommen, hwarföre befaltes at densamma hafwes til hands, när deras Excellencer nu förmiddagen komma in pleno tilsammans.

Härefter continuerades med krigsährenden.

Kl. half elfwa inkommo ifrån den andra Rådsdivisionen deras Excellencier Herrar Riksens Råd Baron Åkerhielm,

Herr Ehrenpreus,
 Baron Cedercreutz,
 Baron Wrede,
 Gref Ekebladh.

Då deras Excellencier funno godt at företaga merberörde från Consistorium Academicum i Upsala inkomne underdånige vocation till det wid berörde academie ledige Cantzlers embetets besättande. Och upläste förden skull statssecreteraren Boneauschiöld Consistorii Academici Majoris i Upsala härom aflätne underdånige skrifvelse af d. 14 i denna månad, hwarutinnan andrages, at sedan Riksrådet, Presidenten och Upsala Academiæ cantzlern herr Gref Carl Gyllenborg med döden afgådt, och cantzlers-embetet således wid detta universitet blifwit ledigt, har consistorium med sina oförgripeliga tanc- kar til samma embetets återbesättande stadnat på Riksrådet och Öfwerste- marschalken herr baron Samuel Åkerhielm: anhållandes consistorium at Kongl. Majestet denna des åstundan i nåder anseer och stadfäster.

Hans Excellence baron Åkerhielm berättade härwid, at så snart han erhöit Consistorii Academici i Upsala til honom aflätne bref, angående Consistorii hos Kongl. Majestet i berörde måtto yttrade underdåniga åstundan om des utnämmande til academiens cantzler, och derhos förnam, at en dehl af consistorii ledamöter förklarad sig i underdånighet önska, det wille Hans Kongl. Höghet i nåder åtaga sig cantzlers embetet, har Hans Excellence samma morgon i underdånighet warit hos Hans Kongl. Höghet och sig yttrat, at som Hans Excellence ej anstod at competera med sin Öfwerhet, så afsade Hans Excellence sig helt och hållet detta cantzlers-embetet, så framt Hans Kongl:e Höghet det samma i nåder täckes emottaga.

Härefter företogs til upläsande Consistorii wid förrberörde dess bref bifogade protocoller, men som Hans Kongl. Majestet derunder inkom, och på

nådig befallning utrikes ärender skulle företagas, så uppskiöts nu dermed. Och afträdde Cammar expeditionen.

Kl. 12 återkallades den samma, då Hans Kongl. Majestet war gången utur Rådet.

Hans Excellence baron Taube war nu jämte ofwan högbemälte deras Excellencier närwarande.

Statssecreteraren Boneauschiöld upläste förberörde af Consistorio Academico i Upsala insände och derstädes d. 14 och 16 i denna månad angående det ledige cantzlers-embetets besättiande hållne protocoller, hwaraf bland annat befants, huruledes 7 stycken af Consistorii ledamöter yttrat deras underdånige åstundan, det Hans Kongl. Höghet i nåder tacktes sig detta cantzlers-embete åtaga, och de öfrige, 12 til antalet, med sine votis fallit på Hans Excellence riksrådet och öfwerstemarschalcken herr baron Åkerhielm.

Sedan acta således blifwit upläste, kom detta måhl under discours och sade Hans Excellence baron Åkerhielm, det han af underdånig wördnad för Hans Kongl. Höghet sig detta cantzlers-embetet än ytterligare aldeles afsäjer, som han ock redan sådant för Hans Kongl. Höghet sielf i ofwanberörde måtto i underdånighet förklarat.

Hans Excellence herr riksrådet *Wrangell* sade, at som Hans Excellence herr baron Åkerhielm sig således detta cantzlersembetet afsagt; så förefaller consistorii för honom aflätne underdåniga vocation af sig sielf, och synes ej annat återstå än at Hans Kongl. Höghets nådiga tancka i underdånighet inhämtas, huruwida Hans Kongl. Höghet tackes denna academiens styrelse sig åtaga, då sådant sedan, i fall af Hans Kongl. Höghets nådiga willfarande, Hans Kongl. Majestets nådiga stadfästelse kommer at underställas.

Hans Excellence herr baron *Cedercreutz* sade, det bäst torde wara at hela expeditionen till consistorium återsändes, med nådig befallning at det i underdånighet har at förnimma Hans Kongl. Höghets nådiga tanckar och wälbehag i denna sak, samt sedan, så wida Hans Kongl. Höghet i nåder samtycker til öfwerinseendets emottagande wid denna academie, då med sin underdåniga anhållan om Kongl. Majestets nådiga stadfästelse derå inkomma.

Hans Excellence gref *Tessin* sade sig för sin del finna, at consistorium wid des til det lediga cantzlers-embetets besättiande uprättade underdåniga förslag felat i processen, i det at consistorium icke, innan det til förslagets uprättande skridit, i underdånighet förfrågat sig hos Hans Kongl. Höghet, om han i nåder skulle tackas sig detta cancellariat åtaga, hwartill consistorium dock haft anledning, sedan professoren Benzelstierna såsom yngst sin mening först hade yttrat.

Af lika mening woro deras Excellencier herr baron *Höpken* och herr riksrådet *Palmstierna*, läggandes herr riksrådet *Palmstierna* der till, at consistorium äfwen begått en sidwördnad för Hans Kongl. Höghet gienom det, at de

icke upskutit med sin votering, til des Hans Kongl. Höghets nådiga wälbehag blifwit inhämtat.

Änteligen yttrade sig Deras Excellencier hwar för sig i följande måtto.

Hans Excellence gref *Ekeblad*. Om frågan nu wore om ett af consistorio hållit ordenteligt wahl emellan Riksens råd, wore iag den första at skatta det wahlet billigt som fallit uppå Hans Excellence riksrådet Åkerhielm; men som sig här frågan yppat om en Öfwerhets-person, har iag i anseende dertill, så wähl som sielfwa modus procedendi, wid Consistorii Academici votering för min del följande at påminna.

1:mo har consistorium med des förslags uprättande til cantzlers-embetet ej afbidat des förra cantzlers framledne riksrådets och presidentens gref Carl Gyllenborgs insättning i des graf i Upsala domkyrkia, der lickwäl, som af protocollet sees, Consistorium hade sig bekant at sådant innan kort eller nästkommande den 2 Martii skulle skie. Hwarföre ock anständigheten hade fordrat, at med cantzlers förslaget hade anstått til des denna act för sig gått.

2:do. Ändock en och annan af Consistorii ledamöter begiärt upskof med förslagets uprättande, eller åtminstone någon betäncke-tid til deras meningars afgifwande, så är lickwäl sådant blifwit wägrat emot den i alla collegier emot ledamöterna och äfwen här i Rådet brukeliga praxin. Hwarföre sådant ej annorlunda än som ett förhastande kan ansees.

3:tio. I fall archiatren Roséen, som i sitt voto styrckt til, at cantzlerswahlet straxt skulle företagas, och derhos anfördt, det någre af Deras Excellencier wid den afledne cantzlerens d. 2 nästkommande Martii förestående insättning i sin graf sig skulle infinna, derutaf fattat någon fruchtan, som torde en eller annan af de då warande herrar Riksens Råd söka at förwärfwa academiens tycke till cantzlers-embetets erhållande, så finner iag sådant så mycket mera fordra bemälte archiaters närmare förklaring af des mening i detta måhl, som en sådan tancka ej annat kan än wara deras Excellencier sensible, och iag sielf måste tillstå, det iag, med Hans Kongl. Majestets nådige tilstädjelse, ärnar berörde act i Upsala bewista, hwarmed min enda afsicht warit at fullgiöra den sista skyldigheten emot en man, hwars aska iag til min graf wörda skall, men ej at i minsta måtto blanda mig i academiens giöromåhl eller detta cancellariatet wilja ambiera.

4:to. Har consistorium wid det hållne wahlet aldeles gått sin Procanceller Ärckiebiskopen förbi och ej förr än efteråt honom detsamma notificerat.

5:to. Hwad angår det som i consistorii nu upläste protocoll förmåles, som skulle det emot academiens constitutioner och privilegier ej kunnat utbedia sig den nåden at få Hans Kongl. Höghet til sin canceller, så finner iag sådant så mycket mindre hijt applicabelt, som utom det att Hans Kongl. Höghet bewistar rådplägningarne i Kongl. Majestets Rådcammare, det ej eller kan säjas wara emot constitutionerne, som länder til academiens bästa och des privilegiers ännu större beskydd och förbättring, hwilcket otwifvelachtigt ej

på kraftigare sätt kan befordras, än om Hans Kongl. Höghet tackes sig detta cancellariat åtaga.

6:to Som uti consistorii protocoll finnes förmält, som skulle desse 12 professorer ej understådt sig at i underdånighet begiära Hans Kongl. Höghet, så kan iag ei undgå derwid at erindra, at desse professorer till en slik tancka så mycket mindre haft någon anledning, som dem ej kunnat wara obekant, at Printzar och regerande Herrar i alla länder göra sig et besynnerligt både nöje och heder att skydda och befordra academiers wälstånd samt ungdomens anförande til nyttige wetenskaper, såsom ock Konungen af Preussen sielf är rector af universitetet i Halle, andre exempell at förtiga. Hwartil kommer at desse professores wäl war bekant, det Hans Kongl. Höghet i nåder åtagit sig at wara chef för 2:ne regemänter här i riket, och at således all anledning war at förmoda, det Hans Kongl:e Höghet ej heller med onåde skulle ansee den underdåniga åstundan som ett universitet kunde hysa at få Hans Kongl. Höghet til sin cantzler.

Således och af desse anförda skiäl finner iag, at Consistorium sig med detta skiedde cantzlers-wahlet förhastat, och at de dermed hade bordt uppskiuta, til des de deröfwer i underdånighet inhämtat Hans Kongl. Höghets nådiga tycke och wälbehag, helst Consistorium ej anstådt votera på någon Riksråd, sedan Hans Kongl:e Höghets höga person til detta cancellariat blifwit i underdånighet, af den första voterande, åstundad. Warandes förden-skull sluteligen i mitt tycke nödigt och tilbörlligt, at til consistorium i anseende til de 12 ledamöterne afgår en alfwarsam föreställning och tiltal för berörde deras förhållande, hwilcket iag i mitt sinne anseer som det lindrigaste dem wid detta tilfälle hända kan.

Hans Excellence herr baron *Akerhielm* hemställte härwid til deras Excellencers bepröfwande, om icke bäst wore, at detta måhl och huru Consistorium sig derwid förhållit ej mera nämnes, emedan sådant torde göra Hans Kongl. Höghet missnögd, utan kunde bref afgå til Consistorium, at ehuru det af skiäl som protocollet utwisar och enligit akademiske constitutionernes 2 Cap. 1 §. samt första § uti Konung Gustaf Adolfs academiens förundte privilegier, som förmår at cantzleren borde wara Riksråd, haft fog at votera på en Riksråd til academiens cantzler, så will Kongl. Majestet dock för denna gången derutinnan hafwa dispenserat, och i nåder tilstådja dem at til sin cantzler i underdånighet begiära Hans Kongl. Höghet.

Hans Excellence gref *Ekeblad* sade, det finner Hans Excellence så mycket mera sig föranlåten at förblifwa wid föreberörde des mening, som docentes böra föregå ungdomen med goda exempell af wördnad för sin Öfwerhet och ett ordenteligt förhållande i sina giöromåhl, men de nu, ungdomen til elakt exempell, derutinnan brustit; hwarförutan ock nödigt är, at publicum förnimmer det Hans Kongl. Majestet med onåd ansedt consistorii upförande, emedan detsamma förnimmes nästan allmänt wara bekant.

Hans Excellence herr *Palmstierna* yttrade sig, af samma skiäl som Hans Excellence herr gref Ekeblad redan anfördt, wara af den mening, at detta måhl lemnas til Justitiæ cantzellers genomseende och ämbetes åtal, så mycket mer som beklageligen nogsamnt bekant är, huruledes sielfswäldet i landet tager öfwerhanden, och fördenskull nödigt och angelägit är, at den sidwördnad som emot Öfwerheten begås alfwarsamt beifras och anses.

Hans Excellence baron *Wrede* conformerade sig aldeles med Hans Excellences herr gref Ekeblads mening: läggandes Hans Excellence dertil, at professorernes förhållande wid detta tilfälle är så mycket mindre excusabelt, som de såsom professorer ej kunna förebära någon okunnighet at ej bättre hafwa förstådt, och de des utan såsom docentes böra gifwa den studerande ungdomen goda exempel af wördnad och högachtning för sin Öfwerhet.

Hans Excellence baron *von Höpken* sade sig instämma i Hans Excellences herr gref Ekeblads anförde skiäl, och Hans Excellences herr *Palmstiernas* derpå yttrade conclusum.

Hans Excellence herr baron *Taube* sade sig af skiäl, som Hans Excellence gref Ekeblad anfördt, instämma uti des yttrade mening, helst Hans Excellence finner det wara förgripeligit, at consistorium, sedan Hans Kongl. Höghets höga namn blifwit nämndt, lickwäl skridit til votering och gådt likasom uti en jämnförelse, hvem som til cancellariatet i underdånighet borde föreslås.

Hans Excellence herr baron *Cedercreutz* sade: Om consistorii nu upläste protocoller öfvertygade mig, at professorerne hade begått sidwördnad emot Hans Kongl. Höghet, förtiente professorerne i mitt sinne icke allenast ett alfwarsamt tiltahl utan ock fiskalisk action samt at alfwarsamt straffas; men nu finner iag här ej annorlunda af consistorio wara felat, än at de professorer som warit för Hans Excellence herr baron *Åkerhielm* icke stadnat med sin votering, så snart Hans Kongl. Höghets höga namn nämdes. Som nu professorerne sig således förgått, så är iag af den underdåniga mening, at hela saken jämte en tienlig warning och förmaning til consistorium återsändes, med bifogad befallning, at på sätt som iag under discourserne anfördt Hans Kongl. Höghets nådiga wälbehag af consistorio i underdånighet inhämtas.

Hans Excellence gref *Gyllenborg*. Jag är af lika mening med Hans Excellence gref Ekeblad, samt at consistorio derhos berättas, det Hans Kongl. Höghet i nåder är nögd at emottaga cancellariatet.

I anledning af detta Hans Excellence gref *Gyllenborgs* yttrande frågade Hans Excellence herr *Ehrenpreus*, för hwem Hans Kongl. Höghet förklarar sitt nådiga nöje i detta måhl, helst sådant än icke blifwit i Rådet berättat, ej eller vidare i Consistorii protocoll omförmäles, än allenast professoren *Benzellstierna* i des voto säger sig af dem, som ej annat kunna än wara mera härom underrättade, hafwa fått det säkra hopp, det torde Hans Kongl. Höghet åtminstone ej med onåd ansee Consistorii bönfallan, at högst bemälte Herre tacktes sig academiens styrsell antaga.

Hans Excellence baron *Åkerhielm* sade, at [då] han på sätt som ofwan förmält är hos Hans Kongl. Höghet i underdånighet afsade sig detta cancellariatet, omtalte Hans Kongl. Höghet wid samma tillfälle, at han af en och annan blifwit sonderad om detta cancellariats emottagande och at [han] dem swarat, at han dermed i nåder wore nögd.

Hans Excellence herr gref *Tessin*. Jag finner wähl at Consistorium förgått sig, så wäl i det at en del ledamöters begiärte anstånd med voteringen blifwit dem wägrat, som ock at de med den påbegynte voteringen fortfarit, sedan den första voterande lickwäl förklarar sin underdåniga önskan, at Hans Kongl. Höghet täcktes åtaga sig academiens cancellariat. Och torde således Consistorium wähl förtiena at för des förhållande i detta måhl gienom Justitiæ cantzleren tiltalas, på det at öfwerhetens höghet, androm til exempel, tilbör-ligen må bibehållas, hwilket under det beklageligen inritade sielfswäldet är högst angelägit. Dock tycker iag nu kunna göra tilfyllest, at consistorium af Hans Kongl. Majestet får en alfwarsam föreställning, och instämmer således med Hans Excellence herr gref *Ekeblad* i lika mening.

Hans Excellence herr Riksrådet *Wrangel*. Som consistorium ej haft någon kundskap, huruwida Hans Kongl. Höghet wore nögd at i nåder åtaga sig cancellariatet, så synes ock det annorlunda ej hafwa kunnat göra, än at på sätt som skiedt är rätta sig efter constitutionerne. Har åter professoren *Benzellstierna*, som war den första voterande, haft kundskap, det Hans Kongl. Höghet i nåder wore nögd at emottaga cancellariatet, så hade honom ålegat sådant för sine camerader de öfrige ledamöterna i consistorio för voteringens början berätta, och ei gienom samma kundskaps förtigande föra de öfrige likasom bakom liuset. I sådant afseende och enär consistorium stält sig academiens constitutioner til efterrättelse, kan iag för min del ej finna at consistorium felat; men i öfrigit är iag af den mening, som iag under discusserne redan yttrat.

Hans Excellence herr Riksrådet *Ehrenpreus*. Med det af consistorio anstälte cantzlers-wahl finner iag i följande måhl wara i processen felat: först at consistorium afslagit det af en del ledamötet begiärte anståndet med voteringen, och sedan at de dertil skridit utan föregången communication med Ärckiebiskopen, såsom procancellarius; vidare är emot anständigheten felat, i det at consistorium, innan til cantzlers-wahlet skreds, ej welat afbida des förre cantzlers liks då innan kort förestående insättning i sin graf; men aldraförgripeligast finner jag det steget wara, at consistorium, så snart den yngste professoren hade förklarar sin underdåniga önskan, at academien måtte få Hans Kongl. Höghet til sin cantzler, då ej straxt låtit som sig bordt anstå med all votering i detta måhl, till des Hans Kongl. Höghets nådiga tycke och wälbehag blifwit inhämtat, hwarföre iag ock i underdånighet håller före, at consistorium för sådant des förhållande bör få en alfwarsam föreställning. I öfrigit hwad sielfwa saken om cantzlersembetes besättiande angår, så hemställer

iag för min del, om icke gienom 2:ne af deras Excellencier Hans Kongl. Höghets nådiga wälbehag må inhämtas, huruwida Hans Kongl. Höghet tackes sig detta cancellariat åtaga, samt sedan efter wanligheten det samma Hans Kongl. Majestet berättas och des nådiga stadfästelse hemställles.

Hans Excellence gref *Tessin* sade sig i detta senare momentet om sättet til sielfwa cantzlers-embetets besättiande conformera sig med Hans Excellences herr Ehrenpreuses mening, hwilcket jämwähl de öfrige deras Excellencer giorde.

Hans Excellence gref *Posse* sade sig äfwen för sin del finna, at Consistorium förgått sig, i det at de ej upskiutit med voteringen så snart Hans Kongl. Höghets höga namn blifwit nämndt, hälst dem ålegat, at wid en slik förekommen omständighet först, och innan något vidare åtgiorst, i underdånighet förnimma Hans Kongl. Höghets nådiga wälbehag: hwarföre Hans Excellence ock nu finner, det consistorio et sådant des förhållande bör behörigen och alfvarsamt förhållas.

Hans Excellence herr baron *von Rosen* conformerade sig med Hans Excellence herr Riksrådet Ehrenpreuses yttrade mening.

Hans Excellence herr baron *Åkerhielm* sade: Om jag funno, at de 12 herrar Professorer, som på Hans Kongl. Höghet wår nådigste Arffurste icke voterat til cancellariatet, derigienom hade begått någon sidwördnad emot Hans Kongl. Höghet, skulle iag anse det för dem projecterade straffet af en swår reprimande alt för lindrigit. Men som ingen af de öfrige professorerne, hwilka nämt Hans Kongl. Höghet, ej gittat säja at de wiste det Hans Kongl. Höghet wore nögd med at emottaga cancellariatet, utan en af dem rent ut bekiänt sig ingen säkerhet hafwa derom, ingen af desse eller begiärt, at Hans Kongl. Höghets nådige wilje först derom förnimmas skulle: intet exempel kunde uptes, at någon prints tilförene warit med detta embetet i Upsala beswärat, och constitutionerne som är academiens lag förmå, at en af Riksens råd skall wara cantzler; så kan iag intet finna, at hwad främst omtalte 12 herrar professorer härwid giordt kan ansees såsom en sidwördnad, och kan dem således med något straff eller reprimande derföre så mycket mindre belägga, som dem ej warit något tilfälle lemnat at höras eller sig förklara, hwilcket lickwäl uti mitt sinne är en nödwändig omständighet, som bör föregå en domb. Det är för en enskild person ganska sensibelt at blifwa ansedd för den som hyser någon sidwördnad för sin höga Öfwerhet; hwad skall det icke mer wara för en hel corps eller ett helt collegium, hwars giöromåhl det egenteligen är at underwisa ungdomen at bära wördnad och lydnad för sin Öfwerhet? Hwad gagn skulle wäl de informatorer kunna giöra, som så blifwit utmärkte för sidwördnad? och hwad enighet skulle wäl sådant innom collegium åstadkomma? Jag kan således icke ansee dem med något straff som efterlefwat lag; utan som iag wäl finner det, at Hans Kongl. Höghet långt mera än någon annan kan gagna academien, och at academien under hans immediate nådiga upsicht winner mer lustre, än under någon annans, så i fall Hans Kongl. Höghet skulle wilja sig de be-

swär åtaga, som cantzlers-embetet följa, skulle iag uti underdånighet styrcka dertill, at Hans Kongl. Majestet såsom uti en besynnerlig casu kunde dispensera uti lagen och updraga Hans Kongl. Höghet detta cancellers-embetet. Warandes iag försäkrad på, at desse 12 herrar professorer, som för förr omnämnde orsaker skull icke underståt sig Hans Kongl. Höghet at utnämna, skola med uprächta armar emottaga Hans Kongl:e Höghet och med de öfrige siu täfla om wördnad och tilgifwenhet.

Sedan deras Excellencier sig i förrberörde mätto yttrat, sade Hans Excellence herr Riksrådet *Palmstierna*, at som de fläste af deras Excellencier tyckt en alfwarsam reprimande och tiltahl kunna göra tilfyllest, så wille Hans Excellence ock för sin del foga sig til samma mening och des om Justitiæcantzlers åtahl yttrade tancka ändra, dock således at Hans Excellence derhos hemställer, om icke rector jämte 2:ne af de professorer, som begått sidwördnad emot Hans Kongl. Höghet, böra å desse 12 professorers wägnar hos Hans Kongl. Höghet göra afbön, och hela detta måhl nu förrut comuniceras med Riksens Ständers secrete utskott.

Härmed förklarade deras Excellencier herr gref *Ekeblad* och herr baron *Wrede* sig wara ense.

Hans Excellence herr baron *von Höpken* sade sig wäl för sin del wara dermed ense, at detta måhl comuniceras med Riksens Ständers secrete utskott, men i öfrigit förblefwe Hans Excellence wid sin redan yttrade mening angående Justitiæ cantzlers åtal.

Hans Excellence herr baron *Taube* sade, at som pluraliteten af deras Excellencier funnit, at de 12 professorer i Consistorio förgått sig, så wore ock billigt at dem påläggas afbön; warandes Hans Excellence i öfrigit ense at saken comuniceras med Riksens Ständers secrete utskott.

Hans Excellence herr baron *Cedercreutz* yttrade sig, at sedan de fläste af deras Excellencier funnit de 12 professorer i consistorio hafwa förbrutit sig emot den wördnad de warit Hans Kongl. Höghet skyldige, så kunde Hans Excellence för sin del ej wara mot afbönen, och at i öfrigit saken må comuniceras med Riksens Ständers secrete utskott.

Hans Excellence gref *Gyllenborg* sade: Iag tycker en alfwarsam reprimande göra tilfyllest, och det i anledning af de skiäl, som deras Excellencier dertil redan anfört: finnandes iag för min del angelägit, at desse 12 docentes, ehuru de sig wid detta tilfälle förgått, dock ej måge aldeles wid detta tilfälle för den studerande ungdomen förlora tilbörlligit anseende och förtroende, emedan de derigenom ofelbart skulle blifwa satte utur stånd sina embeten behörigen til ungdomens gagn och publici dermed förknippade bästa, at förrätta.

Hans Excellence herr gref *Tessin* instämde härutinnan i lika mening med Hans Excellence herr Riksrådet *Palmstierna*. Hans Excellence herr Riksrådet *Wrangel* sade sig ej wara emot, at detta comuniceras med Riksens Ständers

secrete utskott. I öfrigit åberopade Hans Excellence sig dess redan yttrade mening.

Hans Excellence herr Riksrådet *Ehrenpreus* sade, at fastän pluraliteten af deras Excellencier funnit de 12 professorerne i Consistorio för sitt förhållande i cantzlers-wahlet förtiena en alfwarsam reprimande; så hafwa dock 2:ne af deras Excellencier dertill icke styrckt; och som Rådets slut således icke är aldeles enhälligt, så kan Hans Excellence icke styrcka til, at bemälte professors må påläggas at göra afbön.

Hans Excellence herr gref *Posse* war af lika mening med Hans Excellence herr gref *Gyllenborg*.

Hans Excellence herr baron *von Rosen* conformerade sig med Hans Excellence herr Riksrådet *Palmstiernas* i förberörde måtto yttrade tankar.

Hans Excellence herr baron *Åkerhielm* förblef wid sin förr yttrade mening.

Sluteligen anmodades deras Excellencier herr baron *von Rosen*, herr gref *Tessin* och herr baron *Taube*, som nu ärnade sig up til Hans Kongl. Höghet at spisa, at wid samma tilfälle söka lägenhet, at i underdånighet berätta Hans Kongl. Höghet, huruledes en del af Consistorio' Academico i Upsala i underdånighet önska, det Hans Kongl. Höghet i nåder täcktes åtaga sig at wara Academiens cantzler, samt at deras Excellencier fördenskull i underdånighet bordt förnimma, huruwida Hans Kongl. Höghet täcktes låta Upsala academie af denna nåd få blifwa delachtig.

Deaas Excellencier skildes åt.

Torsdagen förmiddagen den 26 Februari 1747. Närwarande Deras Excellencier herrar Riksens Råd

Baron *von Rosen*.

Gref *Posse*.

Herr *Wrangel*.

Gref *Tessin*.

Gref *Gyllenborg*.

Under det at krigsärenderne förehades, inkallades statssecreteraren *Boneauschiöld*, då Hans Excellence herr baron *von Rosen* berättade, at uppå deras Excellencier i går skiedde anmodan har Hans Excellence, uti deras Excellenciers herr gref *Tessins* och herr baron *Taubes* närwaro, hos Hans Kongl. Höghet i går aflagt underdånig berättelse angående huruledes en dehl af Consistorii Academici i Upsala ledamöter yttrat sig i underdånighet önska, det Hans Kongl. Höghet i nåder täcktes åtaga sig at wara Upsala Academiens cantzler, hwarefter deras Excellencier berättat dem af Rådet wara updragit, at å des wägnar i underdånighet förnimma, huruwida Hans Kongl. Höghet täcktes låta bemälte Upsala academie af denna nåd få blifwa delachtig.

Hans Kongl. Höghet har häruppå sig i nåder yttrat, at som Hans Kongl. Höghets största fögnad och åstundan är, at wid alla sig företeende tilfällen kunna befrämja hwad Riket i någon mätto til förmåhn och fromma lända kan, så wille Hans Kongl. Höghet sig detta cantzlers-embete ej undandraga, om Hans Kongl. Majestet så i nåder godt finner.

Deras Excellencier funno således uti detta måhl intet vidare återstå, än at Hans Kongl. Höghets nådiga swar äfwenledes berättas hos deras Excellencier på den andra Råds-divisionen, samt sedan efter wanligheten hos Hans Kongl. Majestet i underdånighet anmäles.

Hans Excellence herr baron von Rosen gick jämte statssecreteraren in på justitiæ-revisions-sidan, hwarest woro deras Excellencier Herrar Riksens Råd Baron Åkerhielm, herr Ehrenpreus, baron Cedercreutz, baron Taube och baron Wrede.

Och sedan Hans Excellence herr baron von Rosen på sätt som förr berördt är berättat Hans Kongl. Höghets nådiga swar, yttrade deras Excellencier härstädes sig likaledes nu mera intet vidare återstå, än at saken efter wanligheten hos Hans Kongl. Majestet i underdånighet anmäles.

Häruppå gick Hans Excellence herr baron von Rosen åter in på större rådsrummet, hwarifrån efter någon stund på skiedd anmodan Hans Excellence tillika med Hans Excellence Posse och statssecreteraren Boneauschiöld trädde in till Hans Kongl. Majestet detta ärende i underdånighet at andraga.

Deras Excellencier jämte statssecreteraren återkommo, då Hans Excellence herr baron von Rosen berättade, at sedan Hans Kongl. Majestet i nåder åhört deras Excellenciers berättelse om hwad i Rådet passerat och uti gärdags-protocollet finnes förmält angående cantzlers-embetets besättande wid Upsala academie, såsom ock Hans Kongl. Höghets här ofwan införde nådige swar om detta cantzlers-embetets emottagande, har Hans Kongl. Majestet betygat en synnerlig nådig fögnad öfwer det, at Hans Kongl. Höghet wille sig detta besvär till befrämjande af academiens lustre och bästa emottaga: hwaruppå Hans Kongl. Majestet dertil gifwit sitt nådiga bifall och samtycke, samt i nåder befalt, at behörig expedition härom måtte uppsättas och utfärdas.

I anledning häraf upläste cancellierådet Engelage den härom projecterade expeditionen til Hans Kongl. Höghet, som approberades, och i anseende til titulaturen befaltes inrättas på samma sätt, som då Hans Kongl. Höghet i nåder åtog sig at wara chef för Kongl. Majestets Lif gardie samt Södra Skånska Cavallerie-regementet.

Härefter gick Hans Excellence herr baron von Rosen jämte statssecreteraren in på andra Råds-divisionen och berättade äfwen därstädes Hans Kongl. Majestets högberörde nådiga swar, äfwen uplästes förberörde projecterade expedition.

Samma expedition approberades äfwen härstädes, jämte hwad om titulaturen är förmält. Och befaltes så härstädes som på större rådsrummet, at

til följe af Kongl. Majestets förberörde nådiga befallning denna expedition till Hans Kongl. Höghet behörigen utfärdas.

Cammar expeditionen afträdde.

(Riksarkivet. Rådsprotocoller i Inrikes ärenden.)

141.

Sekreta Utskottets protokoll rörande kanslersvalet,
Stockholm d. 8 april 1747.

Den 8 April kl. 9 förmiddagen [1747] sammanträdde Riksens Ständers secreta utskott, närwarande herr Landtmarschalcken och herrar ledamöterne.

Uplästes Rådets extractum protocolli angående hwad uti Consistorio Academico i Upsala förefallit wid det nyligen skiedde cantzlers-wahlet, då oachtadt giord påminnelse af wisse ledamöter, at Hans Kongl. Höghet torde i underdånighet kunna förmås at sielf antaga cantzlersämbetet, consistorium likafullt strax skridit til omröstning, hwilken så utfallit, at allenast 7 röster warit för Hans Kongl. Höghet, men de öfrige 12 för herr riksrådet baron Åkerhielm.

Härwid war bifogat så wäl deras Excellencers herrar riksens råds särskilte utlåtande som voterings protocollet ifrån bemälte consistorium, hwilket alt äfwen uplästes.

Hr. Häfcantzleren grefwe Gyllenborg: Jag har mig academiske constitutionerne noga bekante och finner af alt detta et dubbelt fel härwid wara begångit, först en olaglighet, i det man twärt emot constitutionernes klara lydelse så hastigt afslutit denne sak, utan föregången communication med herr archibiskopen och procancellarien; det andra består uti en mer än tydelig sidwördnad emot Hans Kongl. Höghet, hwilcken wid detta tilfälle är så mycket mera straffbar, som den existerat ibland sådane personer, hwilckom ungdomens upfostran är anförtrodd och således borde gå dem före med goda exempel. Jag håller altså före, at det tilkommer secreta utskottet at beifra denne senare omständigheten, och at den förra förseelsen kunde lemnas til wederbörande ämbetsmäns åtgörande.

Friherre Cederhielm understödde äfwen denna mening och tillade, at om diversitet i tänckesätt skal allaredan taga sin början wid academierne, så wore

det at med flit inplanta oenighets frö i rikets ungdom och tillika wänja dem at förgäta den åtskilnad som är emellan öfwerhet och undersäte. Det finnes för öfrigit uti consistorii omröstnings protocoll så grofwa och dristiga utlåtelse, at om än Hans Kongl. M:t ej behagat hitremittera detta mål, wore det ändå secreta utskottets skyldighet at ex nobili officio förklara, at det ej med kallsinnighet anseer sådane förbrytelser.

Herr biskopen doctor Alstrin sade sig förmoda, at en så starck rubrique ej kunde sättas på denna sak. Felactighet och oförsigtighet kunna wäl härwid wara begångne, dock wille han tro, at de 12 kunna wara äfwen så nitiske som de 7, emedan de likwäl ej gådt ifrån lag och constitutioner.

Af herr borgmästaren Schultén påmintes, huruwida herr biskopen Alstrin såsom swäger med en af de 12 professorerne borde wid detta tillfälle taga afträde.

Hwartil herr biskopen sig ock erböd, dock lemnade secreta utskottet til herr biskopens egit behag at blifwa qwar.

Herr Archibiskopen beklagade, at Hans Kongl. M:t och Rådet skal oroas med sådane saker, som lätteligen kunnat och bordt förekommas. Dock emedan det nu gådt så wida, hemstälte herr archibiskopen om icke det kunde giöra tilfyllest, at hwad som skiedt för denna gången blefwe af Hans Kongl. M:t ansedt med en alfwarsam åtwarning.

Sedan så wäl deras närwarande Excellencer som grefwe Axel Rutger Sparre, herr öfwerintendenten Härleman och åtskillige flere ledamöter alla sig yttrat i den tanckan, at consistorii upförande i detta mål warit förgripeligit och af en swår påfölgd, förestälte herr justitie cantzleren Löwenhielm, at jämwäl blotta rycktet härom giordt denna sak mera sensible, i fall den skulle aflöpa utan näpst, emedan det wid andra tilfällen kunde dragas til exempel at consistorium i Upsala wägat et sådant steg. Det wore för öfrigit aldrabäst, at målet lemnades til Hans Kongl. M:t at effter omständigheterna alfwarsamligen därmed förfara låta.

Och som åtskillige herrar ledamöter woro af den tanckan, at wederbörande professorer borde igenom herr justitiæ cantzleren lagligen tiltalas, så swarade herr justitiæ cantzleren, at om han å ämbetes wägnar ex speciali mandato skulle lägga handen härwid, så kommo merbemälte professorer at fiscaliter anklagas i Kongl. Håfrätten, hwilcket kunde draga långt ut på tiden och äfwen hindra Kongl. Håfrätten uti des öfrige mångfaldige sysslor.

Hans Excellence herr riksrådet baron Höpken lade til sit förra yttrande, at som academiske constitutionerne förmåla, at en af herrar riksens råd bör wara academiens cantzler, emedan en rådsperson altid är konungen närmast, så synas desse professorer hafwa förgätit en sund logica och den förnufftiga efftertäncka, at en Cronprints är högre och konungen närmare än et riksens råd. För öfrigit war äfwen Hans Excellence af den tanckan, at de borde ställas under herr justitiæ cantzlerns tiltal.

Her dombprosten d:r Browallius androg det exempel, at Åbo academie wid et tilfälle fädt tiltal, då den voterat framledne herr riksrådet grefwe Creutz til des cantzler.

Herr commercerådet Plomgren sade sig i anledning af riksdagsordningen ej finna, at secr. utskottet kan sig vidare härmed befatta, än på sätt som herr justitiæ cantzlern redan förmält, och at nödige författningar måge tagas emot slike oordningar.

Sedan något ytterligare härom war ventilerat, blef uppå herr Landtmarschalckens proposition faststält, det hos Kongl. M:t anhalles, at effter inhämtade underdåniga påminnelser af justitiæ cantzleren alfwarsamligen och effter omständigheterna härmed måtte förfaras.

(Riksarkivet. Sekreta Utskottets originalprotokoll.)

142.

Justitie-Kanslerns memorial till konsistoriet, med infordrande af förklaring öfver förfarandet vid kanslersvalet, Stockholm d. 8 juni 1747.

Memorial.

Af thet protocoll, som uti större academiska consistorio d: 14 nästlidne Februarii är hållit, har jag inhemtat, huruledes academiens rector framställt then frågan: om tå wore rätta tiden at tänka på ett behörigt wäljande till cancellers embetet, som ledigt war? Något tal är ther om emellan herrar professorerne förefallit, och som någon skilgaktighet förspordes, äro upläste 1 §. af 2dra Cap. utij constitutionerne och 1 §. af högst salig konung Gustaf Adolphi academin förlänte privilegier af d. 25 Iunij 1625. Men som icke något theruti fants stadgadt om tiden till cancellers walet; så är öfwer then framstälte frågan omröstat, och hafwa herrar rector magnificus Solander och professorerne Asp, Ullén, Mathesius, archiatern Roséen, Frondin, Boberg, Ekerman, Ihre, Hydrén och Wallerius, 11 till antalet, warit af then menningen, at cancellerswalet tå borde företagas: men åter herrar professorerne Halenius, Berch, archiatern Linnæus, Klingenstierna och Benzelsstierna hafwa tyckt, at med valet kunde anstå, til thess förre cancellerens lik d. 2 näst derpå följande Martij blifwit til sitt hwilorum beledsagadt.

Sedan thetta således per pluralitatem war afgjort, föreställes af rectore, om thet genom omröstning fattade slutet skulle kungiöras academiens procanceller? Thärtil är wordet swarat, at procancellarien ej förr, än sedan voteringen i hufwudsaken gått för sig, härom efter wanligheten kundgiöres. Utaf protocollet finnes wäl icke, hwilcken af herrar professorerne thetta swar gifwit, men synes dock kunna slutas både af thet föregående och följande, at the som gjort pluraliteten uti alt äfwen afgjort thenna fråga på sätt som skedt är.

Widare är af rectore til öfwerwägende förebragt, när tå cancellers walet företagas skulle, hwaröfwer äfwen är omröstadt, och ehuru herrar professorerne Berch, archiatern Linnaeus, Klingenstierna och Benzelstierna förklarar sig åstunda någon betänketid, är dock af först nämde herrar professorer fastställt, at walet i then tå påstående session borde ske.

I anseende til hwad härtils förelupit finner jag mig skäl hafwa följande anmärckningar at göra:

1:o Ehuru constitutionernes 2. Cap. 1 §. innehåller, at Senatus academicus cancellarium nominet, och 3 Cap. 4 §. förmår, at Consistorium majus ex omnibus ordinariis professoribus constituetur, hwarmedelst ej något wid the i öfwerläggningen tå deltagandes rättighet thärtil är at påminna, så synes dock icke wara enligt med thet förtroende och skyldiga heder som pro-cancellario wisas bör, at herrar professorerne så ogjent afslagit at kungiöra honom förut, thet man wore i begrep at skrida till cancellers walet. Ett sådant owänligt förbigående är heller icke enligt med 9 §. af högst salig konung Gustaf Adolfs d. 25 Iunij 1625 academiens gifne privilegier, hwarest uttryckeligen stadgas, at när några saker angående academiens wälfärd tracteras m. m., skall academiæ cancellern när wara och præsidera, eller i hans ställe ärkebiskopen såsom en vice cancellarius sittja, m. m. Nu lærer wäl ingen neka, at cancellers walet är ett ibland the mål, som rätt nära angå academiens wälfärd; och således hade consistorium majus ingalunda bordt underlåta at nyttia procancellarii biträde och råd. Constitutionerne gifwa på flere ställen anledning till rådförande med procancellarien i mindre mål, såsom utij Cap. 2 §. 2. p. 1., C. 4. § 2., Cap. 8. § 1., och således hade thet så mycket mera bordt ske uti ett större, när ock the konglige privilegierne thet så klarligen föreskrifwa. At procancellarien tå war wistande i Stockholm, kunde icke härwid wara hinderligt, emedan om han ej kunnat afkomma och wid thetta angelägna mål när wara, så hade han inom kort tid kunnat aflemna sina tanckar och råd skrifteligen och således fått fullgiöra både sin wälmening och skyldighet, thet likwäl ofwan bemälte 11 herrar professorer honom betagit och synes ju för alt welat winna tiden och ej en gång tillåta the andra uti öfwerläggningen deltagande professorer thet minsta rådrum at i ett mål af så stor wigt sig betänka, hwilcket och gifwer anledning til följande anmärckning.

2:o Ehuru frågan förestältes när tå cancellers walet skulle företagas, och förenämde fyra herrar professorer begiärte hwar för sig uti sina votis betänke-

tid, blifwer them sådant afslagit. Enär herr Benzelstierna beropat sig på lag, 23 Cap: 6 §. R. B., swaras thet allena angå rättegångsmål: och thärpå fastställles af pluraliteten, at walet i then sessionen göras skulle. Man will ej förmoda, at the herrar professorer, som en sådan skyndesamhet faststält, lära wilja påstå, at ej flere lagar böra hos them gälla, än som kunna passa efter theras afsikter. The torde wid närmare eftertanke finna, at thet åberopade lagsens rum tjenar til allmän efterrättelse wid alla samfund, i synnerhet thär man ej alltid kan vara kunnog om ärenderne som förekomma skola. Thet war så mycket obilligare, at afslå then begiärte betänketiden, som i alla saker af någon wigt mognade tankar och wäl betänkte råd alltid äro mera pålitelige än the omogna idéer, som enom igenom öfwerilning kunna aftwingas. Ingen kan förpliktas at fortare tänka och tillika tänka wäl, än hans naturliga begrep och tänkegåfwa medgifwer, och hade således thesse 11 herrar professorer icke bordt betaga sine medbröder ett rådtrum, som the sielfwa sade sig behöfwa, hwilket the andre ej kunde med någon minsta säkerhet emotsäga. Ty möjligt är, at the betänketid begiärande icke förut öfwerwägat saken eller förut fattat något wist slut, om hwilken the kalla skulle, hwilket dock med alt skäl kan præsumeras hos the öfriga, som så enständeligen påyrkat sakens afgörande i samma stund som then proponerades och thärmedelst tilwäga bragt en owanlig och wid alla wigtiga rådplägingar skadelig öfwerilning. Om herrar professorerne behagat sig erindra, hwad uti constitutionernes VIII Cap. 1 §. stadgas angående professorernes utwäljande, hwarest föreskrifwes at decanus skall kalla professores facultatis ad nominandum alium, så hade the thäraf kunnat taga sig en god och nyttig rättelse och icke afslagit thet begärte anståndet, särdeles som icke rector låtit boda och sammankalla herrar professorerne egenteligen at wälja canceller, hwarmedelst them något förut kunnat wetterligt blifwa, at cancellers walet just då företagas skulle. Och är thet således fattade beslutet, at ingen betänketid skulle lemnas, ett ohördt exempel, som ej kan undgå ett besynnerligt anseende och äfwen skulle blifwa ett skadeligt effterdöme, om thet emot lagens klara föreskrifft på flera orter utöfwas skulle.

Ehuru felaktigt än procancellerens förbigående och the betänketid begärande professorernes öfwerilande i sig sielf war, har thet dock behagat herrar professorerne, at uppå rectoris femte giorde fråga med en ej mindre besynnerlig än sällsynt wisshet gilla och godkänna theras eget göromål och förklara at ej något wore utur akt låtit, som till ett laga och ordenteligt cancellerswals företagande hörde. Ther på är tå skridit til hufwud saken eller cancellerens utnämmande.

Herr professoren Benzelstierna såsom den yngste anförer i sin yttrade mening the skäl, som föranlåta honom at fram för alt önska, thet hans Kongl. Höghet riksens utkorade och hyllade arffurste wille antaga sig academiens styrsel, hwaribland upräknas, at hans Kongl. Höghet wore en ättelägg af then

höga kongliga Gustavianska familjen, som gifwit academien sitt förnämsta ursprung och mesta framsteg: at hans Kongl. Höghet med sitt öfwerinseende och styrsel redan bewärdigat 2:ne regimenter uti armeen: at hans Kongl. Höghet alt ifrån sin första ankomst i riket omfattat academien med sin höga nåd: at han professoren af them, som kunde wara mera underrättade, fått thet hopp, thet torde hans Kongl. Höghet åtminstone ej med onåd anse en sådan bönfallan. Och hölt han förthenskull före, at ingen annan kunde påtänkas, så länge intet alt hopp wore betagit at för academien en så hög förmon och sällhet winna. Han removerar med skäl thet inkast, som han fått förnimma torde wilja göras thäraf, at 1625 års privilegier utnämna en riksens råd, emedan hans Kongl. Höghet uti och utom rådet wore hans Kongl. Maj:t närmast, och förmodar så mycket mera winna allas bifall, som hans mening oemotsäjeligen syfftade icke allenast til academiens utan ock hela rikets önskade wälgång, i thet jemwäl landsens ungdom finge mera tilfälle at lära känna och i underdånighet wörda sin tilkommande öfwerhet.

Fåfängt bifalla och understödja herrar professorerne Strömer, Klingenskierna, archiatern Linnæus, Berch, Halenius och doctor Celsius professor Benzelskiernas yttrade önskan och mening. The öfrige tolf herrar professorer, sedan herr Grönvall och i sin ordning blifwit hörd, som icke kunnat eller dristat sig motsäga grunden til the förras önskan eller hopp, widtaga likwäl sielfbehageliga utvägar at förekomma thet them icke synes behagat, och anförä thärwid skäl, som nedan före närmare betraktas skola.

Härwid är ingalunda min mening, at på minsta sätt klandra thet wal, som the gjort uti hans excellence riksrådet och öfwerste marskalken herr baron Åkerhielms person. Ty om frågan warit om ett cancellers wal mellan herrar riksens råd allena, så kunde theras wal med skäl kallas både wälbetänkt och lyckeligt, emedan ingen kan ignorera, mindre bestrida the stora kund- och egenskaper, som thenne rikets höga rådsperson i ymnogt mått besitter, och som förwärfwat honom öfwerhetens nåd och förtroende och hos rikets inwånare en fullkomlig högaktning och en upriktig wördnad. Thesse tolf herrar professorers wal hade wid thenna beskaffenhet ej heller kunnat klandras, enär thet effter constitutionerne fallit på en af herrar riksens råd, som altid kan aktas skickelig at utföra ett mindre, när honom ett större wärf anförtrodt är. Men hwad härwid upmärksamheten förtienar är, att the tolf herrar professorer, som borde föreläsa andra med goda exempel, synnas ej allenast utan tvehugsenhet utan ock med dristighet åsidosatt then undersäteliga wördnad och then föresyn, som ett sundt och til eftertanka öfwadt förnufft ej kan undgå at bibringa och en obrydd wilje icke underlåta at i werket ställa.

Herr professor Wallerius förebär sig ej kunna nämna hans Kongl. Höghet, hwilkom han undersätelig ed swurit, til et undersäteligt och med ansvar bebundit embete. Thärmed synes herr professoren liksom ogilla, at hans Kongl. Höghet med något undersätligt embete sig skulle kunna befatta; thär-

af skulle åter följa, at hans Kongl. Höghet med ofog antagit öfwersteskapet, och at hans Kongl. Maj:t med lika ofog thet honom updragit, emedan thet är et undersåteligt embete med answar bebundit. Thet kan eller åtminstone bör ej wara herr professoren obekant, at i andra länder regerande herrar och printsar göra sig heder och nöje utaf at skydda och befordra academiers wälstånd och ungdomens anförande til nyttiga wettenskaper, som ock konungen i Preussen är rector af universitetet i Hall, och hans Kongl. Höghet äfwen förut hedrat academien i Kiel med cancellers sysslans bestridande. Om herr Wallerius räknat thet för academiens heder och nytta, at rikets arffurste måtte antaga cancellariatet, så hade han säkert förenat sin mening och önskan med herr Benzelstiernas. Om hos herr Wallerius hans Kongl. Höghet arffursten warit uti någon större wördning, än någon af herrar riksens råd, som äro undersåtare; så hade han ofelbart upskutit sitt omdöme och åtminstone afbidat tiden, tills han med the öfriga, hwilket lätteligen genom procancellarien högwördigste herr ärkebiskoppen kunnat ske, blifwit underrättad, huru hans Kongl. Höghet sielf skulle anse academiens önskan; men omständigheterna synas medgifwa, at man en sådan kunskap icke hafwa wille. Herr Wallerius hade, om sielfwa saken honom behagat, icke sökt förekomma the andres önskan, med uprepande om then säkerhet man icke thesto mindre hade om hans Kongl. Höghets huldaste och nådigsta öfweromwårdnad för academien. Han hade ej heller bemödat sig, at med otillempeliga exempel anse sina förut anförda ogrundade satser såsom orsaker, hwarföre consistorium academicum ej dristat sig at nämna någon til canceller af så höga herrar och printsar, som förr i riket warit, anförande ther wid hans Kongl. Maj:t wår nådigste konung, såsom warande prints ifrån 1715 til 1720, och hans Kongl. Höghet fursten af Hollstein Carl Friedrich. Hwilken kan wara, som ej vid första påseendet finner ogrundnen af thenna sammanletade jemförelsen? Wår nådigste herre och konung war tå icke någon utkorad och hyllad arffurste. Hans Kongl. Maj:t, som hölt sitt dyra lif ospardt för Swea rike, följde hans Kongl. Maj:t konung Carl den XII:te ständigt i fält, när ej undfångne swäre blessurer honom thärifrån afhöllo: Hans Kongl. Höghet hertigen af Hollstein, som ännu ej wäl lagt till rygga ungdomsåren, war äfwen salig konungen i fält fölgaktig; och ingen thera af thessa höga herrar hade något säte eller stämma i rådet. Mig är ock obekant om något cancellers ombyte under thessa åren skedde; och om thet än skedt, så är äntå ingen rätt likhet at finna; utan wisar allenast herr professoren sitt bemödande at med något omswep af hindrande ord kunna utmåla sin mening och befordra sitt syfftemål.

Lika så är beskaffadt med then gjorde application af 1625 års privilegier. Om herr professorn welat, så hade han af herr Benzelstiernas yttrande lätt funnit, at the ej woro hinderliga för honom at söka academiens bästa och heder, then han naturligen bordt tro sig säkrast finna uti hans Kongl. Höghets nådigste beskydd och styrelse. För academien är en stor heder och för-

mon, at Kongl. Maj:t welat gifwa them en canceller icke under, utan utaf riksens råd såsom i then tiden konungen närmast. Mon theraf kan tagas skäl pro negativa, när frågan är, om man ej till academiens största heder och hugnad skulle söka at få cancellers embetet uti arffurstens händer, som alltid är öfwer riksens råd och konungen ju aldra närmast.

Af hela herr professorens sammansökte voto kan jag ej utleta annat än antingen en mindre värdsam tanka om hans Kongl. Höghets dyra person eller ock en aldeles otilräckelig kundskap om the skyldigheter, hwartil trogne och wälsinnade undersåtare emot rikets arffurste tro sig wara och wärckeligen förpliktade äro.

The öfrige herrar professorernes meningar, som sig på herr Wallerii skäl stödja, kunna ock ej winna bättre anseende.

Herr Ihre har så wida öfwerträffat herr Wallerius, som han nog tydeligen gifwer tilkänna, at han icke ärkände thet gifna hoppet, at hans Kongl. Höghet torde nådigt anse theras önskan och antaga cancellariatet: at han ej särdeles gillade, om någon oanlitt sökt sig thärom underrätta: och intet sporr finnes, at han någon vidare kunskap eller öfwerlygelse thärom hafwa wille.

Herr archiatern Roséen åberopar sig herrar Wallerius och Ihre, och ytrar thärtil en alt för omogen och oanständig tanka, då han will bemantla sitt tänkesätt med wördnads sken, men lägger grunden till sin mening uppå brist af nådig anledning, hwilket ej synes annat säga än at utaf hans Kongl. Höghet någon anledning til hans nämmande gifwas bordt.

Herr rector Solander fogar sig til the flestas meningar effter then uplysning han säger sig tå i consistorio fått och här förut anmärkt är.

Thesse herrar professorer hafwa icke låtit sig ledas in på then wäl betänkte mening herrar Benzeltierna, Strömer, Berch, Klingenstierna och Linnæus i sina votis afgifwit, ej heller låtit sig rättas af then rena, med sundt begrep om undersätelig plikt samt med en wälsinnad och wördnadsfull försiktighet öfwerensstämmande tanka, som herr Halenius afgifwit och herr doctor Celsius bifallit.

Thet är bedröfweligt när illa upfödde eller litet begrep ägande förse sig emot then wördnad, som the åt öfwerheten skyldige äro; bedröfweligare än, när motsträfwoge finnas, som af berådt mod sig sin skyldighet undandraga: men aldra bedröfweligast wore, om man skulle märka någon brist, antingen uti kunskap eller wälmening hos them, som landets ungdoms wägledare äro, och af hwilkas goda eller onda anförande och efftersyn then effterkommande åldren skall röna fölgder och frukt.

Herrar professorerne, som utgiort pluraliteten, hafwa än vidare wisat en ej mindre sällsynt än diärf pickhugenhet at befordra sitt fattade slut och at förekomma all wärkan af de sju professorernes önskan, när the ansett för en contradiction, at the siu icke wille låta aldeles supprimera sina meningar utan göra them kunnoga igenom reservation wid underskrifften; thär the dock

hade god grund til sitt giöromål uti kongl. förordningen af d: 30 Januari 1690, när om dissentientium mening ej war i brefwet rördt, eller ännu faststält at protocollet till Kongl. Maj:t insändas skulle. Thet är ock ganska eftertänkeligen tilbudit at igenom then tå redan igenom så många rön bekanta pluraliteten få determinera, om expeditionen skulle afgå sådan som then tå war, nämligen med underskrifter ut in protocollo. Om ej dissentientes thäremot protesterat, så torde säkert utslaget blifwit, at underskrifften skulle ske utan reservato; och hade hans Kongl. Maj:t tå aldeles måst ignorera then underdåniga önskan, som en del om hans Kongl. Höghet giort, hwilket är så mycket troligare, som pluraliteten ansett thet för en oformelighet, om ej så wäl underdånige hemställandet till hans Kongl. Maj:t, som vocationsbrefwet till hans excellence ej blefwo lika utan reservation; thär thet likwäl war mycket oformeligare, at man framgaf thet senare innan hans Kongl. Maj:t yttrat sig öfwer thet förra. Hwad kan thäraf slutas annat än at pluraliteten welat tränga sin mening fram; at pluraliteten icke hemställt cancellarii utnämmande till hans Maj:t konungen och underkastat theras wal hans wilja och behag, utan med et så förskyndadt framgifwande af brefwet til hans excellence lik-som welat gifwa sitt bref til hans Kongl. Maj:t mera ett anseende af notification om en afgjord sak, som ej kunde ändras, än af underställning till Kongl. Maj:ts nådigste wälbehag och gillande, som dock Kongl. Maj:t uti privilegierne för behållit är, fast Kongl. Maj:t welat höra academiens råd och godtycke. Ett sådant enwäldigt förfarande hörer ej then academiska senaten til. Rector tillåter then ordning, at när dissentientes taga afträde, blifwer i theras frånwaro resolveradt öfwer theras nekande emot expeditionens ändrande til underskrift utan reservation. Rector hade bordt uti brefwet til Kongl. Maj:t låta inflyta, at så många woro dissentientes, och at protocollet öfwer theras meningar bifogades: och tå hade brefwet kunnat utan reservation underskrifwas.

Jag lemnar til herrar professorerne, at nu wid förmodeligen ledigare sinnen efftertänka, om the wid thetta mål så förfarit, som lagen, academiska constitutionerne och privilegierne föreskrifwa, innehålla och förmå: om the wid thetta mål sig så förhållit, som en skyldig underdånig wördnad för hans Kongl. Höghet erfordrat, en mogen män anständig försigtighet äskat och som med en rättsinnig undersåtelig plikt samt them alltid åliggande ömhet för academiens heder och bästa enligt är. Till herrar professorerne lemnas ock at wälja, om the tiltro sig sitt förfarande kunna förswara och ifrån alt skäligt åtal befria; eller ock om the nu finna sig wid, at låta en mognare efftertänka öfwertyga sig om sitt förhastande, antagne men ogrundade skäl till göremålet och grofwa afwikande steg ifrån then skyldighet, som af theras undersåteliga beskaffenhet them städse medfölja och aldrig utur akt låtas bör. Enär jag om thessa omständigheter närmare underrättad blifwer, skall jag ock pröfwa, hwad jag kan vidare finna mig befogad till. Ehwad wal herrarna behaga

göra, lära the ej underlåta at widtaga the steg, som thet ena eller andra effter särskilt beskaffenhet kan kräfwä.

Stockholm d. 8 Iunii 1747.

Carl Gustaf Löwenhielm.

(Original i Konsistoriets arkiv: Kanslerns remisser m. m. 1747—1750.)

143.

K. Maj:t till Kanslern, att han på dennes förbön vill öfverse med konsistoriemajoritetens oskickliga förfarande vid kanslersvalet och åtnöjer sig med en sträng varning, Stockholm d. 15 juni 1747.

Till Hans Kongl. Höghet.

Wij Fredric med Guds nåde etc. etc. Oss hafwer genom muntelig berättelse wår justitie canceller i underdånighet wid handen gifwit, huru ledes han til följe af wår nådige befallning under d. 8 nästledne Maij författat åtskilliga anmärkningar öfwer the 12 professorernas i Upsala, som utgjordt pluraliteten wid sista cancellarie walet, wid samma mål brukade förfarande; at han sit memorial med them communicerat, och at the til honom en sådan förklaring insänt, at the hans anmärkningar erhållit, och theraf funnit i huru monga delar the wid bemälte wal sig förhastat. The erkänna, at justitiæ cancellern grundat sina skäl, hwaremot the intet hafwa at påminna, utan försäkra, at för framtiden nyttia de påminnelser som de fått. Hwad hufwudsaken angår, kunna de ey annat än nu effter åt med häpenhet finna, at deras giöromåhl kan annorlunda uttydas, än deras me[n]lösa underdåniga tanke warit. De wedgå sig ey annat hafwa der emot at förklara, än beropa sig på Gud och sina samweten, at deras underdåniga wördnad för Eder Kongl:e Höghet är och warit så fullkomlig som af undersätare någonsin kan åstundas. Men de hafwa effteråt funnit, at förmycken laggränhet i det målet aflett dem til owarsamhet, hwilket är alt det hwad de kunna til sin justification andraga, anmodandes de justitiæ cancellern at til oss aflemna behörig berättelse här om, och at framgifwa den underdånigsta böneskrifft, som de angående samma måhl til oss i underdånighet insänt.

Och emedan Eder Kongl. Höghet behagat igenom några af herrar riksens råd förklara sin benägenhet, at med sin förbön understödia desse 12 professorers hos oss ingifna underdåniga böneskrifft, så har justitiæ cancellern

förklarat sig wilja i underdånighet afbida, huru wida oss skulle behageligt falla, at i anseende til Eder Kongl. Höghets förbön deras ingifna böneskrifft och erkiennande af sina fehl i nåder låta med beifrande emot bero, och dem för hwad fehlacktighet wid detta mål förelupet en nådig efftergiftt wederfaras låta. Men om och det skie skulle, har Justitiæ Cancellern til vårt nådiga bepröfwande hemställt, om icke oss måtte tackas förehålla dessa professorer de fehlsteg som de wid sielfwa walet i åtskillig måtto begåt, särdeles som af lika olagligt förfarande, om det som nu skiedt ey ogillas, än flere oredor kunna för framtiden wara at befrukta.

Detta alt hafwa Wi hos oss i noga öfwerwägende komma låtit, och icke utan besynnerligt missnöje funnit, at desse 12 professorer, oaktad dem under omröstningen nog anledning gifwits at lika berömligen med de 7 andra professorerne å daga lägga den underdåniga wördnad och tilförsikt, som de Eder Kongl. Höghet såsom riksens utkorade och hyllade arffurste skyldige äro, likwäl igenom ett otillbörligt förhastande der ifrån wider afwikit. Wj hafwe ock wäl funnit deras till oss insända böneskrift och den till Justitiæ cancelleren ingifna förklaring otillräckeliga; men som Eders Kongl. Höghet behagat förekomma oss med sin alltid gällande förbön, så hafwe Wi ej kunnat underlåta att, endast och allenast i afseende der uppå, här med samtycka till den eftergift, som Eders Kongl. Höghet för dem begärdt. Och wele alt så låta det eljest wälförtjente beifrande afstadna, och för denna gång desse 12 professorer från vidare tiltal och näpst förskona, i den säkra förmodan det lära de sig granneligen till wara taga, att framdeles sin skyldighet förgäta, i hwilken händelse detta för dem skall efwen öppet stå. Och emedan Wi således thetta mål slutligen afgjort, så är jämwäl vår nådiga intention att wid nu instundande rektorats ombyte vårt nådige bref af d. 1 i denna månad ej må wara hinderligt, att låta rectoratet til delas till den som efter ordningen och praxin det antaga bör.

Utom hwad föreskrifwit är, kunne Wi ock ej annat än i anledning af justitiæcancellereus wälgrundade påminnelser [anmärka], 1:o det desse professoreremot privilegiernas klara lydelse, uti detta för academien angelägna mål, på ett oanständigt sätt gått procancellarien förbi, warande vår nådige wilja, att de uti alla wigtiga academien rörande mål skola söka och nyttja procancellarii råd och biträde, samt wid alla tillfällen wisa den heder, som de honom såsom academiens procanceller skyldige äro, 2:o Att desse professores emot klar lag och wid alla domstolar och collegier ej mindre antagne än nödige bruk, igenom omröstning afskurit de 4 professorer den begärta betänke tiden och påtwungit dem att uti ett så wigtigt mål sig yttra samma förmiddag som frågan der om fram stältes, åliggandes dem att framdeles för en sådan öfwerilning sig til wara taga, och att rätta sig efter allmän lag wid sina öfwerläggningar, när uti constitutionerna eller privilegierna ei något till efterrättelse stadgadt finnes, 3:o Som det med anständigheten enligt är, att inga bref till oss med någon reserva-

tion underskrifwes, så bör och hädan efter, af rectore i synnerhet, i ackt tagas, hwad nu försumat blifwit, nemligen att när skiljaktighet uti rösterna blifwer i sådana mål, som till oss genom cancelleren inberättas skola, tå alltid wid slutet af brefwet eller berättelsen införas huru många dissentientes äro; och bör alltid wid slika tillfällen det håldne protocollet, som utwisar deras namn och skäll, bifogas, på det alle måga kunna underskrifwa berättelsen utan förbehåll.

Sluteligen som hos den studerande ungdomen exempel af de lärande pläga mycket förmå, så är vår nådige wilja och befallning, att professorerne samt och synnerligen ej allenast beflita sig sielfwa om inbördes godt förstånd, förtroende och enighet [och] i så måtto gifwa ungdomen en god eftersyn, utan ock idkeligen der på arbeta, att ungdomen till följe af vår högt ärade svärfaders glorwyrdigst i åminnelse konung Carl den XI:tes befallning af d. 17 april 1689, som academien genom cancellerns bref d. 30 ejusdem kundgjort är, må wäl och grundeligen blifwa underrättad om den höga magt, rätt och förmon, som oss och det Kongl. huset tilkommer, de fri- och rättigheter, som riksens ständer enligt fundamental lagarna tilhöra, samt besynnerlig om undersåtarnas skyldigheter, så att de af begynnelsen måge förstå och känna deras underdåniga plickt och sålunda dess mera upväckas att skicka sig derefter, och att alltid och allestädes wäl besinna, att en rättskaffens wördnad och upricktighet, en sjelfkrafd och godwillig lydnad för lagen, en trogen ömhet om fäderneslandets bästa, ådagalagd genom en beständig dygd och ärlig wandel, allena göra dem till wärdiga undersåtare och berättigade att åtnjuta öfwerhetens beskydd, omwårdnad, nåd och belöning. Med oss lærer och Eders Kongl. Höghet finna så mycket angelägnare detta att påyrka, som Eders Kongl. Höghet och dess efterkommande aldra bäst lära erfara fruckten af den goda uppfostran, som denna tidsens ungdom undfåendes warder. För öfrigt förblifwa Wi Eders Kongl. Höghet wäl bewågne. Stockholm i Rådcommaren d. 15 juni 1747.

Eders Kongl. Höghets kärwänlige frände

Friedrich

Gustaf A. Lagerfeldt.

(Efter kopia i Konsistoriets arkiv.)

144.

“Sagan om Herrgåln” och “Medalj öfver Kanslersvalet”,
tvänne paskill i anledning af Konsistoriets val år 1747.

Sagan om Herrgåln.

Det war en gång en konung som hade en kongsgård, på det sättet förtäljer man gamla sagor. Jag will heller intet wahnslächtas utan har at berätt-

ta, at det war en gång en herre, det war herren på storgåln¹ som hade en herrgård,² fast han hade fördenskul wäl mer än en, men denne war den bästa; ja det war just en wacker gård, låg alt för wäl til; där war både skog och watten och det bästa mulbete iag tror som fins. Twå capitalt stora ängar hörde därtill, och öfwerst i den ena war en alt för lustig boklund, och så swalt om sommaren att sittja och plocka johlgubbar, smultron, hallon, lingon och allehanda slags rara bär. Sen war där 2:ne stycken skiöna täppor, som woro alt för wäl stängde ikring med stora höga giärdes gårdar, och ofwan på dem låg krakor, at icke näcken kunde slippa in när grinden war i lås. Den ena hette gålstäppan och den andra lilltäppan. I gålstäppan växte på den ena sidan allehanda slags goda saker, som fyrwäpling, hundluckor så tiocka och månggreuta, at man sällan såg den rätta stammen, och den örten hade särdeles trefnad där, bålmgrens och krimskrans; annars växte där och så som folcket sade gnabbgräs, smörblåmster, balsams-rosor, tusendskiöner, mälla, kiäringtänder, krass af större och mindre slaget, gullwippor, ormbunkar, som hade månghundrade skapnader, granpersilja, piklök, tåta, binda, och hin kan minnas dem alla. Men på den andra sidan, som låg sumpigt och låglänt, växte ingenting som dugde stort. Lilltäppan war intet häller fy-skam, fast hon intet war så stor; den war inrättad med några stycken kostliga mullbänckar, en alt för skiön jord bara tiocka swart-myllan, och där växten siälrosen med allehanda slags nyttiga kryddor. Öfwer täpporne hade herren en trädgårdsmästare som de kalla kiära Far,³ en alt för bra gubbe, hölt altid täpporna rena, ränsade och lagade alt hwad han handt. Med ett ord det war, iag kan swära på, en makalös herrgård. Ia herren och all hans förfäder ha också lagdt wackra pengar ner i den gården och hade mycken egendomb där; besynnerligen som herren war en stor älskare af boskap, hade han ditsändt några stycken de förnämsta hästar,⁴ som någonsin kunde hållas på stall, och en drifft dito oxar⁵ de bästa som af fänad räknas kunna.

Jag må wäl säga at de just woro utwalde äfwen de senare, ty jag stadnade mången gång i förundran öfwer deras giöromåhl, som woro ibland ganska sluga (fattig iag stall-poike är wäl intet lärd, har dock altid trodt den lärda satsen, at också kreaturen måtte hafwa en släng af förnuft, tils iag omsider feck höra deras härska läten). Bland boskapen war den ordning. Wissa hö-såtar (beräknad til siu höwålmär i hwar, och hwar hwålm 3 alnar hög),⁶ utom påökning af halmstackar, hafra och blandfoder, woro dem til åhrligit underhåld beslagit. Wist arbete war dem deremot föresatt, en häst och en oxe lika.

¹ Hans May:t.

² Upsala academie.

³ Ärckiebiskoppen.

⁴ De 7 som voterade på hans Kongl. Höghet.

⁵ De 11 som voterade på riksrådet Åkerhielm.

⁶ Professorernas löningar och inkomster.

Twänne åkerlappar skulle hwardera upkiöra om åhret; deruti bestod alt deras arbete (ja men war det icke en alt för god herre). Och på det alt så mycket skickeligare skulle tilgå, förordnade herren, det där skulle blifwa en uppsyningsman som han wille kalla inspector¹ och skulle wara näst den, som war uppsyningsman öfwer alla herrens gårdar och hette öfwer inspector.² Inspektoren skulle bli på det sättet, at kiära far skulle fösa in alla de bästa kreaturen i gålstäppan, och som de då bar sig åt skulle de få inspector til. Kiära far hade at se noga effter, på hwilken sida de mästa gick,³ ty dereffter plägade herren gemenligen rätta sig. Ia de feck, som iag säger, en inspector; nå det war en alt för god inspector, han ansade dem och putsade dem på alt sätt, ja han roade sig just af dem i synnerhet de wälartade hästarne. En kallade han Storswarten,⁴ war en ganska wäl tilriden häst fast något gammal, war ungefär några och trettio åhr på hwardera sidan som man plägar säya, hölts mera för en stallprydnad än dragare, bar sina åhr med mycken styrckia, krummade sig med hufwudet ner i bröstet, hade lång hängman,⁵ hölt sig ren i spiltan och gnäggiade behageligt,⁶ med ett ord war ett godt kreatur. En hette Skymmeln,⁷ war wäl och något til åhren, men qwick och yster och trots så god dragare at iag wil se maken. Han sprang altid två mihl om timmen, opplögde flitigt sina 2:ne åkerlappar,⁸ ja ändå dess utom några enskylda små tjänster åt grannarne,⁹ träckade aldrig i spiltan, wräkte aldrig fodret under sig, gnäggade hårdt och starkt, ganska lik Storswarten och ett godt kreatur. Norrbaggen¹⁰ war ett snabbt kreatur fast litet, plögde bra, drog flitigt och som de andra ganska afhållen af stalldrängarna. Men hade det lilla fehlet, at han gärna tumlade sig och war därför sällan ren, ty han talde intet skrapan oftare än en gång i mån.¹¹ Lillföln¹² en starck trafware plögde diupt och harfwa bra, hade ett godt gnägg, fouragerade wäl intet starckt, men wille gärna ha hårwalls- eller ängshöö med tåta och andra blomster uti. Den hästen brukade herren på långa resor.¹³ Storgrällen¹⁴ åter war wäl lagd, bred i brickan, tiock öfwer länden, litet swanckryggad, men han wiste och krumma sig; war wäl intet lat, ty han drog så godt som han kunde i samma och samma fåra, hade litet tycke af en åsna, dock gnäggiade han som en häst.

¹ Cancelleren.

² Hans Kongl. Höghet.

³ Pluraliteten af rösterna.

⁴ Celsius.

⁵ Långt skiägg.

⁶ War af god sentiment.

⁷ Hallenius.

⁸ Publica lectioner.

⁹ Privata lectioner.

¹⁰ Klingenstierna.

¹¹ Det säges at han aldrig ömsade lintyg mer än en gång i mån.

¹² Linnæus.

¹³ Hade warit skickad af Hans Maj:t på sådane.

¹⁴ Berch.

Långsträcken¹ bra häst, idog och arbetsam, alltid snygg och wäl skrapad med upknuten swans. Gnäggiade som de andra men rådde intet före, at han wissa tider hade qwärckian.² Snoppen med bläsen³ stort namn, ty inspectoren hölt mycket af honom. Hade himmelstecken på länden lika som Norrbaggen,⁴ gnäggiade alltid först af dem alla och war dess utom en rätt löijlig klippare. Altid kom han at gå för trästäcken, det han minst förstod; men den skalade han med, som han warit wan med honom, sen han war liten, liten fåle. Stod aldrig gärna stilla i krubban, war annars ett mycket godt kreatur.

Oxarne fast långt sämbre hölt inspectoren före at wara rarare, ty de woro af stort slag, undantagande Brunte,⁵ war lika lång och lika tiock, hade 28 åhr godt för plogen, war nu blefwen gammal och lat. Inspectoren klagade offta, at han aldrig achtade piskan, sade många gånger at den oxen war wärd sin död. Och fast inspectoren såg, at han aldrig arbetade utan lade sina åkerlappar i linda, gaf han honom lika wäl på herrens befalning sin häck full så som de andre (nä en alt för god herre); men Brunte wräkte under sig och nändes knapt äta, war et osnygt kreatur, snaska i bäset, luden långt ner på klöfwarne och släpte aldrig winterluggen. Han war så lat, at han om sommaren knapt iddes hwiska flugorna ifrån sig. Storråhmen⁶ hade hufwud som ett annat fä, hals som en warg och alla andra oxelemmar. Han råmade för all fänad, utan at weta, hwarföre eller hwad han råmade, offta så at de andre oxarne stod och undrade som boskapen ej är olik. Inspectoren sade sielf, at han måtte fått musbo i ärthalmen, som giordt honom så galen. En tid war denna fähus-oxen och liksom förmyndare för de andra,⁷ men det lär den andra gamla stuten som effterkom minnas så länge han lefwer.⁸ Han fouragerade starckt, fast än han ingen tand hade i munn, men lat som hinn, plögde aldrig up en rätt fåra, begynte wid renen men kom aldrig längre, gick alltid och idislade så at det rann om mulet.⁹ Slachtoxen¹⁰ war större än alla de andra med bläsa under hakan,¹¹ så stin och feet at han aldrig kunde wrida hufwudet på sida, utan när han skulle see annorlunda än framföre, så sniglade han med sina ilska ögon och kunde så wränga dem, at han kunde see bakom sig. Hade lång swants, spikragg, tiock hud, och hwar klöf såg ut som en ökstock; snål at han aldrig fick nog, och då han wattnades, drack han mer än han orckade. Ett illsket och lömskt diur,

¹ Strömer.

² War siuklig.

³ Bentzelstierna.

⁴ War adelsman lika som Klingenstierna med stierna i namnet.

⁵ Grönwall.

⁶ Frondin.

⁷ warit rector 1746.

⁸ den nu warande rectoren.

⁹ berättas skola drägla.

¹⁰ Asp.

¹¹ Prästkragen.

bets i miugg, bölade otäckt,¹ gick i godana och lättjan för betalning, men plögde intet offtare än det kom åt honom, och då gick det som det kunde. En oxe war där och som inspectoren kallade Storbroken,² röskymlig til färger, reslig och wäl upstillad, krummade sig som en häst och gnäggiade smått ibland; fast han hade horn, trodde doch inspectoren det han war mera häst än oxe, tils det omsider hördes huru stygt han bölade. Denne oxen plögde den granlagaste delen på hela åkern, men intet offtare än han blef bra stillad. Herrn och inspectoren woro alt för goda mot detta nötet; de hiälpte honom från det ena båset till det andra, at han omsider stod främst för all boskap. Ingen feck mer än sitt åhrliga underhåld utom Storbroken, som herren bestod miöhl at slå i dranken för det han drog så lyckligt enbetes för ådern.³

Rösläten⁴ war rätt en löylik oxe, stor men smidig, alltid hal och slät, ty wid hwart wäder släpte han håren. Inspectoren klagade offta på honom, ty han gick alltid [o: aldrig] effter tömen; när han wände hufwudet åt höger, wände han kroppen åt vänster, plögde tämlig flitigt men i mycket lös jord. Kastade gärna skåncken i de andra båsen, men när han retat boskapen tilhopa, drog han sig tillbaka. Snillade gärna foder under sig men alt med ett wänligt bölande. Alla han strök, strök han med hufwudet men idislade alt för falskt. Skrampen⁵ gick ingen i wägen, war torr och resen, tog aldrig hull likwäl lömsk och illsk. Slugswarten⁶ war beckswart med liten bläss i brickan och på ryggen en kiörtel. Den oxen war wäl intet stor men dock långsträckter, hade stort bås, men mycken skrumpen, illparig och ganska skarpsynt, ögonen ett qwarter inn i hufwudet, därjämte och istadig, drog aldrig wägen rätt fram utan öfwer berg och morass, och i alla skrymslor han såg, måste han inn, fast hittade merendels tilbakars, kunde blunda och plöga. War ofantelig starck i ryggen, at när något lass skulle upp för backa, måtte alltid han spännas före, men feck han det en gång til gångs, så lät han wäl de andre oxarne ta i med. Med mulet kunde han kasta up stora diken. Det underligaste han war så wig, at han kunde wända ut och inn på sig. Såg än ut som en häst än som en oxe. Han förwillad länge inspectoren, innan han wiste om han skulle sättian i fähuset eller i stallet, tils han omsider rögde sig med en fohla til Storgålan.⁷

Slammarn⁸ war den oxen som hade skiällan på sig, snabb dragare, men aldrig kunde han hålla skiällan stilla; när den tiden kom at boskapen gick til betes, feck man alltid igen dem, ty man hörde på liudet hwar Slammarn war

¹ Förstås här och i hela sagan l'oposé til gnäggiande, nembligen at de som bölar woro mössor, och hattar de som gnäggia.

² Roséen.

³ Giöres allusion på pension som han feck sedan princessan blef förlöst.

⁴ Ihre.

⁵ Hydréen.

⁶ Ulléen.

⁷ Han kom til Stockholm at intriguera sig til herredagsman.

⁸ Eckerman.

hemma. Han stod aldrig stilla utan sprang för en näfwa hafra eller en tapp hō från det ena båset til det andra, och ringde offta i hop boskapen at stängas, plögde annars mycket zirligit och krusade den ena fåran bättre än den andra, gjorde giärna två fåror af en men bölade mycket hårdt. En oxe hette Tiuren¹ för det han gick sin jämna gång. War af samma färg som Slachtoxen och Storswarten.² Denne förstod intet stort annat än äta och dricka, war fet och helt trind, hölt sig giärna til Slugswarten. Han plögde så offta han orkade; wäl ung men måste wara af stort slag, ty han hade goda teckn til fulkomliga horn. Sedan war ett besynnerligt fä, som hade en särdeles underlig skapnad, krokig i ryggen, gick giärna effter en niura, och på klöfwarne syntes at han warit wahn trampa kook. Skulle wara liksom en rättare³ ibland de andra oxarne och hålla dem hwar och en inom sin balck och båås, därföre kallade inspectoren honom Balckoxen.⁴ Men war ganska flitigt kreatur, plögde både natt och dag och gick just som en träl för den gamla wälten. Annars bölade han likt den andra fänaden. Bondblygen⁵ war kommen från bärgsbygden, en jämn oxe, hade aldrig warit ärnad til annat än bredplogen (det war ett lyckskått at han kom in på herrgåla). Han bölade som det argaste bondkreatur, hade otroliga buckter på sig och flög omkring som han warit fiällig. Inspectoren mente at han måtte fått willgräs i sig eller hafft klöfsprång som de kalla, men drog flitigt och hade en underlig machine med länckor och leder, så at han kunde plöga partals 2 fåror i sönder lika långa och breda. I lemmane war han så wek och miuk, at han offta skalade som en lindantsare, men mycket blyg och försagd i synnerhet för swarta swyn och åskan.⁶ Snorcken⁷ war en tiltagsen oxe, står sidst i hela fähuset, plögde starckt och diupt men bölade inbundit och högt. Skulle alltid böla först när något giälde.⁸

Utom alla dessa woro på herrgården en stor hop ungboskap, fölungar, klafbundna nöt och allehanda slags brokot afwel; det kan wäl icke den sure hinna at räkna upp dem alla. Men hästarne och oxarne hade liksom ett anseende hos ungboskapen (tänck likwäl, hur mycket godt är i naturen hos sielfwa fäet), fast ungboskapen offta retade dem och blefwo skamlöst bitna. Inspectoren hölt dock all möyelig ordning däröfwer. Ja den inspectoren war alt för god och hade alt för mycket omak för ass inte, men som det är gammalt att det goda warar minst, ty gick så med inspectoren; det stod inte länge på för än

¹ Mathesius.

² War theologiæ professor äfwensom Aspen och Ulléen.

³ War rector magnificus.

⁴ Solander.

⁵ Boberg.

⁶ Som alla troll pläga fruckta.

⁷ Wallerius.

⁸ Måste som den yngste alltid votera först. Och war vid detta tillfället den första som bölade eller som voterade på riksrådet Åkerhielm; äfven som Benzeltjerna war den första som gnäggiade eller som voterade på hans Kongl. Höghet.

han doog hela herrgåla til stor afsaknad; och kreaturen sielfwa hade det wettet att gnäggia och böla på hans graf.¹ Sedan kan tro at rötman kom i hufwudet på boskapen.

Hästarna hoppade högt upp i wädret, men war lycka at de intet hade skienwahna, och oxarne dref om hwarann, grinade och tuggade otäckt. Hwad war där at göra? Kiära far kunde knapt hålla dem i båås och krubba, tils han feck berätta för herren hur det stod til på gården. Emedlertid smög sig en katt inn som de kallade fähus-katten,² war just en löjlig katt; han stack hufwudet fram för sig, war slät och smidig; när man strök honom på hufwudet eller på ryggen, så gnistrade det om'en, glinade och jamlade helt fint just som effter noter, doch altid en thon. Hade gröna ögon, gick altid och lurade i mörckret, kom så sacht på tassarne at han sällan hördes; när någon pillade honom under hakan, satt han upp rumpan och murrade, med ett ord det war en illistig katt. Denne katten har warit förut på Storgåln men blifwit bortkiörd, för det han som oftast smög sig in i wisthusen och stal som Näcken, men de fingo sällan i'en, ty han hade altid små gluggar, och bara han feck ut hufwudet så kröp han sin wäg. Men en gång feck de likwäl fast'en, läste in'en, lät'en swälta bra och sen föste bort'en. Nu har han passat på tilfället i herrgåln, ty inspectoren så länge han lefde kunde aldrig lida'n; han kom dit om en qwäll i skymningen och gick först i stallet, jamlade emellan hästarna, satt rumpen i wädret och strök dem på benen; men hästarna mente de skulle få spatten, de reste sig ändå och slogo bakut, och katten for ut gienom en liten glugg eller lucka på höskullen. Där gick han skamlig och funderade, tils det åter wardt skumdt, då hoppade han neder i fähuset, gick först och jamlade i Slugswartens båås, ty den kiände han igen sedan han mötte honom med fohlan på Storgåln. Alt jamlade han och strök Slugswarten om halsen med sitt listiga hufwud, kitslade honom bak om öronen med sina wassa klor, och så gjorde han hela fähuset igienom. Alla jamlade han emellan, at oxarne på slutet begynte just böla effter hans thon. Hå hå tänckte katten, nu är thet dags at knappa sig hän. Aldrig war han den katten sedan, som hade jamlat i fähuset på herrgåla. Boskapen tog på bli alt mer och mer istadiga, emedan de hade ingen inspector. Inspector skulle de ha, den kunde de intet wara förutan. Kiära far wiste intet bättre råd än, som wanligit war tilförene, han föste in dem i gålstäppan at see, huru de skulle bära sig åt. Snoppen med bläsan gick förut, honom fölgde alla hästarna med ett rent och wackert gnäggiande til den sidan, som lucktade så skiönt af allehanda slags goda saker. Med Snårcken åter igien, som gick däreft, fölgde alla de dumma oxarna til den sumpiga sidan och bölade katt-stämman. Snorcken steg först ner sig och alla de andra oxarne effter, så at gyttjan stod dem ända under buken. Där gingo de och råmade. Kiära far wart hel illa wid, han trodde at de aldrig skulle resa sig mera.

¹ At en af hwardera partiet parenterade öfwer honom.

² Archenholtz.

Herrn feck straxt weta huru det war tilgått, beslöt at som hästarne burit sig så skickeligt åt, skulle öfwerinspectoren komma på herrgåln. Då kan tro oxarne tog på willa kara sig ur lorten, men det war fåfängt, de kommo intet ur fläcken, och bölandet kunde de intet ändra. Nu gå de alla som Tiuren och see under luggen. Storbroken i synnerhet går skamlig och håller ner hornen, ser i backen och slickar på alla kreatur. Förr war den oxen så häfwer, at han hölt hufwudet wäl en half aln öfwer alla de andra, men nu sticker han sig giärna bort bland ungboskapen. Herrn skrattar åt'en och öfwerinspectoren will intet weta af'en. Däremot krumma sig hästarna, ha låtit klippa ståndmahn på sig och äro ystra som hingstar, och fölsungarna hoppa äfwen som i solskienet om sommaren.

Si så gick det med den dumma oxdrifften; likså går det med hwar och en som har starr på ögonen och intet sundt begrep: ty den, som först begynner at tala, innan han lärt at täncka, måste nödwändigt sedermera lära at tänckia med sin egen skada. Sagan råder fördenskull, at hwar och en stryker luggen ur synen och seer friskt upp, därest han will krumma sig med Snoppen och intet skiämmas för alt folck som Storbroken.

Medaille
Öfwer cancellers wahlet i Upsala den
Februarij 1747.
 Inscription
Pater Peccavimus

Sielfwa Prægelen: En stor åsna med långa öron. Derpå sitter och kutskar effterföljande nembligen

Solander	1:mo En liten karl med klumpiga fötter, som stå emot hwarandra ¹ ; sedan
R. Mag.	
Asp.	2:do En lång präst med stort skiägg och kiötthufwud, callot och guhl rött hår, feter i ansichtet med blixande ögon och stora bistöckar på benen.
Mathesius.	3:tio En liten präst seer mycket sömnog ut.
Ullén.	4:to En dito mindre seer ut som en markatta i ansichtet med stor puckel på ryggen. ²

¹ N. 65 tillägger "såsom ()".

² N. 65 tillägger "Thesse tre sidste hafva sina kappor uppå sig, och svarten ett horn på näsan".

Rosén.	5:to	En med wacker rosett peruque, grön-klädd karl med stora horn i pannan och lancett i handen.
Ekerman	6:to	En liten näswis karl med rund peruque.
Ihre.	7:mo	En cavalier som ser propre och slug ut.
Boberg.	8:vo	En, som sitter inhyses i en peruque som ett höölass.
Hydreen.	9:o	En liten grähl.
Fronidin.	10:o	En, som ser ansenlig ut med peruque à l'onge och tämlig tiltagen buk, seer just ut som en honnête homme.
Grönwall.	11:o	En liten osynlig man med wärjan bak för rumpan, och räckten igenknäpt som en philosoph.
Wallerius.	12:o	En medelmåttig lång och feet man, sitter sidst och håller i rumpan ¹ på åsnan, stöter och marker på de andra och will par force inn.

På revern eller andra sidan af medaillen står ett stort kar garnerat af 12 st. nattmössor och bäres af 12 oxar. Framföre stå 7 stycken trumpetare med wäl stofferade hattar och ropa: ur wägen ur wägen för detta fäet.

(Efter samtidig skrift i Ups. Bibliotek, U. 95 jämförd med afskriften i N. 65.)

145.

Konsistoriet till Kanslern med klagomål öfver landshöfdingens intrång i universitetets jurisdiktion, Upsala d. 7 juli 1747.

Durchleuchtigste Allernådigste Arffurste.

1747 d. 23 junii afgått bref til Kl. Hofrätten och herr Landshöfdingen von Grooth.

Ibland andra thenna academiens utaf framfarne Sweriges rikes glorwyrdigste Konungar i nåder förundte privilegier, fri- och rättigheter hafwa the-
ras Majestäter, Konung Gustaf Adolph år 1625 d. 25 Junii, samt Drottning Christina d. 22 December år 1646, nådigast tackts förordna, thet skall acade-

¹ N. 65 ... håller i rumpan samt vill par force plugga therin en hop med falska syllogismer.

mien hafwa thes egen jurisdiction, och thet på en dags resa när Upsala stad, eller 6 mil på alla sidor rundt kring om staden; så att ther någre civile eller criminelle mål, antingen i Upsala stad eller inom nyssbemälte dagsresa, förekomma emellan academiens personer inbördes eller them och andre, som intet höra till academiens societet, då skola slika twister, af hwad namn the ock wara måge, Crimen læsæ Majestatis undantagandes, när en academiens person är swarande, uti Consistorio Academico uptagas, ransakas och dömas. Hwilka privilegier af the efterträdande Sweriges konungar, och sidst af vår nu regerande allernådigste Konung, till thessa och alla andra sina clausuler och innehåll i nåder fastställdte och bekräftade äro.

Widare har ock Hans Majestät Konung Carl Gustaf uti 4 cap. af thes år 1655 d. 27 Junii thenna academien i nåder gifne constitutioner förordnat, thet skall, hwad wärkställandet angår af consistorii domar eller rector's ämbetets utslag i utsökningsmål, Rector academiæ exequera the domar, som till hans jurisdiction höra och äro af honom eller consistorio afsagde, så framt ther emot under Konungens högsta Nämnd icke lagligen wädjadt warder.

Allernådigste Arffurste, Consistorium Academicum önskade ei hafwa orsak, att nu förtiden, mer än tillförene, beklaga sig öfwer något försök till inbrott uti thes thenna academien i nåder gifne privilegier.

Likwäl, och som thet nådiga hägn och omwårdnad, hwar med Eder Kongl. Höghet thenna academien täckts omfatta, lämnar Consistorio Academico then trygga tillförsigt, thet lærer Eder Kongl. Höghet nådigast tillåta Consistorio Academico, att i underdånighet berätta academiens äfwen i thetta fallet warande åliggande, har hos Eder Kongl. Höghet Consistorium Academicum funnit sig föranlåtut följande, academien och thes jurisdiction rörande, nyligen förelupne händelser i underdånighet andraga.

1:o För någon tid sedan har Consistorium Academicum till följe af Sweriges rikes lag hänskutit ett i Consistorio Academico afdömdt criminellt mål till Kongl. Swes Hof-rätts skierskådande. Och ehuruwäl Consistorium Academicum effter förra wanligheten wäntat Kongl. Hofrättens theröfwer gifwande utslag sig immediate warda tillställdt, har dock Hofrätten bemälte thes utslag till herr landshöfdingen härstädes öfwersändt, hwilken thet samma sedermera rector tillhanda skickat, med begäran att om then wärkställighet, som rector therå fogandes worde, erhålla del, på thet herr landshöfdingen thet Kongl. Hofrätten måtte kunna kundgöra.

Nu som academiens förr uprepade privilegier och constitutioner uttryckeligen stadga, thet skall rector academiæ exequera the domar som af honom eller Consistorio Academico afsagde äro; i anseende hwar till herr landshöfdingen wäl rätteligen ei blandat sig uti wärkställandet af nyss ofwansagde Hofrättens utslag öfwer Consistorii Academici till thes ompröfwande hänskutne domslut; altså och till undwikande af en slik widlyftig omgång, att nämligen Kongl. Hofrätten uti ett mål, som landshöfdinge ämbetet på intet sätt angår,

låter Consistorium Academicum genom Landshöfdingen anbefallas; önska-
de Consistorium Academicum, thet wille Kongl. Hofrätten immediate corre-
spondera med rector och Consistorio Academico, eller ock genom Eder Kongl.
Höghet såsom academiens högsta förman lämna Consistorio Academico del
af hwad till thes wärkställande kan slutit warda.

2:o. Är uti Kongl. Hofrätten brukeligit, att enär något twistemål emel-
lan academien och någon privat person skall företagas, academien tå, på sam-
ma sätt som andra parter, allenast genom anslag å Hofrättens dörr inkallas,
utan att tillika, såsom andre publique wärk, om rättegångstiman genom bref
warda kundgiord; hwilket, i anseende ther till att academiens fullmäktige,
för andre göromål skull wid domstolarne på landet, icke alltid kan wara i Stock-
holm, ofta gånger kan lända academien till olägenhet och skada.

I betraktande hwaraf förthenskull hos Eder Kongl. Höghet Consisto-
rium Academicum i underdånighet anhåller, Eder Kongl. Höghet i nåder täck-
tes thenna saken så begå, att academien, såsom ett publicet wärk, icke blott
genom anslag å Hofrättens dörr måtte warda inkallad till att i förekomman-
de mål kära eller swara, utan tillika om then utsatte rättegångs timan genom
bref kundgöras, samt rättegångs timan så tillräckelig utsättas, att Consisto-
rium Academicum thensamma utan för stor olägenhet behörigen må kunna
bewakas låta.

3:o. Sedan Kongl. Cammar revisionen genom utslag af d. 26 sidstl:e Mar-
tii förklarar sig i brist af erforderliga præstanda icke vidare kunna befatta med
för thetta academi räntmästarens Nils Rommels therstädes andragne beswär
öfwer Consistorii Academici d. 17 December nästledit år emellan då advocat
fiscalen nu assessoren uti Kongl. Cammar revision, Samuel Ugly, å ämbetes
wägnar och bemälte Rommel afsagde dom rörande then upbörds balance.
hwarföre han, Rommel, efter thes hafde ränteriförwaltning funnits häfta; så
skall han tänkt i underdånighet söka Hans Kongl. Maj:t om försutten tids
återställande, och till then ändan bemödat sig om en sådan borgen, som lagen
i thy fall äskar och föreskrifwer. Men som honom skall warit omöjeligit att
få thenna borgen, och han icke eller funnit sig i tillstånd att på annat sätt præ-
stera bemälte præstanda, än att låta sin längst för thetta af Consistorio Aca-
demico, dels medelst inteckning, dels genom sequester, inventer- och wärde-
ring i säkerhet tagne lösa och fasta egendom blifwa i borgen för then skuld
honom rätteligen påbördas kunde; ty har han funnit sig föranlåten, att hos
landshöfdinge ämbetet härstädes göra ansökning, thet honom enligt lag ef-
terlåtas måtte att blifwa borgen med sin person.

Thenna Rommels ansökan wardt af landshöfdinge ämbetet Consistorio
Academico till utlåtande communicerad, hwar å ehuru consistorium till swar
aflämnade, thet wore thensamma af then beskaffenhet, att Rommel dermed
borde wända sig till Kongl. Cammar revision, emot hwilkens utslag han förmenar
sig hos Kongl. Maj:t kunna erhålla then försuttna tidens återställande; så har

dock landshöfdinge ämbetet genom utslag af d. 22 April sidstledne i saken resolverat, och till Rommels begäran sitt bifall lämnat, med tilläggande thet hade Consistorium Academicum, att i anseende till Rommels siuklighet med nödig wagt hemma i thes hus honom förse.

Nu allthenstund 1:o Räntmästaren Rommels balancemål, emellan advocat fiscalen Ugly och honom, blifwit af Consistorio Academico genom dom afgjordt, förthenskull kan Consistorium omöjeligen såsom någon part anses, i följe hwaraf Rommels ansökan ei bort Consistorio Academico communiceras, utan synes landshöfdinge ämbetet hafwa ålegat att, ifall thet egt magt att sig thermed befatta, ther öfwer höra advocat fiscalens utlåtande.

2:o. Emedan 26 cap. 2 § Rättegångs Balken uttryckeligen stadgar, huru och på hwad sätt försutten tids återställande sökas bör, nemligen att innan böneskriften ther om Hans Kongl. Maj:t föredrages, måste förut fullgöras hwad uti 30 cap. 18 § samma Balk stadgas, nemligen att ställa borgen för kostnad och skada; och samma capitel ei gifwer anledning, att the ther föreskrefne præstanda böra af Konungens Befallningshafwande pröfwat, så framt saken icke angår sådanne mål, hwarom 26 cap. förmåler, nemligen enär jäf göras emot borgen; förthenskull lærer thet wara ostridigt, att landshöfdinge ämbetet hwarken bort uptaga eller resolvera öfwer Rommels ansökan.

Och 3:o som academien enligt privilegier och constitutioner eger thes egen jurisdiction, på hwilken grund ock Consistorium Academicum sielfwa balance målet afgjort, och Rector tillkommer att besörja om slika domars exequerande samt alla the mål och ärender, som innom samma jurisdiction förekomma och executions wärket i en eller annan måtto angå kunna; förthenskull och ifall ock Befallningshafwande tillkommit att uptaga och pröfwa thenna Rommels ansökan, hade sådant onkeligen tillhört Rector academix, men ei landshöfdinge ämbetet.

Som nu genom thetta af landshöfdinge ämbetet tagne steg wärkeligit inbrott tyckes hafwa skiedt uti academiens jurisdiction, så anhåller hos Eder Kongl. Höghet Consistorium Academicum i underdånighet, thet kunde så wäl landshöfdinge ämbetet härstädes som i Stockholms och Westeråhs län, hwaruti innom the i privilegierne föreskrefne 6 milen andra eller thylika mål förefalla kunna, utaf Hans Kongl. Maj:t anbefalldte warda, att framdeles noga i akttaga then gräntseskilnad, som uti executions wärket emellan landshöfdinge ämbetens och academiens jurisdictioner wara bör.

4:o. Har Kongl. secreteraren Carl Nordenflycht sidstledne April månad uti ett utsöknings mål emot academien wändt sig till landshöfdinge ämbetet härstädes, begärandes thes handräckning till utbekommande af hwad Kongl. academien, genom lagmans syne-rättens dom d. 16 October sidstledit år, skall blifwit skyldig känd att såsom syne omkostnad wid en qwarn, benämd Ensta, betala.

Thenna Nordenflychts begäran har landshöfdinge ämbetet under d. 23 April uti innewarande år Consistorio Academico till utlåtande communicerat. Men som Consistorium Academicum, hwilket tillförene genom thes fullmäktige emot lagmans synerättens dom till Kongl. Hofrätten lagligen wädjat och hela saken, äfwen hwad syne omkostningarne angår, therstädes anhängig giort, funnit sig alt här till ei befogadt något utlåtande till landshöfdinge ämbetet afgifwa; så har uppå Nordenflychts ytterligare ansökning landshöfdinge ämbetet Consistorio Academico en sådan communications resolution meddelt:

Communiceras ytterligare med Consistorio Academico här i staden, att så här öfwer som min under d. 23 April sidstl:e i thetta mål utfärdade communications resolution, hwaraf Consistorium Academicum, likmätigt närlagde bewis d. 25 i samma månad erhållit del, till mig inkomma med hwad här wid kan wara att andraga, och thet inom 8 dagar efter undfåendet här af, wid förlust att härutinnan vidare blifwa hördt. Upsala lands cancellie d. 03 Junii 1747.

Nu har thet wäl tillförene, så wida Consistorio Academico witterligt är, i långliga tider tillbaka aldrig warit hördt, att academien blifwit executive sökt: warandes ei eller någon förordning eller privilegium som stadgar, hwilken i slika fall och ther academien i utsöknings mål är swarande bör wara executor.

Men alldenstund Consistorium Academicum äfwen i the mål, ther academien är kärande eller swarande, enligt thes privilegierade jurisdiction, är rätter och behörig domstol, hwilket ock dageligen här practiceras, så tyckes ock ex analogia juris följa, att academiens rector, hwilkens jurisdiction i utsöknings mål på samma fot, som consistorii domhafwande ämbete, grundad och utstakad blifwit, äfwen kan och bör lägga handen wid executions mål, theruti sielfwa academien är swarande.

I anseende hwartill landshöfdinge ämbetet ei synes warit befogadt thet nu omrörde executionsmålet att uptaga, långt mindre att utgifwa en sådan communications resolution, som i underdånighet ord ifrån ord här ofwanföre är allegerad.

Hwilket är dock hwar om, så wida thetta är en owanlig casus, Consistorium Academicum i underdånighet utbeder sig Eder Kongl. Höghets nådiga utslag.

I gemen faller thet Consistorio Academico underligt före, att såsom utaf föregående ses Befallningshafwande anse academien samt rector och consistorium för en person, likasom Consistorium Academicum skulle wara egare af academien, och således enär academien är swarande, tages ock Consistorium Academicum för thet samma. Hwilket är handgripeligt för att wara ogrundadt.

Till undgående förthenskull af en slik olägenhet och irring i jurisdictionen önskade Consistorium Academicum gerna, att icke warda dragen under

Konungens Befallningsmän i orterne uti the mål, som till theas uptagande och afgörande icke höra, efter academien eger sin särskildta både domstol och befallnings-ämbete.

5:to. Till hwilken ända ock hos Eder Kongl. Höghet Consistorium Academicum i underdånighet anhåller, att alldenstund academien hafwer thes särskildta contoïr och egne upbördsmän, samt hwad thes räkenskaper angår immediate står under Kongl. Cammar revision, hwarest berörde räkenskaper behörigen öfwersedde warda, och i så måtto aldeles intet har att skaffa med lands contoïret; Eder Kongl. Höghet i nåder tacktes utwärka Hans Kongl. Maj:ts nådiga förordnande, att the bref och påbud om cronoutskylder, som ifrån Hans Kongl. Maj:t afgå kunde, ställas till Eder Kongl. Höghet, och icke som hit tills ofta skiedt till landshöfdingen härstädes.

Sidst och som hos Consistorium Academicum för någon tid sedan blifwit anmält, hurusom domhafwande uptagit och afdömt ett emot en studerande, icke allenast inom academiens jurisdiction, utan 2 à 3 mil ifrån staden, anhängigt giordt twistemål, oaktadt studenten exceptionem fori i stöd af privilegierne andragit, hwilket uti criminelle mål sammaledes någon gång skall hafwa förelupit; är hos Eder Kongl. Höghet Consistorii Academici underdåniga anhållan, Eder Kongl. Höghet i nåder tacktes till försvarande af academiens wälfångna fri- och rättigheter thenna saken så begå, att Hans Kongl. Maj:ts nådiga befallning kunde warda utfärdad till wederbörande härads höfdingar här omkring, att ställa sig till behörig efterrättelse uti theas them i nåder anförtrödde domareämbete, hwad angående academiens jurisdiction af framfarne Sweriges rikes glorwyrdigste Konungar allernädigst stadgadt och förordnad är; på thet så wäl the studerande som andra academiens lodamöter och betjante måtte få trygga sig af ett sanskylligt åtniutande af then dyra Kongl. nåd, som them förund blifwit, och Consistorium academicum therigenom mycken olägenhet undgå.

Uti Eder Kongl. Höghets nådigste hägn och försvar anförtror Consistorium Academicum i underdånighet thenna Hans Kongl. Maj:ts academie nära rörande angelägenheter. Som wi ock samt- och synnerligen med aldradiupaste zele till dödsstunden förblifwa

Eder Kongl. Höghets
underdånigste och troplicktigste tjänare
Nils Rosén

Acad. Ups. h. t. Rector.

Olof Celsius.	Engelbert L. Halenius.	Gabriel Mathesius.
Daniel Solander.	Carl Linnæus.	And. Boberg.
Petr. Ekerman.	Laur. Hydrén.	L. Benzelstierna.

Upsala d. 7 Juli 1747.

Joh. Tegnénus
acad. V. Secreter

(Original i Riksarkivet.)

146.

K. Maj:t inrättar för akademisekreteraren J. E. Fick en med ombudsmannaskapet förenad personel professur i jus practicum, Stockholm d. 24 juli 1747.

Wi Friedrich med Guds nåde etc.

Durchleuchtigste furste, kiärwänlige frände. Eder Kongl. Höghet har behagat genom skrifwelse af d. 15 hujus oss förståndiga, huru som secreteraren wid vår academie uti Upsala doctor Fick i flera år med all berömlig flit wårdat, så mycket som dess öfrige sysslor tillåtit, bemälte academies åtskilliga processer, hwarpå den förre Cantzleren tillika med Consistorio Academico år 1744 för godt funnit, att på någon tid entlediga bemälte secreterare ifrån dess ordinarie sysslor samt förse honom och dess vicarius på extra stat med hwarjehanda förmoner, på det den förre måtte få så således desto mera hog och tillfälle at i dessa räntecammarens och statens angelägenheter wara academien till tjenst. Och som Consistorium academicum sedermera förmärkt de äldre processernas widlyftighet, och at åtminstone så länge den af oss förordnade landtmätaren sysselsättes med academie hemmanens öfwerfarande och refwande, så hafwer merbemälte Consistorium Academicum genom skrifwelse af d. 18 nästlidne junii förklaradt et slikt ombudsmanskap wid academien emedlertid för omisteligt samt at det i ingen annans än secreteraren Ficks händer tryggare skal kunna lemna dessa academiens granlaga giöromål, hwarföre de ock enhälligt begiärt, det kunde han för sin tid och personelt allenast härutinnan stadfästas: föreslåendes till dess underhåld och vidare uppmuntaran aldeles lika lön med professorerne.

Eder Kongl. Höghet pröfwar äfwen denna sysslan för oumgängelig, och behagar derföre Wårt godtfinnande underställa, om icke academiæ secreteraren doctor Johan Eric Fick under namn af juris practici professor kunde i nåder förordnas til en sådan academiens ombudsman, samt niuta såwäl för dess anseende wid hwarjehanda tillfällen, som nödiga utkomst, lika heder, lön och privilegier med professorerne, hwartil han och utom dess skal giordt sig förtiänt, hållandes Eder Kongl. Höghet derjemte före, at en sådan juris professor kunde åtminstone privatim på ledige stunder föreläsa ungdomen jurisprudentiam practicam, och icke med updiktade mål, som härtils skal skiedt, utan med wärkeliga existerande processer hålla collegia practica med stipendiaterne, hwilka sedermera, enär flere rättegångar på en och samma tid men olika ställen infalla, i ringare mål kunde wara honom til hielp och tillika hafwa under dess inseende och answar en ständig och nyttig öfning, då jurisprudentiæ theoreticæ professor ändock icke blifwer sysslolös, om han fullföljer alla andra lagfarenhetens delar, af hwilke ännu åtskillige torde wara, som icke hunnit at läsas wid academien i Upsala.

Tilgång til lön skal finnas af academiens besparingar och interesse medel, hwilka Wi för detta lemnat under Cantzelerens och Consistorii Academici disposition. Ock som sysslan tills vidare blifwer personelle, torde Eder Kongl. Höghet, efter närmare utrönande af hwad härwid kunde tilläggas, framdeles och efter omständigheterna uprätta för den samma en tienlig instruction.

Hwad Eder Kongl. Höghet således pröfwat lända till oftabemälte Wår academies i Upsala nytta och fördel, så wäl som den derstädes wistande ungdomens tillväxt och förkofran uti nyttige studier och wettenskaper, kunna Wi ej annat än med särdeles wälbehag anse, som Wi och i anledning deraf Wår öpne nådige fullmakt för doctor Johan Eric Fick under detta dato låtit utfärda, at under namn af juris practici professor wara Upsala academies ombudsman, med lika heder, lön och privilegier med de öfrige professorerne: lärandes Eder Kongl. Höghet sielf wid tillfälle behaga låta uprätta den instruction, som Eders Kongl. Höghet i anförde måtto föreslagit, och hwarefter bemälte juris practici professor kommer sig at förhålla. Hwilket alt Wi finne oss föranlåtne Eder Kongl. Höghet til wälbenägit swar at meddela. I öfrigt förblifwa Wi etc. Stockholm i rådcammaren den 24 Julii 1747.

Friedrich.

Gust. Boneauschiöld.

(Original i Riksarkivet.)

. 147.

Kanslikollegiet till K. Maj:t om Ihres & Grans disputation: *De poena innocentum*, Stockholm [d. 7 dec. 1747].

1747 den 7 decembris föredragit i rådkammaren och resolverat hwarom swar till cantzelie collegium afgår.

Stormächtigste etc.

Ibland andre mål och ärender har Eders Kongl. Majestäts och riksens cantzelie collegium äfwen kommit i erfarenhet, det ett specimen academicum *De poenis innocentum*, under Skyttianiske professorens och tillika då för tiden philosophiske facultetens decani Johan Ihres præsidio, blifwit af respondenten Theophilo Gran genom trycket utgifwit och den 7 sistlidne Maij publice på academien i Upsala ventileradt; hwarutinnan sedan en hop aldeles onödige och för ungdomen oupbyggelige frågor och satser förutgådt, man banar sig vägen att ändteligen komma till den af dem sjelfwe så kalladt inweklade och till utredande ganska swåra frågan, nemligen om en regering kan, när allmänna

wälfärden och nöden det erfordrar, till fienden lemna och utgifwa någon af sine undersåtare oaktadt han wore den oskyldigaste?

Till att upplösa och beswara denna frågan, anföres af dem följande distinction. Att en undersåtes lif på twänne sätt utfordras, antingen för något dess eget brott, änskönt det icke förtjenar lifs straff, eller för något allmänt af undersåtarne föröfvadt brott eller af dem, som regeringen representera.

I den förra händelsen bejakas och påstås i berörde specimine, att en sådan undersåte, så framt han icke häldre söker att med flykten sig frälsa än draga andra i faran med sig, då kan utan något twifvelsmål utlefwereras, der han än wore i högsta måtto oskyldig.

Angående den senare händelsen swara de icke directe ej heller utlåta sig hwad allmänt af undersåtarne föröfvadt brott kallas; ej heller huru brott kan sägas ske af dem, som regeringen representera; framkastandes allenast denna satsen såsom hithörande att en annan gång kanske wid gifvit tillfälle afhandlas; men i det stället föredrages ett annat exempel och nekas, att en commendant, som uti en belägring manligen och tappert förswarat den honom anförtrodde fästningen, hwarken kan eller bör på fiendens begäran utlefwereras, hwilket senare dock contradicerer och till intet gör den påyrkade och förswarade föregående satsen.

Hela denna saken slutas korteligen af dem således, att uti denna efter deras egna ord ädla materien wore ännu mycket mer att anföra, men förmodas af det de härutinnan förut lagt till grund, alla dylika och dertill lydande casus lätteligen skola kunna afdömas, och detta wara nog sagt, det de wille, att det ock blefwo för nog godt ansedt.

Och ehuruwäl en anonymus, under förtäckta namnet Petros med grekiska bokstäfver tryckt, uti sin ifrån Stockholm till respondenten Gran öfwer-sände gratulation, som en särdeles bekantskap och förtrolighet dem emellan utwisar, honom på ett ömsint sätt warnar att i denna så höga och swära som farliga qvæstionen se sig wäl före med desse eftertänkelige ord: *Ardua an periculosa magis sit materia de qua agere constituisti, incertum; At rationes, cur videlicet, consulto nunc prætereo, utpote quas ipsum te dudum vidisse simulque tecum animo peregissee nullus dubito. Orthodoxus an heterodoxus sis in philosophiæ delicatula quadam parte, scripta fortassis monstrabunt. Cave sis ne qvempiam offendas, suadeo. Ipsa te patria, ipsi te proximi et amici, immo etiam parentes negandi ansam habebunt, ni caveas. Verum ista inter nos!* Så har icke dessmindre så wäl præses som respondenten, utan att bättre betänka sig och afstå ifrån ett sådant otidigt förehafwande, deruti fortfarande och liksom publico till trots denna gratulation och åtwarning äfven trycka och bifoga låtit; hwilket icke annat kan än så wäl här hemma som utrikes allehanda widriga omdömen förordsaka och tilwäga bringa.

Fördenskull som collegio efter dess ämbetes pligt inseendet öfwer studierne i riket åligger, och oumgängeligen nödigt wara will att på en gång af-

skära den sjelftagna och straffbara friheten, att med sådane för ungdomen högst skadelige lärosatser härefter på academierne publice eller privatim framkomma, hälst som merbemälte professor förnimmes uti någre andre publice utgifne dissertationer besynnerligen *De victima publica* och *De tumultu dalekarlorum* äfven hafva på samma sätt djerfveligen framfarit; Ty hemställer till Eders Kongl. Majestäts nådigste wälbehag collegium underdånigst, om icke han, professor Ihre, tillika med respondenten Gran kunde af collegio anbefallas att till en wiss utsatt dag sig här inställa till lagligt förhör och förklaring öfver alt, hwad detta anstöteliga specimen så wäl som de twänne sistnämde angår, på det sedan den författning må kunna göras, som tilräckelig pröfvas att ungdomen nu och i framtiden från slika förderfveliga willosatsers besmittande fria och förswara. Och collegium framhårdar.

C. G. Tessin.

E. M. v. Nolcken. H. A. Gyllenborg. L. Klinkowström. C. Rudenschöld.
Ol. Estenberg. Joh. Gabr. Sack. P. A. Flemming.
Carl Nordenflycht.

(Kopia i Upsala Univ. Bibliotek F: 358.)

148.

K. Maj:ts bref om hwad som är att iakttaga vid uppgörandet af professorsförslag, Stockholm d. 23 december 1747.

Wy Friedrich med Guds nåde etc., tilbiude den Durchlaughtigste Furste Wår kiärwänligste Frände Herr Adolph Friedrich etc. Wår kiärwänlige hälsning samt hwad mera kiärt och godt Wij förmå med Gud Allsmächtig tilförende.

Durchlaughtigste Furste, kiärwänligste Frände. Emedan Riksens Ständer wid nyligen öfwerståndna Riksdag i underdånighet berättat sig af flera collegiers samt consistoriers protocoller hafwa förmärkt, thet wid förslagers uprättande til lediga tienster åtskilliga skiäl, som icke warit lag lykmätige, blifwit emot the sökande anförde; och Wy förthenskull, til hämmande at sådant ey vidare må skie, finne nödigt, at hädan efter noga bör i akt tagas, thet wid slika tilfällen til the sökandes fördel eller förfång ey nagot skiäl må anföras, som icke grundar sig på regeringsformens 40 § och flera Kongl. förordningar; jemwäl at alla the, som förslag författa, tydeligen yttra sig om hwar och en sökandes förtienster samt thesse med hwarandra jämföra, och theras

meningar theröfwer uti protocollerna uttryckeligen utsätta, på thet så wäl Wy som Riksens Ständer måtte thesto lättare kunna warda underrättade om någon sökande blifwit præjudicerad, samt huruwida alla embetsmän uti thylika mål lag och Kongl. förordningar efterlefwat. Fördenskull är härmed til Eders Kongl. Höghet Wår wänliga anmodan thet behagade Eders Kongl. Höghet alfwarligen antyda wederbörande at ställa sig sådant til underdånig och behörig efterrättelse. I öfrigit förblifwe Wy Eders Kongl. Höghet til all frändwänlig wälwillighets betygande wälbenägne. Stockholm i Rådcam-maren d. 23 Decemb. 1747.

Eders Kongl. Höghets kiärwänlige Frende
Friedrich.

Gust. Boneauschiöldh.

(Original i Riksarkivet.)

149.

Konsistoriet till Kanslern om behofvet af löneförhöjning
(jämte några bilagor). Upsala (i februari) 1748.

Durchleuchtigste Allernådigste Arffurste!

Ibland de oskattbara förmåner, som academien i Upala wunnit, igenom det Eders Kongl. Höghet nådigast behagat åtaga sig öfwerinseendet öfwer bemälte academie, är ock den, at samtelige des ledamöter få uti Eders Kongl. Höghets dyra person uplifwa den underdåniga wördnad de hysa för Eders Kongl. Höghets glorwyrdigste förfäder, hwilka låtit denna Kongl. academie spörja sådana prof af Kongl. frikostighet, at få academier i Europa kunna där- emot jämföras. Ty utom de präktiga inrättningar til studiers upkomst, som antingen de framfarne glorwyrdigste konungar af Gustavianske ätten i sin tid gjort, eller ock igenom fondens tillräcklighet sedermera tid efter annan blifwit gjorde til academiens lustre, finnas äfwen utaf Deras högstsal. Majj:ters åtskillige om denna academie utfärdade bref och stater deras nådiga tanke och upsåt hafwa warit at så inrätta professorernes löner och underhåll, at de icke allenast skulle hafwa sin nödtorftiga bärgning, utan ock at de igenom en til- räckelig utkomst skulle upmuntras at förblifwa wid et så mödosamt wärk, som upfostringen är, samt icke nödgas at i brist däraf söka sig därifrån til andre beställningar.

I sådan nådig afsikt finnes konung Carl IX, såsom då warande hertig af Södermanland, hafwa åhr 1593 d. 1 Aug. uppå konung Sigismundi wägnar

beslutit om de då wid Upsala warande 7 professorer, at de skulle niuta tionde af de omkring Upsala närmast belägne socknar til löhn; hwilket äfwen konung Gustav Adolph åhr 1613 i nåder stadgat angående de 8 då befintelige professorer: så at, så mycket man af desse socknars nu warande mantal kan döma om professorernes då warande lön, måste den hafwa stigit öfwer 500 tunnor spannmål åhrligen. Men när högstbemälte konung åhr 1621 d. 7 Julii inrättade academien på en annan fot samt förökade professorum antal til 17, då blef dem et wist underhåll i penningar och præbender tilslagit, hwilka underhåll woro olika för professorerne och bestego sig til 600, 400 och 350 svenska daler utom præbende. Och som hwar svensk daler då innehölt 4 mark ortig, så kan ock denna lönen emot nu warande tider räknas til så många rd:r specie.

Uppå denna fot stod professorum löner merendels de följande tider, oakadt at et eller annat klagomål förekom i anledning af de mångfaldige oredor, som de tider yppades af olikheten emellan silfwer- och kopparmyntet. Icke desto mindre, och alt som myntet förändrade sig, blefwo ock academiens löner förändrade, såsom anno 1648 och 1655, då lönerne för professorer blefwo satte på 700 daler silfwermynt. Desse daler silfwermynt woro den tiden icke af lika beskaffenhet som nu: ty den tiden woro de myntsorter, som nu kallas Caroliner, nämde med öre, mark och daler silfwermynt, och följakteligen, som Carolinen i början war slagen til en half daler eller 2 mark silfwermynt, hwilken stämpel han än i dag behåller, så besteg sig lönen den tiden, i jämförelse emot Carolinens valvation denna tiden, til 1400 Caroliner eller $1093\frac{2}{3}$ daler s:mt, utom det nu wanliga Lage; hwilken summa swarade emot 485 t:r spannemål à 9 mark silf:mt tunnan, som spannemålen då gälde. Och lära desse 700 d:r Caroliner då blifwit ansedde såsom et equivalent emot den spannmål professorer förut niutit af kyrkotionden, den tid de åtnöto den såsom löhn.

Tidernes omskiften och regeringssättets förändring uti de twänne högst sal. konungars Carl XI. och XII:tes tid, med flere omständigheter, hwilka torde falla Eders Kongl. Höghet för långt at höra för sig upräknas, hafwa sedermera warit wällande, at Upsala academie stat åhr 1699 blef på en annan fot inrättad, och professorernes löhn faststald äfwen til 700 daler silf:mt i penningar: men desse daler silfwermynt woro icke då af samma beskaffenhet som de ofwanförmälte daler, hwilka räknades i Caroliner, utan woro et idéelt mynt, som exprimeras igenom 3 daler kopparmynt.

Denna förändring, ehuru den förorsakade nog minskning uti professorernes löner, i så måtto at i stället deras löhn förut warit räknad i Caroliner eller spannemål, stigande til 485 t:r som ofwanföre i underdånighet sagt är, den sedermera blef förwandlad til et idéelt mynt, och följakteligen med det samma måste undergå lika omskiften; så war den docklikwäl, efter den tidens myntfot samt pris på ätelige och förnötelige waror, tämmeligen tillräckelig. Ty som det gångbara priset på spannemål, hwilken til större delen reglerar alle de öfrige warors pris, war den tiden 9 mark silfwermynt eller däromkring, hwar-

til den ock ännu i dag uti Kronans jordeböcker uptages, så kunde ock för desse 700 daler silf:mt den tiden köpas 311 tunnor spannemål, och således war, på annat sätt at säga, professorernes lön den tiden wärd 311 tunnor spannemål.

Om denna förändring hade stannat härwid, så hade academie statens wilkor ändå blifwit drägelige: men sedan det långwariga kriget inföll uti högstsalig konung Carl XII:tes tid och wahrorna därigenom samt flere tilstötande orsaker upröst sig i pris, såsom ock myntet blef 50 procent förhögt, då började det strax at wisa sig, hwad skilnad det är emellan lön, som är grundad på dalertahl och den som åtniutes i natura eller waror. Ty i stället at då myntet war oförhögt löhnen af 700 d:r silfwermynt blef betald med silfwer eller kopparpenningar til en wiss qvantitet efter den då brukelige myntfot, kunde sedan desse 700 daler silf:mt betalas med $\frac{1}{3}$ mindre silfwer eller kopparmynt, så at desse 700 daler silf:mt blefwo sedermera efter sin inwärtas halt icke mera wärde än $466 \frac{2}{3}$ daler silf:mt. Warorne däremot upreste sig uti pris och gjorde denna sålunda förminskade penningelönen i proportion otillräckeligare.

Detta tilstånd stod icke at ändra under förbemälte regering, då krigs- oroligheter icke lämnade Hans högstsal. Maij:t nogot rådum at tänka häruppå. Men sedan riket åter försattes i fred medelst Hans Kongl. Maij:ts wår nu regerande allernådigste Konungs lyckeliga anträde på swenska thronen, gafs det academien tilfälle at få i underdånighet föredraga denna sin höga nödtorft, samt huru det betalningssätt af löhnen, som åhr 1699 blifwit wedertagit, efter handen hade så förswagat academie staten, at icke annat än fattigdom och uselhet stod at förwänta. Hwilket ock genom Hans Kongl. Maij:ts nåd samt Riksens höglofl. Ständers biträde wid riksdagen 1731 hade den önskade wärkan at Hans Kongl. Maij:t medelst des nådiga bref af d. 17 Maji 1731 i nåder förklarade, at som riksens ordinarie stats inkomster därigenom als intet afgår, så kunde professorerne, räntmästaren och bibliothecarien niuta hwardera 50 tunnor spannemål, samt secreteraren, adjuncti, vice bibliothecarien och bokhållaren 45 tunnor åhrligen, i afräkning på deras löhner efter kronowärdering.

Detta är, allernådigste Arffurste, sanfärdiga förloppet af de förändringar, hwilka academiens betiänte uti sin stat och aflöning ifrån des första inrättning kiänt, och hwilka igenom de tilstötte swåra tider blifwit nu för tiden odrägeligare än nogonsin förut. De äro ock de wärkelige orsaker, som nu för tiden i högre grad än nogon tid tilföreene twungit academiens löhntagare at på sine löner anticipera de summor, för hwilka de uti academiens räntkammare stå i skuld. Wore det hopp ännu för oss öfrigit, att igenom bättre tider kunna bespara nogon del af de dagelige och nödtorftige utgifter til mat och kläder, så kunde wi smickra oss därmed, att desse anticipationer kunde med tiden förminskas och wår skuld änteligen qwittas. Men, så mycket wi kunna förut-

se af det tilkommande, tyckes detta hopp wilja aldeles förswinna och ökar därigenom hos oss den grämelse wi redan måste widkännas, at under vårt arbete, hwilket dock för des beswärlighet är så nådigt ansedt, at när afseende skal hafwas på meriter et åhr anses såsom 2 åhrs merite i andre tjänster, sucka och qwida; och det som för oss är mäst tryckande, at i vår lifstid förutse, huru våra hustrur och barn, efter vårt fränfalle, icke allenast måste stanna uti en beklagelig fattigdom, utan ock twingas executive, medelst deras ägendomars försäljande, til academiens räntkammare återbetala de icke för winning utan af högsta nöd anticiperade medel: ty huru långt wilja några få tunnor spannemål, som är en änkas underhåll, förslå til des egen och barns nödtorft?

Det böra wi wäl icke neka, at ju tilståndet för en eller annan ibland oss kan wara mindre tryckande: dels däraf, at någre antingen igenom arf och egen förmögenhet, eller ock igenom andre tillfälligheter, sitta i det tillstånd, at de kunna hafwa sin utkomst och räkna sig i det fallet lika lycklige med andre kronans löhntagare, som i publici tjänst ärsätta af egit hwad i lönen brister: dels ock däraf, at någre ibland oss, hwilka likwäl icke utgöra flere än de fyra theologiæ professores, niuta utom sin löhn inkomsterne af et pastorat, hwilket docklikwäl, oaktadt at det kan i nogon måtto förbättra deras inkomst, fördublar deras arbete och kan med fog icke kallas nogon lön för sielfwa professionen. Men om Eders Kongl. Höghet i nåder tilstädjer oss i underdånighet at ytterligare få göra denna sak tydelig, så tro wi i diupaste underdånighet det lättast ske, då wi i underdånighet upgifwe våra inkomster och utgifter.

En professors löhn på stat och med gratial har i desse senare åhr, då spannemålen likwäl warit i nog högt pris, efter et tagit medium af 5 åhr stigit til 1000 daler s:mt om åhret, sedan kronowärderingen af gratialet blifwit academiens räntkammare godtgiord. Utom dess, och på det man ingenting må förbigå, niuta professores et præbende hemman, hwaraf de efter et tagit medium kunna åhrligen göra sig gagn til wid pass 100 daler silf:mt, så at hela deras löhn blifwer då 1100 daler silf:mt. När nu, efter et tagit medium af 5 åhr, häraf drages krono-utskylder 150 daler silf:mt, hushyra äfwen ungefärligen 150 daler silf:mt, förutan andre smärre utgifter, som i underdånighet gås förbi, blifwer återstoden 800 daler silf:mt, hwaraf professores skola försörja sig och sin famille. Med denna summa kunna wäl de ogifte professorer görigen hafwa sin utkomst, fastän deras bibliotheker icke just få åhrligen så ansenligen utwidgas: men at de gifte professores, som sitta med många barn och stort hushåll, skulle kunna försörja sig med 800 daler silf:mt til kläder och föda, som är nogot mera än 2 daler silf:mt om dagen, sådant synes ögonskenligen ogörligit, och bewisar tillika den stora nöd som twungit dem at uppå sine löner anticipera. Den omedelbara wärkan har det åtminstone utom många flere, at man icke är i stånd til at föröka sit bibliothèque, hwilket likwäl, näst födan, är det förnämsta som en professor bör wara angelägen om.

De obeständiga inkomster wilja wi i underdånighet icke heller förtiga. De höra antingen hela professors staten i allmänhet till, såsom rectorater, eller ock wissa faculteter, såsom decanater, promotioner, disputationer, collegier. De förstnämde äro, förutom det at de regulariteter icke återkomma förän hwart nionde åhr, och nu sedan professors staten blifwit med twänne ledamöter förökad, hwart tionde, utom sit stora beswär til sina inkomster så owisse, at, så framt icke academiske constitutionerne i nåder påbudt denna inrättning, skulle man draga betänkande wid at åtaga sig et så answarigt och med föga inkomster förbundet ämbete.

Hwad decanater angår, så är den philosophiska faculteten den endaste, som däraf kan hafwa nogon inkomst igenom de ankommande ynglingars inskrifwande. Men förutan det at denna syssla tilkommer facultetens ledamöter allenast hwart fämte åhr, och de studerandes antal, dels igenom tidernes dyrhet, dels ock igenom deras hugfällande til andre näringsmedel, småningom aftager, så lämnar den ock föga inkomst emot hwad den tör hända i förra tider giort.

Private collegier hafwa i desse senare tider, då landets förmögenhet minskats och dyrheten tiltagit, så kommit af sig, at, så framt wi icke, til följe af vår underdånige ämbetes plikt och at tilfälle för ungdomen icke må tryta at däraf profitera, hölle sådana collegia, utan hällre satte dem på samma fot som exercitie mästare, skulle wi i den senare händelsen däraf hämta större båtad, så wida et privat collegium, som hålles 12 à 16 wickor, af de studerande, undantagande adelen, icke betalas med mera än 9 daler kp:mt.

Examina, disputationer och promotioner skulle synas wara de endaste, som kunde understödja de obeständige inkomster, dem philosophiska faculteten kan niuta: ty uti de öfre faculteterne äro desse öfningar mera sällsynte, undantagande i facultate medica. Men sedan promovendum antal af Hans Kongl. Maj:t allernådigst blifwit faststält til 50 hwart tredje åhr, så kan beloppet af sådane inkomster, då de emellan så många professorer äro fördelade, icke utgöra nogon sådan summa, hwaraf de skulle kunna säga sine inkomster ansenligen blifwa förökade: äfwen som wi ock med trygghet kunna i underdånighet försäkra, at många betalningar både för collegier och præsudier blifwa dels eftergifne, då wi finna de studerandes fattige wilkor sådant förtiäna, dels ock af de studerande lämnas aldeles obetalte.

Allernådigste Arffurste! academien i Upsala tyckes nu, sedan Eder Kongl. Höghet täkts i nåder åtaga sig academiens omwårdnad, se i detta mål en så klar dag för sig uprinna, som aldeles gör henne hopp om lika lycka och ynnest, den hon under hennes första instiktare glädt sig af. Hon ökar detta sit underdåniga hopp därigenom, då hon märker, at Eder Kongl. Höghet äfwen täckes i nåder genom bref af d. 9 December förledit åhr befalla Consistorium Academicum at inkomma med behörigt förslag öfwer academiens inkomster och utgifter: hon anser detta såsom et förebud, at då Eders Kongl. Höghet

warder tilseendes, huru Eders Kongl. Höghets höga förfäders donationer blifwit anwände, hwad nytta de giort wid upfostringswärket, hwad besparingar däraf blifwit giorde, och sådant mera, torde Eders Kongl. Höghet i nåder finnas benägen at äfwen bidraga nogot til deras upmuntring som därwid tiäna. Och i den underdåniga tilförsikt hafwa wi äfwen nu låtit författa hosgående utdrag öfwer academiens inkomster och utgifter, hwaraf Eders Kongl. Höghet täckes i nåder intaga, at utom et Lähne banco capital med flere utlähnte medel til 97960 daler 22 öre silf:mt, befinnes jämwäl en besparing åhrligen göras til ungefärligen 3000 tunnor spannemål, eller däromkring, hwaraf en del blifwit hitintils använd til de nödige inrättningar och bygnader som academien sig företagit, och hwilka nu efter någre få år blifwa fulländade, men det öfriga uti academiens räntkammare förwarat.

Academien anser det för en ibland sina yppersta underdåniga skyldigheter, at låta sådane stora monarchers donationer göras odödelige äfwen igenom kostsamme inrättningar och präktige bygnader, som wid donations tiden icke warit påtänkte, och räknar det för intet, at många af wåre antecessorer och äfwen wi i flere år hafwa måst sakna den utkomst, hwarmed desse nyare inrättningar kommit i stånd. Ty så mycket wi utur handlingarne kunnat ärfara, så har ändamålet med de första donationerna icke syftat på någre besparingar, utan endast gått ut därpå, at professores skulle niuta alla räntorne til sin aflöning. Men sedan nu mera det mästa kommit i behörigt stånd, och academien dels igenom lönernes ändrande emot sin första inrättning, dels ock igenom god hushållning, wunnit den förmögenhet, at nogon ytterligare förbättring uti statens knappa wilkor kan ske, så fördrista wi oss i diup underdånighet at hos Eders Kongl. Höghet, såsom närmaste descendent af den odödelige Gustavianiske famillen och tillika wår höga och nådiga canceller, anhålla om nogon förbättring på wåra wilkor.

Utom de skiäl af dyra tider och utblottat tilstånd, som ofwanföre i underdånighet blifwit anförde, styrkes wi uti detta wårt underdåniga upsåt af de stater, som för de öfrige svenska academier blifwit giorde. Professores i Lund åtniuta än i dag den förmån wi förlorat, nembligen at få sin lön i spannemål: de niuta 300 tunnor hwar och en. Wi anföra detta icke derföre at wi missunna dem deras förmån, eller at wi kunna se oss nu hafwa hopp at få lika mycket, utan allenast at wisa wårt tilstånd emot deras, där likwäl Upsala academie uti alle publique handlingar kallas den förnämsta af alla rikets academier, i anseende til des höga donatores, och dessutan denna ort är långt dyrare at lefwa på än Lund. Wi hafwa däremot måst hiälpa oss med en lön som swarar emot 100 t:r spanmål, hwartil wåra 1000 daler s:mts lön efter några åhrs wanliga pris kan walveras. At likwäl professorum löningar ifrån gammalt warit ärnade til 300 t:r spanmål, sådant tyckes kunna intagas icke allenast af de äldsta stater, och äfwen 1699 åhrs stat, hwilken, då han efter de tidens markgång til spannemål förwandlas, utgör 311 t:r spanmål, som ofwan-

före i underdånighet förmält är, utan ock af den profession, som framl. riksrådet Skytte inrättade. Ty som wälbem:te riksråd icke kan præsumeras hafwa welat inrätta sin profession med högre, utan til det högsta med lika stat som de Kongl. professionerne, så se wi än i dag, at professor Skyttianus, hwilken utom sine fria husrum niuter sin löhn i hemmans räntor, kan därutaf få öfwer 250 t:r spannemål, förutan penningräntan och dagswärken, hwilka wäl öfwerstiga de uti 300 talet felande tunnor, och altså mera än dubbelt emot de Kongl. professorer.

Gymnasierne i riket, ehuru de alltid blifwit ansedde för mindre än academierne, befinna sig docklikwäl i det målet lika, om icke de öfwerträffa Upsala academie, at lectores niuta på somlige ställen 150 på andre ställen 120, men aldrig under 100 t:r spannmål til löhn.

Oaktadt alt sådant understå wi oss docklikwäl icke i underdånighet at inför Eders Kongl. Höghet nu framkomma med nogot sådant förslag, som skulle sätta oss antingen i de förra wilkor, eller ock göra oss i lönen jämgoda med Lunds academie, wäl wetande, at fastän academiens cassa sådant torde framdeles medgifwa, det docklikwäl wid närwarande omständigheter icke kan ske: utan wår endaste förtröstan och underdåniga tilförsikt är, det tackes Eders Kongl. Höghet i nåder hafwa den nåd för oss ospard, at hos Hans Kongl. Maj:t så begå, det kunde professores, bibliothecarien och räntmästaren, utom den uti 1699 åhrs stat tilslagne penningelönen samt åhr 1731 ärhållne gratial af 50 tunnor, hugnas med ännu 50 t:r spannemål, på samma sätt som de förre: då wi, i fall en så hög Kongl. nåd oss wederfares wid den nu löpande löhnen och framgent, kunna i underdånighet glädia oss däröfwer, at konung Gustaf Adolphs wälsignelse under Eders Kongl. Höghets cancellariat åter drabbat uppå oss.

Wi tyckas uti detta wårt underdåniga hopp kunna smickra oss af et så mycket nådigare bifall, som fastän aldrig förut nogon jämförelse är giord emellan Kronans och academiens stat, eftersom denna senare har sin egen fond til aflöning, som med Kronans inkomster aldrig förblandas, det dock är oförnekeligit, at en del Kronans ringare betiänte, som, utom wackra sportler, sitta med indelt löhn, såsom landssecreterare, cammererare, kronofogdar, kunna igenom förwandling göra den långt indräktigare än professores, hwilka sistnämde dock wid första inrättningen af staten haft sin indelning mera än dubbel emot de förenämde: och hwad de Kronans betiänte angår som niuta penningelöhn, så ändock wi gärna widgå densamma wara nog knapp emot närwarande tids dyrhet, af samma skiäl som professorernes löhn blifwit otillräckelig, ehuru den wid början war god, nödgas wi docklikwäl fritt ut bekänna, at om wåre sysslor tilstadde oss samma rådrum, at utom wår löhn förtiäna nogot, hwartil likwäl Kronans betiänte till en del hafwa tilfälle, så kunde jämwäl wåra wilkor blifwa understödde, och wi således undwika, at til wårt räddande ifrån yttersta nöd gripa til denna utwäg, som för oss är och blifwer den endaste.

Och som samma nödtorft äfwen tränger academiens underbetiäning, hwilken wid samma tilfälle som professores förra gången fingo gratial i spannemål, så utbeder sig äfwen i diupaste underdånighet academien den Kongl. nåd, at denne nu i underdånighet begiärte förökning på gratialet må jämwäl sträcka sig til dem, i samma proportion som de då undfått.

Härwid påminna wi oss likaledes, hurusom academiens extra stat jämwäl aflönar cancellers secreteraren med 400 daler silf:mt åhrligen: och wi besinna därjämte, huru mycket de academiske sysslor, dem han bestrider, blifwit i senare tider förökade, oaktadt han måste på en dyr ort sig uppehålla: hwarföre wi likaledes til Eders Kongl. Höghets nådigste wälbehag i underdånighet hemställe, om icke cancellers secreteraren, som fastän han står på extra-stat, likwäl wid påkommande omilda händelser och då inkomsterne skulle blifwa otillräckelige, måste blifwa den aldrasista som kommer at afgå, kunde hugnas med et gratial af 25 à 30 tunnor spannemål, på samma sätt som den ordinarie staten.

Till den ordinarie exercitie-statens aflöning, som år 1699 blef fastställd til 3 personer, nembligen fransösk språkmästare, fäktmästare och dantsmästare, hwilka tilsammans niuta 900 daler silf:mt, äro wissa hemmansräntor anslagne, och exercitie-staten altid separerad ifrån academiens öfrige stat. Men som utaf desse hemmansräntor altid blifwit nogon besparing, så hafwer academien med samma besparing, efter Kongl. befallning, aflönt tyska språkmästaren, hwilken förut stått på Kronans allmänna stat och fått sin lön utur Kongl. Stats contoiret, samt en ritmästare, den senare med 250 och den förre med 300 daler silf:mt. Nu som wid desse förflutne åhrens höga spannemålspris denna besparing äfwen blifwit ökad, så skulle det likaledes lända dem til en förträffelig upmuntran, i fall Eders Kongl. Höghet skulle i nåder tackas befordra dem därtill, at de finge niuta till godo hela exercitie-räntan, samt i fall den med tiden skulle blifwa mindre, då i nåder förordna, at de uti denna tillökning måge brista mark om mark.

Wi framhärda med all underdånig diup wördnad til dödsstunden.

Allernådigste Arffurste!

Eders Kongl. Höghets underdånigste och troplichtigste tjenare

Anders Boberg.

Acad. h. t. Rector.

Olof Celsius. Matthias Asp. Eng. L. Halenius. Gabr. Mathesius.

L. Benzelstierna. Daniel Solander. And. Berch. Nils Rosén. Carl Linnaeus.

S. Klingenstierna. Petr. Ekerman. L. Hydrén. Märten Strömer.

Nils Wallerius. Olof O. Celsius. Johan Amnell.

(Original i Riksarkivet.)

Bilaga 2.

(Sannolikt en promemoria af kanslerssekreteraren för föredragning i rådet.)

Pro Memoria.

1:o) Åhr 1593 tillslogs professores wid academien i Upsala tijonden af wissa socknar, som då kunde bestiga sig til wid pass 500 tunnor spanmähl för hwar professor.

2:o) Åhr 1621 fingo professores penningelohn til 350, 400 och 600 riksdaler.

3:o) Åhr 1648 blef lönnen satt til 700 daler s:mt, som då woro lijka goda med 700 daler Caroliner, och göra efter nu warande valvation på myntet $1093\frac{2}{3}$ daler s:mt, utom laget, samt swara emot 485 tunnor spanmähl à 2 daler 8 öre s:mt tunnan.

4:o) Åhr 1699 faststältes lönen til 700 daler s:mt, hwilcka icke woro lijka med de 700 daler som åtniotos i drottning Christinæ tid; men swarade lijkwähl emot 311 tunnor spanmähl à 2 daler 8 öre s:mt tunnan, som spanmählen då giälde.

5:o) När myntet förhögdes, förlorade professores $\frac{1}{3}$ af desse 700 daler s:mt, whilka til sin inwärtas halt ej woro mer värde än $466\frac{2}{3}$ daler s:mt.

6:o) Åhr 1731 fingo professores Hans Maij:ts tilstånd, at i afräkning på sine löhner niuta 50 tunnor spanmähl in natura emot cronwärderingens afdragande.

7:o) Hela professors lönnen stiger åhrligen til 1000 dalers s:mt; när deraf drages contribution, hushyra, med mera, återstår icke mera än 800 daler s:mt ungefär til kläder och föda, som är något mer än 2 daler s:mt om dagen.

8:o) Academien äger 97960 daler 22 öre s:mt i länne banco capital och andra utlännte medel och derjemte en åhrlig besparing i spanmähl til ungefär 3000 tunnor, som blifwit hit intils använd til åtskillige inrättningar och byggnader, hwilka nu efter några åhr blifwa fulbordade.

9:o) Professores i Lund niuta 300 tunnor spanmähl in natura, deremot Upsala icke mer än ethundrade, i fall man reducerar penningelönnen à 1000 daler s:mt til spanmähl à 10 daler s:mt tunnan.

10:o) Lectores wid gymnasier få 150, 120, men sällan mindre än 100 tunnor, lijkwäl hafwa academierna alltid hollits i större värde.

11:o) Nu sökes för hwar professor 50 tunnor spanmähls tilökning, i afräkning på lönnen efter cronwärdie, som är 6 dal. 24 öre kop:mt tunnan. För secreteraren, bokhollaren och vice bibliothecarien 25 tunnor, för adjuncterne 20 tunnor, för exercitie staten hela räntan af exercitie hemmanen, och för cantzlers secreteraren 30 tunnor.

Härutinnan förmodas i underdånighet nådigt bijfall, emedan Kronan skiänkt academien dess revenuer med de wilkor, at Kronan aldrig will tilgripa dem, icke eller gifwa academien ersättning, i fall brist skulle blifwa, eij eller blifwer Kronans ordinaire stat härigenom rubbad.

Bilaga 3.

Förslag på Kongl. academiens Inkomster och Utgifter.

<i>Debet.</i>		Silfwermynt		
Jordeboks och mantals ränta		17707	29	7
Mantalspenningar		1511	4	—
Kyrckio Tjonden		3975	31	5
Skattlagde Torp		22	16	—
Tillökte Räntor		354	7	7
Enges rönningen		7	21	8
Wattholma Ström		20	—	—
Trägårds tomten i Upsala		6	21	8
Exercitii Godsén		1233	1	7
Köpe Godsén		82	6	4
Tryckeri Godsén		78	11	12
Behmers ränttor		84	18	11
Danmora grufwor		36	4	—
Upsala qwarn		2946	22	16
Pantåkern		78	15	21
Wederlag differencen		10	12	9
Humblegårdarne		45	24	—
Hushyran		62	—	—
Städslepenningar		145	30	2
Interesse medel af läne banquen		1024	11	23
Än af utlånte medel		2000	—	—
Gewinsten		25900	12	—
		Summa 57334 13 —		

Credit.

Wanlige afkortningar	5166	15	—
Personel staten efter Kongl. staten	23304	31	6
1731 åhrs Kongl. benådning efter 6 åhrs medium	8588	1	—
Bibliotequet, professorum enckor, tryckeriet och exercitii staten	1898	11	12
<i>Ups. Univ. Hist. Bih. III.</i>			25

Extraord: Stat	3607 16 —
Extraord: expenser och acad. byggningar efter staten	600 — —
Än synes kunna tillökas, utom förre benådningen, 1280 T:r uträknade efter 6 åhrs marckegångs medium, sedan cronoverderingen är afdragen, bestigande ungefärligen till . . .	7000 — —
Än för stipendiaterne	3000 — —
daler	53165: 11. 15 $\frac{5}{6}$
Behållningen blifwer således	4169 1 9
<hr/>	
Summa 57334 13 —	

150.

Konsistoriet till Kanslern med redogörelse för 1747 års bokslut, Upsala d. 8 febr. 1748.

Durchleuchtigste, Allernådigste Arffurste!

Till underdånigt följe af Eder Kongl. Höghets till Consistorium Academicum aflätne nådiga skrifwelse, under d. 9 nästwekne December, har Consistorium Academicum låtit uprätta behörigt förslag på Kongl. academiens rän-
tor och inkomster för 1746 och 1747 års stat och utgifter, hwilket till Eder Kongl. Höghet i lika underdånighet Consistorium Academicum härmedels öfversända
bort. Framhärde med underdånig zeles in till dödsstunden

Eder Kongl. Höghets

underdånigste och troplichtigste tienare

Anders Boberg.

Acad. h. t. Rector.

Olof Celsius.	Matthias Asp.	Eng. L. Halenius.	Gabriel Mathesius.
Daniel Solander.	And. Berch.	Nils Rosén	Carl Linnæus. S. Klingens- stierna.
Petr. Ekerman.	Laur. Hydrén.	Mårten Strömer.	
Nils Wallerius.	Olof O. Celsius.	Johan J. Amnell.	
		Carl Klingenberg.	

Upsala d. 8 Februari 1748.

(Original i Riksarkivet.)

Bilaga.

Underdånigt förslag på Kongl. Academiens i Upsala ränttor och
inkomster för år 1746 och 1747 års stat och utgifter.

Debet.

Spanmål tun. fj.		Silfwermynt daler
	Balancen af 1745 års räkning	88716 28 22
	Balancen af 1745 års exercitii räkning	413 11 13
	<i>1746 års inkomster:</i>	
	Upsala qwarn	6086 18 —
492 1/2	efter spanmålsräkningen à 9 mark	1107 4 12
	Gewinsten af den efter spanmålsräkningen försålde spannmål	1854 18 4
	Fogdarnes lefwereringar	16457 15 6
	Interesse af länebanquen	1024 11 23
	Hushyror	212 — —
	Humblegårdarne	45 24 —
	Pantåkern	14 11 —
	Tillökte påster	9 31 17
	Spanmålshandlares lefwereringar	40711 30 —
	Betalte lån	1666 21 8
	Facultas philosophica	161 — —
		69351:26
.	Interesse af privatorum lån, ifrån ok med 1739 till ok med 1746	9917 16 8
	<i>Exercitii Statens inkomster:</i>	
	Fogdarnes lefwerering d:r	749:19:13
	Spanmåls handlares dito	995:17 1745 4 13
492 1/2		<u>Summa 170144 23 —</u>

Credit.

Spanmål tun. fj.		Silfwermynt
	Upsala qwarns reparat: och utgifter 1746	2255 18 —
	<i>1747 års utgifter:</i>	
200	Professorum enckors gratiale à 9 mark	450 — —
292 1/2	Förwandlade ok under emotstående cronoverdering och ge- winst begrepne	— — —
	Ordinarie ok extraord. staternes aflöning	36918 21 16
	Professor h:r Kalm till dess Americaniske resa 2000:— —	
	Extraord: expenser	2084:16 —

Extraord: utgifter	3703:10:16		
Extraord.: processer	88:10:16		
Acad: Gustavian: reparation	4471:30: 8		
Nosocomium Academicum	4996:18: 8		
Acad: Byggningar	183:28:—		
Exercitii Huset	1447: 2:16		
Walraviske Huset	80:18:—		
Rommelska d:o	134:21: 8		
Nya wattusprutan	1010:—:—		
Odens eller Acad: Brunn	72:21: 8		
Örtegården	340: 8:16		
Observatorium Astronomicum	850:17:—		
Auctions Cammaren	1249: 2:16	22713	13 16
Utgifter af Interessesmedlen efter Cancell: till- städjelse och verification		10710	4 4
Exercitii Statens aflöning		1450	
Privatorum lån, hwarföre åhrligen i räkenskaperne kommer at göras redo till underdånigt föllje af Hans Kongl. Maij:ts allernådigste skrifwelse af d. 9 Aug. 1746		75166	21 8
Balancen till nästkommande förslag, bestående uti con- tante medel		20480	8—
		<u>Summa</u>	<u>170144 23—</u>

492¹/₂

Upsala Academiæ Contoir d. 4 Februari 1748.

Pehr Wetterblad.

151.

K. Maj:t bref om förbättring af lönerna, Stockholm d.
10 maj 1748.

Wi Friedrich med Guds nåde etc. tilbiude den durchlaughtigste Furste
Wår kärwänlige Frände, Herr Adolph Friedrich etc. Wår kiärwänlige hälsning
samt hwad mera kiärdt och godt Wi förmå med Gud Alsmächtig. Durchlauch-
tigste Furste, kiärwänligaste Frände. Wi hafwa förmärkt af Eder Kongl.
Höghets till Oss aflätne memorial dat. d. 9 Februarii sistförl:ne, hurusom sam-
telige professorerne wid Wår Academie i Upsala hos Eder Kongl. Höghet be-
wekeligen andragit the tryckande swärheter, som de igenom tidernas tillwuxne

dyrhet skola måst widkännas, och hwarigenom the blifwit försatte i sådant tillstånd, at de icke allenast icke kunna hafwa sin nödtorftiga utkomst, utan ock blifwit föranlåtne at fördiupa sig i gäld; förmenande derjemte, at som Wi år 1731 uppå then grund, at den i staten dem anslagne penninge lönen, hwilken i början warit tämmeligen tillräckelig, har sedermera genom myntets förhöjning samt den der uppå under förra långwariga kriget följande ansenliga stegring i priset på wahrenne fallit till nästan $\frac{1}{3}$ dels mindre värde än den till förene ägde, i nåder bewiljat professorerne, räntemästaren och bibliothecarien at niuta hwardera 50 tunnor, samt secreteraren, adjuncti, vice bibliothecarien och bokhållaren 45 tunnor årligen, i afräkning på deras löner efter cronowerdering; så synes förberörde skiäl thenna tiden wara fast mera giällande för them till erhållande af någon ytterligare benådning, då alla ätelige och förnötelige warors pris stigit till et långt högre värde; hwarföre deras underdåniga anhållan är at blifwa hugnade med ännu 50 tunnor spannemål, samt underbetieningen i samma proportion.

Till befordran af denna ansökning har Eder Kongl. Höghet ibland annat behagat förmåla det Academiens inkomster äro med then sorgfällighet blefne förwaltade, at icke allenast wackra och nyttiga inrättningar till studiers befordran blifwit i desse senare tider gjorde, utan ock nog ansenliga besparingar i Academiens ränte cammar förwarade, hwilka, då de med god hushålning handhafwas, kunna sätta Academien i det tillstånd, at staten kan göra sig underdånigt hopp om något sine wilkors förbättrande: och emedan Academiens inkomster således kunna medgifwa en sådan af professorerne sökt benådning, det jämwäl synes billigt, at de, som sittia wid et så mödosamt och answarigt embete som underwisningswärket är, måtte derwid hafwa sin nödtorftiga utkomst, ty har Eder Kongl. Höghet denna Academiæ statens i Upsala angelägenhet wårt godtfinnande i så måtto hemstelt, at icke allenast professorer, bibliothecarien och räntmästaren måtte wid den nu löpande lönen och framgent, så länge Academiens tillstånd sådant medgifwa kan och denna dyrhet påstår, få hugna sig deraf, at utom de förre niuta ännu femtio tunnor spannemål efter cronowerdering, i afräkning på deras löner, utan ock Academiens underbetiening, hwars nödtorft nu är lika twingande som professorernes, kunde jämwäl med den förmon benådas, at secreteraren, vice bibliothecarien och bokhållaren fingo hwardera en tillökning af tiugufem tunnor samt theologiae, juris, medicinæ och philosophiæ adjuncti af tiugu tunnor i afräkning på deras penningelön emot cronowerderingens afdragande; i lika måtto at exercitie staten, till hwars aflönande wisse och från Academiens öfrige stat afskilde räntor äro anslagne, kunde få tillgodo niuta hela exercitie räntan, och i fall den samma med tiden blefwe förminskad de då uti denna tillökning måge brista mark om mark: såsom och i öfrigit at cantzlers secreteraren kunde, i anseende thertill at han måste lefwa på en dyr ort samt des sysla i senare tider med dry-

gare arbete blifwit förökt, i nåder förunnas et gratial af trettio tunnor spannemål, emot det han till Academiens räntecammar ersätter cronowärderingen.

Alt thetta hafwe wi förthenskull uti behörigt öfwerwägende tagit, och som Wi låtit denna Eders Kongl. Höghets gjorde föreställning så mycket mera giälla hos Oss, som Wi med särdeles attention alltid befrämje det som kan lända Eder Kongl. Höghet till nöje, och derhos äfwen ej mindre än wåre glöf-wördige företrädare i nåder wele, at wåre trogne undersåtare af Academiæ staten i Upsala måge äga nödtorftig utkomst under de dem åliggande beswärlige syslor, när sådant kan skie utan at betunga Rikets ordinarie stats inkomster, eller Academiens egen stat derigenom kommer till korta; så wele Wi och hafwa samtykt, at wederbörande af bemelte Academiæ stat måge hädanefter niuta till godo den benådning som Eder Kongl. Höghet för dem i ofwanberörde måtto tillstyrkt; förmodande Wi det de lära låta en slik nåd lända sig till än vidare upmuntran at med all flit och drift fortsätta sine embetes giöromål, dem sielfwe till heder och den studerande ungdomen til sanskyldig uppbyggelse och nytta.

Wi förblifwe Eder Kongl. Höghet till all frändwänlig wälwillighets betygande wälbenägne. Stockholm i Rådcammaren d. 10 Maii 1748.

Eders Kongl. Höghets Kiärwänlige Frende
Friedrich.

Gust. v. Heland.

(Kopia i Konsistoriets arkiv.)

152.

Konsistoriets protokoll vid arffursten-kanslerns besök,
Upsala d. 18 maj 1748.

Anno 1748 d. 18 maji kläckan 10 förmiddagen uti hans Kongl. Höghets Sweriges rikes utkorade arffurstes, såsom thenna academiens nådigste cancellers, höga närwaro Consistorium Academicoum majus, närwarande

Rector professor Boberg samt professorerne Dr. Celsius, Asp, Halenius, Mathesius, Solander, Berch, Fick, Arch. Rosén, Arch. Linnæus, Klingenstierna, Bibl. Norrelius, Ekerman, Ihre, Hofint. Julin, Hydrén, Strömer, Wallerius, Amnell, Dahlman, Secr. Klingenberg.

Frånwarande professor Benzelstierna hindrad genom præsidium och professor Celsius siuk.

§. 1. Sedan hans Kongl. Höghet på academien nådigt afhört then af theologiæ professoren och domproben doctor Celsius i underdånighet hållne

oration öfwer hans Kongl. Höghets lyckeliga ankomst hit til Upsala, trädde hans Kongl. Höghet up i consistorio, hwarest sedan han Kongl. Höghet intagit sin stol såsom academiens höga canceller samt befalt consistoriales intaga sina wanliga säten, betygade rector sin och consistorii underdåniga wördnad och tacksamhet emot den kongliga nåd, som Consistorium Academicum therigenom tilflutit, at hans Kongl. Höghet i egen dyr person Consistorium Academicum med nådig närwaro bewärdigat.

Hwarpå hans Kongl. Höghet försäkrade academien om sin nådiga hägn och i nåder öfwerlemnade til upläsande hans Kongl. Maj:ts til hans Kongl. Höghet under d. 10 innewarande aflåtne skrifwelse, som förelästes och war af följande innehåll.¹ — — — — —

§. 2. Efter thetta upsteg rector och med consistoriales å sine och kongl. academie statens wägnar nedlade underdånig tacksäjelse för en så stor konglig nåd, som hans Kongl. Höghet genom nådigt hos hans Kongl. Maj:t utwärdadt bifall til förberörde tilökning undfående thenna academiens ledamöter påskina låtit, önskandes lika underdånigt at i alla måtto kunna så skicka sig, som theras underdåniga plickt af them fordrar och the sielfwe skola beflita sig om, tå the hoppas at alt framgent få wara inneslutne uti hans Kongl. Höghets nådigste hägn.

Hans Kongl. Höghet förklarade nådigt nöje och wälbehag öfwer then förmon, som genom omförmälte tilökning på lönerne professorerne och the flere under then akademiske staten lydande personer wederfarits, samt öfwerlemnade et pro memoria af följande innehåll:

1:o Som framledne herr riksrådet præsidenten och academie cancelleren grefwe Carl Gyllenborg förordnat, at repetitioner och examina publica borde hållas af professorerne, altså frågas, om sådant nu altid i akt tages och på hwad sätt thet sker, emedan af de inkomne diarierne icke finnes at alla professorer dertil tagit några af de ordinarie lections dagarne. Bemälte herr riksråds förordnande itereras, och at professorerne inkomma med utlåtande om det bästa sättet dertil, antingen alla böra göra det på lika sätt, eller om det bör wara åtskilligt efter åtskilliga professioners beskaffenhet.

2:o Om icke någon wiss tid kunde utsättas, på hwilken hwar professor bör gå igenom en cursum af de til des profession hörande discipliner, hwilket som det ej lærer kunna låta sig göra lika med alla, altså utlåta professorer sig särskildt hwar om sin profession.

Sedan föregående pro memoria war upläst, gjorde til hans Kongl. Höghet rector underdånig förfrågan, om Consistorium nu strax theröfwer i underdånighet sig utlåta borde, men hans Kongl. Höghet lät i nåder förstå, at Consistorii Academici utlåtande framdeles skrifteligen inlemnas kunde.

§. 3. Öfwerlemnade til hans Kongl. Höghet rector i underdånighet et pro memoria som följer:

¹ Tryckt här frammanför.

1:o Angående adjunctorum ständiga sittande uti Consistorio minori.

2:o Angående nations lagarnes öfwerseende [och] til likformighet med the akademiske och allmänna lagarne bringande samt med hans Kongl. Höghets nådigste bifall bestyrkte.

3:o Angående medel til förekommande af studiosorum bortresande til andre academier at ther antaga gradum magisterii, hwarigenom hans Kongl. Maj:ts nådiga förordning om magistrorum antal ej winner sitt ändamål.

4:o Angående magistrorum docentium antagande för hwar profession.

5:o At oeconomiae examen måtte combineras med philosophicum.

6:o At execution wid academiens jurisdiction måtte blifwa fri ifrån landshöfdinge ämbetets intrång.

7:o At straffet wid watn och bröd för the studerande, som förse sig emot kongl. brefwet af 1690, kunde wid wissa omständigheter förwandlas i penningböter.

8:o At hans Kongl. Höghet täcktes utwärka hans Kongl. Maj:ts promotorial til domstolar och collegier til academiens processers skyndesamma afhielpande.

9:o Angående stat för nosocomium.

Sedan hans Kongl. Höghet föregående pro memoria nådigt emottagit, anhölt rector lika underdånigt om nådigt tilstånd at framdeles få inkomma med underdånig deduction öfwer hwarje i förberörde pro memoria anförde mål, som i nåder bewiljades.

(Efter konsistoriets originalprotokoll.)

153.

K. Maj:ts bref om specimen för sökt professur, Stockholm d. 18 nov. 1749.

Utdrag ur protocollet hållit i Rådcammaren den 18 Nov. 1748.

S: D: lät Kongl. Maj:t sig i nåder föredraga hwad Hans Kongl. Höghet genom swar af d. 13 September sistl. haft at andraga, beträffande huruwida, enär någon hädanefter söker en profession, densamma då innan förslaget i Consistorio uprättas, må wara förbunden at wid Akademien afgifwa något specimen i den professionen, hwartill han söker blifwa befordrad. Och som Kongl.

May:t wid öfwerwägandet här af i nåder fant godt at fastställa, det den som tillförene aflagt något specimen sine præside uti den wettenskapen, hwarutin-
nan professionen sökes, må slippa at ånyo aflägga sådant prof, men at andre,
som icke på förenämde sätt aflagt något specimen uti den till den lediga pro-
fessionen hörande wetenskapen, böra innan förslaget uprättas sådant præstera,
Altså befalltes det Hans Kongl. Höghet genom utdrag ur protocollet här af be-
hörig del lemnas skulle. Ut supra.

På nådig befallning

Joh. v. Heland.

(Original i Konsistoriets arkiv.)

154.

Protokoll i Rådet om latinets användning i disputationer, Stockholm d. 6 dec. 1748.

Tisdags föremiddag den 6 December 1748. Närwarande

Deras Excellencier Herrar Riksens Råd

Baron Ehrenpreus

Baron Cedercreutz

Baron Stiernstedt

Baron Wrede

Baron von Seth.

Först justerades protocollerne af d. Under detsamma inkommo deras
Excellencier Herrar Riksens Råd, gref Tessin och gref Ekeblad från andra
Rådsrummet, item Hans Excellence herr Rådet baron Taube.

Den öfwer academiske constitutionerne och scholæwärccket förordnade
commissionens underdåniga föreställning af d. 12 Nov. sistl., om icke i anse-
ende till derhos anförde skiäl och omständigheter samt till vidare förkofring
i följande wettenskaper Kongl. May:t i nåder skulle täckas låta des nådiga
befallning afgå till herrar academie cancellererne, det de wid academierne fo-
ga den anstalt at äfwen som i hushåldswettenskapen redan tillåtit är, alla snil-
leprof som utgifwas i natural historien, swänska topographien, historien och
antiquiteterne, jämwäl ock i physiquen och mathematiquen, enär ämnet är
tagit af här i Sweriget yppade phenomena eller elljest angår swänska producter
och inrättningar, måge författas och tryckas på swänska språket, och på det
ei klagas måtte, at ungdomen härigenom kommer at sakna tillräckelig öfning

i latinska språket, kunde det lämnas till authorernes egen wahlfrihet, af hwilketdera tungomålet de under disputationens acten willja sig betiena.

Hans Excellence herr Riksrådet baron Ehrenpreus yttrade sig högeligen fruckta, at ifall detta wunne bifall det latinska språket då torde wid academierne blifwa alt för mycket negligerat. Och som sådant wärkeligen woro för riket skada, i anseende dertill at de som uti förberörde materier wid academierne disputerar merendels äro sådant folck, som sedan uti Kongl. cancelliet och collegierne böra employeras, det jämwäl bekant är, at wåre hittills på latin skrefne disputationer i förberörde wettenskaper wärkeligen förskaffar nationen heder och anseende hos utlänningen, hwilcket icke kan förmodas, enär de allenast på swänska, såsom ett för utlänningen främmande språk, utgifwas; altså hölt Hans Excellence för sin del före, at sielfwa disputationerne i förenämde wettenskaper wäl först borde skrifwas och wid academierne förswaras på latinska språket, men at det derjemte bör åligga hwar respondent samma sin disputation sedan på swänska språket at öfversättja, då i fall han antingen sielf ei mägtar förlägga densamma, eller ock icke kan få någon förläggare dertill, han då bör lämna versionen till Consistorio Academico, som altid kan äga bättre tillfälle at få förläggare därtill, så at densamma till publici tjenst och nytta kan genom trycket blifwa allmänt kunnig.

Hwilcket de öfrige deras Excellencier jämwäl till alla delar biföllo. Icke desto mindre funno deras Excellencier dock godt at äfwen häröfwer inhämta de på större rådsrummet warande herrar Riksens Råds tanckar, till hwilken ända ock Hans Excellence herr Riksrådet baron Ehrenpreus begaf sig dit öfwer och återkom kort derefter med berättelse, det Hans Kongl. Höghet med deras Excellencier därstädes äfwen warit härutinnan af lika tanckar med deras Excellencier på denna divisionen.

I anledning hwaraf bref till Academiae cancellererne och följande utdrag ur protocollet till Hans Kongl. Höghet afgår.

Utdrag etc.

Som Kongl. Maj:t wid öfwerwägande af den öfwer academiae och schoolwärken förordnade commissionens underdåniga föreställning angående nyttan deraf, at de lärdomsprof, hwilcka wid academierne i riket utgifwas uti natural historien, swänska topographien, historien och antiquiteterne, jämwäl i physiquen och mathematiquen, enär ämnet är tagit af här i Sverige yppade phenomener eller elljest angår swänska producter, måtte utkomma på swänska språket, hwarigenom desse wettenskaper än vidare förkofring kunde tillskyndas, i nåder godt funnit at förordna, det sedan disputationerne i förenämde wettenskaper först blifwit skrefne och förswarade på latinska språket, det derhos bör åligga hwar respondent samma sin disputation sedermera at öfversättja på swänska, då i fall han antingen sielf ei mägtar förlägga des tryckande, eller

ock icke kan få någon förläggare dertill, versionen bör lämnas till Consistorium Academicum, som har at draga all mögelig försorg om förläggares anskaffande, så at arbetet kan genom trycket blifwa publico allmänt nyttigt; altså befaltes det Kongl. Maj:ts ofwannämde förordnande Hans Kongl. Höghet härmedelst communiceras skulle, som om des wärckställighet wid Upsala academie lærer täckas föranstalta. Ut supra.

På nådigste befallning
Joh. von Heland.

Just. d. 13 d:o

(Efter rådsprotokollet.)

155.

Konsistoriet till Kanslern, med förslag om en förändrad sammansättning af Consistorium Minus, Upsala d. 7 januari 1749.

Durchleuchtigste Allernådigste Arffurste.

Eder Kongl. Höghets nådigste ömhet och nit för Upsala academies tilltagande och förkofring gör, at Consistorium Academicum fördristar sig i djupaste underdånighet at föredraga, huru det skulle önska, at någon fördelaktig ändring wid inrättningen af Consistorio Minori träffas kunde. När Kongl. constitutionerne år 1655 utfärdades, woro, som handlingarne utwisa, då rättgångsmål, hwilka uti Consistorio Minori förefalla, så få, och processen så kort, at alla inkomne twister kunde beqwämligen afgjöras af dem som wid hwarje rectorats ombyte förändrade sine domare säten. Men sedermera har wid denna domstol händt, hwad nu uti alla rätter är wanligit, nemligen at processernes widlyftighet och mångfaldighet förorsakat, at alla twister icke kunna blifwa afslutne uti samma rectorat som de blifwit begynte: hwarutaf den olägenheten stundom sig yppat, at icke allenast det efterträdande Consistorium Minus för sin del saknar den uplysning i ransakning, som likwäl de förre ledamöter kunnat hafwa utaf en eller annan omständighet, som just icke i protocollet influtit, till förtigande at den ena domaren kan taga den ena methoden till ransakning, som den andre önskat för sin uplysning hafwa skedt på et annat sätt, eller at wissa afsagde praeliminaire utslag kunna ligga den senare domstolen i wägen, som icke torde hafwa warit den förra hinderlige: utan händer ock, at Consistorium Majus, som i wissa mål dömer i det hwaröfwer i Con-

sistorio Minori allenast ransakas, således intet blifwit domfört, i synnerhet som det ofta sker, för många sakers widlyftighets skull, äfwen i anseende till den knappa tid, som på desse ärenders afgjörande bestås, at en sak stundom kommer at dragas ut i flera rectorater, hwilken då den till afdömande uti Consistorio Majori blifwer hänskuten gör, at så många assessores uti Consistorio Majori, enligt 13 cap. 1 § rättegångs balken, måste hålla sig derifrån som öfwer ransakningen i Consistorio Minori tillförene suttit.

Igenom Hans Kungl. Maj:ts allernådigste skrifvelse under d. 1 April 1742 är wäl Consistorio Academicum tillstånd lemnat, at till bristens fyllande antaga af adjunctis så många som enligt lag fordras at göra Consistorium domfört: men i sådan händelse komma professorum gjöromål i consistorio Minori af adjunctis uti Majori at skärskådas, och de således at wara professorum öfwerdomare.

Till undwikande häraf, jämwäl at ärenderna i consistorio Minori desto förr måtte kunna afhielpas, har Consistorium Academicum den nåden i underdånighet at föreslå, det Prorector tillika med adjunctis facultatum kunde förordnas at ständigt bekläda domare sätet uti Consistorio Minori: då de syslor som der förekomma, snarare än förr skedt, kunde afgjöras, i anseende ther till at i det stället en dag i weckan tillförne allenast derpå blifwit använd, nu onsdagar och lögerdagar dertill torde kunna utsättas, i fall omständigheterna så fordrade. Adjuncti wunne genom en sådan inrättning den förmon, at då de en gång blefwe till professioner befordrade, de då intet woro främmande i en del domsaker, som uti Consistorio Majori esomoftast förekomma.

Wid Kongl. academien i Lund är detta redan infördt, hwarest än då de flästa adjuncti tiena utan lön, dock thetta oaktdt är dem likafullt blifwit pålagt at antaga sig sådane syslor, der åter adjuncti härstädes hafwa at hugna sig af en ständig lön, allenast till den ändan at de wid academien till ungdomens tjenst måtte uppehålla sig; hwilken då de betjena, för sitt arbete dessutom alltid hafwa at wänta särskilt wedergellning. Framhärde med diupaste underdånigt nit intill dödsstunden

Eder Kongl. Höghets

underdånigste och tropliktigste tjänare

And. Berch

Acad. Ups. h. t. Rect.

Matth. Asp. Eng. L. Halenius. Daniel Solander. Joh. Er. Fick.

Carl Linnaeus. And. Boberg. S. Klingenstierna. Petr. Ekerman.

Laur. Hydrén. Olof O. Celsius. Johan J. Amnell. Lars Dahlman.

Carl Klingenberg.

Upsala d. Januar 1749.

(Original i Riksarkivet, Uppfostringskommissionens handlingar, med åteckning: "Præs. d. 8 febr. 1749, Anmaldt i K. Uppfostringskommissionen d. 21 oct. 1749". Conceptet i Konsistoriets arkiv är dateradt d. 7 januari.)

156.

K. Maj:ts bref om examen till rättegångsverken, Stockholm d. 10 mars 1749.

Wi Friedrich med Guds nåde etc.

Giöre witterligit, at hos Oss är i underdånighet wordet anmält, huruledes en stor del af then wid Wäre academier studerande ungdomen, som wändt sin hog til lagfarenheten, ej skal med nödig flit och möda winlägga sig om at inhämta then thertil hörande wetenskap, utan, så snart the smakat thess första grundläror, lägga studierne å sido och taga afsked ifrån academien utan witnesbörd om theas skickelighet, hwarefter the söka tilträde i rätterne, blanda sig i sakdrifwande, och fika efter tienster. Och emedan af öfning och förfarenhet allena, ehuru then eljest hafwer sin stora nytta och värde, lagfarenheten ej nog grundeligen kan läras, så framt ej förut en god och tilräckelig kundskap therutinnan blifwit igenom studier inhämtad; och af sådane omogne ämnen, enär the komma at sköta wärkelige sysslor, swärligen annat kan wäntas än oredor och hwarjehanda olägenhet för them, hwilkas egendom och wälfärd warder anförtrodd i theas händer; Ty hafwe Wi, til förekommande theraf samt af öm omwårdnad om rättwisans sanskyldiga utdelande, hwaruppå Wäre trogne undersåtares wälfärd så högt beror, funnit Oss föranlätne at widtaga nödige mått, hwarigenom the af then studerande ungdomen, som tänka at framledes warda befordrade til sysslor, hwarwid kundskap fordras om lag och rätt, måge förpliktas at icke taga afsked ifrån academien utan erhållit wederbörligt witnesbörd, at the äga tilräckelig insigt i lagfarenheten, särdeles i the delar theraf, som förnämligast höra til thet ämne, hwaruti the sig föresatt at tiena thet almäna. Til hwilken ända Wi härmed i nåder welat förordna och befalla, thet ej någor skal tillåtas auscultera och advocera, eller antagas till notarius i the wärk, hwarest rättegångs-saker förekomma och drifwas, icke förordnas til fiscal, ej eller föreslås til auditeur, lands-secreterare och borgmästare, som et sådant witnesbörd ej kan uppte; äfwen som Wi ock härmed alfwarligen och wid hårdt answar förbiude wederbörande, at icke meddela et slikt witnesbörd någon, som icke förut antingen en gång åtminstone disputerat uti något til lagfarenheten hörande stycke, eller wid öpne dörrar och in för et öfwer frågor och swar noga hållit protocoll blifwit af juris och moralium professorerne uti lagfarenheten och thess grund-wetenskaper förhörd och sig therwid wäl och förswarligen förhållit. Och på thet Professorerne härigenom ej måge hindras i theas öfrige ämbetes sysslor, lemnas Consistorium Academicum frihet at utse en wiss tid å hwarje termin, på hwilken, när så nödigt är, slike förhör hållas måge. Thet alle, som wederbör, hafwa sig hörsammeligen at efterrätta. Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med

egen hand underskrifwit och med Wårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-cammaren then 10 Martii 1749.

Friedrich.

(L. S.)

(Efter det samtida trycket, som till öfverskrift har: Kongl. Maj:ts nådige Förordning, at the Studerande, som tänka söka sin befordran wid Rättegångs-wärken, böra wid afskedstagandet från Akademien warda försedde med behörigt witesbörd om theas skickelighet.)

157.

Konsistoriet till Kanslern om föreläsningskurser och examinering vid föreläsningarna, Upsala d. 11 mars 1749. (Med två bilagor.)

Durchleuchtigste Allernådigste Arffurste

Wid Eders Kongl. Höghets höga närwaro i Consistorio d. 18 Maji förledit år tåktes Eders Kongl. Höghet i nåder befalla Consistorium at inkomma med underdånigt utlåtande, så wäl om sättet till repetition och examina af professorum publique föreläsningar, som en cursus i hwarje discipline på någon wiss tid absolverande. Till underdånigt följe thär af har till Eders Kongl. Höghet Consistorium Academicum samtelige professorum till Consistorium ingifne yttrande uti förberörde mål här hos i underdånighet insända skolat. Framhärde med underdånigt nit in till dödsstunden

Eders Kongl. Höghets

underdånigste och tropktigste tjänare

And. Berch

Acad. Upsal. h. t. Rect.

Matthias Asp. Eng. Halenius. Gabriel Mathesius. L. Benzelstierna.
Joh. Er. Fick. Nils Rosén. Carl Linnæus. And. Boberg. S. Klingensstierna.
Petr. Ekerman. Joh. Ihre. Laur. Hydrén. Mårten Strömer.
Nils Wallerius. Johan J. Amnell.

Carl Klingenberg.

Upsala d. 11 Martii [1749.]

(Original i Riksarkivet, Uppfostringskommissionens handlingar med åteckning: "Præs. d. 5 april 1749.)

Bilaga 1.

**Utdrag af Consistorii Academici Majoris
protocoll, hållit uti Upsala d. 11 Martii 1749.**

S. D. Til underdånigt följe af Hans Kongl. Höghets nådiga befallning wid thes höga närwaro i Consistorio d. 18 Maji förledit år, at samtelige professorerne här wid academien inkomma med theras underdåniga yttrande, så wäl om sättet til the publique föreläsningarnes repetitioner och examina, som någon wiss tids utsättjande, på hwilken en cursus i hwarje discipline må kunna igenomgås, inlemnades samtelige faculteternes ledamöters underdåniga yttrande, som följer:

Extract af facultatis philosophicæ protocoll d. 25 Januarii 1749.

Professor Lars Dahlman: Til underdånigt följe af Hans Kongl. Höghets allernådigst inlemnade promemoria til Consistorium Academicum i Upsala har jag den nåden för politices och moralium professionen, som mig i nåder anförtrodd är, således i djupaste underdånighet at yttra mig:

1:o Til repetition af the publiques föreläsningarne har jag redan giort en början, och hoppas en gång i hwar månad på det sättet kunna anställa sådane offentelige förhör, at the förnämsta materier som föredragne blifwit. genom frågor och swar på nytt må kunna igenomgås, och jag således om mine auditorers framsteg blifwa underrättad.

2:o Som the stycken, hwilka til min profession höra, äro nog widsträckte, emedan den uti sig begriper så philosophiam practicam universalem, som ethicam, jus naturæ och gentium, jus publicum och politicam: altså kan jag under tre år thermed ej komma til slut; efter hwilken tids förlopp jag lefwer i den förhoppning, at åter kunna begynna en ny cursum theraf.

Professor Johan Amnell: Som Hans Kongl. Höghet, academiens huldaste canceller, i nåder befalt, at inkomma med underdånigt utlåtande angående någon wiss tid, på hwilken hwar professor bör gå igenom en cursum af de til des profession hörande stycken, har jag, hwad græcæ lingvæ profession beträffar, i all underdånighet bort mig således yttra.

1:o Den i Kongl. constitutionernes 19 cap. græcæ lingvæ professoren gifne ne instruction, som synes aldeles grundad i den studerande ungdomens behof och nytta, låter nog tydeligen förstå, först at thet språkets kunskap befrämjas mera igenom exempels framställande och flitig öfning under the bästa auctors föreläsande än widlöftiga reglor; sedan at til den ändan böra skiftewis förklaras sacri och profani auctores. Af de senare förekomma i synnerhet grækiske historici, oratorer och poëter, hwilka hwar på sitt wis äro nyttige och nödige, samt förtjäna at til skiftes och hwar om annan wid de academiske föreläsningar blifwa brukade.

2:o Nu innehåller ej allenast professorernes ed (const. 8 cap.), at the wid underwisandet skola undwika all onödig widlöftighet och med görlig flit lämpa sig efter åhörarens begrep, nytta och föresatte ändamål, utan förbjuda äfwen (const. 19 cap. 3 §.) at härwid bruka mycket kringswep eller med öfverflödiga commentarier förspilla tiden. I synnerhet anbefaller ock samma cap. 4 § samtelige professorerne, så wida görligit är, beflita sig derom, at the inom et års förlopp må sluta hwar sitt ämne, så framt ej thes widlöftigare auctor föreläses. Hwartil lägges uttryckeligen, at merendels alla philosophi kunna på et år fullända thet ämne, som the sig företagit.

Til at i underdånighet efterkomma hwad Kongl. constitutionerne härutinnan föreskrifwa, är min föresats at

1:o Med tilbörigit noga urskiljande til föreläsning antaga, först en af Nya Testamentets böker, sedan en god auctor profanus, och denne senare skiftewis antingen grækisk historicus eller orator; derefter igen någon biblisk bok, och så vidare i samma omgång. Dock

2:o At föreläsningen öfwer hwar och en grækisk scribent, så af thet ena som andra slaget, ej längre warar än til thet högsta et år; men så ofta auctoren är kortare, at thet sig göra låter, allenast en så kallad termin eller $\frac{1}{2}$ år. Således har jag efter thenna professions tilträde förklarad Theophrasti Moraliska characterer til slut på et helt års tid, men Judæ Epistel inom half månad, Lucæ Evangelium, som jag med thetta året begynner, lär ej förr än med året slutas.

3:o I fall ock efter et års förlopp af en widlöftigare auctor något ännu wore öfrigit, ärnar jag icke thes mindre tå lemna honom och företaga annat ämne, hälst som the åhörare, hwilka under thet årets föreläsningar warit tilstädes, lära då befinnas i stånd satte, at sielfwe hwar för sig med nytta igenomläsa thet som återstår.

4:o Grækiska poëter har jag, wid föreslagne auctors skifte och omgång, i the offentelige föreläsningar icke anført, af then orsak at the woro ganska få, som wille och med behörig nytta kunde afhöra en poët, hwars läsande bäst tjänar them, hwilka förut i prosæ orationis scriptoribus gjort några framsteg och äro redan hemma i språket. Dock ärnar jag til theras tjänst som äro så wida för sig komne tillika hålla enskilt föreläsning öfwer en grækisk poët, såsom jag intil thetta årets slut wil privatim fortfara med Homerus, af hwars Iliade jag redan 2:ne böker igenomgått. Imedlertid har jag mig föresatt med offentlig läsning öfwer Plutarchi lilla bok de Poëtis audiendis söka at skaffa den studerande ungdomen så wäl mera hog som förmåga at afhöra en sådan poët, den jag sedan i förenämde skifte och wissa omgång af auctorer tänker införa och publice föreläsa.

5:o Thet som gör the profane auctors, särdeles grækiska poëternes, läsning swår och mindre smakelig för ungdomen, är det at de förut ej äga nödig kunskap i den grækiska mythologien, äldsta historien och geographien. At hielpa sådant ämnar jag sammanskrifwa och af trycket utgifwa: Ett kårt

begrep af grækiska antiquiteter, jämförde med de romerska, i hwilken lilla bok thet mästa och förnämsta af bemälte stycken blifwer innefattadt, at then således kan tjäna ungdomen til nyttig hielpreda wid then grækiska literaturen.

När jag funne at vidare utläggning öfwer sådant compendium fordras och behöfwes, kunde jag skåftals dertil få använda någon tids offentliga eller enskildta föreläsningar.

6:o Kan jag ej undgå at beklaga, thet jag til ämnens wal til mina föreläsningar alt för mycket nödgas hafwa afseende på then egenskapen af en grækisk auctor, om han är parabilis och står för ungdomen til fångs. Här finnes knapt annan tilgång än til widlöftige och kåstsamme editioner, them ungdomen wid sådant tilfälle hwarken med wighet kan nyttja, eller förmår at inlösa: men på nätta och mindre dyra uplagor är i academiens boklåda lika stor brist, som i academiens tryckeri på grækiska bokstäfwer; och när the stilar eller litrer, som för någon tid sedan blifwit bestäldte och efterskrefne, en gång hinna fram, blifwer förlaget til hwart ark som på grækiska tryckes så drygt, at thet aldeles intet lærer ersättas igenom 30 til 40 exemplars åtgång under thet årets föreläsningstid, utan at stegra the samma til för högt och obilligt pris.

Icke thes mindre, fast jag ej ännu sedt någon utwäg at härwid blifwa skadeslös, fordrar sielfwa nödwändigheten, at åtskillige smärre auctorer (såsom til en början några wissa och walda Demosthenis orationer och Plutarchi tractater, samt Palæphatus de incredilibus etc.), dels innan thetta års slut, dels något längre fram, af trycket blifwa utgifne til the studerandes behof wid mina föreläsningar i det nästa och följande åren.

På Hans Kongl. Höghets wår hulda cancellers nådigsta frågan, om, när och huru repetitioner och examina förtiden hållas efter de offentliga föreläsningar, bör jag i underdånighet för min del swara:

1:o At jag sådan min skyldighet med görlig flit i akt tagit.

2:o At förflutne år förhör af mig blifwit anställdt på en ordinair föreläsningstima wid hwarje månads slut.

3:o At jag wid sådant tilfälle företagit et tilförene förklaradt capitel af den grækiska auctoren, och låtit mina åhörare hwar för sig göra besked för en vers, så hwad sielfwa meningen som hwad grækiska språkets crisin widkommer, hwarwid jag tillika igenom frågor tilfälligt wis utletat, hwad kunskap en hwar äger i de grækiska antiquiteter med mera, som under capitlets utläggning af mig warit förestäldt. Och som Hans Kongl. Höghet i nåder befalt at inkomma med underdånigt utlåtande om bästa sättet härwid, bör jag i all underdånighet för min profession mig yttra:

1:o At jag funnit den nysnämde hittils brukade förhörs methoden lättlast, beqwämast och nyttigast, dock så att jag

2:o i stället för en tima i hwar månad, som i anseende til mine åhörares mindre antal under en profani auctoris föreläsning någorlunda synts göra til fyllest, önskar nu mera, då wid en sacri scriptoris förklarande dubbelt flere sig

hädan efter torde infinna, (såsom jag wid förwekne årets slut redan förmärkte wid mina föreläsningar öfwer Judæ Epistel) at til förhör och repetition få använda 2:ne timar i månaden, hwilka til at närmare och nogare känna åhörarenas använda flit och giorda framsteg lära nödwändigt behöfwas: hwilken sak til Hans Kgl. Höghets nådigsta tillåtande och stadgande jag underdånigst hemställer.

3:o Til synnerlig upmuntran, så för den examinerande, som allermäst för åhörarena, skulle wisseligen det lända, om wid hwarje läsetermins slut, ej allenast wid lediga stipendiars utdelande, utan ock wid warande Kgl. stipendiats upflyttning ifrån den nedersta til den öfra och öfwersta classerne, ingen annan grund togos än af besynnerlig flit och märkelige framsteg, som wissa studerande fram för andra wisat wid förhören efter de offentelige föreläsningar i den ena eller andra profession, hwarigenom omsider med större lätthet torde winnas det, at i den ungdom, som njuter sådane stipendier, skulle finnas de tjänligaste och qwickaste ämnen uti hwarje wetenskap och lærdoms stycke; et ostadigt och alt för widsträckt studerande i mångahanda stycken, utan at fästa sig wid någon wiss hufwudsak, skulle afstadna och blifwa behörigt inskränkt; och delectus ingeniorum eller snillens wal til det allmännas hwarjehanda tjänst och behof i framtiden kunde igenom sådan inrättning til någon del ernås: hälst om en hwar af professorerne åtogo sig särskild och synnerlig upsikt öfwer the stipendiater, hwilka för sin flit och framsteg i de til des profession hörande studier til stipendiater blifwit befordrade. Hwilket professorerne med så mycket mera hugnad då lära göra, som hwar wetenskap för sig på sådant wis worde högre upbragt och våra stora konungars härliga stipendiars inrättning kunde således lättast och närmast ledas til det påsyftade, wissa och wigtiga ändamål. Til hwilket alt Kongl. constitutionerne gifwa desto mera anledning, som 20 cap. 1 § til de offentelige föreläsningarnes afhörande i synnerhet förbinda them, som antingen innehafwa eller begära något stipendium, 3 § innehåller, at stipendiater, som wid anställdt förhör befinnas hafwa warit försummelige åhörare, böra mista sitt stipendium eller en del deraf, och 5 § antyder samtelige professorerne at tilhålla then studerande ungdomen, som under deras wård lemnad är, til at tidigt och åtminstone wid 18 ålders året utwälja et wist genus vitæ, hwarpå des academiske studier böra syfta, på det således onödig kästnad och tidspillan måtte förekommas, med mera.

Professor Nils Wallerius. Til underdånigt följe af Hans Kongl. Höghets, Sweriges Rikes utkärade och hyllade arffurstes samt thenna Kongl. academiens huldaste cancellers, allernådigste befallning, at hwar professor bör utlåta sig särskilt 1:o om bästa sättet til the publiques lectionernes repeterande och examinerande, samt 2:o om icke någon wiss tid kunde utsättas, på hwilken en cursus borde genomgången blifwa af the til thes profession hörande discipliner, hafwer jag i anseende til then i nåder mig anbefaldte logices och metaphysices profession följande bort til underdånigaste swar lemna.

Hwad de publiques lectionernes repeterande och examinerande angår, hafwer jag härtils brukat then ordning, at så snart et capitel, eller om the äro något kårta, 2:ne äro til ända bragte, jag tå straxt the samma med mina åhörare repeterat; tyckandes jag thetta sättet för mig wara det tjänligaste.

Hwad åter sielfwa tiden beträffar, på hwilken jag menar the til min profession hörande discipliner kunna til ända bringas, understår jag mig följande i all underdånighet at andraga.

1:o Som en Kongl. academie är en högschola eller den sidsta lärostad i et rike, hwarifrån sedan rikets ungdom med den kunskap de der sig förwärfwat omedelbarligen til andeligit och werldsligit stånd befordrade blifwa, utan at någon vidare grund i wetenskaperne wid någon högre lärostad sig förskaffa, ty tyckes nödigt wara, at wid academien wetenskaperne så läras, at man ej stadnar in primis elementis, som wid gymnasierne och scholarne rätteligen ske plägar, och de ifrån gymnasierne och scholarne ankommande redan ther inhämtat, utan lemnar en grundelig och fullständig kunskap lämplig til de straxt nämde wigtiga ändamålen, dock at all onödig widlöftighet med flit undwikes, samt enligt nu warande wetenskapernes tilwäxt i görligaste mätto den i Kongl. academiska constitutionerne utsatte tiden i akt tages.

2:o Til den mig i nåder anbefaldte profession föres logica, metaphysica, psychologia et theologia naturalis. Logica, som af 2:ne nog widlöfti[ge] hufwuddelar, nemligen den theoretiska och practiska, nu för tiden består, menar jag kunna på et år afhandlas. Men metaphysica, hwarunder jag, förutan ontologien, jämwäl begriper cosmologien, sådan nemligen som den i metaphysiquen, utan physices och matheseos inblandande hielpekunskap, afhandlas kan, emedan den, metaphysica nemligen, inbegriper uti sig de allmänna grunder til alla sciencer, och thes utom hafwer en stor nytta och nödwändighet uti the högre faculteterne, särdeles uti theologien; ty tyckes med skäl til thenna grundwetenskapens fullständiga afhandlande upgå åtminstone 2 års föreläsningar, så framt man wil, som sig bör, jämte et scientifiskt föreställningssätt, wisa thenna wetenskapens tillämpning uti theologia exegetica, dogmatica et polemica. Sedan man således i den så egenteligen kallade metaphysiquen hafwer framtadt och bewisat wetenskapernes fullständiga grunder, kan man afhandla psychologien, som består i 2:ne partibus, empirica och rationali, på halftannat år, och theologia naturalis, som är hufwudet för hela philosophia theoretica, ungefär på 2 år.

3:o Oansedt man skulle hålla före, at then nu redan omnämde tiden för hwar disciplins fullständiga afhandlande wore tilräckelig, dock tyckes man med skäl kunna säga, at wetenskapernes dageliga tilwäxt framdeles och i framtiden torde fordra någon rundare tid til theras tilbörliga föreställande.

4:o Ehuruwäl man med god grund kunde fordra, at en studerande ej förr, än man hunnit de i andra puncten nämde discipliner til ända bringa, tager sitt ändteliga afsked ifrån academien, dock at tjäna them, hwars wilkor

äro så swaga, at the ej förmå then ungefärligen utsatte tiden afbida, hafwer jag skiftewis, då den ena disciplin publice af mig afhandlas, den andra privatim förestält.

Detta är som til underdånigt följe af öfwerst nämde höga befallning jag för min del funnit mig förbunden at i djupaste underdånighet til swar lemna.

Professor Laurentius Hydrén. Öfwer föreläsningarne uti poesien är i djupaste underdånighet thetta mitt utlåtande.

1:o Althenstund Kongl. akademiske constitutionernes 19 cap. föreskrifwer poëseos professoren thes ämbetes plikt at rätt underwisa sina åhörare uti versekonsten, och at lämpa the reglor, hwilka Aristoteles och Horatius de arte poetica, jämte andra, hafwa gifwit deruti, til förklaring och föreläsning öfwer the uti samma rum utnämde auctorer, ty hafwer jag til undersåtelig efterfölgd af förenämde lag, och i anseende til then studerande ungdomens påsyftade gagn och nytta förment tjänligast och bäst wara at i de offentelige föreläsningar alternera med the tre förnämste latinska poëter Virgilius, Horatius och Ovidius, af hwilka then förste både efter sielfwa ämnets åtskilnad brukar olika styl och skrifweart, och är uti poësi epica den förträffeligaste. Uti poësi lyrica och hwarjehanda deitil hörande konstiga verseslag tager Horatius för andra företrädet. Ovidius åter, förutan thet at han i sin Metarmorphosi brukar en sinrik och lättflytande vers, begriper han ock i thetta sitt wärk summan af mythologien och fabelläran hos de fordom lärde nationer, græker och romare, utom hwilken kunskap poësis elegiaca beträffar, och förtjänar therföre at publice föreläsas.

2:o Hwad tiden angår, inom hwilken föreläsningarna i förenämde poëter skulle kunna fulländas, så när man hafwer til ögnamärke, at å then ena sidan undwika en onyttig och för åhörarne ledsam widlöftighet, och å then andra tager i akt en anständig, läraktig och tydelig kårthet, at åhörarne måtte inhämta en ren idé af det, som förnämligast hör til saken, så tyckes omgången i de poëtiske föreläsningar således kunna ske, at poësis epica Virgiliana kräfwer åtminstone tre terminers förlopp til sin förklaring. Sedan året derpå eller 2:ne terminer föreläsas poësis elegiaca af de tilförne omrörde Ovidii böcker. Och åter följande året begge terminerne Ovidii Metamorphosis. Ändteligen anställes publiques föreläsningar öfwer Horatii oder eller carmina lyrica, äfwen på et helt år.

Således skulle föreläsningarna öfwer alla delar af den mäst öfwade poësie, och den ungdomen förnämligast söker underwisning uti, om fyra och et halft års förlopp wara til ända bragte. Poësis comica, tragica och satyrica äro de studier, hwilka få och endast til poësis fallne genier idka, hwilka jag alltid är redebogen at privatim betjäna, såsom ock hwar termin så i svenska,

som latinska versekonsten, dels med föreläsning, dels med skrifwande i poë-sien, gå de studerande til handa.

3:o Förhören öfwer föreläsningarna tror för min del jag med större åhö-rarnes nytta anställas hwarje månad, än om det skedde endast wid slutet af terminerne, emedan man på det förra sättet bäst kan utröna hwars och ens upmärksamhet och gjorde förkofring i det som blifwit föreläsit, och kan haf-wa desto bättre anledning at applicera sig efter de flestes begrep. Åhörarne få äfwen tilfälle at oftare påminna sig och i minnet fästa det märkvärdigaste.

Samma antagna methode hafwer jag äfwen i catalogis lectionum pub-licarum och i diariis underdånigast til känna gifwit.

Professor Johan Ihre. Efter nådigaste befallning hafwer jag bort i un-derdånighet andraga, at jag i the förflutne åren, på sätt som nedan anføres, afhandlat the discipliner, som den mig i nåder anförtrödde professionen röra.

1:o När jag läsit öfwer Europæiska staterne, hafwer jag hwarje termin absolwerat et rike.

2:o Jus publicum Romano-Germanicum hafwer jag ly[k]tat på et år.

3:o Mina föreläsningar öfwer disciplinas practicas hafwer jag så inrät-tat, at jag absolwerat jus naturæ på et år. Jus publicum universale började jag förleden termin och tänker thet sluta i nu ingående. Jus gentium och jus publicum particulare, såsom warande af lika widd lära ock intaga lika tid.

4:o Eloquentien hafwer jag publice icke docerat, utan privatim alltid haft några, som betjänt sig af min underwisning dels uti skrifwande dels ex-plicerande af latinska auctores: och wid thet tilfället hafwer man mer och mindre avancerat, alt efter som the sielfwe warit för sig komne. Ändteligen hafwer jag ock hållit föreläsningar öfwer svenska språket efter et genom tryc-ket af mig utgifwit utkast, och thet på en termin fullbordat.

5:o Hwad de af Hans Kongl. Höghet, thenna academiens nådigste can-celler, anbefaldte examina angår, hafwer jag wäl hit intils wid hwarje månads slut dem hållit, efter mina i djupaste underdånighet insände journalers ly-delse, men tror ej orådeligit wara, at [de] hädan efter wid pass hwar fjortonde dag anställas, då jag kan oftare utröna mine åhörars flit och närmare förfara deras framsteg.

Professor Petrus Ekerman. Öfwer Hans Kongl. Höghets til Consisto-rium Academicum afgifna nådigsta promemoria.

1:o Om repetitioner och examina publica är mitt underdånigsta ytt-rande, at jag 2:ne gånger i terminen them med mine åhörare, tå the som mäst warit samlade, anstält. Angående

2:o Cursum af the til min profession hörande stycken erinras therwid i lika underdånighet, at jag redan, som de årligen tryckte cataloguerna ut-wisa, gått the bästa latinska auctores igenom, och under thet samma med all möjelig flit och upmärksamhet sökt å daga lägga rätta begrepet så af sielfwa saken, som talesättet, förutan thet jag språkets art och zirlighet noga påyr-

kat, med hwad mera som til eloquencens uphielpande tjänar, och thet i görligaste kårthet, efter jag, enär omständigheterna så medgifwit, i timan nu halfwa nu hela capitlet kunnat afhandla, det mine underdåniga diarier bredare wid handen gifwa. Hwartil kommer, at jag enligt constitutionernes XIX cap. och 7 § understundom publice men i synnerhet privatim lemnar studiosis eloquentiæ åtskillige ämnen och exercitier til utarbetande, lämpandes them efter hwars och ens giorda framsteg, hwilka, när the blifwit wederbörligen öfversedde och af mig corrigerade, bana icke allenast then genaste vägen uti arte oratoria, utan ock bibringa, jämte classicorum flitiga läsande, til thenna ej mindre angelägna och prydande, än widsträckta wetenskapens mognad och högd.

Professorerne Samuel Klingenstierna och Mårten Strömer. Til underdånigt följe af Hans Kongl. Höghets nådigste befallning, at inkomma med underdånigt yttrande, huru och på hwad sätt förhören öfwer de publiques föreläsningar med bästa nytta måge anställas, samt huru lång tid hwar professor förmenar sig behöfwa at publice igenomgå the discipliner som til des profession höra, hafwe wi, för de oss i nåder anförtrodde professionernes gemenskap skuld, med hwar andra härom öfwerlagt och stadnat i följande tankar, som Hans Kongl. Höghets nådigste ompröfwande i underdånighet hemställes.

Ibland alla the wetenskaper, som wid scholar och academier drifwas, äro de mathematiska de, som fordra mästa eftertankan, mäst determinerade begrep och accurataste slutkonsten, ty der är en kädja af raisonnementer ifrån the enfaldigaste och klaraste principier i werlden til de mäst abstrusa och invecklade slutsatser. Hwar länk i kädjan hänger med de föregående på thet starkaste til samman, men at rätteligen finna och lika som känna styrkan af detta sammanhang, fordras en långsam och scrupulens omtanka, som gifwer sig tid wid hwart steg man gör at stadna och noga se sig om på alla sidor.

Häraf tro wi oss med skäl kunna sluta, at thet skulle wara mycket swårt, om icke aldeles omögeligit, at i publiques lectioner med åhörarnes nytta gå något djupt in i de mathematiska disciplinerne; man må göra hwad flit man wil at upplysa hwad som kunde falla åhörarne mörkt före, at jämna alla swårigheter, at wända och beskåda saken på alla sidor, så kan likwäl en half mening, ja et enda ord, som undfaller åhörarens attention göra et brått i kädjan och förlust af hela sammanhanget. En öfwad mathematicus kan ej en gång läsa en honom obekant sak utan i enslighet, med pennan i handen uprita alla figurer och examinera alla calculationer, och måste han ändå ofta flere gånger läsa igenom saken, innan han tydeligen begriper meningen af proposition och styrkan af argumentation.

Mycket mindre kan thet wäntas af mindre öfwade åhörare, at kunna fatta det, som genom allmänna föreläsningar, änskönt med all görlig tydelighet, them föredrages, när det går något djupt in i wetenskapen. Man wet ej eller

at nämna någon, som genom andras föreläsningar blifwit god mathematicus, och the bästa äro gemenligen autodidactoi.

Alt hwad, som therföre af the publiques föreläsningarne med åhörarenas behöriga nytta kan wäntas, är at principierna af hwar disciplin blifwa them riktigt och tydeligen föredragne, hwarigenom the kunna sättas i stånd, at sedan genom egen flit och goda bökers läsande gå så wida, som deras böyelser och omständigheter tillåta, kunnandes docentes wid desse deras private studier göra dem den bästa nyttan, om de lemna dem frihet, at på enskildte stunder föredraga de swårigheter, som derwid kunna möta, och förklara hwad dem til äfwentyras mörkt och otydeligit kan förekomma. I hwilket mål vår wälmenta tjänst alltid med nöje stått studerande ungdomen öpen.

Hwad nu desse principier angår, så är af förfarenheten mer än nogsam bekant, at de gemenligen falla de oöfwade swårare at rätteligen fatta, än man i anseende til theas klarhet och enfaldighet skulle kunna sig föreställa. Man finner ofta wid föreläsningarne, då man frågar efter, huru åhörarne fattat det man dem föredragit, at oaktad den kunskap de kunna hafwa i teorien af logica eller förnufts konsten, weta de fleste ej at göra åtskilnad, när de uti mathematiska saker hafwa et tydeligit eller otydeligit begrep, emellan ett riktigt och falskt bewis, emellan kunskap och mening, emellan weta och tro, emellan förstå och minnas.

Wid sådane omständigheter synes det endaste medel at hielpa åhörarne til en redig kunskap i saken derutinnan bestå, at man esomoftast, och besynnerligen när något nytt ämne förekommer, låter dem hwar för sig göra besked, huru de fattat det, hwarigenom de icke allena kunna föränlåtast til at gifwa bättre aktning på det dem föredrages, i fruktan at stå med mindre heder för sina camerader, när ordningen kommer til dem, utan ock läraren sielf få tillfälle at förklara deras scrupler, dem man eljest hade swårt före at weta; at förtiga thet man therigenom lærer at bättre känna sina åhörarens snillegåfwor och framsteg, hwilket äfwen kan hafwa sin goda nytta; i synnerhet at man der efter, så mycket som mögeligit är, kan reglera de följande lectionerne.

Det synes swårligen några wissa reglerade timar til sådane examina kunna förordnas, aldenstund de ibland kunna wara mera och ibland mindre nödige: i anseende hwartil wi ofta mitt uti sielfwa lections timarne slika förhör plägat anställa, utan at dertil taga wissa dagar. Dock om a parte timar der til förordnas skulle, tyckes at en tima i hwar weka ej wore för mycket, i synnerhet wid disciplinernes början, då sakerne äro för åhörarne mäst främmande. Om man på det sättet icke hinner så wida på hwar termin, som eljest kunde ske, så winner man likwäl derigenom förmodeligen then angelägna fördelen, at åhörarena få grundligare och tydeligare kunskap i det de hunnit igenomgå, och kunna således bättre hielpa sig sielfwa i thet som återstår. Skulle Hans Kongl. Höghet i nåder täckas gilla det, som nu anfördt är, och befalla at våra föreläsningar derefter inrättas, så at syftemålet förnämligast blifwer

at försätta ungdomen i tilstånd at sielfwe arbeta och nyttja goda böcker, så hoppas wi kunna uti de publiques föreläsningarne absolvera de til hwarje af de mathematiska professioner hörande delar på efterföljande terminer, nemligen

Geometriæ Professoren.

Geometria Euclidæa och Archimedæa 2 terminer, Arithmetica theoretica et practica 1, Geometria practica et Trigonometria 1, Elementa Mechanices cum Hydrostatica et Hydraulica 2, Elementa Optices 1, Elementa Algebrae cum applicatione ad disciplinas reliquas 3, Så at hela cursen fulländas på fem års tid.

Astronomiæ Professoren.

Doctrina Sphæricorum et Trigonometria Sphærica 1 termin, Elementa Astronomiæ 2, Physica Coelestis 1, Elementa Geographiæ et principia artis navigandi 2, Elementa Chronologiæ 1.

Under den tiden, som detta i de publiques lectionerne afhandlas, kunna en eller flere dylika cursus uti private collegier absolveras, alt efter omständigheterna och de studerandes behof.

Äfwen ock kunna de, som utom elementariska saker åstunda någon underwisning uti enskildte föreläsningar, som passa sig efter hwars och ens åstundan, blifwa betjante.

Professor Andreas Boberg. Til underdånigt hörsammande af Hans Kongl. Höghets denna Kongl. akademiens nådigste Cancellers höga befallning, at jämte de flere professores särskildt i underdånighet utlåta mig, huru wida thet låter sig göra wid den mig i nåder anförtrodde profession at utsätta någon wiss tid, inom hwilken the til thenna profession hörande delar kunde behörigen uti en cursu igenomgås och afhandlas, är detta hwad i djupaste underdånighet jag funnit mig förbunden at gifwa wid handen och underställa.

Som Kongl. constitutionerne för annat i synnerhet befalla, at hebræa lingvæ professor skal handleda academiska ungdomen til et rätt och tilräckeligt begrep om detta grundspråkets art och beskaffenhet, til at inhämta och stadga rätta meningen uti gamla Testamentets så historiska som prophetiska skrifter, med mera, så synes derwid åtminstone fordras, at uti en behörig cursu förklara Genesin, Psalterium och någon af de större propheterna, hwar til fem a 6 års tid, såsom af Kgl. constitutionerne föreslagen, knapt synes wara tilräckelig, ehuru man med förklaringen wille hasta. The öfrige uti högbemälte constitutioner thenna profession anbefaldte stycken, såsom textus Biblicus Chaldaicus, Targumim, Syriaca, Arabica och Rabbinica med mera, derest de särskilt uti en cursu skulle afhandlas, synes åtminstone hwarthera fordra et års omgång. Men som mäga få af the studerande finna för sig thenna tiden så öpen utwäg at förskaffa de kåstsamma böcker och subsidier, som til alla thesse senare styckens behöriga inhämtande erfordras, och derjämte utom academien få öppningar äro at tilgå, som kunde deras anlagde möda

och bekåstnad ersätta, ty hwilar merendels the fleste åhörarens afsigt och angelägenhet wid the stycken, som för dem pröfwas nödige, wid ministerium sacrum och at rätt förstå grundtexten, såsom sielfwa hufvudsaken. Icke thes mindre har man merendels för them, som wid thessa studier giort större framsteg, til skiftes i publiques föreläsningar alternerat med någon af the senare nämde delar, så man thertil funnit tjänliga åhörare, samt thes utan beständigt, wid bibliska textens förklaring, gifwit wid handen det, som af paraphrasibus eller de mäst ansedde orientaliska versioner synts wara angelägit at anmärka, ehuru det fordrat någon längre tids utdrägt. De publiques repetitioner af föreläsningarne, hwilka förmodeligen böra anställas med de yngre åhörare, som ej äro magistri eller candidati philosophiæ, synas beqwämligast til de ordinarie lections timars besparing kunna förrättas, antingen wid hwart capitels eller hwarje månads slut, hwilket, såsom allaredan är begynt, skal i djupaste underdånighet blifwa i akt tagit.

Decanus, Professor Olof Celsius: Såsom jag, hwad den mig i nåder anförtrödde historiarum professionen beträffar, i anseende til thes widd ej kan företaga mig någon cursum, emedan en sådan, då han innehölle alla rikens historie, skulle fordra en längre period af tid, än den på hwilken the studerande sig wid academien uppehålla, ty har jag, til följe af hwad uti de Kgl. constitutionerne för historiarum professor stadgadt finnes, walt mig the rikens historier at uti mine föreläsningar afhandla, hwilkas kännedom swenske män alldramäst hafwa af nöden. Jag har äfwen funnit, at et rikes historie på en termin kan afgöras, utom den swenske, til hwilken et år synes böra användas. At understödja mine auditorum minne, har jag mig företagit, at utarbета kårta utkast af det rikes historie, öfwer hwilket jag tänkte läsa. Således har jag redan afhandlat den franska historien, samt i den förledne terminen giort början med then swenska. Jag har äfwen trodt, at föreläsningarne öfwer the historiska avisor skulle tjäna ungdomen til stort gagn samt gifwa mig tilfälle at underrätta them om mycket, det de annars icke kunde få weta. Förden skuld har min föresats warit at två eller åtminstone en tima i wekan dertil använda.

Hwad åter den så kallade universal historien beträffar, synes äfwen den på en termin böra föras til ända.

Hans Kongl. Höghets nådigste befallning angående förhör öfwer the publiques lectionerne har jag med all mögelig flit efterkommit, och the samma så ofta anstält, som någon afdelning af mitt i trycket utgifne utkast blifwit til ända bragt, då jag för auditorum myckenhet skuld två a 3 timar å rad dertil måst använda. Mig synes äfwen thenna method wid förhören wara uti min profession then beqwämligaste.

Facultatis Medicæ utlåtande om examina prælectionum publicarum. *Archiatrerne och Professorerne Carl Linnæus och Nils Rosén.* Thet hafwer wäl hittils aldrig warit swårt för oss at röna hwad framsteg wåre auditores giort.

Af hwars och ens attention under föreläsningarne samt hog at hemma hos oss förfråga sig om det de ej förstått hafwa wi lätteligen kunnat märka dem. Som de än vidare genom examina kunna erfaras, ty hafwa wi ock, alt sedan nådig befallning derom ankom, stält oss den til underdånig efterlefnad.

Dessa examina kunna olika wid olika delar anställas med nytta, såsom när demonstrationes vivæ uti anatomicis eller botanicis hållas, der examen hwar weka torde wara nödig, deremot borde wid de andra föreläsningarna tre eller fyra examina hwar termin wara tilräckelige.

Cursus prælectionum in facultate Medica.

Facultas medica kan möjligast absolvera en cursum prælectionum publicarum wid pass på fem år, nemligen: 1:o Böra årligen hwar winter demonstrationes anatomicæ hållas, 2:o Prælectiones öfwer pharmacopoeen kunna på et år bringas til slut, 3:o Physiologien fordrar ock et år, 4:o Pathologien halft år, 5:o Praxis medica halftannat år, men at öfwa de studerande til at skjöta siuka, dertil kan ej utsättas någon wiss tid, emedan thet ankommer på tilfälle och på antalet af de siuka, som jag i Nosocomio kommer at få antaga.

För then andra profession: 1:o Demonstrationes plantarum böra årligen om sommaren i Horto botanico itereras på de utländska växter och besynnerligen officinales., 2:o Materia medica fordrar til det minsta et år, 3:o Semi-otica med Historia morborum til thet minsta et år, som semiotica och materia medica äro de förnämsta grundpelare i medicinen, 4:o Diæten fordrar åtminstone halftannat år, som den utsträcker sig til alla tria regna, elementa och seder. 5:o Historia naturalis trium regnorum naturæ behöfwer det öfrige. Alt thetta itereras uti Collegiis privatis.

Professor Johan Eric Fick. Til underdånigste efterlefnad af Hans Kongl. Höghets wår dyraste Cancellers nådiga befallning, angående repetitioner och examina publica samt en til wiss tid fastställande cursum igenom the wetenskaper, som wid hwarje profession här wid Kgl. academien komma at läsas, med mera som under d. 29 sistledne Octobris til juridiska faculteten blifwit ifrån Consistorio remitteradt, är hwad juris practici professionen beträffar deröfwer mitt underdåniga yttrande, som följer:

1:o At, emedan thenna mig i nåder anförtrodde professionen är så nyligen inrättad, at jag, för processernes myckenhet samt deras oumgängeliga och tidiga skötsel, härtils icke hunnit eller torde ännu på 2 a 3 år mer eller mindre få tillfälle, at begynna några publiques föreläsningar, så har jag ock icke kunnat deröfwer anställa några repetitioner och examina härtils. Dock skulle jag tro, at enär den tiden infaller, desse förhören, hwilka wid thenna professionen äro så mycket angelägnare, som föreläsningarne då ankomma på de lagfarenhetens delar, hwilka här i Upsala sällan eller aldrig blifwit docerade, såsom jurisprudentia militaris, ecclesiastica, feudalism, metallurgica och så vidare, lämpeligast torde kunna anställas, så ofta någon i desse discipliner förekommande afdelning eller materia wore afhandlad. Hwilket dock nu och

förut icke så noga determineras kan, efter den ena torde behöfwa allenast en enda, men den andra flere wekors tid.

2:o At thet på lika sätt wil falla mig swårt, om icke aldeles omöjeligt, at du i underdånighet föreslå någon pålitelig ständig tid til en cursum juridicum i de wetenskaper, som af våra inhemska jureconsultis til thenna dag blifwit nästan aldeles orörde lemnade; emedan jag således förr än wid och under utarbetandet, hwarmed ännu ingen begynnelse giord är, med wisshet icke kan se, om til hwarje af ofwanstående eller ock de öfrige slika outarbetade lagfarenhetens delar behöfwes mer än 2:ne terminer hwardera at igenomgå samt någorlunda fullständigt afhandla.

Och 3:o at, hwad anbelangar de private lectionerne samt collegia practica, hwilka jag likaledes, för de angelägnare syslornes myckenhet, har måst sätta en tid å sido, the samma mästadelen intet annat äro och blifwa än discourser, repetitioner, försök och exemples. Hwarföre icke eller i och för dem någon wiss cursus möjiligen determineras kan, om icke som i underdånighet medgifwes, Processus judicialis på 2:ne, criminalis på 1 och executivus på 1 termin ordenteligen afhandlas kunde. Men tiden och sättet dependerar här merendels af åhörarnas åstundan och beskaffenhet, hwarefter jag nödsakas mig rätta, om ändamålet, som är deras och följakteligen publici nytta, erhållas skal.

Professor Lars Benzelstierna. I anledning af nådigste befallning til Consistorium Academicum at inkomma med behörigt yttrande, huru lång tid bör skäligen användas til föreläsningar af hwarje wetenskap, har jag under herr Primarie theologiæ professorens och Domprobstens Doctor Olof Celsii nådigst förundte tjänstfrihet bort utlåta mig angående the stycken, som efter Kongl. constitutionernes XIX cap. primum theologum tilkomma.

Hwad derföre anbelangar en tilbörlig uttydning af Nya Testamentets böcker uti then Heliga Skrift, har min ringa förfarenhet under tjänstgörande wid de academiske wärken wist mig, det et år är så wäl nödigt som tilräckeligt til den förra delen deraf eller Evangelisterne, som tjänligast torde tillsammans genom deras jämförelse kunna föreställas.

När sedermera 2 eller 3 terminer til det som af de öfrige böckerne återstår användes, som synes wara oumgängeligt, kan thenna primi theologi skyldighet efterkommas på högst två och et halft år.

Skal ej det, som för den studerande ungdomen är nödigt at weta, uti det Nya Testamentets kyrkohistories förklarande förbigås, fordrar den 2:ne år at som sig bör och utan onödig widlöftighet utföra.

Examina wid the publiques föreläsningarne har förfarenheten wist mig förorsaka en besynnerlig nytta. Man lär derigenom känna de studerandes framsteg och hwilka på det sättet förmås til mera upmärksamhet af det som förehafwes.

Dessa har jag funnit uti de stycker mig tilhöra kunna tjänligen anställas en gång hwarje månad, hwarwid de närwarande mycket upmuntras, när

de förnimma deras så wäl anwände flit som försumlighet blifwa i underdånighet berättad til Hans Kongl. Höghet, thenna academiens nådigste och huldaste Cancellor.

Professor Gabriel Mathesius. Til underdånigste efterlefnad af Hans Kongl. Höghets, wår nådigste Cancellers, under sin höga närwaro i Consistorio Academico gifna nådigsta befallning har jag icke underlåta bort, til at för min ringa del afgifwa mitt underdåniga utlåtande, angående 1:o sättet til repetitioner och examina publica af thet man föreläsit, således at jag oförgripeligen håller, så mycket som then mig i nåder anförtrodde professionen beträffar, bäst wara, at sådan repetition och förhör sker tå, enär någon locus eller articulus är til ända igenomgången, så framt then icke kan undertiden wara widlöftigare och fordra längre tid, tå man efter omständigheterna kan göra thet antingen wid hwarje månad eller terminens slut. Hwilken methode jag ock förledit år brukade. 2:o Hwad widkommer inom hwad tid man skal kunna gå igenom cursum af the stycker, som höra til min profession, så har Hans Kongl. Maj:t täckts i nåder förordna och befalla, at sal. Archibiskopens och Procancellariens Jacobi Benzeli Repetitio theologica skal inom tu års tid til ända läsas och förklaras.

Professor Engelbert Halenius. Uppå Hans Kongl. Höghets allernådigste befallning är kårteligen, om publiques lectionernes hållande och examinerande, detta mitt underdåniga utlåtande:

Wid den tredje theologiska profession, som mig nu i nåder är ombetrodd, föreskrifwer Kongl. constitutionerne, at i synnerhet Psalmi och Prophetæ Majores böra af grundtexten förklaras. Desse bibliska böcker, såsom icke allenast pure dogmatiska utan ock widlöftige, fordra wäl hwarthera til sin utläggning, om then skal tilbörligen göras och til slut bringas, tre, fyra eller fem år. Men när the mindre propheter komma at förklaras, hoppas jag tre eller fyra om året skola hinna afgöras.

Jag har härtils ombeflitat mig och skal framdeles lägga mig winning om möjeligaste kårthet. Men hwad som härtils under Psalmernes förklaring nog tid borttagit, har warit Hermeneutica Sacra, med hwilken, såsom en instrumental del och nödwändig hielpreda uti theologia exegetica, jag funnit nödigt at icke allenast hwarje termins början göra, utan äfwen under sielfwa lectionerna åtskillige speciales regulas Hermeneuticas förklara, på thet the studerande, som näppeligen få så länge wistas wid academien, tils de hört hela Biblien för sig förklaras, mågo således blifwa underwiste, huru de uti Exegesi Biblica sig sielfwe skola wägleda: hållandes jag för icke minsta nyttan af sådane lectioner, om ungdomen derigenom winner mera öfwade sinnen, at sedan uti Bibliens förklarande genom egen flit, med större framsteg och mindre möda, sig sedan sielfwe uti äldre åren kunna behielpa.

Til examens hållande har jag icke låtit mina auditores weta någon wiss tid, utan gifwit them wid handen, at de alltid böra dertil wara beredde. Och

som på ena sidan med alt för lätt examinerande tiden til the föresatte sakers afhandlande alt för mycket skulle hindras, på andra äfwen ej eller är nödigt, at derwid hwar enda under lectionerne förehafd omständighet å nyo uprepas och efterfrågas, kunnandes man ändå nog af de förnämsta sakers repeterande finna, hwad flit och upmärksamhet auditores wid lectionernes fattande användt, altså har jag trodt wara nog, at i förstone hwar tionde eller tolfte, sedermera hwar sextonde läsetima för de senast hållne lectiones besked fordra.

Jag har ock märkt thet för auditores mycket lända til upmuntran, då alla de, som wisat någon besynnerlig flit, blifwit antecknade samt derföre nämde och berömde.

Professor Matthias Asp. Eftersom Hans Kongl. Höghet, wår allernådigste Arffurste och Cancellor, i nåder täckts anbefalla hwar och en af thenna Kongl. academiens ledamöter, at i underdånighet yttra sig öfwer the förestäldte 2:ne frågor:

1:o Huru lång tid fordras til hwarje professions och the thertil hörande wetenskapers genomgående? samt

2:o Huru examina bäst kunna hållas öfwer thet man publice föreläst:

Altså uppå ofwannämde höga befallning är thetta, hwad min profession angår, mitt underdåniga swar.

Til noga genomgående af gamla Testamentets historia, efter alla thes epoquer, samt antiquitatum Hebraicarum förklarande, upgår åtminstone et års tid, och thes utan fordras til librorum historicorum V. T. föreläsning, som efter Kongl. constitutionerne thenna profession tilkommer, et års tid til hwarje boks absolverande, tå ock therjämte alt hwad theruti förekommer hörande til historiam Biblicam och Cærimonias V. T. bör förklaras.

Examina ske af mig publice wid slutet af hwarje månad, och stundom när then förut förklarade epocha ändas: tå hwars och ens flit och profecter noga utrönas och antecknas.

Rector Professor Andreas Berch. När Hans Kongl. Höghet uti Maji månad förledit är benådade Consistorium Academicum med thets höga närwarelse, täcktes Hans Kongl. Höghet i nåder anbefalla professores at hwar för sig och uti sin discipline inkomma med sine underdåniga tankar öfwer 2:ne mål, nemligen

1:o Huru wida sådane examina, som framledne Hans Excellence och academie Cancelleren Herr Grefwe Carl Gyllenborg anbefalt skola publice hållas hwarje termin wid the offentelige föreläsningar, antingen nu [böre] bibehållas eller kunna på bättre sätt inrättas. Och

2:do Huruwida hwarje discipline, som här wid academien tracteras, må kunna bringas til slut inom någon wiss tid, på thet the studerande måge med görligaste skyndsamhet winna begrep om hwad til theras föresatte vitæ genus hörer.

Hwad altså then oeconomiska professionen widkommer, som mig allernådigst anförtrodd är, så kan jag i underdånighet berätta, at hwad

1:o Angår examina publica, så mände jag straxt år 1744, sedan framledne Hans Excellence sådane offentlige förhör anbefalte, ställa mig sådant til ödmjuk efterlefnad, samt i anledning theraf hade 2:ne professores närwarande wid sådane examina, som wid terminens slut uti academien anstältes. Men som jag af egen erfarenhet förnam, huru mycken tid jag förlorade therigenom at jag äfwen war närwarande wid sådane examina, som mine egne medbröder anmodade mig at biwista, särdeles som wid terminens slut så mångfaldiga Consistorii och facultets mål förekomma, at man har swårt wid at mista någon tima, altså tog jag mig sedan den friheten at examinera ensam wid terminens slut.

Nyttan af thesse examina gaf mig jämwäl anledning förledne termin at anställa dem oftare, nemligen antingen wid månadens slut, eller tå något capitel war til ända, hwarmed jag ock thenna termin fortfarit, som af mina underdåniga månads berättelser kan intagas. Beskaffenheten af min science så wäl som mitt auditorium, hwilket sällan består af flere än 20 a 30 personer, men ofta af et mindre antal, är altså sådan, at jag utan swårighet kan fullfölja sådane examina publica: men förfarenheten har likwäl lärt mig, at om thesse förhör skola winna thet påsyftade ändamålet, som är ungdomens förkofring, så torde någon ytterligare förpliktelse wara af nöden. Uti Kongl. constitutiones 20 cap. är wäl utsatt, huru det skal hållas med sådane studerande, som njuta något stipendium regium eller magnatum och likwäl icke wisa nog flit wid the publiques lectioner, såsom ock wid them, som söka sådane beneficia: men när auditores icke äro af sådan beskaffenhet, så har man ingen enkanterlig förpliktelse på them. Jag skulle likwäl i underdånighet hålla före, at som förbemälte 20 cap. 5 § påbjuder, det böra alla studerande wid sitt 18 års ålder utwälja något wist vitæ genus, så skulle det mycket bidraga til at hålla auditores stadige i flere terminer wid en och samma discipline, i fall inspectores nationum hwarje termin meddelade the öfrige professores en förteckning på the studerande, som applicera sig til hwarje science, då det sedermera tyckes blifwa sådane studerandes skyldighet, at icke af egit bewåg underlåta sådane lectioners afhörande, som tjäna dem uti deras utwalde vitæ genera: äfwen som ock icke orådeligit synes til thenna förpliktelses förökande, om uti the academiske testimonier blefwe utsatt, til hwilket vitæ genus thesamma sig applicerat, samt hwilka professores han frequenterat och huru lång tid sådant skedt. Och som thetta enkanterligen kan finna sitt rum hos sådane, som wända sin hog til de civile ämbeten i riket, så förstår jag thet ock om them allena. Ty som min professions göromål besynnerligen är, at underwisa them som ärna applicera sig til de göromål, som uti de oeconomiske Kgl. collegier eller andra ämbeten förefalla, så kunde jag då lämpa min information hos hwar och en efter det ämne den sig föresatt, när jag i god tid får weta, hwad en så-

dan enkannerligen påsyftar, hwilket jag eljest icke är i stånd at göra. En annan sak är med sådane studerande, hwilka måste göra någon wiss cursum uti någon science, hwartil de icke egenteligen ärna sig applicera, utan allenast behöfwa inhämta generalia.

Hwad 2:o angår sielfwa sciencen så emedan den består af många hufwudstycken, hwaribland de förnämligaste äro oeconomia publica, oeconomia privata, jurisprudentia oeconomica och historia oeconomica, med the mångfaldiga delar som til hwarje hufwudstycke höra: warandes för en enda man ogörligt at kunna medhinna alt sammans; altså har jag nödgats föresätta mig sielf wissa gränser och til den ändan utwalt den delen som angår oeconomiam publicam, hwaröfwer jag utgifwit en liten bok, som jag uti mine föreläsningar följer, wid hwilkens förklarande jag företagit mig at tillika afhandla jurisprudentiam oeconomicam grundad uti Sveriges lagar och förordningar, på sådant sätt at de, som ärna sig med tiden at bekläda tjänster af sådan egenskap, måge jämte fundamenterna hafwa anledning til application af lagen: hwarjämte jag, när tillfället så medgifwer, utaf historia oeconomica och commerciorum gifwer uplysning om andre länders författningar i dylika mål. Jag skulle altså tro, at de som afhöra förklaringen af thenna bok til slut, hwilket lærer fordra wid pass 3 år, och hwilken tid icke tyckes för lång för dem, som med flit wilja arbeta i någon science, lära då deruti kunna wara så för sig komne, at de med säkerhet kunna släppas til de syslor som deraf dependera.

Sluteligen och som jag föreställer mig, at denna wetenskap torde kunna ännu mera bringas i allmän smak, i fall det stode i min magt at få flere disputationer i dagsljuset, än hit intils skedt, så lærer det ankomma på någon närmare jämkning emellan lärdoms öfningarne: jag skulle ock wara nögd, om jag kunde få allenast 3 disputationer om året.

Härefter uplästes et af professor *Wallerius* ingifwit memorial med begäran, at så wida professorerne *Strömer* och *Klingenstierna* icke finna sig at borttaga thet omdöme the uti sitt yttrande fält om Logica, berörde thes memorial icke allenast måtte i protocollet in extenso intagas, utan äfwen til Hans Kongl. Höghets nådigste ompröfwande tillika med förbemälte professorum utlåtelse afgå.

Häruppå anförde professorerne *Klingenstierna* och *Strömer*, at hade the intet theremot at påminna, med mindre thet kunde afgå, emedan thet hwarken rör theras person eller then utlåtelse som i theras underdåniga betänkande finnes; anmärkte äfwen at then ändring the uti faculteten lofwat redan skedt, som af jämförelsen emellan thet som i faculteten blifwit ingifwit och thet som nu i underdånighet afgår ses kan.

Härwid erinrade professor *Wallerius*, at ingen vidare ändring finnes uti professorerne *Klingenstiernas* och *Strömers* betänkande, än at i stället för Logica står Theoria Logices, och påminte än ytterligare at thes memorial i protocollet intagas måtte, som följer: Uppå Hans Kongl. Höghets, Sweriges rikes

utkorade och hyllade arffurstes samt thenna Kongl. academiens huldaste Cancellers, under thes höga öfwerwaro til Consistorium Academicum lemnade allernådigste pro memoria hafwa herrar matheseos professores Klingenstierna och Strömer, i sitt i underdånighet til Consistorium Academicum inlemnade swar, ej allenast, som samma höga pro memoria befaller, för sine innehafwande professioner sig yttrat, utan til öfwerflöd welat utlåta sig om Logica, til then mig i nåder anbefaldte profession hörande, såsom man igenom thenna discipline, ehuru man theri öfwad wore, ej skulle kunna göra åtskilnad emellan tydeligit och otydeligit begrep. Nu fastän thetta är äfwen så ogrundadt, som om någon säja wille, at matheseos theoria, ehuru man theri öfwad wore, ej tjänte in praxi physica och the thermed i allmänna lefwernet förknippade stycker til någon tillämpning och nytta, och förthenskuld ej skulle tyckas behöfwa någon wederläggning; dock som ofwannämde herrar professorum ömdömme om logica torde syfta på at göra thenna discipline, och i följe theraf then mig i nåder anbefaldte professionen antingen hel och hållen eller åtminstone til en del onyttig och ogagnelig, som likwäl uti the til thenna Kongl. academien af höga Öfwerheten lemnade constitutioner med andra professioner och wetenskaper är lika nyttig giord, hafwer jag funnit min plikt fordra följande härwid at andraga.

Thet lærer ingen neka, at alt hwad wi sluta och med wår eftertanka up-täcka, i hwad mål thet naturligen wara mände, i anseende til sielfwa tanke- och slutsättet endast och allenast härrörer af the reglor, som Skaparen i siälen til samma ändamåls tjänande behagat nederlägga; hwarföre om man genom thessa reglor, utan att weta hwaruti the egenteligen bestå, kan många tanke- och slutsatser rätteligen formera, särdeles då en beständig öfning thertil kommer; lærer man lätt kunna finna, at af theoria logices, hwars göromål endast theri består at samma reglor tydeligen föreställa, ifrån hwar andra åtskilja och bewisa, samt tillämpningen med tydelige exempel å daga lägga, än långt större nytta står at förwänta. Är altså onekeligit, at then som i thenna logica rätteligen lärd och öfwad är ej allenast förstår at göra åtskilnad emellan et tydeligit och otydeligit begrep, utan wet äfwen huru han i förefallande mål skal upsättja et tydeligit begrep, samt ock huru en sats rätteligen bewisas skal, ja han kan äfwen examinera och utforska om andra i thessa mål sig rätteligen förhållit eller ej.

Hwaraf följer, at then, som i thessa stycker ej kommer til rätta, antingen aldeles intet förstår uti theoria logices, eller är okunnig om thes tillämpning och således ej rätt lärt sig sielfwa teorien, som helt och hållen uti logica är practisk. Jag hafwer ofta funnit, at bönder ifrån Dalarna, som pläga genom arbete förskaffa sig sin föda, endast af praxi och af then eftertanka som the utan några præceptis Geometricis kunna hafwa, wäl weta at räkna och utmäta i quadrat och cubique; men hwem wille therföre säga at Geometrica præcepta, som lägga til thenna utöfning en tydelig grund, woro onödige och onyttige?

Hwem medgifwer icke at thesse karlar långt högre i praxi komma kunna, om the förstodo geometrien? Likaså är thet beskaffadt med gemenskapen emellan then naturliga och artificiella logican. Sant är thet, at man i anseende til then logicaliska riktiga methode, som i mathesi brukas, kan genom thes flitiga och eftertänksamma läsande förwärfwa sig en god skickelighet uti eftertänkande och förnufts slutande, som likwäl skulle blifwa långt högre, fastare och stadigare, då man först lade en god grundwal uti en riktig Logica, och ej blått empirice thenna sak handhafde. Så sant som thetta är, så onekeligit äfwen och oryggeligit är thet, at hela förnufts lärans utöfning ingalunda bör stadna i matheseos idkande och läsande samt theraf endast inhämtas. Siälen hafwer fuller ej mer än en förnufts gåfwa, dock, i anseende til the åtskillige förmögenheter som i siälen finnas, hwarpå förnuftet subjective sig grundar, bör man then med skäl twefalt fördela uti imaginativam och pure intellectualem. Then förra hafwer intet at göra med andra begrep och slutsatser, än the som upspringa af våra utwärtas sinnen samt sedan genom inbildnings kraften fortplantas, hwars objecter altid äro utsträckte om [o: och] sammansatta ting, samt the til them hörande phænomena. Then senare härflyter af Sensu animæ intimo eller then innersta siälenes sielfkännedom och hafwer förthenskund alla the begrep och slutsatser til sina objecter, som inga utwärtas sinnen eller någon inbildningskraft fatta kunna. Tå man betraktar hwad saker mathematiquen har at göra med, lærer man straxt finna, at ratio imaginativa, men ej pure intellectualis, blifwer af mathematiquens läsande upbrukad. Och oansedt mathesis i och för sig sielf ingalunda är orsaken til några irresatser och wilfarande meningar, dock är thet af then redan anförde grund samt andra flera skäl ögonskenligit, at om man rationem imaginativam så skulle upöfwa, idka och förkofra, at rationis pure intellectualis skötsel aldeles å sido sattes och således småningom och efter hand alt mer och mer förqwafdes, kunde man lätt falla på sådane tankar, at ej allenast ingen ratio pure intellectualis gåfwos, utan ock at ingen andelig siäl funnos, ingen ande, ja äfwen på slutet ingen Gud. Warandes man så wäl af historiska witnessbörder som andra giltiga skäl nog öfwertygad at hedningarnas afguderier, naturalisteri, atheisteri af thenna orena springekällan antingen helt och hållne eller til största delen utsprungit. Samma öde kunde man ännu hafwa at befara, derest man ej, efter föregången förnufts upstädning igenom logica, med alfwar beflitade sig om en riktig metaphysique, psychologie och theologia naturalis, hwars objecta äro så skilde ifrån sinne- och bildwärk, at ratio imaginativa them ingalunda kan begripa och förstå, utan måste genom pure intellectualem endast fattas och utgrundas, hwilken, tå hon genom thessa wetenskapens grunder är upöfwad och til stadga kommen, håller imaginativam så i tygelen, at hon ej så blindwis som förr får utlöpa samt i et oändeligit wilfarelses haf sig fördränka. Häraf lærer nogsamt skönjas hwad oundgängelig nytta nysnämde discipliner med sig hafwa, så wäl uti philosophia practica

och andra philosophiens delar, som i synnerhet i then uppenbarade theologien, som af fanaticismo, enthusiasmo och andra dylika irremeningar, af et oinskränkt rationis imaginativæ luftsprång härflutne, lidit nog inpass. Finndes man i thessa nysnämde discipliner ej allenast the i theologicis wedertagne och jämwäl i then Heliga Skrift grundade allmänna begrep och ordasätt tydeligen förklarade, utan ofta äfwen in dogmaticis en hel præmissa uti syllogismo, hwars conclusio är eljest pure theologica. Hwad oförliknelig nytta thesse samma discipliner hafwa uti articulis mixtis samt theologia polemica, hwarest man är sysselsatt at wederlägga våra wederparters nog spitsiga men i sig sielf irriga inkast, är så allmänt bekant, at man med skäl kan säja, at som metaphysiquens okunnoghet och felandet om thes rätta förstånd hafwer warit och är orsaken til många wilfarande meningar, altså är thes rätta och tilbörliga handhafwande en omistelig och nödwändig hielpreda eller ministra för en fullständig theologus. När man härtil lägger hwad nytta the förr omordade wetenskaper hafwa at förlägga naturalismum, materialismum, atheismum, fatalismum, deismum, anthromorphismum och andra dylika grofwa och uti theologien ganska anstötelige wilfarelser, lærer man nogsamst finna med hwad grund jag påstår så wäl förnufts lärans, som the öfrige discipliners til then mig i nåder anbefaldte profession hörande, ogemena nytta och förmon, samt at förnuftets tilbörliga upöfwande, städande och drifwande, til then wigtigaste och största delen ej ankommer på mathematiquens flitiga läsande.

Thetta är, Eder Magnificence samt Amplissimum Consistorium, som jag enligit min plikt och skyldighet funnit mig föranlåten på herrar professorum matheseos, Klingenstiernas och Strömers omdömme och utlåtelse öfwer Logica, til thes och the öfrige discipliners förswar, böra aflemna. Hos Eder Magnificence och Amplissimum Consistorium anhåller jag wördsammast, at therest ej herrar matheseos professores finna sig at aldeles borttaga och utplåna thet omdömme the fält om logica, då och i sådant fall thetta mitt til Eder Magnificence och Amplissimum Consistorium inlemnade wördsamma memorial måtte ej allenast in extenso uti protocollet införas, utan äfwen helt och hållet til Hans Kongl. Höghets allernådigste ompröfvande, tillika med herrar professorum matheseos utlåtelse, afgå.

Resolutio.

! Thetta skal med första afgå, tå äfwen i underdånighet berättas, at professor Solanders siukdom warit orsaken, hwarföre han sitt underdåniga yttrande icke afgifwa kunnat.

År och dag, som förr skrifwit står.

Ex actis

Carl Klingenberg.

Bilaga 2.

Professor Solanders yttrande.

Til underdånigt följe af Eder Kongl. Höghets nådigste befallning at inkomma med berättelse ej allenast om de af framledne Hans Excellence Riksrådet, Præsidenten och Academie cancelleren Högwälborne herr Grefwe Carl Gyllenborg förordnade repetitioner och examina publica hållas af professorerne och bästa sättet thertil, utan ock om icke någon wiss tid kunde utsättas, på hwilken hwar professor bör gå igenom en cursum af de til des profession hörande discipliner, är detta hwad jag i djupaste underdånighet bort wid handen gifwa, hwilket dock Eder Kongl. Höghets nådigste godtfinnande i lika djup underdånighet underställes.

Hwad det första momentet widkommer, har jag alltid högbemälte Illustrissimi Cancellarii förordnande mig til ödmjuk efterlefnad stält, och thet af början i 2:ne professorers närwaro; men som de sedermera wid anmodan at wara under then af mig hållne publicum examen tilstådes, woro af andra ämbetes syslor förhindrade, har jag allena publice examinerat, hwilket ock beqwämligast torde kunna wärkställas, och det hwar ottonde eller fiortonde dag, alt efter de ämnens swårhet som man drifwit.

Angående den andra puncten, så äro ej alla studiosi, som sig om lagfarenheten winlägga, lika med de dertil hörande föregående wetenskaper underbygde, hwaraf sker, at en lagtolk fast ofta i sine föreläsningar någon del deraf efter omständigheterna korteligen förklara måste til wederbörandes större uplysning. Sedan tyckes fast angeläget wara, at noga wisa lagens grund så af Guds uppenbarade som naturliga lagar och ej mindre af jämförande, der så behöfwes, med den romerska och andra folks stadgar, som med vår lags grundsatser öfwerens stämman, utwidga auditorum eftertanka och af historia juris, pro re nata, wisa orsaken och tilfället til lagens stiftande och ändring efter tidernes skick och beskaffenhet. Hwarförutan erfarenheten lärt, at de Kongl. bref och förordningar med mera, som wid föreläsningarna böra i akt tagas, icke med den nytta för åhörarna blott til dag och årtal anföras, som när man korteligen deras innehåll och tillämpning auditoribus förståndigar, emedan ej alla dem sig förskaffadt, ej eller in extenso, i synnerhet de yngre studiosi, så lätteligen fatta. Så har man ock förnummit, at the fleste juris studiosi med större fördel kunnat betjäna sig af de böcker, som handla om lagfarenheten, sedan de förut fått genom lagens uttolkning inhämta principia och analogiam juris patrii eller convenientiam casus specialis cum principio legislatoris generali, och så blifwit wane at sluta af de i lagen utsatte mål til dem som efter bokstafwen ej deciderade finnas, hwaraf de wid sielfwa utöfningen god nytta erfarit, fast än de icke lagens förklaring til slut biwistat.

Detta, med flere hithörande omständigheter, fordrar sin tid, på det auditores om et så nödwändigt göromål ej måtte et ofullständigt begrep allenast inhämta.

Romerska lagen fordrar fem år til thes lärande, hwilken tid wäl tyckes wara af nöden til et moget lagwetts inhämtande wid academien. Berörande sielfwa codicis eller lagbokens förklarande, så emedan balkarne äro af olika widlöftighet, den ena swårare för begynnaren at förstå och mera granlaga än den andra, en del jämwäl til sitt rätta förstånd fordrar kunskap i skyldskaps uträkningen, dels nogare explication om jordagodsens art och natur, husesyner, skattnödgningar med mera, jämte det at lagen warder med locis parallelis och exempel til auditorum upmuntran och eftersyn illustrerad, samt de af historia juris literaria wid hwar och en balk hänwiste til in- och utländske böcker, som med wår lags principier öfwerens komma och de deraf flytande slutsatser vidare utföra, at förtiga hwad äfwen anfördt blifwit: tyckes sielfwa lagboken på kortare tid än förbemälte fem år eller der omkring[icke] kunna publice til ända bringas, tå man från början til slut fortfar; hwarwid dock hända kan, at sedan man en balk slutat och äfwen en del af den följande förklarar, nya auditores komma i mistning af det som tilförne af den senare föreläst blifwit. Ytterligare synes så wäl lagboken som så mycket af jure romano, som til nytta i wår lagfarenhet tjänar, jämte hwad mera Kongl. akademiske constitutionerne Juris Patrii et Romani professoren til förklarande ålägga, innan tre år, mer eller mindre, kunna til ända förklaras, i det auditores, jämte lagens publique hörande, jämwäl privatim pläga en och annan balks förklarande tillika biwista.

At föregående Professoren Solanders underdåniga utlåtande är lika lydande med thess ingifne original, thet betygar

In fidem protocolli

Carl Klingenberg.

GUSTAF II ADOLFS KONSTSKÅPS ÖDEN I UPSALA

AF

D:R JOHN BÖTTIGER
ÖFVERINTENDENT

UPPSALA 1913
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

Efterföljande meddelanden angående Gustaf II Adolfs Konstskåp och dess samlingar hafva ej lämpligen kunnat inrymmas i det af författaren publicerade arbetet öfver detta ämne.¹ De äga emellertid för historien om skåpets öden i Upsala såväl som för ett eventuellt restituerande af från denna praktmöbel under tidernas lopp aflägsnade föremål en viss betydelse, och det har därför synts mig önskvärdt att befordra dem till trycket.

Som bekant öfverlämnades af konung Carl den elfte genom bref till dåvarande kanslern grefve *Bengt Oxenstjerna* af den 28 April 1694 åt Upsala akademi »det konststycke eller Cabinet, som därpå Slottet härtill stått hafwer». Donationsbrefvet innehöll föreskriften, att »inventarium på alla därtill höriga stycken skulle in triplo förfärdigas», men lämnade f. ö. till kanslerns omsorg, »huru bemälte konststycke vid Akademien bäst kunde placeras och på ett tjänligt rum satt blifwa». I gåfvobrefvet fanns ock inryckt bestämmelsen, att noggrannt skulle tillses, att intet måtte ur skåpet »distraheras, utbytas eller på hvarjehanda annat sätt förkomma». Kanslern öfversänder den 1 Maj till Consistorium Academicum det kungliga brefvet, under antydan att gåfvan är »en synnerlig Kongl. Maj:ts nåd och bevågenhet», och att »ett sådant stycke icke allenast lærer lända Akademien till heder och prydnad, uthan ock til gagn och förnöijelse isynnerhet för dem, som villia tractera Studia Numismatum, hwaraf uthi be^{mte} Cabinet något förråd lærer finnas». Han bestämmer, att bibliotekarien och »ännu två andra» skola förordnas att jämte den, som af

¹ JOHN BÖTTIGER: Philipp Hainhofer und der Kunstschränk Gustav Adolphs in Upsala. Stockholm 1909—1910.

landshöfdingen på Upsala slott erhöll liknande uppdrag, förfärdiga »ett fullkombligit Inventarium» och mottaga kabinettet, som han föreslår måtte placeras i »Bibliothekets större sahl». Skötseln skulle anförtrös åt bibliotekarien och hans vikarie, hvarjämte två medlemmar af konsistorium borde förordnas att en gång om året skåpet »besicktiga, med Inventario jemföra och till Consistorium därom berättelse göra». Sedan konsistorium i höfviska ordalag den 7 och 8 Maj tackat såväl den konungslige donatorn som kanslern, hvilken »förmedelst des högtgellande intercession lærer detta wärck mycket drifwit och främjat», skred man den 5 Juni till inventering af det ännu på slottet kvarstående skåpet.

Inventeringsmännen, bland hvilka denna gång voro utom slottsfogden, *Albrecht Stare*, och fatburshustrun *Annicka Månsdotter*, professorerna *Elias Obrecht*, *Andreas Spohle* m. fl., hade säkert intet lätt arbete. Något äldre inventarium fanns, som jag å annat ställe påpekat,¹ ej mer tillgängligt, och skåpets innehåll var för de inventerande alldeles främmande. Man redde sig emellertid så, att man började öfverst i skåpet och så beskref del efter del af möbeln samt förtecknade de olika lådornas innehåll, ett primitivt förfaringssätt, som sedan troget blifvit följdt ända intill våra dagar. Att man ej upptäckte alla de lönnlådor den konstförarne augsburgiske snickaren i enlighet med sin tids sed här och där anbragt, är ju förlåtligt. Vid inventeringen i November 1784 observerades sålunda, »att man fant sex st. små lådor med miniature-saker uti, hwilka tillförene icke warit annoterade», och misstager jag mig ej allt för mycket, har den, som skrifver detta, troligen varit den förste, som, sedan skåpet blef akademiens egendom, öppnade ett i ryggstycket af den långa låda, som sträcker sig tvärt igenom skåpets sockel, befintligt lönnrum, innehållande bland annat en kudde från 1600-talets början utförd i petit point. Denna kudde var af Hainhofer afsedd att användas, »då någon furstlig person besåg skåpet och ville

¹ BÖTTIGER, o. a. a. I, sid. 73.

stödja sin armbåge mot det bord, hvarå skåpets innehåll framlades».

I Juni 1694 anmäler bibliotekarien *Stiernberg* i konsistorium, att inventeringen ägt rum, och konsistorium beslutar, att, så snart inventarierna blifvit renskrifna, flytta skåpet till akademien. Betalningen för renskriften skulle utgå af cassa bibliothecæ, mot hvilket beslut *Stiernberg* protesterade, »sägande Cassan sådana utgifter ej tohla»; hvilket dock ej hjälpte. Det exemplar af inventariet, som enligt bestämmelsen i donationsbrefvet borde »inlefreras» till »Kongl. May^{tt} sielf», skulle renskrifvas af »*Starling*, som har en sijrlig hand».

Det tog synbarligen emellertid längre tid att afsluta detta förberedande arbete än man väntat, ty dels påpekas ännu hösten 1694, att »en jubiler bör se öfver konststyc- ket, emedan där äro åtskilliga stenar, som man ej kunnat namngifva»; dels har man redan nu, i enlighet med *Peringer-Lilieblads* i protokollet yttrade mening, en viss känsla af att »intet någon finnes, som förstår sig på alt det, som der finnes (i skåpet), uthan behöfdes, att flere kunde vara tillstädes, som ej låter sig göra uthan i Stockholm» — en uppfattning af situationen, som för skåpets historieskrifvare i våra dagar är mer än välbekant. Nog af — det första inventariet, som påbörjades i Juni 1694, blef under den höge donators tid hvarken afslutadt eller af någon »sijrlig» hand renskrifvet. Ty enligt anteckning i slutet af detsamma blef det »genom hwariehanda infallne hinder, och hälst Bibliothecariernes Sahl. *Stiernbergs* och Sahl. *Obrechts* så ock åtskillige andre Professorum, som widh förre Inventeringen tillstädes wore, dödellige fränfällen, ej — — — af dem underskrefwet». Ny inventering företogs, och det år 1694 uppgjorda inventariet, som i alla stycken befanns riktigt, underskrefs i Oktober 1698 af *Olof Rudbeck d. y.*, bibliotekarien *Laurentius Normannus* och *Joh. Eenberg* (vice bibliotekarie) samt slottsfogden *Albrecht J. Stare*. Af tre lika lydande exemplar lämnades såsom

»Original inventarier ett till H:s Kongl. May^{tt} sielf», ett till Upsala slots Cancellie och ett till Archivum Academicum. Ehuru nämnda inventarium, som man förstår, icke har något vetenskapligt värde, och såsom man af senare inventeringsmäns randanteckningar kan se, ej heller var alldeles fullständigt, äger det emellertid för oss den största betydelse, då det dock i hufvudsak visar skåpets innehåll sådant det var sommaren 1694, och sannolikt till största delen också vid den ett sextiotal år längre tillbaka liggande tidpunkt, då möbeln ankom till Sverge, om hvilket senare fördelningen af innehållet i de olika lådorna i sin mån utgör ett vittnesbörd.

I öfverensstämmelse med föreskrifterna i donationsbrevet förrättades till en början inventering af skåpet hvarje år. Enligt den år 1784 i November uppgjorda berättelsen, som ytterst fördelaktigt skiljer sig från alla tidigare och senare dylika, hade sålunda inventeringar ägt rum 1701, 1702, 1705, 1720, 1724, 1727, 1735, 1736, 1737, 1741, 1743, 1746, 1747, 1750. Äfven åren 1763 och 1773, från hvilka år konceptprotokoll finnas bevarade, hafva inventeringar pågått. Efter år 1784 inventeras skåpet endast åren 1789, 1822, 1826 och 1858. Inventeringsprotokollen följa, som sagdt, det första inventariets uppställning och ansluta sig till detsamma såsom randanmärkingar. De innehålla anteckningar om skåpets yttre beskaffenhet och dess gradvis skeende förfall. Man finner upplysningar om gjorda reparationer såväl å skåpet (för öfrigt af ringa omfattning) som af föremål i dess samlingar, notiserna om de senare reparationerna viktiga för bedömandet af föremålens nuvarande habitus. Nyinkomna föremål, mynt, medaljer, naturalia, kuriosa, etnografica förtecknas; bortkomna eller söndergångna föremål likaså. Det ena årets inventeringsmän utöfva å det andras en ofta rätt roande kritik: *oculi cancri* synes vara krita, heter det på ett ställe; »den s. k. giäddetanden är rättare en jettetand»

å ett annat; »i blå porslinsskålen är icke allehanda fruckt, utan mångahanda»; en bland de 16 musslorna är »en brokot böna och ej en musla», upplyser maliciöst nog en af inventeringsmännen; »gemstenen heter rättare gemskuhla»; »dryckeskiärilet af sten liknar intet en gräshoppa utan en kräfte», säger en annan; i stället för mussleskal bör stå snäckeskal; måsväxten af metall bör kallas *Sedum minus*, heter det samma år *Linné* befann sig bland de inventerande.

Det är ur berättelserna om dessa inventeringar samt ur konsistorii f. ö. i detta stycke tämligen sparsamma protokoll man kan bilda sig en uppfattning af skåpets och samlingarnas öden under senare tid.

Hvad då beträffar den gamla möbelns yttre beskaffenhet, ser man, att densamma i det stora hela befann sig i ett åtminstone relativt godt stånd, detta naturligen tack vare den, man kan gärna säga, kärleksfulla omsorg, med hvilken densamma förfärdigats. Visserligen möter man i alla dessa berättelser anteckningar om att lister äro lösa eller borta, halfädelstenar spräckta, urfallna eller saknade, silfverornament här och där sönder eller försvunna, ebenholtsrelieferna kring nyckelhålen skadade, nycklar och lås dåliga o. s. v. Men dessa skador voro, som man ännu har tillfälle att iakttaga, af jämförelsevis mindre betydelse. Så godt man den tiden förstod, vinnlade man sig också till en början åtminstone om skåpets vidmakthållande. Efter den vådeld, som i Maj år 1702 härjade Upsala, »då konststycket blef utur dess rum nedflyttadt och sedan, salvå bibliotecâ, till dess förra ställe åter insatt», beslöt konsistorium t. ex. att låta laga ett och annat, som »antingen i branden eller från begynnelsen varit sönder, särdeles lås och nycklar, af hvilka de förra voro så pass dåliga, att man en stor del med gafflar och spikar kunde upptaga». Om sorgen om skåpets vidmakthållande torde emellertid närmast sammanhängt med af detsammas förevisning nödvändiggjorda åtgärder. Skåpet visades nämligen för intresse-

rade besökare. Det hade till och med varit fråga om att »de främmande, som bese konstkabinettet, skulle påläggas en viss penning til nya rariteters årliga inköpande», fastän konsistorium vid närmare öfvervägande fann »mindre anständigt at för en sådan sak taxera främmande, som wisa sig curieuse om våra rariteter». Dessa förevisningar inskränkte sig synbarligen ej till ett blott beskådande på vederbörligt afstånd. Man finner detta af en sådan omständighet som den, att 1705 års inventeringsmän föreslå, att »bordet, som ligger i ett af the underste rummen (i skåpet) bör uppsättas i galleriet eller annorstädes, på dhet icke det genom mycket framtagande och insättiande måtte allt för mycket skafwas». Men ändå mera bestyrkes detta antagande af de oupphörliga reparationerna af föremål, hvilka särskildt synes roat »curieuse besökande». Så t. ex. det gamla uret i skåpets öfverdel, cylindern till den i pulpeten förvarade anamorphotiska plattan, hvilken naturligtvis visades, och hvilken (cylindern) gång efter annan sändes till »*Silfverling*» i Stockholm för reparation samt slutligen aldrig därifrån återkom; det lilla dockparet, som under rörelser med armar och hufvud kunde flytta sig framåt, och i första rummet väl spinetten, hvars i bakre partiet förlagda spel-dosa säkerligen å de besökande utöfvade en särskild lockelse. Man har att minnas detta för att förklara vissa å dessa föremål eljes mången gång obegripliga detaljer. Det vid upprepade tillfällen reparerade uret har t. ex. bland annat fått en sifferskifva af mässing i st. f. af silfver o. d. Spinetten lagas år 1707 af »en tysk från Nürnberg för 4 Rdr.», emedan »den länge varit ofärdig och fördenskull intet kunnat curieuse främmande visas». Instrumentet repareras därefter flera gånger dels i Upsala af biblioteksamanuensen *Jacob Törner* och efter hans död af en viss herr *Backman*, som »hade den med en ny fjäder försedt och alldeles färdig gjordt», dels på 1740-talet i Stockholm, där densamma, om jag ej misstager mig, åter för samma ändamål befann sig 1773. Man tycker sig nästan finna det

förklarligt, att det gamla instrumentet post tot discrimina rerum, såsom nu är fallet, förhåller sig alldeles tyst.

Som ett kuriosum, hvilket belyser de akademiske patres' omvårdnad om skåpets innehåll, kan jag ej neka mig att ur konsistorii protokoll den 28 Februari 1730 anföra några ord om det sätt, hvarpå den ofvannämde *Törner* af akademien ersattes för sitt arbete med spinettens och några andra skåpet tillhörande »machiners» reparation.

»Hemställes Consistorii ompröfwande och godtfinnande, på hwad sätt Amanuensis Bibliot. *Jacob Törner*, som med mycken möda och tidspillan bracht de förfalne machinerne uti Konst Cabinettet uti fullkomligt stånd, må blifwa förnögd. Antingen honom måtte lemnas någre Mathematicke instrumenter, som finnas in duplo til afbetalning, hwilket hans egit project är, eller på annat sätt, dock utan publicae Bibliothecæ cassas gravation. Härwid uplästes merbemälte *Jacob Törners* förteckning på de machiner och Saker han reparerat och lagat, så i Bibliothequet, som Konst Cabinettet, hafwandes han i penningar til sin någorlunda betalning upført 37 pl^r, men af de instrumenter, som in duplo finnes på Bibliotequet: 1. en gammal Tub med måladt pergament öfwerdragen. 2. en proportional cirkel af mässing. 3. astrolabium vulgare vel Geodeticum delt i fjerdedels grader med en lös liggande compass. 4. en quadrant af mässing 1 $\frac{1}{2}$ fot ij radius. Consistorium har med serdeles beröm och benägenhet uptagit H. Törners wakra flit och upförande wid Bibliothequet i ofvannämnda mål, och pröfwar aldeles billigt at han derföre skal förnöjas af de projecterade instrumenterne: dock bör H. Bibliothecarien Doct. *Wallin*, i följe af Magist. *Celcius* och någre andre besichtiga, dels den gjorde reparationen af machinerne, dels utse och nämna, hwilke instrumenter och om de anförde kunna umbäras för Bibliothequet.»

Hvad angår de i skåpet förvarade samlingarna låg naturligtvis en stor fara för deras bestånd i de ofvan omtalade visningarna, som efter allt att döma också sträckte

sig till de i lådorna förvarade föremålen. »En sten som ett öga», heter det en gång, »är igenfunnen under foten på Cabinettet», »skålen af Carneol är söndergången vid den hårdt fastnade lådans utdragande», säges det en annan. På 1780-talet klaga inventeringsmännen, att »ingen wiss Person af Bibliothèques officianterna efter gammal wahna blifwit anförtrodt att för Konst Cabinettet wara ansvarig, utan att detsamma, osynadt och ogranskadt, blifwit uplåtit för alla». Ännu så sent som år 1803 anmäler en rector scholæ från Kalmar, att han som amanuens 1798 ur konst-kabinettet förlorat en »af elfenben fint utskuren kedja, hvilken kedja sedermera, söndertrampad, återfunnits på golfvet». Den gode rektorns vidare åtgöranden äro så be-tecknande, att de ej böra lämnas åt den glömska, som hotar dem i konsistorii protokoll. Den söndertrampade kedjan har han »genast velat ersätta genom att hos Kapi-ten *von Bilang*¹ låta göra en ny (sic!), som kostade 34 Rdr. och 6 sk. Rektorn ber nu akademien — godtgöra honom denna summa! Konsistorium bifaller hans ansökan, emedan amanuensen, då »oftast flere personer på en gång till Cabi-nettets beskådande sig infinna, *svårligen kan alltid före-komma, att de uttaga och handtera de dervarande piecer*», och då därtill också kom, att låsen till kabinettet den tiden till större delen skola varit bristfälliga.

Den långa lista öfver skadade eller saknade föremål, som inventeringsprotokollen innehålla, och som, för så vidt det ansetts af betydelse för föremålens historia i utdrag finnas meddelade i bil. lit. B., har nog sin närmaste orsak i dessa visningar. Hvilken lycka, att ej flera föremål i lik-het med Kalmarrektorns kedja blifvit »ersatta» af någon konstförfaren kapten *von Bilang*!

Intresset för det gamla skåpet yttrade sig emellertid ej blott i åskådandet af dess rariteter eller åhörande af

¹ VON BLANG, JACOB JOHAN, f 1739, † 1803, skicklig elfenbenssnidare; äfven med mindre framgång kopparstickare.

spinettens nu länge sedan tystnade toner. Det tog också mera aktiv form. Redan 1701 föreslå inventeringsmännen, att kanslern, gref Bengt Oxenstjerna måtte »notificeras» om »rara victorie etc. Penningars för fordrande hijt til Upsala Bibliotheks Cabinett», och protokollen ha att förteckna en lång rad gåfvor, som af olika personer under olika tider lämnats till konstkabinettet. De flesta voro kanske mera oegennyttiga gifvare än den kapten *Renath*, som bibliotekarien *Norrelius* på 1740-talet träffade vid ett besök i Stockholm, och hvilken då utlofvat »åtskilliga vackra saker, hvarå specification snarast skulle inlämnas», dock med tillägget, att hans »styfson Fritz snart skulle anmäla sig till något stipendium». Såsom man af inventeringsprotokollet från 1784 kan se, hade omkring 30 år förgått, under hvilka »ingen anteckning finnes vara gjord på de till cabinettet förährade saker, hwilka där endast blifwit inlagda och förwahrade, utan att gifwaren blir af en tacksam Efterwerld på minsta sätt belönt för sin wälmening». För oss är i själfva verket saken ej så farlig, ty det viktigaste flertalet af de gifna föremålen finnes verkligen i protokollen antecknadt. Då detta är ett ur åtskilliga synpunkter viktigt kapitel i de i skåpet förvarade samlingarnas historia, återfinnas utdrag af dessa anteckningar i bil. lit. B. och i den beskrivande förteckning öfver senare tillkomna föremål, som jag uppgjort (bil. lit. C.). Här må endast antydast det viktigaste rörande arten och omfånget af de gåfvor, som ansetts värdiga att med samlingarna införlifvas. Det ger oss ett rätt belysande drag till samlingslustens historia och visar, hur litet denna samlingslust i grund och botten ändrat natur sedan *Hainhofers* dagar.

Granskar man ofvan antydda förteckning, skall man göra den kanske för mången öfverraskande upptäckten, att gåfvorna från 1700- och 1800-talen samt och synnerligen nära öfverensstämma med skåpets gamla innehåll. Man finner mynt och medaljer samt föremål, som ansetts äga något slags »historiskt» intresse; man finner naturalia,

etnografica och kuriosa — allt efter det program *Hainhofer* en gång följt. Assessor *Brenner* var sålunda en gifmild donator i numismatiskt afseende och efterföljdes som sådan af flera andra. Som »historiska» föremål ha lämnats t. ex. en sked med den heliga Amalbergas bild af delvis förgylt silfver, tyskt arbete från 1400-talets senare hälft, enligt gifvarens utsago »förmodeligen Konung Albrecht's»; en annan sked af silfver med emalj, måhända svenskt 1600-talsarbete, enligt uppgift en gång tillhörande *Maria Euphrosyna*; en förgylt mässingsknapp med en s. k. »stålbrilliant» ur en af Carl XII:tes rockar; ett stycke af ett strumpeband, som enligt gifvarens uppgift tillhört drottning *Lovisa Ulrika* och vid hennes förmälning sönderklippts och delats mellan de närvarande riksråden; prof å de i Stockholm af fabrikörerna *Meurman* och *Ekstedt* väfda tygen till konung Gustaf III:s och hans gemåls kröningsdräkter; några knappar med insekter, snäckor o. d., som tillhört och burits af *Linné*, m. m. i samma väg.

Bland naturalia förekomma en mamuttand, kristaller, snäckor och dylikt för öfrigt ganska nära anslutande sig till skåpets motsvarande gebiet från 1600-talet. Samma är förhållandet med den rätt omfattande gruppen af etnografiska föremål. Så får skåpet år 1735 en numera förkommen »jakutisk rock och mössa»; ett par år senare af predikanten vid svenska församlingen i Nordamerika *Anders Hesselius* en tobakspipa af serpentin, som enligt den versifierade inskriften å en vidfästad silfverplåt en gång tillhört »the Minkusers Kung Zakæz»; af bröderna *Abraham* och *Charles Arwidsöner* en del chinesiska föremål och mot århundradets slut ännu åtskilliga smärre etnografica från olika håll: Ryssland, Kina, Otaheiti, till hvilka på 1820-talet som gåfva af »Herr *Wm Westin*» bland annat kommer en mössa af något här ej bestämbart, snodt gräs, enligt uppgift gjord »vid kusten af Rio dos Camarões och tecken på kunglig börd». Men ingenting har i alla tider lockat samlarhågen så mycket som det sällsynta, det säll-

samma, och detta afspeglar sig också i förteckningen öfver de kuriosa, som af välvillige gifvare lämnats till skåpet. Till denna stora kategori höra ej blott sådana ting som en oratio panegyrica öfver Akropolis' celebre förstörare *Otto Wilhelm von Königsmark*, utförd i Venedig 1689 i form af ett med mikroskopiskt fin stil skrifvet porträtt; de utplattade resterna af en guldfingerborg om 2 dukaters vikt, som »oförwarandes kom uti en höna (hvit och af tämmelig storlek)», och hvilka dyrbara relikier med en roande beskrifning öfverlämnats af pastor *Carolus Noring* i London; utan äfven »talgbitar, prässade af bär, som växa på små träd» (= vegetabiliskt vax af *Myrica cerifera* L.); spånor af den lada, i hvilken Gustaf Vasa tröskade; stenbitar från Lindholmens slott, »där man sade, att barnkammaren varit, då vi (Stjerneld och Ehrenheim) besökte grämlsefulla ruiner, som vandalismen snålt värkstäldt»; bitar af kungliga svepningar, »en portion af Achilles aska» o. d.

De, som kunde samla och skänka dylika föremål, voro naivare än vi, och i den naiva läggningen ligger en anvisning in blanco på en form af lycka, som i vår hyperkritiska tid knappast står någon annan till buds än barnet och konstnären — om nu mer ens dem!

En granskning af den förteckning öfver senare tillkomna föremål, som jag uppgjort, visar, att med några få undantag de till skåpet öfverlämnade gåfvorna ej ägde något större konstvärde. Äfven den till numrären största gåfvan, omfattande det tjugotal af föremål, som år 1759 skänktes af hofkansleren *Edv. Carleson*, innehöll egentligen blott ett fåtal nummer af betydelse — så t. ex. ett par blad ur en vaxtafvelbok från 1400-talets slut, ett par italienska pontificalhandskar från 1600-talet, en emaljerad sked med decorationen utförd efter ett stick af *Etienne de Laune*, Limoges-arbete från tiden omkring 1600, samt ett broderi å linne a reticella med plattsöm i guld, möjligen svenskt arbete från 1600-talets senare hälft och enligt uppgift utfördt af Magnus Gabriel de la Gardies gemål,

prinsessan *Maria Euphrosyna*. Ännu mindre värde hade de af friherre *Algernon Stjerneld* och professor *J. H. Schröder* skänkta sakerna, som till allra största delen falla inom området för kuriosa af naivaste art.

Jag har omtalat det intresse, som från »curieuse besökare» såväl som välvilliga donatorer ägnades skåpet. Det fanns inom lärdomsstaden ännu ett annat intresse, också riktadt mot den gamla praktmöbeln, men af för densammas innehåll vida mer farlig natur. Det var de vetenskapliga specialforskarnes. År 1743 anteckna inventeringsmännen, att magister *Olof Celsius* under sitt vikariat utan bibliotekariens tillstånd låtit göra sig en nyckel till den sida af skåpet, där mynten förvarades, och bragt dem i en sådan oordning, att de vid inventeringen ej längre kunde identifieras. Vid en tre år senare förrättad inventering antecknas ytterligare: »emedan vice Bibliothecarien ej kom tillstädes, utan lät säga, det han tagit de af Assessor *Brenner* til Cabinettet förährta mynte-sorterne, hwilka til antalet varit 32, men ej i Inventario stå specificerade, tillika med några andra Göthiska mynt utur Cabinettet til den samling, hvilken han förmenar sig, utan kommunikation med Bibliothecario böra göra, och man dertil med märkt, det mynten i Cabinettet ej af honom blifwit til sin förra ordning brakte, hwartil han dock 1743 den 6 October, då äfwen inventering hölts, anmanter blef, ty kunde man icke eller nu taga den före, besynnerligen efter han war absens». Samma förhållande upprepas följande år, då emellertid magister *Ewald Ziervogel* åtog sig att ordna denna del af samlingen och till år 1750 också uppgjorde en förteckning, »som blef till grund wid myntens inventerande hädanefter gillad och antagen». Af det protokoll, som fördes vid inventeringen i November 1784, framgår emellertid, att en stor del af de mynt och medaljer, som skåpet borde innehålla, »nästan allesammans saknades, och att tillika specification derå (= *Ziervogels* förteckning¹) var borta»; och »kunde Deputerade Herrar

¹ Enligt här och där förekommande anteckningar synes denna förteckning varit underskrifven först den 4 Juni 1753.

Inventerings Män efter behörig gjord undersökning och förfrågan hos samtliga Bibliothequets Officiarii ingen annan underrättelse om berörda Myntsamling inhämta, än att den förmodeligen lär vara flyttad till Academiens Mynt-Cabinett och i följe deraf resolverade, att saken skulle hos Herr Rector Magnificus anmälas, på det att derom vidare måtte påminnas uti afledne Herr Bibliothecarien *Fron dins*¹ sterbhus och erinran göras, det, i alla fall, ofvanberörda Specification hade bordt uti Konstkabinettet quarligga och der igenfinnas, samt att tillika måtte efterses uti Amplissimi Consistorii Protokoller, huruvida sådant skett med Senatus Academici goda minne och bifall, att de, för Konst Cabinettets räkning specificerade mynten blifvit flyttade å annat rum och ställe».

Såsom man ser af inventeringsprotokollet i Maj 1789, då konstkabinettet af vice bibliotekarien magister *Andr. Is. Boberg* aflämnades till biblioteksamanuensen *Johan Ramstedt*, saknades fortsättningsvis större delen af mynt- och medaljsamlingen trots den anmälan, som af inventeringsmännen år 1784 blifvit gjord. Synbarligen hade emellertid denna anmälan haft det goda med sig, att uppmärksamheten blifvit riktad på saken. Inventeringsberättelsen från sistnämnda år fins nämligen affattad under form af i det (nyutskrifna) inventariet från 1698 interfolierade blad, en omständighet som för första gången lämnar möjlighet till uppfattning af skåpets och samlingarnas beskaffenhet. Detta inventarium, som tillhör universitetsbiblioteket (U. 65. g) och som i sin helhet borde tryckas, är i Juni och Juli 1786 under tecknad af *Andr. Is. Boberg*, som genom dess affattande mer än någon annan i äldre tid gjort sig förtjänt om skåpet och dess historia. Det är, tack vare *Boberg*, den första och enda fullständiga förteckningen öfver skåpets samling af mynt och medaljer kommit till stånd. Han har också

¹ Enligt inventeringsprotokollet den 4 och 10 Oktober 1750 inventerades skåpet dessa dagar ifrån framlidne bibliotekarien *A. Norrelius*' sterbhus till vice bibliotekarien *Börje Frondin* såsom t. f. vikarie för bibliotekarien lifmedikus *Samuel Aurivillius*.

uppgjort förteckningar öfver vid 1784 års inventering saknade eller öfverblifna mynt äfvensom en orienterande öfversikt öfver samlingen, kallad »promemoria angående mynten i konstkabinettet». Det vore i hög grad önskvärdt, att dessa handlingar, för omfattande att i detta sammanhang publiceras, men de enda källorna för en såvidt möjligt fullständig uppfattning af de samlingar af denna art skåpet en gång innehållit, någon gång kunde komma att bearbetas af en numismatiker.

Exemplet smittar! Under 1700-talets senare hälft beröfvades skåpet också en annan samling, som i likhet med den förstnämnda en gång utgjort Hainhofers stolthet och glädje, och det sannolikt i vida högre grad än många af de föremål, en nutida konstforskare skattar högst. Jag menar mineralsamlingen. I protokollet för den 11 Juni 1771 heter det, att konsistorium på hemställen af rektor, professor *Bergman*, beslutar, »att de i konstkabinettet förvarade lösa stenar och mineralier komma att flyttas till Laboratorium chemicum att i stenkabinettet förvaras». Mot den illustre vetenskapsmannens förslag höjdes icke en enda röst till det gamla skåpets försvar. Man hade 1750, då k. archiatern *Carl Linnæus* också befann sig bland inventeringsmännen och väl antagligen på hans initiativ, därest han ej gjort det själf, uppsatt »en nogare uppteckning» öfver de i skåpet förvarade föremål, som tillhörde denna gren af dess samlingar. Det är till denna förteckning den i 1773 och 1784 års inventeringsinstrument ideligen förekommande anteckningen: *uttaget till stenkabinettet*, hänför sig. I det sistnämnda, af Boberg redigerade inventariet träffar man också med hos honom vanlig noggrannhet angifvet det nummer föremålet i fråga erhållit å det från stenkabinettet aflämnade kvittot. Inventeringsmännen af år 1784, som ej kunnat godkänna, att skåpets myntsamling blifvit ur det samma aflägsnad, gillade lika litet, att dess mineralier blif-

vit bortflyttade. »Såsom», skrifver man, »alla de dyrbaraste stenar och mineralier, hvilka uti detta konst-cabinett till förene blifvit förwarade, befunnos af framledne Herr Professor Bergman (B. hade dött på sommaren samma år) enligt Amplissimi Consistorii Academici beslut af den 11 Juni 1771, uttagne och uti Academiens stencabinett förwahrade, hwarå en särskildt specification uti Bibliotheket ibland dess Inventerings Protokoller qwarligger:¹ alltså kunde Herrar Deputerade Inventeringsmän icke annat än önska, det samma mineralier nu mera blefwe till Konst-Cabinettet återställdte; hwilket de wille uti Amplissimo Consistorio anmäla och påyrka, hälst man trodde, det ifrån Konst-Cabinettet intet något utom Kongl. Maj:ts särskildta nådiga tillstånd får skiljas. Förklarande Professoren, Herr Doctor *Lostbom*, att då han, såsom Inspector *Ærarii* år 1771, dessa Stenar aflemnade, war det allenast i den agt och mening, att de skulle beskrifwas och sedan till Cabinettet återlemnas». För att lämna en öfversikt af det förlorade har jag efter de å olika håll i det Bobergiska inventariet förekommande anteckningarna sammanställt en i bilagan lit. B meddelad, cirka 70 nummer omfattande förteckning öfver från konstskåpet enligt akademiens beslut 1771 till mineralsamlingen utlämnade föremål. I en »Förteckning och beskrifning öfver Kongl. Academiens i Upsala mineral- och Produitsamlingar, uppsatt 1786 på Consistorii Academici föranstaltande» och nu förvarad i universitetets geologiska institution, återfinner man en stor del af dessa föremål med ofvan angifna nummer samt med tillägget »från Konstcabinettet». Lika litet som framställningen beträffande mynten föranledde den rörande skåpets borttagna mineralsamling någon åtgärd.

Jag kan ej säga, om det är också det vetenskapliga specialintresset, skåpet har att tacka för ännu en förlust,

¹ Har ej af mig kunnat återfinnas. Enligt en anteckning i 1784 års Concept protokoll blef detta »Quittance uppå alla uttagne Stenar — — — aflemnadt till Hr. Acad. Secreter. *Flygare*».

sannolikt en af de allra största. Jag syftar på tvänne numera försvunna böcker, hvilka jag ej bättre kan beskrifva än med de af *Boberg* till 1784 års inventeringsprotokoll gjorda kompletterande anteckningarne. Det heter här: »Tvenne böcker med Pergamentsblad inbundne och förgyllda på bladen, hwaruti äro djur ritade. Uti den ena äro 99 blad med foglar ritade, och 24 blad fiskar och andra sjödjur, 2 blad äro lösa. (Det främsta är ett rent Pergam.-blad; på det andra är klistradt ett papper med en Björn af bokstäfver; bladen med foglar äro hundra; efter fiskarna följer ett blad utan numer, med en fogel uppå, sedan äro bladen utan någon ritning från pag. 125 till pag. 156 inclusive. *Boberg*.)

Uti den andra boken äro 164 blad, målade med hwariehanda fyrfotade diur och några monstreuse lemmar, så ock åtskilliga Blommor, frugter och allehanda Insecter; 3 blad äro lösa. (Främst äro 2:ne oritade blad. Ifrån pag. 3 till 167 inclusive äro fyrfotade djur m. m. målade, hvaraf pag. 65 är löst; sedan äro målade blad ifrån pag. 168 till pag. 179 inclus. *Boberg*.)»

Ännu så sent som vid inventeringen 1822 funnos dessa föremål, i hvilka man väl har att se ett par af de vid 1500-talets slut och början af 1600-talet så vanliga, oftast med förtjusande naturtrohet utförda populärt naturvetenskapliga arbetena. Hvart hafva de tagit vägen?

1800-talets intresse för den gamla praktmöbeln var mera platoniskt. Bestämmelsen angående inventeringar synes mästadels blifvit förgäten, och af dem, som hållits åren 1822, 1826 och 1858, framgår med all tydlighet, att inventeringsmännen ej kunnat blifva herrar öfver skåpets mångskiftande innehåll. Som förkomna upptagas t. ex. föremål, hvilka de ej kunnat identifiera, ehuru dessa faktiskt ännu funnos och finnas i samlingarna; vid föregående inventeringar redan upptagna saker annoteras såsom tillkomna

o. d. Man inhämtar just icke mycket mer af vikt än att »skinnet af Desmans katta och Zibeth-katta äro numera af mal förtärda», och att vid inventeringen 1859 »de flesta låsen i saknad af nycklar, hvilka icke i Professor *Schröders* sterbhus kunnat återfås, blifvit uppdyrkade».

Det synes, som om med innevarande århundrade för det gamla skåpet uppgått en bättre tid. Sedan dess krönika blifvit skrifven och dess mångskiftande innehåll vetenskapligt utredt, har konstkabinettet sålunda genomgått en i hög grad behöflig, med största pietet utförd reparation.¹ I stället för det gamla glasskåp, som endast delvis och äfven detta synnerligen otillfredsställande skyddade möbeln mot damm, har anskaffats en större, modern monter af glas och järn, och det viktigaste af samlingarna finnes numera i samma rum utställt i ett par andra, mindre montrar.² På anmodan af Rector Magnificus, å hvars förslag äfven medlen till ofvan nämnda utgifter af konsistorium anslagits, skötes skåpet af museitekniskt bildad person, som äfven erhållit uppdraget att öfver samlingarna utarbета inventarium och lämna instruktion för detsammas skötsel och vård.³ Arbeten för utredande af möjligheten att med skåpet återförena de från detsamma olagligt aflägsnade samlingarna af mynt, medaljer, mineralier etc. äro igångsatta.

Konstskåpet är förbundet med minnet af tvänne svenske konungar, som i universitetets liksom i fosterlandets historia lysa med oförvansklig glans. Det var en gåfva till Gustaf II Adolf, som tryggade akademiens ekonomiskt själfständiga existens. Det var Carl XI, som skänkte »det kostbara konststycket med alla des tilhörigheter til det Academiske

¹ Utförd 1911 af snickar *G. L. Sahlholm* i Stockholm under ledning af *John Böttiger*.

² Montrerna utfördes 1911 af aktiebolaget Skyltställ i Stockholm efter ritning af arkitekten *F. Boberg*. — Gustaf Adolfs konstskap i Upsala. Vägledning för besökande, utarbetades af *John Böttiger*. Tryckt 1912.

³ Författaren af ofvanstående anteckningar.

Bibliothequets märkelige prydnat och förbättring» till »dess lustre och heder» som »ett herligt prof och monument af Hs. Kongl. Maj:ts synnerlige Nåde och Mildhet».¹ Det hör sålunda ej blott genom sin egen dyrbarhet, utan ock genom de minnen, som med detsamma äro förknippade, till akademiens omistande gods och bör som sådant för all framtid vårdas och bevaras.

¹ Citaten äro hämtade ur konsistorii tacksägelsebref till kung Carl XI och till kanslern, grefve Bengt Oxenstjerna i Maj 1694. (Utgångna bref 1685—1696. Konsistorii arkiv.)

Utdrag ur konsistorii protokoll rörande konst-
skåpet.

1694 den 12 Juni.

Bibliothecarien *Stiernberg* berättade att den som skrifwit Inventarierne öfwer konststycket will hafwa derföre betahning warandes 16 ark hwart exemplar. Resolv.: att han bekommer af Bibliotheksmedlen, men H:r *Stiernberg* protesterade der emoth, sägandes Cassan sådana uthgifter ey tohla. Consistorium blef wijd sin resolution emedan Kongl. donation är skedd till Bibliotheket.

1694 den 19 Juni.

H:r Bibliothecarien *Stiernberg* berättade att det donerade kånststycket är nu inventerat, och förfrågade derföre Rector, om det nu skall transporteras strax eller skall der medh anstå. Resolv.: så snart Inventarierne blifwa renskrifne, så skall transporten skee, drifwandes Rector på, att med bem:te Inventarier skyndas.

1694 den 22 Augusti.

Proponerades om Inventarierne som skola upprättias öfwer konststycket hwaraf 2 exemplar äro färdige, men sasom ett exemplar skall inlefreras till Kongl. Maj:tt sielf, frågades om icke Starling som har en sijrlig hand må det för betahning afskrifwa, hwilket kan tagas af Bibliotheks Cassan. Doctor *Drossander* tyckte behöfwas att en Jubiler seer öfwer konststycket först, emedan der äro åthskillige stenar som man ej kunnat namngifwa. H:r Bibliothecarien sade, att en Jubiler lærer snart komma hijt, som han är bekant med och will gärna see konststycket da kunde han medh samma det öfwersee, hwilket tycktes wäl wara och resolv. att *Starling* sedan renskrifwer Inventarium(erne) för betahning af Cassa bibliothecæ.

1694 den 5 September.

Discurrerades åter om Inventarium öfwer konststyecke hwilket ej kan bli fullkomligt förr någon kommer som förstår sig på en hop med stenar som der finnas och äro obekanta, ty fragades hwilken man skall uthsee der till. Nagre tyckte att detta committeras Bibliothecarien att göra sig bekant hvilken som finnes tienlig der till. H:r *Peringer Lilieblad*

mente intet någon finnas som förstår sig på allt det som der finnes, uthan behöfdes att flere kunde wara tillstädes som ej låter sig göra uthan i Stockholm. Resolv.: att om detta confereras med Bibliothecarien.

1701 den 23 Januari.

Bref från *E. Brenner* dat. 11 Jan., med löfte att skänka till konst-kabinettet »dupletterne af de swenske originalmynter tillika med deras figurer och afritningar», som — — — han samlat från kung Albrekts till konung Gustaf I:s tid. Jfr bref den 8 Mars s. å., hvari konsistorium tackar *Brenner* för hans välvilliga löfte (Bref ad varios 1701).

1701 den 4 December.

Bref från *Brenner*, att han öfversändt 32 diverse sorter af Sveriges konungars gamle mynt tillika med en särdeles tafla på dem efter Seriem Regum som han till akademiens biblioteks Cabinett skänker och förärar. De fem första Birger Jarl, Magni Ladulås, Birger Magnus sons och två Albrekt — — — Gustaf I:s Upsalamynt, Erik XIV:s markstycke alla dessa original väl konserverade och Series Regum ifrån Albrekt till Erik XIV fullkomlige. Jfr bref den 6 December s. å., hvaraf synes, att *Brenner* lämnat 32 st. diverse sorter af Sverges konungars gamle mynt.

1705 den 13 Juni.

Konsistorium beslutar att låta laga ett och annat smått å skåpet, som antingen i branden eller från begynnelsen varit sönder, särdeles lås och nycklar, »att man en stor del med gafflar och spikar kan upptaga».

1707 den 19 Juni.

En tysk ifrån Nürnberg har erbjudit sig att för 4 Rdr. laga konstklaveret i cabinettet, »som länge varit ofärdigt och fördenskull intet kunnat curieuse främmande wisas». Beviljas.

1730 den 28 Februari.

Hemställes Consistorii ompröfwande och godtfinnande, på hvad sätt Amanuensis Bibliot. *Jacob Törner*, som med mycken möda och tidspillan bracht de förfalne machinerne uti konst Cabinettet uti fullkomligt stånd, må blifwa förnögd. Antingen honom måtte lemnas någre mathematiske instrumenter, som finnas in duplo til afbetalning, hwilket hans egit project är, eller på annat sätt, dock utan publicae Bibliothecæ cassas gravation.

Härwid uplästes merbemälte *Jacob Törners* förteckning på de machiner och Saker han reparerat och lagat, så i Bibliotheket, som konst Cabinettet, hafwandes han i penningar til sin någorlunda betalning uppfört 37 plåtar, men af de instrumenter, som in duplo finnes på Bibliotheket 1. gammal Tub med måladt pergament öfwerdragen. 2. en proportional cirkel af mässing. 3. Astrolabium vulgare vel Geodeticum delt i fjerdedels grader med en lös liggande compass. 4. en quadrant af mässing 1½ fot ij radius.

Consistorium har med serdeles beröm och benägenhet uptagit H.

Törners wakra flit och upförande wid Bibliotheqvet i ofwannända mål, och pröfwar aldeles billigt at han derföre skal förnöjas af de projecterade instrumenterne: dock bör H. Bibliothecarien Doct. *Wallin*, i följe af Magist. *Celcius* och någre andre besichtiga, dels den gjorde reparationen af machinerne, dels utse och nämna, hwilke instrumenter och om de anförde kunna umbäras för Bibliotheqvet.

§ 8. Tycktes ej wara orådligt, om de främmande, som bese konst Cabinettet, pålades en wiss penning till nya rariteters årliga inköpande. Consistorium fann wara mindre anständigt at för en sådan sak taxera främmande, som wisa sig curieusa om våra rariteter, och fördenskul bewiljades intet.

1737 den 11 Oktober.

Studeranden *Petter Holmertz* från Göteborg skrifver från Greifswald och erbjuder till inlösen »en liten gullwagn» »at sättja i konst cabinettet», funnen i det förstörda Wolgast slott. Den är hel, väger 8 gram och kostar 15 D:r 24 sk. k:mt. »Consistorium kunde med denna handelen sig ei befatta effter det wore osäkert, huru et så subtilt arbete kunde helbregda komma hit öfwer.»

1738 den 11 Mars.

Rådman *Kyronius* skänker ett crucifix som tacksamhetstecken för ett lån af 6000 D. K. Crucifixet, af ebenholts och ben, var af grefven och Riksrådet *Rehnsköld* taget i ett kloster i Polen.¹

1743 den 8 Oktober.

Kapten *Renath* i Stockholm utlofvar kuriosa. Bibliotekarien *Norrelius* har varit i hufvudstaden och där träffat kapten *Renath*, som lofvat åtskilliga vackra saker till Cabinettet, hvarå specification snarast skulle inlämnas. »Kaptein *Renaths* styfson Fritz» skulle snart anmäla sig till något stipendium vid akademien och rekommenderas härtill af *Norrelius*.

1759 den 13 Oktober.

Anmälan om af hofkansler *Edv. Carleson* skänkta saker. Se nedan!

1771 den 11 Juni.

På hemställan af rektor, professor *Bergman* beslutar konsistorium, »att de i konstcabinettet förwarade lösa stenar och mineralier komma att flyttas till Laboratorium Chemicum att i stenkabinettet förwaras».

1771 den 11 Juni

utdrag ur Consistorii Academici i Upsala protokoll.

På derom af Rector herr Professoren *Bergman* gjordt hemställande beslöts at de i konstcabinettet förwarade lösa stenar och mineralier komma at flyttas til Laboratorium Chemicum at i stenCabinettet förwaras.

Enligt Akad. konsistoriets protokoll den 15 Juni 1789 »resolverades: det må ett nytt Inventarium öfwer konst-Cabinettets nuwarande tillstånd

¹ Se beskrifvande förteckning n:o 21.

uprättas, at wid framtida inventeringar följas, och till någon wiss af Amanuensernes wård och ansvar öfwerlemnas. — — —

1803 den 16 April.

En rector scholæ i Kalmar anmäler dels att han som amanuens år 1798 förlorat en »af elfenben fint utskuren kedja» ur konstkabinettet, men hvilken kedja sedermera, söndertrampad, återfunnits på golfvet, dels ock att han genast velat ersätta denna förlust genom att hos kapten von Bilang låta göra en ny, som kostade 34 RD, 6 sk. Ber nu att akademien måtte godtgöra honom denna summa. Konsistorium resolverar: att betala summan med motivering att, då oftast flere personer på en gång till cabinettets beskådande sig infinna, amanuensen svårligen kan alltid förekomma, at de uttaga och handtera de dervarande piecer och därtill äfven kommer, att låsen till cabinettet den tiden till större delen skola varit bristfälliga.

1810 den 18 Augusti.

Anmälan om ett konstarbete, föreställande ett skepp af glas, tillhörande prins Gustaf, som å prinsens vägnar skänkes till konstkabinettet.¹

1859 den 9 Februari

utdrag ur protokollet, hållet hos Consistorium Academicum minus i Upsala.

§ 1. Sedan, enligt Consistorii Academici Majoris beslut, Akademie Ritmästaren Professoren *Way* erhållit uppdrag att efter aflidne Professoren *J. H. Schröder* hafva wård och inseende öfver Akademiens konstcabinett samt inventering derå den 28 och 29 Oktober nästlidet år, på sätt Consistorii Academici Minoris protokoll för nämnde dagar utvisar, blifvit hållen, hvarvid de fleste låsen, i saknad af nycklar, hvilka icke i Professor Schröders sterbhus kunnat återfås, blifvit uppdyrkade, så tillkännagaf Rector nu, att nya nycklar blifvit till alla de lås, som saknade sådana, förfärdigade, hvilka nycklar nu till Professoren *Way* öfverlemnades, med underrättelse tillika, att, till ledning för ordnande och förevisande af ifrågavarande konstcabinett, så väl afskrift af inventarium 1822, som utdrag af ofvannämnde protokoll skulle Professoren *Way* tillställas.

¹ Saknas 1911.

Utdrag ur inventeringsprotokollen, belysande samlingarnas konservering, tillväxt och förminskning.

Inventeringsprotokollet 1701 den 15—20 September.

Stuzeluret [B. K. S. II s. 21]¹ uti det ena rummet af berget bör lagas. — Fodret (saknas 1911) till Stuzeluret finnes igen i galleriet. — Klaveret (B. K. S. I s. 21) bör lagas. — Oculi Cancri synes vara krita. — Stängeln på Cederträdsnöten [B. K. S. III s. 95] är lös. — Den s. k. »Giäddetanden» är rättare en »Jättetand». — I boken, därest djur etc. äro målade (saknas 1911), äro 179 blad i st. f. 164, som skola numreras och de lösa bladen fästas. — Ovale buxbomsstycket utskuret med en mansbild och fågel är Fabula Promethei et Aquilæ (saknas 1911). — Gustavi Adolphi bröstbild i vax [B. K. S. III s. 2] bör lagas. — På det tyska myntet no 7 står: was Gott wil das geschieht. — No 8 Albertus Dux Sax: i ovalen 1614. — No 9. På venetianska guldpenningen står: Grimani. På reversen står: Ego sum lux mundi, och elfva stjärnor omkring. — De tvänne ofärdiga dockorna [B. K. S. II s. 82] böra lagas. — Den torkade krabban i hvita porslinsskalen är sönder. — I blå porslinsskalen är icke »allehanda frucht, vtan mångahanda». — Till Hans höggrefl. Excellens Hr Gref *Bengt Oxenstierna* notificeras om »the rara Victorie etc. Penningars förfordrande hijt til Upsala Bibliotheks Cabinettet».

Nyss inkomna saker äre thesse:

Af hr Profess: *Norman*. En nummus Vespasiani Copialiter uti ten, på hvars ena sida är Roma Sedens. På reversen Amphiteatrum. Originallet är funnit uti Westerås stad, när sal. Borgmästar *Printz* lät gräfwä sin källare år 1671.

Af hr Profess. *Arrhenius* tvänne Testæ Nautyli, thet ena finare, thet andra gröfre, men begge illa stötte. Item en mussla med manga små runda hål pa. En snäcka smalare åt en ända. Än en knagglig snäcka.

Af Hr Assessor *Elias Brenner* thess frus medaille af silfwer.

Af Pälsk Ambassadeuren *Galezzi Augusti* II:di i Pälén kröningsmynt af gull.

¹ Jag citerar på detta sätt för bekvämlighets skull mitt arbete: Philipp Hainhofer und der Kunstschatz Gustav Adolfs in Upsala.

Af Hr *Christopher Traanhielm* en Elphenbensdosa med 12 runda plåtar af kattgull, hvarpå något åtskilligt är målat, som när plåtarna appliceres till ett Contrefait, representerar åtskillige habiter af mans och qvins-Personer. Dosan är något sönderstött, och 3:ne plåtar äfven så. [B. F. n:o 56.]¹

Efterföljande mynt och gamle Sweriges konungar ifrå Birger Jerls til Erics XIV:i tijder slagne, hafwer Assessoren Edel och högaktad H:r *Elias Brenner* förährat till thet Cabinettets förbättring, som vti Upsala Bibliothecque står, åhr 1701 den 25 Novembr Nembl:n

1. Birger Jerls med Sweawapnet tre Cronor och på aversen Götha wapnet, Ett springande leijon öfwer tre strömmar.

2. K. Magni Ladulåås med tre Cronor; på aversen Ett Leyon öfwer två strömmar.

3. Birgeri Magni med 3 Cronor och B; på aversen Ett springande leyon öfwer tre strömmar.

4. Alberti af Mechelburg med Ett krönt hufwud; på aversen: tre cronor. Dito Ett med tre Cronor;

5. D. Margarethæ mynt med Stockholms wapn. Ett Menniskio hufwud.

6. Erics Pomerani med tre Cronor; på aversen: E. — Dito med Stockholms wapn: Ett Menniskio hufwud, krönt; på aversen E. Item med tre Cronor; på aversen A. moneta Arosien.

7. Christophori, med tre Cronor; på aversen: C. Moneta, Stockhol:

8. Caroli Canuti med En Bååt; på aversen: tre Cronor. Dito med En Bååt och A. öfwer; på Aversen: tre Cronor Moneta Aboens.

9. Christierni 1:mi med C; på aversen: tre Cronor.

10. Sten Stures den äldres med Stockholms wapnet: Ett Menniskio hufwud; på Aversen: tre Cronor. Dito med Stockholms wapn och tre Cronor. Item 2:ne med S; på aversen: En krona. Än twenne med tre Cronor; på aversen: A. moneta Arosien. Ännu Ett med En Crona; på aversen: Moneta Arosi.

11. Johannes 2:di: Med En Crona; på Aversen A. Moneta Arosien. Dito med thes Stamwapn: på aversen: tre Leyon. Item med H och Crona öfwer; på aversen: thes Stamwapn.

12. Swante Stures med A Moneta Arosien; på aversen: En Crona.

13. Sten Stures den yngres med En Crona; på aversen: S.

13 (sic!). Christierni 2:di: med krönt R. Christiern. D. G. R. D.; på aversen kors och klafwa. Dito Ett fyrkantigt Mynt med En Menniskio Bild i fult harnesk; på aversen tre Leijon.

¹ B. F. = min här, bil. lit. C. vidfogade beskrifvande förteckning öfver senare tillkomna föremål. Jag använder vid citering denna förkortning.

14. Gustavi 1:mo med En Menniskio Bild i krönings habit och harnesk; på aversen: Dahlewapnet, twenne pijlar och tre Cronor. Dito med Menniskio Bild i kröningshabit och stamwapn vnder. på aversen: tre Cronor. Item med tre Cronor; på aversen: A. Ännu med tre Cronor; på aversen: En vasa.

15. Erics XIV med thes Bröstdbild; på aversen: Stockholms wapn.

Inventeringsprotokoll 1702 den 4 Juni efter den förfärliga vadelden den 16 Maj »då konststycket blef utur des rum nedflyttad(t) och sedan Salvâ Bibliothecâ till des förra ställe åter insatt».

Inga större skador orsakade af den hastiga flyttningen. — Den utskurna Nautilus snäckan [B. K. S. II s. 48] är något mer än förut stödt, särdeles i mynningen. — Schackspelet består af 31 kägglor; kungen till de svarta käglorna är borta; somliga äro sönder. — A timglasets [B. K. S. III s. 70] är en stolpe afbruten. — Af de fyra konterfejen på ovala kopparskifvor äro blott tre på koppar, det fjärde är måladt på trä [B. K. S. III s. 4 ff.]. — I undre botten af öfversta medaljladan finnas blott 12 kopparmedaljer och »de smärsta 4 st. pay». — Den af prof. *Arrhenius* gifna »knagliga snäckan» är borta. — Sedan 1701 års inventering tillkomna saker: af assessor *Elias Brenner* 32 st. gamla medaljer, »hvar öfwer är en a part specification». Af herr *Ivar Rosencrantz*: En medalj af guld »öfwer twenne Princesser i Danmark». — Af Hr Magister *Schütte*: »Innocentius XI uti koppar». — Af Hr Professor *Norrman* »Balthasar Becker vti tenn». — Af Hr Magister *Schütte*: Johannes Schefferus vti koppar förgyld. — Af Candidaten Hr *Gabriel Clareen* »En liten glasflaska med inneslutit spinntyg och Proppen föreskuten innan till». (B. F. n:o 64).

Inventeringsprotokoll 1705 den 22, 23, 28, 30 Juni.

Den lilla fyrkantiga rutan, som (i 1698 års inventarium) anfördes sasom varande af jaspis, befinnes vid nogare skärskådande vara af glas. — Af bernstenskäglorna äro 3 st. sönder, 6 st. hela. På samma ställe (i skapet) fins en »afbruten kantig bärnstenskögla med en tärning invthi, som ej i inventario är antecknad; dock berättas, att dhen alltid dher varit tillstädes». En bland de 16 muslorna är »en brokot böna [af släktet *Ormosia*, B. K. S. III s. 95] och ej musla». Den s. k. hvalfisk tanden är »en ung Elephants tand». De uti en rund ask liggande hvita, s. k. korallgrenarna förmenas vara »Eijsenblum eller flos ferri». Den uti breda ladan liggande »gemstenen» heter rättare »gemskuhla» (B. K. S. III s. 92—93). Den ena af kammarne, som är uppförd i (1698 års) inventarium är af horn (ej sköldpadd; B. K. S. III s. 40). Locket på det yttersta af de 6 drickeskärnen är på sidan (kanten) något sönder [B. K. S. III s. 57]. »Bordet [B. K. S. II s. 97], som ligger i ett af the underste rummen bör uppsättias

i Galleriet eller annorstädes, på dhet icke det genom mycket framtäande och insättiande måtte allt för mycket skafwas. Angående machinerne föreslås att infordra utlåtande om deras reparation af någon urmakare i Stockholm. — Inventeringsmännen föreslå vidare »att wid gifwit tillfälle persedlarne på ett eller annat ställe antecknades med sine Latinske eller tyske namn för curieuse effterfrågans skull; och särdeles om thenne catalog en gång med tiden skulle tryckias».

Inventeringsprotokoll 1714 den 14, 15, 16 Oktober (koncept).

»7 st. Conterfayer (B. K. S. III s. 3 ff.) borde specificeras hwilka de äro effter de äro mycket wälgiorde.» »Nummus Gothicus blifwer her så kalladt, som *Gothique* = alt thet som något gammalt och obekandt är.»

Inventeringsprotokoll 1720 den 20 Februari.

Bernstensskeden är sönder i 4 stycken. »En sten såsom ett öga är igenfunnen under foten på Cabinettet.» 2 st. röda bönor fattas.

Inventeringsprotokoll 1724 den 3 och 4 December.

Saknades en liten mässingsgroda (torde vara den i B. K. S. III s. 86 omtalade).

Inventeringsprotokoll 1727 den 4 och 5 Maj.

Stutzeluret (B. K. S. II s. 21) består af visarverk, fjärdedels- och timslagverk, hvilket nu är färdigt gjordt af amanuensen *Jacob Törner*. Konstklaveret (B. K. S. II s. 21) är äfven till alla delar repareradt af bem:te *J. Törner*. Af de 8 st. hvitrandiga glasflaskorna (B. K. S. II s. 51) äro tre stycken spruckna. I den fyrkantiga lådan är kalcedongaffeln på bägge uddarna afbruten och med silfver lagad. Stängeln på Cederträsnöten (B. K. S. III s. 95) är afbruten. På vaxbilden framställande drottning Kristina är halsen afbruten. Handen af den ena dockan (B. K. S. II s. 82) är af, men gångverket lagadt af *J. Törner*. Den stora gröna dockan (saknas 1911) är äfven hel färdig gjord af *J. Törner*. Insättes den lilla glasflaskan med inneslutet spinntyg. I rummet gentemot insättes en större dito glasflaska [B. F. n:ris 64 och 65].

Inventeringsprotokoll 1730 den 6 och 7 Februari (koncept).

»Pa uret (B. K. S. II s. 21) är ingen wäckare och har aldrig warit, utan är en combinations machin emellan wexel och claveret.» — Inlades 3 hvita waxlius med stämplar på (B. F. n:o 85) af *Lambert* gifne från Christi graf. Bland christallerne inlades en, som är ganska klar och tagen i Jämtland af *And. Sparman*. I pergamentsboken (saknas 1911), som innehåller foglar äro tvenne blad lösa, och i den som innehåller djuren intet blad. Vid fogelburen står en flaskas med en härfwel uti (B. F. n:o 65) af Hr *Jac. Törner* gifwen. S T betyder *Sam. Törner* som samma flaskas gjordt.»

Inventeringsprotokoll 1735 den 24 ff September.

Klaveret (B. K. S. II s. 21) är först af Amanuensen sal. *Jacob Törner* någorlunda lagadt, men sedermera af Hr *Backman* med en ny fjäder för-

sedt och alldeles färdigt gjordt. I lilla messingsskrinet (B. K. S. III s. 54) i fjärde hörnlådan ligga tvänne massæ odoriferæ. På sågaren, som står ytterst på silfverskieden (B. K. S. III s. 32) är det ena örhänget borta. På nederste botten af (en låda) ligger Christi graf (B. F. n:o 20) i trä afbildad och ett rosarium af Terpentin-träd (obekant hvilket) som Academie Apothecaren *Johan Lambert* gifvit til kabinettet, i lådan vid högra handen där bitumen judaicum (B. K. S. III s. 95) ligger finnes ock ett amuletum af ett slags trä, som hafver en — — — lukt och många bilder uppå sig (B. K. S. III s. 15). Af bernstenskäglorna äro fem st. hela. Räknepenningarna äro 29 st. »I pergaments ritboken (saknas 1911), i hvilken alla handa djur stå, finnes aldrafrämst en björnbild med penna och ord så nätt malad, som vore det en ritning.» I breda lådan (å sid. A.) ligger 1. näf af en vattendragare och en rördrom; ett stengetshorn att hafva snus uti [B. F. n:o 61]. 3 tvänne svärd, ett större och ett mindre, af svärdfisk (B. K. S. III s. 92). I femkantiga öfversta lådan är drottning Kristinas bild inlagd, vid hvilken ligga 28 Marienglas, representerande hennes vid hvarje handa tillfällen brukade klädedrägter. (B. F. n:o 55). I sista lådan ligger en »algerisk dukat», skänkt af sekreteraren *Carl Reftelius*. Af fågelvaktaren (B. K. S. II s. 78) är en hand och en fot borta. I en låda inlades »några Americaniska penningar» skänkta af prosten *Björck* i Falun »med bifogad underrättelse om samma penningar» (saknas 1911). Ett crucifix (B. F. n:o 19) är skänkt af apotekar *Lambert*. »En tand af diuret mammot», hvilken öfverstlöjtnant *Petter Schönström* skänkt till kabinettet, är inlagd. Samme man har skänkt en »Jakutisk Räck och mössa» (saknas 1911). I den låda, som innehöll »vax- och stenfrukterna» fans »efter skedd tillökning» följande. N:o 1. En assiette med hvita, röda och svarta vinbär samt blåbär. N:o 2. Berberis, krusbär, nypon och lingon. N:o 3. »Knapkös och tre andra stensorter». N:o 4. 2 st. bröd af sten. N:o 5. Päron, Citron, Apelsin, röda och gröna vindrufvor, »Bigarreaux», Moreller, svarta och hvita — — bär. N:o 6. Ett st. Lax af sten; saltsten och några blommor. N:o 7. En liten skål, hvori en taskkräfta, en murkla af sten och en bezoarsten. N:o 8. En skål med saltsten uti. N:o 9. Ett saltzer, hvori en hippopotamus. N:o 10. Ett dito med rönbär, pomerans och en söndrig ärtskida. N:o 11. Valnötter, böna, kastanier, päron, persika och gurka. N:o 12. 3 stycken af ägg; en stor gurka, en dito mindre. Dito ett stycke ägg af — — — gifvit. N:o 13. En valnöt, sviskon, russin, mandel och krakmandel. N:o 14. 3 st. insekter.

Inventeringsprotokoll 1736 den 6 mars.

»Dryckes-kiärelet af sten (B. K. S. III s. 20) liknar intet en gräshoppa, utan en kräfta.»

Inventeringsprotokoll 1737 den 30 Oktober.

Af räknepengarna saknades en. Till Citronväxten, som liknar en örnklo (B. K. S. III s. 94) har magister *Dragman* dit gifvit en dylik. — »Inlades en påflig bild af friherrinnan *A. M. von Yxkull*, née de Walker förärad till kabinettet 1736 den 8 Julii, hvilken bild till alla delar med penna är skrifven och innehåller språk af psaltaren, såsom Domine libera animam meam a sociis iniquis, quorum, lingua dolosa (saknas 1911). Inlades en tobakspipa af serpentin (B. F. n:o 14), vid hvilken på en liten silfversked hänger en silfversköld, på hvilken finnes antecknad hvem som brukat pipan m. m. Sedermera gifven till kabinettet af förre pastorn vid Kristinakyrkan i Pennsylvanien eller nya Sverige, mag:r *Andr. Hesselius*. Inlades testiculi af en cervo muscato skänkta af samme mag. *And. Hesselius*. Dito ett par kinesiska fruntimmersskor för en 14-årig flicka (B. F. n:o 10), skänkta till kabinettet af *Abraham* och *Charles Arfvedsöner* i Stockholm den 5 Julii 1737. Insattes en »Chinesisk afgud (B. F. n:o 9) af ett slags mycket hård sten, med hwarjehanda monstreusa Figurer uppå». Item en Chinesisk gudinna af porslin» sittande på en tholus (B. F. n:o 8), bägge gåfvor af samme herrar *Arfvedson*.

Inventeringsprotokoll 1741 den 20 och 22 Juli.

Cylindern (B. K. S. II s. 55) till den anamorphotiska taflan är hos Silfverling. Skålen af karneol är söndergången vid den hårdt fastnade lådans utdragande, men åter lagad. Med samlingen införlifvades »ett Crucifix af ebenholz och elfenben inlagdt (B. F. n:o 21) skänkt till kabinettet af rådmän *Kyronius* i Upsala den 20 mars 1738. De röda bönorna (B. K. S. III s. 95) finnas vara 15. Af turkoserna till sköldpaddskammen (B. K. S. III s. 41) äro 6 st. borta; 5 st. tillstädes. Den lilla grå filthatten saknades.

Inventeringsprotokoll 1743 den 6 Oktober samt den 15 och 17 November.

Konstklaveret (B. K. S. II s. 21) är nyligen i Stockholm lagadt. — Vid »the nätt målade korten lades samma gång i nästa rum otta och tiugu nätt inlagda kort (B. F. n:o 54) af Fru *Armfeldt* gifne». — Cylindern (B. K. S. II s. 55) är ännu hos Silfverling. — I kägelspelet af bernsten äro tre stycken sönder. — Af korallkägelspelet felar en kägla. »På qwinfolksbilden (B. K. S. III s. 38) är armen med knifwen afbruten.»¹ Inlades »en petrificerad swamp lik ett horn.» »The 26 Chinesiske blad äro inlagda uti mscr.skåpet.» Magister *Olof Celsius* hade under sitt vikariat utan bibliotekariens vetskap låtit göra sig en nyckel till den sida af skåpet, där mynten ligga och har bragt dessa i sådan oordning, att de vid inventeringen ej kunde identifieras. Samme man hade genom oförsigtighet vid

¹ Egendomligt nog har den lilla bronsstatyetten framställande Neoptolemus med Astyanax (B. K. S. III. s. 38 n:o 11) i inventarierna alltid fått gälla som en »kvinfolksbild».

uppdragningen så skadat klaveret, att det måst sändas till Stockholm. Å dockan »som drifves af en konstig stålmachin har högra handen blifvit ofärdig.» — »Sammalunda har armen på qvinfolksbilden af Brons (B. K. S. III s. 38), hwilken hållit en knif i handen, brutits af.

Inventeringsprotokoll 1746 den 25 Juli.

Emedan Vice Bibliothecarien ej kom til städes, utan lät säga, det han tagit de af Assessor *Brener* til cabinettet förährta mynte-sorterne, hwilka til antalet warit 32 men ej i Inventario stå specificerade,¹ tillika med några andra Göthiska mynt utur cabinettet til den samling, hwilken han förmenar sig, utan communication med Bibliothecario, böra göra; och man der til med märkt, det mynten i Cabinettet ej af honom blifwit til sin förra ordning brakte, hwar til han dock 1743 den 6 Octob. då äfwen inventering hölts, anmanter blef, ty kunde man icke eller nu taga den före, besynnerl. efter han war absens.»

Inventeringsprotokoll 1747 den 14 och 16 November.

Uti en låda finnes »en liten träask med 2 st:n små gull stycken, med thertil hörande beskrifning (B. F. n:o 70).² Inlades »en hostie» skänkt af bibliotekarien *Norrelus* (saknas 1911). Någon inventering af mynt och medaljer kunde ej håller denna gång ske. Magister *Evald Ziervogel* åtager sig att ordna denna del af samlingen. — »Det röda sal fossile saknas samt porcellains kopparne och en liten porcellains skål samt den röda skålen af terra sigillata.»

Inventeringsprotokoll 1750 den 4 och 10 Oktober.

»I stället för musleskal bör stå snäckeskal.» — Stutzeluret (B. K. S. II s. 21) är ofärdigt och går icke. — Urfodret (se ofvan!) finnes icke. — »Skålen är icke af Carneol, utan af Chalcedon.» — »Bärnstenskäglorna äro mäst alla sönder.» »Måsswäxten af metall (B. K. S. III s. 86) bör kallas *Sedum minus*.» »I den breda lådan ligger äfwen ett näf af en *Platea* och öfre maxillen af en *Onocrotalus* samt twänne rostra af *Pristis*» (B. K. S. III s. 91—92). Förteckning öfver de i skåpet varande mynten är uppgjord af biblioteksamanuensen *Ziervogel*. Inventering af denna del af samlingen försiggår nu efter ofvannämnda förteckning, »som blef till grund wid myntens inventerande hädanefter, gillad och antagen.» — »Uti den nedersta af mellanlådorna funnos nu efter nogare skedd uptekning och gifna namn, följande: Uti öfwersta botnen: 12 Creaturs Bilder pa Agater. 10 Bröstbilder, bland hwilka en är ingrafwen, de andre upphögde. 6 piecer med andra figurer, dels ingrafne, dels uphögde. 1 Topas. Uti andra botnen: 1 smaragd, grön. 1 Topas, gulacktig. 1 Onychit med två ögon, ljus. 1 ditto, mörkare. 1 ditto spitzig, gulbrunn, 1 ditto, med ett öga. 1 ditto. 1 Memphites, 1 utgrafwen half Carniol. 1 onyx, mörk, graachtig. 1

¹ Se dock ofvan!

² Endast det ena guldstycket finnes 1911.

Jasponyx med röda ränder mitt uti. 1 utgrafwen mörk Carniol. 1 oval Agatart, gulacktig. 1 rödacktig Jaspis, slipad med flera kanter. 1 helt liten Concav Agatart. 1 ditto litet större. 1 Jasponyx mongrandig. 1 Malachit, grön. 1 aflång Concav Carniol fluss, purpurfärgad. 1 glittrande Topas fluss. 1 Marie och Christi bild på en rund Lazur tafla. 1 liten döds-
 skalle af Elphenben. 2 kräftstenar. 1 Brösthild af Elphenben. 1 Chalcedon med pålimmad figur af Neptuno och Tritone i perlemo. 1 svart Jaspis med Pans figur uppå i perlemo. Uti tredje botnen: 1 stor Onychit, med ett öga på. 1 opal, blåacktig. 1 ditto mindre, ljusare. 1 Oculus cati. 1 hög concav Onychit. 1 liten Oculus cati. 1 hög concav Jaspis, brun. 1 aflång randig Jaspis. 1 sardonyx, med utgrafwen bild. 1 aflång klar cristall fluss, med hår uti. 1 ditto rödgul, sprucken. 1 ditto klar med röda ränder inuti. 1 glittrande Topas fluss. 1 figur af twänne ansigten, emailerade på en kopparskifwa, som lossnat.¹ 1 st. rödfärgadt gips, med J. Mariæ bild uppå. Uti fjerde lådan: 1 sexkantig slipad Jasponyx. 1 cristall fluss med hår uti. 1 onychit med ett öga, litet utgrafwen på ena sidan. 1 carniol utgrafwen på ena sidan. 1 Jaspis hvit- och swartrandig. 1 Brösthild af Elphenben. 1 kalksten med en brun-
 achtig Chalcedon uti. 1 chalcedon med Herculis och ett Fruntimmersbild uppå af perlemo. 1 mörk Jaspis med en Brösthild uppå. 1 liten grön — — af malachit.

Dockornas »gångwärk» ofärdigt. Räknepengarna äro nu blott 7.

Inventeringsprotokoll 1763 (koncept).

Blott 10 räknepengar finnas. Karneolskeden är afbruten; på gaffeln fattas en klo. Macroskopiet med frö uti saknas. Karneolskålen är sönder. »Den hufvudlösa flugan har flugit bort ur nötskalet» (B. K. S. III s. 18). Af Marienglasen till drottning Kristinas (B. F. n:o 55) porträtt fattas 2 st. Af de 20 Agaterna i »bordkäden» (B. K. S. III s. 47) saknas 3 st. En medalj, Gustaf Adolf till häst, saknas. Nålhuset af bernsten d:o. Flera turkoser och taggar borta i sköldpaddskammen (B. K. S. III s. 41). Af fältskärsinstrumenten (B. K. S. II s. 67) finnas ej fler än 15 st.

Inventeringsprotokoll 1773 (koncept).

»I stället för silfver- är nu en mässingszifferskifva (påsatt å stuzeluret) och visarne komplette.» Fodret och nyckeln saknas. — Spinetten (B. K. S. II s. 22) är reparerad och i fullt stånd. 9 st. räknepengar finnas. Cylindern (B. K. S. II s. 55) till den anamorphotiska taflan »alldeles borta». 4 st. [glas-]flaskor äro spruckna. Morteln (af jaspis) uttagen till stenkabinettet. Den svarta amuletten af Bezoar fins ej. I en låda ligger Kristi graf i modell (B. F. n:o 20) medförd af Prof. *Eneman*(?). I en annan »en emailerad Ring (B. K. S. III s. 48) som föreställer frälsarens lidanden.»

¹ Kopparskifvan finns kvar 1911. Föremålet var ryskt.

Inventeringsprotokoll 1784 den 10—13 November.

Antecknas de sedan år 1698, då skåpet öfverlämnades till akademien, hållna inventeringarna. De voro 1701 i September; 1702 i Juni; 1705 i Juni; 1720 i Februari; 1724 i December; 1727 i Maj; 1735 i September; 1736 i Mars; 1737 i Oktober; 1741 i Juli; 1743 i Oktober; 1746 i Juli; 1747 i November; 1750 i Oktober. De åren 1763 och 1773 gjorda inventeringarna, till hvilka konceptprotokoll finnas, omtalas icke.

Nyckel och fodral till uret (B. K. S. II s. 21) saknas. En räknepenning saknas, 37 finnas. Nålen i kompassen är borta (B. K. S. III s. 68). Nautilussnäckan (B. K. S. II s. 48) är illa skadad. Cylindern till den anamorphotiska taflan (B. K. S. II s. 55) är borta. Alla (de venetianska trädglas-)flaskorna (B. K. S. II s. 51) äro spruckna. Skeden af karneol med kalcedonskaft är afbruten. Skålen af kalcedon är i 4 stycken. Karneolgaffeln är sönder, en klo afbruten. »En liten mortel af spräcklot jaspis, med stöten af calcedon, uttagen till Kgl. Academiens stensamling, n:o 75; hwilken herrar Deputerade höllo före böra till konst-Cabinettet återställas.» Å modellen till Kristi graf (B. F. n:o 20) är domen afbruten; bör lagas. En svart rund amulett af bezoar saknas (uttagen till akademiens stensamling, n:o 73).

»Vidare påmintes af herrar deputerade att så väl ambra och bernsten (på kvittot upptagna som nr 53 och nr 74), hwilket till Stenkabinettet blifwit utlemnadt, återställas.» Ett litet mikroskop saknas. »En blyertspenna af silfver om ett lod saknas, i 1730 ars protokoll ej nämnd, utan en annan som legat i skaftet till fällknifven i cylindern, hwilken blyertspenna vid detta tillfälle också saknades.» Å guldvigten af silfver (B. K. S. III s. 69) saknas en vigt, d:o saknas nålen, som var afbruten. Ochrastycket är uttaget till stenkabinettet (kvitto n:o 49) alla schackpiecerna äro sönder; af bägge käggelspele äro alla piecerna sönder så »att endast bitar finnas». 30 st. mässingsräknepengar saknas. Handen tillika med knifven »hörande till en kvinfolksbild» (B. K. S. III s. 38) saknas. Dito en groda (B. K. S. III s. 38) af mässing. En Echinites af mässing uttagen till stenkabinettet (kvitto n:o 44). En »bild af en skuren sten med två ansigten», som varit infattad utanpå skåpet, saknas. Skaften af bernstens- och perlemorskedarna (B. K. S. III s. 33) äro afbrutna, elfenbens skeden (B. K. S. III s. 31; från Vestafrika) äro sönder. Diverse i lådorna förut förvarade »kosteliga musslor» saknas. Den mindre Gem-stenen eller Gem-kulan (B. K. S. III s. 92) är sönderplockad. »Drottning Christinæ vaxbild sönder och lös fran glaset.» En af de trenne kristalltärningarna (B. K. S. III s. 81) borta. Af de »målade habiter af Marienglas» (B. F. n:o 55 och 56) saknas två; 26 st. äro sönder. Trenne agater saknas i »bordkjäden» (B. K. S. III s. 47). Konung Gustaf Adolfs medalj flyttad till numo-phyl. Ehrenpreus. enl. *Ziervogels* inventarium af den 4 Juni 1753. Saknas ett litet nalhus af bernsten; en liten

»klocka af bernsten» sönder. Den af *Ziervogel* upprättade katalogen öfver mynten är borta. Myntsamlingen lærer »förmodeligen wara flyttad till Academiens Mynt Cabinet». Saken skulle anmälas till rector magnificus; man borde efterse i »Amplissimi Consistorii protocoller, huruvida sådant skett med Senatus Academici goda minne och bifall, att de för konst-Cabinettets räkning specificerade mynten blifwit flyttade å annat rum och ställe.» Å sköldpaddskammen med turkoser finnas 5 fastsittande, 9 st. lösa (inlagda i papper). — »Såsom alla de dyrbaraste stenar och mineralier, hwilka uti detta konst-Cabinett till förene blifwit förwahrade, befunnos af framledne Herr Professor *Bergman*, enligt Amplissimi Consistorii Academici beslut af den 11 Juni 1771, uttagne och uti Academiens Sten-Cabinet förwahrade, hwarå en särskildt specification uti Bibliotheket ibland dess Inventerings Protocoller qwarligger:¹ alltså kunde herrar Deputerade Inventeringsmän icke annat än önska, det samma Mineralier nu mera blefwe till konst-Cabinettet återställdte; hwilket de wille uti Amplissimo Consistorio anmäla och påyrka, hälst man trodde, det ifrån konst-Cabinettet intet något, utom Kongel. Maj:ts särskildta nådiga tillstånd får skiljas. Förklarande Professoren, herr Doctor *Lostbom*, att då han, såsom Inspector Ærarii år 1771, dessa Stenar aflemnade, war det allenast i den agt och mening, att de skulle beskrifwas, och sedan till Cabinettet återlemnas; likaledes förestälte han sig böra ske med Mynten, emedan Rummen för bägge dessa dyrbara samlingar blifwa annars tomma i Cabinettet.»

Saknas »testiculi af en Cervo muscato». »Observerades, att man fant sex st. små Lådor, med miniature-saker uti, hwilka tilföre icke warit annoterade.² (Förteckning se nedan!) »26 blad af Chinesisk skrift» säges vara »undsatte uti Manuskripttrummet». Ett »öhrslefsfoder» och en filthatt äro borta. Bernstenskäglan med en tärning uti saknas. En mammotstand, »förärad af *Schönström*», borta. En lax af sten saknas. Inventeringsmännen erinra att från 1750 d. v. s. på 34 år ingen inventering af konst-kabinettet ägt rum³ och att »intill närwarande tid ingen antekning finnes wara gjord på de, till Cabinettet förährade saker, hwilka där endast blifwit inlagde och förwahrade, utan att Gifwaren blir af en tacksam Efterwerld på minsta sätt belönt för sin wälmening.» Bibliotekarien *J. F. Neikter* har åtagit sig att göra en specification af hvad som finnes efter förrättad Inventering. Vidare »erinrades, att ingen wiss Person af Bibliothekes Officianterna, efter gammal wahna blifwit anförtrodt, att för konst Cabi-

¹ Denna förteckning är af mig ej igenfunnen.

² 152 år sedan möbeln förfärdigats! Betecknande nog för skåpets invecklade inre disposition. Lådorna befinna sig å sid. C, nederst. Jfr B. K. S. II. s. 9.

³ 1763 och 1773 års inventeringar medtagas sålunda ej i räkningen.

nettets wara ansvarig, utan att detsamma, osynadt och ogranskadt, blifwit upplåtet för alla.»

Inventeringsprotokoll 1784 den 10, 11, 12, 13 November (konceptet till föreg.).

Beträffande den ur skåpet uttagna morteln af Jaspis äfvensom andra till akademiens stensamling enl. af prof. *Bergman* lämnadt kvitto antecknas »detta Quittance uppå alla uttagne stenar är aflemnadt till Hr. Acad. Secreter. *Flygare*».

Förteckning på de efter 1784 års Inventering Öfverblefne Saker i konst-Cabinettet.

I:o.

På hvardera sidan om en, mitt under den röda Dören varande låda finnes en Pelare af Ebenholts, bägge lika utsirade med 4 st. silfver-rosor och 1 st. aflångt genombrutet silfver; och uti hvardera Pelaren äro 3 st. små lönn-lådor (B. K. S. II s. 9), tillsammans 6 st.; med miniature-saker uti. Innom Pelaren till vänster: I mellanlådan finnes: ett Människohufvud af vax,¹ i profil (in margine: saknades vid 1803 års Inventering);¹ ett crucifix af Ebenholts, inlagdt på hvardera sidan med Valnött- och Cypresse-träd; samt sju st. Stjernor af Perlemo (B. K. S. III s. 10).

I öfra lådan: tre st. Tärningar af Elfenben (B. K. S. III s. 10) med hvarjehanda miniaturesaker uti; neml. uti den ena: två små askar af ben; uti den andra: ett st. Pust och sju st. andra små persedlar;² uti den tredje: tolf st. små Instrumenter, såsom: en Bila, Höfvel, Nafvare, Hoftång, Hammare, Skottkärre m. m.³

I den nedra lådan: ett st. Nöttskal med läck af ben (B. K. S. III s. 10).

Innom Pelaren till höger:

Uti mellan-lådan ligger ett Credentz af en snäcka, med läck och fot af förgylt silfver och löfverk omkring (B. K. S. III s. 9).

I öfra lådan: en korg af kirsbärssten (B. K. S. III s. 10); två askar af tenn och i den större: trenne tärningar af tenn samt en söndrig snäcka; men i den mindre: två skedar (B. K. S. III s. 11).

I den nedra lådan: tolf st. Instrumenter af stål (B. K. S. III s. 11), en ask af ben med blått sidentyg på läcket, hvaruti ligga hvarjehanda små saker, och deribland ett stycke med knappnalar uti (B. K. S. III s. 11).

II:o.

En lös Låda med skott läck, hvori finnas åtskilliga saker, efter denna derhos liggande särskildta förteckning:

¹ Finns ej 1911.

² Finns ej 1911.

³ Saknas 1911.

Förteckning på de curieuse Stycken, som Herr Hof-Cancelleren Carleson skänkt till Upsala Academie:

- 1:o. Jungfru Mariæ bild, ätsad i stål (B. F. n:o 49).
- 2:o. Kon. Gust. Adolphi d:o d:o original (B. K. S. III s. 7).
- 3:o. Emaillerad sked, med broderadt fouderal (B. K. S. III s. 33).
- 4:o. Liliun Convallium, i Elfenben arbetadt konststycke (saknas 1911).
- 5:o. Ett fint arbetadt Konststycke uti en penna med en Hjort ofvan uppå (saknas 1911).
- 6:o. En Knif och Gaffel, med ett Elfenbens skaft, i bilder väl utarbetadt (B. F. n:o 52).
- 7:o. Ett st. Fiskben, med konstigt utarbetade Elfenbensbilder till handtag (B. F. n:o 50).
- 8:o. En nog gammal damascerad Tartarisk Knif (saknas 1911, om ej någon af de af mig upptagna, som dock ej troligt).
- 9:o. En Indiansk Korg (B. F. n:o 11).
- 10:o—11:o. Tvänne apostlar af Bärnsten, den ena med väl utarbetadt Elfenbenshufvud (B. F. n:o 30 och 31).
- 12:o. En Halsduk, broderad af guld och sömad af Gref Magni De la Gardies Furstinna, Kon. Carl den XI:tes Faster (B. F. n:o 41).
- 13:o. En helt gammal Graekisk målning på koppar, föreställande Heliga Familjen (B. K. S. III s. 15).
- 14:o. Fyra st. rara Indianska Foglar (in margine: finnas ej; saknas 1911).
- 15:o. En ganska liten Pistol, med hjullås, mästestycke (in margine: inlagd i samma låda som de öfriga 2:ne små pistolerna); (saknas 1911).
- 16:o. Ett gammalt, litet Perme-bref på Gods, af år 1425 (saknas 1911).
- 17:o. Ett par Påfveliga Vantar af silke med guld virkade (B. K. S. III s. 13).
- 18:o. Ett par Mogolska Castanietter af Buxbom (B. F. n:o 15).
- 19:o. En gammal Romersk skrift på vaxtafla (B. K. S. III s. 22).
- 20:o. Ett st. Vestindiskt Comiss-bröd. Fragment finnas 1911.

III:o.

Diverse saker.

- 1:o. Ett Portrait af Guilielm Königsmarck, Gener. Armor. Sereniss. Reip. Venet.; Venetiis 1689, varande alla skuggor och lineamenter formade af bokstäfver, som utgöra en Oratio Panegyrica öfver denna Herre; skänkt till Upsala Bibliothecque af Grefvinnan *Elisab. Beata Stenbock*, gift med Amiralen *Sjöblad* såsom å andra sidan är annoteradt (B. F. n:o 37).
- 2:o. Ett kopparstick öfv. S. Birgitta; på löst papper (saknas 1911).
- 3:o. Ett kopparstick öfv. Ignatius Loyola, Auctor et Fundator

Societatis Jesu, på löst papper in margine vid n:o 2 och 3: inlagdt i porträtt-saml. (saknas 1911).

4:o. Öfverstruket.

5:o. En Hufvudbild, skallig, med skägg, utgrafven på en oval hvit Droppsten, hvars öfre hälft är borta; skänkt af Herr Professor *Neikter* 1784, då varande Bibliothecarie (saknas 1911).

6:o. En Hufvudbild, med trefläta i nacken, utskuren i en rund Buxbomsplåt (B. K. S. III s. 37).

7:o. En turkisk Skrif-penna af rör; gifven af D. *Lydeke* (B. F. n:o 22).

8:o. Fyra st. med en skinnrem genomdragne och sammanhäftade Ben-skifvor, med åtskilliga figurer uppå; tyckas utgöra ett Calendarium (saknas 1911).

9:o. Ett st. fyrkantig, aflång, blåaktig pappers Tafla, med påklistrade åtskilliga bilder och zirater af papper utklippte; i alla fyra hörnen två C:n med krona öfver; äfvenså ofvan till inuti en oval ring och nederst C. B. (B. F. n:o 43).

10:o. Ett st. aflång Tafla, målad i perspektiv med en karl till häst; nederst står skrifvit: gjordt och inlemnadt af *J. H. L. (Lidén)*; (saknas 1911).

11:o. Ett st. Crucifix af trä, med bilder på bägge sidor utskurne, som föreställa, på ena sidan, de märkvärdigaste händelser af Christi lefverne, och på den andra: särskilda stycken af dess Passion, med Inscriptioner öfver alt af Ryska bokstäfver; hvartill hör en fot af sten (B. K. S. III s. 15).

12:o. Ett st. liten sko, med röd klack, hvars främre del går upp i en spetsig half-Cirkel (B. K. S. III s. 87).

13:o. Prof af Kon. Gustaf den III:djes Krönings-klädning, tillvärkad af Fabriqueuren Hr *J. A. Meurman* i Stockh. år 1771; i ett brunt pappersband (B. F. n:o 66).

14:o. Prof af Tyget till Hännas Kongl. Maj:ts Drott. Sophia Magdalenas Krönings-klädning, förfärdigadt af svenska Siden-Fabriqueuren *Ekstedt*, och af honom gifvit till Cabinettet 1772; uti ett blätt och rödt sidenband med silfver galoner omkring (B. F. n:o 67).

15:o. Ett st. Tyg, ungefärl. 3 al. 8 tum långt och 7 tum bredt, fran Otaheiti, stampadt af bark; är något söndrigt i kanterna; gifvit af Hr Lectorn Doct. *Gothenius* (B. F. n:o 16).

16:o. Två små Tyg-stycken af Asbest el. Berglin; äro nog söndrige; skänkte till Konst-Cabinettet af Hr Supercarg *Hahr* 1773 (saknas 1911).

17:o. Ett brunt litet Tyg stycke, af fina rötter och tågor samman-satt (saknas 1911).

18:o. Ett st. Puderquast af rödt urblekt silke (saknas 1911, om ej här asyftas ett i samlingarna kvarliggande fragment).

19:o. Ett Rosarium af Ebenholts (saknas 1911).

- 20:o. Ett st. d:o af gråaktiga stenar (saknas 1911).
- 21:o. Sju st. hvita Vax-ljus från Christi graf, stämplade; äro alla mer eller mindre söndergångna (B. F. n:o 85).
- 22:o. En grönaktig Talgbit från America, prässad af bär, som växa på små trär; gifven af *Magdalena Lybecker Björk* 1749 (B. F. n:o 96).
- 23:o. Sex af horn utskurne fyrkantige ornament, som tyckas hafva hört till någon orden (B. F. n:o 47).
- 24:o. Ett Kruthorn med järn-beslag; på ena sidan är utskuret ett hufvud med öfverskrift: Nils Dake, och på den andra dessa bokstäfver (monogram bildadt af M. A. H. B. (B. F. n:o 29).
- 25:o. Ett st. aflång flintsten, formerad till en tvåäggad knif, hvarpå äggen å ena sidan är afspjälkad.
- 26:o. Tvänne aflånga Sten-bitar, den ena blåaktig och liksom trådig, den andra med lysande guldlika particlar i ytan (B. F. n:o 72).
- 27:o. En liten aflång trä-ask utan låck, med trenne stenar uti(?).
- 28:o. En större aflång träask utan låck, hvaruti ligga, 1:o. ett rundt stycke Elfenben, såsom ett låck, och deri ett af hvit sten utskuret Hästhufvud med guldbeslaget betsel, fastsatt vid en brun materia (B. K. S. III s. 87); 2:o. ett brunt träfoder, och deri en af ben konstigt utskuren Örslef med Årtalet 1610 mitt på och är på öfra ändan ett stycke afbrutet (B. K. S. III s. 11); 3:o. ett penn-foder med 4 st. af trä skurna, målade och fastlimmade bilder uti (fragment finnas 1911); 4:o. en liten aflång Dosa af ben med tillskrufvadt låck, och deri liggande otta st. piecer till ett käggle-spel samt ett klot, alt af ben; 5:o. två st. af Elfenben utskurne zirater, något söndriga (B. F. n:o 60); 6:o. en gulaktig, slipad sten, infattad i en oval silfver-skifva, med der omkring lagda rosor af silfver-tråd (B. F. n:o 93); 7:o. ett st. litet Horn; 8:o. tvänne spånor af den ladan, hvaruti Kon. Gustaf Ericsson tröskade (B. F. n:o 79).
- 29:o. Ellofva st. små askar inom hvarandra (B. K. S. III s. 18).
- 30:o. Fyratio två st. kort, med ritade och illuminerade figurer af Folk, fyrfota Djur, Foglar och Blommor på baksidan (B. K. S. III s. 71).
- 31:o. Ett Turkiskt skrif Tyg af mässing; skänkt 1784 af Herr professor *Norberg* i Lund (B. K. S. III s. 21).

IV:o.

Allehanda slags mynt.

För denna förteckning, väl vidlyftig att här återges, hänvisas till originalinventariet i universitetsbiblioteket (U. 65. g). För ett eventuellt återställande till konstskåpet af de från detsamma olagligt aflägsnade mynten och medaljerna finnas i nämnda förteckning alla upplysningar, som ännu stå att få.

Förteckning öfver de konstgjorda frukterna etc. efter 1735 års prot. p. 79 och med Bobergs tillägg:

N:o 1. En asiette med hvita, röda och svarta vinbär samt blåbär (laquerad asiette med porcell. botten. B.).

N:o 2. Barbaritz, krusbär, njupon och Lingon (laquerad asiette med porcell. botten. B.).

N:o 3. Knappkes och 3:ne andra stensorter (laquerad asiette med porcell. botten. B.).

N:o 4. Bröd 2:ne st. af sten. (Porc. Asiette, blå och hvit, nederst(?) ett bröd, likt en limpa. B.).

N:o 5. 1 Päron, Citron, Apelcine, röda och gröna vindrufvor, Bigarreaux, Moreller, svarta och hvita kirsbär. (Porc. ass. blå och hvit, ingen citron, utan 2 apelsiner, röda kirsbär. B.).

N:o 6. Ett st. Lax af sten, Saltsten och några blommor (som n:o 5 sönder i brädden. Laxen af sten saknas; äfven saltsten saknas. B.).

N:o 7. En liten skål, och däruti en Taskkräfta, en Murkla af sten samt en Bezoar-sten. (Indiansk skål, laquerad, sönder i brädden; Bezoar-stenen finns ej. B.).

N:o 8. En skål med saltsten uti (stor laquerad skål. B.).

N:o 9. Ett Saltser, och däruti en Hippopotamus. Item en d:o. (Ingen Hippopotamus finns här. B.).

N:o 10. Ett d:o med Rönnbär, Pomerance och en söndrig ärtskida uti (lika med n:o 9; ingen pomerants finns här. B.).

N:o 11. Valnötter, Böna, Castanier, Päron, Persica och gurka (blått saltser och sitter frugten fast, som endast är af 5 slag. B.). (B. K. S. III s. 34).

N:o 12. 3:ne stycken af ett ägg, en stor gurka, en d:o mindre, 1 st. helt ägg, gifvit af mäst. *Tremper* (laquer. Saltser; mindre gurkan sönder. B.).

N:o 13. En walnött, Swiskon, Russin, Mandel, Krakmandel (laquerad skål. B.).

N:o 14. 3 st. Insecter. (Insekterna finnas ej. B.)

Tillkommer dels af det gamla 1698, dels annat.

N:o 15. 1 st. trä, såsom en Råglimpa (supra n:o 1, andra fatet) ligger lös.

N:o 16. 1 st. Indiansk skål mycket sönder i brädden, med allehanda tort skal uti.

N:o 17. En liten skål af Perlemor med canderadt säcker af cristall, supra n:o 10.

N:o 18. Ett helt litet laqueradt Saltser med kupigt bröd uti.

Förteckning öfver de från konstkabinettet till »Academiens sten-samling» mot kvitto af professor *Bergman* utlämnade mineral etc. sammanställd enl. *And. Is. Bobergs* inventarium 1786.

Mortel af spräcklig jaspis med stöt af Calcedon	kvitto n:o 75.
Amulet af Bezoar i tvänne delar	» n:o 73.
Ett stort stycke oarbetad bernsten, »som väger 9 lod»	» n:o 74.
Ett stycke Ockra	» n:o 49.
En Echinit	» n:o 44.
En massa lik Lithargyrio	» n:o 48.
Ett st. Zinngraupen	» n:o 72.
Två st. små ovale ramar af Agat	» n:o 27.
En sten »med figurer rundt om och hål igenom»	» n:o 45.
Fem st. Glossopetræ	» n:o 47.
Två stora st. hvit Berg-Cristall; en liten dito; två små klara bergkristaller, »gröna i ena ändan», en stor af samma art, till färgen violett-brun och spräcklig, som är här och där sprucken; ett st. svart malm, »glatt på en sida»	» n:ris 67, 68, 69, 70, 71.
En agat lik en njure	kvitto n:o 21.
Tolf st. kreatursbilder på agater	» n:o 16.
8 st. bröstbilder	» n:o 17.
6 st. piecer med andra figurer, dels ingrafne, dels uphöjde	» n:o 18.
1 st. Topas	» n:o 1.
1 st. Smaragd	» n:o 3.
1 st. Topas, »gulacktig»	» n:o 2.
1 st. Onychit med två ögon, ljus	» n:o 4.
1 st. d:o mörkare	» n:o 5.
1 st. d:o spetsig, gulbrun	» n:o 6.
1 st. d:o med ett öga	» n:o 7.
1 st. d:o	» n:o 8.
1 st. Memphites	» n:o 12.
1 st. utgrafwen half Carniol	» n:o 19.
1 st. Onyx, mörk, gråaktig	» n:o 9.
1 st. Jasponyx »med röda ränder mitt uti»	» n:o 25.
1 st. utgrafwen mörk Carniol	» n:o 20.
1 st. oval Agat-art gulaktig	» n:o 28.
1 st. rödaktig Jaspis, slipad med flera kanter	» n:o 24.

1 st. hel liten concav agat-art	kvitto	n:o 39.
1 st. d:o litet större	»	n:o 40.
1 st. Jasponyx, mångrandig	»	n:o 29.
1 st. malachit, grön	»	n:o 57.
1 st. aflång concav Carniolfluss, purpurfärgad	»	n:o 58.
1 st. glittrande Topas-fluss	»	n:o 59.
1 st. Christi och Mariæbild på en rund Lazurtafla	»	n:o 65.
1 st. Calcedon med pålimmad figur af Neptuno och Tritone i Pärlemo	»	n:o 14.
1 st. swart jaspis med Pansfigur uppå i Pärlemo	»	n:o 41.
1 st. stor Onychit med öga på	»	n:o 15.
1 st. Opal, blåaktig	»	n:o 32.
1 st. D:o mindre, ljusare	»	n:o 33.
1 st. Oculus Cati	»	n:o 34.
1 st. hög concav Onychit	»	n:o 10.
1 st. liten Oculus Cati	»	n:o 35.
1 st. hög Concav Jaspis, brun	»	n:o 61.
1 st. aflång, randig Jaspis	»	n:o 30.
1 st. Sardonyx med utgrafwen bild	»	n:o 22.
1 st. aflång klar Cristallfluss med hår uti	»	n:o 36.
1 st. D:o rödgul, sprucken	»	n:o 62.
1 st. D:o klar med röda ränder inuti	»	n:o 63.
1 st. glittrande Topas-fluss	»	n:o 60.
1 st. Figur af 2:ne ansikten, emailerade på en koppar- skifva, som lossnat	»	n:o 64.
1 st. sexkantig, slipad Jasponyx	»	n:o 26.
1 st. Cristall-fluss med hår uti	»	n:o 37.
1 st. Onychit med ett öga, litet utgrafwen på ena sidan	»	n:o 11.
1 st. Carniol, utgrafwen på ena sidan	»	n:o 23.
1 st. Jaspis, hvit- och swartrandig	»	n:o 31.
1 st. kalksten med en brunaktig Calcedon uti	»	n:o 38.
1 st. Calcedon, med Herculis och ett fruntimmers bild uppå af pärlemo	»	n:o 13.
1 st. mörk Jaspis med bröstbild uppå	»	n:o 42.
1 st. liten grön ask af Malachit	»	n:o 50.
10 st. åtskilliga bergarter och 1 st. oslipad granat (asbest och Rotgulden) stora	»	n:o 56.
4 st. gediget silfver, 3 små st. gediget guld	»	54—55.
1 st. Serpentskappe	»	n:o 76.
1 st. järnmalm växt i trä	»	utan nr.
Rödt sal fossile	»	n:o 51.
Hvitt d:o	»	n:o 52.

Inventeringsprotokoll 1789 den 29 Maj.

Karneolskeden är lagad, d:o skålen af kalcedon. En af de små tärningarna af sten saknas (B. K. S. III s. 81, n:o 9). Diverse snäckor och musslor borta. En målad träskål saknas. Buxbomsreliefen »med Mans bild och en fogel» likaledes. Större delen af mynt- och medaljsamlingen saknas ännu. Af de röda och svarta bönorna [B. K. S. III s. 95, n:ris 37—38] finnas blott 14 st. En bernstensklocka saknas; en annan är alldeles sönder. En hvit porslinsskål saknas; ett af de små »holländiske Stenkärilen» är sönder. Ett stycke »hvitare smör» borta. Af räknepengarna finnas nu blott 6 st. Den ritade taflan och en grå filthatt saknas.

Inventeringsprotokoll 1822 den 13 Juni.

Räknepengarna af »paymynt» uppgifvas detta år vara 35 st. Omtalas ännu en sked af karneol med skaft af kalcedon, men sönder samt en gaffel af kalcedon, hvars ena klo var borta. Omtalas en rund målad träask, innehållande »småstycken af Aloëträd»; vidare en bok innehållande Davids psalmer i duodec med band af sköldpadd [B. F. n:o 34]; tryckt i Danzig 1648, gåfva af en friherrinna *Cederström*, f. *Hägerflykt*, den 13 Dec. 1813; och ett rosarium skänkt af apotekar *Lambert*. De båda skinnen af Desmans- och Zibeth-kattor uppgifvas nu vara »af mal förtärda». 3 hvita vaxljus [B. F. n:o 85] med stämpel på, brukade vid Christi graf (skänkta af apotekar *Lambert*) äro sönder. Omtalas en af Hof Cancelleren *Carleson* skänkt »gammal Romersk skrift på vaxtafla» [B. K. S. III s. 22], vidare en »turkisk skrifpenna» [B. F. n:o 22], skänkt af doktor *Lüdecke*; en af nyssnämde *Carleson* gifven »Jungfru Mariæ bild, etsad i stål [B. F. n:o 49]. Konung Gustaf Adolfs bild, original [B. K. S. III s. 2]; en emaillerad sked med broderadt fodral [B. K. S. III s. 33]; en blomsterbouquette af elfenben (saknas 1911); en knif och gaffel med elfenbensskaft och väl utarbetade bilder af Jupiter och Venus [B. F. n:o 52]; en gaffelklo af ett stycke fiskben med konstigt arbetade elfenbens bilder till handtag [B. F. n:o 50]; en gammal tartarisk dolk. En Indiansk korg [B. F. n:o 12], hvaruti ligger en halsduk [B. F. n:o 41], »broderad af guld, och sömmad af Grefve Magni Gabriel de la Gardies furstinna *Maria Euphrosyna*»; en gammal grekisk målning på koppar, föreställande den heliga familjen [B. K. S. III n:o 15].

Ett par påfveliga vantar af silke med guld virkade [B. K. S. III s. 13]; ett par Mogulska Castanietter [B. F. n:o 15] af buxbom. Ett stycke Vest-indiskt Comissbröd (fragment finns 1911); en liten pistol med hjullås, mästestycke (i margen: saknas). Prinsessan Maria Euphrosynas sked af silfver, förgyld, med emailleadt skaft; skänkt af Doktor S. Alf i Linköping [B. F. n:o 38]. Förtecknas de å skåpets sid. A. i ett lönfack liggande kvittenserna på från skåpet uttagna föremål, hvarjämte då ännu funnos kvar några numera förkomna ark papper med Augsburgs stämpel.

Tillägg: till förvarande i konstkabinettet äro tillkomna: af friherre *Stjernelds* donation:

En liten träask med inneliggande vigter m. m. Har enligt påskrift i locket tillhört Konung Carl XI [B. F. n:o 42].

Tvenne små kanoner af brons med silfverhjul. Hafva varit Kon. Carl XII leksaker gifna af Konungen till dess guvernör Kongl. rådet Grefve *Nils Gyldenstolpe* [B. K. S. III s. 85].

Ecce Homo. Frälsarens bild på korset. Alla konturerna af fin handskrift på tyska [B. F. n:o 51].

En ask, innehållande stendlämningar af Virgilii hus vid Bajæ [B. F. n:o 91].

En ask, dito med stendlämningar af det nedbrutna Lindholms slott, från det hörn, der Kon. Gustaf I:s vagga förmodas hafva stått [B. F. n:o 80].

En bit af Lagerträdet vid Christi graf och jord ur sjelfva grafven förvarad i en liten förgylld silfverask [B. F. n:o 88, 89].

Ett stycke af konung Erik XIV:s svepning [B. F. n:o 83].

Ett stycke barnsvepning. Tagen i gamla Wasagrafven i Riddarholmskyrkan och (som) troligen tillhört Kon. Gustaf I:s späda son Prins Carl [B. F. n:o 84].

En förgyld rockknapp, som tillhört någon af Kon. Carl XII:tes ungdomsklädningsar [B. F. n:o 68].

En stor Tumring af silfver. Funnen i inkörshvalfvet till Calmare slott [B. F. n:o 26].

En finger ring af guld, märkvärdig talisman med mystiska tecken och en infattad Oculus mundi af Onyx [B. F. n:o 39].

En liten döds-kalle af elfenben. Uppgifves vara skuren af Konung Gustaf I:ste och ständigt buren af Drottning Catharina Stenbock [B. F. n:o 95].

En Konung Erik XIV:s skådepenning af förgylldt bly. Menas vara buren om halsen af Drottning Catharina Månsdotter [B. F. n:o 27].

En bit af drottning Lovisa Ulrikas strumpeband. Sönderklippt hennes förmålningsafton och deladt mellan samtl. Riksens Rad [B. F. n:o 86].

Något af en mumie [B. F. n:o 82].

Af Professor *Schröders* donation.

Ett snideriarbete i elfenben föreställande Barmhertigheten. (Finns, men ej beskrifvet; sjöskum!)

En original handteckning af *Lauréus* [B. F. n:o 59].

5 stycken antika caméer [B. F. n:o 98].

5 små askar med åtskilliga småsaker enligt påskrift.

5 gipsaftryck af diverse medaljer.

9 dito dito porträttmedaljer.

En porslinstallrik med akademiens jubelmedalj (saknas 1911).

En sjöjungfru af brons [fins; ej förtecknad].

Tio stycken rockknappar, som tillhört och burits af Archiater Carl von Linné [B. F. n:o 69] samt en liten i träd skuren antik sked, gifna af handelsbokhållaren *Israel Nyman* [B. F. n:o 18].

Ett miniatyr porträtt öfver konung Oscar I, måladt på koppar och gifvet af *J. Way*, utfördes 1832 som dåvarande Akademi Canzler (finnes 1911, men ej längre i skåpet).

Antecknas »i ett pappers-convolut aska, tagen vid Achills graf, hitlämnad af Herr *Nils Jacobsson*, som fått den af franske ambassadören i Konstantinopel *Gouffier* [B. F. n:o 90].

Antecknas, utan angifvande af härkomsten, 2:ne apostlabilder af Bernsten, på den ena är hufvudet af Elphenben [B. F. n:o 30 och 31]; ett stycke Turmalin [B. F. n:o 94]. »Förmodligen från Island».

2:ne »spåndt af den lada, i hvilken Gustaf Eriksson tröskade» [B. F. n:o 79].

Ett litet krucifix af träd »som har en gåspenna till fodral» [B. F. n:o 76].

Ett mycket fint rosarium med sitt foder af Elphenben. Fodret som består af ett pepparkorn infattadt i Elphenben ligger i en särskildt ask; sedan rosariet nu blifvit insatt inom glas i en svart låda. (Finns 1911, men alldeles fördärfvadt.)

En pung med silfver-fransar omkring, i hvilken ett mysterium Arabico-Romanum i blått fält [B. F. n:o 40].

En af Elphenben konstigt gjord krans. Båda skänkta af Herr Lagmannen Grefve *Kronhjelm* den 24 oktober 1747. 4 små bilder utskurna i träd med en gåspenna till fodral. Antecknas »en Egyptisk Scharabe af serpentin». Gåfva af Mag. *Schröder* 1822 [B. F. n:o 6].

Omtalas tvänne böcker, inbundne, med pergamentsblad, förgyldte på bladen, hvaruti äro djur ritade. I den ena 126 blad (inberäkn(ad) den främst ritade björnen), med ritade foglar, fiskar och andra sjödjur. I den andra boken äro 167 blad, målade med allehanda fyrfota djur, och några monstreusa lemmar; så ock åtskil. blommor, frukter och insekter. I margen: Ritningarna börjas med 3:dje bladet och bladen 160, 161 saknas.

Förtecknas vidare ett nystan [B. F. n:o 87] och »en mössa, gjord af

det inre af kokosnöten på kusten af Africa. Bäres af dem, som äro af Kungl. blod. Skänkt den 4:de Febr. 1818 af Herr *Westin* [B. F. n:o 13]. »2:ne st. nätt svarfvade pyramider, den ena af Elphenben, den andra af Elphenholtz och buxbom med några lösa ringar. Gjordt och hit skänkt af Hof- och Jagtjunkarn *Bronikowski*; in margine: saknas [B. F. n:o 60]. En solfjäder [B. F. n:o 11], Chinesisk, skänkt af Grefvinnan *Löwen*. »Drottning Christina bild med 14 målade habiter uti Marienglas [B. F. n:o 55], något söndriga»; gåfva af friherrinnan *Maria Falkenberg*, f. Bonde, år 1734. Antecknas ett Calendarium bestående af 4 st. Elphenbens-skifvor (saknas 1911), ett svart horn gjordt till kruthorn [B. F. n:o 61]; »en gammal kopparzirat», funnen i Gamla Upsala högar [B. F. n:o 5]; en gammal sked af silfver, »förmodeligen Kon. Albrechts» [B. F. n:o 25], skänkt af kammarherren, baron *Ribbing* på Stäringe 1822. »En dubbel krants med pärlor uti», funnen i Gamla Upsala högar [B. F. n:o 92]. Ett »Amuletum af silfver» med en infattad topas [B. F. n:o 93]. »Små ihåliga stenar, som nyttjas till mynt af wildarna i America», skänkta af prosten *Fr. Björk* i Amerika 1731 (in margine: alla saknas; så ock 1911.) 8 st. små »käglor af elphenben, i ett foder af d:o.» (?) »En flaska med propp och härvel inuti [B. F. n:o 64], skänkt af kandidat *Clarén*. »Ett glas med en innesluten nystfot», gåfva af herr *Jacob Törner* [B. F. n:o 65]. Antecknas såsom befintliga detta är 14 st. dels röda, dels svarta bönor [B. K. S. III s. 95]. Vidare ett »portatif-altare» af träd; in margine: saknas [B. F. n:o 28]; »en liten kolf af Bärnsten» (in margine: saknas); »ett stycke af en guldfingerbor, som varit sväljd af en höna, hitlemnad af Dr. *Noring*», hvars berättelse är bilagd [B. F. n:o 70].

Såsom af inventariets anteckningar framgår förvarades de konstgjorda frukterna etc. ännu detta är i de skåpet tillhörande porslinstallrikarna o. d., såsom fallet säkerligen varit ända från Hainhofers tid.

Å sköldpaddskammen med turkoser [B. K. S. III s. 41] finnas nu blott 13 dylika; de lösa omtalas ej. Antecknas »ett refjern, hvars yttre sida är af Elphenben med utskurna bilder» [B. F. n:o 53]; vid ena ändan är en silfverdosa; gåfva af professor *Jan Afzelius* 1822.

I detta inventarium förtecknas också de i lönnlådorna å skåpets sida C år 1784 funna miniatyrföremålen. Antecknas vidare: ett »Crucifix af Cederträd, inlagdt med pärlemohr» [B. F. n:o 19], gåfva af apotekar *Lambert*. General Wilhelm Königsmarks portrait ritadt med bokstäfver, skänkt af Grefvinnan *Sjöblad*, f. *Stenbock* [B. F. n:o 37]. Ett st. tyg »från Otaheyti förfärdigadt af barken på brödträdet» [B. F. n:o 16]. »Prof af Konung Gustaf d. 3:djes och hans Gemåls Sophia Magdalenas Kröningskläder, tillverkade och skänkte af Fabrikörerne *Meurman* och *Ekstedt* 1771 och 1772 [B. F. n:o 66, 67]. I ett af rummen i foten omtalas »en lös lada, deruti

ett bergverk med foglar och en låda under»; »Alldeles söndergånet»;¹ »en tafla på hvilken St. Niclas föreställes» [B. K. S. III s. 88]; i ett annat »en viol af Ebenholts, från Drottning Christinas Capell med ett negerhufvud i ena ändan» [B. F. n:o 32]; i ett tredje »en häst ritad i perspektiv af professor *Lidén* 1765» (in margine: saknas; så ock 1911). Fodret till kabinettet angifves som saknad sedan långt tillbaka.

Inventeringsprotokoll 1826 den 7 November.

»Nedlades en så kallad åskvigg af C. F. *Richman*.» (?) »Nedlades de af O. F. *Richman* svarfvade 2:ne dosor»; svarfvade medaljer finnas [B. F. n:o 57]; »inlades en chinesisk solfjäder» [B. F. n:o 11], skänkt af grefvinnan *Löwen*; »nedlades en ask med åtskilliga maskeraddrägter [sic! dräktbilder, målade å glimmerskifvor] nyttjade af Drottning Christina, skänkte af Doctor *Fähræus*» [B. F. n:o 55]; »inlades ett Latinskt Carmen» [?].

Inventeringsprotokoll 1858 den 29 Okt.

»År 1858 d. 28 och 29 Oktober blef detta konstkabinett, sedan nycklarna till detsamma flera år varit borta, inventerad» etc. Af protokollet framgår, att »skinnet af Desmanskatta och af Zibetkatta äro numera af mal förtärda»; bland »Defecter» upptages en del föremål, som af inventeringsmännen ej kunnat identifieras, men som ännu är tillstädes, såsom Jungfru Maria [B. F. n:o 49].

En svarfvad pyramid af ebenholts och buxbom [B. F. n:o 60].

En gammal kopparzirat [B. F. n:o 5].

Ett portativt altare af träd [B. F. n:o 28].

En dubbel krans med perlor uti [B. F. n:o 92].

Gustaf II Adolf [B. K. S. III s. 2].

En i sten petrificerad fisk [B. K. S. III s. 92].

Ett credenz af muskot med elfenbensfot [B. K. S. III s. 89].

Ett hästhufvud »utskuret af sten» [B. K. S. III s. 87].

Ett litet cranium af elfenben [B. K. S. III s. 10].

En målad tafla med sprucket skottlock [B. K. S. II s. 79].

Bland de ur samlingen försvunna föremålen, som år 1911 saknas, anteckna 1858 års inventeringsmän »en liten pistol med hjullås». »Några ark papper, tillverkad i Augsburg.» »2:ne böcker inbundna med pergamentsband»; »en påfvelig bild»; »en häst ritad i perspektiv af Professor *Lidén*». En del vid föregående inventeringar redan upptagna föremål antecknas som »tillägg». Efter inventeringen beslöts, att »samtlige låsen skulle, der så behöfves, iordningsättas och förses med nycklar». Protokollet förtecknar till sist de Stjerneldska och Schröderska donationerna, för hvilka ofvan är redogjort.

¹ 1600-talsarbete från Augsburg, finns men blott själfva ställningen och några fragment, bland dem en fågel, äro kvar.

Bil. lit. C.

BESKRIFVANDE FÖRTECKNING
ÖFVER
MED KONSTSKÅPET EFTER DESS ÖFVER-
LÄMNANDE TILL AKADEMIEN
INFÖRLIFVADE FÖREMÅL

1. *Trindyxa*,
grönsten. L. 21 cm.; början af yngre stenåldern.
2. *Flintdolk*
med fyrsidigt skaft. L. 19 cm. 7 mm.; slutet af yngre stenåldern.
3. *Flintdolk*
med fyrsidigt skaft. L. 16 cm. 7 mm.; slutet af yngre stenåldern.
4. *Flintdolk*
med fyrsidigt skaft. L. 15 cm.; slutet af yngre stenåldern.
5. *Spännbuckla*,
oval, fragment med djurornamentik; brons. L. (största) 5 cm. 5 mm.;
tiohundra-talet.
6. *Scarabé*,
serpentin. L. 4 cm. 8 mm., br. 3 cm. 8 mm. Egypten.
Enl. anteckning gifven af prof. J. H. Schröder till konstkabinettet
i Okt. 1822.
7. *Bestick*,
knif och tre pinnar af ben i fodral. China; 1700-talet.
 - a) knif med halfrundt rakt skaft af sköldpadd och ben samt langt,
rakt, å en sida slipadt och i en spetsig vinkel afslutadt blad af stål. L.
10 cm. 2 mm.
 - b, c) två stycken runda, mot spetsen sakta afsmalnande pinnar
af ben. Chinesisk benämning: *kwai-tze*. L. 8 cm. 5 mm.
 - d) tandpetarliknande platt instrument af ben med kort skaft samt
mot spetsen sakta afsmalnande klinga; böjligt. L. 5 cm. 5 mm.
 - e) fodral af trä med hjärtformig genomskärning, tunn beläggning
af sköldpadd, tre beslag af metall, bärring och i nedre spetsen afslu-
tadt med en tämligen tjock benplatta, hvilken fasthålles vid fodralet
af det tredje bandformiga metallbeslaget.
8. *Sittande figur med pedestal*.
Statyett af porslin. H. 22 cm., br. 12 cm. 5 mm. China; 1700-talets
förra hälft.

Figuren i hvitt håller i sin h. å motsvarande knä hvilande hand en
John Böttiger.

blomstängel; den v. är upplyft. Öfver det högt uppsatta håret i blå underglasyrmålning en slags slöja.

Piedestalen, H. 11 cm 5 mm., br. 14 cm. 5 mm., i form af en tempelbyggnad med en balustrad à jour samt uppbärande en för figuren afsedd oval sockel, å framsidan återgifvande en lotus(?)blomma (flertallet blad afslaget) och å hörnen försedd med rörliknande utsprång för rökelsestickor (endast det ena hörnet finnes).

Både figur och piedestal äro senare dekorerade (målade ofvanpå glasyren) i svart, rött, gulbrunt etc.

Gåfva år 1735 af *Abraham* och *Charles Arfvedson*, Stockholm.

9. *Cheou-lao*, det långa lifvets Gud.

Grupp i späcksten å oval (lös) fot. H. med piedestal 23 cm. 5 mm., br. (största) 11 cm. China; 1700-talet.

Guden är framställd sittande i en à jour arbetad grotta (?). Han har hög panna, långa, breda örsnibbar (tecken på ett gudaväsen), långt, i en spets å den bara magen nedfallande skägg, håller h. handen på motsvarande knä och i den v. en kvist af trädet *Fan-too*, som enligt legenden blomma hvart tretusende år och ger frukt först tre tusen år senare. T. v. om honom å ett hyllformigt utsprång en liten figur (statyett?) stående med åt h. böjdt hufvud och hållande å ett fat en lotus-knopp-liknande frukt; t. h. om guden en svamp (*ling-tchy*), som ger odödlighet. Under den mark, å hvilken guden sitter, synes en åt h. vänd hjort (*Cheou-lao's* attribut) och en mot denna vänd långnäbbig fågel; mellan dem ett träd.

Piedestalen med en fördjupning för gruppen. Jfr *W. G. Gulland*. Chinese porcelain. London 1902. I, s. 19.

Gåfva år 1735 af *Abraham* och *Charles Arfvedson*, Stockholm.

10. *Skor*,

ett par, för dam; rött siden. L. 15 cm. 6 mm. (måttet taget å skons sida). China; 1700-talets förra hälft.

Utmed öfverkanten kantade med en ljusgrön silkessnodd samt öfver den starkt uppböjda och hopträngda tåpetsen prydda med ett i hvitt, skärt etc. silke sydt blad med nio flikar. Bakstycket som vanligt öppet, underfodradt med ett tygstycke af olika färg (senare tillkommet; här ett stycke grön boj). Sulan af groft hvitt linne med af röda styng bildade ornament. Den hjärtformiga träklackens undersida klädd med hvitt siden, å hvilket en 8-uddig stjärna, sydd med rött silke. Klackens sida är klädd med ljusgrönt, taftartadt tyg, underkanten försedd med en mörkblå, gröfre snodd. Skorna äro invändigt fodrade med hvitt linne.

Gåfva år 1735 af *Abraham* och *Charles Arfvedson*, Stockholm.

11. *Solfjäder*,

elfenben. L. 26 cm. Kina; 1800-talets början.

26 blad med å längden trådfint genomskurna bottnar, å hvilka en sammanhängande framställning i låg relief af från h. till v. gående och ridande män med olika attribut. I fonden (horisonten) öfverst moln, några byggnader, träd med fåglar etc. I förgrunden (nedanförl figurerna) bland träd och blommande buskar med fåglar ett par fyrfota djur; å midten en oval medaljong med ett landskap. Bladen, hvars bredare och afrundade spetsar visa inramade och olika framställningar af växter och djur, dekoreras mot basen af ett sammanhängande, af *Chrysanthemum* bildadt mönster. Det sammanhållande sidenbandet är grönt, skärt, ljusblått och hvitt. De båda ytterbladen hafva ett nästan å jour skuret mönster af blomrankor och småfåglar mot botten af moss-liknande blad.

Till solfjädern hör ett originalfodral med två vid läderstrimlor fästade benbitar (för stängning). Fodralet är klädt med grönt, hvitt, svart och skärt papper samt ett mörkgrönt silkesband med mönster i svart och gult.

I locket finnes antecknad: Till konst Cabinettet gifven af fru grevinnan *Löwen* 1826.

12. *Korg*,

rund, af flätade fina bambufibrer. H. 5 cm. Diam. 13 cm. China; 1700-talets midt.

Upptill en rödlackerad och förgylld kant.

Gåfva af hofkansleren *Edvard Carleson* (f. 1704, d. 1767; diplomat; hofkansler 1758).

13. *Mössa*,

väfd af ett snödt gräs (arten obestämd). Omkrets i underkanten cirka 53 cm. Afrika; 1800-talets början.

Mönster: mössans topp bildas af 7 koncentrisk, dubbla ringar; fältet mellan toppen och den med fortlöpande parallella ränder ornerade, 5 cm. 7 mm. breda, nedre kanten prydes af radvis ordnade grupper af hvardera 9 små knutar, som tillsammans bilda en på spetsen ställd fyr-sidig figur.

Enligt uppgift å ett närlagdt papper dat. 4 Dec. 1818 »gjord vid kusten af Rio dos Camarões af kokosnötens inre, flätad med två trästycken och tecken å kunglig börd». Gåfva af *W:m Westin* år 1818.

Jfr mössor från Bakete, ekvatoriala Vestafrika, i Naturhistorisches Hofmuseum, Wien.

14. *Tobakspipa*,

svartgrön sten (serpentin). Själfva pipan 5 cm., munstyckets l. omkr. 6 cm. Amerika; 1700-talets förra hälft.

Munstycket platt, rektangulärt med åsformig kant å öfver- och undersidan, hål för röken å kortsidan samt bildande en trubbig vinkel mot det med detsamma i ett stycke arbetade, med en kant kring mynningen försedda, rörformiga piphufvudet. Å undersidan af föreningspunkten mellan munstycke och pipa finnes ett rakt, platt, nedåt afsmalnande handtag. Nederst i detta ett hål, genom hvilket en ring med kedja, i hvilken hänger en sköldformig silfverplåt med graverad inskrift. Å ena sidan: Hæc Fistula Nicotiana, a Zackææz Rege. | qvodam Americano | in Signum memoriæ | Præp: et Pastori Christi | nensi in Pen Sylvania | Mag: And: HESSELIO | donata est. |

A:o 1722.

Å den andra: Förtryter du min wän, iag mig den äran tar, |
at döld och giömder bli, bland guld och ädla

| Stenar. |

Så wet, at iag ej är Så ringa Som du |
| menar, |

ty the Minkusers Kung Zakkæz |
mig brukat har: |

Min ålder och figur, mig gifwit |
har det värde |

at mig till detta rum HESSELI |
US Förärde

O: C. fec.

Anders Hesselius (f. 1677 † 1733) var predikant vid svenska församlingarna i Nordamerika 1714—1723.

15. *Kastanjetter,*

ett par; cypress. L. 5 cm., skålens bredd 3 cm. 5 mm. Härkomst obekant. 1700-talets midt?

Enl. inventariet af år 1822 »mogulske». Gåfva af hofkansleren *Edv. Carleson*.

16. *Pappersliknande tyg,*

gjordt af linliknande fibrer. L. 1 m. 38 cm., br. 18 cm. (måttet ej exakt, då tyget är tänjbart); 1700-talet?

Enligt uppgift i 1784 års inventeringsprotokoll härstammande från Otaheiti, »stampadt af bark», samt gåfva af lektor *Gothenius*.

17. *Tyg,*

hvitgult, pappersliknande m. 2,50 × 2,10. Tid och härkomst obekanta. 1700-talet?

18. *Sked,*

päronträ. L. 14 cm. Bladet päronformigt 5 cm. 3 mm.; obekant härkomst (Ungern, Ryssland?); 1700-talet.

Skaftet å jour, rikt snidadt och försedt med en lös ring, skuren i samma stycke som skeden, upptill afslutadt af fyra kring ett kupol-artadt midtparti symmetriskt placerade gafvelformade utsprång.

Enligt vidfästad anteckning »gåfva af handelsbokhallaren *Israel Nyman*».

19. *Kors å fot,*

päronträ, med inläggningar i pärlemor, amarant och ebenholts. H. 23 cm. 6 mm. Orientaliskt arbete (Palestina?), 1700-talet.

På korsets framsida I. N. R. I. å ett i relief pålagdt band af pärlemor samt därunder tvänne mindre kors i hvarandra, det inre, mindre, af ljusare trä., f. ö. tre spikar i ebenholts samt symmetriskt placerade pärlemorrosetter mot runda ebenholtsbottnar. Å den triangulära, upp-till afhuggna foten inom en rund bladkrans två korslagda genomstung-na händer under ett kryckkors, allt i pärlemor mot runda ebenholtsbottnar. Å såväl korsets som fotens yttersidor ligga 22 staffformiga runda trästycken, hvars främre ända orneras af en rosett i pärlemor mot rund ebenholtsbotten. Korset och foten å baksidan ej ornerade; å den senare finnes i det mjuka träet inristadt: *Joh. Lambert*.

Johan Lambert, ägare af akademiska apoteket i Upsala, åtföljde såsom medicus och fältapotekare Carl XII till Pultava och Bender, hvar-ifrån han på kungens befallning gjorde en resa till Mindre Asien och Egypten; hemkom 1717, † 1738.

Jfr *Joh. Fr. Sacklén*, Sveriges Apotekare historia. Nyköping 1833, s. 414.

20. *Modell af Kristi graf,*

(päron?)trä med inläggningar af metalltråd och pärlemor mot ebenholtsbotten. L. 9 cm. 9 mm., fragment; orientaliskt arbete; 1700-talets början.

Taket med den å smala kolonner hvilande kupolen kan aflyftas. Byggnaden invändigt delad i två rum; till det yttre af dem leder en rörlig dörr. I botten finnes skrifvet och inristadt: *Joh. Lambert D: D: Bibl. Upsali;* å takets undersida med bläck: *JL^r*.

Gåfva af akademiapotekaren *Johan Lambert* 1735. Jfr n:o 19.

21. *Krucifix,*

svart ebenholts med reliefer i ben. H. 24 cm. 3 mm., br. 13 cm. 3 mm. Österländskt arbete? 1700-talet.

Kristusfiguren i relief med det nedböjda hufvudet åt vänster från åskådaren; armarna afslagna. Å korset fem stycken i en rund och fyra ovala fördjupningar insänkta reliefer, framställande: öfver Frälsarens hufvud den helige ande i dufvohamn sänkande sig genom stralande moln; samt å korset de 4 evangelisterna, sittande i högryggade stolar,

hvar och en vid sitt bord samt med bok, penna och bläckhorn. De senare föremålen saknas å relieferna å korsets stam. Reliefernas bottnar klädda med groft, rödbrunt tyg. Torde vara detsamma, som angifves vara skänkt till skåpet af rådmannen, sedermera borgmästare *Kyronius* i Upsala d. 11 mars 1738. Se B. K. S. III s. 21.

22. *Skrifpenna*

af rör, möjligen *Arundo donax*. L. 12 cm. 6 mm. 1700-talet.

Enligt anteckning å det papper, hvori pennan ännu är inlagd: Eine türkische feder deren sich überhaupt die Morgenländer bedienen; die eine Spitze ist länger als die andere womit sie die Arabischen buchstaben leichter machen als es mit federp: geschehen kann. Lüdecke. Gåfva af doktor *Lüdecke*.

23. *Relikkapsel*,

bly. 7 cm. × 6 cm. Medeltidsarbete.

Delad i tvänne hälfter. Innehåller ett antal fragment af rödt och gult silkestyg samt några benbitar.

Enligt en möjligen hithörande anteckning: »Reliquarium från Högaltaret i Westerås Domkyrka.» Gåfva af prof. *J. H. Schröder*.

24. *Relikgömma* (?)

oval ram af svart horn. H. 11 cm. 5 mm., br. 8 cm. 7 mm.

I midten en oval, af en slipad glasskifva täckt öppning, som å baksidan slutes af en lika stor, men oslipad glasskifva. I själfva ramen finnas 20 större och lika många mindre af glas å öfver- och undersidan täckta hål, medelst ett ursprungligen rödbrunt tygstycke delade i två hälfter. I de olika rummen å ramens båda sidor äro inlagda (ben-?)rester. I de större hålen därjämte smala pappersremсор, med helgonnamn å franska, skrifna med bläck. Å framsidan fattas ett af de smärre glasen; å baksidan 2 af de större.

Å en vidfäst papperslapp (kort) antecknadt med bläck: Gåfva af kyrkoh. *J. G. Schultz* i Grythyttan.

25. *Sked*,

silfver, delvis förgylt. L. 16 cm. 6 mm. Bladets bredd 7 cm. 5 mm. Tyskland; 1400-talets senare hälft.

Skaftet platt, afsmalnande uppåt och afslutadt med en uppåt kalkformigt utvidgad, med 4 identiska stiliserade kvistar i relief belagd knapp, ur hvilken höjer sig en mansbyst med rakad hjässa, slutna ögon samt åt sidorna nedfallande, yfvigt hår. Under knappen en kabelformig vulst. Å skaftets nedre del ofvan bladets insida i relief madonnan med barnet under en spetsbåge, hvilande å en konsol. Det äggformiga, mot skaftet afsmalnande bladet är å insidan prydt med en groft utförd gra-

verad och förgylld framställning af ett kvinnligt helgon i dräkt från 1400-talets senare hälft med krona och nimbus, framställd som stiftarinna af en kyrka. Hon står vänd å h. fr. åskådaren bredvid (hållande?) en kyrkomodell med torn samt är iklädd en i långt släp nedfallande öfverklädning, under hvilken den veckrika underklädningen nedtill å fram-sidan är synlig. Hon har långt på axlarna nedfallande har, krona och nimbus samt bär i sin h. hand, med hvilken hon håller upp öfverklädningen, en palmkvist. Utmed den tillspetsade delen af skedbladet och afdeladt genom helgonets hufvud löper ett streckadt språkband. — Å den afsmalnande delen af skedbladets utsida ett A under en öppen krona, graveradt och förgylldt.

Skänkt till skåpet år 1822 af baron *Seved Ribbing* på Stäringes (f. 1766 † 1840), under namn af »Konung Albrechts sked», benämningen väl härledande sig från baksidans orneringsmotiv.

Utom Amalberga hafva Bilhildis, Hedvig och Plectrudis en kyrkomodell till attribut.

26. Ring,

silfver. Inre vidd: 2 cm. 8 mm.; den ovala plattan l. 2 cm., br. 1 cm. 5 mm., omkring 1600.

Ringens å utsidan ornerad med två i stiliserade djurhufvuden utlöpande blad, vidgar sig framåt till en oval platta.; den inre konturen nästan hjärtformig. Å plattan är graverad en framställning af den helige Kristoffer, gående åt h. starkt framåtlutad och stödd mot sin staf, som enligt legenden håller på att förvandlas till en dadel-palm, samt med Jesusbarnet sittande å det på hans axlar hvilande jordklotet. T. v. om hufvudfiguren bland annat i vattnet en simmande fagel, t. h. invid stafven bokstafven K. Den ovala plattans undersida ornerad med från en rundel utgående smala blad.

Enligt en af *Stjerneld*, som skänkt ringen, skrifven anteckning skulle ringen vara funnen i »inkörshvalfvet till Calmar Slott under en upkörder sten» och skänkt år 1819 af kommandanten på samma slott, öfverste *Kock*.

27. Skådepenning

öfver konung Gustaf Vasa och hans son konung Erik XIV. Bly, förgylld. Diam. 35 mm. Sverige, 1500-talets senare hälft (1560).

Frans. konung Erik med lagerkrans och harnesk, brb. at h. Omskr. *Ericus XIII*. D. G. *SVECIAE REX*. Åts. konung Gustaf med lagerkrans och harnesk brb. at h. Omskr. *GOSTAVUS*: D. G: *REX SWECIE*; under harnesket 1560. Pärlrand och streckad kant. Genomborrad i öfverkan-ten. *Hildebrand* antager, att denna medalj blifvit »utdelad till minne af thronskiftet, måhända vid konung Gustafs begrafning eller k. Eriks krö-

ning.» Jfr Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar I, s. 15 n:o 19.

Enligt en af *Stjerneld* å en papperslapp gjord anteckning »menas denna skådepenning hafva blifvit buren på en snodd om halsen af Drottning Catarina Månsdotter i hennes hårda fängelse med Gemål och barn,; tryckte af armod. Den siste Friherre Eldstjerna lämnade den till Feldmarskalken Friherre Stjerneld.» *Stjernelds* gåfva.

28. *Portativt altare*

med framställningar ur Kristi lidandes historia. Ryskt (?) allmogearbete; 1600-talets förra hälft eller tidigare.

Figurer platta, utsågade och målade i trä samt uppsatta å 8 stycken sinsemellan förenade träramar, hvar ram genom en triangulär platta delad i en öfre och en undre afdelning. De åtta ramarna äro dekorerade med guldbläck och målade i grönt, rött, brunt, blått etc. med stjärnor af silfverpapper samt nedtill med 6 blåa, af en hvit pärlrand omgifna rundlar inom en fyllning i rött med gula och hvita linier. Ramarna kunna läggas tillsammans, så att det hela bildar en rund i rött och svart målad dosa.

Jfr B. K. S. IV, sid. 4. *Stalhoffs* beskrifning: N:o 42 Christi Pinos Historie schoren aff en Bonde, vtan till som en tioch kiepende, luehess op till wj siider.»

29. *Kruthorn,*

hvitt kohorn. L. 28 cm.; s. k. holländskt kruthorn. 1500-talets slut eller 1600-talets början.

Flatpressadt; orneradt med i svart fylld gravyr; å yttre sidan inom en fyllning af hornets form med bladornament i *Virgil Solis'* art, en medaljong med ett antikiserande krigarhufvud med hjälm i profil åt v.; å inre sidan i en fyllning lik den å yttersidan tre grupper koncentriskt cirklar (en hel och två halfva). Kortsidorna med flätade bandornament. Beslag af förtent järn; pip utan slutare. Ett monogram af bokstäfverna M. H. B., ägarens bomärke, är inbrändt å hornets baksida. Invid krigarhufvudet å framsidan är i senare tid graveradt orden: »Nils Dacke».

30. *Apostel,*

statyett af bärnsten med hufvud af en elfenbensliknande massa; rund fot. H. 10 cm. 5 mm.; fragment. Tyskt (?) arbete, 1600-talets förra hälft.

Stående man med helskägg och skifformig, på utsidan streckad och förgylld gloria; öfver axlarna en under hakan fästad kappa, som nedfaller öfver ryggen och framtill lämnar den kring lifvet hopfästade veckrika dräkten bar. Armarna delvis samt båda fötterna afslagna;

likaledes ett större stycke ur glorian. Liknande statyetter finnas använda a Hainhofersskåpet i Florens.

Skänkt jämte följande af hofkansleren *Edv. Carleson* († 1767).

31. *Apostel med bok,*

statyett af bärnsten med hufvud (fragment) och fötter af en elfenbensliknande massa; rund fot. H. 10 cm.; fragment. Tyskt(?) arbete, 1600-talets förra hälft.

Stående man i veckrik dräkt; hufvudet, som varit vändt åt v., med skägg och rester af en gloria.

Gåfva som föregående.

32. *Pochette,*

ebenholts (grenadine) och gran. L. 43 cm. 1600-talet.

Halsen (snäckan) avslutad i form af ett negerhufvud, hvars ögon, tänder och ena örhänge äro utförda i ben. Botten 5-sidig, hvart fält upptill med ett i silfvertråd inlagdt ornament. Af de fyra skrufvarna finnes nu blott ett fragment af den nedersta. Locket, af hvilket ett stycke närmast halsen saknas, har tvänne ljudhål. De tre strängarna voro stämda i c¹, g¹ och d². A en hvit, på instrumentet klistrad papperslapp: »viol ifrån Drottning Christinas Capell; bekom 1779 af Hof Rådet Tersmeden.»

33. *Porträtt af konung Erik XIV,*

kalkerad pennteckning å tunnt, gult papper, uppklistradt å hvitt dito, hvilket är fästadt å ett större brunt pappersblad. H. 18 cm. 8 mm., br. 12 cm. 1 mm.

Brösthild, profil åt v., i rustning samt med en i nacken medelst en bandrosett hopknuten lagerkrans kring det obetäckta hufvudet. Inom oval ram, å hvilken läses: ERICVS XIV. D. G. SVECIÆ GOTTHOR. VANDALOR etc. REX. Under en af linier bildad fyrkantig ytterram star: ERICVS DE XIII DER SWEDEN, GOTTEN ENDE WENDEN CONINCK. Originalen till denna teckning återfinnes i ett arbete med titeln: Tooneel der Keyseren en Coningen van Christenryck sedert den onderganck van het Griechs Keyserdom, vervattende hare beeltenissen, afcomsten ende voornaemste daden ende also 't sommier der Historie van meer dan 150 jaeren herwaerts etc. Tot Delft by Nicolaes de Clerck 1615. Fol. De Clerck var själf författaren.

Å baksidan af det bruna pappersblad, hvarå pennteckningen är uppfästad, har *Stjerneld* gjort följande anteckning:

•Ur Dalins M: S: samling. Ett lika kopparstick med denna handritning har jag, *Stjerneld*, sedt hos Herr banco Commissarien *Silfverstolpe*

d: ä:. Denna här skulle kunna vara originalet, ock, som icke otroligt samtida med konung Erik 14:de, högst intressant; och det så mycket mera, som här är konungens ansikte mycket likt Hans lik, sådant som jag såg det 1785, ännu ovanligt väl bibehållet; endast händer och fötter multnade: hela kroppslängden tycktes kunnat varit 3 alnar och omkring $1\frac{1}{2}$ tum.»

Stjernelds antagande beträffande bladet som original till De Clercs stick är naturligtvis oriktigt.

34. *Miniatyrbok* (duodec. min.),

band af pressad sköldpadd med sju beslag och ett knäppe af silfver. H. 7 cm. 3 mm. Pärmens bredd 4 cm. 2 mm., guldsnitt. Tyskland, 1600-talets förra hälft.

Innehåller: Psalmen Davids, Durch D. *Ambrosium Lobwasser*. Danzig, bey *Andreas Schimmel* 1648. Kopparstick: David knäböjande åt h. spelande harpa. Omfattar ark A—R³, 195 blad; samt Ausserlesene Psalmen vnd Geistliche Lieder D. Martini Lutheri, und andere Gottseligen Manner, auf das richtigste in ein bequemes Kleines Handbüchlein zusammen geordnet. Anno 1648 (utan tryckort). Omfattar jämte register ark R⁴—W.

Enligt anteckning å det blanka bladet n:o 2: »Skänkt till Acad. Bibliothek af Friherrinnan *Magdal. Ulr. Christina Cederström*, född *Hägerflykt*. D. 13 Dec. 1813.»

35. *Dolk*,

klingans l. 17 cm., fästets l. 11 cm. 2 mm. slidans l. 23 cm. Turkiet, omkr. 1600.

Klingan flatt kullrig, svagt böjd, tvåeggad. Fästet tjockt, med oval genomskärning, greppet insvängdt, åttkantigt, af tvänne skifvor af rödbrunt trä, sannolikt bresillia, skarfven belagd med silfverbleck. Orneringen utgjordes ursprungligen af 26 st. små runda eller rosettförmiga plåtar af silfverbleck, insänkta i träet och fästade med en röd lackliknande massa (15 st. plåtar fattas).

Slidan af trä, klädd med svart, chagrineradt läder; höga mynnings- och ändbeslag i silfver, med något olika ornering å vapnets främre och bakre sida: å mynningsbeslaget en större stiliserad blomma och ur henne utgående fyra knoppar å nedböjda stjälkar samt under midtblomman två ur samma fäste utgående knoppar, förgyllda och utförda i drifvet (pressadt?) arbete med graverade konturer och punsad botten, hvarje blomma eller knopp innehållande ett antal smärre rosetter. Botten, mot hvilken det nu beskrifna mönstret aftecknar sig, är täckt af ett i

niello utfördt blommönster. Ändbeslaget med liknande mönster med användning af samma tekniska förfaringssätt. Å slidans baksida har det graverade och inom konturerna niellerade mönstret den odekorerade silfverbotten som bakgrund. På mynningsbeslaget upptill ett flätadt band (kedja) samt bäröggla. Ändbeslagets spets bortbruten (antagl. stor kula), ersatt med enkel, i en kula avslutad spets.

Å den af sämskadt skinn gjorda påse, i hvilken detta vapen är inlagdt, läses:

»Denna dolk, som tros vara förgiftad, är jämte en båge och ett patronkök, de där ännu år 1805 äro i behåll, samt en sabel tagit ifrån Tartarbefälhafvaren i de Christnas segrande slag emot Turkarna vid Harzan år 1687 utaf sedermera General Qvartermästarn, Friherre Jacob Eldstjerna. Sabeln skall Han tagit med Sig då Han sista gången lämnade Sveriges åmråde och försvann. Slaget vid Harzan kallas och Mohatz: namnkunnigt ställe af större fältslag. Friherre Eldstjerna trängde sig nu fram till Stor Vizirns tält i följe med Grefve Nils Bjelke. Patronköket skänktes 1808 till f. d. Ängelska Ambassadören vid Ryska Hofvet Magnus Douglas. Allt detta gafs till dåvarande öfversten sedermera Fältmarskalken Friherre S. G. Stjerneld af dess fädernefrände Baron L. Eldstjerna den sista af den ättegrenen.»

36. *De ultimo die et vita æterna Diagramma Epicum*, graveradt å ett glimmerblad. H. 18 cm. 4 mm., br. 12 cm. 5 mm. Sign. I. O. Blanchin incidit. Franskt(?) arbete, 1600-talets midt.

Å hexameter affattad, latinsk nyårsönskan, daterad Parisiis Kal. Jan. 1648, till *Gustaf (Carlsson) Banér* (f. 1629 † 1680, riksråd, guvernör etc.; begrafven i Upsala domkyrka) af *Edmund Figrelus*. F. atföljde som præceptor Banér, blef sedermera 1650 professor i Upsala, hofkansler, etc.; adlad *Gripenhjelm*; † 1675.

37. Å latin skrifven *Oratio panegyrica* öfver grefve *Otto Wilhelm von Königsmark* († 1688), utförd efter en här ej befintlig och af förf. äfven i utländska samlingar förgäfves sökt gravyr.

Med mikroskopiskt fin skrifstil; papper i blått pappband med ett försättsblad; sign.: F. V. F. ET D. Italienskt arbete, 1689.

Bilden (brb. at h.) visar inom en oval ram fältherren med allongeperuk samt iklädd rustning och mantel, i h. handen fältherrestafven. Kring ramen ett par fladdrande, med tofsar avslutade band. Å ramen läses ILLVST. ET. ECCELLENT. D. GVLIELMVS KONIGSMÆCK. GENER: ARMOR: SERENISS: REIP. VENET. Å banden: in hac illustrissima et excellentissima imagine continetur scripta oratio panegyrica in qua describitur magna eius virtus atque honor, gloria et ars militaris. Venetiis Anno Domini MDCLXXXVIII. Å en under bilden klistrad hvit

papperslapp läses: skänkt till Acad. Bibliotheket i Upsala af Grefvinnan *Elisab. Beata Stenbock*, gift med amiralen *Siöblad*. » Grefvinnan *Sjöblad* † 1765.

38. *Sked*,

förgylt silfver med emalj. L. 15 cm. Bladets l. 5 cm. 6 mm., br. 4 cm. 1 mm.; i originalfodral, svenskt (?) arbete, 1600-talets senare hälft.

Äggrundt blad, å hvars undersida skaftet nedlöper i en spetsig vinkel. Skaftet platt, rakt, nedåt afsmalnande, upptill böjdt, å båda sidor orneradt med en fortlöpande bladranka i ljusblå, delvis affallen emalj. Fodral, l. 19 cm., af trä, öfverdraget med brunt läder med blindpressning samt ursprungligen två hakar, af hvilka den ena saknas; invändigt fodradt med grönt siden. Öfriga tvänne till besticket hörande föremål saknas.

Skall enligt uppgift å en vidlagd papperslapp tillhört prinsessan *Maria Euphrosyna*.

Gåfva af d:r *S. Alf*, Linköping.

39. *Ring*,

guld med i en rund platta infattad halfädelsten. Inre vidd c. 1 cm. 9 mm.; plattans diam. c. 1 cm. 9 mm. 1600-talet?

Ringens vidgar sig framåt mot en rund, å öfversidan profilerad platta, i hvilken den ofvannämnda halfädelstenen å jour är fattad. Å plattans vertikala ytterkant finnes graveradt: »*Visst inom samma släkt sedan 1650-talet.*» Å ringens ut- och insida dessutom diverse bokstäfver och symboliska tecken, halfmåne, kvadrat, triangel etc.

En vidfogad papperslapp innehåller följande anteckning: Denna *Onix oculus mundi* med sina på ringen varande sällsynta samling af magiska tecken, en af de raraste i det ämnet och som Talisman betraktad af första ordningen, erhöll Landshöfdingen friherre *Eldstjerna* i *Pohlen*, med den ovissa berättelsen att den egts af *Prins Gustaf Ericsson*; från 1650-talet har den beständigt bibehållits i sistnämde släkt ock med samma *Eldhe* och *Stjernelde*. *Stjernelde*.

I röd sammetspåse. *Stjernelde*s gåfva.

40. *Samuel Morlands mysterium arabico-romanum*,

oval i himmelsblått och hvitt emaljerad, med ögla försedd, kring kanterna förgylt kopparplatta. H. (utom öglan) 4 cm., br. 3 cm. 2 mm. England, 1656.

Utgör en tabell öfver söndagsbokstäfverna från år 1604 till år 3000, med hjälp af hvilken veckodagen å ett gifvet datum inom denna tidrymd kan bestämmas.

Samuel Morland (f. 1625, † 1695) diplomat, matematiker och uppfinnare; var i Sverige med *Whitelock* 1653. Jfr *Sidney Lee*, Dictionary of national biography. Vol. XXXIX, London 1894.

Plattan förvaras i en samtida, med silfverfransar kantad påse af rödt silke med purpurfärgadt sidenfoder. Å påsens båda sidor finnes i silfvertråd sydt bokstäfverna N. P., under hvilka ett genom nötning otydligt ornament.

Enligt en anteckning i Upsala universitetsbiblioteks exemplar af 1698 års inventeringsprotokoll af lagman grefve *Cronhielm* skänkt till skåpet år 1747.

41. *Broderi.*

L. 61 cm. Br. 11 cm. Svenskt arbete, 1600-talets senare hälft.

Broderi å linne a reticella med plattsöm i guld. Enligt uppgift å en vid broderiet fästad hvit papperslapp: »sömnad af Riks-Cancell. Gr. Magni Gabr. De la Gardies Grefvinna, Princessan Maria Euphrosyna, Pfaltz-grefven Joh. Casimirs dotter och Kon. Carl XI Faster.»

Gåfva af hofkansleren *Edv. Carleson* († 1767).

42. *(Mynt)våg med vikter*

i profileradt fodral af ek. Dosans l. 9 cm. 2 mm., br. 5 cm. 3 mm. 1600-talet.

Vågbalken af järn med en rund och en triangulär skål af hvitt bleck, fästade vid ljusgröna silkessnören.

Dosan med fast lock, kulfötter af mässing och skjutlås innehåller fördjupad plats för våg och 6 vikter af mässing, af hvilka 5 med inskrift: I VNC, II VNC etc. finnas. Å h. sida ett skjutlock öfver en fördjupning, i hvilken två mindre rektangulära vikter klippta ur hvit bleckplåt. Fördjupningarna klädda med i rödt och blått meleradt försättspapper.

Har enligt uppgift tillhört kung Carl XI, hvars namn med bläck finnes skrifvet å lockets insida.

Stjernelds gåfva.

43. *Sköld,*

trästomme klädd med mörkviolett papper med i hvitt papper utklippt och påklistrad ornering. H. 31 cm., br. 25 cm. Sign. C. B. 1600-tals arbete?

Skölden rektangulär, buktig å framsidan, försedd med en knoppformig knapp. I orneringen ingå små människofigurer, korslagda bokstäfver (C), kronor, urnor med växter, nejlikor, hjärtan, kransar etc. Längs kanten ett fortlöpande, af papper klippt ornament. Leksak.

Jfr B. K. S. IV s. 4 *Stalhoffs* inv. n:o 42: jomfruens klöpte konststykke.

44. *Knapp,*

glas. D. c. 4 cm. Tyskland (?) 1600-talet.

Slipad å kanter och yta, basen 11-sidig, afsmalnande mot den afskurna spetsen, från hvilken ett rundt genom knappen gående hål är borraradt.

45. *Kula,*

glas (skadadt), 1600-talet.

Sannolikt ursprungligen tillhörande skåpet.

46. *Manshufvud,*

rund platta med en relief, pärlemor. Diam. 3 cm. 2 mm. Tyskland, 1600-talet?

Liten brb. åt h. med långt skägg.

47. *Länkar, 6 st., till ett armband(?),*

horn. H. 3 cm. 6 mm., br. c. 4 cm. Svenskt (?) arbete, omkring 1700.

Länkarna, i genombrutet arbete, visa inom rämstycket två olika mönster:

a) 2 st. Monogrammet I. H. S.; öfver med ett kors, under med de trenne spikarna, det hela omgifvet af ett stiliseradt bladornament.

b) 4 st. Under en greflig krona ett monogram bestående af bokstäfverna S. B. D. L. G.

I röd sammetspåse.

48. *Kopparplåt,*

graverad. H. 4 cm. 7 mm., br. 8 cm. Tyskt arbete, 1700-talet (?)

Framställer en t. h. på en höjd liggande kyrka med ett torn samt omgifven af popplar. Nedanför kyrkan några smärre hus. T. v. i förgrunden en stuga, t. h. om densamma ett par löfträd. Från förgrunden t. v. mot h. en ryttare på en galopperande häst.

49. *Madonna,*

punsad spegelplatta omgifven af svart papper i en bokformig träask, klädd med blåmeleradt papper. Plattans h. 56 mm., br. 45 mm.; bokens h. 10 cm. 2 mm., br. 74 mm. Sydtyskland (?), 1700-talet.

Madonnan med strålkranz samt från hufvudet öfver bröstet nedfallande dok vänder hufvudet åt h. från åskådaren något uppåt.

Gafva af hofkansleren *Edv. Carleson*.

50. *Föremål af obekant användning.* Skaftet af elfenben, spetsen utgör svansen af en ej bestämbar rocka-art. L. 29 cm. Holländskt arbete (?), omkr. 1700.

Skaftet bildas af en under en stiliserad bladrosett stående grupp af en herde, jägare med väska å ryggen, staf i sin v. hand och bakom honom en åt h. liggande hund samt en dam, herdinna med staf och en kranz i den högra, öfver den framtill uppdragna klädningen, nedhängande handen. Han haller med h. handen mot herdinnans bröst en blombukett.

Spetsen af rockans tagg afbruten.

Gafva af hofkansleren *Edv. Carleson*.

51. *Den korsfäste Kristus,*

med mikroskopiskt fin skrifstil utförd teckning å pergament, uppklistradt å en pappskifva med svart kant och dito baksida. H. 24 cm. 2 mm., br. 12 cm. 8 mm. 1700-talet(?)

Kristus med hufvudet vändt åt v. från åskådaren och gloria. Kring midjan en fladdrande duk; vid korsets fot en döds-kalle öfver två korslagda ben. Öfverst i kanten ECCE HOMO, tryckt i guld (senare).

Å baksidan finnes på en hvit lapp följande anteckning: »denna skrifna teckning af vår Frälsares utseende på korset kom med den Dalinska M. S. samlingen jemte den rödingska från Danzig till Stockholm ock på bokauktionskammaren inropades (den) af mig Stjerneld på 1780-talet samt sedermera så här uppklistrades till bevarandet.»

Gåfva af *Stjerneld*.

52. *Bestick*

af knif och gaffel. Skaften med i elfenben skurna figurer (Jupiter, Venus). Fodralet af papp, öfverdraget med svart papper med blindpressning; väl flamländskt arbete, 1700-talet.

Knifven af järn; bladet med svängda konturer och utböjd spets samt med smedsmärke (en 8 under en krona). *Skaftet* med Jupiter, en skäggig man med krona på hufvudet i antikiserande rustning, stående med hufvudet vändt åt h. och viggen i sin h., spiran i sin v. hand; framför honom vid hans fötter örnen med vingarna lagda öfver hans ben. Figurens h. 8 cm. 3 mm., med bladet 23 cm. 5 mm.

Gaffeln af järn med två raka klor; den ena afbruten. *Handtaget*: Venus, naken, med halsband, stående, hållande framför sig med h. handen äpplet; den v. på ryggen. Vid hennes fötter en åt h. sittande amorin med snedt uppåt riktad båge.

Figurens h. 8 cm., med gaffeln 19 cm. 5 mm.

Gafva af hofkansleren *Edu. Carlsson*.

53. *Råpe à tabac,*

elfenben. L. 20 cm. 5 mm., br. upptill 5 cm. 1 mm. Tyskt arbete omkr. 1700.

Framsidan med en tämligen nött framställning af en från midjan synlig dam i dräkt från 1600-talets senare hälft, stående åt v. å en balkong innanför en balustrad samt hållande å sin v. hand en fågel, med den h. ett par körsbär. T. v. i fonden ses hälften af ett fönster med galler, t. h. ett par delvis synliga träd med smala, raka stammar. Under balustraden en vas med frukter och blommor. Spetsens framsida i form af en mussla. Baksidan med en af hal genombruten järnplåt bildande rifjärnet samt ett förvaringsrum för tobaken, öfver hvilket ett rektangulärt, nu löst lock af invändigt förgylldt metallbleck med gångjärn samt en å locket graverad korg med blommor.

Gafva af professor *Jan Afzelius*.

54. *Brokadkort*

28 st. Sydtyskland,¹ omkring 1700.

De olika färgerna äro betecknade på franskt sätt, d. v. s. med picques, treffles, coeurs och carreaux, under det att numren äro ordnade efter förebilden af gamla tyska kort. Figurkortet representera personer i fantasi-dräkter från 1700-talets början, nummerkortet gröna plantor, hvars frukter angifva kortnumren. H. 8 cm. 5 mm., br. 4 cm. 7 mm.

Af *spader* finnas: kung, 1, 6, 7, 8, 9, 10; af *hjärter*: knekt, 1, 6, 7, 8, 10; af *klöfver*: kung, dam, knekt, 1, 6, 8, 9, 10; af *ruter*: knekt. 1, 6, 7, 8, 9, 10. Figurkortens dräkter och färgbeteckningar äro utförda af brokad och sidenbitar, som fästats å kortet; teckningen har bildats genom ett öfver tygbitarna lagdt tunnare papper, ur hvilket respektive figurer etc. utskurits, och å hvilket sedan ansikten, händer, fötter o. s. v. blifvit målade. Å baksidan är klistradt ett tunt, kvadratisk rutadt papper med en strålande sol i hvar ruta. Snittet i guld.

Då till början af 18:de århundradet piquet spelades genom att i hvar färg bortlägga tvåor, treor, fyror och femmor² och i denna lek just dessa kort i alla färgerna saknas, torde kunna tagas för gifvet, att leken varit afsedd för piquet och ursprungligen omfattat 36 kort, af hvilka nu sålunda 8 fela. Det af lady *Schreiber* för liknande kort omtalade fodralet saknas.

Gåfva år 1743 af en *Fru Armfelt*.

55. *Porträtt af en ung dam*

(drottning Kristina?) samt tillhörande ovalt *fodral*, med lock af sämskskinn innehållande ett antal glimmerskifvor med mans- och fruntimmersdräkter från senare hälften af 1600-talet. Oljemålning å oval kopparplåt. H. 6 cm. 9 mm., br. 5 cm 6 mm.; 1600-talets förra hälft, af obekant (tysk?) konstnär. Brb. åt v. med mörka ögon, mörkt, i nacken uppsatt, å axlarna nedfallande hår; bar hals med pärlband samt röd klädning med gul garnering. Sannolikt, såsom ej sällan förekom, måladt efter något stick. Jfr t. ex. *Johan Dürr's* af år 1648 (*Dürr* enl. *Nagler* f. 1625 † 1670). Glimmerskifvorna, till antalet 42, äro mästadels svårt skadade.

Gåfva af friherrinnan *Maria Falkenberg, f. Bonde*, 1734.

56. *Bild af en ung flicka*

samt tillhörande förvandlingsbilder, serie af 11 st., målade å glimmer, i rund dosa utan lock, elfenben (diam. 5 cm. 3 mm.). Tyskland, 1700-talet.

Hufvudbilden, målad i akvarellfärg å pergament; diam. 4 cm. 6 mm.,

¹ Jfr *Charlotte Schreiber*, *Playing cards*, London 1893 III, s. 25.

² Jfr *W. H. Willshire*, a descriptive catalogue of playing and other cards in the British museum. London 1876 s. 45.

framställer i brb. en ung flicka med bruna lockar, bar hals och gulröd dräkt, stående t. h. om en pelare; fonden himmel med hvita skyar. Glimmerskifvorna återgifva manliga och kvinnliga dräkter från 1600-talets slut.

Gåfva af kamreraren *Christoffer (Christer) Tranhjelm* († 1701). Jfr inv.-prot. 15—20 Sept. 1701.

57. En samling af 15 st. ensidiga *medaljer* i buxbom etc. af olika storlek, förvarade i en lackerad bleckdosa; medaljerna såväl som dosan utförda af *Otto Fred. Richman* å Sandsberg i början af 1800-talet.

A. Medaljerna.

Gustaf Vasa. Sten, efter *J. C. Hedlingers* år 1723 graverade medalj, hvars fränsida är försedd med 11 bröstbilder af konungarna Gustaf I—Fredrik I, af hvilka denna är en. Diam. 1 cm. 5 mm.

Gustaf II Adolf. Elfenben, efter den af ridderskapet och adeln enligt beslut den 5 Dec. 1778 slagna, af *G. Ljungberger* graverade medaljen. Diam. 3 cm.

Carl IX. Sten, efter medalj graverad år 1723 af *J. C. Hedlinger*. Fränsidan med 11 bröstbilder af konungarna Gustaf I—Fredrik I, af hvilka denna är en. Diam. 1 cm. 5 mm.

Carl XIV Johan. Trä, efter en ensidig, efter 1814 slagen minnespenning af *M. Frumerie*. Diam. 4 cm.

Jac. Jon Biörnstahl. Trä, efter *C. G. Fehrman*s på *C. C. Gjörwells* föranstaltande 1780 slagna medalj. Diam. 4 cm.

Olof von Dalin. Trä, efter Vetenskapsakademiens medalj 1769, graverad af *C. G. Fehrman*. Diam. 4 cm.

J. G. Gahn. Järn, efter Vetenskapsakademiens medalj 1825, graverad af *M. Frumerie*. Diam. 9 cm.

Joh. Henr. Kellgren. Trä, efter (?) Vetenskapsakademiens medalj 1769, graverad af *C. G. Fehrman*. Diam. 4 cm.

Carl von Linné. Trä, efter Vetenskapsakademiens medalj 1764, graverad af *Dan. Fehrman*. Diam. 4 cm.

Martin Luther. Trä (»*Tertius Elias*»), efter obekant original, en något större medalj, å hvars fränsida en ängel med bok och basun flygande öfver en stad; i boken *Æternum evangelium*. Diam. 5 cm. 8. mm.

Christoffer Polhem. Trä, efter (?) Vetenskapsakademiens medalj 1753, graverad af *Dan. Fehrman*. Diam. 4 cm.

Eberhard Rosenblad. Trä, efter medalj slagen af Göteborgs nation i Lund 1787, graverad af *C. G. Fehrman*. Diam. 4. cm.

Nils Rosén von Rosenstein. Trä, efter Vetenskapsakademiens medalj 1774, graverad af *G. Ljungberger*. Diam. 4 cm.

John Böttiger.

5

Olof Rudbeck den äldre. Trä, efter en ensidig, genom *N. Keder* gjuten minnespenning, efter *Arv. Karlstens* vaxmodell. Diam. 4 cm.
Daniel Solander. Trä, efter en af *Clas Alströmer* 1783 slagen, af *G. Ljungberger*, graverad medalj. Diam. 4 cm.

B. *Dosan*,

rund af svartlackeradt bleck med enkel ornering i guld, har löst lock, å hvilket Dalarnas vapen i guld, rödt och svart. Diam. 10 cm. 1 mm., h. 3 cm. 3 mm. Signerad i botten inom en rektangulär infattning O. F. RICHMAN, FALUN OCH SANDSBERG.

Enligt Järtas underdåniga Berättelse om Stora Kopparbergs län, Fahlun 1826, sid. 79, fanns i Sundborns socken en fabrik,

der »laquerade thebrickor, thekök, kaffekannor med flera sådana arbeten, liknande de Engelska med utmärkt skicklighet förfärdigas af Inspektoren *F. O. Rickman*, som börjat denna tilverkning, och af hans söner, som under fadrens ledning densamma nu fullfölja.»

Till ofvannämnda dosa hör ett folioblاد med följande i Falun hos *O. U. Arborelius* 1822 tryckta notis:

Undertecknade hafwa med mycket nöje besett Saltpetter-Sjuderi Inspektoren Herr *Otto Fred. Richmans* wäl inrättade werkstad och dess åtskillige handarbeten, deribland i synnerhet en af honom med egen hand förfärdigad, kostbar Konst Swarfstol,¹ för Medaillers swarfwande i träd och Elphenben m. m., hela ställningen gjord af Järn, med flera hjul för utwäxlingar af mässing, alltsammans ganska starkt och stadigt, samt fullkomligen wäl och skarpt renfiladt och slipadt på Instrumentmakare wis, wittnande både om ett öfwadt och säkert handlag och god uppfinning samt eftertanka för sammanbindning, och förmånligt begagnande af särskildta delar med åtskillige raffinements tillwinnande af jämn säker gång och undwikande af förnötning. Denna Swarfstol sättas i rörelse antingen med wef, som föres för hand eller med ett lod af 36 Skålp. wigt. Båda rörelse sätten kunna combineras eller ock skiljas åt, och nyttjas hwardera särskildt. De Medailler och Medaillons, som Herr *Richman* med denna Swarfstol affswarfwar i Träd eller Elphenben insätter han sedan vanligen i snusdosor af åtskillige trädsorter, mäst af masurerade alrötter och björkknular m. m., hwilka han öfwerdrar med en god laqvering, och bekläder innuti antingen med Tennfolium eller Sköldpadd. Äfwen förfärdigar han och Laqverar hwad slags andra dosor eller lådor af träd, som af honom begäres samt pryder med medaillons eller förgyllningar. På diverse arbeten, af Koppar eller Järnbleck, sätter han en god och stark Laquering, med orneringar på wanligt sätt af bladgull,

¹ Tillhör nu Kulturhistoriska museet i Lund.

silfwer eller metall, såsom Thekök, Caffé-Kannor, Thekannor med vanlig Koppar-bronceringsfärg, Dricksmuggar, Skrifttyg, Ljusbrickor, brickor för Winglas och Bouteljer, The- och Caffé-koppar med fat, genombrutne Brödkorgar af flere wackra faconer m. fl.

Till dessa arbeten förfärdigar han sjelf de Messings-be slag som fordras, gjutna med mycken renhet och skarphet. Äfwen som han i allmänhet igenom behofwet af mycket skarpa afgjutningar af de Medailler, som skola swarfwas förwärfwat ett särdeles öfwadt handlag i messing och flere metaller. Sina fernissor för Laqveringarne bereder Herr *Richman* sjelf, med god kännedom af hwad dertill fordras, samt med en wäl inrättad apparatur.

Da Herr *Richman* utan underwisning hos någon Professionist, igenom egen omtanka och oförtrutenhet, efter hand arbetat sig fram till den kundskap, färdighet och handlag, som han nu besitter i förenämde ämnen, anse wi honom så mycket mera berömmwärd och förtjenande uppmuntran. Fahlun den 20 December 1811.

A. Pihl.

J. G. Gahn.

Clas Wallman.

Härunder finnes skrifvet med bläck följande:

I brist af redlige och välsinnade gymnare har jag hvarken fatt upmuntran el^f belöning, churu ett Kongl. Circulair 1811 sådant medgifver.

Sandsberg d. 31 Jan. 1823 *Otto Fred: Richman.*

58. Medalj.

ensidig i buxbom, framställande Gustaf II Adolf; hufvud åt h. med omskr. GVSTAVVS ADOLPHVS. D. G. REX SVECIAE. Enl. å baksidan med bläck gjord anteckning »svarfvad af Hans Kongl. Höghet H: Carl i Fahlun d. 16 Julii 1794». Diam. 4 cm. 7 mm.

Synes höra tillsammans med föregående samling, med hvilken den förvaras, men är betydligt sämre gjord.

59. Gubbe och en gosse med en fruktkorg,

laverad pennteckning å papper, uppklistrad å en pappskifva med grå kant. H. 14 cm. 2 mm., br. 12 cm. 7 mm. Enligt anteckning utförd af *Alex. Lauréus* (f. 1783 $\frac{1}{2}$ 1823.)

Till vänster gosse med knollrigt hår, hållande med sin h. hand en framför honom å ett bord (el. dyl.) stående korg med frukter, af hvilka han med sin v. hand lyfter en drufklase; t. h. en äldre, skägglös man med barettartad hufvudbonad och med sin v., mot bordet stödda arm hållande en penna.

Å baksidan: »Original Hand ritning af Lauræus» samt därunder:
»Hr Prof. J. H. Schröder.»

Gåfva af den sistnämde.

60. *Schackpièce* (?)

elfenben. H. 12 cm. 5 mm.; svenskt arbete, 1820-talet. Afbruten å flera ställen, illa lagad.

Från en rund, profilerad platta höjer sig en balusterformigt profilerad, mot spetsen nästan trådfin stam med skifvor, skålar, en lös ring etc., i storlek afsmalnande mot spetsen. I en kartong af papp med blågrått, grönt, rött, gult och hvitt meleradt papper. Innehåller äfven fragment af en annan liknande pièce af buxbom. Båda enligt 1822 års inventeringsprotokoll gjorda och skänkta af »Hof- och jagtjunkaren» *Bronikowski*.

61. *Horn*

af gems. L. 17 cm. (med skrufven). Sydtyskland?

I den tjockare, lökformigt svarfvade ändan försedd med en platt, hjärtformig skruf. Afsedt till förvaring af snus eller fångkrut.

62. En samling af 13 st. olika slags *konstgjorda bär samt kvistar*, utförda i färgadt vax. (15 kvistar, lindade med ljusgrönt silke); af bären finnas: nypon, berberis, vinbär (svarta, röda och hvita), körsbär (svarta och röda), krusbär (gula), lingon, blåbär (eller möjligen bär af *Viburnum* och *Rhamnus*).

63. En samling diverse *konstgjorda frukter* etc. af olika material och sannolikt från olika tid.

1) Apelsin, vax; fragment af en liknande d:o. 2) Valnöt, gulbrun, vax. 3) Päron, rött och gult, papiermaché, stjälken borta. 4) Gurka, grön, bränd lera (?). 5) Ost, rund, grågul, gips.

Till denna samling torde hört äfven följande föremål:

- a) ett stycke gul sten, liknande ett delvis afätet bröd,
- b) ett stycke kristall, liknande kanderadt socker,
- c) en brun sten (möjligtvis inventariets murkla?).
- d—e) tvenne stycken d:o, ett af hvit marmor(?); »smör».

64. *Flaska*

af blågrönt glas. H. med inom flaskan fästad träpropp 7 cm. 5 mm. Sverge, 1700-talet.

Innehåller ett sönderbrutet väfdon (nystvinda?) af trä med brunt silke.

Gåfva af kandidat *Gabriel Clareen*. Jfr inv.-prot. 1702 den 4 Juni.

65. *Flaska*

af grönt glas. H. med förgylld, i form af en blomma snidad träpropp, fästad inom flaskan, 15 cm. Sverge, 1700-talet.

Innehåller en förgyld nystvinda med rött och hvitt (ospunnet?) silke. Å proppens smalare del (inom flaskan) bokstäfverna S. T. (= Samuel Törner).

Gåfva af *J. Törner*.

66. *Ett stycke silfverbrokad*

med bladmönster i en profbok. H. 15 cm. 8 mm., br. 14 cm. 5 mm. Stockholmsarbete från år 1771 af *J. A. Meurman*.

Bladmönster. Å insidan af det gulspräckliga pappbladet finnes antecknad: »Prof af Konung Gustaf den 3:djes Krönings-Klädning, tillverkad af Fabriqueuren Hr. Johan Andreas Meurman i Stockholm år 1771.» Mönstret ritadt af *J. Rehn* (?). Dräkten finnes i k. lifrustkammaren. Jfr Vägledning för besökande i lifrustkammaren och därmed förenade samlingar, 3 uppl. Stockholm 1909, s. 202 (n:o 1316).

67. *Ett stycke silfverbrokad*

med mönster af kronor i guld, i en profbok. H. 9 cm. 2 mm., br. 10 cm. 2 mm. Stockholm 1770-talet.

Insatt i pappband, å utsidan klädt med blått och purpurfärgadt siden samt silfverband, å insidan med rött siden och liknande band.

Prof å drottning Sophia Magdalenas kröningsdräkt, som utfördes af sidenfabrikören *Ekstedt*, hvilken år 1772 skänkt detta prof till skåpet. Jfr Vägledning för besökande i lifrustkammaren, 3 uppl. Stockholm 1909, s. 202 (n:o 1318).

68. *Rockknapp*,

kupig, förgyld mässing med en facetterad s. k. »stalbrilliant»; å undersidan en ögla samt med ovan hand graveradt C. XII. Diam. i botten 30 mm. 1700-talsarbete.

Å ett hithörande stycke papper läses:

»Denna uphögda gammal-svensk-modige starkt förgylde räckknapp med fassetterader stål-brilliant öfverst är mig gifven af Kammarherren m. m. H:r Grefve *Jan Gyllenborg*, som sagt mig sig fått den af en hvilken försäkrat att den af honom tagits ur en räck, som till — — af Konung Carl XII.»

I en svart sammetspåse. Gåfva af *Stjerneld*.

69. *Rockknappar*, 11 st.

Diam. 3 cm. 5 mm. Schweiziskt (?) arbete, 1700-talets midt.

Runda, med kupigt glas, infattadt i en förgyld metallkant. Under glaset insekter, snäckor, mossor, Abruskärnor och dylikt fästade å en hvit massa. Å de olika knapparna förekomma följande insekter:

A. 1. *Carabus*, grön art. 2. i midten: *Dorcadion* sp. *Coccinella septem-punctata* L. *Harpalus* sp. 1 ex. *Criacris* 2 ex. 3. i midten: *Lygaeus equestris* L. *Flugor* 2 ex. *Criacris* 2 ex. 4. i midten: *Coccinella*

septem-punctata L. 1 ex. Criacris 2 ex. Harpalus? 1 ex. 5. Nässel-fjäril (Hanesa urticae L.)

B. 1. Carabus auratus? 2. Harpalus? 3 ex. 3. Chrysomela? (eller Abruskärnor) 4 ex. 4. Neritina sp. 3 ex. 5. Pyrrhocoris hyoscyami L. 4 ex. 6. i midten: spansk fluga (Lytta vesicatoria), myror (Formica rufa).

Knapparna förvaras i två pappaskar med rokokko-ornament i guld och blått samt äro uppfästade å två med svart sammet öfverdragna rektangulära skifvor (A och B) med resp. 5 + 6 knappar. Å lappar klistrade i asklocken skrifvet med bläck: Rock-knappar fordom burna af Carl von Linné.

Gåfva af Handelsbokhållaren *Israel Nyman*.

70. *Guldstycke*, vikt 6 decigram.

Å ett hithörande pappersark finnes följande anteckning: Inneliggande tvänne¹ guldstycken äro en del af (en) Fingerborg, hwilcken oförwarrandes kom uti en höna, och blef ther hel och hollen uppsmålt. Hönan war nog Spak och wan, att som tidast hafwa Sitt tillholl uppå axlarna på husfolket. Och hände, när mann understundom (re)tades med henne, att hon uti ondskan nappade häftigt efter Fingrarna. En Fru, hwilcken Sätt och roade Sig något litet med Sömmande, hwilcken äfwen thenna höna tillhörde, tå hon på förberörde Sätt en gång räckte Fingret åt henne, hade wid Samma tillfälle Fingerborgen uppå och som hon ej så härtigt med handen undankom Som nödigt war, måste hon lemna Fingerborgen och se henne utaf hönan blifwa upslukad. Ingen kunde tänka, thet Kreaturet Skulle härefter begå Sig, än mindre, att guldet gjerna Skulle kunna uti henne undergå någon Särdeles Förwandling. Doch att Se hwad utgång häruppå Följa Skulle, war mann angelägen om att inne-stänga foglen uti ett Särskildt rumm, hwilket med rent hwitt papper på golfwet wardt beklädt. Flera weckor gingo Förbi, under hwilcka hönon besynnerligen i början war rätt illa ther an; men intet Säg mann ännu något tekn efter then intagna maten. Änteligen kom then ellofte weckan, tå hon lemnade ifrån Sig skatten, som hon Så wäl förwarat hade, med helt annat utseende än hon honom emottagit, så att här nu Funnos åtskilliga Större och mindre bitar, hwilcka tillförrene hade warit alle uti ett stycke, och hwilcka Sedermera äro på Flera orter lemnade. Fingerborgen swarade i tyngden emot twänne ducater och något ther-öfwer. Hönan war hwit ock af en tämmelig storlek, finnes nu för tiden aftagen uti Windsors stad, 29 mil från London med en fingerborg under stjerten.

Carolus Noring.

Pastor uti London.

¹ Endast ett stycke finnes 1911.

71—74. *kalkspat*, 1 st. L. 8 cm., br. 5 cm. 7 mm. *glimmerskiffer*, 1 st. L. 9 cm., br. 2 cm. 7 mm. *Talk*, 1 st. L. 8 cm. *Alabaster*, 1 st. L. 6 cm. Kunna möjligen ha tillhört det s. k. berget å skåpet.

75. *Bukett*

af circa 14 konstgjorda blommor i mörkare och ljusare nyanser af skärt och blekgult silke. I de ljusast skära blommorna finnas ständare med vaxknappar.

Har måhända ursprungligen tillhört skåpet.

76. *Gåspenna*,

h. 6 cm. 8 mm., innehållande ett fragment af ett miniatyrarbete, Kristus på korset? Tyskland? 1600-talet.

Fyrkantig metallsprint med handtag af trä.

77. *Gåspenna*,

innehållande en pilaster med en grupp och två figurer, Maria och Elisabeth, Kristus, i hvar sin nisch placerade öfver hvarandra, utskurna i trä och målade, å fot af trä. H. 5 cm. 5 mm. Ryskt arbete? 1600-talet?

78. *Stenfragment*

från Lützen i en liten rund pappdosa med lock. Enligt anteckning å en i dosan lagd papperslapp: »Af stenen på stridsfältet vid Lützen der Gust. II Adolph stupade. Present af Kinnander.»

79. *Trädstycken*, 2 st.

Tall; L. 5 cm. 7 mm. och 5 cm. 8 mm.

»Tvänne spånor af den Ladan i hvilken K. Gustaf Ericson tröskade»; i hvitt papperskonvolut.

80. *Stenbitar från Lindholmens slott*,

i ask (h. 3 cm. 3 mm., l. 8 cm. 7 mm.) af blått papp, rund.

Å locket skrifvet: »Kvarlefvor af Konung Gustaf Ericssons fäderne slott Lindholmen, i hvilket Han föddes den 12 maii 1490. (Detta togs, där man sade att barnkammarn varit).» I locket: »Detta togs af mig Stjerneld då jag i sällskap med den oförgätlige Presidenten friherre Ehrenheim en dag voro till middagen hos fru Friherrinnan Montgomery på Lindholmen, och vi ensamme besökte grämlsefulle ruiner som vandalismen snålt värkstäldt.»

Gåfva af Stjerneld.

81. *Fragment af halfförmultnade pergaments- och papperslappar*, sannolikt från någon relikgömma. I tre smärre konvolut. Sammanförda i ett större konvolut af mig.

82. *Fragment af en mumiebeklädnad* (linne).

Enligt den å franska affattade anteckningen å det papper, hvori fragmentet är förvaradt: »reçu à Paris 1777 de mr le Duc de Chabot.»

Gåfva af Stjerneld.

83. *Fragment af mörkbrunt sammet,*

l. 7 cm. 5 mm. (ungef.). Har enligt uppgift tillhört konung Erik XIV:s kista i Västerås domkyrka.

Enligt anteckningen: »En bit af det Sammet hvarmed Konung Eric XIV: likkista inuti varit klädd. Bekommen i Vesterås Dom-kyrka d. 18 Augusti 1796: sedan dess lik någon tid förut blifvit uptaget för at ömsas uti en ny marmor kista.»

I en svart sammetspåse. *Stjernelds* gåfva.

84. *Fragment af en svepning*

(multnadt siden och silkestråd) från »gamla Vasa-grafven i Riddarholmskörkan, tagit då den öppnades 1815». Har, enligt samma anteckning å det papper, hvori fragmenten äro inlagda, »kunnat varit till Kong Gustaf I Son Prins Carl hvilken dog få dar gammal 1544 och här begrofs.»

Stjernelds gåfva.

85. *Ljus af gulhvitt vax,*

9 fragment af olika längd, ursprungligen utgörande tre hela ljus.

Runda, jämntjocka, nedre ändan afplattad, oval samt stämplad å båda sidor: å den ena Kristus på korset, omgifven af Maria och Johannes; å den andra olika scener: uppståndelsen, Kristushufvud etc. Använda i den h. grafvens kyrka.

Gåfva af apotekar *Joh. Lambert.*

86. *Bit af ett strumpeband.*

Silfverbotten med kvistar af tre bär i guld, undersidan samma mönster mot röd sidenbotten. L. 6 cm.

Har enligt uppgift tillhört drottning Lovisa Ulrika. Strumpebandet sönderkliptes vid förmälningen 1744 och delades mellan riksråden, och erhöll riksrådet Jan Gyllenborg denna bit, enl. *Stjernelds* anteckning efter af sonsonen lagmannen grefven Jan Henning Gyllenborg lämnad uppgift.

Stjernelds gåfva.

87. *Nystan,*

enl. anteckning: Linnegarn spunnet af H. M. Drottning Lovisa Ulrica.

88. *Jord från Kristi graf*

i en rund dosa med lock; förgylld metall, h. 1 cm. 2 mm., br. 2 cm. 5 mm.

Enligt å locket under ett kors graverad anteckning, innehållande »Jord tagen i Christi graf».

I en röd sammetspåse. *Stjernelds* gåfva.

89. *Trästycke från Kristi graf.*

L. 1 cm., br. 1 cm. 6 mm.

Enligt en närlagd uppgift: »af det Lagerträd vid Christi graf, som säges aldrig hel och hållet utgått sedan Frälsarens tid». Af hofpredikanten *Berggren* taget på platsen samt skänkt till en grefvinna *v. Engeström*, som vid sin afflyttning till Polen skänkt det till *Stjerneld*.

I en röd sammetspåse. *Stjernelds* gåfva.

90. *Konvolut innehållande »Achilles aska».*

A papperet, i hvilket några grå stenliknande fragment äro inlagda, finnes en af »Kgl. Secr. *v. Jacobsson*», som skänkt föremålen till skåpet, under tecknad notis, att han fått »denna lilla Portion af Achilles Aska» af en fru *Pallin*, född *d'Osson*, gift med svenske chargé d'affaires i Konstantinopel.

91. »*Kvarlefvor af Virgilii hus vid Baija*»,

fragment af tegelsten och bruk i en pappask, rund, röd med en å locket klistrad (utklippt) fjäril. H. 4 cm. 5 mm., diam. 7 cm. 2 mm.

Å en lapp: »Kvarlefvor af Virgilii hus vid Baija». Invändigt i locket: »Tagit på stället af Frih: *Germund Ludv. Cederhjelm* och gifvit till *Stjerneld*.»

Stjernelds gåfva.

92. *Fragment af ett prydnadsföremål,*

mässingstråd och imiterade pärlor. Diam. c. 2 cm. 6 mm.

Smycket bildas af länkar flätade af grön ärgig koppar-(?)tråd, lagda om hvarandra så, att ytterkanten bildar en fortlöpande kant af ättor; här och där placerade 6 st. pärlor.

93. *Fragment af smycke,*

oval platta, silfver med filigran, emalj och en gul facetterad glasbit. L. 3 cm., h. 2 cm. 1 mm.

94. *Turmalin,*

ett stycke svart, oregelbundet, 9-sidigt. L. 1 cm. 9 mm.

95. *Dödskalle,*

elfenben. H. 18 mm. Underkäke saknas.

A kraniets undersida i gommen finnes med ovan hand inristadt en vase (?) samt bokstäfverna G. R. och därunder I. N. I.

Enligt *Stjernelds* å en papperslapp skrifna anteckning skulle detta föremål »vara skurit af Konung Gustaf I samt buren beständigt af Konungens Enke Drottning Catharina Stenbock: skall blifvit sald jemte en mängd högst märkvärdiga forntidsminnen på auktionen vid Torpa gamla Stenbocks-gods: är nu sist köpt i Stockholm 1813 af en som vill vara okänd.»

I röd sammetspåse. *Stjernelds* gåfva.

John Böttiger.

5•

96. *Vegetabiliskt vax,*

ett stycke af en rund kaka, sannolikt af *Myrica cerifera*. L. c. 4 cm. långt, 3 cm. bredt.

Å ett papper finnes följande anteckning: »denna talgbit har iag haft med mig från America, är prässader af bär som växa på små trän».

Magdalena Lybecker Biörck.

Enligt 1784 års inv.-prot. skänkt till skåpet år 1749.

97. *Ordensdekorationer*

riddare och kommendörsgrad i sällskapet Pro Patria, bestående af 2 stjärnor och två band. Svenskt arbete, 1700-talet?

1) *Banden*, smalare och bredare af brunsvart vattradt siden med guldkant.

2) *Riddarstjärna*. H. 3 cm. 5 mm. med band, l. 33 cm., br. 18 cm., i form af ett S. Georgskors med 4 armar i hvit grof emalj på koppar, utgående från ett cirkelformigt midtparti i mörkblå emalj med å ena sidan tre kronor öfver ett par korslagda lagerkvistar; å den andra inskriften: PRO PATRIA EC... i gul metall kring ett cirkelformigt midtparti i samma färg. Mellan de fyra armarna lika många smärre länkar ungefär i form af ett lotringskt kors i ljusblå emalj.

3) *Kommendörsstjärna* af mässing med band (skadadt). L. 1 m. 56 cm., br. 9 cm. 3 mm., h. 7 cm., bildad af tre med basen och två spetsar för- enade kors med armarna utsvängda som på det mantuanska korset, å ena sidan på midten graveradt G(ustaf Vasa) inom en å spetsen ställd triangel, å den andra inom en likadan omgifning ett C(arl Knutsson Bonde). Längs kanterna å båda sidor graverad linieornering. Stjärnan fastknu- ten vid bandet med ett smalt sidenband i samma färg.

Jfr *Engelhard, Th.*, Kongl. Sällskapet Pro Patria. Stockholm 1901, pag. 8 och 11.

98. *Gemmer,*

5 st., italienskt arbete från empiretiden efter antika förebilder, 1800- talets förra hälft, framställande:

1. de tre gracerna. H. 2 cm. 2 mm., br. 1 cm. 7 mm.

2. åt v. sittande vasmålerska med en framför henne stående Amor, som blåser dubbelflöjt; h. 2 cm. 1 mm., br. 1 cm. 4 mm.

3. åt v. stående kvinna och närmare åskådaren vid ett altare med en brinnande eld, en åt v. knäböjande man, som öfver elden håller en orm. I bgr. en Pans-herm, t. v. ett träd, i hvilket ett gumshufvud hänger; h. 2 cm., br. 1 cm. 5 mm.

4. manshufvud, i profil åt v. med frygisk mössa; h. 2 cm., br. 1 cm. 5 mm.

5. kvinnohufvud med halsband; h. 2 cm. 3 mm., br. 2 cm.

Enligt inventeringsprotokollet af år 1822 gåfva af *J. H. Schröder*.

I en rund, blå, i bottens undersida brun pappdosa, å hvars lock finnes en mörkblå papperslapp med orden: *Ostie in rilievo fabbricate in Firenze coi coni di Antonio Fabris*; i botten en hvit papperslapp med orden: *Via della Condotta n:o 508 sec:o piano* (tryckt).

99. *Lack*,

3 st., smutsgult, runda, raka. L. resp. 5 cm. 7 mm.; 6 cm. 3 mm.; 4 cm. 7 mm. 1 st. grönt, rundt, rakt. L. 6 cm. 1 st. rödt, vridet, parfymradt L. 6 cm. 5 st. röda, smärre bitar, smalare.

100. *Vax*,

ett st. platt, rödt, i kakform, hvarå rester af ett mönster; ett st. mörkgrönt i d:o.

Sannolikt äro dessa fragment de i inventariet af år 1698 omtalade och sålunda antagligen ursprungligen tillhörande skåpet.

KUNGL. UNIVERSITETETS I UPPSALA

REDOGÖRELSE

FÖR

DET AKADEMISKA ÅRET 1912—1913

AFGIFVEN

AF

UNIVERSITETETS REKTOR

UPPSALA 1913

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

I den senaste årsberättelsen påpekades den svårighet, mot hvilken universitetet tills för några få år sedan ännu hade att kämpa: bristen på institutioner, motsvarande den moderna vetenskapens kraf. Före Konung Oscar II:s regeringstillträde ansåg sig staten icke äga någon skyldighet öfver hufvud att anslå medel till det af Gustaf Adolf så rikt doterade Upsala universitet, och till byggnader hade före 1876 af statsmedel anvisats sammanlagdt blott 150,000 kronor.

Efter denna tid hafva statsmakterna likväl gent emot den lärda bildningen visat en offervillighet, om hvilken äldre universitetsmän knappast vågat drömma, vane som de voro att se äfven de blygsammaste fordringar på statens hjälp tillbakavisade, och tack vare detta frikostiga stöd har universitetet under de senaste åren fått anslag till en följd af nya institutioner. Det senaste af dessa är det näst största, universitetet någonsin mottagit, nämligen 599,000 kronor till en utvidgning af Carolina Rediviva. Det gamla universitetsbiblioteket, som bekostats med universitetets egna medel, hade visserligen (1876) fått ett anslag af 50,000 kronor till införande af värmeledning och vatten samt sedermera (1887) 200,000 kronor till vissa oundgängliga inredningar och förändringar, men hade för öfrigt ej vållat staten någon utgift. Genom de allt mer och mer hopade bokmassorna samt — glädjande nog — genom de oerhördt ökade biblioteksbesöken hade emellertid den under åren 1817—1841 bygda institutionen blifvit alldeles otillräcklig, och det visade sig absolut nödvändigt att vädja till statens hjälp för att skaffa tillräckligt utrymme icke blott åt tjänstemän och forskare, utan ock åt de ovärderliga kulturskatter, som biblioteket fått att vårda. Men då det snart blef tydligt, att den afsedda tillbyggnaden och nyinredningen, äfven med iakttagande af stor sparsamhet, skulle kräfvat en anslagssumma, som universitetet knapt vågade påräkna, stod man länge tveksam inför denna fråga, och först sedan alla utgiftsposter strukits, som icke ur ren bibliotekssynpunkt voro absolut nödvändiga, vågade Öfverbiblio-

tekarien framlägga sitt förslag till nybyggnad af den institution, som dock måste betraktas såsom den centralaste vid universitetet. Det är då, sedan konsistorium och kansleren förordat detta förslag, med uppriktig glädje universitetet erfarit, att Konung och Riksdag icke blott behjärtat behovet och anslagit medel till dess afhjälpande, utan ock med välvilja mottagit själfva framställningen. Riksdagen yttrar nämligen i sin skrifvelse:

Det föreliggande, synnerligen betydande anslagskrafvet, har föranledt Riksdagen till en ingående granskning af utredningen i ärendet med tillhörande ritningar och kostnadsförslag till utrönande af huruvida icke de föreslagna åtgärderna skulle kunna, om ej helt och hållet undanskjutas, så dock inskränkas och kostnaderna härigenom nedbringas. Riksdagen har därvid funnit, hvad först om- och tillbyggnadsarbetena beträffar, att desamma icke äro tilltagna i större omfattning än hvad dels de nuvarande förhållandena oundgängligen kräfva, dels ock en klok förtänksamhet om de ytterligare behof af utrymmen, som inom en ganska nära framtid kan förväntas uppstå, påkallar, och då Riksdagen ej funnit kostnadsförslaget högre beräknadt än hvad af omständigheterna föranledes, har Riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del.

Genom detta och föregående byggnadsanslag hafva våra institutioner nu bragts i ett sådant skick, att föga torde fattas, innan en föregående tids försummelser kunna anses vara reparerade. Det viktigaste af de behof, som ännu återstå, är onekligen en tillbyggnad till vårt gamla, ytterst bristfälliga sjukhus. Men tack vare det tillmötesgående, som Upsala läns landsting i detta fall visat, vågar universitetet hysa den förhoppningen, att äfven staten skall ställa sig välvillig mot det både ur vetenskaplig och humanitär synpunkt så viktiga förslag, som universitetet i den närmaste framtiden kommer att framlägga om en ny sjukhusbyggnad.

Äfven andra betydande anslag hafva under året kommit universitetet till del — viktigast bland dessa den personliga professur, som inrättats för professor Gullstrand och hvarigenom han satts i tillfälle att uteslutande egna sig åt de undersökningar, hvilka hittills burit så rik frukt. Kungl. Maj:t och Riksdagen hafva härmed visat sig vilja tillgodose en sida af universitetets värksamhet, som är lika viktig som undervisningen, nämligen den rent vetenskapliga forskningen.

Riksdagen har vidare anslagit medel till en ny professur i nordisk och jämförande fornkunskap, förbättrat vissa institutioners materielanslag och beviljat 28,000 kronor till ny värmeledning och ventilationsanordning i anatomiska institutionsbyggnaden. För all denna välvilja ber universitetet att till Konung och Riksdag få uttala sin underdåniga och vördsamma tacksägelse.

Äfven af enskilda har Upsala universitet detta år ihågkommit med donationer till ett sammanlagdt belopp af 94,156 kronor och 39 öre, utom de gåfvor, som kommit de särskilda institutionerna till del. För dessa donationer redogöres närmare på andra ställen i denna årsberättelse. Men om universitetet här särskildt nämner en donator, D:r Frans Kempe, som skänkt 30,000 kronor till uppförande af en växtbiologisk institution, så sker det därför, att universitetet känner ett behof att till honom få uttala sin tacksamhet för en välvilja, som redan förut vid upprepade tillfällen gifvit sig tillkänna.

* * *

Personalförändringarna inom universitetets ordinarie lärarstat hafva under det gångna året varit få. Endast en professorsinstallation har ägt rum, nämligen den 1 februari 1913, då den förste innehafvaren af C. F. Liljewalchs professur, professor T. Svedberg, tillträdde sitt ämbete; det program, som rektor då utfärdade, åtföljdes af *Annerstedt: Upsala Universitets Historia. Bihang III, h. 2.*

Öfriga förändringar hafva bestått däri, att professor Forssner öfverflyttats från professuren i pediatrik och praktisk medicin till professuren i praktisk medicin och att doc. F. Wetter den 30 maj 1913 utnämndes till professor i straffrätt och juridisk encyklopedi, till hvilket ämbete han vid nästa läsårs början skall installeras. Från samma dag erhöll ock professorn i historia Harald Hjärne nådigt afsked. I honom förlorar universitetet utan tvifvel en bland de mest väckande lärarkrafter, som öfver hufvud taget värkat vid detta lärosäte. Icke blott inom den speciella vetenskap, hvars representant han var, invärkade han på sina lärjungar, utan genom sin friska och starka personlighet nådde han äfven vida utanför denna trängre krets och blef en af de få, som det varit förunnadt att ingripa i hela universitetsungdomens idéutveckling. Det är med vemod denna lärarbana nu måste inregistreras såsom afslutad, ty det är dock en period af vårt universitets historia, som därmed öfverföres från nutiden till

minnenas häfder. Att för den följande tiden önska honom något otium cum dignitate, vore nog fåfängt, ty lugn och hvila stämma föga med hans lynnesart. Snarare må vi då med det tack för en lysande universitetsvärksamhet, som vi nu uttala till den afgångne läraren, förena en önskan, att han länge måtte få behålla den ungdomliga kraft, som varit det utmärkande för hans personlighet.

Af universitetets i tjänst varande lärare är det endast en, som skördats af döden, en af de yngste, docenten i latinska språket och litteraturen Helge Ahlqvist. Med honom bortgick icke blott en lofvande ung vetenskapsman, hvars värksamhet såsom lärare universitetet med tacksamhet erinrar sig, utan ock en på karaktärens vägnar sällspordt renhjärtad personlighet, hvars förtidiga fränfalle därför både inom och utom kamratkretsen väckt djup förstämning.

Dess rikare har dödens skörd varit bland universitetets emeriti. Den förste af dessa, för hvilka dödskorset måste sättas, var universitetets till lefnadsåren äldste medlem, den gamle, förre akademiräntmästaren friherre Gyllenhaal, som mer än nittioårig slutade sina dagar den 9 sept. 1912. För den yngre generationen var åldringen naturligtvis föga känd, men de äldre hade i honom lärt skatta en ädling i detta ords vackraste bemärkelse — plikttrogen, redbar och försynt samt välvillig mot hvar och en, med hvilken han kom i beröring. En annan åldring, Edward Clason, förut professor i anatomi, bortgick en månad senare. En bland hans lärjungar har sant och vackert tecknat hans bild såsom den till det yttre kärfve och ordknappe läraren, hvilken likväl innerst var snarast vek och fylld af ett varmt intresse för hvarje lärjunge personligen, en hängifven son till detta universitet och en forskare, som i kärlek till sitt ämne och i uppoffrande, både emot sig själf och andra sträng plikttrohet haft få likar. En tredje åldring, också han öfver åttio år, Thore Fries, kallades hädan den 29 mars 1913, medan han ännu stod midt uppe i sitt arbete. Och honom minnas vi alla, äfven de yngre bland oss, ty den kraftiga kämpagestalten med det böljande hvita skägget hade den sällsporda förmågan att städse förblifva ung och trifvas bland de unga, som i honom hade en lysande förebild i arbetskraft och arbetsglädje. Detta arbete egnade han nästan odeladt åt vårt universitet, åt dess förvaltning och åt dess minnen. Särskildt erinra vi oss med tacksamhet hans banbrytande Linnéforskningar. För dessa ägde väl Fries mer än andra rika förutsättningar i den ganska enastående förening af naturvetenskaplig och humanistisk

bildning, med hvilken han satt inne, men den kanske viktigaste förutsättningen var dock åldringens kärlek till det universitet, vid hvilket han var fästad med mer än vanligt starka band, och det var denna kärlek, som gaf honom kraft att ännu in i det sista värka för sin uppgift.

En fjärde emeritus, f. d. professorn i pediatrik och praktisk medicin O. V. Petersson, afled den 8 december 1912. På sin tid en bland Upsalas mest anlitade läkare, har han vid universitetet särskildt förbundit sitt namn med den bröstklirik, som han under ganska svåra förhållanden fick till stånd och som tack vare honom erhöill en egen institutionsbyggnad. Kort innan läsåret gick till ända, slutade också Carl Wahlund sina dagar efter ett lidande, som han burit manligt och tålmodigt, utan att ens vilja tala därom med andra. Äfven till honom står universitetet i stor tacksamhetsskuld. Generation efter generation af romanister hafva i honom haft ett lexikon, som de ständigt kunde anlita och anlita icke blott i vetenskapliga frågor. Ty att gifva var Wahlunds glädje i lifvet, och han har gjort det äfven efter sin död, då han till universitetet öfverlemnat icke blott sin så rikhaltiga samling af romansk filologisk litteratur och ett kapital att hålla denna samling vid makt, utan ock till de romanska studiernas främjande skänkt universitetet den egendom, »Bortom bullret», där den gamle, stille vetenskapsmannen bland sina böcker och sina konstskatter framleft sitt lif.

Till sist må här erinras om ännu en af det äldre släktet, som under året skattat åt förgängelsen, universitetets forne förste vaktmästare Fredrik Ström, som den 19 februari 1913 slutade sitt lif. Hans kall var visserligen ringa, men vikten ligger ju dock till sist icke på ett ämbetes högre eller lägre rang, utan på den trohet, med hvilken hvar och en fyller sin plikt i lifvet. Men om så är, skall säkerligen Fredrik Ströms minne med tacksamhet hägnas af alla dem, som lärt känna denne sällspordt nitiske, pliktrogne och i sitt fack kunnige man.

Upsala i juli 1913.

Henrik Schück.

Konunga- och Kanslersbref.

Konungabref.

1 juni 1912. Förlängdt förordnande för doc. B. HESSELMAN att innehafva det fasta docentstipendiet för nordiska språk.

Samma dag. Nedsättning i docenten K. A. EDINS undervisningsskyldighet under höstterminen 1912 såsom t. f. professor i statistik.

6 juni 1912. Ang. upplåtelse af mark för uppförande af en byggnad för den växtbiologiska institutionen.

10 juni 1912. Ang. beviljad pension för förre ritmästaren C. G. HOLMGREN.

Samma dag. Ang. inrättande vid Uppsala universitet af ett praktiskt-teologiskt öfningsinstitut m. m.

Samma dag. Ang. af 1912 års riksdag beviljade anslag till Uppsala universitet.

Samma dag. Ang. anslag för undervisning i epidemiologi vid sjukhus i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

Samma dag. Ang. på extra stat för år 1913 beviljade anslag till resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet för år 1913.

Samma dag. Ang. anslag till stipendier för utbildande vid universitetet af präster, förtrogna med finska språket.

Samma dag. Ang. reglering af aflöningsförhållanden m. m. beträffande amanuenser m. fl. befattningshafvare vid statsuniversiteten och karolinska institutet.

Samma dag. Ang. anslag till nybyggnad för zoologiska institutionen vid universitetet i Uppsala m. m.

Samma dag. Ang. anvisande å extra stat för år 1913 af åtskilliga anslag till tidskrifter och föreläsningskurser.

14 juni 1912. Ang. disposition af ett genom f. d. läroverks-

adjunkten M. B. SWEDERUS' död ledigt anslag för utgifvande af Carl von Linnés föreläsningar i zoologi.

Samma dag. Ang. understöd för vissa vetenskapliga publikationer af anslaget till resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgifvande.

21 juni 1912. Afslag å stud. HJÖRDIS INGRID LINDS dispensansökan i fråga om ett Aschans stipendium.

29 juni 1912. Tillstånd för docenten S. TUNBERG att på åren 1912 och 1913 fördela en resa såsom innehafvare af ett Sederholms utrikes resestipendium.

Samma dag. Tillstånd för fil. kand. T. KOLMODIN att aflägga fil. lic.-examen med religionshistoria såsom ensamt ämne.

Samma dag. Tillstånd för grefve A. A. A:SON WACHTMEISTER att aflägga filosofie licentiatexamen med religionshistoria såsom ensamt ämne.

Samma dag. Ang. docenten T. SVEDBERGS utnämning till professor i fysikalisk kemi vid universitetet i Uppsala.

Samma dag. Ang. ändrad ämnesfördelning mellan vissa lärarbefattningar inom juridiska fakulteten vid universitetet i Uppsala.

Samma dag. Fullmakt för docenten T. SVEDBERG att vara professor i fysikalisk kemi.

5 juli 1912. Ang. reseunderstöd åt förste bibliotekarien J. M. HULTH.

Samma dag. Ang. ifrågasatt förbud mot utförsel ur landet af äldre konstverk.

12 juli 1912. Ang. fil. kand. W. L. CARLSSONS ansökan beträffande efterpröfning i visst ämne efter fordringarna för filosofie kandidatexamen.

18 juli 1912. Ang. tjänstledighet för professor N. SÖDERBLOM.

29 juli 1912. Ang. tid och sätt för aflåtande af ämbetsmyndigheters underdåniga framställningar af beskaffenhet att kunna från Kungl. Maj:ts sida påkalla nådiga meddelanden till riksdagen.

9 augusti 1912. Ang. uppdrag åt professorerna F. WESTERMARK och C. D. JOSEPHSON att såsom ombud för Sverige delta i den sjätte internationella gynekologkongressen i Berlin.

23 augusti 1912. Tjänstledighet för professor C. W. OSEEN.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten A. GABRIELSON.

Samma dag. Afslag å professor S. WIDES ansökan om reseunderstöd.

Samma dag. Infordrande af förslag till ändring i vissa paragrafer af bestämmelserna rörande Sederholmska stipendiefonden.

30 augusti 1912. Ang. reseunderstöd åt professorerna F. WESTERMARK och C. D. JOSEPHSON.

6 september 1912. Ang. entledigande för professor N. SÖDERBLOM från uppdraget att såsom ombud för Sverige deltaga i den fjärde internationella religionshistoriska kongressen i Leyden samt ang. uppdrag åt teologie doktorn S. A. FRIES att såsom ombud för Sverige deltaga i berörda kongress.

Samma dag. Ang. utsträckning af tiden för inlämnande af universitetens s. k. riksdagspetita.

Samma dag. Ändringar i bestämmelserna rörande Byzantinska stipendiet.

13 september 1912. Afslag å professor S. K. A. WIDES förnyade ansökan om reseunderstöd.

Samma dag. Ang. utfärdande af betyg om godkänd teologisk-filosofisk examen för studeranden K. E. STRÖM.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten E. WESTBERG.

20 september 1912. Ang. uppdrag åt professor C. V. L. CHARLIER att såsom ombud för Sverige deltaga i en radio-telegrafisk konferens i Paris.

27 september 1912. Förordnande för f. d. professor T. TULLBERG att vara inspektor öfver Linnéanska stiftelsen å Hammarby.

Samma dag. Ang. uppdrag åt förste bibliotekarien I. COLLIN att företaga undersökning af i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag.

4 oktober 1912. Ang. uppdrag åt professorerna E. WRANGEL och O. SIRÉN att såsom ombud för Sverige deltaga i den nionde konsthistoriska kongressen i Rom samt ang. reseanslag åt professor WRANGEL för sagda ändamål.

Samma dag. Afslag å studeranden A. HELLBERGS ansökan att få aflägga juris kand.-examen utan att hafva vid aflagd mogenhetsexamen eller fyllnadspröfning till samma examen erhållit vitsord om minst godkända insikter i latinska språket.

11 oktober 1912. Ang. tillstånd för studeranden W. BOSÆUS att i filosofie kandidatexamen medtaga fysiologi.

Samma dag. Fullmakt för professorn i pediatrik och praktisk medicin vid universitetet i Uppsala G. FORSSNER att vid samma universitet vara professor i praktisk medicin.

18 oktober 1912. Ang. rätt för filosofie licentiaten K. V. R.

WIDMAN att uppskjuta fyllnadspröfning till filosofie kandidat-examen.

25 oktober 1912. Resolution på ansökning af HEDVIG JOHANNA SOFIA STRÖMBERG om tillstånd att använda medel, influtna vid försäljning af fastigheter, som hon innehaft under fideikomissrätt, till inköp af annan fastighet.

Samma dag. Ang. fördelning af anslaget till vissa seminarier inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion.

Samma dag. Tillstånd för medicine licentiaten P. RANSTRÖM att under utrikes stipendieresa behålla ett Nisserskt stipendium.

Samma dag. Afslag å en af svenska homöopatsamfundet gjord framställning om utredning ang. lämpligheten af att vid de medicinska högskolorna i riket undervisning meddelades äfven i s. k. homöopatisk läkemetod.

1 november 1912. Bestämmelser ang. professors i hygien och bakteriologi tjänstgöringsskyldighet.

8 november 1912. Ang. ålderstillägg åt vissa befattningshafvare vid universitetet.

15 november 1912. Ang. rätt för Stockholms högskola att anställa examen i geografi.

Samma dag. Ang. riksstatens resestipendier för år 1913 åt vetenskapsidkare vid universiteten i Uppsala och Lund.

22 november 1912. Tillstånd för filosofie kandidaten E. LUNDBLAD att för afläggande af filosofisk ämbetsexamen undergå pröfning i psykologi samt pedagogikens teori och historia utan att hafva deltagit uti den i vederbörande examensstadga föreskrifna kursen i samma ämne.

28 november 1912. Ang. uppehållande af examinationen i religionshistoria i vissa filosofiska examina under professor N. SÖDERBLOMS tjänstledighet.

Samma dag. Tillstånd för andre bibliotekarien A. NELSON att till år 1913 uppskjuta anträdandet af utrikes resa såsom innehafvare af ett Sederholms utrikes resestipendium för år 1912.

Samma dag. Förlängd tjänstledighet för professor C. W. OSEEN.

Samma dag. Förlängd tjänstledighet för professor G. SUNDBÄRG.

Samma dag. Ang. anslag till docenten H. LUNDBORG för utförande af ett vetenskapligt arbete.

Samma dag. Cirkulär till statens förvaltningsmyndigheter ang. stafningssättet i från trycket utkommande officiella skrifter.

6 december 1912. Ang. ämnen i studeranden H. KERNELLS filosofiska ämbetsexamen.

Samma dag. Ang. ämnen i stud. G. GRÖNBERGS filosofiska ämbetsexamen.

Samma dag. Ang. ämnen i stud. B. BODSTRÖMS filosofiska ämbetsexamen.

Samma dag. Ang. ämnen i stud. O. WESTERMARKS filosofiska ämbetsexamen.

Samma dag. Infordrande af förslag till allmänna bestämmelser beträffande förening af docentstipendium med arvode eller annan dylik ersättning af allmänna medel.

Samma dag. Afslag å direktionens för prästerskapets änke- och pupillkassa framställning att Kungl. Maj:t måtte förklara, att bestämmelserna i de för universiteten i Uppsala och Lund gällande stater icke utgöra hinder för kassan att uppbära all behållen inkomst vid prebendepastorat, då dessa till följd af tvist eller annan omständighet stode lediga utöfver den lagliga tillträdestiden.

13 december 1912. Ang. pensionsrätt för konservatorn G. J. KOLTHOFF.

Samma dag. Tillstånd för stud. S. E. NORRBOM att uppbära ett Alreiks stipendium under vårterminen 1913 oaktadt utrikes vistelse för studier.

Samma dag. Bestämmelser rörande direktorns vid det praktisk-teologiska öfningsinstitutets undervisningsskyldighet.

20 december 1912. Ang. anstånd med återbesättande af konservatorsbefattningen vid universitetets zoologiska institution.

31 december 1912. Ang. utsträckning af tiden för fil. doktor S. J. SANDSTRÖM lämnadt tillstånd att undergå särskild pröfning i antropologi och logik.

Samma dag. Anvisande af arvode för uppehållande af examinationen och undervisningen i rätts- och statsmedicin.

10 januari 1913. Tillstånd för teologie licentiaten G. P:SON WETTER att under utrikes vistelse för avslutande af en vetenskaplig undersökning under år 1913 behålla ett Carnegies stipendium.

24 januari 1913. Tillstånd för teologie kandidaten V. LIND att utan att hafva aflagt praktisk-teologiska prof aflägga prästexamen samt på vissa villkor varda prästvigd för tjänstgöring inom Karlstads stift.

Samma dag. Förlängd tjänstledighet för docenten G. WITTRÖCK.

Samma dag. Ang. nedsättning i docent K. A. EDINS under-

visningsskyldighet under vårterminen 1913 såsom t. f. professor i statistik.

Samma dag. Befrielse för professor A. GULLSTRAND från undervisningsskyldighet under år 1913.

Samma dag. Afslag å stud. S. KÖHLERS ansökan att få inskrifvas vid Uppsala universitet utan hinder däraf, att han ej aflagt studentexamen.

31 januari 1913. Ang. förlängd rätt för Stockholms högskola att anställa juridiska samt filosofiska examina och prof m. m.

Samma dag. Ang. docenterna F. P:SON WETTERS, H. WIKANDERS och M. FEHRS vikariearvoden under år 1913.

7 februari 1913. Ang. behörighet för tyske undersåten professorn P. RÖMER att söka professorsbefattningen i hygien och bakteriologi vid Uppsala universitet.

Samma dag. Utslag å filosofie licentiaten B. H. BRILIOTHS och filosofie magistern R. F. NÖJDS besvär rörande tillsättandet af ett Stieglers stipendium.

14 februari 1913. Ang. bestämmelse i fråga om villkoren för inträde i assistentstjänstgöring vid epidemisjukhus.

21 februari 1913. Förlängdt förordnande för docenten A. L. KJELLBERG att uppbära det i universitetets stat uppförda anslaget å 900 kronor till befordrande af sådana vetenskapliga studier vid universitetet, hvilka icke tillhöra de egentliga examensämnen.

Samma dag. Utslag å docenten K. G. E. MATTSSONS underdåniga besvär rörande tillsättandet af ett fast docentstipendium.

Samma dag. Ang. anslag till docenten H. LUNDBORG för utförande af ett vetenskapligt arbete.

28 februari 1913. Förlängd tjänstledighet för förste bibliotekarien I. COLLIN.

Samma dag. Medgifvande af förlängning af förste bibliotekarien I. COLLINS uppdrag att i kammararkivet och riksarkivet undersöka vissa arkivalieomslag.

7 mars 1913. Afslag å professor M. ELFSTRANDS ansökan om ett reseunderstöd.

Samma dag. Ang. befrielse för teologie och filosofie kandidaten G. PERSSON från den för afläggande af praktisk-teologiska prof föreskrifna praktiska öfningskursen.

19 mars 1913. Tillstånd för medicine kandidaten A. B. E. WAHLSTRÖM att aflägga medicine licentiatexamen enligt äldre bestämmelser.

28 mars 1913. Dispens från akademiska examina för extraläraren H. R. T. HWASSER för inträde i prästämbetet.

Samma dag. Ang. statsunderstöd åt filosofie kandidaten K. B. J. KARLGREN för fortsatta studier i kinesiska under år 1913.

Samma dag. Föreskrift att, när professuren i estetik samt litteratur- och konsthistoria bliver ledig, anmälan därom skall göras hos Kungl. Maj:t och Kungl. Maj:ts beslut i anledning däraf afvaktas, innan åtgärder för professurens återbesättande vidtagas.

4 april 1913. Ang. ämnen i stud. CARIN ULINS filosofiska ämbetsexamen.

Samma dag. Tillstånd för filosofie kandidaten B. BODSTRÖM att för afläggande af filosofisk ämbetsexamen utbyta en pedagogisk föreläsningskurs mot en litteraturkurs.

11 april 1913. Tillstånd för docenten I. SEFVE att uppskjuta en studieresa såsom innehafvare af ett Sederholms inrikes resestipendium.

Samma dag. Ang. nytt reglemente för Sederholmska stipendiestiftelsen.

25 april 1913. Ang. ersättning åt professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet E. ALMQVIST för mistade tjänstgöringspenningar.

Samma dag. Ang. anslag till utgifvande af vissa tidskrifter.

Samma dag. Ang. resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

2 maj 1913. Ang. anslag till docenten B. HESSELMAN af de enligt universitetets stat till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel.

Samma dag. Dispens från akademiska examina för metodistpastorn O. K. LARSSON för inträde i prästämbetet.

Samma dag. Afslag å professor M. RAMSTRÖMS ansökan om reseunderstöd.

9 maj 1913. Tillstånd för docenten G. RUDBERG att på åren 1913 och 1914 fördela en utrikes studieresa såsom innehafvare af ett riksstatens mindre resestipendium.

Samma dag. Ang. disponerande af den i Kungl. biblioteket i Stockholm nu förvarade samling duplettblad af utländska porträtt, till större delen härstammande från konung Karl XV:s till staten inlösta boksamling.

16 maj 1913. Ang. behörighet för stud. T. L. TOMASSON att söka ett Sollenii stipendium.

Samma dag. Ang. tjänstgöringsskyldighet för assistenter och amanuenser vid universiteten och Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Samma dag. Tillstånd för stud. N. G. HAMMARSTRAND att i filosofie kandidatexamen medtaga klassisk fornkunskap och antikens historia.

23 maj 1913. Ang. anslag till docenten K. A. EDIN för utförande af ett vetenskapligt arbete.

30 maj 1913. Ang. tillsättningen af professuren i straffrätt och juridisk encyklopedi samt ang. uppehållande af två lediga professorsbefattningar inom juridiska fakulteten.

Samma dag. Ang. understöd för utgifvande af vissa vetenskapliga arbeten m. m.

Kanslersbref.

1 juni 1912. Anvisande af anslag ur reservfonden för inköp af instrument till den fysiska institutionen.

6 juni 1912. Fastställelse å afgifter för vissa kurser inom juridiska fakulteten under höstterminen 1912.

Samma dag. Fastställelse å arvodet för ledaren af den propedeutiska kursen inom juridiska fakulteten höstterminen 1912.

14 juni 1912. Anvisande af anslag ur reservfonden för bekostande af inrednings- och ändringsarbeten i den fysiska institutionen för beredande af laboratorium åt professor A. GULLSTRAND.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till anskaffande af luftelektriska instrument för den meteorologiska institutionen.

Samma dag. Förordnande för filosofie licentiaten H. SANDQVIST att vara docent i kemi.

Samma dag. Förordnande för filosofie doktorn G. O. T. SJÖGREN att vara docent i geografi.

Samma dag. Fastställelse å afgift för deltagande i en propedeutisk kurs i differential- och integralkalkyl under höstterminen 1912.

21 juni 1912. Befrielse för docenten K. R. E. FRIES från undervisningsskyldighet som docentstipendiat under vårterminen 1912.

Samma dag. Tillstånd för docenten M. FEHR att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka samt att på grund af

särdeles betungande examinationsgöromål inställa undervisningen under tiden 1—15 september 1912.

Samma dag. Befrielse för professor A. GULLSTRAND från undervisningsskyldighet under höstterminen 1912 samt förordnande för docenten C. F. LINDAHL.

Samma dag. Tillstånd för professor A. KOLMODIN att inställa undervisningen under tiden 1—15 september 1912 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor E. STAVE från undervisningsskyldighet under tiden 1—15 september 1912 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Befrielse för domprosten professor A. H. LUNDSTRÖM från undervisningsskyldighet under tiden 1—15 september 1912 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor N. SÖDERBLOM från undervisningsskyldighet under tiden 1—15 september 1912 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor N. J. GÖRANSSON från undervisningsskyldighet under tiden 1—15 september 1912 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Förordnanden för docenterna A. BLANCK och J. M. MORTENSEN att uppehålla rektors, professor H. SCHÜCKS undervisningsskyldighet samt tillstånd för docenten BLANCK att såsom vikarie för professor SCHÜCK under höstterminen 1912 utbyta föreläsningar mot annan undervisning.

Samma dag. Tillstånd för professor K. F. JOHANSSON dels att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka och dels att utbyta de honom åliggande föreläsningarna under höstterminens 14 första dagar mot annan undervisning under den återstående delen af terminen.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten G. WITTROCK.

Samma dag. Fastställelse å priset för deltagande i vissa kurser inom den humanistiska sektionens läroämnen under höstterminen 1912.

Samma dag. Anvisande af arvoden åt bibliotekarierna vid humanistiska sektionens seminarier för höstterminen 1912.

Samma dag. Anvisande af arvoden åt docenterna E. WELLANDER och A. BLANCK ur anslaget till humanistiska sektionens seminarier för biträde vid ledande af seminarieöfningar under vårterminen 1912.

Samma dag. Tillstånd för docenten H. WIKANDER att till år 1913 uppskjuta fullgörandet af en del af honom åliggande stipendieresa.

Samma dag. Tillstånd för docenten M. FEHR att till år 1913 uppskjuta fullgörandet af en del af honom åliggande stipendieresa.

Samma dag (6 särskilda bref). Tillstånd för professorerna H. HJÄRNE, S. J. BOËTHIUS, J. A. LUNDELL, P. PERSSON, E. STAAFF och A. HÄGERSTRÖM dels att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka och dels att inställa undervisningen under höstterminens första 14 dagar mot hållande af ytterligare en timmes föreläsning i veckan under den återstående delen af terminen.

Samma dag (2 särskilda bref). Tillstånd för professorerna A. NOREEN och O. VON FRIESEN dels att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka och dels att inställa undervisningen under höstterminens första 14 dagar mot ledande under den återstående delen af terminen af ytterligare två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag (3 särskilda bref). Tillstånd för professorerna S. WIDE, E. BJÖRKMAN och H. PSILANDER att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor B. HAMMER att under läsåret 1912—1913 utbyta två timmars föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarje vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor A. HAMBERG att under de två första tentamensperioderna af höstterminen 1912 i och för tentamensgöromål inställa högst 8 föreläsningar

Samma dag. Tillstånd för docenten S. HILDEBRAND att till höstterminen 1912 uppskjuta de honom åliggande föreläsningar såsom innehafvare af docentstipendium under vårterminen 1912.

Samma dag. Tjänstledighet för professor K. R. GELJER.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten R. FRIBERGER från öfverläkaretjänsten vid akademiska sjukhusets bröstklirik samt förordnande för med. lic. V. HEDESSTRÖM.

Samma dag. Tillstånd för professorerna A. H. LUNDSTRÖM, A. KOLMODIN och N. J. GÖRANSSON att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars sammanhängande seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor K. G. WESTMAN att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot en seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor TH. ENGSTRÖMER att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning i hvarje vecka mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor H. WIKANDER dels att under höstterminen 1912 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka och dels att inställa undervisningen under tiden 2—14 september 1912 på grund af särdeles betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor TH. ENGSTRÖMER från undervisningsskyldighet under tiden 1—11 september 1912 på grund af särdeles betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor K. G. WESTMAN från undervisningsskyldighet under tiden 2—14 september 1912 på grund af särdeles betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor D. DAVIDSON att inställa undervisningen under tiden 1—15 september 1912 på grund af betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Afslag å docenten K. A. EDINS ansökan om anslag från reservfonden för det statistiska seminariet.

1 juli 1912. Förordnande för filosofie licentiaterna B. BRI-
LIOTH och J. STÅRCK att innehafva hvar sitt Noreens stipendium.

11 juli 1912. Förordnanden för kanslisten G. WIKLUND och
e. o. amanuensen TH. FRIES att uppehålla den förre bokhållare-
befattningen och den senare kanslistbefattningen under senare
halfåret 1912.

Samma dag. Tillstånd för docenten K. B. WESTMAN att under
höstterminen 1912 utbyta honom åliggande offentliga föreläs-
ningar mot seminarieöfningar.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden såsom
bidrag till bekostande af flyttning af vissa byggnader från den
för den nya zoologiska institutionsbyggnaden afsedda tomten.

Samma dag. Tillstånd att försälja universitetets andel i
soldattorpet n:o 122 Tunaby vid Olands kompani.

19 juli 1912. Förordnande för hofpredikanten H. ÖRTENBLAD
till direktor och kontraktsprosten J. F. HÖGFORS till assistent vid
det praktiskt-teologiska institutet.

8 augusti 1912. Ang. tiden för ingifvande af universitetets
s. k. riksdagspetita.

10 augusti 1912. Tillstånd för professor E. RODHE att inställa undervisningen under tiden 1—15 september 1912 på grund af betungande examinationsskyldighet.

Samma dag. Tillstånd för professor E. BILLING att inställa undervisningen under tiden 1—15 september 1912 på grund af betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor E. BILLING att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes offentlig föreläsning i veckan mot ledande af seminarieöfningar två timmar hvarannan vecka.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten O. ALMGREN och förordnande för docenten vid Stockholms högskola B. SCHNITTGER samt ang. ordnandet af undervisningen i nordisk och jämförande fornkunskap under höstterminen 1912.

Samma dag. Förordnande för docenten B. H. M. PLEIJEL såsom vikarie för professor C. W. OSEEN.

Samma dag. Förordnande för docenten E. REUTERSKIÖLD såsom vikarie för professor N. SÖDERBLOM.

Samma dag. Tjänstledighet för andre bibliotekarien A. NELSON och förordnande för amanuensen A. B. CARLSSON.

25 augusti 1912. Stadfästelse å vissa ändringar i studieplaner inom den filosofiska fakulteten.

Samma dag. Förordnande för filosofie doktorn S. I. SEFVE att vara docent i zoologi.

Samma dag. Tillstånd för professor G. GRANQVIST att under tentamensperioden i september 1912 inställa vissa offentliga föreläsningar på grund af andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor E. HOLMGREN att under höstterminen 1912 utbyta en föreläsning i veckan mot ledande af en seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Ang. ändringar i docenten J. ROOSVALS undervisningsskyldighet under höstterminen 1912.

26 augusti 1912. Tjänstledighet för laborator G. GÖTHLIN.

5 september 1912. Befrielse för docenten H. WIKANDER från undervisningsskyldighet under tiden 16 september—12 oktober 1912.

8 september 1912. Entledigande för domprosten H. LUNDSTRÖM från förordnandet att vara föreståndare för det praktisk-teologiska institutet samt förordnande för professor E. RODHE att vara föreståndare för samma institut.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten A. PET-

TERSON och medicine kandidaten P. A. JOHANSON att vara amanuenser vid obstetrisk-gynekologiska kliniken.

Samma dag. Förordnande för filosofie kandidaten W. GÖRANSSON att innehafva ett Oscariskt stipendium.

9 september 1912. Förordnande för docenten N. J. T. ODHNER att fortfarande innehafva fasta docentstipendiet n:o 2 inom ämnesgruppen botanik och zoologi.

10 september 1912. Tillstånd för professor K. R. GELJER att under höstterminen 1912 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för docenten E. NACHMANSON att under höstterminen 1912 såsom vikarie för professor O. A. DANIELSSON utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten S. LINDQVIST.

Samma dag. Tjänstledighet för gymnastikläraren kaptenen H. J. EKSTEDT samt förordnande för majoren A. AF SANDEBERG.

12 september 1912. Tillstånd till framflyttande af tiden för ingifvande af universitetets s. k. riksdagspetita.

Samma dag. Förordnande för docenten S. TUNBERG såsom vikarie för professor N. EDÉN samt bestämmelse ang. docenten TUNBERGS vikariatsarvode.

Samma dag. Tjänstledighet för professor K. F. JOHANSSON.

21 september 1912. Bemyndigande för universitetet att till förvaltning mottaga makarne AUGUST och AUGUSTA NORBLADS stipendiedonation.

Samma dag. Tjänstledighet för professor N. J. GÖRANSSON och förordnande för docenten G. AULÉN.

Samma dag. Tillstånd för docenten E. REUTERSKIÖLD såsom vikarie för professor N. SÖDERBLOM att under läsåret 1912—1913 utbyta en timmes föreläsning hvarje vecka mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten S. A. ÖRSTRÖM att vara förste amanuens vid akademiska sjukhusets kirurgiska afdelning.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten E. G. VON HOLST att vara underkirurg vid akademiska sjukhuset.

Samma dag. Förordnande för medicine doktorn E. L. BACKMAN såsom vikarie för laboratorn G. F. GÖTHLIN.

Samma dag. Bestämmelser rörande undervisningsskyldigheten för professorerna i zoologi och jämförande anatomi.

23 september 1912. Tillstånd för teologiska fakulteten att anställa teologisk kandidatexamen med studeranden C. V. STRÖMGREN å tid då examensperiod eljes icke infölle.

27 september 1912. Tjänstledighet för director musices H. ALFVÉN.

Samma dag. Tjänstledighet för biblioteksamanuensen A. B. CARLSSON.

28 september 1912. Anmodan till vederbörande akademiska myndigheter att vid förslag till bortgifvande af docentstipendium meddela upplysning ang. allmän eller enskild befattning eller tjänst, som tilläfventyrs innehafves af den docent, hvilken föreslås till erhållande af sådant stipendium.

Samma dag. Förordnande för docenten K. LAMM att uppehålla professuren i civilrätt under docenten H. WIKANDERS tjänstledighet samt ang. docenten LAMMS vikariearvode m. m.

Samma dag. Tillstånd för docenten J. ROOSVAL att intill utgången af år 1913 vara bosatt i Stockholm.

Samma dag. Tillstånd att försälja universitetets andel i Orkesta soldattorp.

Samma dag. Tillstånd för docenten S. HILDEBRAND att under höstterminen 1912 vara bosatt i Stockholm.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten G. A. BUCHT.

29 september 1912. Afslag å docenten G. A. BUCHTS ansökan att få uppbära ett fast docentstipendium under höstterminen 1912 oaktadt tjänstledighet på grund af sjukdom.

30 september 1912. Partiell tjänstledighet för professor A. G. HÖGBOM och förordnande för docenten P. D. QUENSEL.

1 oktober 1912. Förordnande för musikläraren W. LUNDGREN såsom vikarie för director musices H. ALFVÉN.

8 oktober 1912. Tjänstledighet för professor H. HJÄRNE och förordnande för docenten H. ALMQVIST.

Samma dag. Tjänstledighet för förste bibliotekarien J. M. HULTH.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten T. J:SON HELLMAN som vikarie för professor U. QUENSEL.

12 oktober 1912. Förordnande för professor J. V. HULTKRANTZ att vara inspektor för medicinska fakultetens Stjerncreutz'ska stipendier.

14 oktober 1912. Förordnande för docenten D. W. MYHRMAN att innehafva fasta docentstipendiet n:o 1 inom ämnesgruppen

pedagogik, sanskrit med jämförande europeisk språkforskning, semitiska språk och slaviska språk.

24 oktober 1912. Tillstånd för docenten S. TUNBERG att utbyta en föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka såsom vikarie för professor N. EDÉN under höstterminen 1912.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten H. KYLIN.

Samma dag. Förklaring, att af filosofie licentiaten N. LINDQVIST anförda besvär rörande tillsättande af ett Thuns stipendium icke kunnat till pröfning upptagas.

Samma dag. Förordnande för docenten G. O. T. SJÖGREN att innehafva det fasta docentstipendiet för geografi.

29 oktober 1912. Förordnande för docenten R. FRIBERGER att uppehålla lediga professuren i pediatrik och praktisk medicin.

Samma dag. Förordnande för docenten K. B. WESTMAN som vikarie för professor E. BILLING.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till hyra, städning och lyse m. m. för det statistiska seminariet.

2 november 1912. Förordnande för medicine licentiaten V. HEDESSTRÖM att fortfarande vara underläkare vid medicinska kliniken.

Samma dag. Ang. anlitage af reservfonden för vissa afskrifningar.

Samma dag. Ang. tiden för afgifvande af Större Konsistoriets yttrande öfver ett betänkande angående undervisningsstatistiken.

4 november 1912. Partiell tjänstledighet för docenten M. FEHR.

5 november 1912. Tillstånd för docenten J. M. MORTENSEN att på vissa villkor uppskjuta till vårterminen 1913 honom såsom docentstipendiat åliggande föreläsningar under höstterminen 1912.

Samma dag. Tillstånd för docenten H. ALMQUIST att utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfningar hvarannan vecka såsom vikarie för professor H. HJÄRNE under höstterminen 1912.

Samma dag. Tjänstledighet för professor E. BJÖRKMAN och förordnande för docenten K. F. SUNDÉN.

12 november 1912. Förordnande för docenten H. B. LUNDBORG att innehafva medicinska fakultetens fasta docentstipendium n:o 2.

Samma dag. Förordnande för medicine doktorn E. L. BACKMAN att vara docent i fysiologi.

16 november 1912. Tjänstledighet för docenten G. BERGMARK.

21 november 1912. Tillstånd för docenten H. PLEIJEL att under höstterminen 1912 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning i veckan.

Samma dag. Tillstånd för universitetet att till förvaltning mottaga konsuln F. KEMPES och professor R. SERNANDERS donationer till uppförande af en institutionsbyggnad för professuren i växtbiologi.

Samma dag. Godkännande af upprättadt reglemente för den af grosshandlanden R. THALIN donerade stipendiefond.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till anställande af extra lärarekraft i och för beredande af nödig instrumental undervisning inom akademiska kapellet.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten EVA VON BAHR.

Samma dag. Stadfästelse å ändrad lydelse af punkt 3:o) i instruktionen för director musices.

Samma dag. Entledigande för docenten S. H. HILDEBRAND från förordnandet att innehafva det fasta docentstipendiet n:o 2 för nyare språk samt förordnande för docenten E. L. WELLANDER att innehafva samma stipendium.

26 november 1912. Bemyndigande för universitetet att till förvaltning mottaga framlidne majoren V. N. MARINS stipendiedonation.

Samma dag. Förordnande för professor O. WIDMAN att vara inspektor för filosofiska fakultetens Stjerncreutz'ska stipendier.

Samma dag. Afsked för fil. doktorn G. KOLTHOFF från befattningen såsom konservator vid zoologiska museet.

Samma dag. Tjänstledighet för förste bibliotekarien I. COLLIN och förordnanden för andre bibliotekarien O. WALDE och amanuensen G. EKHOLM.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten I. THORLING att uppehålla biträdande lärarebefattningen i medicin.

Samma dag. Förlängdt förordnande för docenten K. B. WESTMAN såsom vikarie för professor E. BILLING.

29 november 1912. Förordnanden för medicine kandidaterna N. O. NILSSON och G. SALLIN att vara amanuenser vid universitetets bröstklirik.

Samma dag. Förklaring att af filosofie magistern J. H. LARSSON anförda besvär rörande tillsättandet af ett Stieglers stipendium icke kunnat till pröfning upptagas.

Samma dag. Bestämmelser angående läraren i symbolik vid Uppsala universitet.

5 december 1912. Medgifvande, att docenten G. LIZELL finge anses hafva fullgjort sin undervisningsskyldighet såsom docentstipendiat under höstterminen 1912 genom att leda de praktiska öfningarna i kyrkorätt under terminen.

Samma dag. Förordnande för medicine kandidaten J. WEBIÖRN såsom amanuens vid oftalmiatriiska kliniken.

Samma dag. Anvisande af anslag till docenten E. LINDERHOLM ur teologiska fakultetens fond af besparade docentstipendier.

Samma dag. Tjänstledighet för professor O. A. DANIELSSON och förordnande för docenten E. NACHMANSON.

Samma dag. Partiell tjänstledighet för professor H. PSILANDER och förordnande för docenten E. WELLANDER.

Samma dag. Ang. ändrad undervisningsskyldighet för docenten H. WIKANDER under en del af vårterminen 1913.

9 december 1912. Tjänstledighet för professor G. FORSSNER från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets medicinska afdelning.

Samma dag (2 särskilda skrivelser). Anvisande af anslag till professor C. A. REUTERSKIÖLD och docenten F. P:SON WETTER för utgifvande i tryck af föreläsningar.

11 december 1912. Tjänstledighet för lektor S. CHARLESTON.

14 december 1912. Förordnande för docenten G. BERGMARK att uppehålla biträdande lärarebefattningen i medicin.

Samma dag. Förordnande för docenten O. HOLMBERG att under år 1913 gifva den i nådiga stadgan ang. medicinska examina föreskrifna undervisningskursen i allmän kemi.

Samma dag. Medgifvande, att docenten E. L. WELLANDERS tjänstgöring som docentstipendiat under höstterminen 1912 finge anses fullgjord genom ledande af öfningarna i seminariets för tyska språket ena afdelning.

Samma dag. Tillstånd för docenten G. BERGMARK att till vårterminen 1913 uppskjuta en del af honom åliggande undervisning såsom innehafvare af docentstipendium för höstterminen 1912.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till professor R. SERNANDER för mistade tjänstgöringspenningar.

Samma dag. Förordnande för docenten J. ROOSVAL att under år 1913 vara biträdande lärare inom ämnesgruppen estetik samt litteratur- och konsthistoria.

Samma dag. Förlängdt förordnande för mr. S. CHARLESTON att vara universitetets lektor i engelska språket.

Samma dag. Förordnande för docenten O. ALMGREN att under år 1913 uppehålla undervisningen och examinationen i nordisk och jämförande fornkunskap.

Samma dag. Förordnande för docenten K. A. EDIN såsom vikarie för professor G. SUNDBÄRG.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten A. PETERSON att dels under år 1913 uppehålla biträdande lärarebefattningen i kirurgi, dels ock under vårterminen 1913 gifva undervisningskurser i allmän sjukvårdsteknik.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten C. CARLSTRÖM att vara amanuens och föreståndare för Röntgenafdelningen vid akademiska sjukhuset.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten G. SÖDERLUND såsom andre amanuens vid akademiska sjukhusets kirurgiska afdelning.

19 december 1912. Förordnande för docenten H. ALMQUIST såsom vikarie för professor H. HJÄRNE.

Samma dag (3 särskilda skrivelser). Tillstånd för professorerna S. J. BOËTHIUS, J. A. LUNDELL och A. HÄGERSTRÖM att inställa undervisningen under de 14 första dagarna af vårterminen 1913 mot villkor af hållande under den återstående delen af terminen af ytterligare en timmes föreläsning i veckan.

Samma dag. Tillstånd för professor O. VON FRIESEN att inställa undervisningen under de 14 första dagarna af vårterminen 1913 mot villkor af hållande under den återstående delen af terminen af ytterligare två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tjänstledighet för professor A. NOREEN samt förordnande för docenten B. I. HESSELMAN.

Samma dag. Befrielse för professor E. STAAFF från undervisningsskyldighet under januari 1913 på grund af hopade tentamina samt andra ämbetsgöröml.

Samma dag. Tillstånd för professor B. HAMMER att inställa undervisningen under de första 14 dagarna af vårterminen 1913 på grund af särdeles betungande examinationsskyldighet.

Samma dag. Befrielse för professor R. GELJER från undervisningsskyldighet under den första tentamensperioden vårterminen 1913 på grund af hopade tentamina.

Samma dag. Angående anordnandet af docenten E. WELLAN-

DEBS undervisningsskyldighet såsom docentstipendiat under vårterminen 1913.

Samma dag. Befrielse för professor HJ. PSILANDER från undervisningsskyldighet under den första tentamensperioden vårterminen 1913 på grund af hopade tentamina.

Samma dag. Tillstånd för professor E. STAVE att inställa undervisningen under tiden 15—31 januari 1913 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor N. J. GÖRANSSON att inställa undervisningen under tiden 15—31 januari 1913 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor A. KOLMODIN att inställa undervisningen under tiden 15—31 januari 1913 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor E. RODHE från undervisningsskyldighet under tiden 15—31 januari 1913 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor E. BILLING att inställa undervisningen under tiden 15—31 januari 1913 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten V. HEDESTRÖM att uppehålla öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets medicinska afdelning under tiden 23 december 1912—6 januari 1913.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till aflöning åt ett biträde vid städning m. m. å den fysiska institutionen.

Samma dag. Ang. ordnandet af professor A. NORENS undervisningsskyldighet under den del af vårterminen 1913 då professor NOREEN icke åtnjöt tjänstledighet.

Samma dag. Angående biblioteksamanuensens G. EKHOLMS arvode under förordnande att uppehålla en andre bibliotekariebefattning.

Samma dag. Ang. fördelningen af ett disponibelt belopp af anslagen till amanuensarvoden m. m. vid universitetsbiblioteket.

Samma dag. Ang. anordnande af docenten O. ALMGRENS undervisningsskyldighet under vårterminen 1913.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden som bidrag till kostnaderna för utgifvande af en samling författningar m. m. rörande statsuniversitetet samt Karolinska mediko-kirurgiska institutet äfvensom Stockholms och Göteborgs högskolor.

21 december 1912. Fastställelse å afgifter för vissa kurser inom juridiska fakulteten under vårterminen 1913.

Samma dag. Anvisande af arvoden åt bibliotekarierna vid humanistiska sektionens seminarier för vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnande för docenten E. L. BACKMAN att innehafva medicinska fakultetens fasta docentstipendium n:o 3.

Samma dag. Afslag å Stockholms studentkårs m. fl:s framställning om åtgärders vidtagande rörande vissa ändringar i gällande universitetsstatuter för beredande af möjlighet för studerande att åtnjuta full frihet vid val af vistelseort och lärare äfvensom sådan ändring i gällande examensbestämmelser, att tentamen, som aflagts vid en högskola, blefve gällande för examen vid annan högskola.

26 december 1912. Tjänstledighet för professor A. GULLSTRAND från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets oftalmiatriska afdelning samt förordnande för docenten C. F. LINDAHL.

31 december 1912. Befrielse för professor K. G. WESTMAN från undervisningsskyldighet under tiden 15—29 januari 1913 på grund af särdeles betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Befrielse för professor TH. ENGSTRÖMER från undervisningsskyldighet under tiden 15—31 januari 1913 på grund af särdeles betungande examinationsskyldighet.

Samma dag. Befrielse för docenten F. P:SON WETTER från undervisningsskyldighet under tiden 15—31 januari 1913 på grund af omfattande examinationsgöromål.

Samma dag. Befrielse för docenten H. WIKANDER från undervisningsskyldighet under tiden 15—31 januari 1913 på grund af särdeles betungande examinationsskyldighet.

Samma dag. Befrielse för docenten M. FEHR från undervisningsskyldighet under tiden 15—31 januari 1913 på grund af omfattande examinationsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor D. DAVIDSON att inställa föreläsningarna under senare hälften af januari månad 1913 på grund af särdeles betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Förordnande för filosofie licentiaten N. ZEILON såsom vikarie för professor C. W. OSEEN.

Samma dag. Tillstånd för docenten H. WIKANDER att under vårterminen 1913 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Partiell tjänstledighet för docenten E. REUTER-SKIÖLD.

Samma dag. Ang. ordnandet af docenten J. LINDBLOMS undervisningsskyldighet som docentstipendiat under vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnanden för docenten G. AULÉN dels att vara lärare i symbolik under år 1913 och dels att under samma tid examinera i ämnet symbolik för teologie licentiatexamen.

Samma dag. Ang. ordnandet af professor B. H. DAHLBERGS undervisningsskyldighet under vårterminen 1913.

Samma dag. Tillstånd för professor E. RODHE att under vårterminen 1913 utbyta en föreläsningstimme i veckan mot en seminarieöfning på två dubbeltimmar hvarannan vecka.

Samma dag. Fastställelse af förslag till fördelning af amanuensarvoden vid universitetsbiblioteket för år 1913.

Samma dag. Tjänstledighet för professor H. LUNDSTRÖM samt förordnande för docenten E. LINDERHOLM.

Samma dag. Förordnande för medicine licentiaten T. J:SON HELLMAN att uppehålla viss del af professuren i hygien och bakteriologi.

4 januari 1913. Tjänstledighet för docenten H. ALMQUIST.

8 januari 1913. Tjänstledighet för lektor R. CHEVAILLIER.

Samma dag. Angående ordnandet af docenten J. ROOSVALS undervisningsskyldighet under vårterminen 1913.

Samma dag. Ang. docenten S. ALRUTZ' undervisningsskyldighet såsom docentstipendiat under vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnande för docenten H. SANDQVIST att innehafva det fasta docentstipendiet för kemi och geologi med mineralogi n:o 1.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten H. ALMQUIST.

Samma dag. Tillstånd för docenten H. KYLIN att under utrikes stipendieresa behålla ett Filéns legat.

Samma dag. Tillstånd för professor A. HAMBERG att på grund af särskildt betungande tentamensgöromål inställa högst åtta föreläsningar under de två första tentamensperioderna vårterminen 1913.

Samma dag. Ang. ordnandet af professor K. G. WESTMANS undervisningsskyldighet under vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnande för filosofie licentiaten E. HERNQUIST att innehafva ett Noreens stipendium.

Samma dag. Förordnande för medicine kandidaten E. J. A. SAHLGREN att innehafva ett ledigt Faltzburgs stipendium.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till arvode åt infödd ryss eller ryska för biträde under år 1913 vid praktiska språköfningar i ryska inom seminariet för slaviska språk.

Samma dag. Förordnande för fil. doktorn A. ROMAN att uppehålla lediga konservatorsbefattningen vid zoologiska museet samt ang. fil. doktorn ROMANS arvode.

12 januari 1913. Förordnande för docenten K. O. LAMM att i stället för docenten t. f. professorn M. FEHR under år 1913 innehafva juridiska fakultetens fasta docentstipendium n:o 3.

Samma dag. Fastställelse å afgifter för deltagande i viss undervisning inom den humanistiska sektionen under vårterminen 1913.

Samma dag. Anvisande af arvoden åt docenterna E. MATTSOHN och H. LINDKVIST ur anslaget till humanistiska sektionens seminarier.

Samma dag. Ang. vissa vikariearvoden för år 1912.

18 januari 1913. Förordnande för akademiotarien H. SJÖBERG och e. o. amanuensen TH. FRIES att från och med den 15 januari 1913 till 1913 års lagtima riksdags slut uppehålla den förre akademisekreterarebefattningen och den senare akademiotariebefattningen vid universitetet.

Samma dag. Förordnande dels för akademikanlisten G. VIKLUND att under förra halfåret 1913 uppehålla akademibokhållarebefattningen, dels för e. o. amanuensen TH. FRIES att under tiden från och med den 1 januari 1913 till riksdagens början den 15 samma månad samt från och med tiden för riksdagens slut till den 1 juli 1913 uppehålla akademikanlistbefattningen och dels för e. o. amanuensen C. O. HÄGGQVIST att under tiden från och med den 15 januari 1913 till 1913 års riksdags slut uppehålla sistnämnda befattning.

Samma dag. Tillstånd för professor G. GRANQVIST att inställa föreläsningarne under tentamensperioden i januari 1913 på grund af andra ämbetsgöröml.

Samma dag. Afsked för professor C. WAHLUND från docenturen i franska språket.

Samma dag. Förordnande för docenten S. TUNBERG såsom vikarie för professor N. EDÉN.

Samma dag. Anvisande af anslag till docenten S. TUNBERG ur humanistiska sektionens fond af besparade docentstipendier.

23 januari 1913. Tillstånd för professor K. F. JOHANSSON att inställa honom åliggande undervisning under de första 14

dagarna af vårterminen 1913 mot hållande af ytterligare två timmars seminarieöfning hvarannan vecka under terminens återstående del.

25 januari 1913. Tillstånd för docenten S. TUNBERG såsom vikarie för professor N. EDÉN under vårterminen 1913 att utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för docenten E. LINDERHOLM såsom förordnad att under vårterminen 1913 uppehålla professuren i kyrkohistoria att utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för docenten B. HESSELMAN såsom vikarie för professor A. NOREEN under tiden 20 januari—19 mars 1913 att utbyta honom tillkommande undervisning under tiden 20—31 januari mot hållande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka under den återstående delen af vikariatsförordnandet.

29 januari 1913. Partiell tjänstledighet för docenten M. FEHR.

30 januari 1913. Anvisande af anslag ur reservfonden såsom bidrag för upprätthållande under år 1913 af driften å universitetets idrottsplats.

31 januari 1913. Förordnande för jur. stud. G. BÄÄRNHJELM att innehafva ett Gyllenhjelm's stipendium.

9 februari 1913. Förordnande för filosofie licentiaten G. H. KJELLMAN att vara docent i romanska språk.

Samma dag. Tillstånd för professor Ö. BERGSTRAND att under vårterminen 1913 utbyta en föreläsning hvarje vecka mot ledande af astronomiska räkneöfningar.

Samma dag. Förordnande för docenten K. B. WESTMAN såsom vikarie för professor E. BILLING.

Samma dag. Ang. ordnandet af docenten O. HOLMBERGS undervisning som docentstipendiat under år 1913.

Samma dag. Afsked för docenten H. PLEIJEL från docenturen i mekanik och matematik fysik.

Samma dag. Ang. professor TH. SVEDBERGS undervisnings-skyldighet.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten S. HILDEBRAND.

Samma dag. Ang. docenten H. SANDQVISTS undervisnings-skyldighet såsom docentstipendiat under år 1913.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten J. CHARPENTIER.

Samma dag. Ang. tiden för förläggandet af tjänstgöringen i psykiatri under vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnande för docenten B. BECKMAN att innehafva det fasta docentstipendiet för fysik.

Samma dag. Förordnande för docenten S. ALRUTZ att fortfarande innehafva ett rörligt docentstipendium.

Samma dag. Förordnande för docenten C. SKOTTSBERG att fortfarande innehafva ett Filénst legat.

Samma dag. Utslag å professor B. HAMMERS besvär rörande ordnandet af kursen i psykologi samt pedagogikens teori och historia för filosofisk ämbetsexamen under vårterminen 1913 samt infordrande af förslag till ordnande af professor HAMMERS undervisningsskyldighet under läsåret 1913—1914.

10 februari 1913. Tjänstledighet för professor A. HAMBERG.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten H. LUNDBORG.

14 februari 1913. Förordnande för med. lic. T. HELLMAN såsom vikarie för professor U. QUENSEL.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till arvode åt en amanuens i bakteriologi med skyldighet att biträda vid de bakteriologiska kurserna under år 1913.

Samma dag. Tillstånd för docenten M. FEHR att till annan tid förlägga den undervisningsskyldighet, som skulle hafva ålegat honom under tiden 15—28 februari 1913.

Samma dag. Tjänstledighet för andre bibliotekarien A. NELSON samt förordnande för biblioteksamanuensen O. LUNDBERG.

Samma dag. Tillstånd för fil. lic. N. ZEILON såsom förordnad att under vårterminen 1913 uppehålla professuren i mekanik och matematisk fysik att ersätta en af veckans föreläsningstimmar med två timmars seminarieöfningar hvarannan vecka.

22 februari 1913. Förordnande för med. kand. E. ERICSSON och med. lic. E. GUILLETMOT att vara amanuenser vid akademiska sjukhusets bröstklirik.

Samma dag. Förordnande dels för andre bibliotekarien O. WALDE som vikarie för förste bibliotekarien I. COLLIN och dels för biblioteksamanuensen G. EKHOLM såsom vikarie för andre bibliotekarien WALDE.

2 mars 1913. Tjänstledighet för professor E. STAAFF och förordnande för docenten H. KJELLMAN.

Samma dag. Tjänstledighet för professor P. PERSSON och förordnande för docenten P. G. THÖRNELL.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten N. E. SVEDELIUS

samt förordnanden för professor O. JUEL och docenten R. FRIES att uppehålla hvar sin del af den med lediga professuren i botanik förenade undervisningsskyldighet.

7 mars 1913. Anvisande af anslag till docenten B. HESSELMAN ur humanistiska sektionens fond af besparade docentstipendier.

15 mars 1913. Tjänstledighet för docenten H. LUNDBORG.

Samma dag. Tjänstledighet för rektor professor SCHÜCK.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten N. VON HOFSTEN.

Samma dag. Tjänstledighet för docenten T. ODHNER samt tillstånd för docenten ODHNER att till höstterminen 1913 uppskjuta viss del af sin undervisning som docentstipendiat för vårterminen 1913.

Samma dag. Tjänstledighet för professor G. FORSSNER samt förordnanden för docenten G. BERGMARK och medicine licentiaten I. THORLING.

Samma dag. Medgifvande, att af 1912 års räntemedel å C F. LILJEWALCHS resestipendiefond finge till resestipendier för år 1913 disponeras ett belopp af 12,000 kronor.

Samma dag. Fastställelse å mindre konsistoriets utslag i ett disciplinmål.

Samma dag. Förordnande för docenten R. FRIES att fortfarande innehafva ett rörligt docentstipendium.

Samma dag. Förordnande för med. lic. A. PETTERSON såsom vikarie för professor C. D. JOSEPHSON.

Samma dag. Medgifvande, att förlagsrätten till C. ANNERSTEDT: »Upsala universitets historia» finge öfverlätas till universitetsbiblioteket.

27 mars 1913. Ang. viss nedsättning i professor C. A. REUTERSKIÖLDS undervisningsskyldighet under läsåret 1913—1914.

Samma dag. Entledigande för med. lic. E. GUILLETMOT från amanuensbefattningen vid den medicinska kliniken samt förordnande för med. lic. G. SALLIN såsom amanuens vid samma klinik.

Samma dag. Förordnande för docenten O. SJÖGREN såsom vikarie för professor A. HAMBERG.

Samma dag. Fastställelse å afgiften för deltagande i den propedeutiska kursen i fysik under vårterminen 1913.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden för förberedande arbeten, erforderliga för framläggande af förslag till nybyggnader och förändringar i fråga om akademiska sjukhusets medicinska och kirurgiska afdelningar.

6 april 1913. Tillstånd för filosofiska fakulteten att vid slutet af vårterminen 1913 anställa doktorspromotion.

Samma dag. Anvisande af anslag till arvode åt skogsförvaltaren för virkesförsäljningar, att utgå af influtna medel för försåldt virke.

Samma dag. Ang. med. lic. T. HELLMANS arvode såsom vikarie för professor U. QUENSEL.

Samma dag. Ang. tiden för utbetalande af löne- och pensionsmedel vid universitetet.

Samma dag. Nedsättning i laboratorn G. GÖTHLINS föreläsningsskyldighet under läsåret 1912—1913.

10 april 1913. Tillstånd för teologiska fakulteten att anställa praktisk-teologiska prof med fil. och teol. kand. G. PERSSON å tid, då ej examensperiod infölle inom fakulteten.

12 april 1913. Tjänstledighet för vaktmästaren K. L. W. SVAHN och förordnande för vaktmästarebiträdet G. LARSSON.

14 april 1913. Förordnande för dels pastorn O. CENTERVALL att under läsåret 1913—1914 vara direktor för det praktisk-teologiska institutet och dels för docenten G. LIZELL att under samma tid vara assistent vid nämnda institut.

15 april 1913. Tjänstledighet för professor A. NOREEN.

20 april 1913. Ang. utdelande af den för år 1913 utgående räntan från Konung Oscar II:s jubelfestdonation.

Samma dag. Tjänstledighet för professor A. GULLSTRAND och förordnande för docenten C. F. LINDAHL.

Samma dag. Anmodan till större konsistoriet att sedan den lediga professuren i botanik blifvit med ny innehafvare besatt, komma med förslag till eventuellt erforderliga ändrade bestämmelser om undervisningens fördelning mellan professorerna i botanik.

24 april 1913. Anvisande af anslag ur reservfonden dels såsom bidrag till uppförande af en byggnad för den växtbiologiska institutionen och dels som ersättning till vederbörande arrendator för öfvertagande före arrendetidens slut af ett utaf staten till universitetet upplåtet område att användas till tomt för sagda institution.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden till reseunderstöd åt öfverbibliotekarien A. ANDERSSON.

Samma dag. Förlängdt förordnande för doctor philosophiæ H. SPERBER att vara universitetslektor i tyska språket.

29 april 1913. Fastställelse å afgifter för deltagande i ett af docenten J. ROOSVAL anordnad kollegium.

3 maj 1913. Tjänstledighet för professor H. PSILANDER.

4 maj 1913. Afslag å civilingenjören N. G. HAMMARSTRANDS ansökan att undergå tentamen för fil. kand.-examen i ämnet konsthistoria med konstteori för högsta betyg, oaktadt han aflagt mogenhetsexamen på reallinjen och ej heller senare förskaffadt sig sådana insikter i latin, som enligt studieplanen erfordras.

Samma dag. Anvisande af anslag åt docenterna O. ALMGREN och J. ROOSVAL ur humanistiska sektionens fond af besparade docentstipendier.

Samma dag. Utslag å juris studerandena MÄRTA BJÖRNBOMS och HILMA HANSSONS besvär rörande tillsättandet af två Eschelssonska stipendier.

Samma dag. Stadfästelse å val af en ledamot i Större Konsistoriet och en ledamot i Mindre Konsistoriet.

Samma dag. Medgifvande, att från universitetets allmänna kassa finge på vissa villkor förskotteras ett belopp af 64,500 kr. för påbörjande af byggnads- och inredningsarbeten vid universitetsbiblioteket.

6 maj 1913. Förordnande för filosofie licentiaten J. A. ANDERSSON att vara docent i matematik.

8 maj 1913. Ersättning åt professorn vid Lunds universitet S. MURBECK för mistade tjänstgöringspenningar.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden för läsåret 1913—1914 till täckande af kostnader för öfningarna å det praktisk-teologiska institutet.

Samma dag. Anvisande af anslag ur reservfonden såsom bidrag till kostnaderna för uppsättande i farmakologiska institutionens museum af en monter m. m.

18 maj 1913. Ang. ordnandet af docenten O. ALMGRENS undervisningsskyldighet under höstterminen 1913.

Samma dag (5 särskilda skrivelser). Tillstånd för professorerna R. GEIJER, S. WIDE, E. BJÖRKMAN, H. PSILANDER och E. STAAFF att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor K. V. ZETTERSTÉEN att under höstterminen 1913 från den 15 september samt under vårterminen 1914 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag (3 särskilda skrivelser). Tillstånd för professorerna A. NOREEN, K. F. JOHANSSON och O. VON FRIESEN dels att

under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka, och dels att inställa undervisningen under höstterminens första 14 dagar mot villkor af ledande under den återstående delen af terminen af ytterligare två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag (3 särskilda skrivelser). Tillstånd för professorerna S. J. BOËTHIUS, J. A. LUNDELL och A. HÄGERSTRÖM dels att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka, och dels att inställa undervisningen under höstterminens första 14 dagar mot villkor af hållande under den återstående delen af terminen af ytterligare en timmes föreläsning i veckan.

Samma dag. Tillstånd för docenten E. REUTERSKIÖLD att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes offentlig föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor N. J. GÖRANSSON att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes offentlig föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor B. HAMMER att inställa honom åliggande undervisning under tiden 1—13 september 1913 på grund af hopade tentamina.

Samma dag. Tillstånd för professor E. STAAFF att inställa honom åliggande föreläsningar under tiden 1—15 september 1913 på grund af andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor H. PSILANDER att inställa honom åliggande undervisning under tiden 1—12 september 1913 på grund af betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor R. GEIJER att inställa honom åliggande undervisning under första tentamensperioden höstterminen 1913 på grund af hopade tentamina.

Samma dag. Tillstånd för professor N. J. GÖRANSSON att inställa honom åliggande undervisning under tiden 1—15 september 1913 på grund af betungande tentamens- och examinations-skyldighet.

Samma dag. Tjänstledighet för professor G. EKEHORN från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets kirurgiska afdelning samt förordnande för med. lic. G. VON HOLST.

Samma dag. Tjänstledighet för professor G. FORSSNER från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets medicinska afdelning samt förordnande för medicine licentiaten V. HEDESSTRÖM.

Samma dag. Förordnande för docenten E. WELLANDER såsom vikarie för professor H. PSILANDER.

Samma dag. Tillstånd för medicinska fakulteten att vid slutet af vårterminen 1913 anordna doktorspromotion.

Samma dag. Ang. ordnandet af docenten S. ALRUTZ' undervisningsskyldighet såsom docentstipendiat under höstterminen 1913.

21 maj 1913. Förordnande för docenten G. AULÉN att vid teologiska fakultetens examenssammanträde i maj 1913 examinera i teologie kandidatexamen i st. f. professor N. J. GÖRANSSON.

23 maj 1913. Anvisande af arvoden åt bibliotekarierna vid humanistiska sektionens seminarier för höstterminen 1913.

Samma dag. Anvisande af arvoden ur anslaget till humanistiska sektionens seminarier åt docenterna M. LAMM, G. RUDBERG, E. MATTSSON, A. K. PHALÉN och H. LINDKVIST för ledande af seminarieöfningar under vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnande för docenten O. ÖSTERGREN att innehafva det fasta docentstipendiet för nordiska språk, inclusive svenska språket.

Samma dag. Förordnande för docenten E. ANDERSSON att förrätta en tentamen i egyptologi för fil. lic. examen.

Samma dag. Förordnande för laboratorn J. KOCH att uppehålla viss del af professor G. GRANQVISTS examinationsskyldighet under tentamensperioden 15—27 maj 1913.

Samma dag. Tillstånd för professor P. PERSSON att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot ledande af två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Förordnande för professor E. HOLMGREN att uppehålla professor A. WIMANS examinationsskyldighet under examensperioden 15—27 maj 1913.

25 maj 1913. Afslag å professorerna A. NORENS m. fl. ansökan om anslag ur universitetets reservfond till Upsala Orkesterförening.

Samma dag. Ang. ordnande af docenten B. HESSELMANS undervisningsskyldighet som docentstipendiat under vårterminen 1913.

Samma dag. Förordnanden dels för docenten A. BLANCK att under tiden 1 juli—31 december 1913 uppehålla den undervisningsskyldighet, som under samma tid skulle hafva ålegat rektor professor H. SCHÜCK, och dels för docenten J. M. MORTENSEN att under tiden 1 januari—30 juni 1914 uppehålla professor SCHÜCKS undervisningsskyldighet.

Samma dag. Förordnande för docenten S. TUNBERG såsom vikarie för professor N. EDÉN.

Samma dag. Förlängdt förordnande för docenten N. E. SVEDELIUS att uppehålla lediga professuren i botanik.

Samma dag. Tillstånd för professor D. DAVIDSON att inställa honom åliggande föreläsningar under tiden 1—15 september 1913 på grund af särdeles betungande examinationsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för professor B. H. DAHLBERG att inställa honom åliggande föreläsningar under tiden 1—13 september 1913 på grund af examens- och andra ämbetsgöromål.

Samma dag. Tillstånd för docenten H. WIKANDER att inställa honom åliggande undervisning under tiden 1—15 september 1913 på grund af särdeles betungande examinationsskyldighet.

Samma dag. Befrielse för professor TH. ENGSTRÖMER från undervisningsskyldighet under tiden 1—10 september 1913 på grund af särskildt betungande examinations- och tentamensbörd.

Samma dag. Tillstånd för docenten F. P:SON WETTER dels att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes offentlig föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka och dels att inställa honom åliggande undervisning under tiden 1—15 september 1913 på grund af omfattande examinationsgöromål.

Samma dag. Ang. ordnandet af professor B. H. DAHLBERGS undervisningsskyldighet under läsåret 1913—1914.

Samma dag. Tillstånd för docenten H. WIKANDER att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes föreläsning i veckan mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för professor TH. ENGSTRÖMER att under läsåret 1913—1914 utbyta en timmes föreläsning hvarje vecka mot två timmars seminarieöfning hvarannan vecka.

Samma dag. Tillstånd för docenten K. F. SUNDÉN att under höstterminen 1913 få fullgöra honom åliggande undervisningsskyldighet såsom docentstipendiat för vårterminen 1913.

Samma dag. Ang. ordnandet af docenten E. WELLANDERS undervisningsskyldighet som docentstipendiat för höstterminen 1913.

31 maj 1913. Entledigande för med. lic. P. JOHANSSON från befattningen som amanuens vid obstetrisk-gynekologiska kliniken samt förordnande för med. lic. A. PETTERSON såsom amanuens vid samma klinik.

Samma dag. Förordnande för teol. kand. B. G. E. BUREUS att innehafva ett Oscariskt stipendium.

Samma dag. Förordnande för fil. doktor A. FRISENDAHL att innehafva ett Noreens stipendium.

Samma dag. Reglemente för konservatorn vid zoologiska museet vid Upsala universitet.

Samma dag. Fastställelse å afgifter för deltagande i vissa kurser inom den humanistiska sektionens läroämnen under höstterminen 1913.

Styrelse- och personalförhållanden.

Såsom universitetets rektor fungerade professor H. SCHÜCK och som dess prorektor professor O. WIDMAN.

Som dekaner tjänstgjorde: för teologiska fakulteten professor E. BILLING, för juridiska fakulteten professor C. A. REUTERSKIÖLD, för medicinska fakulteten professor M. ELFSTRAND, för filosofiska fakulteten och dess matematisk-naturvetenskapliga sektion professor O. JUEL samt för filosofiska fakultetens humanistiska sektion professor E. BJÖRKMAN.

Ledamöter af det mindre akademiska konsistoriet voro jämte rektor, prorektor, akademiräntmästaren och öfverbibliotekarien professorerna LUNDSTRÖM, DAHLBERG, ÖHRVALL, PERSSON och A. WIMAN.

I drätselnämnden tjänstgjorde utom själfskrifna ledamöter professorerna HAMMAR, WIRÉN och DAVIDSON.

Tjänstledigheter.

Inom teologiska fakulteten:

Professor H. LUNDSTRÖM var tjänstledig under vårterminen 1913 för fullgörande af offentligt uppdrag.

Professor N. SÖDERBLOM var tjänstledig under läsåret från den 1 oktober 1912 för utländskt vetenskapligt uppdrag.

Professor N. J. GÖRANSSON åtnjöt befrielse från undervisningsskyldighet under oktober och november månader år 1912 för fullgörande af sakkunniguppdrag.

Docenten E. REUTERSKIÖLD erhöll tjänstledighet för vetenskapligt arbete under tiden 15 januari —8 februari 1913.

Inom juridiska fakulteten:

Docenten H. WIKANDER beviljades för vetenskapligt arbete befrielse från undervisningsskyldighet under tiden 16 september—12 oktober 1912.

Docenten M. FEHR var befriad från undervisningsskyldighet under tiden 22—30 november 1912 samt 1—14 februari 1913 för vetenskapligt arbete.

Inom medicinska fakulteten:

Professor A. GULLSTRAND åtnjöt för vetenskapligt arbete ledighet under läsåret från honom åliggande undervisningsskyldighet samt från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets oftalmiatriska afdelning samt erhöll för utrikes resa befrielse jämväl från honom åliggande examinationsskyldighet från och med den 16 april till och med den 24 maj 1913.

Professor M. ELFSTRAND var tjänstledig under juli och augusti månader 1912 för företagande af utländsk studieresa.

Professor J. V. HULTKRANTZ åtnjöt tjänstledighet under tiden 5 juni—31 augusti 1912 för företagande af vetenskaplig studieresa till utlandet.

Professor G. EKEHORN beviljades tjänstledighet från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets kirurgiska afdelning från och med den 1 juli till och med den 15 augusti 1912.

Professor C. D. JOSEPHSON erhöll tjänstledighet från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets obstetrisk-gynekologiska afdelning under tiden 15 juli—15 augusti 1912 samt var vidare tjänstledig för enskilda angelägenheters vårdande från och med den 13 mars till och med den 1 april 1913.

Professor G. FORSSNER erhöll tjänstledighet från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets medicinska afdelning från och med den 1 juni till och med den 31 augusti 1912 samt var vidare tjänstledig under april och maj månader 1913 i och för fullgörande af sakkunniguppdrag.

Laboratorn G. GÖTHLIN åtnjöt tjänstledighet under tiden 16 september—15 oktober 1912 för vetenskapligt arbete.

Docenten H. LUNDBORG erhöll tjänstledighet under 14 dagar från den 8 februari 1913 för utrikes resa i vetenskapligt syfte samt från den 24 februari 1913 till vårterminens slut för planläggande och påbörjande af en rasbiologisk undersökning inom landet.

Docenten R. FRIBERGER åtnjöt för att vara intendent vid Sättra brunn tjänstledighet under tiden 1 juni—31 augusti 1912 från öfverläkarebefattningen vid akademiska sjukhusets bröst-klinik.

Docenten G. BERGMARK erhöll tjänstledighet under 14 dagar från och med den 16 november 1912 på grund af sjukdom.

Docenten E. WESTBERG var tjänstledig under läsåret för bestridande af öfverläkaretjänsten vid Nyköpings hospital.

Docenten C. F. LINDAHL erhöll tjänstledighet från och med den 15 juli till och med den 31 augusti 1912 från förordnandena som öfverläkare vid akademiska sjukhusets oftalmiatriska afdelning och som föreståndare för oftalmiatriska polikliniken.

Docenten S. LINDQVIST var tjänstledig under höstterminen 1912 för att uppehålla lasarettsläkaretjänsten i Södertälje.

Inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion:

Professor H. HJÄRNE var tjänstledig från den 11 september 1912 till slutet af höstterminen 1912 för vetenskapligt arbete samt var såsom ledamot af Riksdagens första kammare förhindrad att uppehålla de med hans professur i historia förenade åligganden från och med den 15 januari 1913 till vårterminens slut.

Professor A. NOREEN var tjänstledig under tiden 20 januari—19 mars 1913 för fullgörande af sakkunniguppdrag samt under tiden 15—27 maj 1913 för hälsans vårdande.

Professor R. GELJER åtnjöt tjänstledighet under juli och augusti månader 1912 för utrikes resa och enskilda angelägenheter.

Rektor professor H. SCHÜCK var tjänstledig från rektoratet från och med den 27 mars till och med den 1 maj 1913.

Professor O. A. DANIELSSON erhöll tjänstledighet under tiden 1 september—15 december 1912 för utrikes studieresa.

Professor K. F. JOHANSSON var befriad från undervisningskyldighet under tiden 16—30 september 1912 för enskilda angelägenheter vårdande.

Professor P. PERSSON var tjänstledig från och med den 27 mars till och med den 7 maj 1913 för resa i vetenskapligt syfte.

Professor N. EDÉN var af offentligt uppdrag förhindrad att under läsåret uppehålla de med hans professur i historia förenade åligganden med undantag af examinationen i historia i fil. lic.-examen under höstterminen 1912.

Professor E. BJÖRKMAN beviljades tjänstledighet under november månad 1912 för fullgörande af sakkunniguppdrag.

Professor HJ. PSILANDER åtnjöt befrielse från examinationskyldighet i fil. kand. och filos. ämbetsexamen under examensperioden 2—12 december 1912 för fullbordande af vetenskapligt arbete samt var tjänstledig under tiden 15—27 maj 1913 för hälsans vårdande.

Professor E. STAAFF var tjänstledig från den 27 mars till och med den 7 maj 1913 för utrikes resa i vetenskapligt syfte.

Professor G. SUNDBÄRG var tjänstledig under läsåret för fullgörande af uppdrag att verkställa utredning i emigrationsfrågan.

Docenten O. ALMGREN var tjänstledig under september månad 1912 för bevistande af den XIV internationella kongressen för antropologi och förhistorisk arkeologi.

Docenten H. ALMQUIST beviljades tjänstledighet under tiden 15—31 januari 1913 samt 1 april—15 maj 1913 i och för arkivstudier.

Docenten G. WITTROCK åtnjöt tjänstledighet under läsåret för vetenskapligt arbete.

Docenten J. CHARPENTIER beviljades tjänstledighet från den 1 mars 1913 till vårterminens slut i och för utrikes stipendieresa.

Docenten A. GABRIELSON var tjänstledig under läsåret för fullgörande af förordnande att förestå professuren i engelska språket och litteraturen vid Göteborgs Högskola.

Docenten S. HILDEBRAND var tjänstledig under vårterminen 1913 i och för tjänstgöring som e. o. amanuens vid Kungliga Biblioteket i Stockholm.

Universitetslektorn S. CHARLESTON var tjänstledig från och med den 15 till och med den 30 januari 1913 i och för studieresa.

Universitetslektorn R. CHEVAILLIER var tjänstledig under tiden 15—31 januari 1913 för vetenskapligt arbete.

Inom filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion:

Professor A. HÖGBOM erhöll befrielse från halfva den honom åliggande undervisningsskyldigheten under oktober och november månader 1912 för fullbordande af vetenskapligt arbete.

Professor A. HAMBERG var tjänstledig från den 27 mars till och med den 19 april 1913 för deltagande i den tionde internationella geografkongressen i Rom.

Professor R. SERNANDER åtnjöt för fullgörande af sakkunniguppdrag befrielse från föreläsningsskyldighet under tiden 1 september—31 oktober 1912.

Professor C. W. OSEEN var tjänstledig under läsåret på grund af sjukdom.

Docenten N. E. SVEDELIUS beviljades tjänstledighet från och med den 1 mars till och med den 30 juni 1913 för utrikes stipendieresa.

Docenten T. ODHNER var tjänstledig från den 20 mars 1913 till vårterminens slut för utrikes studieresa.

Docenten N. VON HOFSTEN erhöll tjänstledighet från och med den 17 mars till och med den 25 april 1913 för utrikes resa.

Docenten H. KYLIN var tjänstledig under tiden 15 oktober 1912—31 maj 1913 för utrikes stipendieresa.

Docenten EVA VON BAHR beviljades tjänstledighet under vårterminen 1913 för idkande af vetenskapliga studier vid universitetet i Berlin.

Docenten G. BUCHT åtnjöt tjänstledighet från och med den 6 september 1912 till slutet af höstterminen 1912 för hälsans vårdande.

Vid biblioteket:

Förste bibliotekarien J. M. HULTH åtnjöt tjänstledighet för utländsk studieresa från och med den 14 oktober till och med den 2 november 1912.

Förste bibliotekarien I. COLLIN var tjänstledig under läsåret från och med den 18 november 1912 för offentligt uppdrag.

Andre bibliotekarien A. NELSON var tjänstledig för vetenskapligt arbete under tiden 1—31 augusti 1912 samt erhöll vidare tjänstledighet för utrikes stipendieresa under tiden 1 februari—16 juli 1913.

Amanuensen A. B. CARLSSON erhöll tjänstledighet under tiden 1—31 oktober 1912 för arbete å vetenskaplig afhandling.

Vid akademiska kansliet:

Akademisekreteraren J. VON BAHR var såsom ledamot af riksdagens första kammare förhindrad att uppehålla akademisekreterarebefattningen från och med den 15 januari 1913 till vårterminens slut.

Vid akademiska kontoret:

Akademibokhållaren N. QUENNERSTEDT var tjänstledig under läsåret för att såsom adjungerad ledamot biträda Kungl. Maj:ts och rikets Svea hofrätt.

Vid exercitieinstitutionerna:

Gymnastikläraren kaptenen HJ. EKSTEDT var tjänstledig fr. o. m. den 15 september t. o. m. den 9 oktober 1912 för fullgörande af årets regementsöfningar.

Director musices H. ALFVÉN beviljades tjänstledighet under tiden 1—15 oktober 1912 för fullbordande af ett musikaliskt arbete.

Förordnanden.

Inom teologiska fakulteten:

Professor E. RODHE förordnades att från och med den 1 september 1912 tills vidare vara föreståndare för det praktisk-teologiska öfningsinstitutet.

Hofpredikanten H. ÖRTENBLAD förordnades att under ett år från och med den 1 september 1912 vara direktor för det praktisk-teologiska institutet.

Kontraktsprosten J. F. HÖGFORS förordnades att under ett år från och med den 1 september 1912 vara assistent vid det praktisk-teologiska institutet.

Docenten G. AULÉN var förordnad att under oktober och november 1912 uppehålla den med professor N. J. GÖRANSSONS professur i dogmatik och moralteologi förenade undervisnings-skyldighet. Docenten AULÉN förordnades vidare att under år 1913 vara lärare i symbolik vid universitetet samt att under samma tid examinera i ämnet symbolik för teologie licentiatexamen.

Docenten K. B. WESTMAN förordnades att uppehålla professor E. BILLINGS professur i dogmatik och moralteologi från och med den 24 oktober till och med den 30 november 1912, äfvensom under en månad från och med den 1 februari 1913.

Docenten E. REUTERSKIÖLD förordnades att under två år från och med den 1 oktober 1912 uppehålla de med professuren i teologiska prenotationer och teologisk encyklopedi förenade åligganden i den mån desamma icke af professor N. SÖDERBLOM uppehölls äfvensom att i den mån professor SÖDERBLOM vore förhindrad förrätta möjligen förekommande examination i religionshistoria i fil. kand. och fil. ämbetsexamen förrätta samma examination.

Docenten E. LINDERHOLM var förordnad att under vårterminen 1913 uppehålla den med professuren i kyrkohistoria förenade undervisnings- och examinationsskyldighet.

Inom juridiska fakulteten:

Professuren i straffrätt uppehölls under läsåret af docenten F. P:SON WETTER, hvilken den 30 maj 1913 utnämndes till innehafvare af samma professur.

Professuren i civilrätt uppehölls under läsåret af docenten H. WIKANDER med undantag af tiden 16 september—12 oktober 1912, då under docenten WIKANDERS befrielse från undervisnings-

skyldighet samma undervisningsskyldighet uppehölls af docenten K. LAMM.

Professuren i juridisk encyklopedi, romersk rätt och internationell privaträtt uppehölls under läsåret af docenten M. FEHR.

Inom medicinska fakulteten:

Professuren i praktisk medicin uppehölls från läsårets början af professor G. FORSSNER, hvilken den 11 oktober 1912 utnämndes till innehafvare af samma professur.

Professuren i pediatrik och praktisk medicin uppehölls under läsåret af docenten R. FRIBERGER.

Docenten G. BERGMARK var förordnad att under professor G. Forssners tjänstledighet under april och maj månader 1913 uppehålla professuren i praktisk medicin samt var vidare förordnad att under år 1913 uppehålla biträdande lärarebefattningen i medicin.

Docenten C. F. LINDAHL förordnades att under tiden 15 september—15 december 1912 äfvensom under år 1913 uppehålla den med professuren i oftalmiatrik förenade undervisningsskyldighet samt vidare att under tiden 16 april—24 maj 1913 uppehålla jämväl de med samma professur förenade examinationsåligganden.

Medicine doktorn E. L. BACKMAN var förordnad att uppehålla de med laboratorsbefattningen i experimentell fysiologi och medicinsk fysik förenade åligganden under tiden 16 september—15 oktober 1912.

Medicine licentiaten A. PETTERSON uppehöll professuren i obstetrik och gynekologi från och med den 13 mars till och med den 1 april 1913, samt var vidare förordnad dels att jämväl under år 1913 uppehålla biträdande lärarebefattningen i kirurgi, dels att gifva de under höstterminen 1912 och vårterminen 1913 infallande kurser i allmän sjukvårdsteknik och dels att vara amanuens vid akademiska sjukhusets obstetrisk-gynekologiska klinik från och med den 1 juni till och med den 15 september 1912.

Medicine licentiaten E. G. VON HOLST förordnades att vara underkirurg vid akademiska sjukhuset under ett år från och med den 16 september 1912.

Medicine licentiaten TH. J:SON HELLMAN förordnades att uppehålla den med professuren i patologi och allmän hälsovård förenade undervisningsskyldighet under den del af höstterminen 1912 från och med den 23 september 1912 och under den del af vårterminen 1913 från och med den 11 februari 1913, då professor

U. QUENSEL af offentligt uppdrag var förhindrad att bestrida samma undervisningsskyldighet. Medicine licentiaten HELLMAN förordnades vidare att uppehålla viss del af den med professuren i hygien och bakteriologi förenade undervisningsskyldighet under ett år från och med den 1 januari 1913 eller tills samma professur blifvit med ordinarie innehåfvare besatt och denne tillträdtt tjänsten.

Medicine licentiaten S. A. ÖRSTRÖM förordnades att vara förste amanuens vid akademiska sjukhusets kirurgiska afdelning under ett år från och med den 16 september 1912.

Medicine licentiaten V. HEDESSTRÖM förordnades att vara underläkare vid akademiska sjukhusets medicinska afdelning under ytterligare ett år från och med den 15 september 1912.

Medicine licentiaten I. THORLING uppehöll biträdande lärarebefattningen i medicin under 14 dagar från och med den 16 november 1912 samt under april och maj månader 1913.

Medicine licentiaten C. CARLSTRÖM förordnades att för en tid af högst tolf månader, räknadt från och med den 1 januari 1913, vara amanuens och föreståndare för Röntgenafdelningen vid akademiska sjukhuset.

Medicine licentiaten G. SÖDERLUND förordnades att vara andre amanuens vid akademiska sjukhusets kirurgiska afdelning under ett år från och med den 1 januari 1913.

Medicine licentiaten G. SALLIN förordnades att vara amanuens vid akademiska sjukhusets bröstklirik under ett år från och med den 28 november 1912 samt amanuens vid medicinska kliniken under ett års tid från och med den 1 mars 1913.

Medicine kandidaten P. A. JOHANSSON förordnades att vara amanuens vid akademiska sjukhusets obstetrisk-gynekologiska klinirik under ett år från och med den 16 september 1912.

Medicine kandidaten N. O. NILSSON förordnades att vara amanuens vid akademiska sjukhusets bröstklirik från och med den 28 oktober till och med den 27 november 1912.

Medicine kandidaten J. WEBIÖRN förordnades att vara amanuens vid oftalmiatriiska kliniken under ett år från och med den 1 januari 1913.

Medicine kandidaten E. ERICSSON förordnades att vara amanuens vid akademiska sjukhusets bröstklirik under tiden 1 mars—14 juni 1913.

Medicine kandidaten H. DAHLSTEDT förordnades att vara amanuens vid akademiska sjukhusets bröstklirik från och med den 1 juni till och med den 31 augusti 1912.

Vid det *akademiska sjukhuset* uppehölls:

Verkställande direktörsbefattningen under läsåret af professor J. G. EKEHORN, öfverläkarebefattningen vid medicinska afdelningen under juni, juli och augusti 1912 samt under tiden 23 december 1912—6 januari 1913 af medicine licentiaten V. HEDESTRÖM; öfverläkarebefattningen vid obstetrisk-gynekologiska afdelningen under tiden 15 juli—15 augusti 1912 af medicine licentiaten A. PETTERSON; öfverläkarebefattningen vid kirurgiska afdelningen från och med den 1 juli till och med den 15 augusti 1912 af medicine licentiaten E. EDÉN; öfverläkarebefattningen vid oftalmiatriska afdelningen från läsårets början till den 15 juli 1912 samt från och med den 31 augusti 1912 till läsårets slut af docenten C. F. LINDAHL och under tiden 15 juli—31 augusti af medicine licentiaten E. EDÉN; öfverläkarebefattningen vid bröstkliniken under juni, juli och augusti 1912 af medicine licentiaten V. HEDESTRÖM.

Inom *filosofiska fakultetens humanistiska sektion*:

Professuren i statistik uppehölls under läsåret af docenten K. A. EDIN.

Docenten O. ALMGREN förordnades att äfven under år 1913 uppehålla undervisningen och examinationen i nordisk och jämförande fornkunskap.

Docenten J. M. MORTENSEN förordnades att uppehålla den med professuren i estetik samt litteratur- och konsthistoria förenade undervisningsskyldighet under tiden 1 januari—30 juni 1913.

Docenten K. F. SUNDÉN var förordnad att uppehålla professuren i engelska språket under november månad 1912.

Docenten B. HESSELMAN var förordnad att uppehålla professuren i nordiska språk från och med den 20 januari till och med den 19 mars 1913.

Docenten P. G. THÖRNELL uppehöll professuren i latinska språket och litteraturen från och med den 27 mars till och med den 7 maj 1913.

Docenten E. NACHMANSON uppehöll professuren i grekiska språket och litteraturen från och med den 1 september till och med med 15 december 1912.

Docenten J. ROOSVAL förordnades att jämväl under år 1913 vara biträdande lärare inom ämnesgruppen estetik samt litteratur och konsthistoria.

Docenten H. ALMQUIST uppehöll professor H. HJÄRNES pro-

fessur i historia från den 11 september 1912 till slutet af höstterminen 1912 äfvensom under vårterminen 1913.

Docenten A. BLANCK var förordnad att under tiden 1 juli—31 december 1912 uppehålla den med professuren i estetik samt litteratur- och konsthistoria förenade undervisningsskyldighet.

Docenten S. TUNBERG var förordnad dels att under höstterminen 1912 uppehålla den med professor N. EDÉNS professur i historia förenade undervisningsskyldighet samt examinations-skyldighet i filos. ämbetsexamen och fil. kand. examen och dels att under vårterminen 1913 uppehålla nämnda professur.

Docenten E. WELLANDER uppehöll examinationen i tyska språket i fil. kand. och fil. ämbetsexamen under examensperioden 2—12 december 1912 samt uppehöll vidare examinationen i tyska språket under examensperioden 15—27 maj 1913.

Docenten H. KJELLMAN uppehöll professuren i romanska språk under tiden 27 mars—7 maj 1913.

Docenten vid Stockholms högskola B. SCHNITTGER var förordnad att under september månad 1912 uppehålla undervisningen och examinationen i nordisk och jämförande fornkunskap.

M. R. CHEVAILLIER förordnades att för en tid af ytterligare två år, räknadt från och med den 1 juli 1912, vara lektor i franska språket vid universitetet.

Mr. S. CHARLESTON förordnades att under ytterligare två år, räknadt från och med den 1 januari 1913, vara lektor i engelska språket vid universitetet.

Inom filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion:

Lediga professuren i botanik uppehölls under läsåret af docenten N. E. SVEDELIUS intill den 1 mars 1913. Sedan docenten SVEDELIUS erhållit tjänstledighet från och med den 1 mars till och med den 30 juni, uppehöll professor O. JUEL och docenten R. FRIES hvar sin del af den med ifrågavarande professur förenade undervisningsskyldighet under tiden 1 mars—15 april; från den 15 april var docenten R. FRIES förordnad att uppehålla professuren intill slutet af docenten SVEDELIUS tjänstledighet.

Professor E. HOLMGREN uppehöll under tentamensperioden 15—27 maj 1913 professor A. WIMANS examinationsskyldighet.

Laboratorn J. KOCH uppehöll examinationen i fysik i fil. kand. och fil. ämbetsexamen under tentamensperioden 15—27 maj 1913.

Docenten R. FRIES var förordnad att uppehålla den med professuren i växtbiologi förenade föreläsningsskyldighet under tiden 1 september—31 oktober 1912.

Docenten O. HOLMBERG var förordnad att under år 1913 gifva den i nådiga stadgan ang. medicinska examina föreskrifna undervisningskursen i allmän kemi.

Docenten H. PLEJEL var förordnad att uppehålla professuren i mekanik och matematisk fysik under höstterminen 1912.

Docenten O. SJÖGREN uppehöll professuren i geografi från den 27 mars till och med den 19 april 1913.

Docenten P. QUENSEL uppehöll under oktober och november månader 1912 halfva den med professuren i mineralogi och geologi förenade undervisningsskyldighet.

Filosofie doktorn A. ROMAN förordnades att uppehålla konservatorsbefattningen vid zoologiska museet under tiden 1 januari—1 juli 1913.

Fil. lic. N. ZEILON var förordnad att under vårterminen 1913 uppehålla professuren i mekanik och matematisk fysik.

Vid biblioteket:

Andre bibliotekarien O. WALDE uppehöll förste bibliotekarien I. COLLINS befattning från och med den 18 november 1912 till läsårets slut.

Biblioteksamanuensen G. EKHOLM uppehöll andre bibliotekarien O. WALDES befattning från och med den 18 november 1912 till läsårets slut.

Biblioteksamanuensen O. LUNDBERG förordnades att uppehålla andre bibliotekarien A. NELSONS befattning under tiden 1 februari—16 juli 1913.

Biblioteksamanuensen A. B. CARLSSON var förordnad att under tiden 1—31 augusti 1912 uppehålla andre bibliotekarien A. NELSONS befattning.

Vid akademiska kansliet:

Akademiotarien H. SJÖBERG uppehöll akademisekreterarebefattningen från och med den 15 januari 1913 till vårterminens slut.

E. o. amanuensen TH. FRIES var förordnad att under tiden 1 juli 1912—15 januari 1913 uppehålla kanslistbefattningen samt uppehöll vidare akademiotariebefattningen från den 15 januari 1913 till vårterminens slut.

E. o. amanuensen C. HÄGGQUIST uppehöll akademikanslistbefattningen under juni 1912 samt från den 15 januari 1913 till vårterminens slut.

Vid akademiska kontoret:

Akademikanslisten G. VIKLUND var förordnad att under läsåret uppehålla akademibokhållarebefattningen.

Vid exercitieinstitutionerna:

Majoren A. AF SANDEBERG uppehöll gymnastiklärarebefattningen fr. o. m. den 15 september t. o. m. den 9 oktober 1912.

Musikdirektören W. LUNDGREN uppehöll under tiden 1—15 oktober 1912 director musicesbefattningen.

Utnämningar.

Vid universitetet :

Docenten TH. SVEDBERG förordnades den 29 juni 1912 att från början af år 1913 vara professor i fysikalisk kemi.

Professorn i pediatrik och praktisk medicin G. HJ. FORSSNER till professor i praktisk medicin den 11 oktober 1912.

Filosofie licentiaten H. SANDQVIST till docent i kemi den 14 juni 1912.

Filosofie doktorn G. O. T. SJÖGREN till docent i geografi den 14 juni 1912.

Filosofie doktorn S. I. SEFVE till docent i zoologi den 25 augusti 1912.

Medicine doktorn E. L. BACKMAN till docent i fysiologi den 12 november 1912.

Filosofie licentiaten G. H. KJELLMAN till docent i romanska språk den 9 februari 1913.

Filosofie licentiaten J. A. ANDERSSON till docent i matematik den 6 maj 1913.

Docenten F. P:SON WETTER till professor i straffrätt och juridisk encyklopedi den 30 maj 1913.

Utom universitetet:

Docenten S. G. E. VESTBERG till öfverläkare vid Kristinehamns hospital.

Docenten S. G. E. LINDQVIST till läkare vid länslasarettet i Södertälje.

Underkirurgen med. lic. L. E. EDÉN till läkare vid länslasarettet i Haparanda.

Docenten H. B. M. PLEIJEL till professor hos Kungl. telegrafstyrelsen.

Docenten O. H. G. AHLQUIST till adjunkt vid högre allmänna läroverket i Örebro.

Docenten H. E. H. LÖFSTEDT till professor vid Lunds universitet.

Afsked.

Konservatorn G. KOLTHOFF från och med utgången af år 1912.

Docenten C. WAHLUND den 18 januari 1913.

Docenten H. PLEIJEL från och med den 1 januari 1913.

Professor H. HJÄRNE från och med utgången af maj månad 1913.

Aflidne.

f. d. Akadmiräntmästaren Frih. L. H. GYLLENHAAL den 9 september 1912.

f. d. Professorn E. C. H. CLASON den 9 oktober 1912.

f. d. Professorn O. V. PETERSSON den 8 december 1912.

f. d. Professorn TH. M. FRIES den 29 mars 1913.

f. d. Docenten Professorn C. W. WAHLUND den 23 april 1913.

Offentliga uppdrag.

Förordnade såsom censorer vid studentexamina voro under läsåret professorerna K. R. GEIJER, K. F. JOHANSSON, P. PERSSON, A. WIMAN, E. STAAFF, F. ÅKERBLOM, G. GRANQVIST, N. J. GÖRANSSON och Ö. BERGSTRAND äfvensom f. d. professoren A. ERDMANN.

Domprosten, professor A. H. LUNDSTRÖM erhöll af Kungl. Maj:t den 11 oktober 1912 uppdraget att författa och före 1912 års utgång till Kungl. Vetenskapsakademien öfverlämna en för införande i almanackan (1914) afsedd uppsats för motarbetande af mormonvärningen i Sverige.

Domprosten, professor A. H. LUNDSTRÖM erhöll af Kungl. nämnden för granskning af förslag till läroböcker i den kristna tros- och sedeläran den 21 november 1912 uppdraget att i och för en reviderad öfversättning af Luthers lilla katekes till nämnden

inkomma med utredning dels därom, hvilken tyska text bör läggas till grund för öfversättningen, dels i hvad mån den nuvarande svenska texten i följd af den svenska kateketiska traditionen kan anses böra få företräde vid mellan densamma och den tyska texten rådande olikhet.

Domprosten, professor A. H. LUNDSTRÖM har under hela läsåret fungerat såsom ordinarie sakkunnig i den jämlikt Kungl. kungörelsen den 6 juli 1907 angående bestämmande af läroböcker i kristendom vid de allmänna läroverken tillsatta nämnden.

Professor E. BILLING innehade uppdraget att vara ledamot af den af Kungl. Maj:t förordnade nämnden för granskning af förslag till läroböcker i den kristna tros- och sedeläran.

Docenten J. LINDBLOM förordnades af Kungl. Maj:t den 10 januari 1913 att för en ny kyrkobibel verkställa öfversättning af delar af de apokryfiska böckerna.

Docenten E. LINDERHOLM erhöll den 14 juni 1912 ur anslaget till lärda verks utgifvande ett belopp af 1,500 kr. för efterforskande, samlande och afskrifvande af handlingar till häxväsendets historia i Sverige och har efter verkställda efterforskningar i olika svenska arkiv sedan september 1912 öfvervakat och ledt afskrifningen af omförmälda akter å Uppsala landsarkiv.

Professor C. A. REUTERSKIÖLD erhöll under sommaren 1912 af Herrar Riksgäldsfullmäktige uppdrag att, jämlikt Riksdagens beslut, af trycket utgifva i svensk öfversättning främmande länders grundlagar, vallagar och parlamentariska arbetsordningar, hvilket arbete samma års höst påbörjades och hvartill sedermera förarbetena fortsatts.

Professor K. G. WESTMAN erhöll den 24 maj 1912 af Kungl. Maj:t i uppdrag att verkställa utredning beträffande den så kallade regalrätten till inom riket befintliga vattendrag.

Professor T. ENGSTRÖMER erhöll den 1 november 1912 Kungl. Maj:ts uppdrag att inom Civildepartementet biträda vid utarbetande af förslag till lagstiftning mot kvacksalfveri.

Professor J. A. HAMMAR förordnades af Kungl. Maj:t att meddela undervisning i anatomi vid en utbildningskurs i hälsolära och alkohologi sommaren 1912.

Professor C. TH. MÖRNER förordnades af Kungl. Medicinalstyrelsen den 19 juni 1912 att under sommaren s. å. inspektera apoteksinrättningar i södra och mellersta Sverige, den 22 juli s. å. att meddela undervisning i farmaceutisk kemi vid kursen s. å. för vinnande af behörighet till förste provinsialläkarebefattning.

den 5 mars 1913 att som sakkunnig deltaga i granskning af förteckningarna till föreslagen apoteksvarustadga samt den 14 april s. å. att under sommaren s. å. inspektera apoteksinrättningar i riket.

Professor HJ. ÖHRVALL förordnades af Kungl. Maj:t att liksom föregående år meddela undervisning i fysiologi vid en utbildningskurs i hälsolära och alkohologi sommaren 1912. Erhöll af Karolinska Institutets i Stockholm lärarkollegium i uppdrag att afgå förberedande utlåtande i fråga om de sökande till laboratorsbefattningen i fysiologi vid Institutet.

Professor U. QUENSEL har såsom tillkallad sakkunnig inom Medicinalstyrelsen deltagit i utarbetandet af förslag till stadganden angående rättsmedicinska undersökningar under tiden 24 sept.—19 nov. 1912 och 11 febr.—12 april 1913.

Professor FREY SVENSON kallades af Statsrådet och Chefen för Civildepartementet den 29 juni 1912 att vara ordförande i kommittén för verkställande af utredning angående hospitalspersonalens uppförande på ordinarie stat m. m.

Professor FREY SVENSON förordnades den 31 december 1912 att vara medlem af Kungl. Medicinalstyrelsens vetenskapliga råd.

Laborator A. VESTBERG förordnades af Kungl. Maj:t den 31 december 1912 att under år 1913 vara medlem af det vetenskapliga råd, som enligt Kungl. Maj:ts förordnade den 6 december 1912 skall ställas vid Kungl. Medicinalstyrelsens sida, och att inom det vetenskapliga rådet företräda vetenskapsgrenen rättsmedicin.

Professor H. HJÄRNE bevistade i egenskap af ledamot af Riksdagens första kammare 1913 års lagtima Riksdag.

Professor A. NOREEN innehade fortfarande förordnande att vara ledamot af den af Kungl. Maj:t tillsatta ortnamnskommittén.

Professor J. A. LUNDELL har på uppdrag af Kungl. Öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk fungerat som inspektor för Uppsala Enskilda Läroverk och Privatgymnasium samt på uppdrag af Kungl. Maj:t och Kungl. Öfverstyrelsen som inspektor för Gäfle Borgarskola och Handelsinstitut. Har haft i uppdrag af Chefen för Kungl. Landtförsvarsdepartementet att anställa pröfning i ryska språket med officerare, som med permission eller stipendium vistats i Ryssland för språkstudier.

Professor N. EDÉN har under tiden juli 1912—maj 1913 deltagit i arbetet inom den på Kungl. Maj:ts bemyndigande i dec. 1911 tillsatta Andra Försvarsberedningen.

Professor E. BJÖRKMAN erhöi uppdrag att vara sakkunnig

vid bedömande af sökandenas till professuren i engelska språket vid Göteborgs högskola kompetens och skicklighet.

Professor O. v. FRIESEN anordnade och ledde i egenskap af verkställande ledamot i organisationskommittén 1912 års populärvetenskapliga sommarkurser i Uppsala.

Professor G. SUNDBÄRG förordnades af Kungl. Maj:t den 30 januari 1907 att verkställa utredning i emigrationsfrågan och därmed sammanhängande spörsmål, hvilket arbete upptagit hela läsåret jämväl hela detta.

Docenten S. LAMPA har under läsåret 1912—13 tjänstgjort såsom sekreterare hos Kungl. Ortnamnskommittén.

Docenten J. SAHLGREN har innehaft uppdrag att fungera som K. Ortnamnskommitténs sekreterare för Örebro län.

Professor O. WIDMAN innehade Kungl. Maj:ts förordnande att vara ledamot af sakkunnignämnden för uppgörande af »förslag angående anordnande af tillfälle till vetenskapligt forskningsarbete på landtbrukets och dess binäringars verksamhetsområden samt en därmed förbunden högre landtbruksundervisning».

Professor R. SERNANDER höll på kallelse af Geografiska Föreningen i Finland i december 1912 ett föredrag i Helsingfors om naturskyddet i Sverige.

Akademisekreteraren JOHAN VON BAHR, som den 20 november 1911 af Uppsala läns landsting utsågs att för tiden till den 1 januari 1918 vara ledamot af Riksdagens Första Kammare, har i sådan egenskap bevistat 1913 års lagtima Riksdag.

F. d. professor W. RUDIN deltagar, såsom ledamot af Kungl. Bibelkommissionen, i öfvervakandet af öfversättningen öfver Gamla Testamentets apokryfiska böcker.

Stipendier, belöningar och understöd.

Docenten B. HESSELMAN förordnades att fortfarande under ett år, räknadt från och med den 1 juni 1912, innehafva det fasta docentstipendiet för nordiska språk.

Docenten HESSELMAN erhöll vidare från humanistiska sektionens fond af besparade docentstipendier ett belopp af 2,500 kronor, att utgå under ett år från och med den 1 juni 1913.

Docenten E. LINDERHOLM erhöll ett statsanslag å 1,500 kronor såsom understöd dels för renskrifning och ordnande af otryckta akter och handlingar till häxprocesser i Bohuslän, Da-

larna och Norrland, dels ock för eftersökande af handlingar till sagda processer.

Förste bibliotekarien J. M. HULTH erhöll ett anslag å 400 kronor för att i företrädesvis holländska och engelska bibliotek och arkiv anställa nödiga forskningar för afslutande af ett arbete, benämndt »Bibliographia Linnéana».

Professor C. D. JOSEPHSON erhöll ett anslag å 300 kronor af allmänna besparingarna å anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel för att såsom Sveriges ombud deltaga i den sjätte internationella gynekologkongressen i Berlin.

Riksstatens resestipendier för år 1913 tilldelades docenterna K. F. SUNDÉN (det större) och G. RUDBERG (det mindre).

Docenten L. KJELLBERG erhöll ett statsanslag å 1,500 kronor såsom bidrag till utgifvande af ett arbete öfver de vetenskapliga resultaten af en vid Burundjuk i Mindre Asien verkställd utgräfning.

Docenten KJELLBERG förordnades vidare att under ytterligare tre år, räknadt från och med den 1 januari 1913, innehafva det i universitetets stat upptagna anslaget å 900 kronor till befordrande af sådana vetenskapliga studier, som icke tillhöra de egentliga examensämnen.

Docenten D. W. MYHRMAN förordnades att under ett år från och med den 1 juli 1912 innehafva det fasta docentstipendiet n:o 1 inom ämnesgruppen pedagogik, sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning, semitiska språk och slaviska språk.

Uppsala läkarförening erhöll ett statsbidrag af 1,500 kronor för utgifvande af sina förhandlingar under arbetsåret 1912—1913 (band 18).

Domprosten H. LUNDSTRÖM erhöll ett statsbidrag af 1,200 kronor för fortsatt utgifvande under 1913 af »Kyrkohistorisk årsskrift».

Professor E. STAVE erhöll ett statsbidrag af 1,500 kronor för fortsatt utgifvande under år 1913 af »Bibelforskaren, tidskrift för skrifttolkning och praktisk kristendom».

Professor D. DAVIDSON erhöll ett statsbidrag å 2,000 kronor för fortsatt utgifvande under år 1913 af »Ekonomisk tidskrift».

Professorerna K. V. ZETTERSTÉEN, K. B. WIKLUND och K. F. JOHANSSON erhöillo ett statsbidrag å 2,000 kronor för fortsatt utgifvande under år 1913 af tidskriften »Le monde oriental».

Docenten S. ALRUTZ erhöll ett statsbidrag af 700 kronor

för fortsatt utgifvande under år 1913 af »Psyke, tidskrift för psykologisk forskning».

Docenten E. T. ANDERSSON erhöll ett anslag af 1,200 kronor för fortsatt utgifvande af tidskriften »Sphinx».

Af det af riksdagen på extra stat för år 1913 beviljade anslaget till rekestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt Karolinska mediko-kirurgiska institutet tilldelades en hvar af professorerna C. A. REUTERSKIÖLD, A. NOREEN, J. A. LUNDELL, S. WIDE och HJ. PSILANDER samt förste bibliotekarien A. GRAPE 550 kronor samt professor C. WIMAN 450 kronor.

Docenten N. J. T. ODHNER förordnades att för en tid af ytterligare tre år, räknadt från och med den 1 september 1912, vara innehafvare af fasta docentstipendiet n:o 2 inom ämnesgruppen botanik och zoologi.

Docenten O. SJÖGREN förordnades att för en tid af tre år, räknadt från och med den 1 oktober 1912, vara innehafvare af det fasta docentstipendiet för geografi.

Docenten H. B. LUNDBORG förordnades att för tiden från och med den 1 januari 1913 till och med den 31 maj 1914 fortfarande innehafva medicinska fakultetens fasta docentstipendium n:o 2.

Docenten E. L. WELLANDER förordnades att för tiden från och med den 1 september 1912 till och med den 31 augusti 1915 vara innehafvare af det fasta docentstipendiet n:o 2 för nyare språk.

Docenten E. LINDERHOLM tilldelades af teologiska fakultetens fond af besparade docentstipendier ett anslag å 900 kronor.

Docenten E. L. BACKMAN förordnades att innehafva medicinska fakultetens fasta docentstipendium n:o 3 under tre år från och med den 1 januari 1913.

Biblioteksamanuenserna G. EKHOLM och O. LUNDBERG förordnades att under år 1913 innehafva hvar sitt amanuensarfvode vid universitetsbiblioteket å 2,000 kronor.

Biblioteksamanuenserna P. HÖGBERG och HJ. LUNDGREN förordnades att under år 1913 innehafva hvar sitt amanuensarfvode vid universitetsbiblioteket å 1,500 kronor.

Biblioteksamanuenserna A. B. CARLSSON och E. COLLIANDER förordnades att under år 1913 innehafva hvar sitt amanuensarfvode vid universitetsbiblioteket å 1,200 kronor.

Docenten H. SANDQVIST förordnades att för en tid af tre år,

räknadt från och med den 1 januari 1913 innehafva fasta docentstipendiet för kemi och geologi med mineralogi n:o 1.

Docenten K. O. LAMM förordnades att i stället för docenten M. FEHR, hvilken innehade professorsförordnande, innehafva juridiska fakultetens fasta docentstipendium n:o 3 under år 1913.

Docenten B. A. BECKMAN förordnades att för en tid af tre år, räknadt från och med den 15 januari 1913, vara innehafvare af det fasta docentstipendiet för fysik.

Docenten S. ALRUTZ förordnades att för en tid af ytterligare två år, räknadt från och med den 1 januari 1913, innehafva det rörliga docentstipendiet n:o 1.

Docenten C. SKOTTSBERG förordnades att för en tid af ytterligare tre år, räknadt från och med vårterminen 1913 vara innehafvare af ett Filénst legat.

Docenten R. FRIES förordnades att för en tid af ytterligare ett år, räknadt från och med den 1 januari 1913, vara innehafvare af rörliga docentstipendiet n:o 4.

Den för år 1913 utgående räntan af konung Oscar II:s jubelfestdonation tilldelades docenten H. LUNDBORG.

Docenterna O. ALMGREN och J. ROOSVAL erhöilo ett anslag å 1,200 kronor hvardera ur humanistiska sektionens fond af besparade docentstipendier för år 1913.

Docenten K. O. ÖSTERGREN förordnades att för en tid af tre år, räknadt från och med den 1 juni 1913, vara innehafvare af det fasta docentstipendiet för nordiska språk, inklusive svenska språket.

Docenten S. TUNBERG erhöil ur humanistiska sektionens fond af besparade docentstipendier ett anslag å 1,322 kronor 22 öre.

Björkénska priset för år 1912 tilldelades professor S. G. HEDIN för hans arbeten å enzymforskningens område från åren 1903—1912.

Reseanslag från Regnells resestipendiefond för medicinska fakulteten utgingo under år 1912 till professorerna M. ELFSTRAND, J. V. HULTKRANTZ och S. G. HEDIN.

Filosofiska fakultetens resestipendier för år 1913 tilldelades professorerna PERSSON, HAMBERG, SERANDER, WIDMAN, WIRÉN, BOËTHIUS och STAAFF.

Vetenskapliga resor.

Domprosten H. LUNDSTRÖM företog med stöd af ett blanda för ordinarie lärare och tjänstemän vid universiteten afsedda resestipendierna under tiden från och med den 16 april t. o. m. den 16 maj 1913 en resa till Berlin, München, Milano m. fl. orter för idkande af forskningar rörande katechetica och svenska kyrkans historia.

Professor N. SÖDERBLOM idkade vid en resa till Paris i april 1913 studier vid Bibliothèque nationale.

Docenten E. LINDERHOLM företog i juli 1912 en resa till Delsbo, Forssa och Hudiksvall för arkivstudier; företog vidare i aug. s. å. med offentligt understöd för efterforskande af akter till det svenska häxväsendets historia en resa till arkiv i Linköping, Jönköping, Göteborg och Stockholm samt sedermera i september och december till arkiv i Gäfle och Västerås.

Professor C. A. REUTERSKÖLD deltog på egen bekostnad i det möte, som af Institut de droit international hölls i Kristiania i slutet af augusti 1912.

Docenten M. FEHR företog med understöd ur juridiska fakultetens fond af besparade docentstipendier under senare delen af juli en studieresa till Leipzig.

Professor A. GULLSTRAND bevistade på egen bekostnad oftalmologiska sällskapets i Heidelberg sammankomster i augusti 1912 och i maj 1913.

Professor M. ELFSTRAND företog med understöd af Regnells resestipendium för medicinska fakulteten under tiden 11 juli—30 augusti en resa till Berlin, Wien, Krakau och Tatra dels för farmakologiska, dels för botaniska studier.

Professor J. VILH. HULTKRANTZ företog såsom innehafvare af ett af resestipendierna för ordinarie universitetslärare samt med stöd af ett Regnells resestipendium för medicinska fakulteten

under tiden fr. o. m. den 12 juni t. o. m. den 2 september en resa till Tyskland, Österrike, Italien och Schweiz för idkande af studier i anatomi och ärftlighetslära samt besök vid vetenskapliga institutioner.

Professor S. G. HEDIN företog med understöd af Regnells resestipendium för medicinska fakulteten under ungefär 3 veckor i juli månad 1912 en resa till Köpenhamn, Utrecht, Frankfurt, Erlangen och Jena, hvarunder vetenskapliga institutioner på de nämnda ställena besöktes.

Professor G. EKEHORN besökte på egen bekostnad tyska kirurgkongressen i Berlin i slutet af mars 1913.

Professor C. D. JOSEPHSON deltog med understöd af statsmedel, som ombud för Sverige och utsedd till en af inledarna af diskussionen öfver hufvudtemat: den peritoneala sårbehandlingen, i VI:e internationella kongressen för gynekologi och obstetrik, som hölls i Berlin d. 9—13 september 1912, samt på egen bekostnad i Deutsche Gesellschaft für Gynäkologie 15:e möte i Halle d. 14—17 maj 1913.

Laborator G. GÖTHLIN företog såsom innehafvare af ett resestipendium för ordinarie universitetslärare under tiden 18 juni—20 juli 1912 en studieresa till Tyskland och Belgien, hvarunder studerades i Berlin den fysiologiska kalorimetriens metoder, i Giessen anordningar för elektrofysiologiska arbeten, i Bonn tekniken för experiment å protozoer samt i Liège och Bruxelles utrustning och operationer å djuroperativa afdelningar.

Professor A. NOREEN företog såsom innehafvare af ett filosofiska fakultetens resestipendium under juni månad 1912 en studieresa till Tyskland, Italien och Frankrike.

Professor S. J. BOËTHIUS deltog i Svenska filolog- och historikermötet i Göteborg augusti 1912.

Professor H. SCHÜCK företog under en del af mars och april 1913 en resa till Rom för studier af den romerska ungrenäsansens.

Professor O. A. DANIELSSON företog såsom innehafvare af ett filosofiska fakultetens resestipendium från början af oktober till och med början af december månad 1912 en epigrafisk studieresa, hvarvid hufvudsakligen Italien besöktes.

Professor J. A. LUNDELL vistades med understöd af allmänna medel under 6 veckor af sommaren 1912 i Moskva för fortsatt arbete på en under utgifning varande lärobok i ryska språket.

Professor S. K. A. WIDE företog på egen bekostnad såsom

Sveriges och Uppsala universitets ombud under tiden från och med d. 1 oktober till och med d. 22 oktober en resa till Rom för deltagande i den 3:e internationella arkeologiska kongressen.

Professor P. PERSSON företog mars—maj 1913 med understöd af ett filosofiska fakultetens resestipendium en resa i vetenskapligt syfte till Frankrike och Algeriet.

Professor E. BJÖRKMAN företog med stöd af ett utrikes resestipendium för ordinarie akademiska lärare under juni—juli 1912 en studieresa till Berlin, Wien, Leipzig och Göttingen.

Professor K. V. ZETTERSTÉEN företog under juni månad på egen bekostnad en resa till Berlin för forskningar i arabiska handskriftssamlingar.

Docenten L. KJELLBERG företog på egen bekostnad under tiden fr. o. m. den 1 juli 1912 t. o. m. den 15 september 1912 en resa till Berlin för idkande af studier i därvarande bibliotek och museer för antik konst.

Docenten O. ALMGREN företog aug.—sept. 1912 en fyra veckors studieresa till Frankrike och Schweiz, hvarunder han såsom universitetets representant deltog i den internationella kongressen för förhistorisk arkeologi i Genève.

Docenten E. NACHMANSON företog juni—augusti 1912 en resa till Paris, Göttingen och Berlin för studier i grekisk epigrafik.

Docenten J. ROOSVAL reste i december 1912 till Berlin för att studera en i Akademie der Künste ordnad låneutställning af gammal kinesisk konst. För studier af kyrklig konst har han gjort resor till Ångermanland, Kalmar och Gottland, dels med anledning af den utställning af äldre kyrklig konst, som han ordnade i Härnösand i juni 1912, dels i och för materialsamling och redaktionsarbete för inventariseringsverket Sveriges Kyrkor. För studium af modern norsk konst har han i februari 1913 gjort en 4 dagars resa till Kristiania.

Docenten H. ALMQUIST företog under juli 1912 och april—maj 1913 för arkivaliska studier resor till Köpenhamn och i jan. 1913 i samma syfte en resa till Berlin och Oldenburg.

Docenten E. MATTSSON företog, delvis med enskildt understöd, under tiden 9 juni till 19 juli en resa till Berlin för att idka studier i nyhebreiska och vulgärarabiska.

Docenten S. TUNBERG företog såsom innehafvare af Sederholms större utrikesresestipendium under tiden från och med 16 maj till och med den 20 augusti 1912 en resa till Tyskland och Italien i och för idkande af studier i arkiv och bibliotek.

Docenten E. WELLANDER företog i juni och juli 1912 på egen bekostnad en studieresa till Greifswald, Berlin och Rostock.

Docenten G. REXIUS företog med understöd ur Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningens öfverskottsmedel under tiden från slutet af maj till midten af juli 1913 en resa till Paris för idkande af statsvetenskapliga och författningshistoriska studier vid därvarande bibliotek och universitet.

Docenten H. LINDKVIST vistades under juni—augusti 1912 på egen bekostnad i London i och för idkande af vetenskapliga studier i British Museum's bibliotek.

Professor A. G. HÖGBOM reste såsom innehafvare af ett statens resestipendium för universitetslärare under 6 veckor i Norge.

Professor A. HAMBERG fortsatte under slutet af juni samt under juli och augusti 1912 sina vetenskapliga arbeten i Sarekfjällen samt företog under tiden den 21 mars—21 april med understöd af ett af filosofiska fakultetens resestipendier en resa till Italien för deltagande i Geografkongressen i Rom, såsom representant för Sverige, samt i en exkursion, som i anslutning därmed var anordnad till Syditalien och Sicilien.

Professor R. SERNANDER företog i slutet af juni och början af juli en botanisk resa till den norska *Ilex*-regionen med växtbiologiska seminariets medlemmar.

Professor C. WIMAN bevistade på egen bekostnad under första veckan af september Palæontologische Gesellschafts första sammanträde i Halberstadt.

Professor Ö. BERGSTRAND företog med stöd af ett af de för ordinarie lärare m. fl. vid universiteten afsedda utrikes resestipendierna under tiden fr. o. m. den 5 juni t. o. m. den 16 juli en resa till Paris, Bonn, Göttingen, Jena, Berlin och Hamburg för att å vissa astronomiska institutioner samt hos olika instrumentfirmor studera nyare instrumentella anordningar för astrofysikaliska ändamål.

Docenten N. VON HOFSTEN företog under mars och april en resa till södra Frankrike för deltagande i den 9:e internationella zoologkongressen i Monaco 25—29 mars.

Docenten C. SKOTTSBERG deltog i den exkursion i västra Norges s. k. *Ilex*-region, som anordnades af prof. R. Sernander i Uppsala och museumdirektören Jens Holmboe i Bergen från slutet af juni till början af juli 1912 samt vistades därefter för botaniska undersökningar till början af augusti i sydvästfinska skärgården.

Docenten H. KYLIN företog under tiden från och med midten

af oktober 1912 till och med slutet af juli 1913 dels med anslag från Liljewalchska fonden dels på egen bekostnad en resa till Leipzig för att vid därvarande botaniska institution idka växtfysiologiska studier.

Docenten EVA v. BAHR har under vårterminen 1913 vistats i Berlin för idkande af vetenskapligt arbete å därvarande universitets fysiska institution.

Docenten P. QUENSEL deltog i den geologiska exkursion, som af professor W. C. Brögger anordnades för svenska geologer under tiden 10—21 juni 1912 i Kristianiafjordens omgifningar samt företog sedermera 15 juni—15 aug. en geologisk studieresa till västra och norra Skottland.

Docenten B. BECKMAN vistades som innehafvare af ett Liljewalchs resestipendium under år 1912 i Leiden för vetenskapligt arbete vid universitetets fysiska institution.

Docenten O. SJÖGREN företog under slutet af juli och början af augusti 1912 på egen bekostnad en resa till Dalarne, Bohuslän och Skåne för studier angående bebyggelsefördelningen inom dessa landskap.

Förste bibliotekarien E. MEYER företog med stöd af ett resestipendium för ordinarie akademiska lärare och tjänstemän fr. o. m. d. 20 maj till d. 4. juli en resa till Berlin, München, Braunschweig och Wolfenbüttel för idkande af studier i handskriftsskötsel och katalogisering vid därvarande offentliga bibliotek.

Andre bibliotekarien A. NELSON vistades under tiden 1 februari till läsårets slut med understöd af ett Sederholms utrikes resestipendium i Tyskland och Frankrike i bibliografiskt och bibliotekstekniskt studiesyfte.

Af universitetets lärare och tjänstemän i tryck utgifna skrifter.

H. AHLQUIST. Kritisches zur Mulomedicina Chironis. (I: Eranos, Vol. 12, 1912.)

O. ALMGREN. Några svensk-finska stenåldersproblem. (I: Antikvarisk tidskrift för Sverige, Bd 20: 1, 1912.)

- Upplands fornminnen. (Grundlinjer till föreläsningar. Sommarkurserna i Uppsala 1912.) Uppsala 1912.
- En uppländsk bronsåldershydda. (I: Fornvännen, 1912.)
- Tanums härads hällristningar från bronsåldern. (I: Bidrag till känned. om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia, H. 34, 1913.)
- Rec. af E. Blume, Die germanischen Stämme und die Kulturen zwischen Oder und Passarge. (I: Mannus, Bd 5, 1913.)
- Hans Hildebrand †. (Ibid.)
- Redigerat Upplands Fornminnesförenings Tidskrift.

H. ALMQUIST. Polskt författningslif under Sigismund III. (I: Historisk tidskrift, 1912.)

- Rec. af Hj. Haralds, Sveriges utrikespolitik 1848. (Ibid.)
- Die Carenwahl des Jahres 1613. Die schwedische Thronkandidatur und ihre Vorgeschichte. (I: Zeitschrift für osteuropäische Geschichte, 1912.)
- Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).

S. ALRUTZ. Till taskspelarkonstens psykologi. Det första kapitlet i utsagopsykologiens historia. (I: Psyke, 1912.)

- Psykologi och medicin. (Ibid.)
- Die Wünschelrute in Schweden. (I: Das Wasser, Vol. 8, 1912.)
- Zum Probleme der Hypnose. Experimentelle Beiträge. (I: Zeitschrift für Psychotherapie u. med. Psychologie, Bd 4, 1913.)
- Till nervsystemets dynamik. Experimentella undersökningar öfver sensibiliteten, motiliteten, suggestibiliteten och den nervösa energin i vaket och hypnotiskt tillstånd. 1. Uppsala 1913. (Tidskriften Psykes Monografiserie, 2: 1.)
- Redigerat den skandinaviska afdelningen af The Psychological index, 1912.
- Utgifvit och redigerat Psyke, tidskrift för psykologisk forskning, 1912—13.
- Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).

- A. ANDERSSON. Förslag till beredande af ökad utrymme inom Uppsala universitets bibliotek till det större akademiska konsistoriet ingifvet af öfverbibliotekarien. Uppsala 1912.
- E. T. ANDERSSON. Ligne 18 de la Stèle du Songe. (I: Sphinx, Vol. 16: 3, 1912.)
- » La dénomination égyptienne des bœufs sans cornes. (Ibid., Vol. 16: 5, 1912.)
 - » E. A. Wallis Budge, Coptic biblical texts in the dialect of Upper Egypt. Compte rendu analytique. (Ibid., Vol. 16: 2, 1912.)
 - » G. Maspero, Guide du visiteur au Musée du Caire. Compte rendu analytique. (Ibid., Vol. 16: 3, 1912.)
 - » E. Naville, Papyrus funéraires de la XXIe dynastie. Compte rendu analytique. (Ibid.)
 - » G. Bénédict, Scribe et Babouin. Compte rendu analytique. (Ibid., Vol. 16: 4, 1912.)
 - » Hieroglyphic texts from Egyptian stelae, &c., in the British Museum. P. 2. Compte rendu analytique. (Ibid., Vol. 17: 1, 1913.)
 - » E. A. Wallis Budge, The Greenfield papyrus in the British Museum. Compte rendu analytique. (Ibid.)
 - » G. Jéquier, Les monuments égyptiens de Spalato. Compte rendu analytique. (Ibid.)
 - » W. Golénischeff. Le Conte du Naufragé. Compte rendu analytique. (Ibid., Vol. 17: 2, 1913.)
 - » Utgifvit Sphinx, Vol. 16: 3—6 och Vol. 17: 1—3, 1912—13.
- C. ANNERSTEDT. Upsala Universitets historia. Bihang 4 (Handlingar 1749—1776), 5 (Handlingar 1777—1792). Upsala 1912.
- G. AULÉN. Uppenbarelse och historia i den nutida teologien. En studie till dogmatikens läge och uppgift. Uppsala 1912. (Äfven i Bibelforskaren, 1912—13.)
- » Försynstrons ställning i det dogmatiska systemet. (I: Bibelforskaren, 1913.)
 - » Askens ställning i det kristna lifvet. (Ibid.)
 - » Kyrkan såsom evangeli samfundsskapelse. (I: Vår lösen, 1912.)
 - » Nattvarden. (I: Vår lösen, 1913.)
 - » Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- B. A. BECKMAN. Measurements at temperatures between $+17^{\circ}$ C. and -200° C. of the HALL effect, and of the change in the resistance of metals and alloys in a magnetic field. (I: Koninklijke Akademie van wetenschappen te Amsterdam, Proceedings of the section of science, 1912: sept., oct., och i Communications from the Physical laboratory of the University of Leiden, No. 130 a, b.)
- » The HALL effect in gold-silver alloys at low temperatures down to the melting point of hydrogen. (I nämnda akademis Proceedings, 1912: dec., äfvensom i samma Communications, No. 132 c.)
 - » Measurements on resistance of pyrite at low temperatures,

- down to the melting point of hydrogen. (I samma Proceedings, 1913: febr., och samma Communications, No. 132 g.)
- B. A. BECKMAN (tills. med H. KAMERLINGH ONNES). Measurements on the HALL effect and the change in the resistance of metals and alloys in a magnetic field at the boiling point of hydrogen and at lower temperatures. (I samma Proceedings, 1912: june, och samma Communications No. 129 a.)
- (tills. med H. KAMERLINGH ONNES). The HALL effect and the resistance increase for bismuth in a magnetic field at, and below, the boiling point of hydrogen. (I samma Proceedings, 1912: sept., och samma Communications, No. 129 c.)
 - (tills. med H. KAMERLINGH ONNES). Measurements on the HALL effect for alloys at the boiling point of hydrogen and at lower temperatures. (I samma Proceedings, 1912: oct., och samma Communications, No. 130 c.)
 - (tills. med H. KAMERLINGH ONNES). The HALL effect for nickel, and the magnetic change in the resistance of nickel, mercury and iron at low temperatures down to the melting point of hydrogen. (I samma Proceedings, 1912: nov., och samma Communications, No. 132 a.)
 - (tills. med H. KAMERLINGH ONNES). On the change induced by pressure in electrical resistance at low temperatures. 1. Lead. (I samma Proceedings, 1912: nov., och samma Communications No. 132 b.)
 - (tills. med H. KAMERLINGH ONNES). The HALL effect in tellurium and bismuth at low temperatures down to the melting point of hydrogen. (I samma Proceedings 1912: dec., och samma Communications No. 132 d.)
- Ö. BERGSTRAND. Om bestämningen af stjärnornas afstånd. (I: Populär naturvetenskapl. revy, Årg. 2, 1912.)
- Förslag till kursplaner vid bygdekurser: Astronomi. (I: Tidskrift för det svenska folkbildningsarbetet, Årg. 1, 1912.)
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.) m. m.
- E. M. BILLING. Folkkyrkan och förkunnelsen. Uppsala 1912. (Sveriges kristliga studentrörelses skriftserie, No. 26.)
- Den teologiska fakultetens ställning vid universiteten. (I: Vår lösen, Årg. 3, 1912.)
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.) och i den periodiska pressen.
- E. BJÖRKMAN. Engelska ordförklaringar. (I: Xenia Lideniana. Festskrift tillägnad prof. Evald Lidén . . . 1912. Stockholm 1912.)
- Notes on the Morte Arthure and its vocabulary. (I: Minneskrift af forna lärjungar tillägnad prof. Axel Erdmann . . . 1913. Uppsala 1913.)
 - Two derivations. (I: Saga-book of the Viking Club, 1912.)
 - Die »fester» des Ælfric. Eine Namenliste aus York. (I: Studien zur englischen Philologie, hrsg. von L. Morsbach, Vol. 50: Festschrift für L. Morsbach. Halle 1913.)
 - Smärre recensioner i vetenskapliga tidskrifter.

- E. BJÖRKMAN. Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- A. BLANCK. Paul et Virginie — Fritjof och Ingeborg. En komparativ skiss. (I: Studier tillägnade Karl Warburg. Stockholm 1912.)
- » När Geijer debuterade. (I: Dikt och studie. Minnesskrift utg. af Ästetiska föreningen i Uppsala. Uppsala 1912.)
- S. J. BOËTHIUS. Det moderna statsbegreppet. (I: Statsvetenskaplig tidskrift, Årg. 15, 1912.)
- » Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- G. BUCHT. Über nichtlineare Integralgleichungen mit unverzweigten Lösungen. (I: K. V. A. Arkiv för matematik, astronomi och fysik, Bd 8, 1912.)
- L. BYGDÉN. Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon. Bibliografisk förteckning öfver uppdagade anonyma och pseudonyma i den svenska litteraturen. H. 17 (= Bd 2: 8). Uppsala 1912. (Skrifter utg. af Sv. Litteratursällsk., 17: 15.)
- A. B. CARLSSON. Den svenska centralförvaltningen 1521—1809. En historisk öfversikt. Akad. afh. Stockholm 1913. (Ingår äfven — med smärre förändringar — i Departementalkommittéens betänkande, D. 3: Historisk öfversikt af den svenska centralförvaltningen. Stockholm 1913.)
- » Reformförslag 1809—1840. Departementalstyrelsens genomförande. — Reformförslag och reformer efter 1840. (I ofvannämnda kommittébetänkande, D. 3. Tills. med A. UNGER.)
- J. CHARPENTIER. Die Desiderativbildungen der indoiranischen Sprachen. (I: Archives d'études orientales, 1912.)
- » Zur altindischen Etymologie. 1—15. (I: Le Monde oriental, Vol. 6, 1912.)
- » Die altindischen Perfektformen vom Typus *dadāu*. (I: Indogermanische Forschungen, Bd 32, 1913.)
- » Lat. *rāna*. (I: Glotta, Bd 4, 1912.)
- » Altindisch *duroša*: avestisch *dūraoša*. (I: Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, Bd 27, 1913.)
- » Recension af M. Winternitz, Geschichte der altindischen Literatur, 2: 1. (Ibid.)
- I. COLLIJN. Der in Stockholm gedruckte russische Catechismus aus dem Jahre 1628. (I: Archiv für slavische Philologie, Bd 34, 1912/13.)
- » Bibliografiska miscellanea. 14. Psalterium rituale Upsalense. Stockh. omkr. 1487. — 15. Smärre bidrag till Hans Brasks sista lefnadsår. — 16. Ett bidrag till det s. k. Würzburgbibliotekets historia. (I: Kyrkohist. årsskrift, Årg. 13, 1912.)
- » Svensk litteraturhistorisk bibliografi. 30 (1911). (I: Samlaren, Årg. 33, 1912.)
- » Van dem Neddervall der Veneddyer. Zwei niederdeutsche in Lübeck und Hamburg gedruckte Ausgaben einer Maximilianischen Flugschrift aus dem Jahre 1509. (I: Jahrbuch der Hamburg. wissenschaftl. Anstalten, 29 (1911): 9. Beih.: Mitteilungen aus der Stadtbibliothek.)
- » Zwei neu aufgefundenen niederdeutschen Rostocker Drucke aus dem 16. Jahrhundert. (I: Beiträge zur Geschichte der Stadt Rostock, Bd 6, 1912.)

- I. COLLIJN. Notiz über Wiener Inkunabeln in der Kgl. Bibliothek zu Stockholm. (I: Langer-Dolch, Österreichische Bibliographie, 1.)
- Rožmberská knihovna. (I: Veraikon (Prag), Rožn. 2, 1.)
 - Schwedische Donate. (I: Beiträge zum Bibliotheks- und Buchwesen, Paul Schwenke zum 20. März 1913 gewidmet. Berlin 1913.)
- B. H. DAHLBERG. [Utlåtande i rättstvisten angående Krängede-forsarne.] (I: Handlingar i rättstvisten om Krängedefallen. 2. Svenska Vattenkraftsföreningens publikationer, 27. Stockholm 1912.)
- [Utlåtande i rättstvisten angående Lanforsen.] (I: Handlingar angående Lanforsen, utg. genom Kammarkollegii försorg. Stockholm 1913.)
- O. A. DANIELSSON. Zu den etruskischen Inschriften Piranesi's. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad prof. A. Erdmann... 1913. Uppsala 1913.)
- D. DAVIDSON. Utgifvit Ekonomisk tidskrift 1912—13 och däri författat ett antal artiklar.
- E. J. V. VON DÖBELN. Redigerat afdelningen Offentliga föreläsningar och öfningar under år 1912. (I: Uppsala Universitets Årsskrift, 1912.)
- K. A. EDIN. Den officiella statistiken. (I: Sveriges land och folk. Stockholm 1913.)
- G. EKEHORN. Redigerat och utgifvit Gesammelte Werke von K. G. Lennander. Im Auftrage der Universität zu Uppsala hrsg. T. 1—3. Upsala 1912. (Under medverkan af K. H. GIERTZ, K. PETRÉN, A. PETTERSON, FR. ZACHRISSON och HJ. ÖHRVALL.)
- Ein Fall von ungewöhnlicher Form von Staphylomykose in der einen Niere in Verbindung mit einem kleinen paranephritischen Abscess. (I: Folia urologica, Bd 7, 1912.)
 - Om nefrektomi i fall af dubbelsidig njurtuberkulos. (I: Upsala Läkarefören. Förhandlingar, N. F.: Bd 18, 1912/13.)
- T. ENGSTRÖMER. Om lekmäns deltagande i rättsskipningen. (I: Nordisk tidskrift, 1912.)
- M. FALK. Ueber eine symmetrische Darstellung einiger in der Theorie der elliptischen Funktionen vorkommenden Wurzelgrössen. Uppsala 1913. (I: Nova acta Regiæ Societatis Scientiarum Upsaliensis, Ser. 4: Vol. 3: No. 5.)
- M. FEHR. A. Berger, Zur Entwicklungsgeschichte der Teilungsklagen im klassischen römischen Recht. (Rec. i Zeitschrift d. Savigny-Stiftung f. Rechtsgeschichte, Romanist. Abt., 1912.)
- Bidrag till läran om fordringspreskription enligt svensk rätt. Uppsala 1913.
 - Två spörsmål ur svensk civilrätt. 1. Öfvergår äganderät en vid köp af lösöre genom blotta aftalet? 2. Publicitetsprincipen. Uppsala 1913.
 - Om vitesbestämmelser i aftal enligt svensk rätt. Uppsala 1913.
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).

- R. FRIBERGER. Ueber Arhythmie bei gesunden Kindern. (I: Archiv für Kinderheilkunde, Bd 58, 1912.)
- » Om pulsvågens fortplantningshastighet i arterer med förtjockade eller rigida väggar. (I: Upsala Läkarefören. Förhandl., N. F.: Bd 17, 1911/12.)
 - » Några iakttagelser angående utvecklingen af puls och blodtryck under den senare barnåldern. (Ibid., N. F.: Bd 18, 1912/13.)
 - » O. V. PETERSSON †. (Ibid.)
 - » (und E. VEIEL). Ueber die Pulsform in elastischen Arterien. (I: Deutsches Archiv für klinische Medizin, Bd 107, 1912.)
- R. E. FRIES. Den svenska myxomycetfloran. (I: Svensk botanisk tidskrift, Bd 6, 1912.)
- » Zur Kenntnis der afrikanischen Dorstenia-arten. (I: K. V. A. Arkiv för botanik, Bd 13, 1913.)
- TH. G. E. FRIES (och C. HÄGGQUIST). Nionde fortsättningen af testamenten och författningar om stipendier vid Kungl. Universitetet i Uppsala jämte fullständigt register till samtliga från trycket utgifna testamenten och författningar m. m. om stipendier därstädes. Uppsala 1913.
- TH. M. FRIES. Bref och skrivelser af och till Carl von Linné. Med understöd af svenska staten utg. af Upsala Unïversitet. Afd. 1: D. 6. Bref till och från svenska enskilda personer: E—Hallman. Utg. och med upplysande noter försedda. Stockholm 1912.
- » Skrifter af Carl von Linné utg. af K. Svenska Vetenskapsakademien. 5. Iter Lapponicum. 2:a uppl. Med bilagor och noter ombesörjd. Upsala 1913.
- O. VON FRIESEN. Substantiv afleda med suffixet *ju* i germanska språk. En förberedande undersökning. (I: Xenia Lideniana. Festskrift tillägnad professor Evald Lidén . . . 1912. Stockholm 1912.)
- » Till frågan om runskriftens härkomst. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad professor Axel Erdmann . . . 1913. Uppsala 1913.)
 - » Runskriftens härkomst. Ett svar. (I: Nordisk tidsskrift for filologi, Række 4: Bd 1, 1913.)
 - » Diverse populärvetenskapliga uppsatser.
- K. R. GEIJER. Svensk filosofi. Historik. Stockholm 1912. (Smärre skrifter utg. af Boströmsförbundet, 36.)
- P. A. GEIJER. Artikeln 'Molière' i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- G. GRANQVIST. Referat i Beibl. zu den Annalen der Physik.
- A. GRAPE. Olof Broman. En bygdeforskningens märkesman. (I: Tidskrift för det svenska folkbildn.-arbetet, Årg. 2, 1913.)
- » Deltagit i redigeringen af Ol: Joh: Bromans Glysisvallur, H. 2—3. Uppsala 1912.
 - » Utgifvit (tills. med O. LUNDBERG och J. SAHLGREN): Namn och bygd, tidskrift för nordisk ortnamnsforskning, 1913.
 - » Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.) och i tidningar.
- A. GULLSTRAND. Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).

- N. J. GÖRANSSON. Religion och historia eller W. Herrmanns teologi i en ny koncentration. (I: Bibelforskaren, 1912.)
- Vitalis Norströms religionsfilosofi. (I: Bibelforskaren, 1913.)
 - Frälsningsvisshet. (I: Kristendomen och vår tid, 1913.)
 - [Sakkunnigutlåtande.] (I: Handlingar angående professors-ämbetet i systematisk teologi vid Kgl. Universitetet i Lund. Lund 1913.)
- G. F. GÖTHLIN. Die doppelbrechenden Eigenschaften des Nervengewebes, ihre Ursachen und ihre biologischen Konsequenzen. (I: K. Vet. Akad:s Handlingar, Bd 51, 1913.)
- Holmgrens sefargarnsmetod och pröfningen af järnvägspersonalens färgsinne. (I: Upsala Läkarefören. Förhandlingar, N. F.: Bd 18, 1912/13.)
 - Utgifvit och redigerat Upsala Läkareförenings Förhandlingar under tiden $\frac{1}{3}$ 1912— $\frac{1}{3}$ 1913.
- A. HAMBERG. Några ord om luftcirkulationen i norra Sverige. (I: Ymer, 1913.)
- Über die Arbeiten des k. schwedischen Ortsnamenkommitees. (Föredrag vid Geografkongressen i Rom april 1913. Under tryckning i dess förhandlingar.)
 - Über die Erosionsformen der Talwasserscheiden als Beweis einer glazialen Erosion. (I: Compte rendu de la XI:e session du Congrès géologique international (Stockholm 1910), Fasc. 1. Stockholm 1912.)
 - Excursion A 5: Das Sarekgebirge und das Tal des Luleälf. (Ibid., Fasc. 2. Stockholm 1912.)
 - Mindre uppsatser i Zeitschr. f. Gletscherkunde, Petermann's Mitteilungen etc.
- J. AUG. HAMMAR. Die Thymuslitteratur im Referatenjahr 1912. (I: Zentralbl. d. experiment. Medizin, Bd 3, 1913.)
- Zur Nomenklatur gewisser Kiemenderivate. (I: Anatom. Anzeiger, Bd 43, 1913.)
 - Edward Clason. Minnesord. (I: Upsala Läkarefören. Förhandl., N. F.: Bd 18, 1912/13. Med några förkortningar och ändringar äfven i Hygiea, 1912.)
 - (och G. ANKARSVÄRD). Zur Kenntnis der Ganoidenthymus (Amia calva, Lepidosteus osseus). (I: Zoologische Jahrbücher, Abt. f. Anatomie, 1913.)
 - Har under året refererat nyutkommen Thymuslitteratur i Zentralbl. d. experiment. Medizin.
- S. G. HEDIN. Über Reaktionen zwischen Enzymen und anderen Substanzen. (I: Zeitschrift f. physiolog. Chemie, Bd 82, 1912/13.)
- Om immunitetsläran. Föredrag hållet på Upsala Läkareförenings högtidsdag den 17 sept. 1912. (I: Upsala Läkarefören. Förhandl., N. F.: Bd 18, 1912/13.)
- B. HESSELMAN. Om användningen av slutartikel i de östnordiska medeltidsordspråken. (I: Xenia Lideniana. Festskrift tillägnad prof. Evald Lidén... 1912. Stockholm 1912.)
- Västnordiska studier. 2. En nordisk och västgermansk slutljudsregel. Uppsala 1913. (Skrifter utg. af K. Humanistiska Vetenskaps-samfundet i Uppsala, 15: 2.)

- B. HESSELMAN. Utgifvit (tills. med O. ÖSTERGREN och R. G:SON BERG):
Språk och stil, tidskrift för nysvensk språkforskning, 1912—13.
- S. HILDEBRAND. Die Mundart von Strodehne (Kreis Westhavelland).
(I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad prof. Axel Erdmann. . . 1913. Uppsala 1913.)
- H. H. HILDEBRANDSSON. Knut Ångström. Biografi. (I: K. Vet. Akad:s
Årsbok för år 1913.)
- » Léon Teisserenc de Bort. Nécrologie. (I: Revue générale des sciences pures et appliquées, 1913.)
 - » Der internationale Wolken-Atlas, 2:te Auflage, 1910. (I: Meteorologische Zeitschrift, 1912.)
 - » Atmosphärische Trübung in Schweden. (Ibid.)
 - » Über das vorläufige Reglement der internationalen meteorologischen Organisation. (Ibid., 1913.)
 - » Om samtida årstidstyper på olika trakter af jorden, samt några ord om möjligheten att förutsäga en kommande årstids väderlek. (I: K. Landtbruksakademiens Handlingar och tidskrift, 1913.)
- H. HJÄRNE. Ur det förgångna. Historia och politik. Stockholm 1912.
- N. VON HOFSTEN. Marine, litorale Rotatorien der skandinavischen Westküste. (I: Zoologiska bidrag från Uppsala, Bd 1, 1911—12.)
- » Revision der schweizerischen Rhabdocölen und Allöocölen. (I: Revue suisse de zoologie, Vol. 20, 1912.)
 - » (tills. med P. STEINMANN). Die schweizerische Turbellarienliteratur. (Ibid.)
 - » Glaciala och subarktiska relikter i den svenska faunan. (I: Populär naturvetenskaplig revy, Årg. 3, 1913.)
- E. HOLMGREN. Sur les équations aux dérivées partielles du type parabolique. Uppsala 1913. (K. V. A. Arkiv för matematik, astron. o. fysik, Bd 7: No. 35.)
- J. M. HULTH. Linnés första utkast till Species plantarum. Några anteckningar. (I: Sv. botanisk tidskr., Bd 6, 1912.)
- » Redigerat de svenska uppgifterna för The International catalogue of scientific literature, London.
- J. V. HULTKRANTZ. Zur Mechanik der Kopfbewegungen beim Menschen. Uppsala 1912. (K. V. A. Handlingar. Bd 49 [= Anatom. undersökningar af svenska forskare. Festskrift tillägnad G. Retzius]: No. 8.)
- C. HÄGGQUIST (och TH. G. E. FRIES). Nionde fortsättningen af testamenten och författningar om stipendier vid Kungl. Universitetet i Uppsala jämte fullständigt register till samtliga från trycket utgifna testamenten och författningar m. m. om stipendier därstädes. Uppsala 1913.
- A. G. HÖGBOM. Fennoskandia. (I: Handbuch der regionalen Geologie, Bd 4. Heidelberg 1913.)
- » Die norwegische Küstenplattform. (I: Bulletin of the Geol. Institution of Upsala, Vol. 12, 1913.)
 - » Über die Glacialerosion im schwedischen Urgebirgsterrain. (I: Compte rendu de la XI:e session du Congrès géologique international (Stockholm 1910), Fasc. 1. Stockholm 1912.)

- A. G. HÖGBOM. Excursion B 8: Schärenhof Stockholms. — Excursion C 1: Grundgebirge im südlichen Schweden. (Ibid., Fasc. 2. Stockholm 1912.)
- C. G. E. JACOBSON. Recension af Johan Ekeblads bref, 1, utgifna af Nils Sjöberg. (I: Historisk tidskrift, 1912.)
- K. F. JOHANSSON. Über die flexion und etymologie des sanskr. *kṣam-*. (I: Xenia Lideniana. Festskrift tillägnad prof. Evald Lidén ... 1912. Stockholm 1912.)
- Sanskr. *dams-*. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad professor Axel Erdmann ... 1913. Uppsala 1913.)
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
 - Har (tills. med K. B. WIKLUND och K. V. ZETTERSTÉEN) redigerat tidskriften *Le Monde oriental*.
- C. D. JOSEPHSON. Bidrag till läran om steriliteten hos kvinnan. (I: Hygiea, 1912.)
- Über die peritoneale Wundbehandlung. (Inledningsföredrag. I: Verhandl. d. VI. Internat. Kongresses f. Geburtshilfe u. Gynäkologie, Berlin 9—13 Sept. 1912. Berlin 1913.)
 - Från VI:e internationella kongressen för obstetrik och gynekologi. (I: Allm. svenska läkartidn., 1913.)
 - Spermatozoer påvisade i cervix uteri i två fall af våldtäkt. (Ibid.)
- H. O. JUEL. Beiträge zur Kenntnis der Gattungen *Taphrina* und *Exobasidium*. (I: Svensk botanisk tidskrift, Bd 6, 1912.)
- L. KJELLBERG. Il trono Ludovisi e il suo corrispondente. (I: Ausonia, Bd 6, 1912.)
- Die Giganten bei Homer. (I: Eranos, Vol. 12, 1912.)
- J. KOCH. Ueber die Dispersion des Lichtes in gasförmigen Körpern innerhalb des ultravioletten Spektrums. Mitteil. 1—2. Uppsala 1912—13. (K. V. A. Arkiv för matematik, astronomi och fysik, Bd 8: No. 20, Bd 9: No. 6.)
- J. A. KOLMODIN. Johannesevangeliet — en enhetlig skrift. (I: Bibelforskaren, 1913.)
- Kyrkliga riktlinjer. Stockholm 1912. (Separat ur Det nya Sverige, 1912, med tillägg.)
 - Kristus och folkkyrkan. Stockholm 1912.
 - Den teologiska fakultetens ställning vid universiteten. (I: Vår lösen, 1912.)
 - Kristi kyrka och vår statskyrka. (I: Svensk kyrkotidning, 1913.)
 - Den Segerstedtska frågan. — Kan en förnekare af den kristna trosaskådningens absoluta värde enligt svensk lag blifva teologie professor? — Kyrkopolitiska konsekvenser. (I: Stockholms dagblad, den 10, 22 och 30 okt. 1912.)
 - Redigerat skriftserien Bibliska tids- och stridsfrågor och därpå utgifvit H. 14—15. 1912—13.
 - Redigerat Svensk missionstidskrift och däri författat artiklarna: 'Kristendomens utvidgningskraft'; 'En betydelsefull svensk mission'; 'Den akademiska missionskonferensen i Göteborg' m. m.

- J. A. KOLMODIN. Artiklarna 'Mission'; 'Den svenska hednamissionen' och 'Israelsmissionen' i Nordisk familjebok m. m.
- H. KYLIN. Über einige Meeresalgen bei Kristineberg in Bohuslän. Uppsala 1913. (K. V. A. Arkiv för botanik, Bd 12: No. 10.)
- » Studien über die schwedischen Arten der Gattungen Batrachospermum Roth und Sirodotia nov. gen. Uppsala 1912. (Nova acta Reg. Soc. Scient. Ups., Ser. 4: Vol. 3: No. 3.)
 - » Über die Farbstoffe der Fucoideen. (I: Hoppe-Seyler's Zeitschrift für physiologische Chemie, Bd 82, 1912.)
 - » Über die Farbe der Florideen und Cyanophyceen. (I: Sv. botan. tidskrift, Bd 6, 1912.)
 - » Zur Biochemie der Meeresalgen. (I: Hoppe-Seyler's Zeitschrift für physiologische Chemie, Bd 83, 1913.)
- M. LAMM. Leopolds första litterära ståndpunkt. (I: Studier tillägnade Karl Warburg. Stockholm 1912.)
- » En förstudie till »Spastara». (I: Samlaren, Årg. 33, 1912.)
 - » Clas Fredrik Horn. (I: Dikt och studie. Minnesskrift utg. af Ästetiska föreningen i Uppsala. Uppsala 1912.)
 - » Har (tills. med H. SCHÜCK) utgifvit: Oscar Levertin, Fransk litteraturhistoria. 1. Renässansen. Stockholm 1912.
- S. M. LAMPA. Inventarium för kyrkorna i Skara stift 1583. (I: Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift, 1912.)
- » Upplysningar om några orter och deras namn. (I: Språk och stil, 1912.)
 - » Kubbgubben. (I: Fataburen, 1912.)
 - » Brytningen mellan gammalt och nytt i Knallebygden. (I: Fataburen, 1913.)
 - » Har såsom sekreterare i K. Ortnamnskommittén för tryck redigerat af kommitténs arbete 'Sveriges ortnamn: Ortnamnen i Älvsborgs län' Del 17: Tössbo härad. Stockholm (tr. i Uppsala) 1913.
 - » Har såsom medarbetare i 'Sverige, geografisk, topografisk, statistisk beskrifning' för Del 3 utarbetat afdelningarna folkspråk, fornminnen och historia för Västergötland och Dalsland, stads-, härads- och sockenhistoriker samt egendomsbeskrifningar.
 - » Har såsom redaktör för seriepublikationen 'Västergötland' utgifvit seriens häfte B: 1 (Storegården i Rackeby).
- E. H. LIND. Norsk-isländska dopnamn och fingerade namn från medeltiden. H. 7. Uppsala 1912.
- J. LINDBLOM. Jesu sedliga kraf. Uppsala 1912.
- » Granskningar och anmälningar i Bibelforskaren samt i dagspressen.
- E. LINDERHOLM. Skilsmässan mellan kyrka och stat af Alb. Hauck. Öfversättning jämte förord. Uppsala 1912.
- » »Närmare, Gud, till dig!» Titanics dödshymn. Öfversättning. Uppsala 1912.
 - » I psalmboksfrågan. Lärddt samlingsverk eller folkbok? Uppsala 1912.
 - » Kvinnans ställning i urkristendomen. (I: Dagny, 1912.)
 - » Kvinnan i den gamla tidens kyrka. (I: Dagny, 1913.)

- E. LINDERHOLM. Artikeln 'Erik Molin' i Nordisk familjebok (ny uppl.).
 • Om den kristna statskyrkans uppkomst. (I: Bibelforskaren, 1912—13. Särtryck Uppsala 1913.)
- H. LINDKVIST. Middle-English place-names of Scandinavian origin. P. 1. Inaug. dissertation. Uppsala 1912. (I: Uppsala Universitets Årsskrift, 1911.)
 • Some Old Scandinavian deposits in Middle-English records. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad professor Axel Erdmann . . . 1913. Uppsala 1913.)
- O. LUNDBERG. Den heliga murgrönan. Till ortnamnet Vrindavi. (I: Namn och bygd, Årg. 1, 1913.)
 • Utgifvit (tills. med A. GRAPE och J. SAHLGREN); Namn och bygd, tidskrift för nordisk ortnamnsforskning, 1913.
- H. LUNDBORG. Über die Erbliehkeitsverhältnisse der konstitutionellen (hereditären) Taubstummheit und einige Worte über die Bedeutung der Erbliehkeitsforschung für die Krankheitslehre. (I: Archiv f. Rassen- u. Gesellschafts-Biologie, Bd 9, 1912.)
 • Epilepsie als Befreiungsgrund bei der ersten Musterung der Wehrpflichtigen in Skandinavien, Finnland und in der Schweiz. (I: Epilepsia, Vol. 3, 1912.)
 • Rashygieniska sträfvanden i utlandet. (I: Allm. sv. läkaretidningen, 1912.)
 • Medizinisch-biologische Familienforschungen innerhalb eines 2232köpfigen Bauerngeschlechtes in Schweden (Provinz Blekinge). Teil 1—2 (Text und Atlas). Gedruckt mit Subvention des schwedischen Staates (durch das Kultusministerium), der schwedischen Gesellschaft für Rassenhygiene und des Regnellschen Fonds an der Universität Uppsala. Jena 1913.
 • Modern ärftlighetsforskning och rashygien och deras betydelse för kulturstaterna. En öfversikt. (I: Populär naturvet. revy, 1913.)
- J. A. LUNDELL. Har fortfarande redigerat tidskriften Svenska landsmål och svenskt folkliv.
 • Har likaså fortfarande redigerat Archives d'études orientales.
 • Lärobok i ryska språket. 3. Ordböjning. Stockholm 1912.
 • Huru kan skolan, speciellt vår högre flickskola, i sin verksamhet bringas närmare det verkliga livet och dess krafft (I: Berättelse om tionde allm. svenska flickskolemötet. Stockholm 1912.)
 • Artiklar i Tidskrift för det svenska folkbildningsarbetet, Tidskrift för hemmet, Svenska dagbladet, Stockholms dagblad, Aftonbladet, Hemmansägaren och Nordisk familjebok.
- A. H. LUNDSTRÖM. Erik Dahlberghs dagbok (1625—1699). För första gången fullständigt efter de i Upsala och Stockholm bevarade originalmanuskripten utg. med inledning. Uppsala & Stockholm 1912.
 • Ett förslag från 1700-talets början [grefve Carl Gyllenborgs] om närmare förbindelse mellan Englands och Sveriges kyrkor. (I: Kyrkohist. årsskrift, Årg. 13, 1912. Äfven i särtr.)

- A. H. LUNDSTRÖM. Bref till Erik Benzeliuss d. y. från Andreas Rydelius och O. A. Rhyzelius med anledning af biskopsutnämningen 1731. (Ibid.)
- » Märkligt förslag år 1858 om ett diakonämbetes återupprättande inom svenska kyrkan. (Ibid.)
 - » Fynd och forskningar. Kritiska utflykter på den svenska kyrkohistoriens område. H. 1 (Hvem har döpt Sveriges förste kristnade konung? En medeltida, hittills obeaktad likvorist-fråga. Om äktheten af Johan III:s berömda tal till Smålands och Ölands prästerskap på Borgholms slott den 28 april 1588). Uppsala & Stockholm 1912.
 - » Predikan vid den allmänna ev.-lutherska prästkonferensens afslutningsgudstjänst den 5 sept. 1912 i St. Jakobs kyrka. Stockholm 1912. (Äfven i konferensens förhandlingar.)
 - » In memoriam. † Anna Geijer. (I: Kyrka och hem, 1912.)
 - » Redigerat och utgifvit Kyrkohistorisk årsskrift, Årg. 13, 1912, där, förutom ofvannämnda artiklar, alla osignerade meddelanden och ett par recensioner härröra från utgivaren.
 - » Några i Svensk kyrkotidning och dagspressen tryckta högtidstal, inlägg i dagens frågor samt griftetal såsom Fosterländskt tal vid medborgarfesten å Slottsplanen den 1 maj 1912, Högtidstal vid Uplandstingets afslutning å tingshögen i Gamla Uppsala den 25 aug. 1912, Griftetal vid f. akademieräntmästaren frih. L. H. Gyllenhaals jordfästning, Vid universitetsvaktmästaren Fredrik Ströms bår o. s. v.
- L. FR. LÄFFLER. Det evigt grönskande trädet vid Uppsala hednatämpel. Tillägg till Svenska landsmål 11. (I: Svenska landsmål, 1912.)
- » Om några underarter av ljóðaháttir. Bidrag till den fornnorskfornisländska versläran och till textkritiken af Eddasångerna, tillika en studie över Håttatals strof 101. Helsingfors 1913. (Studier i nordisk filologi, utg. av H. Pipping, Bd 4: no. 1.)
- E. MATTSSON. Tūlit il 'umr, texte arabe vulgaire transcrit et traduit avec introduction, notes et commentaire. (I: Le Monde oriental, 1912.)
- E. MEYER. Från Carl XI:s studenttid. (I tidningen Upsalas julnummer.)
- J. MORTENSEN. Riddar S:t Jöran. En otryckt roman af Clas Livijn. (I: Samlaren, 1912.)
- » Goethes Werthers lidanden. (I: Ord och bild, 1912.)
 - » Clas Livijns lyriska skriftställareskap. Uppsala 1912. (I: Uppsala Universitets Årsskrift, 1913.)
 - » Clas Livijn. Ett nyromantiskt diktarefragment. Stockholm 1913.
 - » Selma Lagerlöf. 2:a uppl. Stockholm 1913.
 - » Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.), Bd 17—18, Stockholm 1912—1913.
- D. W. MYHRMAN. Arkeologiska gräfnings i Jeriko. (Föreningen Heimdals populärvetenskapliga artiklar, 1912.)
- » Upptäckterna i Babylonien och Assyrien. Stockholm 1912.

- D. W. MYHRMAN. Gräfnigar i det gamla Samaria. (Föreningen Heimdals populärvetenskapliga artiklar, 1913.)
- Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- C. TH. MÖRNER. Über Ovomucoid und Zucker in dem Weissen der Vogeleier. Eine systematische Untersuchung. (I: Zeitschr. f. physiol. Chemie, Bd 80, 1912.)
- Ur analysjournalen, 34. (I: Sv. farmaceut. tidskrift, 1912.)
 - Smärre meddelanden i Sv. farmaceut. tidskrift, Sv. fiskeritidskrift, Tidskrift för hemmet.
- E. NACHMANSON. Syntaktische Beiträge. (I: Eranos, Vol. 12, 1912.)
- Epigraphisch-grammatische Bemerkungen. 8. Zur Kyrbis von Chios. (Ibid., Vol. 13, 1913.)
 - Perfektum particip femininum i Ioniskan. (Ibid.)
 - Über die Lautverbindung $\mu\nu$. (I: Glotta, Zeitschrift für griechische und lateinische Sprache, Bd 4, 1912.)
 - Historische attische Inschriften. Bonn 1913. (Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen, hrsg. von H. Lietzmann, 110.)
 - Recension af L. Radermacher, Neutestamentliche Grammatik, H. 2. (I: Berliner philologische Wochenschrift, 1912.)
- A. NELSON. Lat. *fulmen* in der Bedeutung »Stütze«. (I: Eranos, Vol. 12, 1912.)
- Svensk bok-katalog för åren 1906—1910. På uppdrag af Svenska bokförläggareföreningen utarbetad. Utgifven med statsunderstöd. Stockholm 1913.
 - »Tyska biblioteket» i Leipzig. (I: Svensk bokhandelstidning, 1913: nr 19.)
 - Öfversatt från förf:s manuskript: Den astrala religionen i forntiden. Olaus-Petri-föreläsningar hållna vid Upsala universitet af Franz Cumont. Stockholm 1912.
- A. G. NOREEN. Till Ynglingatal. (I: Xenia Lideniana. Festskrift tillägnad prof. E. Lidén. . . 1912. Stockholm 1912.)
- Försök till en rekonstruktion af Ynglingatal jämte öfversättning. (I: Studier tillägnade K. Warburg . . . 1912. Stockholm 1912.)
 - Tibble, Tybble. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad prof. A. Erdmann . . . 1913. Uppsala 1913.)
 - Abriss der altisländischen grammatik. 3. Aufl. Halle 1913.
 - Spridda studier. Saml. 3. Stockholm 1913.
 - Sjönamnet Anten. (I: Namn och bygd, Årg. 1, 1913)
 - (tills. med J. A. LUNDELL). 1500- och 1600-talens visböcker. 7. K. Bibliotekets visbok i 4:o. H. 1. Uppsala 1912.
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.), Bd 17—18, Stockholm 1912—13.
 - Har redigerat »Meddelanden från Nordiska seminariet»: 5. Rimmen hos Heidenstam, av Tage Bergh. 6. Nutida folkdiktning i metrisk belysning, av Johan Götling. 7. Några medeltida yrkesnamn och titlar, av Roland Brieskorn. (I: Uppsala Universitets Årsskrift, 1912.)
 - Har sasom ledamot af Kungl. Ortnamnskommittén deltagit

- i utgifvandet af 'Sverges ortnamn: Ortnamnen i Älvsborgs län', Del 17: Tössbo härad. Stockholm (tr. i Uppsala) 1913.
- P. PERSSON. Zur Interpretation der Germania des Tacitus. (I: Minneskrift af forna lärjungar tillägnad professor Axel Erdmann ... 1913. Uppsala & Stockholm 1913.)
- » Om de af Tacitus Germ. k. 45 omtalade Sitonerna. (I: Eranos, Bd 13, 1913.)
 - » Zur lateinischen Semasiologie und Syntax. (Ibid.)
 - » [Utlåtande angående de sökandes till professuren i romersk vältalighet och poesi vid Universitetet i Lund kompetens.] (I: Handlingar angående tillsättandet af professorsämbetet i romersk vältalighet och poesi vid Lunds universitet, 2. Lund 1913.)
- H. PLEIJEL. Teoretisk telefoni. D. 1. Växelströmsteori. Stockholm 1912. (Telegrafverkets tekniska handböcker.)
- O. QUENSEL. Svenska kyrkans evangeliiperikoper. Homiletiskt behandlade. De äldre evangeliiperikoperna. Stockholm 1912.
- » Strödda drag af svenskt kyrkolif under gångna tider. Uppsala 1912.
- P. D. QUENSEL. Den kromhaltiga rutilen från Kåringbricka. (I: Geolog. Föreningens Förhandlingar, Bd 34, 1912.)
- » Undersökningar öfver alkalisyeniten och nefelinsyenitbergarterna i Almunge socken. (Ibid. Referat af föredrag.)
 - » Die Quarzporphyr- und Porphyroidformation in Südpatagonien und Feuerland. (I: Bulletin of the Geol. Institution of Uppsala, Vol. 12, 1913.)
 - » On the igneous rocks of the Patagonian Cordillera. (I: Comptes rendus de la XI:e session du Congrès géologique international (Stockholm 1910), Fasc. 2. Stockholm 1912.)
 - » (tills. med G. FAGERBERG). Excursion A2: Tectonic features and eruptives of Northern Sweden. Excursion A3: Iron ore deposits of Lappland. (Ibid.)
- U. QUENSEL. Alkoholfrågan från medicinsk synpunkt. Studier öfver alkoholismens patologi. Bd 1—2. Uppsala 1913.
- M. RAMSTRÖM. Om Corpora Striata's och Thalami funktion. Uppsala 1912 (K. V. A. Handlingar, Bd 49, [= Anatomiska undersökningar af svenska forskare. Festskrift tillägnad G. Retzius ... 1912]: No. 9.)
- C. A. REUTERSKIÖLD. Betänkliga vägar. Ett ord om universiteten och ämbetsmannabildningen. (I: Statsvetenskapl. tidskrift, 1912.)
- » Die konstitutionelle Praxis und die öffentlich-rechtliche Gesetzgebung und Literatur Schwedens. (I: Jahrbuch des öffentlichen Rechts, 1913.)
 - » Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- E. REUTERSKIÖLD. Die Entstehung der Speisesakramente. Heidelberg 1912. (Religionswissenschaftliche Bibliothek, hrsg. von W. Streitberg u. R. Wünsch, Bd 5.)
- » De nordiska lapparnas religion. Stockholm 1912.
 - » Religionshistoriens gränslinje. (I: Bibelforskaren, 1913.)
 - » (tills. med K. B. WIKLUND). Linnés lappska trolltrumma, 2. (I: Fataburen, 1912.)

- E. REUTERSKIÖLD. Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- E. RODHE. Ur 1800-talets svenska kyrkohistoria. Uppsala 1912. (Sveriges kristliga studentrörelses skriftserie, 23.)
- Kyrka och stat. Några synpunkter. Stockholm 1912. (Skrifter till 1800-talets kyrkohistoria, 3.)
 - Svenska kyrkan 1912. (I: [Dansk] Teologisk Tidsskrift, Række 3: Bd 4, 1912/13.)
 - Uppsatser i Vår lösen 1912 och 1913 (Några tankar om kristendomen och nutiden; Kyrkorättens ställning i Sverige; Folkskoleseminariernas omläggning och den nya skolöverstyrelsen; m. m.).
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- J. ROOSVAL. Svenskt konstgalleri, 500 blad ur den svenska målarekonstens och skulpturens historia. H. 3—8. Stockholm 1912.
- Utgifvit (tills. med A. L. ROMDAHL): Svensk konsthistoria. H. 1—2. Stockholm 1913.
 - Medeltida stenhuggarekonst. (I nyssnämnda verk.)
 - Medeltida landskyrkor. (Ibid.)
 - Utgifvit (tills. med S. CURMAN och C. R. AF UGGLAS): Utställningen af äldre kyrklig konst i Strängnäs 1910. Studier. 1—2. Stockholm 1913.
 - Mathias Grünewald och triumfkrucifixet från Vintrosa. (I nyssnämnda verk.)
 - Om triumfkrucifix. (Ibid.)
 - Nederländska altarskåp. (Ibid.)
 - Relikkistan från Härads kyrka och dopfuntmästaren Majestatis verkstad. (Ibid.)
 - Ytterselöfunten. (Ibid.)
 - Dopfunten från Vagnhärad och stensemästaren Sighrafs verk. (Ibid.)
 - En kalkformig ikonoklastisk funt-typ. (Ibid.)
 - Om funtarnes plats i kyrkan. (Ibid.)
 - Ludgo kyrkas altarpriodnad, ett arbete af Burchardt Precht. (Ibid.)
 - Utgifvit (tills. med S. CURMAN): Sveriges kyrkor. Västergötland. Kållands härad. H. 1. Uppsala 1913.
 - Konstkritiker och recensioner öfver konsthistorisk litteratur i Aftonbladet, Svenska dagbladet, Konst och konstnärer.
- G. RUDBERG. Albertus Magnus och cod. Gotoburg. 8. (I: Eranos, Vol. 11, 1912.)
- Adnotationes in quosdam codices Moerbekenses. (Ibid., Vol. 12, 1912.)
 - Kleinere Aristoteles-Fragen. 3. Zu den Aderbeschreibungen des Aristoteles. (Ibid., Vol. 13, 1913.)
 - Simplikios och Diogenes från Apollonia. (Ibid.)
 - Verschleifung und Kontraktion. (Ibid.)
 - Anmälan af H. Schück. Rom, en vandring genom seklerna. (I: Svensk tidskrift, 1913.)
 - Kallet. Föredrag. Uppsala 1912. (Sveriges kristl. studentrörelses folkskrifter, 9.)

- G. RUDBERG. Uppsatser i Sv. tidskrift, Vår lösen (separat: Ur studentlivet), Excelsior och i tidningar.
- W. RUDIN. Artiklar i Post- och inrikes tidningar: Referat öfver biskop Lindströms föredrag angående Bibelkommissionens öfversättning af Nya testamentet, vid prästkonferensen i september. — Anmälan af nyutkomna upplagor af Nya testamentets öfversättning. — Graftal öfver professor C. G. Malmström. — Graftal öfver professor Th. Fries. — Ett hundraårsminne: Sören Kierkegaard. — Ett tjugufemårsminne: Pontus Wikner.
- » Blickar in i evigheten. Tankar af J. F. Oberlin.
 - » Tal vid Fosterlandsstiftelsens femtioårs-högtid. (I dess Missionstidning, 1912.)
 - » Anmälan af Selma Lagerlöfs »Körkarlen». (I: Illustrerad tidskrift, 1913.)
 - » Några smärre uppsatser i kalendrar och tidskrifter.
- J. SAHLGREN. Några dalboord från 1600-talets slut med anmärkningar utgivna. (I: Svenska landsmål, 1912.)
- » Några svenska ortnamn. (Ibid.)
 - » Mera om idegranen. (Ibid.)
 - » Om namnet Tvebottnatjärnen och om »tvebottnade» sjöar. (I: Namn och bygd, Årg. 1, 1913.)
 - » Vaxala och Vaxhälla. (Ibid.)
 - » Utgifvit (tills. med A. GRAPE och O. LUNDBERG): Namn och bygd, tidskrift för nordisk ortnamnsforskning, 1913.
- H. SANDQVIST. Laborationsöfningar i kemi. Uppsala 1912. (Sommarkurserna i Uppsala 1912.)
- » Über Phenanthren-10-sulfosäure und einige ihrer Derivate. (I: Annalen der Chemie, Bd 392, 1912.)
 - » Förslag till kursplaner vid bygdekurser: Kemi. (I: Tidskrift för det svenska folkbildningsarbetet, Årg. 1, 1912.)
 - » Stenkolstjärnan, en kulturfaktor. (Föreningen Heimdals populärvetenskapliga tidningsartiklar, 1912: n:o 11.)
- H. SCHÜCK. Rom. En vandring genom seklerna. Stockholm 1912.
- » Sveriges medeltidssagor berättade för barn. Saml. 2. 2:a uppl. Stockholm 1912.
 - » Sveriges medeltidssagor. 1—3. 1912. (Tryckt med blindskrift vid Kungl. Blindinstitutet å Tomtebodan.)
 - » Universitetens uppkomst. Stockholm 1912. (Heimdals småskrifter, 13.)
 - » Några blad ur bokens historia. 2:a uppl. Stockholm 1912. (Studentfören. Verdandis småskrifter, 92.)
 - » De gammaltestamentliga böckernas tillkomst. 2:a uppl. Stockholm 1913. (Studentfören. Verdandis småskrifter, 156.)
 - » Har (tills. med R. G:SON BERG) redigerat: Sveriges nationallitteratur 1500—1900 och däraf utgifvit D. 1: Reformations-tiden. Olavus Petri. Gustaf II Adolf. Lars Wivallius. Stockholm 1912; D. 2: Svensk renässanslitteratur. Stockholm 1912.
 - » Har (tills. med M. LAMM) redigerat: O. Levertin. Fransk litteraturhistoria. 1. Renässansen. Stockholm 1912.

- H. SCHÜCK. Har såsom universitetets rektor utgifvit dess årsredogörelse, föreläsningsskataloger samt rektorsprogram.
- R. SERNANDER. Ausstellung zur Beleuchtung der Entwicklungsgeschichte der schwedischen Torfmoore. (I: *Compte rendu de la XI:e session du Congrès géologique international* (Stockholm 1910), Fasc. 1. Stockholm 1912.)
- Yttrande i diskussionen öfver spörsmålet »Les changements du climat après le maximum de la dernière glaciation, doivent-ils être attribués aux causes locales ou aux causes générales?» (Ibid.)
 - Excursion B 3: Örmsossen, 19. August. (Ibid., Fasc. 2. Stockholm 1912.)
 - Om nordvästra Tysklands högmossar. (I: *Geolog. Fören. Förhandl.*, Bd 34, 1912.)
 - Studier öfver lafvarnas biologi. 1. Nitrofila lafvar. (I: *Svensk botanisk tidskrift*, Bd 6, 1912.)
- H. SJÖGREN. Bilder från Italien. Uppsala 1912.
- Note on Horace, Sat. II: 2, 122. (I: *Eranos*, Vol. 12, 1912.)
 - Tulliana. 3. (I: *Eranos*, Vol. 13, 1913.)
 - M. Tulli Ciceronis Epistulae. Recognovit H. Sjögren. 3. Leipzig 1913.
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- O. SJÖGREN. Sverige, geografisk, topografisk, statistisk beskrifning. H. 39—41, 43—44. Kopparbergs län, Gäfleborgs län, Älfsborgs län. Stockholm 1912—13.
- Kartan och läroboken i geografiundervisningen (realskolan, gymnasiet och seminariet). (I: *Tidskrift för Sveriges läroverk*, 1912.)
 - Excursion A 4: Morphologie und Glazialgeologie des Torne-träskgebietes. (I: *Compte rendu de la XI:e session du Congrès géologique international* (Stockholm 1910), Fasc. 2. Stockholm 1912.)
 - Om sjöar och deras uppkomst. (Föreningen Verdandis tidningsartiklar, 1912.)
- C. SKOTTSBERG. *Tetrachondra patagonica* n. sp. und die systematische Stellung der Gattung. (I: *Engler's Botanische Jahrbücher*, 1912.)
- The vegetation in South Georgia. Stockholm 1912. (Wissenschaftl. Ergebnisse der schwed. Südpolar-Expedition 1901—03, Bd 4: 12.)
 - Einige Bemerkungen über die Vegetationsverhältnisse des Graham-Landes. Stockholm 1912. (Ibid., 4: 13.)
 - Huvuddragen av den klimatiska växtgeografien. Uppsala 1912. (Grundlinjer till föreläsningar. Sommarkurserna i Uppsala 1912.)
 - Öfver Viviparie bei *Pernettya*. (I: *Svensk botan. tidskrift*, 1912.)
 - Excursion A 6: Quartärgeologische und morphologische

- Erscheinungen in Jämtland und Ångermanland. — Excursion A 8: Tektonik und Eruptive in Norrland. Eisenvorkommnisse in Lappland. (I: *Compte rendu de la XI:e session du Congrès géologique international* (Stockholm 1910), Fasc. 2. Stockholm 1912.)
- C. SKOTTSBERG. A botanic survey of the Falkland Islands. (Botanische Ergebnisse der schwed. Expedition nach Patagonien . . . 3. K. Sv. Vet.-Akad. Handl. 50: 3. 1913.)
- E. STAAFF. Några synpunkter rörande den franska konsonantismen. (Referat af föredrag hållet vid Svenska filolog- och historikermötet i Göteborg 1912. I nämnda mötes Förhandlingar. Göteborg 1913.)
- » Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
 - » Recensioner i Nordisk tidskrift m. m.
- E. STAVE. Har under läsåret 1912—13 utgifvit Bibelforskaren och där skrifvit de med hans namn eller signatur (E. S.) undertecknade artiklarna.
- » Nya testamentets böcker. Till läroverkens tjänst. 3:e uppl. Stockholm 1913.
- D. STRÖMHOLM. Chromate und Quecksilbercyanid. (I: *Zeitschrift für anorganische Chemie*, Bd 80, 1913.)
- K. F. SUNDÉN. Utgifvit D. A. Sundén, Svensk språklära i sammandrag. 20:de [reviderade] uppl. Stockholm 1912.
- » Utgifvit D. A. Sundén, Svensk språklära för folkskolan. 30:de uppl. Stockholm 1912.
 - » Are old English intransitive-inchoative *ō*-verbs originally *ai*-verbs? (I: *Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad prof. Axel Erdmann* . . . 1913. Uppsala 1913.)
 - » Utgifvit D. A. Sundén, Kort lärokurs i modersmålet. 15:de uppl. Stockholm 1913.
- THE SVEDBERG. Die Existenz der Moleküle. Experimentelle Studien. Leipzig 1912.
- » Materien. Ett forskningsproblem för forntid och nutid. Stockholm 1912.
 - » Die Moleküle — eine Wirklichkeit. (I: *Prometheus*, Jahrg. 24, 1912.)
 - » Ueber den Nachweis von spontanen Konzentrationsschwankungen in Lösungen und Gasen. (I: *Physikalische Zeitschrift*, Jahrg. 14, 1913.)
 - » Ueber den Nachweis der dynamischen Natur des chemischen Gleichgewichts. Uppsala 1913. (K. V. A. Arkiv f. matematik, astronomi o. fysik, Bd 8: N:o 36.)
 - » Ueber die Gestalt der Moleküle. Uppsala 1913. (K. V. A. Arkiv f. kemi, mineralogi och geologi, Bd 4: N:o 39.)
 - » Ueber das elektrische Leitvermögen anisotroper Flüssigkeiten in magnetischen und elektrischen Feldern. Uppsala 1913. (K. V. A. Arkiv f. matemat. etc., Bd 9: N:o 9.)
- F. H. SVENSON. Riktlinjer för det svenska hospitalsväsendets utveckling. 3. Hospitalsläkarekårens organisation. 4. Sjukvårdsperso-

- nalens organisation. 5. Önskemål beträffande anstaltsvårdens närmaste utveckling. (I: Social tidskrift, 1912.)
- F. H. SVENSON. Rättsmedicinskt utlåtande. (I: Bidrag till Sveriges officiella statistik. K.: Hälso- och sjukvården. 2. Stockholm 1913.)
- Om fotboll. (I: Julsparken, 1912.)
- N. SÖDERBLOM. John Henry Newman. (I: Foi et vie, 1913.)
- Heilandstypen in der Religionsgeschichte. (I: Religion und Geisteskultur, 1913.)
 - Communion with Deity. (I: Encyclopædia of religion and ethics, ed. by J. Hastings, Vol. 3. Edinburgh 1910—11.)
 - Artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
 - Uppsatser och recensioner i Theologisches Literaturblatt, Vår lösen, Stockholms dagblad m. m.
- G. THÖRNELL. Ad C. Plin. Paneg. c. 60, 2. (I: Eranos, Vol. 12, 1912.)
- T. TORBIÖRNSSON. Ordförklaringar. (I: Xenia Lideniana. Festskrift tillägnad prof. Evald Lidén... 1912. Stockholm 1912.)
- En anmälan i Le Monde oriental.
- S. TUNBERG. En romersk källa om Norden vid 1100-talets början. Uppsala 1912. (Ur: Språkvetenskapliga Sällskapets Förhandlingar 1910—1912.)
- Recensioner i tidskrifter samt artiklar i Nordisk familjebok (ny uppl.).
- E. WELLANDER. Zum Reflexivum im Deutschen. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad professor Axel Erdmann... 1913. Uppsala 1913.)
- K. B. WESTMAN. Kyrkan och Sveriges folk under medeltiden. Uppsala 1912. (Sveriges kristl. studentrörelses skriftserie, 21.)
- Recensioner i Kyrkohistorisk årsskrift, 1912.
 - Statistiska uppgifter till 1912 års Allmänna svenska missionskonferens. (I: Svensk missionstidskrift, 1913.)
 - Kyrka och kristendom i Sverige 1912. (I: Norsk teologisk tidskrift, 1913.)
 - Artikeln 'Mormoner' i Nordisk familjebok (ny uppl.).
 - Har (tills. med M. BJÖRKQUIST och O. NYSTEDT) redigerat Vår lösen och däri skrivit åtskilliga uppsatser.
- K. G. WESTMAN. Utrikespolitiken och försvaret. Inledningsföredrag vid möte i Uppsala den 20 jan. 1912. Uppsala 1912.
- Lärobok i fäderneslandets historia för realskolan af C. T. Odhner, 19:de omarb. o. förkortade uppl. 1—2. Stockholm 1912—13.
 - De svenska rättskällornas historia. Föreläsningar utgifna till de studerandes tjänst. Uppsala 1912.
- F. P:SON WETTER. Den villkorliga domen. En straffrättslig undersökning. Uppsala 1912.
- Lagstiftning och rättstillämpning. (I: Nytt juridiskt arkiv, Afd. II, 1912.)
- S. K. A. WIDE. Ett forngrekiskt inskriftfynd i Upsala. (I: Språkvetenskapliga Sällskapets Förhandlingar 1910—12.)

- S. K. A. WIDE. *Il pomerium e il pelargicon.* (I: *Ausonia*, Bd 8, 1913.)
- O. WIDMAN. *Ueber die Konstitution der so genannten α - und β -Halogendiphenacyle.* 2:e Abhandlung. Uppsala 1913. (K. V. A. Arkiv för kemi, mineralogi och geologi, Bd 4: N:o 37.)
- » *Elementär lärobok i organisk kemi.* Ny upplaga i finsk öfversättning. Porvoosa 1913.
- H. WIKANDER. *Bidrag till läran om arbetsbetingsaftalet enligt svensk rätt.* Uppsala 1913. (Skrifter utg. af K. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala, 14: 4.)
- K. B. WIKLUND. *En nyfunnen skildring af lapparnas björnfest.* (I: *Le Monde oriental*, Vol. 6, 1912.)
- » *Anlautendes θ - im finnischugrischen.* (Ibid.)
- » *Skandinavien som ö i lapparnas föreställningar.* (I: *Xenia Lideniana.* Festskrift tillägnad prof. E. Lidén... 1912. Stockholm 1912.)
- » *Några jämtländska och norska sjönamn af lapskt ursprung.* (I: *Namn och bygd*, Årg. 1, 1913.)
- » *De lapska och finska ortnamnen.* (I: *Svenska Turistföreningens Resehandböcker*, Vol. 9: *Lappland*. 5:e uppl. Stockholm 1912.)
- » *Dokument rörande flyttlapparna.* Tillägg till den genom reneteskommissionen af år 1907 utgifna dokumentsamlingen. Uppsala 1912.
- » *En försvunnen lappkyrka i Tärnafjällen.* (I: *Umebladets* julnummer, 1912.)
- » *Hos lapparna.* (I parallelupplagan till 10:e uppl. af *Läsebok för folkskolan*. Stockholm 1912.)
- » *Finsk mytologi, Lapsk mytologi och andra artiklar i Nord. familjebok* (ny uppl.).
- » *Recension af E. Reuterskiöld, De nordiska lapparnas religion.* (I: *Ymer*, 1913.)
- » *Har* (tills. m. K. F. JOHANSSON och K. V. ZETTERSTÉEN) redigerat tidskriften *Le Monde oriental*.
- C. WIMAN. *Om flintan i Bohuslän.* (I: *Geolog. Föreningens Förhandlingar*, Bd 34, 1912.)
- » *Über das Hinterhaupt der Labyrinthodonten.* (I: *Bulletin of the Geol. Institution of Uppsala*, Vol. 12, 1913.)
- » *Über die palæontologische Bedeutung des Massensterbens unter den Tieren.* (I: *Palæontologische Zeitschrift*, Bd 1, 1913.)
- » (tills. med H. MUNTHE). *Excursion C 2: Silurian strata of Gotland, Dalarna and Wästergötland.* (I: *Compte rendu de la XI:e session du Congrès géologique international* (Stockholm 1910), Fasc. 2. Stockholm 1912.)
- N. ZEILON. *On the Seiches of the Gullmar Fjord. With an introduction on the theory of Seiches in branched bays.* Göteborg 1913. (Sv. Hydrograf. Kommissionens Skrifter, 5.)
- H. VON ZEIPPEL. *Sur le calcul des opérateurs de Newcomb.* Uppsala 1912. (K. V. A. Arkiv för matem., astron. och fysik, Bd 8: N:o 19.)

- H. VON ZEIPPEL. *Recherches sur la constitution des amas globulaires.* Uppsala 1913. (I: K. V. A. Handlingar, Bd 50.)
- K. V. ZETTERSTÉEN. *Herrn D. W. Myhrman's Ausgabe des Kitāb mu'īd an-ni'am wa-mubīd an-niqam kritisch beleuchtet.* Uppsala & Stockholm (tr. i Leipzig) 1913.
- Den Myhrmanska saken. Handlingar rörande doc. E. Mattssons besvär öfver Humanistiska sektionens förslag till docentstipendiet i semitiska språk, med ett tillägg. Uppsala & Stockholm 1913.
 - Om arabisk lexikografi. (I: Minnesskrift af forna lärjungar tillägnad prof. Axel Erdmann. . . 1913. Uppsala 1913.)
 - Några orientaliska ord i grekisk transskription. (I: *Le Monde oriental*, Vol. 6, 1912.)
 - Artiklar i *Enzyklopaedie des Islām*.
 - Artiklar i *Nordisk familjebok* (ny uppl.).
 - Recensioner i *Le Monde oriental*.
 - Har (tills. med K. F. JOHANSSON och K. B. WIKLUND) redigerat tidskriften *Le Monde oriental*.
- F. ÅKERBLOM. *Redigerat Bulletin mensuel de l'Observatoire météorologique de l'Université d'Upsala*, Vol. 44, 1912.
- HJ. ÖHRVALL. *Über einige Bewegungstäuschungen.* 1. Charpentiers Täuschung. 2. Exners Punktschwanken. (I: *Skandin. Archiv f. Physiologie*, Bd 27, 1912.)
- Die Bewegungen des Auges während des Fixierens. 1—2. (Ibid.)
 - Ges det visuella rörelseförnimmelser? (I: *Upsala Läkarefören. Förhandlingar*, N. F.: Bd 18, 1912/13.)
 - Om psykisk uttröttning. 3:e uppl. Stockholm 1912. (Studentfören. Verdandis småskrifter, 59.)
 - De viktigaste knutarna. En handledning för sjöfolk, fiskare, scouter och praktiskt folk i allmänhet. Stockholm 1912. (Verdandis småskrifter, 185.)
 - Om slagrutan. (Verdandis tidningsartiklar, n:o 257, 1912.)
 - Om fixering vid dagsljus. (I: *Fotografisk tidskrift*, 1913.)
- H. ÖRTENBLAD. »Föd mina lamin!» Utläggningar öfver kyrkoårets högmässotexter. 2:a nya årg. H. 1—5, 7. 8. Stockholm 1912—13.
- »Varifrån skola vi köpa bröd att dessa få äta!» Predikan. Uppsala 1913.
 - Nattvarden. Uppsala 1913.
 - Ungdom och sedlighet. Uppsala 1913.
- K. O. ÖSTERGREN. Utgifvit (tills. med R. G:SON BERG och B. HESSELMAN): *Språk och stil*, tidskrift för nysvensk språkforskning, samt där skrivit ett par smärre artiklar.

Institutioner och samlingar.

Universitetsbiblioteket under år 1912.

Biblioteksbyggnaden.

Bibliotekets lokaler hafva icke heller under detta år undergått någon förändring. Den sedan länge öfverklagade bristen på utrymme har följaktligen tagit en alltmer hotande omfattning. För dess afhjälpande uppgjordes af undertecknad ett förslag till nyinredningar i och tillbyggnad till den gamla byggnaden, hvar till ritningar och kostnadsberäkningar utförts af arkitekten AXEL ANDERBERG. Den uppgjorda kostnadsberäkningen uppgick till ett totalbelopp af kronor 605,552: 50, däri inberäknade 33,998 kronor för arfvoden och oförutsedda utgifter, motsvarande 4 % af den beräknade kostnaden. Sedan drätselnämnden i samråd med öfverbibliotekarien vidtagit vissa inskränkningar i det ursprungliga förslaget, hade kostnaden nedbringats till kr. 574,849: 50; men då nämnden ansåg klok förtänksamhet kräfva, att för oförutsedda utgifter m. m. beräknades ytterligare 10 % af kostnaden, blef detta belopp af nämnden höjdt med kr. 54,203: 42, således till en slutsumma af kr. 629,052: 92. Sedan drätselnämnden utan meningsskiljaktighet beslutat tillstyrka det större akademiska konsistoriet att söka utverka nådig proposition till 1913 års riksdag om beviljande af sist nämnda belopp för ändamålet, blef detta ock konsistoriets enhälliga beslut, och det sålunda ändrade förslaget blef med kanslersämbetets tillstyrkan till Kungl. Maj:t ingifvet. Äfven af Kungl. öfverintendentsämbetet, hvars underdåniga yttrande öfver förslaget infordrats, blef detsamma till alla delar lämnadt utan anmärkning, utom hvad angår det för oförutsedda utgifter beräknade beloppet, hvilket af ämbetet ansågs kunna minskas med i rundt tal 30,000 kronor, hvarigenom kostnaden nedbragtes till 599,000 kronor.

För förslagets detaljer torde ej här behöfva redogöras, då dessa äro utförligt framlagda i en till alla vederbörande utdelad tryckt framställning af desamma.

Utom detta öfverbibliotekariens förslag, hvilket uteslutande afser för institutionens uppgifter nödiga lokaler, hade emellertid arkitekten ANDERBERG särskildt föreslagit dels flyttande af den nuvarande vanprydande trappan i vestibulen in under det egentliga trapphuset och dels vissa åtgärder åsyftande byggnadens försättande i ett värdigt skick i det yttre, för en sammanlagd kostnad af 21,800 kronor. Drätselnämnden, som tagit äfven detta förslag i öfvervägande, hade med hänsyn till kostnaden icke ansett sig kunna tillstyrka detsamma. Men sedan det af kommittén för universitetets s. k. riksdagspetita blifvit förordadt, blef det af konsistoriet enhälligt antaget, dock under förutsättning att öfriga delar af förslaget ej därigenom skulle komma att lida någon afkortning, samt äfven af öfverintendentsämbetet tillstyrkt.

Ärendets vidare behandling tillhör visserligen icke det år, som denna redogörelse omfattar. Men då detta skrives, har frågan fått sin slutliga lösning, och jag kan därför icke underlåta att redan nu med djupt känd tacksamhet omförmäla, att Kungl. Maj:t i nådig proposition framlagt båda förslagen för Riksdagen med de af öfverintendentsämbetet tillstyrkta beloppen, samt att Riksdagens båda kamrar, i enlighet med statsutskottets enhälliga tillstyrkan, utan votering beviljat det äskade beloppet af 599,000 kronor för beredande af ökad utrymme inom universitetsbiblioteket. — Att Riksdagen däremot icke beviljat de för vestibulens restaurering och vissa yttre åtgärder begärda 21,800 kronor, kan man ju med hänsyn till byggnadens monumentala karaktär beklaga; men för institutionen såsom sådan är detta oväsentligt, och afkortningen kan på intet sätt förringa tacksamheten och glädjen däröfver, att de lokala svårigheter, med hvilka vårt universitetsbibliotek så länge haft att kämpa, nu skola blifva afhjälpta på ett, som jag vågar tro, fullkomligt tillfredsställande sätt.

Endast i en enda punkt, men en ingalunda oviktig sådan, har jag att beklaga ett afslag, nämligen i fråga om den begärda elektriska belysningen i de stora nyinredda boksalarna. Sedan professor GRANQVIST såsom af drätselnämnden tillkallad sakkunnig af hänsyn till eldfaran på det bestämdaste afstyrkt införande af sådan i önskad utsträckning, blef, såsom följaktligen var att vänta, denna del af förslaget afstyrkt och afslagen från den första instansen till den sista.

Besiktning af den elektriska anläggningen har under året som vanligt verkställtts två gånger af ingenjör O. STURZEN-BECKER, som häröfver afgifvit berättelse till drätselnämnden.

Ekonomi.

Inkomster.

Ingående behållning	— —
Statsanslag å ordinarie stat	50,000: —
» å extra stat	10,000: —
Anslag till uppvärmning	1,500: —
» » » 10 famnar ved in natura	150: —
» » elektrisk belysning	1,200: —
» » läsesällskapet	525: —
Donationsräntor och extra inkomster	3,739: 82
Gåfvor	2,150: —
Utgående balans, skuld till 1913	6,185: 55
	<u>75,450: 37</u>

Utgifter.

Ingående balans, skuld från 1911	6,777: 02
Inköp af böcker	51,256: 02
» » handskrifter	386: 06
» » kartor och planscher	663: 75
	<u>52,305: 83</u>

Bokbinderi:

Inbindning	6,688: 10
Öfriga arbeten (lagningar, kapslar, kartonger m. m.) . . .	1,397: 66
	<u>8,085: 76</u>

Materiel och öfriga expenser:

Skrifmaterialier o. dyl.	1,758: 93
Inventarier (inköp och underhåll)	746: 37
Tryckningskostnader	159: 59
Vattenförbrukning	479: 58
Uppvärmning	2,819: 50
» 10 famnar ved in natura	150: —
Belysning	1,078: 52
Öfriga expenser (frakter, transporter m. m.)	864: 27
Till läsesällskapet	225: —
	<u>8,056: 76</u>
	<u>75,450: 37</u>

Såsom af ofvanstående tablå framgår, har den af universitetets räntkammare förskotterade balansen under året minskats med kr. 591: 47. — I summan för bokinköp ingå antikvariska köp och kompletteringar med ett belopp af kr. 12,961: 87, däri äfven inberäknade genom utländska antikvariat gjorda inköp af nyare

arbeten. Fortsättningar, inköpta genom bokhandel i Uppsala, hafva dragit en kostnad af kr. 4,526: 71. Tidskrifter och andra permanenta publikationer hafva under året hållits för ett belopp af kr. 17,246: 87. I posten för skrifmaterialier o. dyl. ingår en ny uppsättning af hvarjehanda kontorsböcker för administrativa och organisatoriska ändamål med kr. 354: 68. Nya kapslar, till ett antal af 3,854 st., hafva anskaffats för kr. 1,142: 46 (under posten bokbinderiarbeten). — Gåfvorna utgöras af följande poster: fil. kand. GUSTAF HAMMARSTRAND 500 kr. såsom bidrag till inköp af Rolf Arpis efterlämnade isländska boksamling (för samma ändamål öfverlämnades redan 1911 af en gifvare, som önskar vara onämnd, ett bidrag af 500 kronor); bibliotekets sedan gammalt frikostige gynnare apotekaren AXEL MURRAY har genom den stora gåfvan af 2,000 kronor satt biblioteket i tillfälle att förvärfva åtskilliga stora rariteter, särskildt suecana, bl. a. ett särdeles vackert exemplar af »Die Burde der Welt», Augsburg 1502, och ett så vidt känt är unikt konstnärligt Birgitta-träsnitt från 1400-talet; auditören JOHN ÅSTRÖM har likaledes ånyo visat sitt välvilliga intresse för vårt bibliotek, i det att han genom en gåfva af 150 kronor bidragit till inköp af ett annat hittills okänt Birgitta-träsnitt, ungefär samtidigt med det nyssnämnda.

Det å bibliotekets stat till »arfvoden, flitpenningar åt extra biträden, renskrifning, eftermiddagstjänst m. m.» uppförda anslaget å 15,000 kr. har användts sålunda:

Amanuensarfvoden	kr. 9,064: 41
Eftermiddagstjänstgöring »	2,990: —
Aflöning till extra vaktmästare . . . »	600: —
Extra arbetshjälp och renskrifning . . »	2,345: 59
Summa kr. 15,000: —	

De sex fasta amanuensarfvodena fördelades för året af kanslern på överbibliotekariens förslag på följande sätt:

Amanuensen Ekholm	kr. 2,000: —
» Lundberg »	2,000: —
» Högberg »	1,500: —
» Nelson »	1,500: —
» Lundgren »	1,200: —
» Carlsson »	1,200: —

Dessa belopp hafva emellertid genom inträffade utnämningar, förordnanden och tjänstledigheter under årets lopp undergått

åtskilliga förändringar. Så uppflyttades aman. Lundgren fr. o. m. den 1. mars till det 1,500 kr.-arfvode, som genom dr Nelsons utnämning till andre bibliotekarie blifvit ledigt, hvarjämte aman. Colliander erhöi det ledigvordna arfvodet å 1,200 kr. från den dag han antogs till e. o. tjänsteman, den 18. april.

Såsom biträde har alltjämt en dam varit anställd med årligt arfvode af 1,000 kr., utgående ur anslaget till extra arbetshjälp och renskrifning.

Samlingarnas tillväxt.

Till *svenska afdelningen* hafva under året ingått 609 tryckleveranser från 498 boktryckerier. För arten och omfattningen af det genom dessa leveranser inkomna trycket redogöres utförligt i Kungl. bibliotekets årsberättelse för år 1912, hvilken redogörelse, i stort sedt, måste äga giltighet för alla de tre stora statsbiblioteken, som enligt lag hafva att emottaga hela det svenska trycket, hvadan det här må vara tillräckligt att hänvisa till den samma. Till följd af uteblifven eller felaktig boktryckerileverans hafva reklamationer gjorts till ett antal af 249. Åtta boktryckerier hafva hos justitieministern anmålts till åtal för icke fullgjord leveransskyldighet; tre boktryckerier hafva under året af sådan anledning bötfällts.

Genom köp har för svenska afdelningen under året förvärfvats 222 tryckalster, såsom gåfvor 562 tryckalster, af hvilka en stor del utgöres af särtryck.

För förvaring af skrifter, hvilka åtminstone för närvarande icke äro afsedda att inbindas, hafva 412 nya kapslar tagits i anspråk.

Den *utländska afdelningen* har under året vunnit en tillväxt af 19,709 tryckalster (band, hela eller påbörjade, eller broschyrer), däraf 5,238 förvärfvats genom köp, 14,471 erhållits genom bibliotekets bytesförbindelser med utländska institutioner och lärda samfund eller såsom gåfvor. I sist nämnda antal ingå akademiska afhandlingar och program o. dyl. med 8,419 st.; för dessas förvaring hafva 355 nya kapslar åtgått; 26 st. hafva inbundits. Den höga siffran för akademiska afhandlingar och program (mot-svarande 5,337 för år 1911) beror hufvudsakligen därpå, att de under 1911 ingångna försändelserna till en afsevärd del icke hunnit behandlas förr än 1912. De genom byte under 1912 erhållna ut-

ländska läroverksprogrammen hafva ej hunnit behandlas under året och äro följaktligen icke medräknade i ofvanstående siffror.

Framlidne amanuensen Rolf Arpis isländska boksamling har inköpts för ett belopp af 2,500 kronor, hvartill två personer bidragit med hvardera 500 kronor. Genom denna synnerligen rikhaltiga samling har bibliotekets afdelning islandica vunnit en högst värdefull komplettering. De äldre sällsynta och sällsyntaste isländska trycken förefinnas i stor fullständighet, såsom t. ex. Nya testamentet Roskilde 1540 och Hólum 1609, de gamla Skálholt- och Hólum-trycken m. m.; äfven 1700-talets isländska tryck äro talrikt representerade, af 1800-talets äro särskildt att nämna vackra serier af nyisländska tidskrifter. Till följd af brist på utrymme och arbetskrafter har samlingen ännu ej kunnat behandlas och är följaktligen icke heller inräknad i ofvanstående siffror.

Biblioteket har under året prenumererat på 727 utländska periodiska publikationer (tidskrifter eller permanenta monografiserier), motsvarande 677 under 1911, en stegring som visar, att varsamhet på ifrågavarande område är af nöden. De genom bytesförbindelserna erhållna periodiska publikationerna uppgingo till 1,767 st. (1911: 1,469), däraf åtminstone ett par tre hundra icke äro att räkna till de vetenskapliga: person- och föreläsningsskataloger, årsberättelser o. dyl. Den betydliga stegringen finner utan tvifvel äfven här sin hufvudsakliga förklaring däri, att ett icke obetydligt antal tidigare inkomna försändelser först under 1912 hunnit behandlas.

För förvaring af (hufvudsakligen periodiska) skrifter, hvilka åtminstone för närvarande icke äro afsedda att inbindas, hafva 440 nya kapslar tagits i anspråk. Inbundits hafva under året inalles 4,173 volymer, däraf 176 endast försetts med styfva omslag.

Årets utländska bokförvärf förtecknas i den af Kungl. biblioteket utgifna Accessions-katalogen för Sveriges större bibliotek.

Bibliotekets hela tillväxt under året å de båda tryckafdelningarna utgör i hyllängd 457 meter, däraf 66 meter upptagas af 564 i buntar förvarade tidningar.

Bland de talrika gåfvorna till tryckafdelningarna intager som vanligt franska undervisningsministeriets sändningar ett framstående rum. Bland öfriga större gåfvor, utom de redan omförmälda, må följande särskildt nämnas:

The American Bible Society i New York har förärat biblioteket 61 volymer af sina biblar på exotiska språk. — The National

monetary commission i Washington har såsom gåfva öfverlämnat sina publikationer, 50 volymer.

Såsom ett minne af sin framlidne makes, f. d. riksarkivarien C. G. MALMSTRÖMS, kärlek till vårt universitet, där han verkat såsom en högt skattad lärare, har fru CHARLOTTE MALMSTRÖM låtit universitetsbiblioteket ur dennes rika historiska bibliotek utvälja ett antal arbeten fyllande fyra stora lådor. För förmedling och urval af den dyrbara gåfvan står biblioteket i tacksamhetsskuld till sin forne chef CLAES ANNERSTEDT. Samlingen har till följd af brist på utrymme och arbetskrafter ännu ej kunnat uppackas.

Professor H. SCHÜCK har förärat biblioteket de 5 första serierna af Notes and queries (1849—80) m. m.

Genom byte med Stadtbibliothek i Riga har förvärfvats en stor samling arbeten rörande Östersjöprovinserna; genom byte med kantonsbiblioteket i Aarau likaledes ett större antal skrifter rörande Schweiz.

Handskriftsafdelningen har under året vunnit en afsevärd tillväxt i 49 poster, nämligen 33 poster såsom gåfva, 1 genom byte mot böcker ur bibliotekets duplettförråd, 1 såsom deposition och återstoden genom köp, utgörande tillsammans 57 band eller kapslar och 141 i samlingskapslar inlagda tunnare häften eller lösa blad, sammanlagdt 3 meter i längd.

Utom ett större antal bref, historiska och rättsliga handlingar af olika slag m. m. förtjäna följande förvärf ett särskildt omnämmande.

Af rektorsämbetet hafva till biblioteket öfverlämnats två band innehållande protokoll öfver inventeringar af Gustaf Adolfs s. k. konstkabinett; det ena, som enligt påskrift redan förut tillhört universitetsbiblioteket, innehåller inventeringar m. m. från 1694 till 1858 i original, det andra från 1822 till 1858 i vidimerade afskrifter.

Åtskilliga handlingar och anteckningar rörande det gamla Oxenstiernska godset Eka, den Oxenstiernska grafven m. m. i Lillkyrka samt medlemmar af ätten. (Gåfva af bibliotekarien greve E. LEWENHAUPT.)

Collegium psychologicum efter Matth. Fremling (1780). (Gåfva af bibliotekarien greve E. LEWENHAUPT.)

Sedermåra biskop H. G. Hultmans föreläsningar i teologisk encyklopedi, äfvensom anteckningar i dogmatik, troligen efter

densamme, upptecknade af sedermera seminarierektorn Wilh. Norlén. (Gåfva af professor EDV. CLASON.)

Anteckningar efter föreläsningar af Fr. Cederschiöld, M. Fremling, S. Grubbe, A. Lidbeck, M. Norberg, Fr. Rudberg och G. Svanberg m. fl. (Gåfva af lektor M. KLINTBERG i Visby.)

Pontus Wikners »Anthropologiska studier, föredragna i Upsala v. t. 1869» samt densammes »Filosofiska bref från Edgar till Roderick 1864—65», båda egenhändiga. (Gåfva af professor OSCAR QUENSEL.)

Egenhändiga reseanteckningar från 1850-talet och uppsatser, bl. a. om konstakademien, af Egron Lundgren, i två band. (Gåfva af professor OSCAR QUENSEL.)

Johan Skyttes Explicatio juris civilis suetici. Afskrift af två olika händer från 1600- och början af 1700-talet. (Köp.)

Gunnar Wennerbergs egenhändiga manuskript, ord och musik, till »Gluntens duetter» (den titel han först gaf åt »Gluntarne»). (Gåfva af friherrinnan SIGNE TAUBE, född Wennerberg, öfverlämnad dagen före Wennerbergstatyns aftäckande.)

Gustaf III:s egenhändiga rekvisition af »de patroner som finnas på varvet med kulor och det som mera fordras», dat. den 19. aug. 1772, revolutionsdagen. Ett synnerligen intressant sidostycke till konungens förut i bibliotekets ägo befintliga samma dag utfärdade rekvisition af 8 pass in blanco. (Gåfva af grefve HENNING WACHTMEISTER på Strömsbergs Bruk.)

Bref från Tegnér till fru Anna Cajsa Kinnberg, f. Branting, ²⁶/₁₂ 1824. (Gåfva af grosshandlare G. KULLBERG i Göteborg.)

15 st. bref från Nils Ericson till sedermera majoren G. Nerman 1852—63, rörande järnvägsbyggnader. (Gåfva af major NERMAN.)

24 st. bref från Oscar Levertin till numera professor Axel Hamberg, 1878—82. Af särskildt intresse för kännedomen om Levertins lektyr vid denna tid samt hans omdömen om de lästa arbetena. (Gåfva af professor HAMBERG.)

En samling Linnéana, däribland afskrifter af Linnés föreläsningar »Fundamenta botanica» och »Rön om växters plantering» m. m. (Byte.)

Linnés Collegium öfver insecterna (1771), upptecknad af Chr. Risell, samt en uppteckning af hans föreläsningar öfver Regnum vegetabile. (Köp.)

Linnés Fauna suecica 1746, interfolieradt exemplar med anteckningar af okänd hand. (Gåfva af andre bibliotekarien frih. G. RUDBECK.)

»Annotata de lectionibus publicis professoris P. J. Bergius hållne öfver C. v. Linnés *Materia medica e regno vegetabile*, hvilka börjades h. t. 1762.» (Köp.)

Bref från J. G. Wallerius till C. G. Ludwig ²⁰/₂, 1754. (Köp.)

Genom förordnande i framlidne läroverksadjunkten M. B. SWEDERUS testamente erhöll biblioteket dennes stora handskrifna samlingar, hufvudsakligen afskrifter och excerpt, särskildt i botaniska och zoologiska ämnen, Rudbeckiana, Linnéana, samlingar till Uppsala universitets och dess botaniska trädgårds historia, bref (bl. a. ett från Linné till hans hustrus systerson J. O. Kalmeter ¹³/₅, 1773) m. m., tillsammans 86 band och 26 buntar, ej inräknade i ofvan angifna accessionssiffror.

Vid rifning af ett uthus i den gamla Knös'ska gården, som nu tillhör Fackskolan för huslig ekonomi, anträffades på vinden en låda, som befanns innehålla en större samling papper härrörande från medlemmar af familjen Knös, särskildt den bekante orientlisten och teologen Gustaf Knös († 1828). Af hans hand finnas bl. a. anteckningar m. m., som äro af stort värde såväl för hans egen biografi som ock för kännedomen om den Swedenborgianska rörelsen i Sverige vid 1800-talets början. I den rikhaltiga samlingen af bref finnas sådana från åtskilliga framstående in- och utländska lärde, såsom Herbart, Tychsen, Biberg, Tranér, den engelske Swedenborgianen Ch. A. Tulk m. fl., och ett större antal växlade mellan medlemmar af familjen. Af Geijer finnes visan »Gräl och allt väl», ord och musik, med egenhändig dedikation till Alida Knös, Gustaf Knös maka. Sedan denna värdefulla samling af fackskolans styrelse öfverlämnats till biblioteket, ifrågasattes af familjemedlemmar, huruvida densamma ej borde till dem återlämnas; men genom välvilligt tillmötesgående från dessas sida, förklarade sig öfveringenjören ARVID KNÖS å familjens vägnar afstå från alla anspråk därå, sedan det större akademiska konsistoriet beslutat öfverlämna en del hushållsböcker och bref m. m., som ansågos vara af rent personlig natur och af ringa eller intet allmänt intresse.

År 1887 öfverlämnades af PEHR ARVID SÄVES arfvingar i konvolut, som skulle hållas försegladt »tills vidare», en samling bref växlade mellan bröderna Carl och P. A. Sæve under åren 1831—76. Detta konvolut har nu efter 25 års förlopp öppnats och befunnits innehålla, inbundna i en kvartvolym, 6 bref i original och 4 i afskrift från Carl till Pehr samt 30 originalbref från Pehr till Carl jämte ett par andra bref.

23 st. bref (1878—80) från biskop Lars Landgren till dåvarande statsrådet C. G. Malmström, 2 brefkoncept från statsrådet till biskopen samt 2 andra bref till biskop Landgren öfverlämnades år 1910 af C. G. MALMSTRÖM till biblioteket, men hafva först nu, efter dennes död, blifvit tillgängliga. Brefven röra alla dels kyrko- och skolärenden inom Härnösands stift och dels lappfrågan.

Den stora Alströmerska år 1911 deponerade brefsamlingen, som under året fullständigt ordnats, har vunnit en synnerligen värdefull komplettering, i det friherre JONAS ALSTRÖMER på Östad till densamma lagt ännu en samling af några tusen bref från 1700-talet, hufvudsakligen från och till medlemmar af släkten. Äfven denna senare deposition har blifvit i det närmaste genomgången och inordnad i den förra.

I *planschsamlingen* hafva under året inordnats 1,639 nummer, däraf 464 handteckningar och gravyrer, som öfverflyttats till densamma från andra samlingar; 300 nummer hafva erhållits genom gåfvor och 15 (alla med svenska ämnen) genom köp; återstoden utgöres af arkivleveranser från boktryckerier eller grafiska anstalter, inkomna under detta eller föregående år. Samlingen omfattade vid årets slut 62,528 nummer.

Af gåfvorna må särskildt nämnas ett dyrbart proftryck af en ofullbordad gravyr af J. Peine samt ett sällsynt kopparstick föreställande drottning Kristinas intåg i Rom 1655, båda skänkta af professor OSCAR QUENSEL, samt 73 st. porträtt tillhörande verket »Porträttgalleri af svenske män», skänkta af andre bibliotekarien E. VON DÖBELN.

Vykortsamlingen har ökats med 7,032 inordnade kort, däraf 16 st. erhållits genom gåfvor och 88 (alla med svenska ämnen) genom köp. Samlingen innehöll vid årets slut 16,791 kort, däri icke inräknade de kort af årets sällsynt stora arkivleveranser, hvilka ännu ej inordnats, antagligen uppgående till ett tiotusental. Ibland vykortporträtten äro t. v. inordnade och inberäknade vanliga fotografier i visitkortsformat.

I *kartsamlingen* hafva under året inordnats 17 nummer. Ett större antal under detta och föregående år inkomna kartor hafva ej hunnit behandlas; af dessa hafva 173 nummer under 1912 erhållits genom arkivleveranser.

Gåfvor har universitetsbiblioteket under året fått emottaga af
H. M. KONUNGEN;
samt af

A. Myndigheter, institutioner, samfund och tidskriftsredaktioner.

1. Utländska, med hvilka biblioteket icke står i regelbunden bytesförbindelse.

Berlin. Stadtbibliothek.

Brooklyn, N. Y. Pratt institute free library.

Brünn. Staatsgymnasium mit deutscher Unterrichtssprache.

Bryn Athyn, Pa. Swedenborg scientific association.

Chicago. Western theological seminary.

» The Swedish engineers' society.

Edinburgh. The Continuation committee of the world missionary conference.

Helsingfors. Finlands landtdags bibliotek.

» Ömsesidiga lifförsäkringsbolaget Suomi.

» Finska mosskulturföreningen.

Kristiania. Institut Nobel norvégien.

» Det norske historiske Kildeskriftfond.

Köpenhamn. Elektroteknisk Forening.

» Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

» Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie.

London. The E. J. W. Gibb memorial fund.

» British and foreign Bible society.

» Peace society.

München. Königl. Hof- und Staatsbibliothek.

New York. American association for international conciliation.

» American Bible society.

Olmütz. K. K. deutsches Staats-Obergymnasium.

Paris. Fondation Thibault.

Philadelphia. Pennsylvania society of colonial governors.

» American New Church tract and publication society.

Point Loma, Cal. Theosophical publishing company.

St. Petersburg. Kejserl. vetenskapsakademien.

» Kejserl. offentliga biblioteket.

» Kejserl. utrikesministeriet.

» Redaktionen af Revue contemporaine.

Stockholm. Ryska legationen.

Strassburg. Internationale Commission für wissenschaftliche Luftschiffahrt.

Tokyo. Department of education.

Washington. National monetary commission.

» Carnegie endowment for international peace.

Wien. K. K. Oberstkämmereramnt.

» K. K. Theresianische Akademie.

2. Svenska.

Stockholm. K. Justitiedepartementet.

» K. Utrikesdepartementet.

» K. Civildepartementet.

» K. Finansdepartementet.

» K. Ecklesiastikdepartementet.

» K. Jordbruksdepartementet.

» K. Fångvårdsstyrelsen.

» K. Kammarkollegium.

» K. Mynt- och justeringsverket.

» K. Telegrafstyrelsen.

» K. Medicinalstyrelsen.

» K. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

» K. Järnvägsstyrelsen.

» K. Vattenfallsstyrelsen.

» Riksförsäkringsanstalten.

» K. Försäkringsinspektionen.

» K. Kommerskollegium.

» K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

» K. Kommerskollegii afdelning för näringsstatistik.

» K. Statistiska centralbyrån.

» K. Styrelsen för postsparbanken.

» Riksarkivet.

» Kungl. Biblioteket.

» Nationalmuseum.

» K. Domänstyrelsen.

» K. Landtbruksstyrelsen.

» Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

» K. Landtmäteristyrelsen.

» Hydrografiska byrån.

» Justitieombudsmannen.

» Riksbanken.

- Stockholm. Riksdagens bibliotek.
- » K. Sjökarteverket.
 - » Rikets allmänna kartverk.
 - » Handelshögskolan.
 - » K. Karolinska mediko-kirurgiska institutet.
 - » Stockholms högskola.
 - » K. Tekniska högskolan.
 - » Veterinärinstitutet.
 - » Svenska akademien.
 - » K. Vetenskapsakademien.
 - » K. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.
 - » K. Akademien för de fria konsterna.
 - » K. Landtbruksakademien.
 - » K. Samfundet för utgifvande af handskrifter rörande Skandinaviens historia.
 - » Stockholms stads statistiska kontor.
 - » Allmänna svenska boktryckareföreningen.
 - » Direktionen öfver Allmänna barnhusinrättningen.
 - » Folkbildningsförbundet.
 - » Föreningen för skogsvård i Norrland.
 - » Försäkringsföreningen.
 - » Geologiska föreningen.
 - » Handelskammaren.
 - » Järnkontoret.
 - » Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.
 - » Nobelstiftelsen.
 - » Nordiska museet.
 - » Palmgrenska samskolan.
 - » Personhistoriska samfundet.
 - » Redaktionen af Artilleritidskrift.
 - » » » Historisk tidskrift.
 - » » » Nordisk tidskrift.
 - » » » Nordiskt medicinskt arkiv.
 - » » » Odontologisk tidskrift.
 - » » » Pedagogisk tidskrift.
 - » » » Social tidskrift.
 - » » » Statsvetenskaplig tidskrift.
 - » » » Svensk farmaceutisk tidskrift.
 - » » » Svensk kemisk tidskrift.
 - » » » Svensk tandläkaretidskrift.
 - » » » Verdandi.

- Stockholm. Samfundet St. Erik.
- » Svenska bryggareföreningen.
 - » Svenska fornskrift-sällskapet.
 - » Svenska jägareförbundet.
 - » Svenska kriminalistföreningen.
 - » Svenska läkaresällskapet.
 - » Svenska militärläkareföreningen.
 - » Svenska missionsförbundet.
 - » Svenska nationalföreningen mot tuberkulos.
 - » Svenska slöjdföreningen.
 - » Svenska stadsförbundet.
 - » Svenska sällskapet för antropologi och geografi.
 - » Svenska turistföreningen.
 - » Sveriges allmänna exportförening.
 - » Sveriges landtmätareförening.
 - » Sällskapet för nyttiga kunskapers spridande.
- Gäfle. Gestriklands fornminnesförening.
- » Handelskammaren.
- Göteborg. Chalmers tekniska läroanstalt.
- » Handelsinstitutet.
 - » Stadsbiblioteket.
 - » Tekniska samfundet.
 - » K. Vetenskaps- och vitterhetssamhället.
- Halmstad. Sparbanken.
- Hälsingborg. Universella broderskapets kommitté.
- Jönköping. Norra Smålands fornminnesförening.
- » Smålands och Blekinge handelskammare.
 - » Svenska mosskulturföreningen.
- Linköping. Östergötlands fornminnesförening.
- Lund. K. Universitetsbiblioteket.
- » Geologisk-mineralogiska institutionen.
 - » Redaktionen af Skånska trädgårdsföreningens tidskrift.
 - » Redaktionen af Tidskrift för landtmän.
- Näås. Aug. Abrahamsons stiftelse.
- Skara. Västergötlands fornminnesförening.
- Strängnäs. Södermanlands fornminnesförening.
- Svalöf. Sveriges utsädesförening.
- Ultuna. Landtbruksinstitutet.
- Uppsala. K. Humanistiska vetenskapssamfundet.
- » K. Vetenskaps societeten.
 - » Folkskollärareseminariet.

- Uppsala. Föreningen Heimdal.
 » Föreläsningsbyrån vid Uppsala universitet.
 » H. allm. läroverket.
 » Kyrkohistoriska föreningen.
 » Landsarkivet.
 » Läkareföreningen.
 » Meteorologiska observatoriet.
 » Redaktionen af Bulletin of the geological institution of the university of Upsala.
 » » » Ekonomisk tidskrift.
 » » » Le monde oriental.
 » » » Psyke.
 » » » Sphinx.
 » » » Svenska landsmål och svenskt folkliv.
 » Studentföreningen Verdandi.
 » Studentkåren.
 » Styrelsen för Fackskolan för huslig ekonomi.
 » Svenska litteratursällskapet.
 » Upplands fornminnesförening.
 » Zoologiska institutionen.
 Örebro. Bergshandteringens vänner i Örebro län.
 Östersund. Jämtlands fornminnesförening.

B. Enskilda personer och firmor.

1. Utländska.

- S. A. Sér. le prince ALBERT DE MONACO.
 S. A. R. le duc D'ORLÉANS.
 ACTON, Rev. A., Bryn Athyn, Pa.
 ALEXANDERSON, A. A., med. o. fil. dr, Chicago.
 BALCH, T. W., Philadelphia.
 BATHER, F. A., F. R. S., British Museum (Nat. hist.), London.
 BECK, C., bokförläggare, Leipzig.
 BEER, R., bibliotekarie, Wien.
 BIAUDET, H., fil. dr, Helsingfors.
 BJERGE, P., höiskolelærer, Askov.
 BLAIR, W., Washington.
 BONNET, E., med. dr, Paris.
 BUCHANAN, J. Y., M. A., F. R. S., London.

- BUSS, Rev. J. F., London.
 CARÖE, K., kredslæge, København.
 CHARLTON, E. C., dr, Heath, Mass.
 COBLER, FR., Bonn.
 COUTTS, J., Esq., London.
 DAHL, FR., Byråchef i Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, København.
 DEBICKI, J., notarie, Żmigród, Galizien.
 DE TONI, G. B., professor, Modena.
 ENGBERG-HOLMBERG Publishing Co., Chicago.
 EUCKEN, R., professor, Jena.
 FELLMAN, I., f. d. hofrättspresident, Helsingfors.
 FISCHER, ED., professor, Bern.
 FISCHER'S Verlagsbuchhandlung, Jena.
 FRIED, A. H., Redacteur der »Friedens-Warte«, Wien.
 HARET, SP. C., professor, Bukarest.
 HARPER, R. M., University, Alabama.
 HAUSEN, R., statsarkivarie, Helsingfors.
 HEINRICIUS, G., professor, Helsingfors.
 HERMANN, O., direktor för ungerska ornitologiska centralbyrån, Budapest.
 HERNBERG, A., vice häradshöfding, Helsingfors.
 HJELT, O. E. A., arkiater, Järvenpää.
 HOLM, CH., Nahcotta Pac. Co., Washington.
 IONESCU, M. D., major, Galatz.
 ISHIWARA, J., Sendai, Japan.
 IVERUS, J. E. D:SON, museiintendent, Lovisa.
 JACKSON, B. D., fil. dr, London.
 JANET, CH., Voisinlieu près Beauvais.
 JOHANNSEN, H., Lübeck.
 JOSEPHSON, AKSEL G. S., bibliotekarie, Chicago.
 KNOCH, W., direktor för meteorolog. och geofysiska centralinstitutet, Santiago de Chile.
 KNORTZ, K., professor, North Tarrytown, N. Y.
 KOLSRUD, O., universitetsstipendiat, Kristiania.
 KORÉWO, N., verkligt ryskt statsråd, St. Petersburg.
 KRAMERS, MARTINA G., Rotterdam.
 KRAUSCHNER, FR., skriftställare, Wien.
 KUNZ, G. F., American museum of natural history, New York.
 LAMAERT, F., Wien.
 LAMPLUGH, G. W., Esq., London.

- V. LENK ZU BURGHEIM, H., Reg.-Rat, f. d. bibliotekarie, Wien.
 LIEVEN, A., baron, Merzendorf, Kurland.
 LIMA, A. DE, Lissabon.
 LIPPERT, G., K. K. Oberfinanzrat, Triest.
 LONGO, B., avvocato, Valle di Pompei.
 LÖFGREN, A., director, São Paulo.
 MAC RITCHIE, D., Esq., Edinburgh.
 MATHEWS, G. M., Esq., Langley Mount, Watford.
 MERCK, E., fabrikant, Darmstadt.
 MIRINNY, L., ingenjör, Paris.
 MITJANA, R., ambassadråd, St. Petersburg.
 MOLEE, E., Tacoma, Wash.
 MOORE, C. B., Esq., Philadelphia.
 MOREIRA, J., general-direktör, Rio de Janeiro.
 NIELSEN, N., professor, Köbenhavn.
 NORRIS, Rev. W. B., rector of Warblington, Havant, Hants.
 NUSSBAUM, Rev. C. A., St. Louis.
 PARTURIER, G., med. dr, Vichy.
 PATKANOV, S., statistiker, St. Petersburg.
 PESHOTAN SANJANA, D., professor, Bombay.
 PIPPING, H., professor, Helsingfors.
 PIRRO, A., musikhistoriker, Paris.
 POUSSIER, A., Soc. normande de géographie, Rouen.
 RABOT, CH., geograf, Paris.
 REISS, G., sekreterare i Kirkedepartementet, Kristiania.
 REVERDY, H., avocat à la cour d'appel, Paris.
 RICHTENFELS, J., Berlin-Wilmersdorf.
 RINKES, D. A., dr, Weltevreden.
 V. ROSE, C., Majoratsherr auf Bialokosch, Posen.
 RUGAARD, D. E., cand. phil., Hilleröd.
 SAPORTA, A. DE, greffe, Montpellier.
 ŠČUKIN, P. I., museiägare, Moskva.
 SEIDL, O., fil. dr, München.
 SILVESTRI-FALCONIERI, F. DI, fil. dr, Rom.
 SIMÉON, E., byråchef i franska undervisningsministeriet,
 Paris.
 SIMOLIN, A., fil. dr, Helsingfors.
 SINCLAIR, Sir J. G. T., London.
 SKARSTEDT, ERNST, skriftställare, Seattle, Wash.
 SOYEZ-LE-ROY, L., fru, Lille.
 SPEIRS, J., sekreterare i the Swedenborg society, London.

STANGELAND, C. E., fil. dr, Washington.
 SUGÁR, M., dr, Budapest.
 TIGERSTEDT, R., professor, Helsingfors.
 THORNTON, J. S., M. A., London.
 THÓT, L., professor, Ujpest, Ungarn.
 TROELS-LUND, T. F., professor, Köbenhavn.
 UBALD D'ALENÇON, rév. père, Paris.
 VAGANAY, H., bibliotekarie vid Université catholique i Lyon.
 WALTER, E., stud. phil., Prag.
 WELCKER, A., Berkeley, Cal.
 WERNER, M., författare, Berlin.
 WESTER, P. J., Bureau of agriculture, Manila.
 WHITE, H. S., professor, Cambridge, Mass.
 WOLFSTIEG, A., direktor för Bibliotek des Abgeordneten-
 hauses, Berlin.

2. Svenska.

ADDE, G., andre bibliotekarie, Stockholm.
 AHNSTRÖM, J. A., herr, Uppsala.
 Akademiska bokhandeln, Uppsala.
 ALMQUIST, H., docent, Uppsala.
 ALMQUIST, J. A., förste arkivarie, Stockholm.
 ALMQVIST & WIKSELLS boktryckeri-aktiebolag, Uppsala.
 ALRUTZ, S., docent, Uppsala.
 ALSTRÖMER, J., friherre, Östad.
 ANDERSSON, A., öfverbibliotekarie, Uppsala.
 ANDERSSON, E., docent, Uppsala.
 ANNERSTEDT, C., f. d. universitetsbibliotekarie, Uppsala.
 APPELLÖF, J. A., professor, Uppsala.
 ARENANDER, E. O., lektor, Ultuna.
 ARNELIUS, K., kapten, Visby.
 ARNELL, H. W., lektor, Uppsala.
 BELFRAGE, S., fil. lic., Uppsala.
 BENEDICKS, C., professor, Stockholm.
 BERG, G., landsarkivarie, Uppsala.
 BERG, R. G:SON, docent, Stockholm.
 BERGENSTRÄHLE, MATHILDA, majorska, Uppsala.
 BERGSTEN, N., fil. dr, Uppsala.
 BERONIUS, V. HJ., läroverksadjunkt, Oskarshamn.
 BJÖRKMAN, E., professor, Uppsala.
 BLOMQVIST, S., fil. dr, Kalmar.

BOGREN, E., tandläkare, Hälsingborg.
 BONNIER, K. O., bokförläggare, Stockholm.
 BOSSON, T., kontraktsprost, Kellstorp.
 BROMAN, I., professor, Lund.
 BURMAN, E. O., f. d. professor, Uppsala.
 BYGDÉN, A. L., f. d. öfverbibliotekarie, Uppsala.
 CARLSON, FR., f. d. bankkamrerare, Uppsala.
 CARLSSON, A. B., biblioteksamanuens, Uppsala.
 CELANDER, H., lektor, Göteborg.
 CLASON, EDV., f. d. professor, Uppsala.
 COLLJN, I., förste bibliotekarie, Uppsala.
 CURMAN, S., professor, Stockholm.
 DAHLGREN, E. W., riksbibliotekarie, Stockholm.
 DAHLGREN, K. P., professor, Göteborg.
 DANIELSSON, O. A., professor, Uppsala.
 DAVIDSON, D., professor, Uppsala.
 DE GEER, C., friherre, Leufsta.
 v. DÖBELN, E., andre bibliotekarie, Uppsala.
 EKHOLM, G., biblioteksamanuens, Uppsala.
 EKMAN, J. A., ärkebiskop, Uppsala.
 ELMQUIST, H., chef för Socialstyrelsen, Stockholm.
 ERDMANN, A., f. d. professor, Uppsala.
 ERICSSON, (L. M.) & Co., Stockholm.
 v. ESSEN, A., friherre, Uppsala.
 FAHLBECK, P. E., professor, Djursholm.
 FEHR, I., lektor, Strängnäs.
 v. FEILITZEN, HJ., direktör, Jönköping.
 FRIES, TH. M., f. d. professor, Uppsala.
 GRAPE, A., förste bibliotekarie, Uppsala.
 GRENANDER, S., fil. dr, Landskrona.
 GULLSTRAND, A., professor, Uppsala.
 GÖDEL, V., bibliotekarie, Stockholm.
 Göteborgs mekaniska verkstad, Göteborg.
 GÖTHLIN, G., laborator, Uppsala.
 HALLSTRÖM, W., e. lektor, Örebro.
 HAMBERG, A., professor, Uppsala.
 HAMMARSKJÖLD, HJ., landshöfding, Uppsala.
 HARALDS, HJ., fil. dr, Göteborg.
 HECKSCHER, E. F., professor, Stockholm.
 HENNING, E. J., lektor, Ultuna.
 HENRIKSSONS tekniska fabriks A.-B., Örebro.

HERLITZ, N., fil. lic., Uppsala.
 HIERTA, P., friherre, Främmestad.
 HILDEBRANDSSON, H., f. d. professor, Uppsala.
 Hofors A.-B., Hofors.
 Hudiksvalls trävaru A.-B., Hudiksvall.
 HULTH, J. M., förste bibliotekarie, Uppsala.
 HÅRD AF SEGERSTAD, FR., fil. kand., Uppsala.
 HÖGBERG, P., biblioteksamanuens, Uppsala.
 Iggesunds verkstads A.-B., Iggesund.
 IHRMARK, K. A., pastor, Svenska kyrkans missionsstyrelses
 ombud och sekreterare, Uppsala.
 JACOBSON, G., docent, Uppsala.
 JENSEN, A., fil. dr, Stockholm.
 JOHANSSON, A., redaktör, Uppsala.
 JOHANSSON, K. F., professor, Uppsala.
 JUEL, O., professor, Uppsala.
 Jönköpings & Vulkans tändsticksfabriks A.-B., Jönköping.
 KEMPE, FR., fil. dr, Stockholm.
 Keros' A.-B., Södertälje.
 KJELLBERG, L., professor, Uppsala.
 KLINTBERG, M., lektor, Visby.
 KROOK, O., pastor, Kristiania.
 KULLBERG, G., grosshandlare, Göteborg.
 LACAVE & C^a, Stockholm.
 LAGERSTRÖM, C. & H., boktryckare, Stockholm.
 LAMM, M., docent, Uppsala.
 LEANDER, P., docent, Lund.
 LENNANDER'S (K. G.) sterbhus, Uppsala.
 LÉNSTRÖM, C. A. E., f. d. läroverksadjunkt, Visby.
 Lesjöfors A.-B., Lesjöfors.
 LEWENHAUPT, E., greffe, bibliotekarie, Säbylund.
 LIDÉN, E., professor, Göteborg.
 LILLJEBORG'S, professorskan EVA, sterbhus, Uppsala.
 LILLIESTRÅLE, N. F., rektor, Sundsvall.
 LINDBERG, ALFR., f. d. döfstumlärare, Järna.
 LINDBLOM, A. T., lektor, Östersund.
 LINDBLOM, J., docent, Uppsala.
 LINDQVIST, S., lasarettsläkare, Södertälje.
 Ljus' bokförlag, Stockholm.
 Ludvigsbergs verkstads A.-B., Stockholm.
 LUNDBERG, O., biblioteksamanuens, Uppsala.

LUNDBOHRN, HJ., disponent, Kiruna.
 LUNDBORG, H., docent, Uppsala.
 LUNDELL, J. A., professor, Uppsala.
 LUNDELL, P. O., ledamot af riksdagens andra kammare,
 godsägare, Ebbetorp.
 Lundequistska bokhandeln, Uppsala.
 LUNDSTRÖM, H., domprost, Uppsala.
 LUNDSTRÖM, V., professor, Göteborg.
 Luossavaara-Kirunavaara A.-B., Stockholm.
 LÄFFLER, L. F., f. d. professor, Djursholm.
 MALMSTRÖM, CHARLOTTE, änkefru, Djursholm.
 MARKSTEDT & SÖNER, Skellefteå.
 MELANDER, S. E., andre bibliotekarie, Lund.
 MEYER, E., förste bibliotekarie, Uppsala.
 MITTAG-LEFFLER, G., f. d. professor, Djursholm.
 MONTELIUS, O., riksantikvarie, Stockholm.
 Motala verkstads nya A.-B., Motala.
 MURRAY, A., apotekare, Stockholm.
 MYHRMAN, D. W., docent, Uppsala.
 NACHMANSON, E., docent, Uppsala.
 NATHORST, A. G., professor, Stockholm.
 NELSON, A., andre bibliotekarie, Uppsala.
 NERMAN, E., artist, Stockholm.
 NERMAN, G., major, Uppsala.
 NILSSON, D., fil. dr, Uppsala.
 NORDFELT, A., rektor, Uppsala.
 NOREEN, A., professor, Uppsala.
 Norrviks ångsågs A.-B., Sundsvall.
 NORSTEDT & SÖNER, Stockholm.
 NYBERG, E., f. d. löjtnant, Visby.
 NYDQVIST & HOLM, Trollhättan.
 ODENCRANTZ, A., fil. lic., Uppsala.
 ODIN, GERTRUD, fröken, Visby.
 PALME, O., fil. lic., Sigtuna.
 AF PETERSENS, C. J. F., öfverbibliotekarie, Lund.
 PETRELLI, D. T. J., krigsarkivarie, Stockholm.
 PETTERSSON, A., f. d. öfverläkare, Uppsala.
 PIEHL, HEDVIG, professorska, Sigtuna.
 QUENSEL, O., f. d. professor, Uppsala.
 REUTERSKIÖLD, E., docent, Uppsala.
 ROOSVAL, J., docent, Uppsala.

RUDBECK, G., friherre, andre bibliotekarie, Uppsala.
 RUDBECK, J., friherre, sekreterare hos K. Generalpoststyrelsen, Stockholm.
 RUDBECK, T. G. R. C. G., friherre, hofmarskalk, Edsberg.
 RÖDING, R., rektor, Göteborg.
 SAHLGREN, J., docent, Uppsala.
 Saltsjökvärn, Stockholm.
 SANDELL, CECILIA, fru, Uppsala.
 Sandö glasbruks A.-B., Sandö.
 SCHÜCK, H., professor, Uppsala.
 SERNANDER, R., professor, Uppsala.
 SJÖGREN, H., docent, Uppsala.
 SJÖGREN, HJ., professor, Stockholm.
 SKOTTSBERG, C., docent, Uppsala.
 STAVE, E., professor, Uppsala.
 STJERNBERG, C. W., andre bibliotekarie, Uppsala.
 Stockholms benmjölsfabriks A.-B., Stockholm.
 STRINDBERG, AUG., författare, Stockholm.
 SVEDBERG, TH., professor, Uppsala.
 SWEDERUS' (M. B.) sterbhus, Uppsala.
 v. SYDOW, C. W., docent, Lund.
 SÖDERBLOM, N., professor, Uppsala.
 TAMM, G., friherre, f. d. öfverståthållare, Stockholm.
 TAUBE, SIGNE, friherrinna, Uppsala.
 TIBERG, H. W., disponent, Långbanshyttan.
 TROLLE-BONDE, EVA, grefvinna, Trolleholm.
 TULLBERG, HASSE W., bokförläggare, Stockholm.
 TUNBERG, S., docent, Uppsala.
 Uddeholms A.-B., Uddeholm.
 ULMGREN, O., med. dr, Stockholm.
 UPMARK, G., museiintendent, Stockholm.
 UPPSTRÖM, W., f. d. häradshöfding, Stockholm.
 WACHTMEISTER, HENNING, grefve, Strömsbergs Bruk.
 WAHLUND, C., professor, Uppsala.
 WALDE, O., andre bibliotekarie, Uppsala.
 WALLBERG, I., disponent, Oskarsström.
 WALLÉN, A., föreståndare för Hydrografiska byrån, Stockholm.
 WENNERHOLM, J., professor, Stockholm.
 WETTER, G. P:SON, teol. lic., Uppsala.
 WIDE, S., professor, Uppsala.

WIKLUND, K. B., professor, Uppsala.

WOHLIN, N., docent, Stockholm.

ZETTERSTÉEN, K. V., professor, Uppsala.

ÅBERG, N., fil. dr, Norrköping.

Åtvidabergs bruk, Åtvidaberg.

Öfverums bruk, Öfverum.

ÖSTMAN, N., amanuens, Stockholm.

För underhållande af sina utländska förbindelser har biblioteket alltjämt haft ett stöd i de talrika publikationer, som från olika håll med så stor välvilja regelbundet ställas till dess förfogande, och hvilka i föregående redogörelser blifvit anförda. För året äro dessutom följande att med tacksamhet särskildt omnämna.

Kungl. Ecklesiastikdepartementet har öfverlämnat ett antal med understöd af statsmedel utgifna tidskrifter och verk. — Kungl. Justitiedepartementet 50 ex. af Förarbetena till Sveriges rikets lag 1686—1736. — Södermanlands fornminnesförening 25 ex. af Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria. — Förste bibliotekarien I. COLLIN 25 ex. af Ettbladstryck, Saml. 2. — Lektor I. FEHR 94 ex. af framl. lektor Emil Fehrs *Studia in Oracula sibyllina* (1893) samt 200 ex. af densammes *Lucretius Carus, Om naturen* (1897). — Landshöfding HJ. HAMMARSKJÖLD 20 ex. af *Om inrättande af en administrativ högsta domstol* (1907). — Förste bibliotekarien J. M. HULTH ytterligare 5 ex. af Förteckning öfver svensk botanisk litteratur för åren 1907 och 1908. — Fil. doktor FRANS KEMPE 100 ex. af Norrländskt handbibliotek, 5. — Framl. professor K. G. LENNANDERS *Gesammelte Werke*, utgifna med medel ur dennes testamentariska donation, 1,400 ex. — Disponenten HJ. LUNDBOHM 25 ex. af J. Turis *Bog om Lappernes Liv* samt 25 ex. af S. Ekmans *Om Torneträsks röding*. — Domprosten H. LUNDSTRÖM 4 ex. af Erik Dahlbergs dagbok. — Ledamoten af Riksdagens andra kammare P. O. LUNDELL 53 st. äldre afhandlingar. — Professor AD. NOREEN 42 ex. af *Uppsala-studier tillegnade Sophus Bugge* (1892), 20 ex. af *Ordbok öfver Fryksdalsmålet* samt 28 ex. af *Aperçu de l'histoire de la linguistique suédoise*. — Öfverläkaren ALFRED PETTERSSON ett större antal äldre akademiska afhandlingar. — Professorskan HEDVIG PIEHL likaledes ett stort antal akademiska afhandlingar. — Professor H. PIPPING 118 ex. af *Gotländska studier*. — Fru CECILIA SANDELL 50 ex. af J. O. Carlbergs *Historiskt sammandrag om*

svenska bergverkens uppkomst (1879). — Bokförläggaren HASSE W. TULLBERG af lyxupplagan af verket Europas furstehus 50 ex. af den tyska och 10 ex. af den franska upplagan. — Professor C. WAHLUND 380 ex. af *Les enfances Vivien* (1895), 95 ex. af *Sagan om rosen*, öfvers. (1899) samt 80 ex. af *Bibliographie der französ. Strassburger Eide* (1911) m. m. — Professorerna E. O. BURMAN, S. CURMAN, K. P. DAHLGREN och E. HECKSCHER, förste bibliotekarien A. GRAPE, lektorerna H. W. ARNELL, E. J. HENNING och A. T. LINDBLOM, docenterna G. JACOBSON och S. TUNBERG, intendenten G. UPMARK samt fil. doktorerna N. BERGSTEN, G. BLOMQVIST, S. GRENANDER, HJ. HARALDS, D. NILSSON och N. ÅBERG ett större eller mindre antal ex. af egna arbeten m. m.

Till alla dessa bibliotekets gynnare och vänner må äfven här framföras ett varmt och vördsamt tack.

Nya bytesförbindelser hafva under året knutits med 49 utländska samfund, institutioner eller tidskrifter.

Verksamhet och personal.

I svenska afdelningen har facket magi m. m. med tillhörande småtryck nyordnats och katologiserats. — De förut spridda svenska domkapitelsafhandlingarna hafva sammanförts till en särskild samling omfattande 642 afhandlingar, numera förvarade i 36 kapslar. Ett 40-tal luckor i samlingen hafva tyvärr härvid konstaterats, för hvilkas fyllande åtgärder äro vidtagna.

Inom handskriftsafdeleningen har det alfabetiska registret öfver den biografiska afdelningen (X) fortsatts, hvarjämte i sammanhang därmed denna afdelning öfversetts och de bristfälliga samlingskapslarna för obundna handlingar ersatts med nya sådana af i hufvudsak samma modell som de i riksarkivet för detta ändamål använda.

Hela planschsamlingen har stämplats med nummer- och vapenstämplar, hvarvid det visat sig, att samlingen, sedan vykorten till ett antal af 721 st. utskilts ur densamma och förenats med vykortsamlingen, såsom redan nämnts, omfattar 62,528 nummer, däri dock ett eller annat tiotal vykort äro inräknade, hvilka, såsom uppklistrade på kartonger tillsammans med andra planscher, icke lämpligen kunnat ur samlingen utskiljas. Vykortsamlingen, som förvaras stående i kartonger, har likaledes stämplats. Kartsamlingen kan däremot svårligen med tillfreds-

ställande resultat bli föremål för en liknande behandling, förr än den i sin nya lokal kommer i mera ordnade förhållanden.

För bibliotekets olika afdelningar hafva upplagts nya böcker för räkning och uppmätning af accessionen, hvarigenom en mera exakt statistik i dessa afseenden hädanefter är att emotse. Äfven för tjänstematrikel, diarier och räakenskaper hafva upplagts nya böcker.

I fråga om inbindningen har, för att på samma gång påskynda densamma och nedbringa kostnaden, den åtgärden vidtagits, att ryggtitlar i svarttryck åt periodiska publikationer i ganska stor utsträckning utförts i bokpress i erforderligt antal exemplar. Bokbindaren har sålunda titeln färdigtryckt för dessa publikationer för många år framåt och har endast att tillfoga volymtal och år. — Af sparsamhetsskäl lämnas ock i allt större utsträckning mindre ofta begagnade periodiska och likartade publikationer obundna; de förenas i stället i öppna kapslar, och hvarje sådan (här kallad k-kapsel) räknas såsom en volym, oafsedt huru många årgångar eller andra enheter den innehåller.

Korrespondensens och postförsändelsernas omfattning framgår af följande tabell, oberäknadt brefkort och inom biblioteket frankerade bref, hvilka icke äro införda i bibliotekets brefbok.

	Bref		Paket och korsband	
	inrikes	utrikes	inrikes	utrikes
1908	1,602	3,426	1,363	5,762
1909	2,146	2,093	1,438	4,458
1910	2,792	2,457	1,636	6,312
1911	2,304	2,267	2,040	4,522
1912	2,667	2,531	2,452	6,162

Posträkningarna uppgingo under år 1912 till kr. 9,493: 93.

Infordrade eller begärda utlåtanden hafva af öfverbibliotekarien afgifvits i följande ärenden, oafsedt befodringsfrågor o. dyl.

Den 13. maj till den humanistiska sektionen med förslag till fördelning af arvoden åt seminariernas bibliotekarier.

Den 8. oktober till det större akademiska konsistoriet med anledning af öfveringenjör A. Knös hemställan, att vissa delar af de ofvan berörda till biblioteket öfverlämnade papperen, som en gång tillhört medlemmar af familjen Knös, måtte till den-

samma återlämnas. I öfverensstämmelse med öfverbibliotekariens tillstyrkan beslöt konsistoriet, såsom ofvan nämnts, att de begärda papperen skulle till öfveringenjör Knös öfverlämnas.

Den 17. oktober till universitetets drätselnämnd angående inledande af elektrisk belysning i inredningsförslagets nya bok-salar. Äfven denna fråga har redan omnämnts.

Seminariebibliotekens revision, som plägat försiggå vid höstterminens slut, har måst uppskjutas till innevarande vår-termin.

Bibliotekskommissionen har hållit de fyra föreskrifna sammanträdena för behandling af inkomna förslag till bokinköp. Dess valda ledamöter hafva varit professorerna domprosten LUNDSTRÖM, DAVIDSON, greffe MÖRNER, DANIELSSON, SCHÜCK, HOLMGREN och WIRÉN med öfverbibliotekarien såsom själfskrifven ordförande och äldste förste bibliotekarien såsom själfskrifven ledamot.

På förslag af Vilh. Ekmans universitetsfonds nämnd har det större akademiska konsistoriet under året ur fondens räntemedel beviljat understöd åt doc. B. Hesselman för utgifvande af Erics Schroderi Dictionarium quadrilingue (hvertill redan år 1910 ett första bidrag beviljades) samt åt förste bibliotekarien I. Collijn för utgifvande af ett af honom upptäckt, hittills okänt *Manuale Upsalense*, tryckt i Stockholm af Ghotan senast 1487. — Med understöd af fonden har under året utgifvits två arbeten, nämligen af G. Aulén, *Till belysning af den Lutherska kyrkoidén*, och P. Persson, *Beiträge zur indogermanischen Wortforschung*, utgörande nummer 11 och 12 af serien. Af konsistoriet för åren 1912 och 1913 valda ledamöter i nämnden äro professorerna STAVE, DAHLBERG, HAMMAR, SCHÜCK och HÖGBOM, alla omvalda; öfverbibliotekarien, som är ledamot ex officio, är genom nämndens val dess ordförande.

Undertecknad har jämte de öfverbibliotekarien såsom sådan åliggande uppgifterna skött bibliotekets utländska förbindelser och korrespondens samt för öfrigt lagt hand vid hvarjehanda arbeten.

Förste bibliotekarien HULTH har under 1912 bl. a. deltagit i granskningen af de inkomna bokinköpsförslagen; har till största

delen skött de från bokhandeln levererade böckernas accessions- och hufvudkatalogisering; har redigerat uppgifterna rörande bibliotekets tidskrifter och fortsättningar för accessionskatalogen 1911 och biträdt vid korrekturläsningen af densamma. — Uppehåll under öfverbibliotekariens semester dennes tjänst. — Åtnjöt tjänstledighet den 14. okt.—2. nov. för fullföljande af sina forskningar i utländska bibliotek och arkiv för sin *Bibliographia Linnæana*.

Förste bibliotekarien MEYER har förestått handskriftsafdelningen och så godt som ensam förrättat arbetet inom denna afdelning. — Åtnjöt tjänstledighet för sjukdom den 21. oktober —30. november.

Förste bibliotekarien COLLIN har under året varit sysselsatt förnämligast med katalogisering af den genom de utländska bytesförbindelserna inkomna accessionen samt af större genom köp förvärfvade serier och samlingar. — Har åtnjutit tjänstledighet $\frac{16}{1}$ — $\frac{29}{1}$ för vetenskapligt arbete; $\frac{11}{4}$ — $\frac{25}{5}$ för katalogisering af Kungl. bibliotekets inkunabelsamling samt tryckning af katalogen; $\frac{18}{11}$ — $\frac{31}{12}$ för fullgörande af nådigt uppdrag att i kammararkivet och riksarkivet anställa viss undersökning af äldre arkivalieomslag.

Förste bibliotekarien GRAPE har fört bibliotekets räkenskaper och handhaft dess kassa med dithörande uppgifter; har fört diarierna öfver in- och utgående skrivelser äfvensom matrikeln öfver tjänstemännen samt fungerat såsom sekreterare vid bibliotekskommissionens och Ekmanska fondens nämnds sammanträden; ombesörjde under sensommaren och hösten emottagandet och katalogiseringen af bokhandelns leveranser; har ensam behandlat den två år omfattande sändningen till Ste-Genevièvebiblioteket i Paris samt har för öfrigt, under den tid han ej tagits i anspråk af ofvan nämnda eller andra, tillfälliga uppdrag, fortsatt arbetet med katalogen öfver den Ihreska handskriftssamlingen.

Andre bibliotekarien LIND har emottagit, kontrollerat och till en del katalogiserat boktryckeriernas leveranser samt ombesörjt den med dessa förbundna korrespondensen; har inordnat större delen af det svenska småtryck, som förvaras i den södra bottenvåningen; har nyordnat och katalogiserat occulta vetenskaper inom den svenska afdelningen.

Andre bibliotekarien STJERNBERG har sorterat och inordnat den största delen af det svenska småtrycket och äfven i öfrigt

deltagit i arbetet inom svenska afdelningen; har sammanfört de förut spridda domkapitelsafhandlingarna till en särskild samling; har biträdt öfverbibliotekarien med kontrollräkningar o. dyl. samt utfört hvarjehanda andra tillfälliga uppdrag.

Andre bibliotekarien friherre RUDBECK har fortfarande haft kart- och planschsamlingarna under sin vård samt lämnat erforderliga primäruppgifter för beräkningen af det för dessa afdelningar vid den blifvande nya inredningen erforderliga utrymmet; har till större delen utfört planschsamlingens numrering; har något deltagit i katalogiseringen och tidvis tjänstgjort i utländska afdelningens boksalar samt har i stor utsträckning varit tagen i anspråk för genomgående af antikvariats- och auktionskataloger. — Åtnjöt tjänstledighet den 16.—31. juli för afhandlingsarbete.

Andre bibliotekarien WALDE har, under årets fem första månader i förening med andre bibliotekarien Nelson, under årets senare del ensam skött accessionskatalogiseringen af det genom byten och såsom gåfvor samt till en del af det genom den antikvariska bokhandeln förvärfvade trycket jämte dithörande göromål; har till en väsentlig del skött de regelbundna utgående bytesförsändelserna; har biträdt vid redigeringen af uppgifterna till den tryckta accessionskatalogen för 1911 och granskat korrekturen för densamma; har under en månad af sommaren fört bibliotekets räkenskaper samt ombesörjt distributionen af det akademiska årstrycket till universitetets lärare. — Har innehaft förordnande såsom förste bibliotekarie från den 17. november till årets slut.

Andre bibliotekarien VON DÖBELN har under hela året tjänstgjort i låneexpeditionen och har därvid särskildt haft in- och utlåningen från och till andra orter om hand.

Andre bibliotekarien NELSON, som från årets början på förordnande uppehöll den andre bibliotekarietjänst, till hvars innehafvare han den 28. februari utnämndes, tjänstgjorde under vårterminen och sommaren vid accessionskatalogiseringen af det genom byte, gåfva och antikvariska köp inkomna trycket jämte dithörande göromål äfvensom vid expeditionen af de regelbundet utgående bytesförsändelserna; har biträdt vid redigeringen af uppgifterna till den tryckta accessionskatalogen för år 1911; har under sommaren en månad biträdt vid förandet af bibliotekets räkenskaper; förestod under höstterminen läsesalen och tjänstgjorde därunder tillika i låneexpeditionen samt deltog i katalogiseringen; har besörjt leveranserna af medicinska tidskrifter till

läkareföreningen. — Åtnjöt tjänstledighet under augusti månad för fullbordande af bibliografiskt arbete.

Amanuensen EKHOLM har tjänstgjort i den utländska afdelningens boksalar; har utom tjänsten arbetat med gravyrsamlingen. — Innehade förordnande såsom andre bibliotekarie den 18. nov. till årets slut. — Tjänstledig den 1.—15. juni för hälsans vårdande.

Amanuensen LUNDBERG har förestått den utländska samt under årets senare hälft äfven den svenska bokbindningsafdelningen med dithörande uppgifter och haft vården om det icke bindfärdiga utländska trycket. — Har innehaft förordnande såsom andre bibliotekarie den 11. april—25. maj. — Lidénska fondens ränta har tilldelats aman. Lundberg fr. o. m. 1912 att åtnjutas tills vidare.

Amanuensen HÖGBERG har dagligen tjänstgjort i låneexpeditionen och i bokbindningsafdelningen alternerande; har under december månad påbörjat sammanförandet med professor Wahlunds bibliotek af dithörande delar af bibliotekets egna samlingar till en särskild afdelning fransk filologi i vidsträckt mening; har under hela året emottagit och katalogiserat samt till tidskriftsläsrummet i universitetshuset och vederbörande universitetsinstitutioner distribuerat bokhandelns regelbundna tidskriftsleveranser; har biträdt vid granskningen af inlämnade bokinköpsförslag.

Amanuensen LUNDGREN förestod läsesalen till den 1. september och var därjämte sysselsatt med införande af kortkatalogen i bandkatalogen; tjänstgjorde därefter till årets slut i låneexpeditionen samt en kortare tid i den utländska afdelningens boksalar.

Amanuensen CARLSSON har hufvudsakligen haft sin tjänstgöring förlagd till låneexpeditionen och utländska afdelningens boksalar; har tidvis deltagit i katalogiseringen; utförde den i samband med nyinredningsförslaget gjorda uppmätningen af de olika bok- och handskriftsafdelningarna. — Innehade under augusti månad förordnande såsom andre bibliotekarie och var under oktober tjänstledig för afhandlingsarbete.

Amanuensen COLLIANDER, som den 18. april antogs till e. o. tjänsteman vid biblioteket och samma dag erhöll ett ledigt fast amanuensarfvode, har alternerande tjänstgjort i låneexpeditionen och i den utländska afdelningens boksalar samt under december månad i bokbindningsafdelningen; har biträdt vid granskningen af inlämnade bokinköpsförslag och förestod en månad under sommaren läsesalen.

Samtliga extra ordinarie tjänstemän, hvilka dittills tjänstgjort 6 timmar om dagen, ingåfvo den 14. oktober till öfverbibliotekarien en förklaring, att de för framtiden icke kunde åtaga sig tjänstgöring utöfver den för dem föreskrifna tiden, d. v. s. 5 resp. 4 timmar om dagen, hvarefter ny arbetsfördelning påföljande dag meddelades.

Sex veckors semester har åtnjutits af samtliga tjänstemän, hufvudsakligen under månaderna maj till september.

Fröken ELLEN SCHÜCK, som är anställd såsom biträde, har ordnat och inlagt samt förmedelst de tryckta förteckningarna utfört katalogarbetet för de utländska akademiska afhandlingarna och programmen; har regelbundet biträdt med låneregistreringen och införandet af inköpen i de olika ämnenas journal samt renskrifningsarbeten m. m.

En värdefull och med stor tacksamhet emottagen hjälp har biblioteket fått åtnjuta af de herrar, som frivilligt och oegenlyttigt ägnat detsamma sin tid och utfört arbeten, för hvilka institutionens egna arbetskrafter icke kunnat disponeras. Så har f. rektorn C. A. BROLÉN under året slutordnat den första stora Alströmerska brefdepositionen samt påbörjat ordnandet af den andra, ofvan omförmälda; f. bankkamreraren FR. CARLSON har fortfarande ägnat planschsamlingen sitt intresserade och sakkunniga arbete; ingenjören YNGVE ERICSSON har ordnat större delen af bibliotekets utländska antikvariats- och förlagskataloger; friherre AXEL VON ESSEN har fortsatt katalogiseringen af de svenska dupletterna och därvid kunnat till samlingarna återföra icke så få felaktigt dupletterade böcker; frih. von Essen har ock vid upprepade tillfällen företagit resor till Stockholm för att vid bokauktioner bevaka bibliotekets intressen m. m.; f. öfverläkaren ALFR. PETTERSSON har fortfarande haft det svenska medicinska småtrycket under sin vård och fortsatt dess ordnande; f. läroverksadjunkten F. A. RÖNQUIST har alltjämt arbetat på den, tack vare hans trägna arbete, allt mer och mer värdefulla porträttkatalogen.

Vaktmästaren K. H. GRASS åtnjuter sedan den 1. januari 1912 första ålderstillägget å lönen.

Bibliotekets begagnande.

Universitetsbiblioteket har under år 1912 reglementsenligt hållits tillgängligt 9 timmar, kl. 9.30 f. m.—3.30 e. m. och 5—8

e. m., alla helgfria dagar med undantag af påskafton, pingstafton, julafton och nyårsafton samt midsommaraftons eftermiddag, 2 dagar för rengöring och 3 dagar under tiden för pågående professorsinstallation (kl. 12—1) och promotion (kl. 12—2) samt vårfestdagen kl. 2—3.30; tillsammans 297 dagar, däraf en dag endast på förmiddagen. Under de tre eftermiddagstimmarna har endast läsesalen varit tillgänglig.

Läsesalens begagnande framgår af följande tabell.

	Besökande			Begagnade böcker m. m. (utom referensbiblioteket)			
	f. m.	e. m.	Summa	f. m.	e. m.	Summa	Däraf hand- skrifter ¹
1908	10,250	4,813	15,063	59,670	24,023	83,693	7,861
1909	10,148	4,948	15,096	54,146	22,679	76,825	7,255
1910	11,775	5,014	16,789	60,025	22,816	82,841	7,243
1911	12,244	4,987	17,231	66,564	21,857	88,421	8,284
1912	10,873	4,697	15,570	61,576	23,039	84,615	6,709

Besöken i läsesalen äro fördelade på årets månader sålunda.

	f. m.	e. m.	Summa
Januari	962	483 =	1,445
Februari	1,160	406 =	1,566
Mars	1,118	465 =	1,583
April	1,110	379 =	1,489
Maj	766	325 =	1,091
Juni	602	238 =	840
Juli	478	288 =	766
Augusti	625	353 =	978
September	922	415 =	1,337
Oktober	1,183	518 =	1,701
November	1,170	481 =	1,651
December	777	346 =	1,123
Summa	10,873	4,697 =	15,570

Medeltalet besökande i läsesalen för dag under året har varit 52; medeltalet därstädes begagnade volymer för dag 285, utom referensbiblioteket. Högsta antalet besökande under en förmiddag har varit 60, under en eftermiddag 35.

¹ Antalet handskrifter gäller endast förmiddagarna. Under eftermiddagstjänsten har räkning öfver begagnade handskrifter förts först från den 1. juni; under årets sju sista månader begagnades i läsesalen under eftermiddagarna 1,050 handskrifter.

Såsom af ofvanstående framgår, gäller antalet besökande endast läsesalen. Öfver dem, som i lånesyfte eller för andra ändamål besöka biblioteket, föres här icke räkning. Att de angifna siffrorna för böcker, som begagnats i läsesalen, äro approximativa, helt visst ej obetydligt för låga, är i föregående årsberättelse framhållet, liksom ock de grunder, efter hvilka räkningen sker, där anförts.

Den icke obetydliga minskningen i läsesalens begagnande under året, i jämförelse med föregående år, finner utan tvifvel sin förklaring i salens otillräcklighet samt den däraf förorsakade trängseln jämte andra olägenheter. Dess föreståndare meddelar, att det ofta inträffat, att en besökande endast öppnat dörren och, då han funnit salen öfverfylld, aflägsnat sig.

Utlåningen uppvisar i stället en mer än motsvarande stegring, såsom framgår af följande tabell öfver *utlånade böcker m. m.*

År	Hemlån i Uppsala	Till univ:ts- institu- tioner ¹	Till andra orter				Summa
			inrikes		utrikes		
			böcker	handskr:r	böcker	handskr:r	
1908	15,858	7,617	798	56	63	25	24,417
1909	17,422	7,850	1,025	129	33	7	26,466
1910	19,132	7,833	992	222	41	108	28,328
1911	18,077	7,534	1,179	155	19	11	26,975
1912	22,001	7,731	1,532 ²	200	33	31	31,528

Till följande in- och utländska institutioner har universitetsbiblioteket under året *afsändt lån*. I Stockholm: Kungl. biblioteket, K. Karolinska institutets bibliotek, K. Musikaliska akademiens bibliotek, K. Vetenskapsakademiens bibliotek, K. Vitterhets-, hist.- och antikv.-akademiens bibliotek, Riksarkivet, Riksdagens bibliotek, Svenska akademien Nobelbibliotek, Svenska läkaresällskapets bibliotek, Nordiska museets och Lifruskammarens bibliotek, K. Krigsarkivet, Generalstabens bibliotek; Handelskammaren i Gäfle; Stadsbiblioteket i Gäfle; Göteborgs museum; Stadsbiblioteket i Göteborg; Folkhögskolan i Herrljunga; Svenska mosskulturföreningen i Jönköping; Landsarkivet i Lund; Universitetsbiblioteket i Lund; Realskolan i Mariestad;

¹ Afser de nyutkomna tidskriftshäften, som regelbundet hvarje vecka af biblioteket framläggas i tidskriftslärummet i universitetshuset eller i de olika universitetsinstitutionerna.

² Däri inberäknade 220 st. kartor och planscher.

Stadsbiblioteket i Norrköping; Samskolan i Sala; Folkskoleseminariet i Strängnäs; Landsarkivet i Uppsala; Vaxholms Kustartilleriregemente; Arkivdepån i Visby; Stifts- eller läroverksbiblioteken i Falun, Hudiksvall, Härnösand, Jönköping, Kalmar, Linköping, Luleå, Umeå, Västerås, Växjö, Ystad och Örebro. — Berlin, Königl. Bibliothek; Universitetsbiblioteken i Breslau, Gand, Halle, Helsingfors, Köpenhamn, Leipzig och Prag; Bamberg, Königl. Bibliothek; Bruxelles, Société des Bollandistes; Helsingfors, Finlands statsarkiv; Krakau, Akad. d. Wiss.; Kristiania, Riksarkivet och Zoolog. museet; Köpenhamn, Kongel. Bibliotek; Leipzig, Stadtbibliothek; London Library; London, Linnean Society; Pillau, Lehrerbibliothek; St. Petersburg, Vetenskapsakademien; Ulm, Stadtbibliothek; Wien, K. K. Hofmuseum; Wolfenbüttel, Herzogl. Bibliothek. — Dessutom har ett antal boklån sändts till enskilda forskare på andra orter inom riket.

Från in- och utländska institutioner hafva under året för begagnande af härvarande forskare böcker och handskrifter *till låns erhållits* till ett antal, som utvisas af följande tabell.

	Böcker	Handskrifter	Summa
Från svenska institutioner	1,340	234	1,574
» utländska »	27	51	78
Summa	1,367	285	1,652
Motsvarande siffror hafva varit för år			
1908	1,233	185	1,418
1909	1,144	177	1,321
1910	1,131	212	1,343
1911	1,302	264	1,566

De institutioner, från hvilka under året lån erhållits, äro följande. I Stockholm: K. Akademiens för de fria konsterna bibliotek, Kungl. biblioteket, K. Karolinska institutets bibliotek, K. Landtbruksakademiens bibliotek, K. Statistiska centralbyråns bibliotek, K. Vetenskapsakademiens bibliotek, K. Vitterhets-, hist.- och antikv.-akademiens bibliotek, Farmaceutiska institutets bibliotek, Handelshögskolans bibliotek, K. Kammararkivet, Svenska läkaresällskapets bibliotek, Svenska akademien Nobelbibliotek, Nordiska museets bibliotek, Riksarkivet, Riksdagens bibliotek, Stockholms stads statistiska kontor, Sveriges

geologiska undersökning, K. Veterinärinstitutets bibliotek; Stadsbiblioteket i Göteborg; Universitetsbiblioteket i Lund; Stadsbiblioteket i Norrköping; Skoklosters bibliotek; Domkapitlet i Strängnäs; Landsarkivet i Uppsala; Kyrkoarkivet i Vendel; Örebro läns museum; Stifts- eller läroverksbiblioteken i Kalmar, Linköping, Skara, Västerås, Växjö och Örebro; universitetets arkiv samt åtskilliga institutioners och seminariers bibliotek i Uppsala. — Universitetsbiblioteken i Göttingen, Helsingfors, Köpenhamn, Leiden och Rostock; Berlin, Königl. Bibliothek; Charleville, Bibliothèque de la ville; Danzig, Königl. Staatsarchiv; Dresden, Königl. Bibliothek; Gotha, Herzogl. Bibliothek; Helsingfors, Finlands statsarkiv; Köpenhamn, Kongel. Bibliothek; Ledreborg Godskontor; London, India Office och Linnean Society; München, K. Hof- und Staatsbibliothek; Oldenburg, Grossherzogl. Haus- u. Zentral-Archiv; Paris, Bibliothèque Nationale; Quedlinburg, Bibliothek des königl. Gymnasiums; Trondhjem, Det Kgl. norske videnskabers selskabs bibliotek; Wolfenbüttel, Herzogl. Bibliothek.

Uppsala i maj 1913.

AKSEL ANDERSSON.

Anatomiska institutionen.

Anatomisalarna hafva varit tillgängliga för de studerande från den 2 september—den 1 juni med undantag af tiden från och med den 21 december till och med den 10 januari. Antalet dissekanter har under höstterminen uppgått till 117, under vårterminen till 120. En enskild kurs i centrala nervsystemets anatomi har gifvits.

I de histologiska öfningarna deltog under höstterminen 27 och under vårterminen 26 studerande. I sammanhang med dessa öfningar har såsom vanligt gifvits en enskild kurs i embryologi.

De anatomiska samlingarna hafva under året ökats med 102 preparat, bland hvilka må nämnas 10 gipsafgjutningar af fossila människokranier, inköpta för medel, anslagna ur Regnellska fonden, ett 40-tal mer eller mindre fullständiga kranier, tillvaratagna vid gräfningar å domkyrkogården, samt en serie vaxmodeller till belysande af thymusutvecklingen hos Anas, förfärdigade af med. kand. B. HAMILTON.

En stor förlust har institutionen under året lidit genom bort-

gången af dess forne chef förre professoren EDW. CLASON. Allt intill sin sista sjukdom var han oförtrutet och framgångsrikt verksam till fromma för denna institution, vid hvilken han under mer än ett halfsekel var fästad och hvilken i sitt n. v. skick i väsentliga delar är hans verk.

Under läsåret hafva 22 äldre och yngre undersökare längre eller kortare tid varit å institutionen sysselsatta med bearbetandet af själfständiga vetenskapliga uppgifter.

Utom de af lärarne vid institutionen författade skrifter, hvilka på annat ställe angifvas, hafva under året från institutionen utgått följande arbeten:

C. HELGESSON: Zur Embryologie der Vogelthymus I. Die Thymusentwicklung beim Sperling (*Passer domesticus*) (i Anatom. Anzeiger).

B. HAMILTON: Zur Embryologie der Vogelthymus II. Die Thymusentwicklung bei der Ente (därsammastädes).

G. ANKARSVÄRD (och J. AUG. HAMMAR): Zur Kenntniss der Ganoidenthymus (*Amia calva*, *Lepidosteus osseus*) (i Zool. Jahrb. Abt. f. Anatomie).

J. AUG. HAMMAR.

Fysiologiska institutionen.

Inga väsentliga förändringar hafva vid institutionen ägt rum under det gångna läsåret. I de fysiologiska laborationsöfningarna deltog under höstterminen 14 medic. och 1 filos. studerande, under vårterminen 18 medic. och 1 filos. studerande.

HJ. ÖHRVALL.

Medicinska kliniken.

Antalet å kliniken vårdade patienter har under år 1912 varit 912.

Antalet tjänstgörande har under läsåret varit 63; dessutom hafva 5 medicine kandidater fullgjort föreskrifven assistenttjänstgöring.

G. FORSSNER.

Medicinska polikliniken.

Föreståndare 1 september—15 november docenten BERGMARK, 16—30 november med. lic. I. THORLING, 1 december—

1912—31 mars 1913 docenten BERGMARK samt 1 april—31 maj med. lic. I. THORLING.

Antalet tjänstgörande medicine kandidater under läsåret 1912—1913 var 63.

Polikliniken besöktes under år 1912 af 1,503 patienter.

IVAR THORLING.

Kirurgiska kliniken.

Antalet tjänstgörande med. kandidater, som under året ($\frac{1}{6}$ 1912— $\frac{31}{6}$ 1913) afslutat sina tjänstgöringar, utgjorde 47.

Å kirurgiska afdelningen vårdades ($\frac{1}{6}$ 1912— $\frac{31}{6}$ 1913) ett antal af 1,879 patienter.

Under samma tid utfördes å på sjukhuset intagna patienter ett antal af 1,347 operationer.

Antalet operationer polikliniskt utförda utgjorde 540.

Å kurhusafdelningen vårdades 82 patienter.

GUSTAF EKEHORN.

Akademiska sjukhusets bröstklirik.

T. f. föreståndare docent FRIBERGER.

Antalet vårdade patienter under året $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1912 utgjorde 209 (166). Antalet tjänstgörande, hvilka deltagit i de under läsåret gifna trenne kurserna i fysikalisk diagnostik, utgjorde 50 (46).

Under året har å klinikens vind inrättas ett rum för inhalationsbehandling.

RAGNAR FRIBERGER.

Pediatriska polikliniken.

T. f. föreståndare docent FRIBERGER.

Antalet nyinskrifna patienter under året $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1912 har utgjort 893 (982).

I den polikliniska undervisningen hafva deltagit 4 (7) medicine kandidater.

De vid Uppsala Understödsbyrå för tuberkulösa inskrifna barnen hafva såsom tillförene vårdats å Polikliniken, och de studerande hafva därigenom varit i tillfälle att följa arbetet vid en s. k. tuberkulosdispensär.

RAGNAR FRIBERGER.

Kirurgiska polikliniken.

Patienternas antal $\frac{1}{6}$ 1912— $\frac{31}{6}$ 1913 var 2,739 (2,518).

Antalet utförda operationer (tandextraktioner ej medräknade) 368 (400), däraf under narkos 10, lokal anestesi 190.

Antalet tjänstgörande medicine kandidater, som under året avslutat sina tjänstgöringar, 47 (42).

AXEL PETTERSON.

Obstetrisk-gynekologiska kliniken.

Antalet tjänstgörande kandidater var under höstterminen 1, under vårterminen 2. Under kalenderåret 1912 intogos på obstetriska kliniken 738 patienter och utfördes 56 operationer, å gynekologiska kliniken 352 patienter och utfördes 169 operationer. Gynekologiska polikliniken besöktes af 210 patienter.

Under läsåret har inrättats ett litet laboratorium i förutvarande linneförrådet. Utom det nödiga underhållet af instrumentförrådet, har inköpts en Westermarks uteruskateter med elastisk manometer och tillbehör för upptagande af värkkurvor samt en Greil's ritapparat af Zeiss' tillverkning. Dessa inköp liksom anordnandet af laboratoriet hafva bestridits med årets materialanslag jämte från föregående året besparade medel.

C. D. JOSEPHSON.

Oftalmiatriska kliniken och polikliniken.

Under läsåret har ingen medicine kandidat fullgjort föreskrifven tjänstgöring. Under höstterminen hafva två medicine kandidater och en medicine licentiat och under vårterminen tre medicine kandidater begagnat sig af undervisningen.

Antalet år 1912 å kliniken intagna ögonsjuka har utgjort 268, antalet å sådana sjuka utförda operationer 233. Polikliniken har under samma år besökts af 2,277 ögonsjuka, å hvilka 368 operationer utförts.

ALLVAR GULLSTRAND.

Psykiatriska kliniken.

Under läsåret har ingen med. kand. begagnat sig af möjligheten att vid kliniken fullgöra den psykiatriska tjänstgöringen.

FREY SVENSON.

Patologiska institutionen.

Undervisningen har fortgått efter samma plan som närmast föregående läsår.

Kursen i bakteriologi under höstterminen räknade 31 deltagare, och i kursen i allmän patologi under vårterminen deltog 25 medicine studerande.

Från den 1 juni 1912—31 maj 1913 hafva verkställts 252 liköppningar å den patologiska institutionen samt 46 liköppningar å Uppsala hospital och asyl. Obduktionsöfningarna bevistades under höstterminen af 39 medicine kandidater samt under vårterminen af 56 medicine kandidater och 25 medicine studerande.

Diagnostiska, patologisk-anatomiska och bakteriologiska undersökningar för klinikernas räkning hafva å institutionen utförts till ett antal af 451. Museet och de mikroskopiska preparatsamlingarna hafva tillökats, i den mån det förhandenvarande materialet därtill lämpat sig.

ULRIK QUENSEL.

Farmakologiska institutionen.

I undervisningskursen i farmakologi deltog under höstterminen 15, under vårterminen 18 studerande, i de praktiska öfningarna i läkemedelsberedning under höstterminen 10, under vårterminen 16. Tvenne studerande hafva vid tillgång på lämpligt material fortsatt ett under föregående läsår påbörjadt specialarbete. Dessutom har apotekaren J. EDNER å institutionen utfört en farmaceutisk-kemisk undersökning.

Från firman GEHN & C:o i Dresden har en samling officinella droger anskaffats. För denna samlings uppsättning och vederbörliga förvaring har i institutionens museum en monter uppsatts och glasburkar anskaffats, hvartill medel erhållits hufvudsakligen från universitetets reservfond.

Af apotekaren TH. DELPHIN har institutionen som gåfva fått mottaga en vacker samling icke officinella droger.

M. ELFSTRAND.

Institutionen för medicinsk kemi.

I laborationskursen i allmän kemi deltog under höstterminen 29 och under vårterminen 12 studerande. Antalet deltagare i

laborationskursen i medicinsk kemi var under höstterminen 24 och under vårterminen 18, i senare fallet en tillhörande filosofiska fakulteten. Dessutom hafva 11 personer (däri inräknade lärare och amanuens) varit sysselsatta med speciella arbeten.

Utom de af lärare eller f. d. lärare vid institutionen författade skrifter hafva från institutionen följande arbeten utgått:

WINGÅRD, ÅKE: Bidrag till kännedomen om Oleum Phocae medicinale ur farmaceutiskt-kemisk synpunkt. (Uppsala läkaref. förh., Bd. 17).

KYLIN, HARALD: Über die Farbstoffe der Fucoideen. (Zeitschr. f. physiol. Chem., Bd. 82).

Densamme: Zur Biochemie der Meeresalgen. (Ibid., Bd 83).

JACOBSON, C. A.: Enzymes present in Alfalfa Seeds, Alfalfa Investigation IV. (Journ. of the Amer. Chem. Soc., Vol. 34).

JAHNSON-BLOHM, G.: Die Einwirkung einiger kolloiden Substanzen auf die Hemmung der Enzymwirkung. (Zeitschr. f. physiol. Chem., Bd. 82).

Densamme: Beobachtungen über den Einfluss des Ammonsulfats bei der polarimetrischen Bestimmung des Milchzuckers. (Ibid. Bd. 83).

S. G. HEDIN.

Epidemisjukhuset.

Under läsåret har en månads assistenttjänstgöring vid sjukhuset fullgjorts af 8 med. kandidater.

Antalet under året $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{12}$ 1912 vårdade patienter utgjorde 510.

K. G. TINGVALL.

Institutionen för allmän och analytisk kemi.

Institutionslokalerna. För att tillfredsställa det ökade behovet af arbetsplatser å den fysikaliskt kemiska afdelningen har i det stora rummet i öfversta våningen af norra entresolen insatts ett större dragskåp och inredningen f. ö. kompletterats med arbetsbord, skåp, fullständiga elektriska ledningar m. m.

Personalen. Docenten SANDQVIST har under höstterminen och fil. lic. G. K. ALMSTRÖM under vårterminen varit förordnad till biträde vid ledande af öfningarna i organisk kemi mot arvode, som blifvit på extra stat af riksdagen anvisadt. Såsom amanuenser hafva varit anställda: under höstterminen fil. kand. N. von

ZWEIGBERGK, fil. lic. E. VIRGIN, fil. mag. N. PIHLBLAD och fil. mag. E. SÖDERBÄCK, hvarförutom fil. mag. F. JANSSON såsom e. o. amanuens biträdt vid ledandet af öfningarna i föreläsningsexperiment mot särskildt af universitetskanslern ur reservfonden beviljad arfvode, och under vårterminen de fyra förstnämnda jämte fil. kand. A. HEDVALL. Under vårterminen har dessutom docenten SANDQVIST i egenskap af docentstipendiat biträdt vid ledandet af öfningarna i oorganisk syntes.

Undervisningen. Såsom vanligt har för de nyinträdande en propedeutisk kurs med experiment och examiner varit anordnad under september månad. Däri deltog 103 studerande. Kursen gafs af docenten O. HOLMBERG.

Laboratorieundervisningen har fortgått på fem afdelningar A) för oorganisk syntes under professor STRÖMHOLMS ledning med biträde under höstterminen af amanuensen PIHLBLAD och under vårterminen af docenten SANDQVIST och amanuensen HEDVALL; B) för kvalitativ analys under professor STRÖMHOLMS ledning med biträde af amanuenserna v. ZWEIGBERGK och SÖDERBÄCK; C) för kvantitativ analys under professor STRÖMHOLMS ledning med biträde af amanuensen VIRGIN; D) för anställande af föreläsningsexperiment under professor SVEDBERGS ledning med biträde af fil. mag. F. JANSSON under höstterminen och amanuensen PIHLBLAD under vårterminen; E) för organisk kemi under prefektens ledning med biträde af docenten SANDQVIST under höstterminen och fil. lic. ALMSTRÖM under vårterminen.

Antalet laboranter har på de olika afdelningarna utgjort:

	H.-t. 1912	V.-t 1913	Summa	Medeltal
A	38	23	61	30,5
B	43	57	100	50
C	24	43	67	33,5
D	11	39	50	25
E	33	37	70	35

Dessutom hafva 21 personer (däri inberäknade lärare och amanuenser) varit sysselsatta med originalundersökningar. Institutionen har således efter denna beräkning i medeltal under hvardera terminen inrymt 192 arbetande.

Vid institutionen utförda experimentalundersökningar hafva under läsåret publicerats i 23 afhandlingar eller uppsatser.

Samlingarna och biblioteket. Institutionens förråd af kemikalier, glaskärl, utensilier m. m. har i mån af förbrukning och behof kompletterats.

Instrumentssamlingen har genom inköp förökats med åtskilliga apparater, hvaraf följande förtjäna särskildt omnämmande:

strängelektrometer och en större fotografisk registrerapparat från EDELMANN, München;

d'Arsonvall-galvanometer med tillbehör från SIEMENS & HALSKE, Berlin;

kvaltsspektrograf med termostapel, absorptionskärl, kondensor, amalgamlampa, järnljuslampa m. m. från FÜSS, Berlin;

katetometer, termostat för viskositetsundersökningar, högspänningsackumulatorer (500 volt), Krügerbatterier (200 volt), 5 st. större ackumulatorer, termoregulatorer, motståndskärl m. m. från KÖHLER, Leipzig;

mikroskopobjektiv (achromat F) från ZEISS, Jena;

ackumulatorer (100 volt) från BORNHÄUSER, Ilmenau;

pendelur för elektriska sekund- och minutsignaler, ionisationskammare, Poulsen-lampa, kikare, roterande kommutator m. m. från ROSE, Uppsala.

Biblioteket har som vanligt fått mottaga åtskilliga gåfvor af institutioner och enskilda författare. De löpande tidskrifterna hafva genom köp kompletterats.

O. WIDMAN.

Zoologiska institutionen.

Från det förflutna läsåret är främst att anteckna ett för institutionens vetenskapliga verksamhet betydelsefullt steg framåt, i det första delen af den af konsul R. BÜNSOW bekostade zoologiska tidskriften nu kunnat utgifvas. Härigenom har institutionen erhållit ett värdefullt bytesmaterial för anskaffande af zoologisk litteratur äfvensom möjlighet att på ett håll samla åtminstone en afsevärd del af resultaten af dess vetenskapliga verksamhet.

Biblioteket har utom genom byten ökats genom gåfvor af böcker från *Inst. Zool. Torino*, *Zool. Soc. Tokyo*, *U. S. Nat. Mus.*, *Zool. Instit. Köpenhamn*, *Zool. Instit., Lund*, d:r D. NILSSON, prof. A. APPELLÖF, M:r JULES JANET, professorskan E. LILLJEBORG, stud. O. LUNDBLAD, prof. C. TH. MÖRNER, docent N. v. HOFSTEN, f. d. prof. N. C. DUNÉR. Från fru professorskan E. LILLJEBORGS sterbhus har dessutom till den zoologiska institutionen öfverlämnats 7 af framlidne professor W. LILLJEBORGS efterlämnade böcker med vetenskapliga anteckningar samt ett en gång från zoologiska sektionen i Uppsala till honom skänkt album innehållande porträtt af sektionens medlemmar.

Zoologiska museet har erhållit följande gåfvor: från grefve EUGEN v. ROSEN, Örbyhus, en synnerligen vacker och värdefull samling af konstnärligt monterade svenska fåglar och däggdjur m. fl. föremål; från docenten R. FRIES en samling mollusker från Tanganjika och en annan sådan från Albertsjön, båda hemförda af den svenska Rhodesia-Kongo-expeditionen 1911; från *Hydrografisk-biologiska kommissionen* genom d:r D. NILSSON omkring 70 planktonprof från Skageracks expedition år 1912.

För museet har inköpts en mindre samling från olika synpunkter särskildt intressanta fåglar.

Den skandinaviska insektsamlingens ordnande har fortgått, i det d:r KOLTHOFF under höstterminen fortsatt ordnandet och bestämmandet af Diptera och t. f. konservatorn d:r A. ROMAN under vårterminen fortsatt ordnandet af Hymenoptera.

En kritisk granskning af ännu bevarade Linnéanska typer har påbörjats af amanuensen OLOFSSON.

En stor förlust har museet lidit, då konservatorn d:r G. KOLTHOFF efter uppnådd pensionsålder dragit sig tillbaka från den post vid institutionen som han allt sedan år 1878 innehaft och på hvilken han, som ständigt visat institutionen det mest levande intresse, i många afseenden varit densamma till gagn vida utöfver den honom åliggande tjänstgöringen.

Utom tjänstgörande lärare och amanuenser ha under året 16 äldre och yngre zoologer under längre eller kortare tider varit selsatta med *vetenskapliga specialarbetens* utförande på institutionen, hvarjämte äfven delar af dess samlingar varit utlånade till in- och utländska forskare.

För *Zootomiska laboratoriets* räkning ha inköpts 7 kursmikroskop, 1 större arbetsmikroskop, 1 prepareringsmikroskop med kamera och öfriga tillbehör för teckning.

I öfningarna i jämförande anatomi för fil. kand. och fil. ämbetsexamen hafva såväl under höst- som vårterminen 27 studerande deltagit samt i öfningarna i embryologi för fil. lic.-examen under vårterminen 4 studerande och i öfningarna i histologi för samma examen 8 studerande.

A. WIRÉN.

Botaniska institutionen.

Botaniska museet. Studentkåren har till museet öfverlämnat hela sin växtsamling.

Muséets samlingar hafva för öfrigt under året ökats genom gåfvor af olika slag, bland hvilka särskildt må framhållas: af frih. C. DE GEER, Leufsta, 500 kr. till inlösen af docent SKOTTSBERGS samlingar från södra delarna af Sydamerika (af dessa äro hittills till museet öfverlämnade 1,050 ex. kärlväxter och 1,638 ex. bryofyter); af frih. P. HIERTA, Främmestad, ett äldre europeiskt herbarium, som tillhört C. G. KRÖNINGSVÄRD; samt af densamme ett svenskt fanerogamherbarium; af grefve E. VON ROSEN, Rockelstad, 75 fotografier från Afrika; af kand. B. HÖGBOM ett svenskt fanerogamherbarium; af lic. G. SAMUELSSON 127 ex. från Dalarne; af stud. H. OLIVECRONA 108 ex. från Östersjöprovinserna; af docenten SKOTTSBERG 106 ex. bryofyter, samt 5 ex. i sprit af växter från Bergentrakten; af kand. G. KJELLBERG 107 ex. Hieracier; af kand. H. SMITH 83 ex. fanerogamer; af amanuensen B. LYNGE, Kristiania, 62 ex. lafvar. Diverse bidrag hafva dessutom erhållits af Royal Botanical Gardens, Kew, lektor H. W. ARNELL, docenten R. FRIES, lic. TH. FRIES, lektor O. HOLM, Umeå, stud. J. KJÄLLGREN, docenten H. KYLIN, lektor HJ. MÖLLER, Falun, professor C. T. MÖRNER, professor A. WIRÉN, d:r J. F. ÖHRN samt akademiträdgårdsmästaren I. ÖRTENDAHL.

Böcker och tidskrifter ha som gåfvor erhållits af Muséum d'histoire naturelle, Paris; Jardin botanique, Bruxelles; Musée du Congo Belge, Bruxelles; Botaniska Institutionen i Köbenhavn; Missouri Botanical Garden; Lunds Botaniska Institution; Statens Skogsförsöksanstalt; Svenska Botaniska Föreningen; professor TH. DURAND's sterbhus, Bruxelles; professor J. HARSHBERGER, Philadelphia; d:r G. SAMUELSSON; d:r TH. FRIES; d:r G. CARLSON, Västerås.

Genom byte har museet förvärfvat: från U. S. National Herbarium 460 herb.-ex.; från Lunds Botaniska bytesförening 361 herb.-ex.; från 's Rijks Herbarium, Leiden, 180 ex. af mossor; från Riksmuseum i Stockholm 55 ex. af gräs; från Naturhistorisches Hofmuseum, Wien, Cryptogamæ exsiccatae, fasc. XX; från Bergens Museum Havaas' Lichenes Norvegiæ exsiccati n:r 426—450.

I byte hafva afsändts: till U. S. National Herbarium, Washington, 500 herb.-ex.; till 's Rijks Herbarium, Leiden 243 ex. mossor.

Genom köp ha förvärfvats: DAHLSTEDT, *Taraxaca scand. exsiccata*, cent. II; MAIRE, *Mycotheca bor.-africana*, fasc. 2 och 3; MALME, *Lichenes suec. exsiccati*, fasc. 11—13; SYDOW, *Mycotheca germanica*, fasc. 22 och 23, *Uredineen*, fasc. 49 och 50, samt

Phycomyceten und Protomyceten, fasc. 7; VESTERGREN, Micromycetes rar. selecti, fasc. 53—56.

Till 7 utländska och 6 svenska låntagare hafva utlånats tillsammans 2,473 ex., mest ur herbariets olika afdelningar. Professor K. YENDO, Sapporo, Japan, uppehöll sig under 14 dagar af höstterminen i museet för studier af Vega-expeditionens hafsalger från Ostasiens kuster; mr C. L. SHEAR, Washington, har besökt museet för studier i Elias Fries' svampherbarium; 10 svenska botanister hafva i museet begagnat dess samlingar för vetenskapliga studier.

Under läsåret har katalogen öfver fanerogamdupletterna afslutats. Samtliga nytillkomna samlingar af fanerogamer, ormbunkar och mossor ha etiketterats och inordnats. Det utländska gymnospermherbariet har omordnats och reviderats samt katalogiserats efter den förut för ormbunksherbariet tillämpade metoden. Båda dessa herbarier ha försetts med nya omslagsark och fullständigt etiketterats. En större, hittills magasinerad moss-samling har genomgått. Sedan en samling exotiska mossor blifvit bestämd af M. J. CARDOT, Charleville, har en ny katalog öfver de utländska mossdupletterna upprättats. I fanerogamherbariet ha diverse bestämningsarbeten utförts, bl. a. har Carex-samlingen i det allmänna herbariet af aman. CEDERGREN fullständigt reviderats. Studieherbariet har genomgått och, så långt det låtit sig göra, kompletterats. Desinfektionen af herbariet har, så länge temperaturen det medgifvit, blifvit fortsatt.

Genom Studentkårens redan omtalade gåfva har det blifvit möjligt att upprätta en ny studiesamling för de studerande, hvilket på grund af dessas stora antal visat sig väl behöfligt. Som lokal för denna samling har Konsistoriet upplåtit den förutvarande ritsalen (på Universitetshusets vind), som nu ej mer behöfver användas för ritöfningar.

F. d. provinsialläkaren J. F. ÖHRN har äfven detta år godhetsfullt biträdt konservatorn i arbetena på museet. Amanuensen vid trädgården har i år tagits i anspråk för vetenskapligt arbete äfven vid museet.

Botaniska trädgården. Såsom gåfvor hafva lefvande växter erhållits af botaniska trädgårdarna i Atén, Dresden, Hamburg, Münden och Parma, samt Dendrologische Gesellschaft für Österreich—Ungarn, Wien; vidare af lektor H. W. ARNELL, fiskeriasistenten d:r I. ARWIDSSON, amanuensen CEDERGREN, d:r P. DUSÉN, Stockholm (orchidéer från Brasilien), apotekare E. A.

FLODMARK, Klippan, stationsinspektör F. HÅRD af SEGERSTAD, Åre, teol. kand. S. LINDER (från Palestina), professor SERNANDER, docenten SKOTTSBERG, samt professor H. WINKLER, Hamburg (fyra olika ymphybrider). Frön hafva skänkts af fil. d:r G. W. F. CARLSON, Västerås, amanuensen DAHLGREN, fil. d:r P. DUSÉN, Stockholm (från Brasilien), docenten FRIES, fil. lic. B. HÖGBOM (från Siam), professor G. LAGERHEIM, Stockholm, teol. kand. S. LINDER (från Palestina), fil. d:r G. SAMUELSSON, professor SERNANDER, akademiträdgårdsmästaren ÖRTENDAHL.

Genom byte hafva från 93 botaniska trädgårdar erhållits 3,662 kapslar frön, hvarjämte från enskilda personer erhållits 148 kapslar. Af lefvande plantor hafva genom byte förvärfvats 117 arter, såsom skänker till trädgården 113 arter. Genom köp ha anskaffats: från 4 fröhandlare 571 kapslar frön, 10 arter lefvande växter, samt diverse lökar för prydnadsändamål.

Till 127 botaniska trädgårdar hafva afsändts 4,463 kapslar frön och plantor, samt till enskilda personer 60 kapslar.

Akademiträdgårdsmästaren har under arbetsårets lopp börjat utarbete en lappkatalog öfver samtliga i trädgården odlade växter.

Botaniska laboratoriet. För kandidatkursen hafva inköpts 3 mikroskop af LEITZ' tillverkning. Diapositivsamlingen har under året ökats med omkring 300 bilder, däraf 50 autokrombilder, hvilka alla utförts på laboratoriet. 33 diapositiv ha inköpts från PICHLERS W:WE i Wien, däraf 20 färglagda bilder af svampar.

Samlingen af mikroskopiska preparat har ökats med omkring 170 stycken, som förfärdigats af amanuensen.

Deltagarna i kursen för kandidat- och ämbetsexamen voro under höstterminen 28, under vårterminen 26. I den cytologiska licentiatkursen voro deltagarna 3 under båda terminerna. Med vetenskapliga specialarbeten hafva 3 studerande varit sysselsatta på laboratoriet. Behovvet af rymligare och bättre lokaler för undervisningen på laboratoriet har under läsåret i oförminskad grad fortfarande gjort sig gällande.

O. JUEL.

Växtbiologiska institutionen.

Institutionens lilla våning vid Järnbrogatan 13, som fortfarande förhyres, har i allt större omfång tagits i anspråk för de växande samlingarna. Trots att dessa till större delen hopförts

och magasinrats, stå nu endast ett par fönsterbord till disposition som arbetsplatser.

Byggnadsfrågan har emellertid ryckt betydligt närmare sin lösning. Sedan ytterligare tvenne donationer tillkommit, den ena på 5,000 kronor från den växtbiologiska professurens stiftare och outtröttlige gynnare, den andra bestående af tre lotter i Örebro Enskilda Bank, och Kansler medgifvit, »att ur universitetets reservfond må utgå dels ett belopp af högst fyratusen kronor såsom bidrag till uppförande af en byggnad för den växtbiologiska institutionen, dels ock ett belopp af sjuhundraelfva kronor 16 öre som ersättning till vederbörande arrendator för öfvertagande före arrendetidens utgång af ett utaf staten till universitetet upplåtet område att användas till tomt för sagda institution», har byggnaden nu i vår enligt en af arkitektfirman STENBERG och HOLMGREN i Uppsala uppgjord ritning börjat uppföras.

Hvad accessionen till samlingarna beträffar, har jag först att tacksamant anteckna flera gåfvor. I samband med Växtbiologiska seminariets arbete öfver den maritima skogsgränsen samt dess exkursion till *Ilex*-regionen har insamlats en serie af stuffer för att illustrera klippvegetationens fördelning inom de supralitorala och litorala regionerna. En samling stuffer har upplagts, åskådliggörande våra klippors och blocks lafsamhällen.

Uppsala Universitets Naturpark, Vårdsätra löfäng. »Sjöstugan», hvilken under den vackra årstiden mot fri hyra utlämnas åt en vaktare, har nödtorftligen reparerats. Kartläggningen, i hvilken några af Växtbiologiska seminariets medlemmar, framför andra fil. stud. CARL MALMSTRÖM och fil. stud. ESBJÖRN FLODERUS, deltagit, har nu framskridit så långt, att en stomkarta i skalan 1:400 upprättats, och att på denna inlagts alla träd, hvilka på stammen försetts med ett nummer och sedan med utsatta mått förtecknats i en journal.

RUTGER SERNANDER.

Fysiska institutionen.

Instrumentsamlingen har under året genom inköp ökats med åtskilliga instrument, bland hvilka följande äro de viktigaste:
från SIEMENS-SCHUCKERT: glimmerkondensator, apparat för bestämning af galvanometrars känslighet, ampèremetrar för likström och växelström samt voltmetrar;
» W. C. HERAEUS: elektrisk ugn med tillbehör;

Uppsala universitets redogörelse. 1912-13.

9

från LEYBOLDS NACHFOLGER: spektralrör;

» R. MEUNCKE: kvicksilfverbåglampor;

» C. SCHNIEWINDT: elektriskt motstånd;

» SCHUCKART ET SCHÜTTE: verktyg;

» J. L. ROSE: nernstspaltlampa, linslåda, elektrometer, apparat för uppmätning af bologram m. m.

» ZEISS: mikroskop med tillbehör, handspektroskop, själf-reglerande båglampa.

Institutionens bibliotek har ökats med de löpande fysiska tidskrifterna.

Antalet laboranter har utgjort:

a) i den fysikaliskt tekniska kursen höstterminen 21, vårterminen 20;

b) i de fysikaliska öfningslaborationerna höstterminen 39, vårterminen 41;

c) i de vetenskapliga arbetena höstterminen 11, vårterminen 9.

Norra vinden å institutionen har under sommaren 1912 inredts, och därstädes äro nu förlagda en mindre föreläsningssal, tvenne laborationsrum samt ett fotografiskt mörkrum. Genom den ökning i utrymme, som institutionen härigenom erhållit, har det varit möjligt att afstå trenne laborationsrum till professor GULLSTRAND, som i desamma inrättat ett optiskt laboratorium.

Å institutionens observatorierum för undersökning af solens strålning m. m. hafva bestämningar af solstrålningens styrka och spektrala sammansättning utförts hvarje molnfri dag. Ur de erhållna spektrobologrammen hafva beräkningarna af atmosfärens transmissionskoefficienter slutförts.

Af 1912 års riksdag har medel till en andre vaktmästare vid institutionen beviljats.

GUSTAF GRANQVSIT.

Mineralogisk-geologiska Institutionen.

Institutionens samlingar ha under året ökats med en del gåfvor, bland hvilka må nämnas: mineral från Japan af prof. K. JIMBO, Tokyo; mineral från Sydamerika af docenten R. FRIES; en värdefull samling af vertebratfossil från Spetsbergen af kand. E. ANDERSSON och kand. H. HAMILTON, hopbragt under den expedition, som sommaren 1912 på gifvarnas bekostnad och med bidrag af generalkonsul AXEL JONSSON under kand. ANDERSSONS

ledning besökte Isfjorden; mineral och bergarter från Siam af lic. B. HÖGBOM; diverse tellurmineral m. m. från docent P. QUENSEL; ett guanacokranium af docenten P. QUENSEL; diverse fossil af amanuens ELSA WARBURG; bergartsblock af fil. mag. BROR JONZON samt bergartssviter, insamlade vid exkursioner och fältarbeten inom skilda delar af landet äfvensom från Norge, af lärare och lärjungar vid Institutionen. Däribland må särskildt nämnas en hufvudsakligen af docenten QUENSEL hopbragt representativ samling af Kristianiafältets eruptivbergarter.

Bibliotekets ackvisition utgöres hufvudsakligen af gåfvor från de institutioner, som föregående år plägat sända sina publikationer, äfvensom af löpande tidskrifter. Äfven flera enskilda författare inom och utom landet ha skänkt sina publikationer. Af Institutionens Bulletin, som fortfarande bekostas af professor HJ. SJÖGREN, är Vol. XII under tryckning. Utom 4 i denna intagna arbeten ha uppsatser af lärare och lärjungar vid Institutionen publicerats i andra tidskrifter; däribland tvenne doktorsdisputationer.

Antalet studerande, som ägnat sig åt mera själfständiga arbeten vid Institutionen, har liksom närmast föregående år varit 5 å 6. Däremot har antalet öfriga studerande inom detta ämne visat en märkbar nedgång och icke öfverstigit 35.

Antalet boklån från Institutionsbiblioteket har varit vid pass 450. Exkursioner ha företagits, utom till stadens omgifningar, till Siljanstrakten (prof. WIMAN), till Almunge (docenten QUENSEL) och till Dannamora-Älfkarleby (undertecknad). Dessutom hade några af geologerna i Uppsala tillfälle deltaga i den synnerligen lärorika 10-dagars exkursion, som af prof. BRÖGGER anordnades i juni 1912 inom Kristianiafältet, och hvartill han hade haft vänligheten inbjuda ett antal svenska geologer.

Amanuensernas arbeten ha varit fördelade efter samma grunder som föregående år. En grundlig revidering och rengöring af den mineralogiska skådesamlingen har under docent QUENSELS inseende företagits, hvarjämte etiketteringsarbeten å de petrografiska samlingarna utförts.

A. G. HÖGBOM.

Astronomiska observatoriet.

De i föregående årsberättelse omtalade, i samband med den stora reparationen af lokalerna företagna renoverings- och för-

bättringsarbetena å en del inredning och instrument ha under året fortsatts. Den Repsoldska mätapparaten har försetts med anordning för elektrisk belysning, så att numera mätningarna med denna apparat nästan uteslutande utföras vid artificiell belysning.

Observator v. ZEIPPEL har med biträde af amanuensen fröken LINDSTEDT fortsatt sina arbeten med stora refraktorn samt handledt de studenter, som sysselsatt sig med observationsarbeten.

Amanuensen LINDSTEDT, som under en del af sommaren vistades vid astrofysikaliska observatoriet i Potsdam, har under läsåret vid sidan af sina ordinarie göromål påbörjat en fortsättning af de arbeten, hvarmed han i Potsdam var sysselsatt. Dessa arbeten afse en undersökning af neodymlinjen och af förutsättningar för dennas användning vid bestämningen af radialhastigheter med objektivprisma. För ändamålet har en Stockholms högskola tillhörig spektrograf af HILGER ställts till förfogande.

Observatoriets bibliotek har genom köp ökats med de löpande tidskrifterna och några böcker. Som vanligt har ett betydande antal gåfvor till biblioteket erhållits från en stor mängd in- och utländska institutioner och enskilda personer. I utbyte ha under läsåret distribuerats två afhandlingar af observator v. ZEIPPEL.

ÖSTEN BERGSTRAND.

Meteorologiska institutionen.

Den dagliga tjänstgöringen å institutionen har fortgått efter samma plan som föregående år. Några nya rent meteorologiska arbeten ha ej införts och ej heller ha nya instrument för sådana arbeten anskaffats.

För påbörjande af luftelektriska observationer ha för ur universitetets reservfond beviljat anslag inköpts en Benndorf's registrerande elektrometer, ett Krügers normalbatteri samt tre joniumkollektorer. De luftelektriska observationerna, som under läsåret inskränkt sig till potentialfallens registrering ha tills vidare anförtrotts åt amanuensen NORINDER.

Institutionens seismograf har under läsåret varit i oafbruten verksamhet

Bulletin mensuel vol. XLIV, 1912, har utkommit i tryck.

Biblioteket har under detta liksom under föregående år ökats med ett stort antal arbeten, hvaraf en mindre del inköpts men allra största delen skänkts af vetenskapliga institutioner och samfund eller enskilda författare.

Vid institutionen ha under höstterminen 6 och under vårterminen 18 studerande förskaffat sig den för betyg i meteorologi erforderliga praktiska kännedomen om de vanligaste meteorologiska observationerna.

F. ÅKERBLOM.

Geografiska institutionen.

Institutionens undervisningsmateriel och samlingar ha äfven under det gångna läsåret vunnit afsevärd tillökning.

Till instrumentförrådet ha inköpts:

2 Neyretti & Zambros omvändningstermometrar;

1 10 m.-jordborr från E. HILLER, Jönköping;

1 prismakors.

De biogeografiska och oceanografiska samlingarna ha tillökats genom följande förvärf:

en samling refbildande koraller och några andra föremål, skänkta af Riksmusei evertebratafdelning genom prof. HJ. THÉEL;

en samling glaciala relikter och planktondjur, skänkt af Zoologiska institutionen genom prof. A. WIRÉN;

diverse delar (frukter, blad o. s. v.) af flera geografiskt viktiga växter, insamlade af d:r WALTER KAUDERN på Madagaskar och inköpta från honom;

några herbarieexemplar af italienska växter samlade af undertecknad.

De geologiska samlingarna ha tillökats med limonitkonkretioner från Karahafvets botten och repad sten ur den permiska Karooformationen i Sydafrika, skänkta af Riksmusei mineralogiska afdelning genom prof. HJ. SJÖGREN, samt med diverse italienska bergarter, hufvudsakligen vulkaniska lavar och tuffer, samlade af undertecknad.

De etnografiska samlingarna ha vunnit en afsevärd tillökning genom följande gåfvor:

en större samling föremål från Chacoindianerna i Sydamerika, hopbragt och skänkt af docenten R. FRIES;

ett trettiotal valda föremål från Chacoindianerna och några sydamerikanska skogsstammar ur frih. E. NORDENSKIÖLDS samlingar från Sydamerika, skänkta af disponenten A. HERNMARCK, Djursholm;

några värdefulla föremål från Siam, skänkta af fil. kand. grefve N. FERSEN-GYLDENSTOLPE;

en samling äldre etnografiska föremål, flertalet från Poly-

nesien, med större akademiska konsistoriets begifvande öfverlämnade från Universitetets Museum för nordiska fornsaker till dess Geografiska institution;

några lappetnografika, lämnade en del af fröken S. DRAKE, en del af undertecknad.

Af Museet för nordiska fornsaker har dessutom på Institutionen deponerats 5 stenyxor af olika typer samt en flintdolk.

Institutionens bibliotek har erhållit värdefulla kompletteringar såväl genom köp som genom deposition och gåfvor. Liksom under föregående år har universitetsbiblioteket deponerat för längre eller kortare tid på institutionens lokal en rikhaltig samling af geografisk och etnografisk tidskriftlitteratur. Bland gåfvor till Institutionens bok- och kartsamling må följande nämnas:

af Kungl. Vetenskapsakademien: Årsbok 1912, Meteorologiska iakttagelser i Sverige 1911, diverse separatträck ur Akademiens Handlingar och Arkiv, några skrifter om och af EMANUEL SWEDENBORG;

af Sveriges Geologiska undersökning: Årsbok 1910 samt 3 häften af Carte géologique internationale de l'Europe;

af Rikets allmänna kartverk: 2 topografiska kartblad samt en större samling förut felande ekonomiska kartblad med beskrifningar;

af Kungl. Kommerskollegium: 4 volymer af Sveriges officiella statistik, Svenska sjöolyckor 1910 samt löpande nummer af Sveriges in- och utförsel 1913;

af Kungl. Sjökarteverket: tre sjökort;

af Hydrografiska byrån: Förteckning på Sveriges vattenfall, häfte 40, samt Årsberättelse 1911;

af Universitetsbiblioteket: Accessionskatalogen 24 och 25, Afd. 2;

af Svenska sällskapet för antropologi och geografi: Ymer;

af Geologiska föreningen i Stockholm: dess Förhandlingar;

af Föreningen för skogsvård, Stockholm: dess Tidskrift, och Folkskrifter;

af Statens Skogsförsöksanstalt: Meddelanden för år 1912;

af Svenska turistföreningen: Årsskrift 1913;

af Svenska Fiskareförbundet: Svensk Fiskeritidskrift;

af Sällskapet för Finlands Geografi: Fennia Bd. 29, 31 och 32, H. GEBHARD: Statistisk undersökning af socialekonom. förhåll. i Finlands landskommuner samt separatträck;

af Geografiska Föreningen i Helsingfors: dess Tidskrift;

af prof. H. v. POSTS sterbhus: 4 vol. af Meddelelser om Grönland m. m.;

af prof. H. E. HAMBERG, Stockholm: Månadsöfversikt af väderleken i Sverige 1911;

af rådman K. W. HERDIN, Uppsala, och undertecknad: en samling italiensk geografisk litteratur;

af Norges Geografiske Opmaaling: 4 norska topografiska kartor, 1 geologisk karta, en karta öfver Green Harbour, Spetsbergen, samt 2 skrifter;

af Istituto Geografico Militare i Firenze: prof af dess olika kartverk, 2 alppanoramor och några skrifter;

af Bureau du Conseil permanent international pour l'exploration de la mer, Köpenhamn: Rapports et Procès-verbaux des réunions, vol. 14, Juillet 1910—Juillet 1911, Bulletin hydrographique Juillet 1910—Juin 1911; Bulletin planktonique 1908—1911; Bulletin statistique des pêches maritimes des pays du Nord de l'Europe vol. 6; Publications de Circonstance N:r 62 och 63;

af flera vetenskapsidkare: separatträck.

AXEL HAMBERG.

Museet för nordiska fornsaker.

Gåfvor till museet: af Vitterhetsakademien (kopia af bronsvärdet från Bragby i Ramsta), d:r MAX EBERT, Berlin (gipsafgjutning af en silfverplatta med figurer), landstingsman J. G. GUSTAFSSON, Vendel (3 stenredskap), bryggaren L. HEDBERG, Heby (4 stenredskap), fil. kand. FRITZ JONSSON (2 stenredskap från Ångermanland), e. o. amanuens ESKIL OLSSON (kvartsaffall från en boplats vid Torneträsk), professor R. SERNANDER (brynsten från Uppsala), hemmansägare C. J. STRÖMQVIST, Vängel, Ångermanland (skifferredskap), fil. mag. UNO SUNDELIN (slipsten från stenåldern, Östergötland) byggmästare A. WALLÉN, Alsta (båtformig stenyxa från Nysätra) professor C. WIMAN (spjutspets af järn), fröken A. WÄHLIN (lås), fil. d:r NILS ÅBERG (11 stenredskap och 11 afgjutningar af dylika från Frankrike).

Gåfvor till boksamlingen: af Vitterhetsakademien, Rikets allmänna kartverk, Malmö museum, Upplands och Västmanlands fornminnesföreningar, docenten O. ALMGREN, intendenten frih. R. CEDERSTRÖM, d:r MAX EBERT, herr MAGNUS EIDEM, fil. kand. E. FESTIN, fil. kand. E. NYGREN, intendenten G. SARAUW, fil. d:r NILS ÅBERG.

Bland inköp märkes främst kapten WILHELM NAUCKHOFFS samling, bestående af 43 föremål från stenåldern och 25 från yngre kulturperioder, härrörande från Kalmar län, Uppland m. fl. landskap. Öfriga inköp utgöras af 36 stenåldersredskap, de allra flesta från Uppland, 3 föremål från järnåldern, metallkopior af en koparyxa och af några föremål ur Vendelfynden, ett intressant bronskrucifix från Kila s:n, Västmanland, samt några föremål från nyare tider.

Arbetet inom museet har fortgått i vanlig ordning.

ADOLF NOREEN.

Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker.

Museet har hållits öppet för allmänheten lördagar kl. 12 midd. — 1 e. m. Amanuensen, docenten ANDERSSON, har dessutom hållit föredrag öfver egyptisk arkeologi på begäran af enskilda personer och af grupper af besökande, däraf flera skolklasser.

O. A. DANIELSSON.

Mynt- och medaljsamlingen

har vunnit tillökning: 1) genom gåfvor: af Svenska Akademien dess medalj i silfver öfver CARL REINH. BERCH 1912; af Vetenskapsakademien dess medalj i silfver öfver LARS SVANBERG 1913; af staden Rouen plakett i silfver öfver stadens tusenåriga tillvaro 1911; af öfverbibliotekarien d:r AXEL ANDERSSON medalj i brons, slagen till firande af det nya brasilianska nationalbibliotekets invigning i Rio de Janiro den 29 okt. 1910; af Olympiska spelens organisationskommitté tvenne medaljer i pewther öfver spelen i Stockholm 1912; af myntdirektör K. A. WALLROTH hans underdåniga berättelse om Kungl. Mynt- och Justeringsverkets förvaltning under åren 1910—1912. 2) genom köp: åtskilliga numismatiska arbeten och fortsättning af tidskrifter.

Ordnandet af den svenska mynt- och medaljsamlingen har afslutats af amanuensen KJELLBERG.

H. HJÄRNE.

Konstmuseet.

Samlingen skioptikonbilder har ökats med 35 plåtar. Fotografisamlingen med 20 blad. Biblioteket har ökats med 115 volymer, hvaraf 26 museikataloger. Större delen af accessionen ut-

göres af gåfvor från Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, Nordiska Museet, Lifruskammaren, Kungl. Akademien för de fria konsterna, Sveriges allmänna Konstförening, Svenska Fornminnesföreningen, Södermanlands Fornminnesförening, Upplands Fornminnesförening, Västergötlands Fornminnesförening, Teknologföreningen, Göteborgs museum, Göteborgs högskola, Hallands museum, Föreningen Urd. Det under fjolårets redogörelse omtalade missförhållandet, att en stor del af biblioteket ännu var oinbunden, har i år tillnärmelsevis blifvit afhjälpt. Genom den betydande utgiften å denna post ha å andra sidan möjligheterna till önskvärda accessioner af böcker och reproduktioner förminskats.

Genom det konsthistoriska seminariets sekreterare har samlingarna och biblioteket hållits tillgängliga. Sekreteraren, stud. SILFVERSTOLPE, har äfven eljest biträdt med amanuens-sysslorna. Bl. a. har han påbörjat en lappkatalog öfver universitetets konstsamlingar.

JOHNNY ROOSVAL.

Seminarierna.

1. Teologiska seminariets afdelning för teologiska prenotioner och teologisk encyklopedi.

Professor N. SÖDERBLOM har varit föreståndare samt ledare af tvenne öfningar under vårterminen. För samtliga öfriga öfningar under läsåret har docenten E. REUTERSKIÖLD varit ledare. Öfningarna ha hållits hvarannan torsdag med undantag af de af professor N. SÖDERBLOM ledda, som höllos onsdagarna den 2 och 9 april.

Ämnet för höstterminen: Lapsk religion, i hvilket ämne tre deltagare höllo hvar sitt föredrag. Deltagarnas antal var 20.

Ämnet för vårterminen var i de af prof. SÖDERBLOM ledda öfningarna den folkliga fromheten; för de af docenten REUTERSKIÖLD ledda folktroforskning och religionshistoria, i hvilket senare höllos fyra särskilda föredrag. Deltagarnas antal var 26.

NATHAN SÖDERBLOM.

2. Teologiska seminariets afdelning för exegetisk teologi.

Föreståndare professor E. STAVE.

Afdelningen för Gamla Testamentet.

Under höstterminen 1912 inga öfningar, under vårterminen 1913 leddes af öfningarna docenten J. LINDBLOM. Deltagarnas antal utgjorde 18 och ämnet: Profeten Jeremia.

Afdelningen för Nya Testamentet.

Ledare af öfningarna professor A. KOLMODIN. Ämnet utgjorde under höst- och vårterminen: Jesus och Paulus och antalet deltagare under höstterminen 30, under vårterminen 44.

ERIK STAVE.

3. Teologiska seminariets afdelning för historisk teologi.

Föreståndare: professor A. H. LUNDSTRÖM. Ledare af öfningarna: under höstterminen 1912 professor LUNDSTRÖM och docenten WESTMAN, under vårterminen 1913 docenten LINDERHOLM.

Professor LUNDSTRÖMS seminarieöfningar under höstterminen 1912 hade till föremål dels *det kyrkliga lifvets historia efter reformationen*, dels *episkopatet i Sverige med särskild hänsyn till successio apostolica*. Öfningarna räknade 25 deltagare och omfattade 6 sammanträden.

Efter ett inledande föredrag af seminariets föreståndare och ledare om *successio apostolica särskildt med hänsyn till svenska kyrkan* föredrogos och ventilerades vid därpå följande sammanträden följande uppsatser:

N. LINDBLOM, Det kyrkliga lifvet under reformationstidshvarfvet;

G. KYHLBERG, Öfversikt af källorna till svenska episkopatets historia;

B. BENKTSSON, Det kyrkliga lifvet under ortodoxiens tidshvarf;

E. ERLANDSSON, Öfversikt af episkopatets historia i Linköpings och Skara stift med särskild hänsyn till successio apostolica;

O. BERGSTRANDH, Det kyrkliga lifvet under tiden från 1600-talets slut intill midten af 1700-talet.

I docenten WESTMANS seminarieöfningar under höstterminen 1912 behandlades ämnet *Uppsala ärkebiskopars historia*. 5 sammanträden höllos, antalet deltagare var 6, hvaraf 3 passiva. Jämte ett föredrag af ledaren om Sveriges kyrkliga ställning före ärkesätets tillkomst förekommo följande uppsatser:

A. BRUNO, Stefan, Sveriges förste ärkebiskop;

H. D. HALLBÄCK, Uppsala ärkebiskopar 1185—1219;

Y. BRILIOTH, Uppsala ärkestifts jordbesittningar vid 1300-talets midt (referat).

Dessutom förekommo öfningar i handskriftsläsning och tolkning af medeltidstexter.

Docenten LINDERHOLMS seminarieöfningar under vårterminen 1913 räknade 13 deltagare, omfattade 8 sammanträden och hade till föremål *Valda uppgifter till svenska kyrkans historia 1809—1840*.

Efter ett inledande föredrag af öfningarnas ledare om *den svenska kyrkans utveckling 1809—1840* föredrogos och granskades under terminens sammanträden uppsatser i följande ämnen:

HJ. FRANZÉN, Statshvälfningen af 1809 med hänsyn till dess betydelse för kyrkan (2);

B. JONZON, Kulturell och religiös reaktion (i litteratur och filosofi) mot upplysningstidens idéer (2);

H. BERGVALL, Folkliga rester af pietistisk och herrnhutisk fromhet;

G. ÅLUND, Pietistisk väckelse bland kyrkans män;

G. KYHLBERG, Det sedliga tillståndet bland folk och prästerskap vid de stora folkväckelsernas början.

A. H. LUNDSTRÖM.

4. Teologiska seminariets afdelning| för systematisk teologi:

Föreståndare: professor E. BILLING. Ledare af öfningarna i dogmatik: professor N. J. GÖRANSSON, i teologisk etik: professor E. BILLING; i symbolik: docenten G. AULÉN.

I dogmatik höllos under höst- och vårterminen seminarieöfningar hvarannan fredag, hvarvid §§ 50—81 af SCHLEIERMACHERS *Der christliche Glaube* genomgingos och tolkades. Antalet deltagare var under höstterminen 11 och under vårterminen 13.

I teologisk etik höllos under höstterminen seminarieöfningar hvarannan fredag med ämne: katolsk och evangelisk etik — de etiska grundtankarna i Luthers stora katekes. Till följd af ledarens tjänstledighet, i och för offentligt uppdrag, under större delen af terminen kunde dock blott två sammanträden hållas. Deltagarnas antal var 15.

I symbolik höllos under vårterminen hvarannan torsdag

seminarieöfningar öfver ämnet Apologien och Konkordieformeln. Sammanträdena voro 6 och antalet deltagare 5.

E. BILLING.

5. Teologiska seminariets afdelning för praktisk teologi:

Föreståndare för seminariet har varit prof. EDV. RODHE. Som biträdande lärare har docenten G. LIZELL fungerat.

Under vårterminen ha 7 sammanträden hållits. Deltagarnas antal har varit 11. Ämnet vid öfningarna har varit Svenska predikotyper under 1800-talet. Sex föredrag öfver framstående predikanter från adertonhundratalets senare hälft ha hållits, hvartill komma inlednings- och avslutningsföredrag af föreståndare och biträdande lärare.

EDV. RODHE.

6. Juridiska seminariets afdelning för juridisk encyklopedi och romersk rätt.

Under höstterminen höllos 4 öfningar i encyklopedi; under vårterminen 4 i romersk rätt. Deltagarnas antal var under höstterminen 79 (hvaraf 5 passiva), under vårterminen 61.

Under höstterminen behandlades med utgångspunkt från praktiska fall encyklopediska ämnen, valda i sammanhang med den då pågående undervisningskursen i encyklopedi. Under vårterminen genomgick exegetiskt digestfragment, behandlande företrädesvis rättsfall ur den romerska obligationsrätten.

MARTIN FEHR.

7. Juridiska seminariets afdelning för stats- och förvaltningsrätt har under höstterminen hållit 6 sammanträden, hvarvid lästes och kommenterades 1723 års riksdagsordning, under jämförelse med gällande rätt. Därjämte ventilerades följande uppsatser:

SCH. WACHTMEISTER, Försöken att utan samfälliga val rättsligen reglera representationsrätten i Sverige efter 1809;

G. OLDENBURG, Försöken att med samfälliga val rättsligen reglera representationsrätten i Sverige efter 1809;

O. BÄCKSIN, Om rösträtt och valrätt beträffande den s. k. folkvalda kammaren enligt viktigare reformförslag före 1907;

S. WETTER, Kritisk redogörelse för rättsfall rörande riksdagsmannaval i regeringsrättens årsbok 1911 och 1912;

E. SÖDERBERG, Olika författningstyper rörande första kam-
marens sammansättning och rättsställning;

G. GRIPENBERG, samma ämne.

Likaledes lästes och öfversattes delar af Magna Charta enligt
HJÄRNE, Medeltidens statsskick. Antalet deltagare i öfningarna
var 49.

Under vårterminen, då antalet sammanträden utgjorde 5 och
antalet deltagare 11, diskuterades administrativa rättsfall ur rege-
ringsrättens årsbok, hvarjämte följande uppsatser ventilerades:

L. DIXELIUS, Betydelsen däraf att tomt i administrativrätts-
ligt och privaträttsligt hänseende ej sammanfaller;

K. LINDSTRÖM, Om apoteksprivilegierna.

Öfver samtliga seminariets sammanträden fördes såsom van-
ligt protokoll.

C. A. REUTERSKIÖLD.

8. Juridiska seminariets afdelning för civilrätt.

Under läsårets båda terminer hafva hållits öfningar med två
timmar hvarannan vecka. Deltagarnas antal var under höst-
terminen 29, under vårterminen 21.

Vid öfningarna hafva dels föredragits och lösts rättsfall, dels
föredragits och diskuterats skriftliga uppsatser.

Mera omfattande föredrag voro följande:

K. LINDSTRÖM: Om lösningsrätterna i modern svensk civilrätt;

H. BERGLUND: Om begreppet arbetsbeting;

S. NORDMARK: Om relaxation af inteckningar;

H. STENBECK: Om begreppet fara och om dess bärande i de
olika obligationsförhållandena;

H. PAULSON: Om servitutsbegreppet enligt 1907 års lagstift-
ning;

C. A. DE LA GARDIE: Om begreppet afkastning samt om
rätten till afkastning vid köp af fast och lös egendom;

E. YOUNG: Om förhållandet mellan §§ 11 och 54 i gällande
inteckningsförordning;

E. NYSTRÖM: Om ägarehypotek.

HUGO WIKANDER.

9. Juridiska seminariets afdelning för rättshistoria.

Under höstterminen hölls 7 sammanträden, under vårter-
minen likaledes 7. Deltagarnas antal var under höstterminen 71,
under vårterminen 68.

Under höstterminen genomgingos och behandlades rättskällor i original från 1600- och 1700-talen med användande af det rätts-historiska material, som förvaras i landsarkivet, dit sammanträdena förlades i likhet med hvad som skett under föregående år. Under vårterminen diskuterades vid de första sammanträdena valda rättsfall från 1600-talet, och vid de senare föredrogos och granskades följande uppsatser:

Å. HAMMARSKJÖLD: Utvecklingen af institutet tomtören af ofri jord i stad;

R. NORDENADLER: Fideikommissets utveckling i svensk rätt;

T. GULLSTRÖM: Öfvergången af äganderätten vid köp af lösöre enligt svensk rätt.

E. HELLMAN: Den historiska utvecklingen af inteckning af penningfordran i svensk rätt;

C. TRYGGER: Den historiska utvecklingen af inskrifning af ägande- och nyttjanderätt till fast egendom i svensk rätt;

N. T. LJUNGGREN: Behandlingen af instituten lån och lega af lösöre vid förarbetena till 1734 års lag;

T. WESSÉN: Utvecklingen af reglerna rörande tillsyn i förmyndares förvaltning i svensk rätt.

K. G. WESTMAN.

10. Juridiska seminariets afdelning för straffrätt.

I straffrätt hafva under hvardera terminen hållits 4 seminarieöfningar.

Under höstterminen har i kritiska referat behandlats samt diskuterats nyare straffteoretisk litteratur, och har sålunda en seminarieöfning ägnats åt hithörande arbeten af enhvar af v. LISZT, v. BIRKMEYER, BELING och NAGLER.

Under vårterminen hafva föredragits och behandlats praktiska rättsfall med ledning af dels fullständiga handlingarna i målet dels föredragningspromemorior från Nedre Justitierevisionen, äfvensom lösts särskilda konstruerade uppgifter. Dessutom har denna termin hållits ett mera omfattande föredrag, nämligen af K. E. BERGLUND öfver lagen den 12 maj 1912 ang. ändrad lydelse af 34 m. fl. §§ i 14 kap. strafflagen.

FOLKE P:SON WETTER.

11. Juridiska seminariets afdelning för processrätt.

Under höstterminen höllos 5 seminarieöfningar i processrätt, under vårterminen 6.

Vid öfningarna ha refererats och diskuterats rättsfall hämtade ur Nytt Juridiskt Arkiv eller ur fakultetens samling af fullständiga handlingar i afdömda mål, De ämnen, som därvid behandlats, ha rört gränserna mellan civil- och administrationsprocess, forum i tvistemål, intervention, målsägandebegreppet och rättsmedlen. Som referenter eller opponenter ha medverkat A. LUNDEVALL, P. VON EHRENHEIM, S. R. BERGMAN, G. SETTERGREN, C. G:SON NORDSTRÖM, S. BJÖRKMAN, F. STERZEL, H. RUNDBERG, B. SABELSTRÖM, S. GRÖNVALL, B. MELIN, A. HELLBERG, H. ENGSTRÖM, C. G. BJÖRCK, W. HEMBERG, E. LIDÉN, E. HUSS och H. BERGLUND.

THORE ENGSTRÖMER.

12. Seminariet för klassiska språk.

Föreståndare var under höstterminen prof. PERSSON, under vårterminen prof. DANIELSSON.

Ledare af öfningarna voro: å den latinska afdelningen under höstterminen och vårterminen till slutet af mars prof. PERSSON, därefter docenten THÖRNELL; å den grekiska afdelningen under höstterminen docenten NACHMANSON och under vårterminen docenten RUDBERG. Såsom biträdande lärare fungerade hela läsåret å den latinska afdelningen docenten AHLQUIST.

Såsom bibliotekarie tjänstgjorde till början af vårterminen andre universitetsbibliotekarien d:r A. NELSON och därefter, såsom dennes vikarie, biblioteksamanuensen fil. lic. E. COLLIANDER.

Deltagarnas antal var å den latinska afdelningen under höstterminen 23, under vårterminen 17, och å den grekiska under höstterminen 6, under vårterminen 9.

Å den latinska afdelningen behandlades under hela läsåret *Terentii Adelphoe*, å den grekiska under höstterminen *Demosthenes olynthiska tal* och under vårterminen *valda stycken ur v. Wilamowitz-Moellendorffs Griechisches Lesebuch*.

Å den grekiska afdelningen höllos dels af ledarna, dels af deltagarna under höstterminen 5 och under vårterminen 3 föredrag.

O. A. DANIELSSON.

13. Seminariet för klassisk fornkunskap och antikens historia.

I detta seminarium höllos under höstterminen 4 och under vårterminen 7 öfningar, 2 timmar hvarannan vecka. Föreståndare och ledare af öfningarna var undertecknad. Deltagarnas an-

tal var hvardera terminen 3. Som bibliotekarie har fil. kand. AXEL BOËTHIUS tjänstgjort.

Öfningarna ha omfattat grekisk vaskunskap och tolkning af grekiska vasmålningar.

Sedan seminariet med ingången af 1912 började sin verksamhet, ha följande gåfvor öfverlämnats till detsamma:

af direktören för nationalmuseet i Athén, V. STAÏS, en samling vasskärfvor från olika grekiska utgräfningsplatser;

af kontraktsprosten C. FR. PETTERSSON i Sundborn en samling fotografier af grekiska konstverk och en samling grekiska lerkärl;

af docenten L. KJELLBERG en romersk porträttbyst i marmor; och

af docenten E. NACHMANSON en svartfigurig attisk hydria och en samling epigrafiska pappersaftryck.

Då seminariet icke äger någon särskild lokal och måste hålla sina sammanträden i Seminariets för klassiska språk lokal, hvars utrymme i fråga om materialsamlingen redan är till det yttersta anlitadt, förvaras dessa gåfvor, liksom en under vårterminen 1913 förvärfvad större samling skioptikonbild er, i föreståndarens bostad.

SAM WIDE.

14. Seminariet för romanska språk.

Såsom föreståndare för seminariet har professor STAAFF tjänstgjort under höstterminen och förra delen af vårterminen. Under prof. STAAFFS tjänstledighet den 27 april—7 maj leddes öfningarna af docenten KJELLMAN, som under båda terminerna tjänstgjort såsom bibliotekarie och sekreterare.

Antalet medlemmar var under höstterminen 10, under vårterminen 8. Dessutom hafva professor P. A. GELJER, rektor A. NORDFELT, adjunkten S. EURÉN och under höstterminen professor C. WAHLUND deltagit i seminariearbeten. Under höstterminen höllos 6, under vårterminen 7 sammanträden. Öfningarna hafva under hela läsåret bestått dels i tolkning och kommentering af *Marques de Rome* (ed. Alton), dels i föredrag öfver valda ämnen inom franskans och provençalskans historiska grammatik.

Följande föredrag höllos och diskuterades:

under höstterminen:

E. G. WAHLGREN, Om perfekt- och participformerna af verben *cheoir, coudre, voir* och *tistre*;

E. WIKLUND, Om bruket af perfektum och imperfektum i *Marques de Rome*;

J. MELANDER, Ursprunget till och den syntaktiska användningen af orden *ainz* och *ainceis* i fornfranskan;

N. AGRELL, Hypotetiska satsfogningar i fornfranskan;

J. BERGLUND, Adjektivets plats i fornfranskan;

J. MELANDER, Partikeln *or* i franskan;

under vårterminen:

E. G. WAHLGREN, Om växelverkan mellan perfektum och participium hos vissa franska verb;

N. AGRELL, Om användningen af verbet *aller* i Marques de Rome;

H. PETTERSSON, Om verbet *faire* i Marques de Rome;

E. G. WAHLGREN, Om *-ui*-perfekta i de gascogneska dialekterna;

J. MELANDER, Om lat. *magis* i fornfranskan.

Dessutom har prof. GELJER hållit ett föredrag om *det relativa* adverbet *que* i franskan.

E. STAAFF.

15. Seminariet för nordiska språk.

Föreståndare för seminariet har varit prof. NOREEN. Seminariet har under detta läsår arbetat på fyra afdelningar. En seminarieafdelning, afsedd för filosofie licentiatexamen, har ledts af prof. NOREEN. En annan seminarieafdelning, för filosofie licentiatexamen, har ledts af prof. VON FRIESEN, med biträde af docenten HESSELMAN. I tvenne proseminarieafdelningar, afsedda för filosofie ämbets- och kandidatexamina, ha öfningarna ledts af prof. NOREEN med biträde af docenten SAHLGREN och af prof. VON FRIESEN.

I prof. NOREENS seminarieöfningar deltog under höstterminen 9 studerande, under vårterminen 6, i prof. VON FRIESENS seminarium under höstterminen 11, under vårterminen 12 studerande. Deltagarna i prof. NOREENS proseminarium voro under höstterminen 68, under vårterminen 38; i prof. VON FRIESENS proseminarium under höstterminen 23, under vårterminen 42.

Seminariebiblioteket har under höstterminen föreståtts af amanuensen OSKAR LUNDBERG, under vårterminen af fil. lic. BIRGER NERMAN.

Å prof. NOREENS seminarium har under läsåret behandlats PEDER SWART: Gustaf I:s krönika (utg. af N. EDÉN), hvaraf sidorna 1—10 öfversatts och kommenterats af hrr ERIXON, E. NOREEN, SANDVALL, WENSTRÖM och GJERDMAN samt fröken

H. RUTBERG. Dessutom diskuterades under höstterminen följande uppsatser:

E. WESSÉN: Heterogena element i *n*-stamsdeklinationen;

O. GJERDMAN: Om vokalingress, *h*- protes och *h*-afäres;

S. ERIXON: Om Peder Swarts språk.

Af hr ERIXON hölls därjämte under höstterminen ett föredrag om »Peder Swart och hans skrifter.»

Å prof. VON FRIESENS seminarium har under läsåret behandlats Östgöotalagens bygdabalk. Följande uppsatser diskuterades under höstterminen:

E. NOREEN: Till Alvíssmål 14;

F. SANDVALL: Svagtoniga vokaler i Östgöotalagen; under vårterminen:

HULDA RUTBERG: Till kännedomen om kalixmålets grammatik. Ordböjning;

E. NOREEN: Några anmärkningar om Lióðahátt.

Därjämte ha följande föredrag hållits under läsåret:

E. NOREEN: Ordet *læghe* och dess släktingar i nordiska språk;

F. SANDVALL: Ordet *wara*;

E. NOREEN: Ordet *wita*;

HULDA RUTBERG: Ordet *ryna*;

F. SANDVALL: Ordet *sighia*;

HULDA RUTBERG: Ordet *koma*;

S. ERIXON: Ordet *sókn*;

E. NOREEN: Ordet *giua*;

S. ERIXON: och P. WENSTRÖM: Ordet *syna*;

E. NOREEN: Ordet *byria*;

P. WENSTRÖM: Ordet *böta*;

G. LINDBERG: Ordet *skilia*;

Å prof. NOREEN's proseminarium ha följande uppsatser diskuterats:

under höstterminen:

K. RENCKE: Kölamålets ordförråd N—K;

HILLEWI PAULIN-MONTELIN: Om bildspråket i Levertins diktning;

MARIA ÅBERG: Familjenamnen i Uppsala Universitets matrikel 1595—1680;

M. REDIN: Anteckningar till Råby-Rekarnemålets grammatik;

K. WAARA: Rytms och rimmets betydelse som poetiska effektmedel;

O. B. ÅKERMAN: Frödings rim. En förteckning och ett försök till en granskning;

EBBA JOHANSSON: Stilistiska anmärkningar till Karlfeldts ordförråd;

ANSHELM JOHANSSON: Jordbrukstermer från Romfartuna socken;

GRETA MALMGREN: Prepositionen *om:s* funktioner i nutida svenska;

D. SÖDERHOLM: Något om sinnesanalogier och liknande företeelser i Per Hallströms diktning;

S. NORDLUND: Om våra nutida räkneord;

O. BROMÉE: Kritisk belysning af Hans Hildebrands öfversättning af Ynglingasagan;

E. GERDELIUS: Växlande artikelböjning med *n* och *t*; under vårterminen;

C. SCHMIDT: Rimmen i Karlskrönikan;

JENNY LIND: Gatunamnen i Stockholm;

H. REUTERCRONA: Växlingen mellan presens och preteritum i isländskan;

I. LIND: Svenska höjdnamn;

R. HELLMAN: Dialektord från Gudmundrå socken;

G. BERGMAN: Fonetiska iakttagelser i Stockholms lägre slang;

D. JONASSON: Terminologien i svenskt fotbolls- och bandyspråk;

MAGNUS LARSSON: Supplement till Fr. WENNBERGS ordbok öfver Helsingemålet;

A. NORRBACK: Ordböjningen i Sidebymålet;

B. COLLINDER: Tre prof på öfversättning från fornisländskan.

Å prof. VON FRIESENS proseminarium höllos under läsåret öfningar i fornisländska på grundval af WIMMER: Oldnordisk Læsebog ss. 45—51.

ADOLF NOREEN.

16. Seminariet för Engelska språket.

Seminariet har under läsåret arbetat på tvenne afdelningar.

Under höstterminen leddes öfningarna i proseminariet under september och oktober af prof. E. BJÖRKMAN och under november, då prof. BJÖRKMAN var tjänstledig, af docenten K. T. SUNDÉN. Ämne: valda stycken ur Jerome K. Jerome. Sketches in Lavender. Antalet sammanträden 6, antalet medlemmar 37.

Öfningarna i seminariets högre afdelning leddes under höst-

terminen af docenten H. LINDKVIST. Ämne: Spensers Faerie Queene. Antalet sammanträden 6, antalet medlemmar 5. Af ledaren hölls föredrag om Spensers lif och diktning, dessutom meddelade kand. H. STRÖMSTEDT, Uppl., ett referat af två tyska afhandlingar om Spenser.

Under vårterminen leddes öfningarna i proseminariet af docenten H. LINDKVIST. Ämne: Scott, The Lay of the Last Minstrel. Antalet sammanträden 7, antalet medlemmar 25.

Öfningarna i seminariets högre afdelning leddes under vårterminen af prof. E. BJÖRKMAN. Ämne: fornengelska textprof. Antalet sammanträden 7, antalet medlemmar 9.

ERIK BJÖRKMAN.

17. Seminariet för tysk'a språket.

Seminariets högre afdelning har under höstterminen ledts af docenten WELLANDER, under vårterminen af undertecknad. Öfningarna i den lägre afdelningen under höstterminen af undertecknad, under vårterminen af docenten WELLANDER. Antalet deltagare var i den högre afdelningen under höstterminen 14, under vårterminen 12, i den lägre resp. 77 och 65, antalet seminarieöfningar under höstterminen resp. 7 och 6, under vårterminen resp. 6 och 8.

Ämnet var i den högre afdelningen under höstterminen Reinhart Fuchs (öfversättning och kommentering), i den lägre Nibelungenlied, under vårterminen behandlades i den högre afdelningen forntysk syntax i anslutning till den forntyska Tatian-öfversättningen (ett föredrag med diskussion vid hvarje sammanträde), i den lägre afdelningen Schillers Räuber.

Seminariets bibliotek har under läsåret skötts af fil. kand. G. EKESTUBBE.

HJALMAR PSILANDER.

18. Seminariet för sanskrit med jämförande indo-europeisk språkforskning.

Seminariet har varit fördeladt på två afdelningar, en högre för mera vetenskapliga öfningar, en lägre för elementära.

Öfningarna voro under höstterminen i den högre 5, i den lägre 4, under vårterminen i den högre 5, i den lägre 7.

Deltagarnas antal var under båda terminerna 4 i den högre och 2 i den lägre afdelningen.

Föreståndare under båda terminerna prof. K. F. JOHANSSON.
Bibliotekarie och biträdande lärare docenten CHARPENTIER.

Öfningarna hafva bestått: under höstterminen i den högre afdelningen af valda texter ur Böhlingks Chrestomathie 3 Aufl. och hafva genomgått stycken ur *Catapathabrähmana* s. 39—41; i den lägre afdelningen *de sanskritiska sandhilagarna*; under vårterminen behandlades i respektive afdelningar *valda stycken ur Avesta* (Jacksons Avesta Reader I, s. 2—10) och *lättare sanskrit-texter* (Lanmans Sanskrit Reader s. 16—21). I anslutning härtill flera föredrag af föreståndaren.

K. F. JOHANSSON.

19. Seminariet för Slaviska språk.

De *teoretiska öfningarna*, som hållits hvarannan onsdag, kl. 6—8, ha omfattat lektyr af äldre slaviska texter och ha därunder lästs partier af Evang. Zograph., Euchologium Sinaiticum, Glagolita Clozianus samt fornserbiska i Novakovči's »Primeri» och Šurmin & Bosanac' Čitanka», med grammatisk analys och under jämförelse med andra språk, hufvudsakligen ryska.

Föredrag ha hållits af med. kand. G. ALEXANDROFF om O-deklinationen i fornbulgariska och ryska; af fil. lic. A. HOLMBERG om explosivornas utveckling på samslavisk botten.

Hvardera terminen höllos 6 sammanträden. Antalet deltagare var under hösten 4, under våren 3.

De *praktiska öfningarna*, vid hvilka uteslutande talats ryska, ha ägt rum måndagar kl. 6—8 e. m. med biträde af två infödda: fru ANASTASIA NEBESJUK-KARLGREN och med. kand. GRIGORIJ ALEXANDROFF. Antalet sammanträden var under hösten 10, under våren 13. Deltagarnas antal (utom ledare och biträden) var under hösten 9, under våren 12.

Under året ha *föredrag* hållits på ryska:

af undertecknad 2: om Moskva och Konstantinopel (med skiopt.);

af ALEXANDROFF 15 (delvis med skioptikonbilder): om Rysslands fysiska geografi, naturliga hjälpkällor, olika folk, städer, arbeten på landet under olika årstider, Alexander I;

af fru KARLGREN 13 (delvis med skioptikonbilder): om Rysslands historia fr. o. m. Peter I t. o. m. Katrina, Marknaden i Nižnij, Gammal Svenskby, ryska kostymer;

af lic. SKOG 1: om en resa i Norge.

I allmänhet ha vid hvarje sammanträde ett par deltagare

berättat lästa anekdoter, historier, läst upp skaldestycken e. dyl. Vid 4 sammanträden ha (med fördelade roller) lästs partier af ČIRIKOV's drama »Bělaia vorona», med ord- och rollförklaringar på ryska. Deltagarna ha fått öfva sig att läsa rysk handstil dels i LUNDELL's ryska läsebok, dels i LEBEDEV's samling af handskrift-prof.

Deltagarna ha dessutom till hvarje sammanträde lämnat en öfversättning till ryska af en förut i maskinskrift utdelad svensk text, dessa öfversättningar ha rättats och vid sammanträdena genomgåts med deltagarna, omväxlande af ALEXANDROFF och KARLGREN. Protokoll har förts på ryska af deltagarna i tur och ordning.

De båda biträdena vid de praktiska öfningarna uppburo på grund af kanslers beslut ur universitetets reservfond under hösten hvardera 75 kr., under våren hvardera 125 kr. — Som bibliotekarie har docenten T. TORBIÖRNSSON tjänstgjort.

J. A. LUNDELL.

20. Seminariet för semitiska språk.

Deltagarnas antal har under hela läsåret varit 2. Ledare var docenten MATTSSON. Öfningarna hafva hållits hvarannan vecka 2 timmar i följd och omfattat tolkning af mischnatraktaten Schabbath kapp. I—VII:1, fr. o. m. kap. V jämväl tolkning af Maimonides arabiska kommentar med dess hebreiska öfversättning.

Som bibliotekarie har fil. kand. E. A. PERSÉUS tjänstgjort.

K. V. ZETTERSTÉEN.

21. Filosofiska Seminariet.

Föreståndare professor GEIJER.

A. Afdelningen för *teoretisk filosofi*.

Under höstterminen 1912 anordnades och leddes af professor GEIJER under 5 sammanträden med 11 deltagare öfningar, bestående i referat och diskussion af W. WINDELBAND's »*Über Willensfreiheit. 12 Vorlesungen*».

Referenter hrr ARTHUR ENGBERG, HUGO SOMMARSTRÖM, CARL HELLSTRÖM och CARL J. BJURSTRÖM.

Under vårterminen 1913 ledde docenten PHALÉN under 7 sammanträden med 6 deltagare öfningar, hvarvid i form af referat med ty åtföljande diskussioner behandlades W. WUNDT's »*System der Philosophie*».

B. Afdelningen för *praktisk filosofi*.

Under läsårets båda terminer anordnades och leddes öfningar af professor HÄGERSTRÖM. Under höstterminen var ämnet HØFFDING's *religionsfilosofi*. 6 sammanträden höllos med 8 deltagare, och öfningarna bestodo dels i ventilering af själfständiga uppsatser, dels i referat och diskussioner. Under vårterminen fortgingo öfningarna i två serier, hvardera 2 timmar hvarannan vecka. Ämnet var för den ena serien JOHN STUART MILL's *etik* och för den andra *Fragmenta Stoicorum veterum*, ed. Arnim. I den förra serien höllos 6 sammanträden med 11 deltagare, i den andra 6 sammanträden med 6 deltagare. Öfningarna hade samma karaktär som under höstterminen.

K. REINH. GEIJER.

Psykologiska laboratoriet.

Föreståndare professor GEIJER.

Ledare af öfningarna docenten ALRUTZ.

Under höstterminen 1912 var antalet deltagare 30, under vårterminen 1913 18.

Under båda terminerna gafs en *laborations- och demonstrationskurs* (föreläsningar, demonstrationer och genomgång af laborationsuppgifter) med 8 dubbeltimmar under höstterminen och 10 under vårterminen.

Dessutom hafva 2 specialister arbetat å laboratoriet under vårterminen 1913.

SYDNEY ALRUTZ.

22. Seminariet för pedagogik.

Föreståndare och ledare af öfningarna professor B. HAMMER. Arbetet har varit fördeladt på två afdelningar, en teoretisk och en praktisk, hvilka alternerande sammanträdt i seminarielokalen i Fysiologiska institutionen, n. b. Antalet deltagare: under höstterminen resp. 23 och 23, under vårterminen resp. 9 och 9.

A. I *teoretiska afdelningen* ha förekommit följande föredrag och referat (med diskussion):

under höstterminen (5 sammanträden):

J. ELGESKOG, E. OLSSON, J. HEDLUND, R. BOLIN, J. NORRLIN: Ref. af L. W. STERN, *Die differentielle Psychologie*, Leipzig 1911, s. 1—148;

G. A. JAEDERHOLM: Föredrag om »Intelligenspröfningsmetoder» (med demonstration);

under vårterminen (6 sammanträden):

B. HAMMER, G. STRÖMVALL, S. ELG, O. VALLIN, M. NORÉN,

B. JONZON, P. CORTH, S. ÅKERBLUM: Ref. af L. W. STERN, Die diff. Psych. s. 1—378;

B. HAMMER: Ref. af L. W. STERN, Die psycholog. Methoden der Intelligenzprüfung. Leipzig 1912.

B. I *praktiska afdelningen* ha förekommit diskussioner rörande metodiska och organisatoriska frågor i anslutning till proflektioner, hvilka hållits i pedagogiska skolan i regel dagen före resp. sammanträden, samt till följande föredrag och referat:

under höstterminen (6 sammanträden):

B. HAMMER: Litteratur rörande arbetsskolan;

A. LINDBERG: Ref. af B. HAMMER, Striden om arbetsskolan, Uppsala 1912;

J. HEDLUND: Ref. af R. RISSMAN, Die Arbeitsschule, Berlin 1911;

K. G. JONSSON: Ref. af M. JACOBSSON, Pragmatiska uppfostringsprinciper, Lund 1912;

under vårterminen (6 sammanträden):

M. NORÉN: Den praktisk-hevristiska metoden, med särskild hänsyn till fysikundervisningen i realskolan;

S. ROSÉN: Om fysikundervisningen i realskolan;

S. UHR: Historieundervisning;

G. EKESTUBBE: De främmande språken i realskolan.

C. *Pedagogiska skolan*, som vårterminen 1912 dimitterade sina förutvarande lärjungar till realskoleexamen, har under läsåret 1912—1913 upptagit en ny klass, till hufvudsaklig del bestående af elever från klass 5 i härvarande folkskola, och har med densamma genomgått en lärokurs motsvarande komm. mellanskolans 2:a klass.

BERTIL HAMMER.

23. Seminariet för estetik samt litteratur- och konst-historia.

Föreståndare professor SCHÜCK.

A. *Afdelningen för litteraturhistoria*.

Under höstterminen ersattes proseminariet af examinadorier, som höllos 4 à 6 timmar i veckan och leddes af prof. SCHÜCK.

Under vårterminen leddes proseminariets öfningar af docenten LAMM. Ämne: Valda uppgifter inom 1700- och 1800-talets svenska litteraturhistoria. Under terminen höllos 7 sammanträden. Deltagarnas antal var 27.

Följande uppsatser diskuterades:

MARGARETA LÖFSTRÖM: Jämförelse mellan Argus II. 43 och van Effens Le Misanthrope N:o 81;

JOHAN NORDSTRÖM: G. F. Gyllenborgs Ode öfver själens styrka;

GEORG CHAMBERT: Lidners Spastara;

ESTHER MONTELIUS: Gustaf III:s och Kjellgrens Gustaf Adolf och Ebba Brahe;

KJELL STRÖMBERG: Leopolds Oden;

VIKING KJÄLLSTRÖM: Franzéns Den gamle knekten;

GERD GUNDEBERG: Geijers Den siste skalden;

ALFRED VESTLUND: Geijers Odalbonden;

KATE HAMILTON: Geijers Vikingen;

OSKAR LINDÉN: Tegnér och den hexametriskä idyllen;

SVEN HEDBLÖM: Tegnér's Axel.

Vid hvarje sammanträde ha dessutom behandlats på förhand utsatta öfningsuppgifter i anslutning till uppsatserna och dessa uppgifter ha preparerats af samtliga deltagare.

B. *Afdelningen för konsthistoria.*

Ledare af öfningarna docenten ROOSVAL.

Öfningarna ha varit af tre slag.

1. Gemensamma undersökningar. Under höstterminen var ämnet för dessa undersökningar: den manliga klädedräkten 1500—1600, betraktad som dateringsinstrument för porträtt. Under vårterminen, då de studerande uppdelats i proseminarium och seminarium, fortsatte proseminariet kostymundersökningen och förde den fram till 1650, medan seminariet öfvades i analysering och bestämmande af nederländska, speciellt Rubenska teckningar med begagnande af Albertina-samlingens reproduktionsverk som material.

2. Ventilering och diskussion af skriftliga arbeten, nämligen GUSTAF BOLINDER: Bohuslänsk kyrklig konst;

GUNNAR SILFVERSTOLPE: Det italienska krucifixets typologi till år 1500.

På ett extra sammanträde har dessutom arkitekten ENBLÖM hållit ett för seminariets kyrkundersökningar instruktivt föredrag om fotogrammetrisk uppmättningsmetod.

Summa seminarietimmar 44 (22 sammanträden).

3. Exkursioner. Den 16—19 september exkursion till kyrkor i n. ö. Uppland, hvarvid kyrkor undersöktes och samlingarna på Leufsta slott besågos. Den 5 maj exkursion till 2 kyrkor i Uppland. För hvarje kyrka var anslagen 3 à 4 timmar.

Summa exkursioner: 5.

HENRIK SCHÜCK.

24. Historiska Seminariet.

Föreståndare: prof. H. HJÄRNE.

A. Afdelningen för licentiatexamen.

Ledare af öfningarna: docenten H. ALMQUIST. Sammankomster höllas i regel hvarannan fredag kl. 6—8 e. m.

Under höstterminen (5 sammankomster, 9 ordinarie och 1 extraordinarie medlemmar) behandlades spörsmål rörande »Frihetstidens tidigare skede».

Följande föredrag höllas och diskuterades:

H. VALENTIN: Det holsteinska partiets uppkomst och verksamhet t. o. m. 1723 års riksdag;

T. BERG: Cederhielms beskickning till Ryssland år 1725 och partistrider vid riksdagen 1726—27;

L. DALGREN: Sveriges politik i den polska successionskrisen från 1733;

N. HERLITZ: Politiska flygskrifter från frihetstidens förra skede till tiden för hattpartiets uppkomst;

G. BOHLIN: Partistrider vid 1738 års riksdag.

Under vårterminen (4 sammankomster, 15 ordinarie och 1 extraordinarie medlemmar) behandlades spörsmål rörande »Gustaf II Adolfs tidigare regering». Följande föredrag höllas och diskuterades:

N. AHNLUND: Källorna till J. Hallenbergs Svea Rikes Historia under konung Gustaf Adolf den stores regering;

T. BERG: Axel Oxenstiernas verksamhet före utnämningen till rikskanslersämbetet;

E. NYGREN: Freden i Knäröd 1613;

A. HELANDER: Riksdagen i Nyköping 1611—12 och riksstyrelsens organisation i början af Gustaf Adolfs regering.

B. Afdelningen för kandidatexamen (proseminariuim).

Ledare af öfningarna: docenten S. TUNBERG. Sammankomster höllas hvarannan torsdag kl. 6—8 e. m.

Under höstterminen (6 sammankomster, 44 medlemmar) behandlades valda historiska frågor från 1500-talets senare del. Följande föredrag höllas och diskuterades:

A. MONTGOMERY: Ständernas organisation under Erik XIV:s regering;

A. R. EDENGREN: Erik XIV och ständerna;

J. G. SANDELL: Erik XIV:s förhållande till sina bröder.

Under vårterminen (6 sammankomster, 51 medlemmar) behandlades Sveriges traktater från 1600-talets förra hälft. Följande föredrag höllas och diskuterades:

E. WETTERBERG: Sveriges traktater intill 1595;

J. E. ALMQVIST: Sveriges traktater med Ryssland 1595—1609;

A. M. TÖRNQVIST: Sveriges förhållande till Ryssland under Gustaf II Adolf;

G. NORDLING: Freden i Knäred och dess förhistoria;

C. LARSSON: Stilleståndet i Altmark;

H. ANSTRIN: Gustaf II Adolf och Tyskland.

Dessutom har proseminariet under såväl höst- som vårterminen haft sammanträde å landsarkivet i och för paleografiska och diplomatiska öfningar.

H. HJÄRNE.

25. Seminariet i statskunskap.

Föreståndare och ledare af öfningarna: prof. S. J. BOËTHIUS. Under höstterminen hölls 6 och under vårterminen 7 sammankomster. Seminariet har af skäl, som finnas angifna i redogörelsen för akademiska året 1909—1910, tjänstgjort såsom både proseminarium och högre seminarium. Ordinarie ledamöter voro under höstterminen 18 och under vårterminen 13; extra ordinarie under höstterminen 2 och under vårterminen 10. Under höstterminen lästes och kommenterades Rousseaus Contrat Social och under vårterminen 1809 års regeringsform. Dessutom hafva följande föredrag hållits och diskuterats:

undertecknad: J. J. Rousseau (inledningsföredrag till läsningen af Contrat social);

J. LAGERBERG: Öfversikt öfver diplomatiens historia;

O. OHLSSON: Det engelska parlamentets sammansättning;

G. FAGERLING: Om provisorisk lagstiftning;

W. ENBLOM: Förutsättningar för 1809 års regeringsform;

O. BEHM: Jämförelse mellan den schweiziska och den nordamerikanska förbundsorfattningen;

C. WESTRING: Högsta domstolen, regeringsrätten och lagrådet;

N. CEDERBLAD: Den Nordamerikanska senatens organisation, jämförd med senatens organisation i the Dominion of Canada, the Australian Commonwealth or the Union of South Africa.

S. J. BOËTHIUS.

26. Statistiska seminariet.

Föreståndare: prof. G. SUNDBÄRG.

Ledare af öfningarna och tjänstförrättande föreståndare: docenten K. A. EDIN. Antalsammanträden: under höstterminen 9,

under vårterminen 13; antal medlemmar: under höstterminen 21, under vårterminen 30.

Följande föredrag hafva hållits:

under höstterminen:

docenten K. A. EDIN: Resultaten af 1911 års bostadsundersökning i Göteborg och 1907 års bostadsundersökning i Uppsala;

fil. stud. S. STOCKMAN: Värdesättning af varor inom handelsstatistiken;

aktuarien S. ODÉN: Dödlighets- och lifslängdstabeller;

fil. kand. T. WIKSTRÖM: Folkmängdsberäkningar i Sverige för 1600-talet och förra hälften af 1700-talet;

fil. kand. M. GRANQVIST: Den äktenskapliga fruktsamheten och barnadödligheten bland arbetarbefolkningen i Göteborg enligt uppgifter inhämtade i samband med 1911 års bostadsundersökning;

fil. kand. W. GÖRANSSON: Några hufvudresultat från de senaste europeiska folkräkningarna;

fil. stud. P. JACOBSSON: Nya Zeeland ur demografisk synpunkt med särskild hänsyn till dödligheten;

fil. stud. H. ENEBORG: Själfmordsstatistik med särskild hänsyn till Sverige;

fil. stud. S. STOCKMAN: Den grafiska statistiken;

fil. stud. O. RYDQVIST: Referat af BRENTANO; »Die Malthus-sche Lehre und die Bevölkerungsbewegung der letzten Dezennien»;

förste aktuarien B. NYSTRÖM: Om bostadsräkningar och bostadsbeskrifningar med särskild hänsyn till den nu af Kommerskollegium igångsatta allmänna bostadsräkningen;

under vårterminen:

fil. kand. M. GRANQVIST: Hufvuddragen af Stockholms stads utveckling under de senaste 50 åren, hufvudsakligen ur demografisk synpunkt;

fil. stud. O. OLINDER: Organisationsintresset bland de svenska arbetarna;

fil. kand. H. GAHN: FAHLBECK'S »Sveriges adel ur demografisk synpunkt»;

fil. stud. D. BELIN: Referat af »Krankheits- und Sterblichkeitsverhältnisse in der Ortskrankenkasse für Leipzig und Umgegend»;

fil. kand. H. ENEBORG: Befolkningsförhållandena i Konungariket Sachsen;

docenten H. LUNDBORG: Medicinsk-biologiska familjeforskningar;

- fil. kand. W. GÖRANSSON: Quetelets lif och verksamhet;
 fil. kand. S. STOCKMAN: Referat af ZIZEK's »Die statistischen Mittelwerte»;
 förste Aktuarien E. H. R. AROSENIUS: Svenska folkräkningar;
 byråchefen N. BERGSTEN: Socialstyrelsens organisation och verksamhet, med särskild hänsyn till socialstatistiken;
 förste Aktuarien E. SJÖSTRAND: Arbetsförmedling och arbetsinställelser;
 aktuarien O. JÄRTE: Arbetsstatistiska undersökningar rörande sjömansyrket;
 aktuarien A. C. T. BILLBERG: Olycksfallsstatistik;
 docenten K. A. EDIN: Det befolkningsstatistiska materialet i våra äldsta kyrkoböcker (1600-talets);
 fil. kand. H. GAHN: Tabellverkstabellerna (1749—1860);
 fil. stud. A. LINDBERG: Statistiska uppgifter öfver de studerande i statistik vid Uppsala universitet ht. 1910—ht. 1912;
 fil. kand. W. GÖRANSSON: Emigrationen, dess historia, orsaker och verkningar;
 aktuarien S. ODÉN: Ålderdomsförsäkringskommitténs statistiska uträkningar;
 e. o. förste aktuarien E. HÖIJER: Utredningen rörande bolagsrösträtten.

KARL ARVID EDIN.

27. Seminariet för nordisk och jämförande forn-kunskap.

Föreståndare: undertecknad. Deltagare: höstterminen 15, vårterminen 16.

Följande föredrag och diskussioner ha hållits:

höstterminen 1912 (4 sammanträden):

undertecknad: Redogörelse för den arkeologiska kongressen i Genève;

A. JULIUS: Gundestrups-kärlets kronologi;

Diskussion om svensk stenålders-terminologi; inledare: S. LINDQVIST och J. V. ERIKSSON;

N. LITHBERG: Gottlands stenålder;

vårterminen 1913 (7 sammanträden):

E. OLSSON: Öfversikt af Ångermanlands fasta fornlämningar;

N. ÅBERG: Trindyxorna i Kalmar län;

J. V. ERIKSSON: Ett paleolitiskt fynd i Ungern;

G. W. EKMAN: Nordosteuropeiska stenåldersskulpturer;

Diskussion om metodiska erfarenheter från undersökningarna af de särskilda landskapens stenålder; inledare: G. EKHOLM;

Diskussion om arkeologiska kartor; inledare: J. V. ERIKSSON;

A. ENQVIST: Referat af K. HELM, Altgermanische Religionsgeschichte, afd. Die vorgeschichtliche Zeit;

G. W. EKMAN: Västsvenska stenåldersproblem.

OSCAR ALMGREN.

28. Seminariet för geografi.

Afdelningen för filosofie licentiatexamen har haft två sammanträden och åtta deltagare under läsåret. I den för filosofie kandidat- och filosofisk ämbetsexamen afsedda proseminarieafdelningen hafva 19 sammanträden hållits, deltagarnas antal var under båda terminerna 59. Samtliga öfningar ha leddes af undertecknad utom de proseminarieöfningar, som inföllo under min tjänstledighet 27 mars—19 april och som leddes af docenten O. SJÖGREN.

I den högre afdelningen höllos och diskuterades följande föredrag:

fil. kand. N. LINDBLOM: Schamanismen (med skioptikonbilder);

fil. mag. SVEN SWEDBERG: Befolkningsfördelningen i Södermanlands län 1910 och dess geografiska orsaker (med skioptikonbilder).

I den lägre afdelningen höllos och diskuterades följande föredrag:

fil. stud. B. GYLLENSVÄRD: Den arktiska eller högnordiska djurvärlden;

fil. stud. B. BERNDES: Venezuela;

fil. stud. O. NORRMAN; Om lapparnas bostäder;

fil. stud. A. LAURELL: Kännedomen om den s. k. äldre stenålderns människa och dess kulturer i Europa;

fil. stud. C. W. NYGREN: Om det holländska kustlandet;

fil. stud. J. KJÄLLGREN: Människans inflytande på Sveriges vegetation;

fil. stud. FABIAN SJÖGREN: Australiens upptäckande och utforskande;

fil. stud. KARIN PETERSON: Hawaiöarna;

fil. stud. H. MALMBERG: Några drag ur Gottlands senkvartära historia;

fil. mag. ADOLF SÖDERSTRÖM: Spetsbergens geologi;

fil. stud. G. STRÖMVALL: James Cook och hans upptäcktsfärder;

fil. stud. N. O. ASKELÖF: Tobak, olika plägseder vid dess användning hos vilda och halfkultiverade folk samt dess ekonomiska betydelse;

fil. stud. K. G. JONSSON: Om radioaktivitet och dess betydelse för vissa företeelser i atmosfären;

fil. stud. S. ERIKSSON: Sveriges sötvattensplankton;

fil. stud. A. LARSSON: Den norrländska kärlväxtvegetationen och dess invandring;

fil. stud. J. WIGER: Om jordmånen i våra skogar;

fil. stud. E. EKEGÅRD: Om brahmaismen;

fil. stud. R. MELIN: Jordmagnetismen och dess ursprung;

fil. stud. H. LINDROTH: Den indiska arkitekturen;

fil. stud. R. ESSÉN: Om våra torfmossar;

fil. stud. A. KARLSSON: Sockerbetan, dess kulturområde, bearbetning och ekonomiska betydelse;

fil. stud. H. PERSSON: Republiken Cuba;

fil. stud. G. PALM: Xenofons tåg till Babylonien och de tiotusendes återtåg;

fil. stud. A. GÖRANSSON: Kampen om herraväldet i Medelhafvet i historisk tid och de olika medelhafsländernas förutsättningar därvid;

fil. stud. J. BERGSTRAND: Om ebb och flod;

fil. stud. A. GARDELL: Vesuv, dess topografi och geologi;

fil. stud. S. SÖDERLUND: Skillnaden mellan floderosion och glacialerosion;

fil. stud. O. NYBELIN: Den afrikanska djurvärldens invandring;

fil. stud. D. ÅKERBLOM: Spricklinjerna i berggrunden och deras betydelse för Fennoskandias morfologi.

AXEL HAMBERG.

29. Matematiska seminariet.

A. *Afdelningen för ren matematik.*

Ledare af öfningarna i den högre afdelningen var under båda terminerna professor E. HOLMGREN. Under höstterminen behandlades frågor ur teorin för *partiella differentialekvationer*, under vårterminen var ämnet för öfningarna de *analytiska funktionerna*. Antalet sammanträden var under höstterminen 6, under vårterminen 7. Under höstterminen var antalet deltagare 6, under vårterminen 10.

Matematiska seminariets lägre afdelning leddes under båda terminerna af professor A. WIMAN. Antalet sammanträden var under hvardera terminen 8 samt antalet deltagare under höstterminen 58 och vårterminen 63. Ämne för öfningarna var under höstterminen ekvationsteori samt oändliga serier och produkter, under vårterminen användningar af differentialkalkylen.

B. *Afdelningen för mekanik och matematisk fysik* har under läsårets båda terminer omfattat *öfningar i rationell mekanik*, förda i samband med pågående föreläsningar i ämnet. Öfningarna leddes höstterminen 1912 af docenten H. PLEIJEL och vårterminen 1913 af fil. lic. N. ZEILON. Under höstterminen höllos 14 sammanträden med 15 deltagare och under vårterminen 6 sammanträden med 32 deltagare.

A. WIMAN.

30. Växtbiologiska seminariet.

Liksom föregående läsår har seminariet arbetat med *De nordiska skogarna*.

Arbetsprogrammet har varit detta:

Höstterminen:

¹³/₉ 1912. Fil. lic. THORE FRIES: Renvallsundersökningar öfver skogsgränsens tillbakagång.

²⁸/₉ 1912. Undertecknad: Uppsala universitets naturparks, Vårdsätra löfäng, historia och tillkomst.

Fil. stud. C. MALMSTRÖM och fil. stud. E. FLODERUS demonstrerade sina arbeten med naturparkens uppmätning och kartläggning.

⁹/₁₀ 1912. Undertecknad redogjorde för de botaniska arbeten, som voro planlagda att efter slutad kartläggning utföras i naturparken.

Ledde fil. stud. E. FLODERUS öfningar i kartläggning af naturparken.

²⁵/₁₀ 1912. Fil. stud. C. MALMSTRÖM demonstrerade en karta öfver trädens fördelning i Vårdsätra löfäng.

Undertecknad: Den maritima skogsgränsen.

⁸/₁₁ 1912. Fil. stud. E. WESTBLAD: Bokens invandringshistoria.

²³/₁₁ 1912. (På Statens Skogsförsöksanstalt i Stockholm) Fil. d:r HENRIK HESSELMAN: Den stora värmländska skogstaxeringen, dess förlopp och principer.

Jägmästaren GUNNAR SCHOTTE: Om olika former för gallring.

Fil. d:r TORSTEN LAGERBERG: demonstrerade preparat af svampskador i de svenska skogarna.

Vårterminen:

¹⁷/₁ 1913. Undertecknad: Nyare skogsbiologisk litteratur.

³¹/₁ 1913. Fil. stud. E. ASPLUND: Upplandshalföns maritima trädgräns.

¹⁵/₂ 1913. Fil. stud. C. G. ALM: Fysiologiska metoder vid formationsundersökningar.

Undertecknad: referat.

²⁸/₂ 1913. Fil. kand. FR. JONSSON: Skogstyper från den norska *Ilex*-regionen.

¹⁴/₃ 1913. Fil. stud. R. STERNER: Ölands löfängar.

²⁸/₃ 1913. Fil. stud. H. OLIVECRONA: Skogstyper från de ryska Östersjöprovinserna.

¹¹/₄ 1913. Fil. stud. R. SANDEGREN: Hornborgasjöns utvecklingshistoria med hänsyn till förskjutningarna mellan skog och sjö i postglacial tid.

Fil. stud. R. STERNER: Myrmekochorerna i de öländska löfängarna.

²¹/₄ 1913. Undertecknad: Demonstration af Fiby granurskog.

Under höstterminen deltog 18 och under vårterminen 16 studerande. Seminariet har dessutom haft nöjet att som tillfälliga deltagare räkna docenten d:r J. PEKLO från Prag samt lektor E. HENNING.

I slutet af juni och början af juli 1912 företog en del af seminariet under min och docenten C. SKOTTSBERGS ledning en färd till den norska *Ilex*-regionen. Det är mig en angenäm plikt att offentligen betyga vår tacksamhet till vår uppoffrande och sakkunnige ciceron, Bergens Museums direktör, JENS HOLMBOE, samt till köpman RASSMUS MEYER, som under exkursionerna i Bergen-trakten ställde en särskild ångbåt till vårt förfogande.

RUTGER SERNANDER.

Undervisning i bokföring.

I *bokföringskursen* deltog under höstterminen 1912 16 stud., vårterminen 1913 11 stud. Af samtliga 27 deltagare tillhörde 1 teol., 12 jurid., 1 med., 13 fil. fak. (af dem 4 fil. mag.) Lärare var under höstterminen 1912 handelsläraren ELIAS JANSSON. Kursen upptog 20 timmar och omfattade: enkel privatbokföring, dubbel bokföring för affär under en månad med uppläggning af bokslut samt förevisning och förklaring af tillhörande affärshandlingar och

redogörelse för lagstadganden, som af affärerna berördes; amerikansk bokföring; bokföring för aktiebolag och kommun; slutligen revisionsteknik.

Vårterminens kurs leddes af bankkamrer G. E. ERICSSON, upptog 22 timmar och omfattade: enkel privatbokföring samt en utförligare kurs i dubbelt bokhålleri med tillämpning på affär och yrke; i båda fallen med bokslut; fondförvaltning med tillhörande bokföring; amerikansk tabellbokföring; samt revisions-teknik. En kortare redogörelse för gällande växelrätt har lämnats. För deltagarna ha under kursen demonstrerats affärshandlingar samt för praktiskt bruk förda böcker af olika slag.

J. A. LUNDELL.

Exercitieiinstitutionerna.

1. Ridinstitutionen.

Ridundervisningen har under vintern 1912—1913 pågått hvarje söckendag med en lektion för herrar kl. 8—9 f. m. och med en lektion för damer kl. 2—3 e. m. Dessutom har om aftnarna varit ordnade lektioner i form af klubbbridning, varierande med ända till 4 timmar dagligen.

I undervisningen har under höstterminen deltagit 222 personer med sammanlagt 1633 timmar, af hvilka 1088 timmar komma på 122 akademiska medborgare. Under vårterminen har antalet deltagare i undervisningen varit 311 personer under 3976 timmar och af dessa timmar komma 2539 på 172 akademiska medborgare.

Under såväl höstterminen som vårterminen hafva 4 elever erhållit kostnadsfri undervisning med 2 timmar i veckan pr elev.

Förutom i den ordinarie ridundervisningen hafva ett stort antal personer begagnat sig af ridning utomhus dels enskildt, dels under ridlärares ledning, dels som deltagare i af Upplands-Västmanlands fältridtklubb anordnade jakter till häst.

HERBERT SELANDER.

2. Gymnastikinstitutionen.

a. Under höstterminen 1912:

Gymnastik: Öfningarna togo sin början måndagen den 16 september och pågingo t. o. m. den 14 december med 15 timmar i veckan under tiden den 16 september—30 november hvarje söckendag kl. 8—9 f. m. och 2—3 e. m. samt måndagar, onsdagar

och fredagar kl. 7—8 e. m. med 9 timmar i veckan under tiden den 1 december—14 december hvarje söckendag kl. 2—3 e. m. samt hvarannan dag kl. 7—8 e. m.

Undervisningen har upprätthållits af undertecknad utom under tiden den 16 september—11 oktober (morgon- och middagslektionerna), då undertecknad var tjänstledig för fullgörande af årets regementsöfningar, under hvilken tid major A. AF SANDEBERG upprätthöll lärarebefattningen.

Ingen öfning har varit inställd.

Under senare hälften af oktober samt november månad gaf undertecknad därjämte en kostnadsfri undervisningskurs i teoretisk-praktisk gymnastik, afsedd för de studerande som ämna söka lärarebefattning, hvarmed följer undervisningsskyldighet i gymnastik (t. ex. andre-lärarebefattningen vid folkhögskolorna). 19 studenter begagnade sig af denna undervisningskurs.

Fäktning: Öfningarna togo sin början den 11 oktober samt pågingo t. o. m. den 14 december med 1 timme hvarje söckendag kl. 9—10 f. m. däraf $\frac{1}{2}$ timme florettfäktning och $\frac{1}{2}$ timme sabelhuggning.

Undervisningen har upprätthållits af biträdande gymnastikläraren kapten C. LUNDQVIST.

Dessutom har anordnats florettfäktning under 3 extra timmar i veckan kl. 8—9 e. m. måndagar, onsdagar och fredagar. Vid dessa öfningar har undervisning meddelats utom af kapten LUNDQVIST äfven af löjtnanten B. CNATTINGIUS.

Öfningarna voro inställda under tiden den 16 september—10 oktober på grund af omöjligheten att under årets regementsöfningar få någon, som kunde upprätthålla undervisningen.

I gymnastiköfningarna hafva deltagit 260 och i fäktöfningarna 22 studerande.

b. *Under vårterminen 1913:*

Gymnastik: Öfningarna togo sin början den 15 januari och pågingo t. o. m. den 15 maj med 15 timmar i veckan kl. 8—9 f. m. och 2—3 e. m. hvarje söckendag samt kl. 7—8 e. m. måndagar, onsdagar och fredagar.

Undertecknad har varit ledare af öfningarna. Ingen öfning har varit inställd.

Fäktning: Öfningarna hafva pågått under samma tid som gymnastiköfningarna, men med 1 timme om dagen kl. 9—10 f. m. däraf $\frac{1}{2}$ timme florettfäktning och $\frac{1}{2}$ timme sabelhuggning.

Biträdande gymnastikläraren kapten C. LUNDQVIST har varit ledare af öfningarna.

Dessutom har i likhet med under höstterminen anordnats florettfäktning under 3 extra öfningstimmar i veckan.

I gymnastiköfningarna hafva deltagit 203 och i fäktöfningarna 20 studenter.

Lokalen har såväl höst- som vårtermin varit upplåten: under 3 timmar i veckan till gymnastiserande damer, hvilkas öfningar ledts af gymnastikdirektören fröken H. ARPI; omkring 80 deltagarinnor, däraf 30 studentskor; under 3 timmar i veckan till Uppsala gymnastik- och fäktklubb, hvars öfningar ledts af universitetets båda gymnastiklärare samt extra amanuensen löjtnant B. CNATTINGIUS; 49 deltagare, däraf 17 studenter. Öfriga tider på dagen mellan kl. 10 f. m. och 7 e. m., då lokalen ej varit upptagen, har den uthyrts till studenter för tennisspel.

Gymnaster, fäktare och tennisspelare hafva erhållit bad gratis omedelbart efter öfningen; öfriga studenter, som badat, hafva betalat 20 öre för badet (15 öre, då partikort om 20 bad tagits).

Under tiden den 16 maj—31 maj har lokalen uthyrts för tennisspel samt hållits öppen för badning.

HJALMAR EKSTEDT.

3. Akademiska kapellet.

Öfningarna med orkester ha omfattat följande verk: Händel: oratoriet Messias; Haydn: symfoni n:o 13; Mendelssohn: Notturmo och Scherzo ur »En sommarnattsdröm»; Alfvén: Festspel; Söderman: Kung Heimer och Aslög; Foroni: Marche triomphale.

Dessa öfningar ha som regel hållits två gånger i veckan, men under tiden närmast före konsert ha repetitionerna varit tätare. Kapellet har medverkat vid Uppsala Orkesterförenings första symfonikonsert samt vid uppförandet af Händels oratorium Messias, hvarvid kören bildats genom en sammanslutning af flertalet af Uppsala sångföreningar, uppgående till omkring 250 personer.

De ordinarie öfningarna i kvartettspel ha, fränsedt de tillfällen då de utbytts mot orkesteröfning, hållits en gång i veckan. Därvid ha studerats följande verk: Mozart: Kvartett n:o 1 och n:o 2 samt Svendsen: Stråk-oktett.

Till deltagande i orkester- och ensembleöfningarna ha antecknat sig 20 studenter.

Samtliga föreläsningar i musikens historia ha måst inställas, då ingen student antecknat sig som åhörare.

HUGO ALFVÉN.

4. Ritundervisningen.

Följande undervisning och biträde vid ritning har lämnats af ritlärarinnan SIGRID OHLSSON.

Under höstterminen: Zoologiska Institutionen 47 timmar med 13 studerande; Patologiska Institutionen 20 timmar med 2 studerande.

Under vårterminen: Geografiska Institutionen 25 timmar med 35 studerande; Geologiska Institutionen 10 timmar med 1 studerande; Botaniska Institutionen 30 timmar med 4 studerande. Sammanlagda tjänstgöringen är sålunda 132 timmar och öfverskrider den föreskrifna med 7 timmar.

A. G. HÖGBOM.

[Studentantal. Examina. Promotioner.

Studentantal.

Under tiden från och med den 1 juni 1912 till samma dag 1913 inskrefvos vid universitetet 409 studerande. Motsvarande tal för de två närmast föregående åren voro 426 och 471.

Antalet vid universitetet närvarande studenter var enligt den af studentkåren utgifna katalogen under höstterminen 2,419 och under vårterminen 2,301. Under näst föregående läsår voro motsvarande tal 2,295 och 2,220. Fördelningen på de särskilda fakulteterna var följande: teologiska fakulteten under höstterminen 157 och under vårterminen 157; juridiska fakulteten under höstterminen 467 och under vårterminen 446; medicinska fakulteten under höstterminen 286, under vårterminen 287; filosofiska fakulteten under höstterminen 1,505, under vårterminen 1,409. Under höstterminen voro 4 och under vårterminen 2 studenter i studentkatalogen upptagna utan angifven studieriktning.

Examina.

Inför *teologiska fakulteten* aflades teologie licentiatexamen af 4, teologie kandidatexamen af 32 och praktisk-teologiska prof af 32 studerande.

Inför *juridiska fakulteten* aflades juris kandidatexamen af 33 och kansliexamen af 14 studerande.

Inför *medicinska fakulteten* aflades medicine licentiatexamen af 8 samt medicine kandidatexamen af 27 studerande.

Inför *filosofiska fakulteten* aflades filosofie licentiatexamen af 32, efterpröfning i filosofie licentiatexamen af 3, filosofisk ämbetsexamen af 114, filosofie kandidatexamen af 94, efterpröfning i filosofisk ämbetsexamen af 13, efterpröfning i filosofie kan-

didatexamen af 10, särskild pröfning för teologie kandidater och teologie licentiater af 2, särskild pröfning i antropologi och logik enligt Kungl. kungörelsen den 14 oktober 1892 af 2 samt teologisk-filosofisk examen af 25 studerande.

Akademiska afhandlingar.

- ANDERSSON, J., Über eine Klasse Untergruppen einer Abel'schen G_n^m . Uppsala 1913. (Vent. d. 5 april 1913.)
- BACKMAN, G., Die Bauchflosse der Selachier. Abth. 1: Die Bauchflosse der Batoidei. Uppsala 1913. (Vent. d. 26 april 1913.)
- BOËTHIUS, B., Svenskarne i de nedersachsiska och westfaliska kustländerna juli 1630 — november 1632. Till belysning af Gustaf II Adolfs tyska politik. Uppsala 1912. (Vent. d. 21 september 1912.)
- BORGSTRÖM, M., Askersmålets ljudlära. Stockholm 1913. (Vent. d. 3 maj 1913.)
- BRANDELL, G., Skolbarns intressen. En psykologisk-pedagogisk undersökning. Stockholm 1913. (Vent. d. 8 maj 1913.)
- BRILIOTH, B., A grammar of the dialect of Lorton (Cumberland). Historical and descriptive. With an appendix on the Scandinavian element, dialect specimens, and a glossary. Oxford 1913. (Vent. d. 28 maj 1913.)
- BRUSEWITZ, A., Representationsfrågan vid 1809—10 års riksdag. En inledning till representationsreformens historia. Uppsala 1913. (Vent. d. 27 maj 1913.)
- CARLSON, G. W. F., Süßwasseralgen aus der Antarktis, Südgeorgien und den Falkland Inseln. Stockholm 1913. (Vent. d. 27 maj 1913.)
- CARLSSON, A. B., Den svenska centralförvaltningen 1521—1809. En historisk öfversikt. Stockholm 1913. (Vent. d. 19 maj 1913.)
- CARLSSON, W., Gustaf II Adolf och Stralsund 1628—juli 1630. Uppsala 1912. (Vent. d. 14 december 1912.)
- CEDERSCHIÖLD, W., Studier över genusväxlingen i fornväst-nordiska och fornsvenska. Göteborg 1913. (Vent. d. 15 mars 1913.)
- FRIES, TH. C. E., Botanische Untersuchungen im nördlichsten Schweden. Ein Beitrag zur Kenntnis der alpinen und

- subalpinen Vegetation in Torne Lappmark. Uppsala & Stockholm 1913. (Vent. d. 3 maj 1913.)
- FRÖDERSTRÖM, H., Om psykisk undermålighet bland svenska arméns och marinens manskap. Stockholm 1913. (Vent. d. 28 maj 1913.)
- FRÖDIN, G., Bidrag till västra Jämtlands senglaciala geologi. Stockholm 1913. (Vent. d. 27 maj 1913.)
- GIHL, T., Sverige och västmakterna under Karl X Gustafs andra krig med Danmark. Uppsala 1913. (Vent. d. 28 maj 1913.)
- HOLMBERG, A., Studien zur Terminologie und Technik der rhetorischen Beweisführung bei lateinischen Schriftstellern. Uppsala 1913. (Vent. d. 24 maj 1913.)
- KJELLMAN, H., La construction de l'infinif dépendant d'une locution impersonnelle en français des origines au XVe siècle. Upsal 1913. (Vent. d. 1 februari 1913.)
- LARSSON, Y., Inkorporeringsproblemet. Stadsområdets förändringar med särskild hänsyn till svensk förvaltningspraxis. D. 1—2. Stockholm 1913. (Vent. d. 29 mars 1913.)
- LINDHOLM, F., Extinction des radiations solaires dans l'atmosphère terrestre. Étude basée sur les observations spectrobolométriques faites à l'Institut de physique d'Upsala pendant l'année 1912. Upsala 1913. (Vent. d. 28 maj 1913.)
- LUNDGREN, HJ., Studier öfver Theophiluslegendens romanska varianter. Uppsala 1913. (Vent. d. 16 maj 1913.)
- NERMAN, B., Studier över Sväriges hedna litteratur. Uppsala 1913. (Vent. d. 7 maj 1913.)
- NORDENSON, J. W., Über die Form der Linsenflächen im menschlichen Auge. Stockholm 1912. (Vent. d. 30 november 1912.)
- ODÉN, S., Der kolloide Schwefel. Upsala 1913. (Vent. d. 19 april 1913.)
- REENSTIERNA, J., Über die Kultivierbarkeit und Morphologie des Lepa-Erregers und die Übertragung der Lepa auf Affen. [Wien & Leipzig] 1913. (Vent. d. 19 maj 1913.)
- ROSENGREN, H., Karl X Gustaf före tronbestigningen. Pfalzgreffen intill tronföljarvalet 1649. Uppsala 1913. (Vent. d. 26 maj 1913.)
- SAMUELSSON, G., Studien über die Entwicklungsgeschichte der Blüten einiger Bicornes-Typen. Ein Beitrag zur systematischen Stellung der Diapensiaceen und Empetraceen. Stockholm 1913. (Vent. d. 19 april 1913.)

SJÖBRING, H., Den individualpsykologiska frågeställningen inom psykiatrien. Uppsala 1913. (Vent. d. 26 maj 1913.)

SOBRAL, J. M., Contributions to the geology of the Nordingrå region. Uppsala 1913. (Vent. d. 26 maj 1913.)

WIDMAN, R., Studier öfver ammoniakaliska kvicksilfverförelningar. Uppsala 1912. (Vent. d. 21 sept. 1912.)

Promotioner.

Vid den doktorspromotion, som ägde rum den 31 maj 1913, promoverades:

Inom *medicinska fakulteten* af dess dekanus professor M. **ELFSTRAND** till medicine doktorer efter aflagda prof medicine licentiaterna **JOHAN VILHELM NORDENSON**, St., **PER HENRIK NILS SJÖBRING**, Smål., **JOHN LIBERT REENSTIERNA**, Värml., **GASTON VICTOR BACKMAN**, Kalm., och **HARALD AUGUST FRÖDERSTRÖM**.

Inom *filosofiska fakulteten* af dess dekanus professor O. **JUEL**:
Till jubeldoktorer:

Medicine och filosofie doktoren m. m. **CARL LUDVIG HIPPOLIT NYSTRÖM**;

Kyrkoherden i Börstils pastorat, Prosten **MATTS JOHAN FREDRIK FLEMMING**;

F. d. Adjunkten vid Högre allmänna läroverket i Hälsingborg, f. d. Redaktören af tidningen »Sändebudet» i Chicago **WILHELM AUGUST HENSCHEN**;

F. d. Adjunkten vid Högre allmänna läroverket i Hudiksvall m. m. **OTTO FREDRIK DANIEL ÖSTMAN**;

F. d. Adjunkten vid Högre allmänna läroverket i Västervik m. m. **ANDERS AXEL WILHELM LUND**;

Kyrkoherden i Falköping m. m., Prosten **P. HELANDER**;

F. d. Lektorn vid Högre allmänna läroverket i Skara m. m. **CARL JOHAN GUSTAF LANDTMANSON**;

F. d. Kollegan vid Katarina Realskola i Stockholm m. m. **VICTOR HÖGBERG**;

Biskopen i Visby stift, Kyrkoherden i Visby, f. d. Professorn i teologiska prenotioner och teologisk encyklopedi vid Uppsala universitet m. m. **KNUT HENNING GEZELIUS VON SCHEELE**;

Biskopen i Strängnäs stift, Kyrkoherden i Vansö, f. d. Docenten i praktisk teologi vid Uppsala universitet m. m. **UDDO LECHARD ULLMAN**;

Kyrkoherden i Balingsta EHRENFRIÐ ANTON AUGUST VON BAUMGARTEN;

F. d. Öfverdirektören och Chefen för Statistiska Centralbyrån m. m. PER ELIS SIDENBLADH;

F. d. Lektorn vid Högre allmänna läroverken i Umeå och Gäfle m. m. PAUL PETER WALDENSTRÖM.

Till doktorer efter aflagda prof följande filosofie licentiat:

HOLMBERG, ARNE, St.

LARSSON, YNGVE GUSTAF RICHARD, St.

BRUSEWITZ, AXEL KARL ADOLF, Uppl.

FRÖDIN, NILS GUSTAF OTTO, Uppl.

WIDMAN, KARL VIKING RAGNAR, Uppl.

ANDERSSON, JOSEF ANDREAS, G.-H.

BRILIOTH, BÖRJE HERMAN, Östg.

LUNDGREN, ANDERS HUGO HJALMAR, Östg.

NERMAN, BIRGER, Östg.

ROSENGREN, NILS HILDING EMANUEL, Östg.

CARLSON, GUSTEN WILHELM FREDRIK, Västg.

BORGSTRÖM, KARL MARCUS, S.-N.

BOËTHIUS, SIMON BERTIL, V.-D.

BRANDELL, GEORG ALBERT, V.-D.

CARLSSON, ALFRED BERNHARD, V.-D.

GIHL, KARL SIGURD TORSTEN NILSSON, V.-D.

SAMUELSSON, GUNNAR, V.-D.

SOBRAL, JOSÉ MARIA, V.-D.

FRIES, THORE CHRISTIAN ELIAS, Smål.

CEDERSCHIÖLD, GUSTAF WILHELM, Göteb.

CARLSSON, WALDEMAR EMANUEL, Kalm.

KJELLMAN, GUSTAF HILDING, Värml.

LINDHOLM, VILHELM FERDINAND VALDEMAR, Norrtl.

Ekonomi.

Anslag af statsmedel.

Underrättelse om de anslag, som beviljats universitetet vid 1913 års riksdag, har då detta skrives ännu icke inkommit till kansliet. Emellertid framgå anslagen af här nedan intagna utdrag af riksdagens skrivelse n:o 8 till Konungen angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Till Konungen.

— — — — —
Uppsala universitet.

60:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till arvode åt en *lärare i symbolik* vid universitetet i Uppsala med den undervisnings- och examinationsskyldighet, som i vederbörlig ordning bestämmes, beviljat på extra stat för år 1914 ett anslag af 1,500 kronor.

61:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att *dels* för beredande af höjning af det i utgiftsstaten för Universitetet i Uppsala, afdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi upptagna anslaget å 2,000 kronor öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet med ett belopp af 2,600 kronor, *dels ock* till arvode åt en lärare vid den undervisningskurs i allmän kemi för medicine studerande, som är anordnad vid nämnda institution, anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 2,500 kronor.

För undervisningskurser i allmän kemi för medicine studerande äro för närvarande på extra stat anvisade följande belopp:

vid *universitetet i Uppsala*:
till arvode åt en lärare vid kursen kronor 2,500: —
» förhöjning af medicinsk-kemiska institutio-
nens anslag till materiell m. m. » 1,000: —

vid *universitetet i Lund*:

till aflöning åt en lärare vid kursen	»	2,000: —
» materiell för densamma	»	500: —

vid *karolinska institutet*:

till arvode åt ett lärarbiträde vid kursen	»	2,500: —
» materiell vid kemiska institutionen	»	1,500: —

Departementschefen har nu, hvad beträffar materiellanslagen, ansett att desamma borde öfverföras till vederbörande institutioners ordinarie stat, hvarjämte anslaget vid universitetet i Uppsala skulle höjas med 1,600 kronor. Det under universitetets institution för medicinsk och fysiologisk kemi upptagna ordinarie anslaget till materiell m. m., nu 2,000 kronor, skulle alltså komma att uppgå till 4,600 kronor och medicinsk-kemiska institutionens i Lund ordinarie materiellanslag, nu 3,450 kronor, skulle komma att utgå med 3,950 kronor. Vidare skulle karolinska institutets ordinarie anslag till anskaffande och underhåll af apparater och reagenser för kemiska laboratoriet å 1,500 kronor komma att höjas till 3,000 kronor samt utgå under förändrad rubrik »till materiell m. m. för kemiska laboratoriet». Lärararvodena ansåge departementschefen böra fortfarande utgå å extra stat med oförändrade belopp. Eders Kungl. Maj:t har nu, på sätt inhämtas af förevarande punkt samt punkterna 89 och 113 här nedan, framlagt förslag om ordnande af förevarande angelägenhet såsom av departementschefen förordats.

Riksdagen finner väl, att särskilda anslag för ändamålet fortfarande äro af behovet påkallade samt har intet att erinra mot de äskade beloppen, liksom Riksdagen jämväl vill bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om höjning af det ordinarie materiellanslaget i Uppsala med 1,600 kronor, men Riksdagen har däremot ansett, att så länge de ifrågavarande kurserna hafva den provisoriska karaktär, att de uppehållas af lärare med arvoden å extra stat, lämpligast är, att medel till den för kurserna erforderliga materiellen jämväl anvisas på enahanda sätt. Riksdagen har sålunda icke kunnat bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Beträffande den i nu föreliggande punkt gjorda framställning har Riksdagen alltså

dels för beredande af höjning af det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, afdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi upptagna anslagsbeloppet å 2,000 kronor ökat det ordinarie anslaget till nämnda universitet med ett belopp af 1,600 kronor;

dels ock för anordnande vid berörda institution af den i stadgan för medicinska examina föreskrifvna *undervisningskursen i kemi* på extra stat för år 1914 beviljat

till *arvode åt en lärare* vid kursen 2,500 kronor samt till höjning af institutionens anslag till *materiell m. m.* 1,000 kronor.

62:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till materiell m. m. för en hygienisk institution vid universitetet i Uppsala anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 10,000 kronor.

Anslag för ifrågavarande ändamål är af behovet påkallat med anledning af inrättandet sistlidet år af en professur i hygien och bakteriologi. Riksdagen har icke heller funnit annan anledning till anmärkning emot framställningen, än att den i ärendet lämnade kostnadsberäkningen synes gifva vid handen att anslag till så högt belopp som det äskade icke under år 1914 torde vara behöfligt, utan lär beloppet utan olägenhet kunna nedsättas till 8,000 kronor.

Riksdagen har alltså till *materiell m. m. för en hygienisk institution* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 8,000 kronor.

63:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till höjning af materiellanslaget för anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 2,000 kronor.

På grund af den i statsrådsprotokollet till stöd för anslagsäskandet lämnade utredningen har Riksdagen till *höjning af materiellanslaget för anatomiska institutionen* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 2,000 kronor.

64:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för införande af ny värmeledning och ventilationsanordning i anatomiska institutionsbyggnaden vid universitetet i Uppsala i hufvudsaklig öfverensstämmelse med härför uppgjort förslag anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 30,000 kronor.

Då utredningen i ärendet giver vid handen, att de föreslagna värmelednings- och ventilationsanordningarna äro af behovet påkallade, har Riksdagen intet att erinra mot att anslag för ändamålet beviljas. Det äskade beloppet, 30,000 kronor, synes emellertid väl högt tilltaget. I detsamma ingår nämligen posten oförutsedda utgifter med omkring 15 procent af kostnaderna.

Detta torde vara en onödigt försiktig beräkning, så mycket mer som vederbörande byggmästare upptagit denna post till allenast 8 procent. Riksdagen anser därför att anslaget kan begränsas till 28,000 kronor; och har Riksdagen förty för införande af *ny värmeledning och ventilationsanordning i anatomiska institutionsbyggnaden* vid universitetet i Uppsala i hufvudsaklig öfverensstämmelse med härför uppgjort förslag anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 28,000 kronor.

65:o) I anledning af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *arfvode åt en biträdande lärare i medicin* vid universitetet i Uppsala beviljat på extra stat för år 1914 ett anslag af 3,000 kronor.

66:o) På grund af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med vad för åren 1908—1913 ägt rum, till *förstärkande af lärarkrafterna i kirurgi* vid universitetet i Uppsala på extra stat för år 1914 anvisat ett anslag af 2,000 kronor.

67:o) På grund af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1911—1913 ägt rum, anvisat på extra stat för år 1914 såsom *bidrag till arfvode åt en assistent å akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenafdelning* med den tjänstgöring, som af Eders Kungl. Maj:t bestämmes, ett anslag af 1,500 kronor, under villkor att för ifrågasvarande assistents aflöning ett lika stort belopp utgår från akademiska sjukhusets stat.

68:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, afdelningen A) Aflöningar m. m., filosofiska fakulteten, humanistiska sektionen, uppföra en professur i nordisk och jämförande fornkunskap med enahanda aflöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehafvare att vara underkastad de för dessa förmåners åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna äfvensom att för ändamålet höja det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala med 7,500 kronor.

Till arfvode åt en lärare i nordisk och jämförande fornkunskap har Riksdagen anvisat anslag för hvart och ett af åren 1907—1909 å 2,500 kronor samt för hvart och ett af åren 1910—1913 å 3,500 kronor.

Då Riksdagen af den i ärendet lämnade utredningen finner

till fulla framgå, att tiden nu är inne att förvandla den sedan åtskilliga år tillbaka bestående lärartjänsten i ifrågavarande, synnerligen betydelsefulla ämne till professur, har Riksdagen i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, afdelningen A) Af-löningar m. m., filosofiska fakulteten, humanistiska sektionen, uppfört *en professur i nordisk och jämförande fornkunskap* med enahanda aflöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehafvare att vara underkastad de för dessa förmåners åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna äfvensom att för ändamålet höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala med 7,500 kronor.

69:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen dels att för anställande under ytterligare sex år vid universitetet i Uppsala af lektorer i tyska, franska och engelska språken med den undervisningsskyldighet, som af Eders Kungl. Maj:t bestämmes, bevilja ett anslag af 63,000 kronor att användas till årliga arfvoden åt enhvar af nämnda lektorer, hvilka arfvoden i förhållande till undervisningsskyldighetens större eller mindre omfattning skola utgå med 3,500 kronor eller 3,000 kronor, dels ock att af detta anslag anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 10,500 kronor.

Till uppehållande af ifrågavarande undervisning har Riksdagen under en längre följd af år anvisat medel, utgående till hvarje lärare med 3,000 kronor för år.

Riksdagen har icke, af hvad till stöd för framställningen i statsrådsprotokollet förekommer, blifvit öfvertygad om att ett verkligt behof af den nu ifrågasatta löneförbättringen med 500 kronor föreligger. Hvarken arten och omfattningen af lektorernas arbete eller hänsynen till tjänsternas besättande med tillräckligt kvalificerade personer synes motivera en sådan åtgärd, hvilken också vid ärendets behandling inom humanistiska sektionen af filosofiska fakulteten i Lund vunnit understöd af endast en del af sektionens medlemmar.

Riksdagen har alltså dels för anställande under ytterligare sex år vid universitetet i Uppsala af *lektorer i tyska, franska och engelska språken* med den undervisningsskyldighet, som af Kungl. Maj:t bestämmes, beviljat ett anslag av 54,000 kronor att användas till årliga arfvoden å 3,000 kronor åt enhvar af nämnda lektorer, dels ock af detta anslag anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 9,000 kronor.

70:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till arfvode åt en *lärare* vid universitetet i Uppsala med åliggande att biträda vederbörande professor i *estetik samt litteratur- och konsthistoria* vid uppehållande af undervisnings- och examinationsskyldigheten i samma ämne enligt de närmare bestämmelser, som af Eders Kungl. Maj:t meddelas, beviljat på extra stat för år 1914 ett belopp af 3,500 kronor, med villkor att, därest vederbörande lärare är innehafvare af docentstipendium, arvodet för undervisningen skall minskas, så att detsamma jämte stipendiet ej öfverstiger 5,000 kronor.

71:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till uppehållande af verksamheten vid pedagogiska seminariet vid universitetet i Uppsala och den med seminariet förbundna öfningsskolan bevilja på extra stat för år 1914 ett anslag af 7,000 kronor.

Till uppehållande af verksamheten vid ifrågavarande seminarium har Riksdagen för hvart och ett af åren 1912 och 1913 beviljat ett anslag af 5,000 kronor.

Då Riksdagen af den i statsrådsprotokollet till stöd för anslagsökningen förebragta utredningen funnit behovet däraf styrkt, har Riksdagen såsom bidrag till *uppehållande af verksamheten vid det pedagogiska seminariet* vid universitetet i Uppsala *och den med seminariet förbundna öfningsskolan* beviljat på extra stat för år 1914 ett anslag af 7,000 kronor.

72:o) Med anledning af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *uppehållande af öfningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi* vid universitetet i Uppsala på extra stat för år 1914 anvisat ett anslag af 1,500 kronor.

73:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att förberedande af höjning af det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, afdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken mineralogisk-geologiska institutionen uppförda kontanta anslaget å 1,700 kronor öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet med 1,000 kronor.

Då Riksdagen med anledning af den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen ej har något att erinra emot den begärda anslagsökningen, har Riksdagen för beredande af höjning af det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken mineralogisk-geologiska

institutionen uppförda kontanta anslaget å 1,700 kronor ökat det ordinarie anslaget till nämnda universitet med 1,000 kronor.

74:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till arfvode åt en för biträde vid arbetet med den internationella solarforskningen anställd assistent vid den fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala bevilja ett anslag af 7,500 kronor samt däraf på extra stat för år 1914 anvisa 1,500 kronor.

För ifrågavarande ändamål beviljade 1908 års Riksdag ett anslag af 7,500 kronor, däraf Riksdagen för hvart och ett af åren 1909—1913 anvisat ett belopp av 1,500 kronor.

Då Riksdagen anser, att medel fortfarande böra beredas för ifrågavarande forskningsarbete, har Riksdagen till arfvode åt en för biträde vid arbetet med den *internationella solarforskningen* anställd assistent vid den fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala beviljat ett anslag af 7,500 kronor samt däraf på extra stat för år 1914 anvisat 1,500 kronor.

75:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för beredande af höjning af den i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, afdelningen B) Till materiell m. m., för botaniska trädgården upptagna anslagsposten å 7,000 kronor, öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet med ett belopp af 3,000 kronor.

Då Riksdagen anser behovet af ifrågavarande anslagsökning vara af den lämnade utredningen till fullo ådagalagt, har Riksdagen för beredande af höjning af den i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, afdelningen B) Till materiell m. m., för botaniska trädgården upptagna anslagsposten å 7,000 kronor ökat det ordinarie anslaget till nämnda universitet med ett belopp af 3,000 kronor.

76:o) Sedan 1912 års Riksdag, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, för uppförande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda, af överintendentsämbetet gillade ritningar och förslag af en *ny byggnad för zoologiska institutionen* vid universitetet i Uppsala beviljat ett anslag af 532,463 kronor, och samtidigt af berörda anslag på extra stat för år 1913 anvisat ett belopp af 90,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att af det sålunda beviljade anslaget anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 264,000 kronor.

Riksdagen har af det för uppförande af en *ny byggnad för zoologiska institutionen* vid universitetet i Uppsala af 1912 års

Riksdag beviljade anslaget å 532,463 kronor anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 264,000 kronor.

77:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, för anordnande vid universitetet i Uppsala af *undervisning i bokföring* enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna godt meddela, beviljat på extra stat för år 1914 ett anslag af 600 kronor.

78:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att dels för tillbyggnad till och ändrad inredning i universitetets i Uppsala biblioteksbyggnad samt erforderlig utrustning därstädes, dels ock för omändring af den nuvarande biblioteksbyggnadens vestibul och restaurering af dess fasader m. m., allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och förslag, bevilja ett belopp af tillhopa 620,800 kronor, däraf för berörda ändring af vestibulen och restaurering af fasader m. m. 21,800 kronor, samt af det beviljade beloppet anvisa på extra stat för år 1914 ett belopp af 200,000 kronor.

Det föreliggande, synnerligen betydande anslagskrafvet, har föranlett Riksdagen till en ingående granskning af utredningen i ärendet med tillhörande ritningar och kostnadsförslag till utrönande af huruvida icke de föreslagna åtgärderna skulle kunna, om ej helt och hållet undanskjutas, så dock inskränkas och kostnaderna härigenom nedbringas. Riksdagen har därvid funnit, hvad först om- och tillbyggnadsarbetena beträffar, att desamma icke äro tilltagna i större omfattning än hvad dels de nuvarande förhållandena oundgängligen kräfva, dels ock en klok förtänksamhet om de ytterligare behof af utrymmen, som inom en ganska nära framtid kan förväntas uppstå, påkallar, och då Riksdagen ej funnit kostnadsförslaget högre beräknadt än hvad af omständigheterna föranledes, har Riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del. Däremot har Riksdagen icke af den i ärendet lämnade utredningen blifvit öfvertygad om att, åtminstone för närvarande, nödvändighet föreligger att vidtaga den föreslagna omändringen af vestibulen och restaureringen af fasader m. m., utan torde härmed tillsvidare kunna anstå. Riksdagen har således icke bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning om anvisande af medel för ifrågavarande ändamål.

Riksdagen har alltså *för tillbyggnad till och ändrad inredning i universitetets i Uppsala biblioteksbyggnad samt erforderlig*

utrustning därstädes i huvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och förslag, beviljat ett belopp af 599,000 kronor och däraf på extra stat för år 1914 anvisat ett anslag af 200,000 kronor.

79:o) På grund af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *Uppsala universitets bibliotek* anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 10,000 kronor.

80:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till inlösen för Uppsala universitetsbiblioteks räkning af de utaf lektorn vid högre allmänna läroverket i Skara Nils Nilén hopbragta samlingar af vissa handskriftskopior m. m. enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, bevilja på extra stat för år 1914 ett anslag af 8,000 kronor.

Med hänsyn till såväl den stora betydelse för den vetenskapliga forskningen, som enligt fackmäns utsago ifrågavarande samlingar äga, som ock lämpligheten af att staten genom inlösen af desamma bringar en förtjänt vetenskapsman någon hjälp i de ekonomiska svårigheter, hvori han genom sitt långvariga och dyrbara arbete för samlingarnas hopbringande råkat, anser sig Riksdagen böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag; och har Riksdagen alltså till *inlösen* för Uppsala universitetsbiblioteks räkning af de utaf lektorn vid högre allmänna läroverket i Skara Nils Nilén hopbragta samlingar af vissa handskriftskopior m. m. enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, beviljat på extra stat för år 1914 ett anslag af 8,000 kronor.

81:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till utgifvande af *Uppsala universitets årsskrift* anvisat på extra stat för år 1914 ett belopp af 5,000 kronor.

82:o) På grund af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum,

dels medgivit, att gymnastikläraren och biträdande gymnastikläraren vid universitetet i Uppsala må för år 1914 komma i åtnjutande af tillfällig löneförbättring med följande belopp:

gymnastikläraren 910 kronor, däraf 410 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar; samt

biträdande gymnastikläraren 250 kronor arfvode;

dels för bestridande af berörda aflöningsförbättringar på extra stat för år 1914 anvisat ett belopp af 1,160 kronor;

dels ock godkänt det villkor för gymnastiklärarens åtnjutande af ifrågavarande aflöningsförbättring, att han icke må med sin tjänst förena annan tjänstebefattning, allmän eller enskild, såframt ej kanslern för rikets universitet, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att tjänstebefattningen ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid universitetet, finner befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas.

83:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, *dels* godkänna följande tillägg till de för af departementschefen i statsrådsprotokollet angifna vaktmästare jämte likställda befattningshafvare vid universitetet i Uppsala gällande villkoren och bestämmelserna i fråga om åtnjutande af stadgade aflöningsförmåner:

att enhvar af dessa befattningshafvare må årligen, i den mån sådant utan kostnad för det allmänna kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar; samt

att, där det erfordras för beredande af sådan ledighet, befattningshafvare af ifrågavarande slag skall vara skyldig att, utan särskild ersättning utöfver den honom eljest tillkommande aflöningen, jämte egen tjänst bestrida göromål, tillhörande annan befattning af nämnda slag vid universitetet;

dels ock föreskrifva, att dessa tilläggsbestämmelser skola gälla ej mindre för enhvar, som, efter det desamma trädt i kraft, tillträder nu afsedd befattning, än äfven för de förutvarande innehafvare af dylika befattningar, hvilka inom viss angifven tidpunkt anmält, att de underkasta sig nyssberörda skyldighet att under omförmälda förutsättningar bestrida såväl egen som annan befattning.

Riksdagen har dels godkänt följande tillägg till de för af departementschefen i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 14 januari 1913 angifna vaktmästare jämte likställda befattningshafvare vid universitetet i Uppsala gällande villkoren och bestämmelserna i fråga om åtnjutande af stadgade aflöningsförmåner:

att enhvar af dessa befattningshafvare må årligen, i den mån sådant utan kostnad för det allmänna kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar; samt

att, där det erfordras för beredande af sådan ledighet, befattningshafvare af ifrågavarande slag skall vara skyldig att,

utan särskild ersättning utöfver den honom eljest tillkommande aflöningen, jämte egen tjänst bestrida göromål tillhörande annan befattning af nämnda slag vid universitetet;

dels ock föreskrifvet, att dessa tilläggsbestämmelser skola gälla ej mindre för enhvar, som, efter det desamma trädt i kraft, tillträder nu afsedd befattning, än äfven för de förutvarande innehafvare af dylika befattningar, hvilka inom viss angifven tidpunkt anmält, att de underkasta sig nyssberörda skyldighet att under omförmälda förutsättningar bestrida såväl egen som annan befattning.

— — — — —

Gemensamma universitetsändamål.

126:o) På grund af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, för *anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala af klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* på extra stat för år 1914 anvisat ett anslag af 6,000 kronor att användas enligt af Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

127:o) I anledning af Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* för år 1914 på extra stat beviljat ett anslag af 10,000 kronor.

128:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att *dels* för utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet, anvisa på extra stat för år 1914 ett anslag af 3,000 kronor; *dels ock* för utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom den stats- och rättsvetenskapliga afdelningen vid Stockholms högskola, anvisa på extra stat för år 1914 ett anslag af 4,000 kronor; båda anslagen att användas enligt de närmare föreskrifter Eders Kungl. Maj:t kan finna godt bestämma.

I anledning af proposition beviljade Riksdagen år 1900 för utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet, på extra stat för år 1901 ett anslag af 4,000 kronor

att användas enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna godt bestämma.

På framställning af Kungl. Maj:t har Riksdagen sedermera under en följd af år för sagda ändamål beviljat anslag, hvars belopp utgjort för hvartera af åren 1902 och 1903 4,000 kronor, för år 1904 6,000 kronor samt för hvart och ett af åren 1905, 1906, 1907 och 1908 5,000 kronor. Äfven för år 1909 äskade Kungl. Maj:t ett belopp af 5,000 kronor. Sedan emellertid Riksdagen beträffande användningen af ifrågavarande anslag inhämtat uppgifter från de juridiska fakulteternas dekaner, hvilka uppgifter utvisade, att för det dåvarande funnes af till olika universitetslärare anvisade belopp outtaget, i Uppsala 8,656 kronor 25 öre och i Lund 2,735 kronor, anslog Riksdagen för ändamålet allenast 2,500 kronor och anförde därvid, att då det af de inhämtade uppgifterna ville synas, som om bemälda lärare under den närmaste framtiden komme att blifva upptagna af utarbetande af de föreläsningar, för hvilkas utgifvande i tryck medel redan anvisats, men ännu ej kunnat konsumeras, hade Riksdagen ansett, att anslaget borde för år 1909 utan olägenhet kunna minskas till hälften af det dittills utgående beloppet.

Under de härefter följande åren har anslag för ifrågavarande ändamål icke begärts.

Tiden för förnyadt anslag för ändamålet har emellertid nu ansetts vara inne. Enligt den i ärendet lämnade utredningen finnes väl af de från de äldre anslagen till vissa föreläsningars utgifvande anvisade medel af vederbörande lärare icke uttagna vid universitetet i Uppsala ett belopp af 6,085 kronor och vid universitetet i Lund ett belopp af 2,065 kronor 77 öre, men då åtskilliga andra akademiska lärare än de, till hvilkas förfogande berörda belopp vore ställda, hade behof af understöd för utgifvande i tryck af sina föreläsningar, ansåges ett belopp af 3,000 kronor böra för sådant ändamål af Riksdagen äskas. Härjämte föreslås beviljande af ett anslag å 4,000 kronor för utgifvande af föreläsningar vid Stockholms högskola.

Vidkommande då först Eders Kungl. Maj:ts framställning, i hvad den afser universiteten, har Riksdagen icke funnit anledning till erinran emot densamma.

Beträffande frågan om beviljande af anslag för ändamålet jämväl åt Stockholms högskola, har Riksdagen först och främst fäst sin uppmärksamhet vid att »den stats- och rättsvetenskapliga afdelningen» vid högskolan gjort en direkt framställning

i ämnet till Eders Kungl. Maj:t utan att, såvidt handlingarna i ärendet utmärka, lärarrådet eller högskolans styrelse vare sig i sammanhang med framställningens ingifvande till Eders Kungl. Maj:t eller sedermera yttrat sig i ärendet. Redan i den brist i utredningen, som på grund af det sålunda anmärkta förhållandet måste anses föreligga, har Riksdagen funnit en anledning att ställa sig synnerligen tveksam inför det väckta anslagskrafvet. Af än större betydelse för frågans bedömande är dock den omständigheten, att beviljande af anslaget innebär ett första steg på vägen att med statsmedel understödja en institution, hvars verksamhet visserligen är i åtskilliga afseenden jämförlig med universitetens, men som dock är bildad och upprätthållen utan någon statens ekonomiska medverkan. För den juridiska vetenskapens befrämjande och för tillgodoseende af behovet af juridisk undervisning finnes vid hvarterdera af rikets universitet inrättad en juridisk fakultet, och skäl torde icke förefinnas till det antagande, att icke dessa fakulteter på ett sådant sätt fylla sin plats i den vetenskapliga forskningen och den högre undervisningens tjänst, att statens understöd åt ytterligare en dylik institution skulle vara af omständigheterna påkallad. Riksdagen kan alltså icke bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i den nu omhandlade delen.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anmäla, att Riksdagen för *utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet*, anvisat på extra stat för år 1914 ett anslag af 3,000 kronor samt att Eders Kungl. Maj:ts förslag om anvisande på extra stat för år 1914 af ett anslag å 4,000 kronor för utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom den stats- och rättsvetenskapliga afdelningen vid Stockholms högskola, icke af Riksdagen bifallits.

Å pensions- och indragningsstaten har vidare af 1913 års riksdag anvisats det anslag, som omförmäles i här nedan intagna utdrag af Riksdagens skrifvelse n:o 10 till Konungen angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel:

Till Konungen.

I afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, får Riksdagen anmäla följande beslut:

C. *Allmänna indragningsstaten.*

65:o) Uti punkt 29 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen, dels medgifva, att för professorn *A. Gullstrand* må vid universitetet i Uppsala inrättas en personlig professur i fysiologisk och fysikalisk optik med de åligganden för Gullstrand såsom lärare vid universitetet (undervisnings- och examinationsskyldighet), som af Kungl. Maj:t efter förslag af vederbörande bestämmes, samt med skyldighet för Gullstrand såväl att i tillämpliga delar vara underkastad de för universitetsprofessorer i allmänhet för åtnjutande af nu gällande aflöningsförmåner stadgade villkoren och bestämmelserna som ock att vid den ålder, då annan universitetsprofessor är skyldig att afgå från tjänsten, mot åtnjutande af pension, beräknad efter samma grunder, som stadgats beträffande öfriga universitetsprofessorer, jämväl frånträda sin personliga professur, dels ock att för berörda ändamål på allmänna indragningsstaten anvisa ej mindre till årlig aflöning åt Gullstrand, inberäknat ålderstillägg å lönen med 600 kronor, ett belopp af 7,800 kronor, däraf 5,300 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, än äfven till materiell m. m. för ifrågavarande professur ett årligt belopp å 5,000 kronor.

Med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen har Riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

**Anslag af de till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel
å universitetets stat.**

Af de i staten för Uppsala universitet för år 1913 upptagna, till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel anvisades ett anslag af 1,000 kronor för år räknadt såsom arfvode åt den lärare vid universitetet, som förordnades att under år 1913 uppehålla examinationen och undervisningen i rätts- och statsmedicin.

Professorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet *E. Almqvist* tilldelades af de i universitetets stat för år 1913 till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel ersättning för mistade tjänstgöringspenningar under tiden 15 mars—14 april 1913, under hvilken tid han åtnjutit tjänstledighet för bedömande af sökandenas till professorsämbetets i hygien och bakteriologi vid Uppsala universitet skicklighet.

Docenten HESSELMAN tilldelades af de enligt universitetets stat till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel tills vidare för åren 1914 och 1915 af hvartdera årets anslag ett belopp af 2,000 kronor för år räknadt.

Docenten LUNDBORG tilldelades vidare ett anslag å 1,800 kronor af de för år 1912 enligt staten för Uppsala universitet till Kungl. Maj:ts disposition stående medel samt 1,500 kronor af samma medel för år 1913 för fortsättande af vissa rasbiologiska undersökningar.

Docenten K. A. EDIN tilldelades ett belopp af 2,000 kronor, hvaraf 1,000 kronor af de till Kungl. Maj:ts disposition å universitetets stat för år 1913 ställda medel, till fortsättande af ett af honom påbörjadt vetenskapligt arbete.

Anslag från universitetets reservfond.

För inköp af instrument till fysiska institutionen 7,500 kronor (1 juni 1912).

För bekostande af inrednings- och ändringsarbeten i fysiska institutionsbyggnaden för beredande af laboratorium åt professorn A. Gullstrand ett belopp af högst 16,000 kronor (14 juni 1912).

Till anskaffande af luftelektriska instrument för den meteorologiska institutionen ett belopp af 1,990 kronor 10 öre (14 juni 1912).

Såsom bidrag till bekostande af nödig flyttning af vissa å det för den nya zoologiska institutionsbyggnaden afsedda området belägna byggnader 2,000 kronor (11 juli 1912).

Ett belopp af 950 kronor till förhyrande af lokal m. m. för det statistiska seminariet samt inköp af en räknemaskin för samma seminarium (29 oktober 1912).

För verkställande af afskrifningar å vissa konti i universitetets hufvudbok tillhopa 33,569 kronor 36 öre (2 november 1912).

Till anställande af en extra lärarkraft i och för beredande af nödig instrumental undervisning inom akademiska kapellet ett belopp af 300 kronor (21 november 1912).

Ersättning åt professorn R. SERNANDER för mistade tjänstgöringspenningar såsom sakkunnig 333 kronor 34 öre (14 december 1912).

För bekostande af städning m. m. å fysiska institutionen under höstterminen 1912 ett belopp af 200 kronor (19 december 1912).

Ett belopp af 1,200 kronor som bidrag till kostnaderna för utgifvande från trycket af en utaf kanslerssekreteraren O. CRONEBORG hopbragt samling af författningar, instruktioner m. m. rörande statsuniversiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet, äfvensom Stockholms och Göteborgs högskolor (19 december 1912).

För biträde vid praktiska språköfningar i ryska inom seminariet för slaviska språk under år 1913 ett belopp af 500 kronor (8 januari 1913).

Ett tilläggsarfvode å 750 kronor till t. f. konservatorn vid zoologiska museet A. ROMAN (8 januari 1913).

För upprätthållande under år 1913 af driften å universitetets idrottsplats 650 kronor (30 januari 1913).

Såsom arfvode åt en amanuens i bakteriologi med skyldighet att biträda vid de bakteriologiska kurserna under år 1913 ett belopp af 400 kronor (14 februari 1913).

Ett anslag å högst 2,500 kronor till bestridande af utgifter för förberedande arbeten, erforderliga för att kunna för vederbörande myndigheter framlägga förslag om utverkande hos Riksdagen af anslag till nybyggnader och förändringar i fråga om akademiska sjukhusets medicinska och kirurgiska avdelningar (27 mars 1913).

Ett belopp af högst 4,000 kronor såsom bidrag till uppförande af en byggnad för den växtbiologiska institutionen, äfvensom ett belopp af 711 kronor 76 öre som ersättning till vederbörande arrendator för öfvertagande före arrendetidens utgång af ett utaf staten till universitetet upplåtet område att användas till tomt för sagda institution (24 april 1913).

Ett anslag å 750 kronor såsom reseunderstöd åt öfverbibliotekarien ANDERSSON (24 april 1913).

Ersättning till professor S. MURBECK i Lund för till följd af sakkunniguppdrag vid Uppsala universitet mistade tjänstgöringspenningar 208 kronor 32 öre (8 maj 1913).

Till täckande af kostnader för öfningarna å det praktisk-teologiska institutet för läsåret 1913—1914 ett belopp af 200 kronor (8 maj 1913).

Såsom bidrag till kostnaderna för uppsättande i farmakologiska institutionens museum af en monter jämte glaskärl för uppställning och behörig förvaring af där befintliga droger 1,000 kronor (8 maj 1913).

Donationer.

Af makarna **AUGUST** och **AUGUSTA NORBLAD** 10,000 kronor till stipendier åt genom goda seder och allvarliga studier förtjänade och behöfvande juniorer eller seniorer af Gestrike-Helsinges nation.

Af konsuln **FRANS KEMPE** ett belopp af tillhopa 30,000 kronor i och för uppförande af en institutionsbyggnad till den af honom donerade professuren i växtbiologi.

Af professorn **R. SERNANDER** 3 st. lottbref i Örebro Enskilda Bank såsom bidrag till uppförande af en institutionsbyggnad till professuren i växtbiologi.

Af framlidne majoren **VIKTOR NAPOLEON MARIN** 48,435: 94 kronor till en stipendiefond, benämnd Marinska stipendiefonden för Svea och Göta stammen.

Universitetets finansiella ställning år 1912.

Inkomster:

Statsanslag	928,874: 15
Inkomster af jordegendom och anslagen tionde	227,913: 90
Räntor å reverserade skulder och fordringar	322,200: 36
Diverse inkomster	81,084: 49
	Summa kr. 1,560,072: 90

Utgifter:

I. Löner, pensioner m. m.:		
1) Professorer m. fl.	558,190: 93	
2) Tjänstemän vid universitetets sam- lingar och inrättningar m. m.	153,771: 67	
3) Vikarierande lärare	5,000: —	
4) Extra stat	32,200: —	
5) Betjäningen	48,005: —	797,167: 60
6) Kungl. och Riksstatens stipendier	9,700: —	
7) Extra lönetillägg	1,267: 90	
8) Pensions- och indragningsstater:		
Pensions- och gratialstaten	5,940: —	
Indragningsstaten	20,353: 30	
Allmänna indragningsstaten	17,110: —	43,403: 30
II. Institutioner och fonder:		
1) Institutioner	226,448: 94	
Cassa studiosorum	241: 25	226,690: 19
2) Egna fonders intressen	2,254: 38	
Diverse donationer och fonder	350,433: 80	
Uppsala, Ulfva m. fl. vattenkvarnars reparationsfond	1,500: —	
Universitetets årsskriftanslag	5,000: —	
Reservfonden	51,069: 78	410,257: 96
III. Reparationer		17,204: —
IV. Diverse utgifter:		
Utskylder och brandavgifter	2,000: —	
Extra utgifter och tryckningskost- nader	30,263: 86	
Transport	32,263: 86	1,505,690: 95

	Transport	32,263: 86	1,506,690: 95
Landtmäteri- och rättegångskostnader		13,042: 31	
Till Kungl. Maj:ts disposition stå-			
ende medel		4,856: 74	
Hysesmedel		625: —	
Diverse afskrifningar m. m.		3,594: 04	54,381: 95
	Summa kr.	1,560,072: 90	

Innehåll.

Inledning	3
Konungabref	8
Kanslersbref	15
Styrelse- och personalförhållanden.	
Tjänstledigheter	39
Förordnanden	44
Utnämningar	50
Afsked	51
Aflidne	51
Offentliga uppdrag	51
Stipendier, belöningar och understöd	54
Vetenskapliga resor	58
Af universitetets lärare och tjänstemän i tryck utgifna skrifter . . .	63
Institutioner och samlingar.	
Universitetsbiblioteket	84
Anatomiska institutionen	117
Fysiologiska institutionen	118
Medicinska kliniken	118
Medicinska polikliniken	118
Kirurgiska kliniken	119
Akademiska sjukhusets bröstklirik	119
Pediatrika polikliniken	119
Kirurgiska polikliniken	120
Obstetrisk-gynekologiska kliniken	120
Oftalmiatrika kliniken och polikliniken	120
Psykiatriska kliniken	120
Patologiska institutionen	121
Farmakologiska institutionen	121
Institutionen för medicinsk kemi	121
Epidemisjukhuset	122
Institutionen för allmän och analytisk kemi	122
Zoologiska institutionen	124
Botaniska institutionen	125
Växtbiologiska institutionen	128
Fysiska institutionen	129
Mineralogisk-geologiska institutionen	130
Astronomiska observatoriet	131
Meteorologiska institutionen	132
Geografiska institutionen	133
Museet för nordiska fornsaker	135
Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker	136
Mynt- och medaljsamlingen	136
Konstmuseet	136
Seminarierna	137
Exercitieinstitutionerna	162
Studentantal. Examina. Promotioner.	
Studentantal	166
Examina	166
Akademiska afhandlingar	167
Promotioner	169
Ekonomi.	
Anslag af statsmedel	171
Anslag från universitetets reservfond	185
Donationer	187
Universitetets finansiella ställning år 1912	188

Uppsala Universitets Årsskrift 1913.

Första bandets innehåll.

Filosofi, Språkvetenskap och Historiska vetenskaper:

Johan Mortensen, Clas Livijns lyriska skriftställarskap. II + 145 sidor.

Axel Brusewitz, Representationsfrågan vid 1809—10 års riksdag. En inledning till representationsreformens historia. XV + 208 sidor.

Adolf Phalén, Beitrag zur Klärung des Begriffs der inneren Erfahrung. IV + 307 sidor.

Meddelanden från Litteraturhistoriska seminariet.

1. Tegnér-studier.

1. **Carl Santesson**, Tegnér's reflexionsdiktning 1801—1805. 144 sidor.

2. **Alvar Silow**, Tegnér's boklån i Lunds universitets bibliotek. Bibliografiska anteckningar i Tegnérforskningens tjänst. 95 sidor.

Språkvetenskapliga sällskapet i Uppsala förhandlingar. 1910—1912. III + 108 sidor.

Andra bandets innehåll.

Program m. m.:

Claes Annerstedt, Upsala universitets historia. Bihang III: 2. Sid. 161—420.

John Böttiger, Gustaf II Adolfs konstskäps öden i Upsala. 75 sidor.

Kungl. Universitetets i Uppsala redogörelse för det akademiska året 1912 13.

UNIV. OF MICHIGAN

JUL 14 1913

1344
150

UPPSALA UNIVERSITETS
ÅRSSKRIFT

1913

BAND 2

UPPSALA
A.-B. AKADEMISKA BOKHANDELN

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 03541 6091

